

පුරාතනදී සිත්තය

(සිත්ත නිපාතය - අර්ථික වර්ගය)

තෙවන කොටස

අති පූජනීය උඩරේයගම ධර්මසේව සේවාමණිවහන්සේ

පුරාවිද්‍යා සූත්‍රය

(සූත්‍ර නිපාතය - අධ්‍යයන වර්ගය)

තෙවන කොටස

අති පූජ්‍ය උඩරටියගම ධම්මජීව ස්වාමීන් වහන්සේ

නිස්සරණ වනය අරණය සේනාසනය මිහිරිගල

ධම්මදානය පිණිසයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2022

පුරාතන භූමිය - නව නව කොටස
අති පුජ්‍ය උඩරියගම ධම්මජීව ස්වාමීන් වහන්සේ

අයිතිය:

මිනිරිගල නිස්සරණ වනය සංරක්ෂණ මණ්ඩලය
මිනිරිගල, 11742
දුරකථනය: 033 2253295
nissaranavanaya@gmail.com
www.nissarana.lk

ISBN : 978-624-5512-02-7

මුද්‍රණය

කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්
17/2, පැරිවත්ත පාර,
ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.
දුරකථනය: 0114870333

පෙරවදන

යසස ලොකෙ සකං නඤ්චී අසනා ව න සොවති,
ධම්මෙසු ව න ගච්ඡති ස වෙ සනෙතාති වුවවතීති.

යම් ඤීණාසුවයක් හට, 'මාගේ' යයි ගැනීමට ලොවෙහි කිසිවක් නැති ද, කිසිවක් අයිති නොවීම පිළිබඳ ශෝක නොකෙරේ ද, හැම ධර්මයන්හි ඡන්ද වශයෙන් අගතියට නොයේ ද, ඒ ඤීණාසුව තෙම ඒකාන්තයෙන් උපශාන්තයෙකැයි කියනු ලැබේ. - පුරාහෙද සූත්‍රය

සිතේ මතු වන විවිධ මමායන විපස්සනා භාවනාව උපයෝගී කරගෙන ඉවත් කරමින් 'අකිඤ්චන' හෙවත් 'කිසිවක් අයත් නොවන' තත්ත්වයක් සිත තුළ ඇති කරගැනීම සර්වඥයන් වහන්සේ යම් යම් සූත්‍රවලදී පෙන්වා දී ඇත.

මූලං පපඤ්ච සංඛාය (ඉති භගවා) - මනනා අසමීති සංඛාමුපරුජෙධි,
යා කාවී තණ්හා අඡ්ඤානං - තාසං විනයා සද සතො සිකෙති

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වදාළ සේක: පපඤ්චසඤ්ඤාවෙන් හටගත් ගිණිම්වල මූල වන 'සිතන්නා මම වෙමි' යන සියල්ල සිඳි ලත්තේය. ඇතුළත යම් කිසි තණ්හාවක් වේද, ඒවා පාලනය කිරීමට හැම කල්හි සතිමත්ව හික්මෙන්නේය. - තුවටක සූත්‍රය - සුන්ත නිපාතය

'අසමීති හිකාවෙ පපඤ්චනමෙන.'

මහණෙනි, 'වෙමි' යි යන මෙය පපඤ්චනයෙකි. - යවකලාපී සූත්‍රය - සලායතන සංයුත්තය

'මමෙක' මූලික කරගෙන අප නිරන්තරයෙන් කල්පනා කිරීමෙහි නිරත වෙතත්, ඉන් කෙරෙන පැටලීගැනීම සහ සසරේ බැඳීම ගැන කිසිදු වගක් අපට නැත. ඊටම අන් අයද ඇදගෙන තවතවත් ප්‍රශ්නය උත්සන්න

කරගැනීම ඒ වෙනුවට සිදු වෙයි. පුද්ගලයා තුළත් බාහිර සමාජය තුළත් ඇති සියලු රෝගවලට මූල ලෙස සර්වඥයන් වහන්සේ විසින් පෙන්වාදෙන ලද මෙබඳු ප්‍රභව තුළින් ගොඩනැගෙන කලහා විග්‍රහ විවාද මාන්තකකාරකම් කේලාම් කීම් ඊර්ෂ්‍යාව සහ මසුරු බව ආදී විවිධ රෝග පුද්ගල සමාජය උඩුයටිකුරු කරයි.

මෙබඳු ස්වභාව තේරුම්ගැනීමට මනසේ සැහෙන පිරිසිදු බවක් පවත්වාගැනීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. තවද, මනසේ විටින් විට පහළ වන මමායනයන් හඳුනාගැනීමට බොහෝ සෙයින් නිහතමානී මනසක් ද යෝගාවචරයා විසින් පැවැත්විය යුතු වෙයි. ‘කෙනෙක් පුද්ගලයෙක්’ තනමින් සහ ඒවාට අනුග්‍රහ කරමින් පහළ වෙන විවිධ සියුම් විතර්ක, නිරන්තරයෙන් සතිමත්ව සිටිමින් බැහැර කළ යුතුද වෙයි.

මෙකී සියල්ල නුවණින් හඳුනාගෙන ඒවා බැහැර කරමින් ඉදිරියට ගමන් කරන යෝගාවචර ජීවිතය සැබැවින්ම ලොවට ආශීර්වාදයක් වෙයි. අවසානයේදී ‘කිසිවක් නොමැති’ ‘කිසිවක් අයත් නොවන’ තත්ත්වයට පත් ක්ෂිණාශ්‍රවයන් වහන්සේ, තමාට කිසිවක් අයත් නොවීම සම්බන්ධයෙන් කිසිදු ශෝක කිරීමක්ද නොකරයි. පුරාණේද සූත්‍රය අවසන් කරමින් සර්වඥයන් වහන්සේ මේ තත්ත්වය විග්‍රහ කර දෙති.

අප විසින් 2003 වසරේ මාර්තු මාසයේදී පවත්වන්නට යෙදුණු දේශනා මාලාව ග්‍රන්ථ ලෙස පළ කිරීමට යෝගාවචර පිරිසක් උනන්දු වූහ. ඒ අනුව මුල් කොටස ග්‍රන්ථ දෙකක් වශයෙන් පළ කරන ලද අතර, මේ ඔබ අතට පත් වන්නේ දේශනා 08 කින් යුත් අවසාන කොටසයි. මේ සත්කාර්යය සඳහා නන් අයුරින් සහය දුන් ගිහි පැවිදි සැමටත් මෙය කියවන ඔබ සැමටත් ගැඹුරු දහම් රසයක් විඳගැනීමට ඉඩ සැලසෙනු ඇතැයි අපි සිතමු. විපස්සනා යෝගවචරයකු තුළ ගොඩනැගිය යුතු ගුණ සමුදය පිළිබඳ යම් වැටහීමක් ඇති විමෙන් සම්බුදු සසුන විරාත් කාලයක් සන්පුරුෂ ජනයාගේ සිත් පහන් කරමින් මෙසිරිලක වැජඹේවා!

උඩර්ටියගම ධම්මජීව හිමි
නිස්සරණ වනය - මිහිරිගල
2022-04-15

ස්තූතිය

වර්ෂ 2003 මාර්තු මාසයේදී, නිස්සරණ වනය සේනාසනයේ එවකට නායක පදවිය දැරූ ගෞරවාර්භ පානදූවේ බේමානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ ආරාධනය පරිදි, අති ගරු උඩර්ටියගම ධම්මජීව ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් යෝගාවචර මහා සංඝ රත්නය උදෙසා මෙම උතුම් ධර්ම දේශනාවලිය පවත්වන ලදී. එය යෝගාවචරයින්ට බෙහෙවින් වැදගත් වෙතියි සිතන හෙයින් මෙසේ ග්‍රන්ථාවලියක් ලෙස පළ කරන්නට තීරණය කළෙමු. දේශනා 23 කින් සමන්විත එය ග්‍රන්ථ තුනක් ලෙස පළ කරන්නට සැලසුම් කරන ලද අතර, මුල් කොටස් දෙක දැනට පළ කර ඇත. අවසාන කොටස මෙසේ පළ කරන බව සතුවින් ප්‍රකාශ කරමු.

අති ගරු ධම්මජීව ස්වාමීන් වහන්සේ, සූත්‍ර පිටකයේ බුද්දක නිකායෙහි ඇතුළත් ඉතා ගැඹුරු ශුන්‍යතා ප්‍රතිසංයුක්ත කෙටි සූත්‍රයක් මේ අන්දමින් අතිශයින් සරලව පුළුල්ව දීර්ඝව විග්‍රහ කිරීම යෝගාවචරයින් වන අප සියලුදෙනාගේ ඉමහත් භාග්‍යයකි. එහෙයින් අපගේ බලවත් කෘතඥතාව නමස්කාර පූර්වකව ගෞරවයෙන් උන්වහන්සේට පුද කර සිටිමු. මේ කෘතිය සැලකිල්ලෙන් කියවා, සියලු පරිච්ඡේදවලට ඉතාම යෝග්‍ය මාතෘකා සකස් කළ අති ගරු පානදූවේ චන්ද්‍රත්න ස්වාමීන් වහන්සේටද නමස්කාර පූර්වකව කෘතඥතාව පුද කරමු.

ටයිප් කළ පිටපතෙහි ඌනතා විමසමින් හඬ පට සමග සසඳා බැලීමට යෙදුණ නිස්සරණ වනය සේනාසනවාසී සංඝ රත්නයට බෙහෙවින් කෘතඥ වෙමු. තාක්ෂණ කටයුතු දියුණු වී නොපැවැති මුල් කාලයේදී පටිගත කරන ලදුව ඇතැම් තැන් නොපැහැදිලිව තිබුණ හෙයින් එය උන්වහන්සේලාට වෙහෙසකර කාර්යයක් විය. මෙය ග්‍රන්ථයක් ලෙස සකස් කළ ගරු දෙල්ගමුවේ ධම්මසුභද්ද ස්වාමීන් වහන්සේටද අපගේ කෘතඥතාව පුද කරමු. ඇතැම් තැන් නොපැහැදිලිව තිබුණ දේශනාවලිය මහත් සැලකිල්ලෙන් යුතුව ටයිප් කළ දීප්ති ජයසිංහ මහත්මියට, එය ශුද්ධ කරමින් සංස්කරණය කළ රාණි රාජපක්ෂ මහත්මියට, අර්ථාන්විත පිට කවරයක් නිර්මාණය කළ අමිල් කුමාර මහතාට සහ රමණිය ලෙස ග්‍රන්ථය මුද්‍රණය කළ කොලිටි ප්‍රන්ටර්ස් ආයතනයේ අධිපතිතුමා සහ කාර්ය මණ්ඩලයටද අපගේ ස්තූතිය පුද කරමු.

මෙයට, ශාසනාලයෙන්,
හේමන්ත රණවක,
ගරු සම ලේකම්,
මිනිරිගල නිස්සරණ වනය සංරක්ෂණ මණ්ඩලය.

පටුන

පෙරවදන	iii
ස්තූතිය	v
පටුන	vii
16 කෙලෙස් ගැට ලිභාගනිමු	1
17 සඤ්ඤාවන්ට නොඇලී සිටිමු	31
18 කෙත් වතු නැති රහතන් වහන්සේ	61
19 විෂම ලෝකයේ නොසැලෙන මනසක්	93
20 වාද වලට නොයා ඉඳිමු	123
21 ප්‍රායෝගික භාවනා පුහුණුවෙන් පුහුදුන් බව දුරු කරමු	155
22 දහම තුලින් බුදුන් දකිමු	187
23 තමන්ගේ ප්‍රතිපදාව ගැන විශ්වාසය තබමු	219

16 | කෙලෙස් ගැට ලිභාගනිමු

නමො තසුස භගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධස්ස

තං බ්‍රෑමී උපසන්තොති කාමෙසු අනපෙකිනං

ගජා තසුස න විජ්ජනති අනාරි සො විසත්තිකං තී'ති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි. උපාසක මහත්වරුන් සම්බන්ධ කරගෙන සතියක් පාසා බ්‍රහස්පතින්ද දවසේ උදේ පවත්වන ධර්ම දේශනාවටයි මේ රැස් වුණේ. අපි පසුගිය වාර ගණනාවක්ම එකම සූත්‍රයක් මුල් කරගෙන තමයි මේ සතිපතා ධර්ම දේශනාව, ධර්ම දේශනා මාලාවක් වශයෙන් පවත්වාගෙන ආවෙ. ඒ සඳහා අපි මාතෘකා වශයෙන් තියාගත්තෙ ත්‍රිපිටකයේ සූත්‍ර පිටකයට අයිති බුද්දක නිකායෙ සුත්ත නිපාතය කියන පොතේ සඳහන් වන අට්ඨක වර්ගයේ තියන පුරාහේද සූත්‍රය. ඒ සූත්‍රය තව සූත්‍ර පහක් එක්ක ගොනුවක් ඇවිල්ල තියනව. ඒ සූත්‍ර ඔක්කොම එක එක වරින් අනුව තෝරලා බේරලා දේශනා කරපු ගතියක් තියනවා වගෙ කියලයි අටුවාචාරීන් වහන්සේලා බෙදල තියෙන්නෙ. පුරාහේද සූත්‍රය සඳහන් කරල තියෙන්නෙ ඤාණය ඇත්තා වූ තීක්ෂණ බුද්ධිය ඇත්තා වූ පුද්ගලයන් සඳහා කියලයි. අපි මේ සූත්‍රයේ ගාථා එකින් එක එකින් එක විස්තර කරගෙන ඇවිල්ල, ගිය පාර වෙනකොට දේශනා පහළොවක් මාර්ගයෙන් මුල් ගාථා නවය අපිට දන්න ප්‍රමාණයට පුළුවන් ප්‍රමාණයට විග්‍රහ කරගන්න යෙදුණා. අද දේශනාවේ මාතෘකාව වශයෙන් තියාගත්තේ තං බ්‍රෑමී උපසන්තොති කාමෙසු අනපෙකිනං කියන ආරම්භය සහිත ගාථාවයි.

පුරාහෙද සූත්‍රය නැවත මතක් කළොත්, මේකෙ සඳහන් කෙරෙන විදියට වෙනින් සර්වඥයන් වහන්සේ නමක් අපේ ගෞතම ශ්‍රී සර්වඥයන් වහන්සේ ඉදිරියට පත් වුණා වාගෙ නිර්මාණයක් කරල ඒ සර්වඥයන් වහන්සේ විසින් අසන ලද ප්‍රශ්නයකට ගෞතම සර්වඥයන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙන දෙබසක්, සල්ලාපයක් විදිහට තමයි මේ සූත්‍රය විකාශය වෙන්නෙ. ඒ නිර්මිත සර්වඥයන් වහන්සේ අසන ප්‍රශ්නය කථංදස්සී කථංසීලො උපසන්නොති වුවවතී - කොයි ආකාරයක සීලයක් ඇත්තා වූ කොයි ආකාරයක දෘෂ්ටියක් ඇත්තා වූ කෙනෙකුටද උපශාන්තයි කියල කියන්න පුළුවන්? ඒ කියන්නෙ සර්වඥයන් වහන්සේ නමකගෙන් සර්වඥයන් වහන්සේ නමක් ඇහුවොත් අහන ප්‍රශ්නයක්. මේ ලෝකෙ උපශාන්ත ඇත්තො කොච්චරද ඉන්නව. කොයි ආකාර සීලයක්, කොයි ආකාර ප්‍රඥවක්, නැත්නම් දෘෂ්ටියක් ඇති කෙනාටද ඔබවහන්සේ ශ්‍රී මුඛය විවර කරල උපශාන්ත පුද්ගලයෙක් වශයෙන් සඳහන් කරන්නෙ?

ඉතින් ඒකට අපේ ගෞතම සිරි සර්වඥයන් වහන්සේ දෙන උත්තරය තමයි විතතණ්ණො පුරා හෙද - කය බිඳී මරණයට කලින් විතතණ්ණො පුරා හෙද තණ්හාව දුරු කළ කෙනාට මම උපශාන්ත යැයි පවසමි. ප්‍රායෝගික අර්ථයක් එතන තියෙන්නෙ. විතතණ්ණො පුරා හෙද, උපසන්නොති වුවවතී ඒකේ මේ කය බිඳී මරණයට කලින් උපශාන්ත වීම කියන එකට අටුවා ටිකා සියල්ලම සපයනවා සර්වඥයන් වහන්සේ විසින්ම. ඒකෙ අටුවාව, නැත්නම් අර්ථ කථනය පෙන්වන්නෙ විතතණ්ණො පුරා හෙද කියන එක්කෙනාගෙ ගති, අතීතං නානුසොචති - අතීතය අනුව යන්නෙ නෑ. වෙමණේකුපසංඛෙයො - වර්තමානයෙන් ගණන් ගැනීමිචලට අහු වෙන්නෙ නෑ. ඒ වගේම අනාගත සැලසුමුත් නෑ. ආන් එයාට තමයි මේ කය බිඳී මරණයෙන් මත්තෙ තෘෂ්ණාව දුරු කළ කෙනා කියල කියන්න පුළුවන් වෙන්නෙ.

අද අපි ගත්ත ගාථාව පටන්ගන්නෙ තං බුදුමි උපසන්නොති කාමෙසු අනපෙකිනං කියල. ඒ ප්‍රශ්න ගාථාව, සංවාදයේ ආරම්භක ගාථාව ඇරිච්චහම, දෙවෙනි එකේ තියෙන විතතණ්ණො පුරාහෙදෙ

කියන ගාථා පදයෙන් තමයි මුළු සූත්‍ර සාරයම පෙන්වන්නේ. පුරාණ කියල කියන්නේ කය බිඳී මරණෙන් මත්තේ, මැරෙන්න කලින් කියන එකයි. විතතණො - තණ්හාව දුරු කරන්න ඕනෑ. එව්වරයි මුළු සූත්‍රයේම අර්ථය. මෙතනත් ඒකම කියනව තං බ්‍රෑම් උපසනොති කාමෙසු අනපෙකිනං. යම් කිසි කෙනෙක් කාම වස්තු කෙරෙහි අපේක්ෂා නැතුව ඉන්නව නම් ඔහුට උපශාන්ත යයි කියන්න පුළුවන්. වෙන විදිහකට කියනවා නම් සංසාරේ තියන ප්‍රධානම බැම්ම තෘෂ්ණාව පදනම් කරගත්ත කෙලෙස් කඳ. නැත්නම් තෘෂ්ණාව මුලින් තියාගත්ත කෙලෙස් ලැයිස්තුව පිළිබඳව අනපෙක්ෂිතං - අපේක්ෂාවක් නැතිනම් ඒ කෙනා තමයි උපශාන්ත භාවයට පෙන්වලා තියෙන්නේ.

එහෙම නැතුව කෙලෙස් යට තියාගත සීල වුන මාර්ගයෙන් උපශාන්ත භාවය ඇති කරගන්න පුළුවන්. ඒ වාගේම සභා ගෞරවය නිසා, නැත්නම් සාමාන්‍ය සංස්කෘතික හැදියාව නිසා, උපශාන්ත ගති ඇති කරගන්න පුළුවන්. උපශාන්ත වීම සඳහාමත් උපශාන්ත වෙන්නත් පුළුවන්. ඒ කිසිම දේකින් පරමාර්ථ වශයෙන් ආදර්ශයක් ගැනෙන්නේ නෑ. එව්ව ඔක්කොම අර පරමාර්ථ වශයෙන් ගැනෙන දේට පෙරහුරුවක් නම් වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. ඒක නිසා ඒ පරමාර්ථ වශයෙන්ම ගැනෙන උපශාන්ත භාවයට කාමයන් පිළිබඳ අපේක්ෂා නැති ගතියක් කාමෙසු අනපෙකිනං. අතන තියෙන්නේ විතතණො පුරාණෙදෙ - තණ්හාවෙන් දුරු වීමක්. ඉතින් මේක ඕනෑම පුංචි බුද්ධාගම්කාරයෙක් පවා දන්න කාරණාවක්. තෘෂ්ණාව තමයි නිවනට ආසන්නයේම තියන සතුරා. සංසාරට ආසන්නයේම තියන මිතුරා. මේ තෘෂ්ණාව තියන තාක් කල්, කාමයන් සමග ඇසුර පවතින තාක් කල්, අපේක්ෂාවක් තියන තාක් කල්, ඒකේ පුංචි වේවා ලොකු වේවා, වෙන මොන උපශාන්ත ගති පහළ වුණත් වැඩේ ඉවර නැති බවයි තේරෙන්නේ.

මේක පිළිඅරගත්ත පිරිසක් නේ බෞද්ධ ජනතාව කියල කියන්නේ. අඩු ගානේ මේ සද්ධාවෙන් හෝ පිළිඅරන් තියනව. වින්නා මට්ටමෙන් හෝ පිළිඅරගෙන තියනව. නමුත් ඒක භාවනා මට්ටමට

ගන්න කොට තමයි, මේ වාගේ පිරිසක් ඒ වස්තු භෝග අතහැරල දල ඥාතීන් අතහැරල දල මේ සඳහාම කාලය ගෙවාගත කය වචන හිත සංවර කරගෙන සීල සමාධි ප්‍රඥ ආදිය ශික්ෂණය කරගෙන ගත කරන්නේ. ඉතින් ඒ ඇත්තන්ට සද්ධාවෙන් අදහනවට වඩා, නැත්නම් මේක දර්ශනයක් වශයෙන් විෂයක් වශයෙන් හදරන වින්තාමය දැනුම ඇති කෙනෙකුට වඩා, කාමයන්ගෙන් නිදහස් වීම, අපේක්ෂා නැති වීම කියන එක පැති කීපයකින් අදාළ වෙනව. නැත්නම් මේක අදාළ කරගත යුතු වෙනව මෙවැනි ජීවිතයක් දිගට පවත්වන්න.

නැත්නම් අපි වින්තාමය මට්ටමට වැටිලා භාවනාමය පළවෙති පන්තියේ අත්දැකීම පාවාදීම සිදු වෙන්න ඉඩ තියනව. නැත්නම් ඒ වින්තාමය මට්ටමක් නිකන් හුදු ඇහුම්කම්දීමක් මට්ටමෙන් නතර වෙන්න ඉඩ තියනව. එහෙම නැතුව අනිත් පැත්ත හරවනවා නම්, යාන්තමින් අහලා තිබුණ දෙයක් ඒ පැත්ත මේ පැත්ත දල හොඳට හිතලා බලලා තේරුම් අරගන්න මට්ටමට එන්න හෝ එහෙම තේරුම් අරගෙන දැනටමත් කුසලවිෂන්දයක් පහළ කරගන්න කෙනෙක් තමන්ගේ ජීවිතයට නගාගන්න, මේ වගේ සූත්‍ර අර්ථ හොඳට විස්තර සහිතව තේරුම්ගන්න වෙනව.

ඒ නිසා තං බ්‍රෑම් උපසන්තොති කාමෙසු අනපෙක්ඛිතං කියන එක දැනටම පිළිගන්න කාරණාවක්. නමුත් අපිට ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ මේක කොහොමද තේරෙන භාෂාවට දමල මේක විසිතුරු කරල විස්තර කරල දැනගන්නේ කියල. ගජථා තස්ස න විජ්ජති අතාර සො විසන්තිකං. එවැනි පුද්ගලයෙකුට අවිද්‍යාදී කාය ග්‍රන්ථ හතර ඇත්තේ නෑ. එව්වා ගජථා තස්ස න විජ්ජති. අවිද්‍යාදී කාය ග්‍රන්ථ රංජනය කරන එක, අගය කරන එක, එව්වා මම මාගේ කියා ගන්න එක තමයි මේ සංසාර සත්ත්වයාගේ හැටි. එව්වා පිළිබඳ අනපේක්ෂිත භාවය, කාමෙසු අනපෙක්ඛිතං කියන වචනය වගේමයි. නමුත් අපිට වෙන පොටක් පැදෙනවා. මේක වෙන පැත්තකින් ග්‍රන්ථ කියන පදය, ගැට, වෙළුම්, බැඳීම් කියන දේවල් පිළිබඳව රංජනයක්, ආසාවෙන් ගැටලාගන්න ගතියක්, අනුනුත් ගැටලනවා, තමනුත් ගැට වැටෙනවා. එතකොට තමන්ගේ ගමනට විලංගු අදින ගතියක් තියනව සංසාර ගමනේ. ආන් ඒක පිළිබඳ අවබෝධයක් ඇති කරගන්නහමත්

කාමයන්ගෙන් විරාජනය වෙන්න වගේ, දුරු වෙන්න වගේ, ග්‍රන්ථ මාර්ගයෙනුත් පුළුවන් ආධ්‍යාත්මික ජීවිතය එක පැත්තකින් විස්තර කරන්න.

ඒක සම්බන්ධයෙන් ග්‍රන්ථ හතරක් අපේ පොත්වල සඳහන් වෙනව අභිජ්ඣා කියන කාය ග්‍රන්ථය. අභිජ්ඣාව කියන එකෙන් අදහස් කරන්නේ තමන්ගේ දෘෂ්ටිය. ඒකත් තමන්ගේ කය පිළිබඳව ඇති එකක්. දෘෂ්ටිය පිළිබඳව ආසාව. ඒක දැඩිව ගන්නව බදගන්නව කියන එකයි. ඒකට පුද්ගලාකාර මේ කැමට බීමට වගේම, තමන් අල්ලගත්ත දෘෂ්ටිය, අත්තනො දෘෂ්ටිය. අත්තනෝ දිට්ඨියක් කියලමයි කියන්නේ. තමන් පිළිබඳව තමන් අල්ලගත්ත ඒ දෘෂ්ටිය දැඩි ලෙස ගැනීම, අභිජ්ඣා කාය ග්‍රන්ථ විදිහට දක්වනව. වෙන විදිහකට කියනවා නම්, තමන්ගේ ආත්මය පිළිබඳව තමන් ඇති කරගත්ත දෘෂ්ටිය, නිතරෝම රස විඳ විඳ, ඒක රංජනය කර කර ඉන්නව. කවුරුවත් ඒකට අත තියනවටවත් විරුද්ධ වෙනවටවත් අකමැති වෙනකොට අභිජ්ඣා කාය ග්‍රන්ථ කියල කියනවා.

ඒ වගේම තියනව ව්‍යාපාද කාය ග්‍රන්ථ, ව්‍යාපාදය එනකොට අනුන්ගේ කිසිම වාදයක්, තමන්ගේ එකටම අනුයාත වෙන්නේ නැති, අනුන්ගේ කිසිම වාදයක් මොනම තාලෙකින්වත් රුස්සන්නේ නෑ. එව්වායේදී ප්‍රිය කරන්න දන්නේ නෑ. ඒවත් එක්ක ගැටෙන ගතිය තියනව. ඊගාවට තියනව සීලඛන පරාමාස කාය ග්‍රන්ථ කියල. තමන් රකින සීලය, සමහර වෙලාවට සීමාව ඉක්මවල ගිය සීලයක්, එහෙම නැත්නම් සීමාවේ මට්ටමට නාපු ලාමක සීලයක් අරගෙන ඒකමයි සත්‍ය කියලා ඒකම අල්ලගෙන ඒක වෙනස් කරන්න කැමති නැතුව, දැඩි වෙළුමකට වැටෙනව. ඒ වගේම තියනව ඉදංසච්චාභිනිවෙස කාය ග්‍රන්ථ කියල. මෙයමයි සත්‍ය. මෙයින් තොර වෙනම සත්‍යයක් නෑ කියල ඉදමෙව සච්චං මොසමකැකුං කියල. මෙයමයි සත්‍ය. අනුන් මොන ජාතියෙන් මොනව කිව්වත් ඒව සේරම හිස්. මගේ එකමයි සත්‍ය කියල මේ විදිහට දෘෂ්ටිගත වීම් හතරක් සඳහන් වෙනවා.

මේ දෘෂ්ටිගත වීම් හතර සාමාන්‍යයෙන් ගොඩාක් අඩුයි ධර්ම දේශනාවලදී සම්බන්ධ වෙනව. නමුත් ඒකේ තියනව යම් කිසි විදිහේ ප්‍රතිපදාවක්. ඒ ප්‍රතිපදාව අනුව ගත්තහම අභිජ්ඣා කාය ග්‍රන්ථය තමයි

බරපතලම දේ. අන්තිමම ගැඹුරට මුල් බැහැල තියන දේ. ඊට පස්සේ ව්‍යාපාදය. ව්‍යාපාදය කියල කියන්නේ තරහ වෙන ගතිය කියලයි අපි නිවරණයක් විදිහට ගන්නකොට. ඊගාවට සීලබ්බන පරාමාස හා ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤං නැත්නම් ඉදංසච්චාභිනිවෙසන කාය ග්‍රන්ථ කියන දෙක තමයි ආධුනිකයෙකුට ඉස්සෙල්ලාම හම්බ වෙන, ඉස්සෙල්ලාම බිම දගන්න පුළුවන් වෙන, ලිහාගන්න පුළුවන් වෙන දේ.

ඒ නිසා මේවා ලිහන තාලය ගැන කල්පනා කරනකොට සීලබ්බන පරාමාස කියන සීලබ්බන කාය ග්‍රන්ථයත්, ඉදංසච්චාභිනිවෙස කාය ග්‍රන්ථයත් දෙක සෝතාපත්ති මාර්ගයෙන් කපා හරින්න පුළුවන්. ඒව වැටෙනවා දිට්ඨියට හා සීලයට. ඊගාවට ව්‍යාපාද, තරහ කියන කාය ග්‍රන්ථය අනාගාමී මාර්ගයෙන් කපා හරින්න පුළුවන්. අභිජ්ඣා ජා කාය ග්‍රන්ථය අරිහත් මාර්ගයෙන් කපා හරිනවා. මේ ගාථාවේ සඳහන් වෙන්නේ ගජා තසු න විජ්ජනති ඒ ගැට මොහු කෙරේ නොපැනේ. මොහු තුළ ඒ ගැට නෑ. ඒ කියන්නේ හතරම නෑ කියල. ඒ නිසා සාමාන්‍ය සම්ප්‍රදායානුකූලව පරිවර්තනය කරනකොට, රහතන් වහන්සේ නමකට වස්තුකාම ක්ලේශකාම පිළිබඳ අපේක්ෂාවක් නැද්ද, ඔහුද උපශාන්ත යැයි කියමි කියල ඒ වචන වැරදි නෑ. මේ ග්‍රන්ථ හතරම ඔහු කෙරේ නෑ. ඔහුට අභිජ්ඣාදී කාම ග්‍රන්ථයෝ නැත. තෘෂ්ණාව නම් වූ විසත්තිකාව ඔහු තරණය කළේය.

නමුත් එතකොට මේ ධර්මය වැදිය යුතු පිදිය යුතු රහතන් වහන්සේලාට පමණක් සීමා වෙවිවි කියන, අපිට දුරස්ථර තත්ත්වයකට පත් වෙනව. ඒ නිසා ධර්ම දේශනාවේදී ධර්ම සාකච්ඡාවේදී අපේ චිත්තනයේදී අපි ගන්න ඕනෑ මේ දේශනා කරපු දේවල් ඒ විදිහට බොහොම දුරස්ථයි, තව ගොඩාක් ඇත තියෙන්නේ කියල මේක ධර්ම රත්නය කියල මේ පොත දුම් අල්ල අල්ල, අල්මාරියක තැන්පත් කරල ධර්ම රත්නයට වදිනවා කියකියා ඉන්න, මේක දුරස්ථ කරගන්න එක නෙමෙයි දක්ෂකම වෙන්නේ. ඒක සද්ධාවෙන් නම් වටිනාකමක් දකින්න පුළුවන්. අපි දකින්න ඕනෑ මේ

වගෙ ඒ කියන අවසාන කෙළවරම දක්වන දේට අපි මේ ඉන්න තැන ඉඳල කොහොමද යන්න කියල.

එහෙම යනකොට ඉස්සෙල්ලාම අපිට හම්බ වෙන දේ තමයි මේ සීලබ්බන පරාමාස කාය ග්‍රන්ථ. සීලවෘත, දෑඩ් සේ ගන්නා වූ සීල වුත. මේක සාමාන්‍යයෙන් පොත් පත්වල සඳහන් කරන්නෙ අප් වුත ගෝ වුත වගෙ එද කාලෙ පැවතිවිච කයට වද දීමේ ක්‍රම, ඒ තුළින් අපට පුළුවන් කෙලෙස් කපන්න කියල. ඒ බව ඉතාම ආන්තිකව එදත් ඉන්ද්‍රියාවේ තිබුණා. අදත් ඉන්ද්‍රියාවේ තියනව. ඒක සඳහන් කරනවා සාමාන්‍යයෙන් කාම හෝථි පුද්ගලයාගේ, බොහෝම ජනප්‍රිය භාවය ලබාගන්න තියන සාර්ථක ක්‍රමයක් කියල. ඒ කරන කෙනාට නිවන ලැබෙනවද නැද්ද කියන එක නම් එව්වරම සහතික කරන්න අමාරුයි. නමුත් ආගමික හැඟීමක් ඇත්තා වූ, ආධ්‍යාත්මික හැඟීමක් ඇත්තා වූ අයගේ වැඩිම ජනප්‍රිය භාවයට ලක් වෙන්න පුළුවන් වෙනව මේ සීල වුත රකින්නා.

ඒකට සුළු නිදර්ශනයක් කියනවා නම්, පමාණ¹ සූත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා රූපපමාණ, ඝොසපමාණ, ලූකපමාණ, ධම්මපමාණ කියල. මේ ලෝකෙ මනුස්සයො මනිනකොට මිනුම් දඩු හතරක් තියනව. ඒ කියන්නෙ මේ ලෝකය. සාමාන්‍ය පෘථග්ජනයො. ඒකෙදි ඉස්සෙල්ලාම ලෝකයා අහු වෙන ප්‍රධානම දේ තමයි රූපපමාණ. පෙනුමට අහු වෙනව. මේ පිට සිවියට. ඒක තමයි ප්‍රධානම දේ. ඒකෙන් තමයි මනින්නේ. ඒක නිසා ඒ මතම ඇති වෙච්ච ක්‍රමයක් තමයි වෙළඳ ප්‍රචාරක දැන්වීම්; ඒවාවල තියෙන්නෙ ඔව්වරයි. ඒ පළවෙනි දර්ශනයම ඉතාමත්ම සිත් ගන්නාසුලු, බලන්නාගේ හීන ලෝකය, ප්‍රාර්ථනා ඉෂ්ට වෙන දෙයක් මවා පාලා, රූපය මාර්ගයෙන් වෙළඳ ව්‍යාපාරයක් ඇති කරගන්නව. ඒක මනසිකාරය කියන එකට, වැඩියෙන්ම අපි අහු වෙන්නෙ බලන දේට තමයි. රූපෙට. රූපප්පමාණ. ඒක නිසාම අපි ඉඳුරන්ගෙන් රූපයට ප්‍රධාන වන්නා වූ ඇස, ප්‍රධානම නැතුවම බැරි ජීවිතයට අත්‍යවශ්‍ය උපකරණයක් වෙලා තියනව. ඒ නිසා අපි ඕනෑම ආදරය

¹ අංගුත්තර නිකාය, වතුක්ක නිපාතය, දුතිය පණ්ණාසක, රූපප්පමාණ සූත්‍රය

කරන වස්තුවකට කියන්නේ 'ඇහැ වාගේ' කියල. 'ඇහේ බබා වාගේ' කියල කියනවා. මොකද එයා තමයි අපි වැඩියෙන්ම දවස පුරා නළවන්නේ. රූපවලින් සහ ඇහෙන්නේ.

ඒක නිසා සාමාන්‍යයෙන් භාවනා කරනකොට ඉස් ඉස්සෙල්ලාම දකින රූප පිළිබඳව භාවනා කරල එහි ඇති වෙන්නා වූ මේ ග්‍රන්ථ, යෝග, ඕස, තණ්හා, දුරු කරන්න අමාරුයි. මොකද ඒව ඉතාමත්ම වේගයෙන් වැඩ කරන අධිවේග ක්‍රියා මාර්ග. ඒ නිසා රූපප්‍රමාණය තමයි ලෝකේ ස්වරූපය. රූපප්‍රමාණයක් ලෝකේ හුග අහු වෙන්නේ, හුගාක්ම ඒකට ආසාදනය වෙන්නේ තරුණ කාලේ. ජීවිතයේ මධ්‍යම කාලයේදී රූපප්‍රමාණයට අහු වෙනවා. පුන්චි කාලයේදී ඕක ගැන හැඟීමක් නෑ. මැදිහත් කාලයේදී අනිවාර්යයෙන්ම රූප ලාවණය තමයි ලෝකේ කියන්නේ. නමුත් වයසට යනකොට ඒ ආසාව තමන් තුළ තිබුණත්, තමන්ගේ රූප කය දිරනවා දකිනකොට ඕක පිළිබඳව බොල් ගතියක් පුස් ගතියක් දැනෙනවා. ඒක නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා ප්‍රමාණ කිරීමේදී ඉස්සෙල්ලාම ප්‍රමාණ කෙරෙන්නේ රූපප්‍රමාණ. ඒකට අටුවාවක් සපයනවා අර්ථකථාවක්. ඒකෙන් අපිට දෙයක් ගන්න පුළුවන්. ඒකේදී කියනවා තුන්දෙනෙක්ගෙන් දෙන්නෙක් මේකට අහු වෙනවා. ලෝක ජනතාවෙන් තුනෙන් දෙකක්ම රූපප්‍රමාණයට අහු වෙනවා.

දෙක තමයි සෝසප්‍රමාණ. සෝසප්‍රමාණ කියල කියන්නේ රටේ රැල්ල. රැල්ලට අහු වුණොත් රැල්ලේ කියල හිතාගන්න. රැල්ලට වැටුණොත් රැල්ලේ කියල හිතා ගන්න. ඒක නිසා අපේ ගෙදරම වෙච්චි දෙයක්, නැත්නම් අපි ඉන්න තැනම වෙච්චි දෙයක්, පත්තරේ වැටුණට පස්සේ, සම්පූර්ණ වෙනස් විකෘතියක් වැටෙන්නේ. නමුත් ඒක තමයි රටටු පිළිගන්නේ. අන්තිමට අපේ ගෙදරම වෙච්චි දේ පැත්තක දල, පත්තරේ කියන දේ පිළිගන්න සිද්ධ වෙනවා. ඒ තරමටම ඒ සෝසප්‍රමාණය කියන එක අද ජන මාධ්‍යකාරය දන්නවා. රූපප්‍රමාණය කියන එක වෙළඳ දැන්වීම් කරන මනුස්සයා දන්නවා. වෙළඳ ප්‍රචාරය කරන අය. ජන මාධ්‍යයේදී තියෙන්නේ සෝසප්‍රමාණය. ඒ නිසා අද ලෝකේ පවතින්නේ ජනමාධ්‍යකාරයන්

විසින් පවත්වන ආණ්ඩු. ඒගොල්ලො අතේ තමයි, ප්‍රවෘත්තිවලින් තමයි රට ගෙනියන්නේ. ඉතින් ඒක නිසා සෝසප්‍රමාණය කියන එක අද අපි ඉන්න කලියුගය කාලෙ ඇති වෙච්චි වසංගතයක් නෙවෙයි. සර්වඥයන් වහන්සේ එද පෙන්නල දීල තියනව. ඒ පිළිබඳව අටුවාවරින් කියන්නේ පස්දෙනෙක්ගෙන් හතරදෙනෙක් අහු වෙනවා. රූපයට තුනෙන් දෙකක් අහු වෙලා. සෝසප්‍රමාණය කියනකොට පහෙන් හතරක් අහු වෙලා. මේකෙන් බේරිලා එක්කො මේ සෝසාවට අහු වෙන්නේ නැතුව, 'අසභ්‍ය ප්‍රවෘත්ති පත්‍ර අසලකටවත් නොගත යුතුයි' කියල අපේ ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේ ව්‍යවස්ථාවේ ලියල තියෙන්නේ ඒක දන්න නිසා. භාවනා කරන මෘදු හිත් ඒවාට බොහෝම අහු වෙනව. ඒක පත්තරවල නොබැලුවාට මේ වගෙ පිරිසක් ඉන්නකොට ඕක ඇතුළේ යන සෝසාවත් ඇති.

ඒකට මම දකින එක නිදර්ශනයක් තමයි ඕනෑම භාවනා මධ්‍යස්ථානයක සෝසාකාරයෙක් ඉන්නවාමයි. මගේ වචනයෙන් කියනවා නම් කර්මස්ථානාවාර්යවරයෙක් වගේම ස්වභාව ධර්මයා විසින් සෝසාකාරයෙක් ඒ මධ්‍යස්ථානයක ඉන්නවාමයි. වැඩිදෙනෙක් ආශ්‍රය කරන්නේ සෝසාව. තමන්ට මොනවහරි බැරි වෙනකොට නැති වෙනකොට දුවන්නෙම අර සෝසාකාරය ගාවට. එයා ගාව හදගත්ත උත්තර තියනව. ඕනෑ තරම් තොරතුරු තියනව. දීප්‍රවාහම, කාපුවාහම, මාළුවා ගිල්ල වාගෙ ගස්සන්න ගස්සන්න ඇදලා එන එකයි වෙන්නේ. කවදකවත් නෑ, ලාමක, නැත්නම් භාවනාවට ආධුනික යෝගාවචරයෝ ඒ කර්මස්ථානාවාර්යවරය හමිබ වෙලා මේ කාරණා කියන්නේ අන්තිමටම. එතකොට කුණු වෙන්න ඕනෑ හරිය කුණු වෙලා ඉවරයි.

ඉතින් ඒක නිසා මේ සෝසාවට ඇදලා යන ගතිය භාවනා මධ්‍යස්ථානවල ඔහොම නම්, නිකමට හිතල බලන්න සාමාන්‍ය පිරිවෙන්වල කොහොම ඇද්ද කියල. භාවනා නොකරන අධ්‍යාපනය කරන තැන්වල. පිරිවෙන්වල ඔහොම තියනව නම් ඉතින් සාමාන්‍ය පන්සල්වල කොහොම ඇද්ද? ඕව කොච්චර ඇද්ද පත්තර කන්තෝරුවල? ඕව කොච්චර ඇද්ද ටෙලිවිෂන් මධ්‍යස්ථානවල? ඕව කොච්චර ඇද්ද ජන මාධ්‍ය පිළිබඳව කෙරෙන ආයතනවල? ඊගාවට

දේශපාලනය. සම්පූර්ණ සෝසාවට තමයි රට දුවන්නේ. ඒක තමයි තල් අත්තකට බෙලි ගෙඩියක් ඇදගෙන වැටිවිච්චම හොඳ නින්දක හිටපු භාවා කරපු සෝසාව නිසා මුළු කැලේ කඩාගෙන අලියා පවා දුවන්න පටන් අරගන්නා. කිසිම කෙනෙක් ඒ ඇති වෙච්ච උත්සන්නභාවය තුළ ප්‍රශ්නය මොකද්ද කියල බලන්න හිටියේ නෑ. මේ භාවා කියන අහිංසක සතා බොරුවක් කියන්නෙ නෑ. ඇත්තයි. සත්තයි. වෙච්ච දෙයක් මේ කියන්නෙ කියල පසු නොබලා දුවන්න පටන්ගත්ත. ඕක තමයි කැලේ කඩාගෙන දුවන ගතිය. සිංහයාට විතරයි සේරම නතර කරන්න බලයක් තිබුණේ. තෙදක් තිබුණේ. උභ කිව්ව නතර වෙයල්ලා සේරම මෙතන මම ඉස්සරහ කියල. කෝකද කිව්වේ කියල අලියාගෙ ඉඳල අහගෙන අහගෙන යනකොට අර කොහේදෝ හිටපු භාවට යනකල් කිසිම කෙනෙක් ඒ කාරණා හොයල බලල නෙමෙයි දුවල තියෙන්නෙ.

ඉතින් භාවා සිංහයා ගාවට ගියාම හිතාගන්න පුළුවන් නේ, භාවා කොච්චර යටත් වෙන්න වෙනවද කියල. සිංහයාගේ හක්කටත් මදි. නමුත් සිංහයා ඒකට නෙමෙයි ඇල්ලුවේ. මේ කොහෙද යන්නේ? පස්සට යන්න බෑ, පස්සට අදින්න බෑ. මගේ පපුව ගැහෙනව. මම මේ ආවෙ යන්නම් ගැලවිලා බේරිලා. අනේ, මේ ඇත්තොත් ඔක්කොම කියන දේ අහන්න. අනේ, යං. මේ බලා බලා නතර වෙව් ඉන්න වෙලාවක් නෑ. මේ මහා විශාල අහස කඩා වැටෙනව. පොඩි සෙල්ලමක් එහෙම නෙමෙයි. සිංහයා අඩිය පොලවේ හප්පලා, යමන් යන්න හිටපු තැනට කියල කියනකොට, අර පිටිපස්සෙන් හිටපු අර පණ්ඩිතයෝ, වීරයෝ, කැලේ රජාල සේරම කකුල් ගැහිගැහි පිටිපස්සෙන් පිටිපස්සට යනකොට කඩා වැටිවිච්ච අහසකුත් නෑ. අන්තිමට හේතුව හොයන්නත් නෑ. බලනකොටයි දැනගත්තේ මේ හොඳ නින්දේ අතක් පිට අතක් තියාගන නිදගෙන හිටපු භාවාට, අර තල් අත්තක් උඩට බෙලි ගෙඩියක් වැටිවිච්ච සද්දේ. ඉතින් සෝසාවට දුවන දිහා බලනකොට ඔන්න ඔය ප්‍රතිපදව තමයි තියෙන්නෙ. ඒක අනිත් පැත්ත හැරෙන්න ඕනෑ සිංහ ප්‍රතිපදව වෙන්න. හේතුව බලමු. ප්‍රශ්නයක් නෑ මැරෙනව නම් මැරිව්වාච්ච. කලබලේ තියනව නම් ඕනෑ දෙයක් වෙච්චාච්ච. අපිට එන එකක් නම් ඉතින් කොහොමටත් එනවා නෙ. ආන් ඒ විදිහට මේ සෝභාව පැත්තක තියල හේතු

කාරණා භාගයනවයි කියන එක ලේසි නෑ. ඒක නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ දෙවෙනි ප්‍රමාණය පෙන්වන්නේ සෝසප්‍රමාණය.

තුන්වෙනි එක තමයි ලූකප්‍රමාණය. රුක්ෂ ප්‍රතිපත්ති කියලයි අපි මේක සිංහලට නගන්නේ. යම් කිසි කෙනෙක් රුක්ෂ ප්‍රතිපත්ති පිළිපදිනවා නම් ඒ පුද්ගලයාට කොහොමටත් රහතන් වහන්සේ කියන පට්ඨාන නාමෙ බදිනව. ඊට පස්සෙ මනුස්සයො, මනුස්සයා නිර්වාණය ලබල තියනවද? රාග දුරු කරල තියනවද? පුරාභෙදෝ කාය කර්ම මොනවක්වත් භාගයන්නේ නෑ, මේ පුද්ගලයාට වදින්න පුදන්න පටන්ගන්නව රුක්ෂ ප්‍රතිපත්තිය නිසා. ඒ රුක්ෂ ප්‍රතිපත්තියට වදින්නේ, කාමභෝගී ඇත්තො තමයි. වදින්නේ අත්තකිලමානුයෝගයෙන් එහා පැත්තට ගිය ඇත්තන්ට. බාහිය දරුවීරිය තාපසතුමාගෙ වගෙ කතාවල පේන්න තියනව ඒ මනුස්සය නැවේ ගහගෙන ගියා. හෙළව වහගන්න ක්‍රමයක් නැති නිසා ගස්වල තියන පට්ට හම ගහල ඒකෙන් රෙද්දක් වගෙ එකක් විශාගන විලි වහගත්ත. ඒ කරල කරබාගෙන ඉන්නකොට යන එන මිනිස්සු දක්ක අතේ මේ මනුස්සය කිසිම දෙයක් අතෙත් නෑ. භාජන මොනවක්වත් නෑ. විලි වහගන්න ක්‍රමයකුත් නෑ. පොතු ඇඳගෙන ඉන්නේ. අනිවාර්යෙන්ම එයා රහතන් වහන්සේ කෙනෙක් වෙන්න ඇති කියල, ඉතින් ඒ මිනිස්සු ඔක්කෝම මෙයාට පුදන්න පටන්ගත්ත ශාස්තෘත්වයෙන්. අන්තිමට ඒක නෙමෙයි විහිළුව. මිනිහ නැවියෙක්. මිනිහත් හිතාගත්ත මම රහතන් වහන්සේ කියල, හොඳටම ඇන්ද අපේ වචනයෙන් කියනව නම්. එතකොට තමයි එයත් එක්ක එකට භාවනා කරපු බ්‍රහ්මයෙක් සුද්ධාවාසයේ ඉඳල ඇවිල්ල කිව්වේ “උඹ රහතුන් නෑ. රහත් මාර්ගයට පිළිපන්නෙත් නෑ. මේ කපා කරන්නේ උඹේ අභවලා. අන්න රහත් වහන්සේ නමක් ඉන්නව නම් ඉන්නව සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමේ, පලයන්” කියල. එද තමයි රත් වුණේ. එතකොට අවුරුදු ගානක් මේ මිනිසුන්ගේ ලාභ සත්කාර ලබමින් ඉතාමත්ම අල්පේච්ඡ රුක්ෂ ප්‍රතිපත්තියේ ඉඳල තියනව.

ඒ නිසා රුක්ෂ ප්‍රතිපත්තියට අටුවාලාවරින් වහන්සේලා සඳහන් කරනවා දහයට නවයක් අහු වෙනව. ලූකප්‍රමාණ. ඒක නිසා මේ අත්තකිලමානුයෝගයට අහු වෙන එක, කාමභෝගී පුද්ගලයන් තුළ

පවා තියෙන දෙයක්. මේව විකෘති දේවල්. ඒ නිසා සීල ව්‍යවහාර අහු වෙන එක බොහෝ විට සිදු වෙනව. ඒ සිදු වෙනකොට සිද්ධ වෙන්නෙ මේ තමා රකින සීලය අතින් ඇත්තන් එක්ක සංසදනය කරල මම විශිෂ්ටයි. ඒ නිසා මට කවුරුත් තරහ වුණත් ප්‍රශ්නයක් නෑ. මම මේ කරන දේ හරි කියල ඔය වුතයක් වශයෙන් පරාමර්ශනයට වැටෙනව. සම්මර්ශනය කරගන්න බැරුව යනවා. සීලය අවශ්‍යයි. ඒක පිළිබඳ කිසිම ප්‍රශ්නයක් නෑ. ඒක හරියට සාමාන්‍ය උපමාවක් වශයෙන් පෙන්වන්නෙ හේන් ගොවිතැනක් කරන මිනිහෙක් ඒ හේන වටේ දඬු වැටක් ගහගන්න එක අවශ්‍යයි. එහෙම නැත්නම් ඒකේ හැදෙන ගඩාගෙඩියක්, ඒ ළපටි පැලැටියක් කිසිම දෙයක් ඉතුරු වෙන එකක් නෑ. මොකද මහ කැලේ මැද්දේ හැදෙන්නෙ. ඒක නිසා දඬු වැට අවශ්‍යයි. දඬු වැට ගැහැව්වොත් නම් අලිය එන්නෙත් නෑ. ඒ වගෙ සාමාන්‍ය ශල්‍යකර්මයකට ගන්නව නම්, ඒ මනුස්සයා පිරිසිදු කරන්න ඕනෑ. පිරිසිදු කරන්නෙ නැතුව, ඒ ශල්‍යාගාරය පිරිසිදු කරන්නෙ නැතුව, යන එන ඇත්තො පිරිසිදු කරන්නෙ නැතුව, උපකරණ පිරිසිදු කරන්නෙ නැතුව ශල්‍යකර්ම කරන්නෙ නෑ. ඒ වගේ සීලය අවශ්‍යයි. නමුත් හුගදෙනෙක් සීලබ්බත පරාමාස කියනකොට, තමන් දැඩිව ගත්ත සීල වුතය කොච්චර දැඩිව ගන්නවද කියල කියනවා නම්, සෝවාන් මාර්ගය ලැබීමට බාධාවක් වෙනව. සෝවාන් මාර්ගයෙන් තමයි සීලබ්බත පරාමාස කියන එක කඩල දන්නෙ.

ඉතින් ඒකෙදි අර අඩු සීලේ ලාමක කරල ගත්ත එක්කෙනා අනිවාර්යයෙන්ම දැඩිව ගත්ත එක්කෙනා විහිළුවට ලක් කරනව. දැඩිව ගත්ත එක්කෙනා ලාමකව ගත්ත එක්කෙනාව පහත් කරල සලකනවා. ඒ දෙක නිසාම ඒ ඇත්තන්ට ඉදමේව සව්වං මොසමකුඤ්ඤං කියන මෙයමයි සත්‍ය, මෙයින් පිට සත්‍යයක් නෑ. මම යම් තැනක් මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව කියල තියනව නම්, ඒකමයි හරි. අරයට කවදවත් නිවන් දකින්න බෑ. මොකද, එයා සීලේ නෑ. එහෙම නැත්නම් යම් කිසි ප්‍රමාණයකට තමන්ට වැඩිය තියනවා නම්, අපෝ ඒගොල්ලො මේ සීලයම ඉස්සර කර තියාගෙන ඉන්නව. දැඩි වුතධාරීන්. ඒ කට්ටියට යන්නත් බෑ. මට තමයි යන්න පුළුවන් කියල, අර ඉදමේව සව්වං මොසමකුඤ්ඤං කියන දෙවෙනි ග්‍රන්ථයට හෝ වැටෙනව. නැත්නම් අවිද්‍යාවට වැටෙන්න බොහෝම ආසන්නයි සීලය.

මේ ගැන ධම්ම සංගනි අටුවාවේ සඳහන් කරල තියනව, සීලයක් නැති පාඨග්ජන, සාමාන්‍යයෙන් ඔය අපිට විදියේදී හම්බ වෙන මනුස්සයෝ ඉන්නෙ. ඒ මනුස්සයෝ සංසාරට බැඳෙන ප්‍රධාන දේ තෘෂ්ණාව. සීලවන්තයා සංසාරට බැඳෙන ප්‍රධානම හේතුව ද්වේෂය. එයා දන්නව තණ්හාවේ ලෝභයේ රාගයේ තියන ආදීනව. ඒ නිසා ඒකට පටි තද කරගෙන ඉන්නෙ. නමුත් ඒක තද කරන්න කියල වැඩිය පටිය තද වෙච්චහම අනුන්ට වෙර කරනවා. තමන්ට තමන් වෙර කරගන්නවා කියන ද්වේෂය ඉබේම එන්න පටන්ගන්නවා. ඒක නිසා සිල්වතුන් අතර සාමාන්‍ය ලෝකයාට තේරෙන්නේ නැති පුදුමාකාර ඔය විදිනේ අනවශ්‍ය ගැටුම්. කිසිම සාමාන්‍ය ඵදිනෙද ජීවිතයට අදාළ නැති මතවාදී අනවශ්‍ය ගැටුම් හරියට වැඩියි. අවිද්‍යාව එන්න තියනවා මේ සීල ව්‍රතවලට වැටුණට පස්සෙ. ඊට පස්සෙ ව්‍යාපාද, අභිජ්ඣා ඕනෑ තරම් වැඩෙන්න ඉඩ තියනව.

මේක ලංකාව වගෙ සම්ප්‍රදයානුකූලව හැදිවිච රටක හරිම අමාරුයි විස්තර කරල දෙන්න. හුගදෙනෙක් අනිවාර්යයෙන්ම කියන්නෙ සීලය කොච්චර දැඩි වුණත් ප්‍රශ්නයක් නෑ. නමුත් එතකොට ව්‍රතයක් වෙනව. එතකොට ඒ මතින් තමන් ගැටේකට අහු වෙනවා කියන එක තේරුම් අරගන්න අමාරුයි. මොකද ඒ තරම්ම මේක සම්ප්‍රදයානුකූල කරන්න ගිහිල්ල තියෙන්නෙ. නමුත් පළවෙනි සෝවාන් මාර්ගයේම මේ සීලබ්බත පරාමාස කියන, සීල වෘත පිළිබඳව පටලැවිල්ල අතහැරෙනව. වෙන විදිහකට කියනවා නම්, සීලය මොකටද තියෙන්නෙ අවිඤ්චාසාරඝානි බො ආනන්ද කුසලානි සීලානි. ආනන්ද, මේ සීලය හිතේ විපිළිසර භාවය නැති වීම පිණිසයි. නැතුව වෙන ආභාරණයක්වත් වෙන කෙනෙක් ඉහළ පහළ කියල සලකන්න දෙයක්වත් නෙමෙයි. මොනම සීලයක් නිසා හෝ හිතේ විපිළිසරකමක් එනව නම් ඒක සීලේ නෙමෙයි.

විශේෂයෙන්ම උපසම්පද භික්ෂුවක්, නැත්නම් සාමනේර නමක්, නැත්නම් දසසිල් උපාසක අටසිල් උපාසක ආදී වශයෙන් උපාසක උපාසිකාවන්ට, තමන් යම් කිසි පිළින කරපු, සමාදන්ව රකින සීලයක් තියනව නම්, ඒ සීලය හැම වෙලාවෙම ආරක්ෂා කටයුත්තක්

වශයෙන් ගැණෙන නිසා, මොන දේ කයේ සිද්ද වූණත් හිතේ සිද්ද වූණත්, අර සීල පසුබිමට දල බලනකොට හුඟාක් වෙලාවට පශ්චාත්තාප වෙනව සිලේ නැති කෙනාට වඩා. සිලේ නැති කෙනාට ගලපන්න දෙයක් නැත. ඒ නිසා බොහෝ විට තමන්ට වරද පටවාගන්න පැත්තට, නැත්නම් ඒ සීලය රැකගන්න උදව් නොකරපු කෙනා පිළිබඳව ද්වේෂ ඇති කරගන්න, සීලය නැති කෙනාට වඩා පෙළඹෙනවා සීලය ඇති කෙනා. ඒක නිසා හොස්ස ළඟින් මැස්ස යන්න බැරි තත්ත්වයකට පත් වෙනව. මේ නිසා විපිළිසරකම් හිතේ ඇති වෙනව. විප්පටිසාර භාවය.

ඒ විප්පටිසාර භාවය අපි නීවරණ පැත්තෙන් බලනකොට උද්දව්ව කුක්කුච්ච පැත්තට හිත අවුස්සල දනව. කුකුස් පහළ කරනවා. හිතාගන්න බැරි වෙනවා මම මේ දේ කළාද? මට මේ දේ වුණාද? කියල. අපි සාමාන්‍යයෙන් ආනාපානසතිය භාවනා කරන්න ගත්තත්, දැඩිව අල්ලන කෙනා බදලා අල්ලන කෙනා මිරිකලා අල්ලන කෙනා හුඟාක් වෙලාවට වෝදනා කරනවා, මට විශ්වාස නෑ මම බලෙන් හුස්ම ගන්නවද? හුස්ම වැටෙනවද? කියල. ඒ ඇත්තත් ඒ කියන කතාව ඇත්තටම ඔහු පිළිබඳවම ඔහුට පැහැදිලි විවේචනයක් කරගන්න බැරූව සාමාන්‍ය හුස්ම ගන්න වෙලාවෙදීත් මම ආයාස කරනවා ඒක හොඳ නෑ කියන විපිළිසරකම තියනව. එතකොට ආයාසයක් වෙනව. ඉබේම හුස්ම දැඩි වෙන්න වගෙ පටන්ගන්නව. ඇත්තටම එහෙම වේතනාවකුත් නෑ. එහෙම ස්වභාවයෙන් වෙන්නෙත් නෑ. නමුත් හිතේ විපිළිසරයක් ඇති වෙනවා. අනිත් කට්ටිය කියනවා හිත එන්න එන්න තැන්පත් වෙන්න ඕනෑ කියල. මගේ එහෙම වෙන්නෙ නෑ නෙ. මම මේ ආයාසයෙන් හුස්ම ගන්නවද කියල අර හුස්ම ගැනිල්ල පිළිබඳව වැරදි දැකීමක්, වැරදි ස්පර්ශයක් ලබනවා. සමහර වෙලාවට දැඩිව ගන්නව. මේක හරිම අමාරුයි කමටහන් සුද්ධ කරන වෙලාවෙදී අහගෙන ඉන්න කර්මස්ථානාවර්ගවරයට ගුරුවරයාට මොකද්ද දැන් මේ වෙන්නෙ කියල දනගන්න. හොඳට එකක් නම් පැහැදිලියි. දැඩි බලාපොරොත්තු සහිත කෙනෙක්. නමුත් ඒක එයාට කියල වැඩක් නෑ නෙ. පිස්සට, පිස්සයි පිස්සයි කිව්වට සනීප වෙන්නෙ නෑ නෙ. පිස්සු ඇද්දලනවා එතකොට.

ඒ නිසා කරන්න තියෙන්නෙ එහෙම වෙනව නම්, හොඳට බලන්න ඕන - ඇත්තටම ආයාසකර හුස්ම ගන්නව නම්, ටික වෙලාවක් යනකොට බෙල්ලේ අමාරු හිසේ කැකුම් කරකවන ගති එන්න පටන්ගන්නව. ඔක්කාර ගති එන්න පටන්ගන්නව. එහෙම නැත්නම්, ඕක බලෙන් හෝ වේවා සාමාන්‍ය ක්‍රමයෙන් හෝ වේවා යන්න අරින එකයි තියෙන්නෙ. බලෙන් හුස්ම ගන්නව නම්, වැඩි ආයාසය නිසා අනවශ්‍ය සැලකිල්ල නිසා ඒකෙන් ඇති වෙන කායික දුෂ්කරතා වගයක් තියනව. අන්න ඒ දුෂ්කරතා නැත්නම් ගණන්ගන්නෙ නැතුව යන්නෙයි කියනවා. එහෙම නැත්නම් සමහර වෙලාවට ආනාපානෙ ඉන්න පුළුවන්. ඉන්ද්‍රදී පොඩිත්තක් දියුණු වෙලා කියල හිතමු. ආනාපානයේ ඉන්නකොට ඔන්න සද්දයක් ඇහෙනව. ඒ පිළිබඳ සැකයක් පහළ වෙනව මගේ හිත සද්දෙට ගිහිල්ලා කෙලෙසුණාදෝ? එහෙම නැත්නම් ආනාපානය දිගට ගිටියාදෝ? සමහර විට ගිහිවිලි වගයක් එනවා. ඒ ගිහිවිලිවල අන්තර්ගතයක් නෑ. නමුත් සෑහෙන දුරට ස්වයං විවේචනයක් එනවා, මම මේ කොච්චර වෙලා ගිහිවිලිවල ගිටියද? මේ සිතුවිලි රාග ද්වේෂ නිශ්‍රිතද? හිතුවද, හිතූණද? එහෙම නැත්නම් කයේ වේදනා මතු වෙනව. මතු වෙන ඒ සෑම වේදනාවක්ම මට බාධාවක්ද, නැද්ද? මොනම දෙයක්වත් තීරණය කරගන්න බෑ මේ විප්පටිසාර භාවය තියනකල්.

අවිප්පටිසාර භාවය තියනව නම් එතනට අපිට හිතාගන්න තියෙන්නෙ මම දැන් සීලෙක ඉන්නෙ. වේදනා එන්නෙ වරෙන්. යන්නෙ පලයන්. හිතුවිලි එන්නේ වරෙන්. යන්නෙ පලයන්. සද්ද එන්නේ වරෙන්. නැත්තේ පලයන්. මට පුළුවන්ද නැද්ද බලන්න මට පුළුපුළුවන් වෙලාවට ආනාපානයට යන එක විතරයි තියෙන්නෙ. මට සීලයක් තියනවා, කියල අන්න ඒ තමන්ගෙ සීලේ වාංගු කරන්න, තමන්ගේ සීලේ අඬ්ට ගන්න පුළුවන් නම්, අන්න ඒ සීලේ අවශ්‍ය කරන සීලයක්. සීල ශික්ෂාව කියල කියන්නෙ ඒකටයි. නමුත් සීලේ කියල හිතාගෙන, මට බුදුහාමුදුරුවෝ කීව්වේ ආනාපානය බලෙන් කරන්න එපයි කියල, අනේ, මගේ හිත තියන්නම බෑ නෙ. මට ආනාපානය බලෙන් කෙරෙනවා. එහෙනම් මට ආනාපානය කරගන්න බැරි වෙයි. මම අභවාය පුද්ගලයෙක් ද ආදී වශයෙන් දිගින්

දිගට හිතන්න පටන්ගන්නව. එහෙම නැත්නම් පුංචි රාග හිතවිල්ලක් ආපු ගමන්, මගේ සීලේ කැඩුණද? පාරාජිකා වුණාද? කියල ඉතින් අර දේ අල්ලගෙන විශාල වශයෙන් කුකුස් කරනවා. ඒ සෑම දේකින් ම හිතන්න පුළුවන් මේ සීලය කියන දෑලි පිහිය වදුරට අහු වුණා වගෙ හැම තැනම කපාගන්නවා.

ඒ වාගේම සමහර වෙලාවට ගුරුවරයා කියනවා, භාවනා කරගෙන යනකොට ආනාපානය තුනී වේගන යනකොට, සමහරුන්ට ආලෝක පහළ වෙනව. සමහර වෙලාවට කය සැහැල්ලු වෙනව. ඒ වාගේම භාවනාව යා දෙන ගතියක් තියනව. ඒකට හිත යෙදෙව්වේ නැති වුණාට කමක් නෑ. ඒ දේ ඇති කරන්න හේතු වෙච්ච ආනාපානය දිගේම ඒක පවත්වාගෙන යන්නෙයි කියනවා. ඉතින් ඔන්න ඔතෙන්නට ගියාට පස්සෙ සමහරුන්ට ඒ ආලෝකය දකිනකොටම හයක් ඇති වෙනවා. අපේ අප්පේ දැන් ගුරුවරයා මට කියල තියනව ආලෝකය පෙනෙයි, බලන්න එපා කියල. හරියට යකෙක් දෑක් වගෙ, අර ආලෝකයට ඇතුළතින්ම පහළ වෙනව අපරා භාවයක්. හුඟක් උගත් ඇත්තන්ට සිදු වෙන දෙයක්. ඒ ආලෝකය දැකීමම වැරදිල්ලක් කියල හිතල නතර කරනව. නතර කරල කඩනව. ආනාපානයෙන් හිත කඩලා ඇස් දෙක අරිනව. ඇයි මොකද, මේ ආලෝකයට යන්න එපයි කිව්ව. ආලෝකය ආවා. නතර කළා. කයේ සැහැල්ලුවක් පහසුකමක් එනකොටම ඒක හීතියට කාරණාවක් කරගන්නව. ඒ මොකද හේතුව? මේ සීලය කියන එක විපිලිසරකම නැති කිරීම පිණිසයි කියලා සර්වඥයන් වහන්සේ කියාපු කාරණාව හරියට ප්‍රයෝජනය සලකලා තේරුම්ගන්න බැරිකම.

මේවා හොඳට තේරෙන්න පටන් අරගන්නෙ කොච්චර අපි අප් වුත ගෝ වුත රැක්කේ නැතත්, අපි ළග තියන සීලය වුණත් ලාවට, එහා පැත්ත මෙහා පැත්ත වැනිවැනි තියෙන්නෙ. සීලය වරෙක ලාමක වෙනව. වරෙක දූඩිව උග්‍ර වෙනව. මේ දෙක තියනවයි කියල කියන්නෙ මැදත් තියනව. හොඳ තැනත් තියනව. ආන් ඒක තේරුම් අරගත්ත නම්, සීලය හරි නම්, විපිලිසරකම නෑ. අවිඤ්චාසාරභාවිතො ඛො ආනන්ද කුසලානි සීලානි. ඒ වාගේම සීලපරිභාවිතො සමාධි මහස්මාධි හොති මහානිසංඝො කියන එක පරිනිර්වාණ සූත්‍රයේ කී

පොළක සඳහන් වෙනවද කියල කියන්න බෑ. ඒ කියන්නෙ සර්වඥයන් වහන්සේගෙ අවසාන ජවනිකා, ජීවිතයෙ අවසාන ජවනිකා ටික, මාස තුනක් විතර සංග්‍රහ වෙනව. නමුත් ඒ කාලය තුළ හොඳට විස්තර වෙනව පරිනිබ්බාන සූත්‍රයේ. ඊට කලින් සර්වඥයන් වහන්සේ බොහොම ගැඹුරු කාරණා තැන් තැන්වල එක එකකොට වර්තානුකූලව දේශනා කරල තියනව.

මෙතනට එනකොට ප්‍රධාන ලකුණු දෙකක් පෙන්නවා, සත්තිස් බෝධි පාක්ෂිකවලට සියල්ලම බහා පෙන්වන ගතියත් සීල සමාධි ප්‍රඥ කියන තුනට බහා පෙන්වන ගතියත්. ඒකෙදි හැම තැනම දේශනාවක් පරිච්ඡේදයක් හමාපේ ජවනිකාවක් හමාපේ සඳහන් කරල තියනව සීලපරිභාවිතො සමාධි මහඤ්ජො හොති මහානිසංසො. සමාධි පරිභාවිතා පඤ්ඤා මහඤ්ජො හොති මහානිසංසා. ඒ නිසා විපිළිසරකම නැත්නම් ඒක තමයි සමාධිය කියන්නෙ. එතකොට ඒක සමාධියට මහත් ඵල මහානිසංස වෙනව. එහෙම නැතුව තමන් මේ මම සීලය ගැන උනන්දු කෙනෙක්, ඒ නිසා ඇති වෙන සෑම දෙයක්ම සීල මිම්මට දල එහාටයි මෙහාටයි කල්පනා කර කර ඒ ගැන විපිළිසරකම ඇති කිරීම කුසලයක් කියල හිතාගන්නව නම්, අන්න ඒකයි මේ දේශනා මාර්ගයෙන් මතු කරල දෙන්න හදන්නෙ. ඒක කුසලයක් නෙමෙයි ග්‍රන්ථයක්. සීලබ්බත පරාමාස කාය ග්‍රන්ථ වෙන්න ඉඩ තියනව. හැබැයි ලා මට්ටම.

සීලබ්බත පරාමාස කාය ග්‍රන්ථ කියන්නෙ ගොරෝසු මට්ටම නම්, අර වාගෙ ගෝ වුත අජ වුත රැකලා, බල්ලෙක් වාගෙ බීමට දල බත් කන, අතට අරගෙන කන්නේ නැතුව බීම තියන දේ දිවෙන්ම අරගෙන කන, ඇඳුම් නාදින, නොනාන පරිසරයක්. ඒ තමයි ගොරෝසු මට්ටම. ලාමක මට්ටමේදී අරමුණෙන් හිත පිට පනින්න, ද්විතීය අරමුණක් එනකොට ඒක පිළිබඳව නොපැකිළ, විපිළිසර නොවී, ඇත්ත ඇති හැටියෙන් දැකගන්න තියන හැකියාව තමයි විපිළිසරකම නැති අවිජ්ජාපටිසාර භාවය කියන්නෙ. සර්වඥයන් වහන්සේ ඒකට ආසන්න කාරණා වශයෙන් පෙන්වන්නෙ සීලය. සීලෙ පතිට්ඨාය. සීලය පිහිටක්. ආධාරකයක්. අපි ඒ ආධාරකය මත ඉඳගන්නෙ මොකටද? විපිළිසරකම එනකොට මට සීලේ තියනව නම්

අනිත් ඕනෑ දෙයක් හදන්න පුළුවන්. සීලෙන්, ආනන්තරිය අකුසල කර්මවලදී තමයි හදන්න බැර. අනිත් ඕනෑම දෙයක් හදන්න පුළුවන්. ඒක දැනගන්න එකයි අවශ්‍ය කරන්නෙ.

ඒක නිසා සෝණදණ්ඩ ආදී සූත්‍රවල සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්නල දීල තියනව සීලපරිධොතා හි හෝ ගොතම පඤ්ඤා, පඤ්ඤාපරිධොතං සීලං. යඤ්ඤා සීලං, තඤ්ඤා, යඤ්ඤා, තඤ්ඤා සීලං. සීලවතො පඤ්ඤා, පඤ්ඤාවතො සීලං. සීලපඤ්ඤාණං ච පන ලොකසමිං. අග්ගමක්ඛායති. සිල්වතාටමයි ප්‍රඥව. සිලේ නැත්නම් ප්‍රඥවක් නෑ. සීලයයි ප්‍රඥවයි දෙක ලෝකයේ අග්‍රම ධර්ම. ඔය දෙක තියනව නම් සමාධිය කියන එක 'අත මිට කාසි පනම් හොඳ හැටි තියනව නම් හිටගෙන දිව්‍ය ලෝකෙ මවන්නම්' කියල බයිලා කියන්නෙ. ඒ වගෙ තමයි සීලයයි ප්‍රඥවයි තියනව නම් ඕනෑ තැනක සමාධිය ගන්න පුළුවන්. සමාධිය නැති වුණත් ප්‍රශ්නෙකුත් නෑ. අපි බොන තරම් හොඳ වතුර තියන තැනක නානකොට, බොන්න වතුර නැති වුණාට ප්‍රශ්නයක් නෑ. වතුර පෙවෙනව නානකොට. සමහර විට පෙවීම කරදරයක් වෙනව. ඒක නිසා සමාධිය නෙමෙයි මෙතන ප්‍රශ්නේ තියෙන්නෙ. සීලය හොඳට තියනව නම් ඒක ගැන සැක හිතන්න එපා කියල.

අස්සඡී සූත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ අස්සඡී ස්වාමීන් වහන්සේට කියන්නෙ සමාධිය හොඳට වතුරට ධ්‍යානය දක්වා ලබන්න පුළුවන්. ලබල ඒකෙන් දිට්ඨ ධම්ම වශයෙන් හොඳ සුඛයෙන් ගත කරපු, සතුටුදායක ජීවිතයක් ගත කරපු ස්වාමීන් වහන්සේ නමක්. නමුත් අවසානේ ලෙඩ වෙලා සමාධියට යාගන්න බැරුව, සම්පූර්ණ විපිළිසර වෙලා බැගෑපත් වුණා. අනේ, සර්වඥයන් වහන්සේට පොඩ්ඩක් එන්න කියන්න මාව දකින්න. මයේ අන්තිම කාලෙ මම හිතුවේ නෑ මෙව්වර කාලකණ්ණි වෙයි කියල. මට කිසිම සමාධියක් නෑ. සර්වඥයන් වහන්සේ බොහොම කලාතුරකින් එහෙම පණිවිඩ ආපු ගමන් යන්නෙ. නමුත් මෙතනදී ඒ වෙලාවටද කොහෙදෝ උන්වහන්සේ වඩිනවා. වැඩියට පස්සෙ බැගෑපත් වුණා අනේ ස්වාමීන් වහන්ස, මෙහෙම මෙහෙමයි මා ළඟ තිබුණ සමාධිය. මම දැන් හොඳටෝම අවසාන අවස්ථාවේ. මගේ සමාධිය නෑ. ඒ නිසා

අනිවාර්යයෙන් මම දන්නවා මේ ගත කරපු සේරගෙන්ම ඇති දෙයක් නෑ. මගේ හිත බොහොම විපිළිසරයි. යන්ඩ සුදනමක් නෑ. නිකන් ගමනට සුදනම් හිතක් නෑ කියල. එතකොට සර්වඥයන් වහන්සේ අහනවා 'මොකද අස්සජී කාරණාව?' අනේ ස්වාමීන් වහන්ස මට ඕනෑ වෙලාවක ප්‍රථම ධ්‍යානය නම් දෙක නම් තුන නම් හතර නම් සමවැදිලා අධිෂ්ඨාන කරල යන්න පුළුවන්කමක් තිබුණා. මම ඒ නිසා කිසිම ලෙඩකට එන්නේ නැතුව කිසිම කෙනෙක් එක්ක ගැටෙන්නේ නැතුව හොඳට සීලයක් රැකගෙන හිටිය. අනේ ස්වාමීන් වහන්ස මේ ලෙඩේ නිසා මට ඒක දෑන් නෑ. ඒ නිසා මගේ හිත විපිළිසරයි.

එතකොට සර්වඥයන් වහන්සේ අහනවා, 'එහෙනම් අස්සජී, මේ අනිකුත් ශ්‍රමනක් බ්‍රාහ්මණයෝ වගෙ උඹත් හිතාගෙන ඉන්නවද මේ සමාධියයි මේ සාසනේ සාරය කියල'. උඹේ සීලේ ගැන සැකයක් තියනවද? අනේ ස්වාමීනි, සීලේ ගැන එහෙම හයක් නෑ. එහෙනම් මොකටද මනුස්සයෝ හය වෙන්නේ? මේ සාසනේ සමාධිය නෙමෙයි සාරය. සීලේ තියනවා නම් සමාධිය හදන්න පුළුවන් කියල හිත හදනවා. කොච්චර හිත හදනවද කියනවා නම්, අවසාන මරණ මොහොතේදී ධර්මය අවබෝධ කරන්න පුළුවන් තරමට සීලය පිළිබඳව සර්වඥයන් වහන්සේ විශ්වාසයක් ඇති කරල දෙනවා. සීලය තියනවා නම් අනිකුත් ධර්ම හදගන්න පදනම තියනවා. නමුත් ඒ සීලය කියල කියන්නේ විපිළිසරකම නැති කරන දෙයක් මිසක්කා, අනවශ්‍ය වතුරේ දිය සුළු නංවන, පෑදි දියට බොර දිය එකතු කරන දෙයක් නොවෙයි. ඒ නිසා සීලබ්බත පරාමාස පිළිබඳව හොඳ හැඟීමක් එන්න නම්, සෝවාන් කියන මට්ටම, ඉර පන්නන්න ඕනෑ. පැන්නට පස්සෙ නම් තේරෙනවා මේ ප්‍රඥවන්තයාටමයි සීලේ, සීලවන්තයාටමයි ප්‍රඥව. නමුත් මම අර කියපු විදිහට සෝසාකාරයෝ ඉන්නවා නේ ඕනෑම තැනක. ඒගොල්ලෝ මේ සීලය තමයි මිනුම් දණ්ඩකට ගන්න හදන්නේ. අභාග්‍යයකට වගෙ ඒ ඇත්තෝ තමන්ව මනින්නේ නැතුව නෙමෙයි, මැනගන්නවා. මේ දණ්ඩ දික් කරගෙන ඉදිරියට යන්නේ අනුන්ගේ දේ හදල දෙන්න. අනුන්ට සිල් රක්කන්න. අර කිකිළියෝ බිත්තර රක්කනවා වගෙ.

අන්ත ඵහෙම වැඩ කරන අය එකතු වෙලා එකිනෙකාට එකිනෙකාට ආධාර දෙනව මිසක්කා කාගේවත් සීලය පිළිබඳ ප්‍රශ්ණයක් ආපුවහම තව කෙනෙකුට දඬුවම් නොකළයි කියල එයාට වැරද්ද නොපෙන්නුවයි කියල දෝෂයක් නෑ. බැඳිලා තියනව වැරද්ද පෙන්නලා දෙන්න. නමුත් අර පුද්ගලයා දකිනා තාක් කල් තමයි. දැක්කෙ නැත්නම් කරන්න දෙයක් නෑ. ඒ තරමටම අභාග්‍ය සම්පන්නයි සීලය සීල වුතයට වැටුණොත්. සර්වඥයන් වහන්සේ ආවත් කරන්න දෙයක් නෑ. ඒ තරම් සීලබ්බත පරාමාසයක් තියනව. මේක මම නිදර්ශන වශයෙන් පෙන්නුවේ. ඕනෑම වෙලාවක තමන්ගේ භාවනාවට පුංචි අභියෝගයක් ආපු වෙලාවක කටයුතු කරන ආකාරයෙන් හිතාගන්න පුළුවන් විපිළිසරකම නැති වීම පිණිස කටයුතු කිරීම ගැන. ඵහෙම කෙනා නම් වැරද්දක් කළත් ටික කාලෙකදී වැරද්ද ප්‍රමාණ කරල ඉදිරියට යනවා. ඵහෙම නැතුව හරියයි කියල හිතාගන්න සමීකරණයක්, කලින් හිතාගන්න ධර්මයක්, කොච්චර යෙදුවත් ඒක වුතයකට අහු වෙනව නම්, ඒ පුද්ගලයා හැමදම එතන හැප්පි හැප්පි ඉන්න පටන්ගන්නව. ඵහෙම කෙනෙක් අපි හිතමු තනියම භාවනා කරනවා කියල. මේ කපට ගොඩ එන්නේ නෑ. මොනම තාලේකින්වත් ඒ පුද්ගලයාට තමන්ගේ වැරද්දේ දෝංකාර ඇහෙන්නෙ නෑ.

පිරිසක් එක්ක ඉන්නකොට හරිම වාසනාවක් තියනව. අර සෝසාකාරයෝ වට කරගෙන ඉන්නව නෙ. ඒ ඇත්තන්ට තියෙන්නේම ඔව්ව හොයන එක නෙ. ඒක නිසා අපි ඒ ඇත්තන්ට ගාන ගෙවන්නේ නැතුව, අපේ කොන්ත්‍රාත්තුව ඉබේ කරල දෙනවා. ඒ ඇත්තන්ට ස්තුතිවන්ත වෙන්න කියල තියනව නිශ්ශබ්දව. මෝඩයෙක් වෙලා තකතිරුවෙක් වෙලා, ළගට ඇවිල්ල ස්තුති කරන්න එපැයි කියල තියනව. ඒක විතරයි මම දන්නෙ. දැන් මම භාවනා කරන්න ගියාම මට අද මේ වැරද්දක් අහු වුණේ මගේම දක්ෂකම නිසා නෙවෙයි. මගේ අසවලා, නැත්නම් මට සතුරුකමක් කරන්නා කියල ඒ පුද්ගලයා කළාට, මට වුණේ මිතුරුකමක්. අනේ ඒ ඇත්තන්ට මේක නිවන් පිණිස වේවා. සීලබ්බත පරාමාසය නැති වීම පිණිස වේවා කියල හිතෙන් ස්තුතිවන්ත වෙන්න කියල කියනවා.

එක දවසක් බේමානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ මෙහි භාවනාව කරද්දී ඔය ප්‍රශ්නේ මතු වෙලා අපවත් වෙච්ච ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේට ඇවිල්ල කිව්වලු, අවසරයි ස්වාමීන් වහන්ස, මට ජේන්නෙ මුළු ලෝකෙම තියෙන්නෙ මට මෙහි භාවනාව උගන්වන්න කියල. ඕනෑම ගැටුමක් තියනව නම්, ඒකෙන් මට ජේන්නෙ හොඳට මෙහි ඉගෙනගන්න තැන. උඹ මෙන්න මෙනෙයි ඉන්නෙ. මෙන්න මෙනෙදී උඹ කිපෙනව. මේක උඹට දරන්න පුළුවන්. මේක උඹට දරන්න බෑ. ඒක තමයි අපිට තියන ආසන්නම කාරණාව කොච්චර දියුණුද කියන්න. ඒක නිසා පිරිසක් එක්ක ඉන්න ලේසි නෑ. සීලබ්බන පරාමාසය ගැන දන්න කෙනාට නම් පිරිසක් එක්ක ඉන්නකොට ඉබේම තමන්ගේ වැරදි ටික, අර දෙන දෙයියෝ ගෙට ගෙනත් දෙනව වගෙ, උදෙත් ඇවිල්ල කියනවා. දවලුත් ඇවිල්ල කියනවා. රැත් ඇවිල්ල කියනවා. තමන්ට තියෙන්නෙ ඒකෙ ආස්තික සාධනීය විචේචන භාර අරගෙන, නාස්තික විනාශකාරී විචේචන නැහුණා වගෙ, නොදක්ක වගෙ, දන්නෙ නැතුව වගෙ ඉන්න එකයි තියෙන්නෙ. එතකොට සීලබ්බන පරාමාස කාය ග්‍රන්ථය ඉවසන්න පුළුවන්. සීලබ්බන පරාමාස කාය ග්‍රන්ථයට අහු වුණොත්, මේකමයි මම විතරයි සිල් රකින්නෙ, අනිත් අයට තේරෙන්නේ නෑ කියල ඒක දැඩිව අරගන්නව. එහෙම හිටියොත් ඒ පුද්ගලයා බොහෝ විට ඉදිරියට තියන ඉදමෙව සච්ච. මොසමඤ්ඤං. මෙයමයි සත්‍යය අනිත් එක බොරු. ඒකට කියන්නෙ ඉදං සච්චාහිනිචෙස කාය ග්‍රන්ථය. මෙයමයි සත්‍යය කියල ඒකෙ බැසගන්නා වූ පිටිස ගන්නා වූ කාය ග්‍රන්ථය. මේක ඒ තමන්ගේ නාම කයත් රූප කයත් පදනම් කරගෙන බැඳෙන නිසා මේකට කාය ග්‍රන්ථ කියලයි කියන්නෙ.

ඒ නිසා අපිට මතක තියාගන්න තියෙන්නෙ අපි සීලය පිළිබඳවත් සෝවාන් වන තෙක් සීල, සීල වුන, පරාමාසයට වැටෙනව. ඒක නිසා හොඳම ලකුණ තමයි යෝගාවචරයා තමන් නිහතමානී වෙනව නම් මම දැනට ඉන්නෙ සීල වුතයක වැරදිව්ව තැනක, මට ඕනෑ හදගන්නයි කියන හැඟීමෙන් හිටියොත් දෝස අඩුයි. හරි කියල හිතාගෙන හිටියොත් තමයි ඔය දෝස එන්නේ. අං එන්නේ. ගැටුම් එන්නේ ඔක්කොම. මගේ ළගත් දැනට අඩුපාඩුකම් තියනව. හැබැයි මට එකක් විශ්වාසයි. ගිය අවුරුද්දේ හිටියට වැඩිය සීලේ හොඳයි.

සිලේ පිළිබඳ සංවේදීකම වැඩියි. එන්න එන්න හැදෙනවා කියල දන්නව නම්, තාමත් ඉන්නෙ වැරැද්දේ. වරින් වර හොඳ වුණාට හුඟක් වෙලාවට වැරැද්දේ. ඒ නිසා සෑම කෙනෙක්ගෙම අනුසාසනා උපදෙස් ලැබේවා කියල ඉන්න කෙනාට මේ ඉදං සව්වාහිනිවෙස කාය ග්‍රන්ථයට හුඟක් ඉඩ අඩුයි. මම හරි, කියල ගත්ත ගමන්, ඒත් එක්කම අර දෙවෙනි කාය ග්‍රන්ථය ඉදං සව්වාහි මෙයයි සත්‍යය කියල, ඒකට අහිනිවෙස කරන කාය ග්‍රන්ථයට වැටෙනව. එහෙම නැත්නම් සීලය පිළිබඳව තණ්හා දෘෂ්ටි මාන වශයෙන් ගන්නවයි කියලත් කියතැහැකි.

මම ළඟ තිබුණා ඉස්සර සමීකරණයක්. නිකාය තුනෙන් හොඳම නිකාය රාමඤ්ඤ නිකාය. නම කිව්වට සමා වෙන්න ඕනෙ. රාමඤ්ඤ නිකායෙ වැඩවලිනුත් හොඳම තැන සංස්ථාව විතරයි. සංස්ථාවෙනුත් හොඳම තැන නිස්සරණ වනය විතරයි. නිස්සරණ වනයේත් හොඳම භාමුදුරුවෝ මම විතරයි. වෙන අනික් ඉන්න ඔක්කෝගෙම මට උදේ ඉඳල හැන්දෑ වෙනකල් වැරදි ජේනවා. හැබැයි මගේ වැරැද්දක් ජේනෙන නැති එක තමයි මට තියන ලොකුම වැරැද්ද. ඉතින් එතකොට මම අල්ලනවම නේ මේක. මේක තණ්හා වශයෙන් ගන්නව. මට නම් හරි ගියා. කවුරුහරි ඇවිල්ල වදිනකොට, අනේ ස්වාමීන් වහන්සේ වගෙ සිල්වතෙක් ගුණවතෙක් දකින්නත් හම්බ වුණා නෙ කියනකොට මම හිතුව මේ තනිකරම මේ ධම්මජීව භාමුදුරුවන්ගෙ සීලෙම දැකලා අනිත් ඔක්කොම පෙරලා අයින් කරල මා ගාවට ඇවිල්ලයි මේ වදින්නෙ. අප්පා! සාසනේ ඔක්කොම මගේ උඩ තියෙන්නෙ. මම කොච්චර වටිනවද කියල ඉතින් අර සිංහ හම පොරවගත්ත කොටුව වගෙ අඳින ඇඳිල්ල. ඊගාවට ඒක මාන වශයෙන් ගන්නව. මම මෙව්වර කල් හිටිය කිසිම තැනක මම ගාගත්තේ නෑ. අනිත් ගොල්ලො බලන්නකො මෙහෙම ගාගන්නව. මෙහෙම ගාගන්නව කියල, ඕක මාන වශයෙන් ගත්තට පස්සෙ ඔය දෙක ආවොත්, ඕක ආත්ම වශයෙන් ගන්නවයි කියන එක අහන්න දෙයක් නෑ. ඒ නිසා සීලය හරි ගියාමත් ඔන්න ඔහොම ප්‍රශ්නෙකුත් හිටිනව. ඒකත් දුස්සීලකමක් තමයි. ඒකත් සීලයට කැළලක් තමයි.

ඒ නිසා ඉස්සෙල්ල අපි ඇත්තටම සීලය හදගන්න ඕනෑ. එහෙම නැත්නම් අපිට කියන්න තියෙන්නෙ බැරිකම. හදගත්තට

පස්සෙ හිතාගන්න ඕනෑ, සෝවාන් වන තෙක් මේ හරි ගිය එකත් වරදින්න ඉඩ තියනව. තණ්හා වශයෙන්, දෘෂ්ටි වශයෙන්, මාන වශයෙන් ගන්න ඉඩ තියනව. සෝවාන් වුණාට පස්සෙත් වෙනවයි කියල නම් සහතික කරල කියනවා. හැබැයි වැඩි කල් හිටින්නේ නෑ, එව්වරයි වෙනස. සෝවාන් වුණාට පස්සෙත් ඒ පුද්ගලයා තමන්ගේම සීලේ ගැන තණ්හා ගන්නවාමයි. දෘෂ්ටි ගන්නවාමයි. මාන ගන්නවාමයි. නමුත් ටික වෙලාවක් යනකොට ගඳගහන්න පටන්ගන්නව. එතකොට තේරෙනවා මෙව්වර තේරිලා තියෙද්දීත් අර සංසාරගත, බල්ලොත් එක්ක බුදිය ගත්තහම ඇගේ බැලු මැක්කෝ එල්ලෙන්නා වාගේ, අනිත් ඇත්තෝත් එක්ක ඉන්න ගියාම රණ්ඩු කරනකොට ඉබේම සීලවන්තකමක් ආරූඪ කරගන්නව. ඕක ආරූඪ කරගන්න දෙයක් නෑ ඇතුළේ තියනව නම්. සෝවාන් වෙච්ච කෙනාට ඒ ආරක්ෂාව තියනව.

නමුත් පිරිසේ ඉන්නකොට අර ගති ලකුණු පහළ වෙනව. අර ඉදං සච්චාහිනිවෙස කියන මෙයමයි සත්‍ය, අනික නෑ කියන එකත් තමන්ගේ නාම කාය රූප කාය කියන දෙක පිළිබඳව සීලයෙන් ඇති වන්නා වූ ආඩම්බරකම්, මේක මමය කියල අඳුනගන්න ගති නිසාමත් එන්න ඉඩ තියනව. එහෙම නැත්නම් දෘෂ්ටි නිසාමත් එන්න ඉඩ තියනව. මම අල්ලගත්තා, මට හොඳ ගුරුවරයෙක් හම්බ වුණා. හොඳ කර්මස්ථානයක් හම්බ වුණා. මට හොඳ චිත්ත විශුද්ධියක් හම්බ වුණා කියල ඉදමෙව සචං කියල ගත්තට පස්සෙත්, ඒක පුදුමාකාර විදිහේ අං ආවා වගෙ. කියා පාන්න හදන ගතියක් තියනව. මේක සාමාන්‍යයෙන් මේ ග්‍රන්ථ ගැන කථා කරනකොට සඳහන් කරල තියෙන්නෙ තමන්ගේ ම රූප කාය, තමන්ගේම නාම කාය දෙක පදනම් කරගෙන පැටලැවෙන දෙයක් මේක. ඒක නිසා අනිවාර්යයෙන් මේ ලෝකෙ ජීවත් වෙන අයට එන්න තියනව. ඒ නිසා යම් කිසි දවසක සීල වුත පිළිබඳව මේකෙ තියන මේ ලාටු ස්වරූපය, මේකෙ තියන ඇලවෙන ගතිය නිසා වැරදුණොත් අහන්න දෙයක් නෑ. මොනවත් නෑ ඒකාන්තයෙන්ම අකුසල් පැත්තට යනවා. ඊට පස්සෙ අපි කාය වචී දුශ්චරිත කරනව. චිතික්‍රමණය වෙනව. චිතික්‍රමණය නොවෙන මට්ටමට ආපු ගමන් මම සිල්වන්තයි කියල

ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤං කියන ඉදං සච්චාභිනිවෙස තත්ත්වයට වැටෙනව.

ඒ නිසා හරි ගියත් වැරදෙනවා. වැරදුණත් වැරදෙනවා. මොකද, තමන් තාම සෝවාන් මාර්ග ඵලස්ථ වෙල නෑ. සෝවාන් මාර්ග ඵලස්ථ වෙනවයි කියල කියන්නෙමේ සීලබ්බත පරාමාස සහ සක්කාය දෘෂ්ටි කඩලා යනවා. සක්කාය දෘෂ්ටිය කැඩුණා නම්, ඒ පුද්ගලයාට ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤං කියන, ඉදං සච්චාභිනිවෙස කියන එක හොඳට තේරෙනවා. අපි මනුස්සයොත් එක්ක ගැටෙන්න, මනුස්සයො එක්ක මතවාද හදගන්න, මනුස්සයන් අතර නිකාය හේද පංති හේද ඔක්කෝටම හේතුව 'මම' කියන කුඤ්ඤය. ඒ කුඤ්ඤය මෙච්චර වාද ඇති කරනවා මෙච්චර බාධා ඇති කරනවා මෙච්චර ගැටුම් ඇති කරනවා කියල දැනගත්තට පස්සෙ, ඒ පුද්ගලයාට තේරෙනව මටවත් බැරි නම්, මෙච්චර මම භාවනා කරල මටවත් බැරි නම්, ඔය අනිත් කියන දෙයක් අහල ඒ කට්ටියට yes කියාගන ඉන්න බැරි නම්, අපිත් එකට එක කරන්න යනවා නම් කවදකවත් මේකෙ ගැලවුමක් නෑ. සාසනේට කිසිම ආදර්ශයක් නෑ කියල, ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤං කියන එක එනකොටම කාගෙ හරි ප්‍රතික්‍රියාවකින් හෝ කවුරුහරි අපිට දක්වන වචනෙකින් හෝ නැත්නම් අපටම හෝ ස්වාභාවිකව තේරෙන්න පටන්ගන්නව.

ඒ ලාබෙ තියනවා ඒ පළවෙනි මාර්ග ඤාණය සාක්ෂාත් කරපු කෙනාට. හැබැයි අහනකොට, කථා කරනකොට, එවැනි දේවල් ගැන අත්දැකීමෙන් හෝ පොතෙන් හෝ බලලා කරන ඇත්තො ප්‍රකාශයක් කරනවා, සමහර විට ඒක අභියෝගයට ලක් වෙන්න පුළුවන්. ඒ සෝවාන් වෙච්ච ඇත්තො තුළත් සීලබ්බත ලකුණු පෙන්වනවා කියල. ඉදං සච්චාභිනිවෙස ලක්ෂණ පෙන්වනවා කියල. නමුත් වැඩි කල් හිටින්නේ නෑ. එයාටම ටික වෙලාවකින් ගුරු උපදේස සහිතව හෝ රහිතව තමන්ටම තේරෙන ගතිය තියනව. ඒක නිසා හදිස්සියේ ඕනෑම කෙනෙක්, සෝවාන් ආදී මාර්ග ඵලස්ථ ඇත්තො පිළිබඳවත් මොකද මේ ඇත්තොත් මේ සීලේ පටලවාගෙන තියෙන්නෙ, මොකද මේ ඇත්තොත් වරින් වර වාද කරමින් මේ ඉදං සච්චාභිනිවෙස යට

වැටෙන්නේ කියල ඕනෑ තරම් පටලවාගන්න පුළුවන්. ඒකට හේතුව එහෙම හිතන කෙනා සෝවාන් වෙලා නැතිකමයි.

ඒකයි ඔය වප්ප ස්වාමීන් වහන්සේ නිවන් දැක්කට පස්සේ උන්වහන්සේ ථෙර ගාථාවල සඳහන් කරන්නේ පසුපස පසුපස. ඇස් ඇත්තෝ ඇස් ඇත්තෝ දකිති. අපසුපස. ව පසුපස. අරයට ඇස් නෑ කියලත් දකිනව. මොකද තමාට ඇස් තියන නිසා. අපසුපසනො අපසුපසනො. ඇස් නැති කෙනා දකින්නේ නෑ. පසුපස. ව න පසුපස. ඇස් ඇති මනුස්සයාට අභවලාට ඇස් තියනව කියල පේන්නේ නෑ. ඒක නිසා සීල වුන පරාමාස සහිත ඉදං සචාහිනිවෙස සහිත වූ, තාම පෘථග්ජන ලෝකෙ ඉන්න භාවනා කරන යෝගාවචරයා භාවනා නොකරන කෙනාට වඩා විචේචනාත්මකයි. ඒක ඕනෑ නේ. ඒකට තමයි අපි කියන්නේ ධම්මවිචය සමෙඛාජ්ඣාඛගය. ඒ කෙනා සමහර විටක හදිසි තීන්දුවකට එන්න ඉඩ තියනව, සෝවාන් වෙච්ච කෙනාටත් කෙලෙස් තියනව. එයත් සීලවෘත වලට වැටෙනව. එයත් සචාහිනිවෙසයට වැටෙන්න ඉඩ තියනව කියල. නමුත් සෝවාන් වෙච්ච කෙනා දන්නව ඇත්ත තමයි එයාට එහෙම හිතන්න හේතු කරුණු සාධක මගේ ළඟ තිබුණා තමයි. නමුත් ටික වෙලාවක් යනකොට ඔහු තුළම ඒකේ සත්‍යය මතු වෙලා එක්කො වරදට සමාව ගන්නව. එහෙම නැත්නම් ඉදිරියට යනවා. ඒ වෙනස තේරුම්ගන්න නම් ඒ මල පනින්න ඕනෑ. එහා පැත්තට යන්න ඕනෑ.

පටිඝය කියල කියන්නේ බද්ධ වෛරය. සෝවාන් වෙච්ච කෙනාට වෛරය තියනව, බද්ධ වෙන්නේ නෑ. ටික වෙලාවක් යනකොට ඒක ගැලවීලා යනවා. ග්‍රන්ථිය ගැලවෙනවා. පටිඝය කියල කියන්නේ ගැටේ වදිනවයි කියන එකයි. පටිඝය කියන්නේ තරහ අරින්නේ නෑ. එන්න එන්න එන්න රත් වෙච්ච කබලට වැටුණ අමු මස් කැල්ලක් වගේ විරි විරි විරි ගාලා ඒක බදලා අල්ලනවා. අන්න ඒ වගේ තමයි සීල වුන පරාමාස පිළිබඳ හෝ ඉදං සචාහිනිවෙස කියන ග්‍රන්ථ දෙක තේරුම්ගත්තේ නැති එක්කෙනාට කවුරු හරි කෙනෙහිල්ලක් කළොත් එන්න එන්න එන්න බද්ධ වෛරයට යනව. සෝවාන් වෙච්ච කෙනත් සමහර විටක කිපිලා ඒ වෙලාවට ප්‍රතික්‍රියා

කරන්න පුළුවන්. නමුත් එයා දන්නව කිපුණොත් ඒ කරපු එක්කෙනාට වැඩිය තමන්ට හානිකරයි, තමන්ටයි විපිලිසර බව ඇති වෙන්නෙ, තමන්ටයි වර්තමාන මොහොත නැති වෙන්නෙ කියල ඒ පුද්ගලයාට දෙන නියත ඕනෑ දෙයක් දීල, අමාරුවෙ වට්ටන්නේ නැතුව දෙන නියත ඕනෑ දෙයක් දීල තමන්ගේ හිත බේරගන්න. එතකොට ව්‍යාපාදයට යන්නෙ නෑ. ව්‍යාපාද කාය ග්‍රන්ථයක් වෙන්නෙ නෑ.

ඒ කියන්නෙ කාමච්ඡන්ද ව්‍යාපාද කියන නීවරණ ධර්ම දෙක සකාදගාමී මාර්ගයෙන් තුනී වුණාට අනාගාමී මාර්ගයට යනකල් ඒ ව්‍යාපාද කාය ග්‍රන්ථය ඇරෙන්නේ නෑ. ඒ නිසා ඒ පුද්ගලයා හරි ශික්ෂාවක ඇති වෙනවා සෝවාන් වෙච්ච තැන ඉඳල අනාගාමී වෙනකල් අනුන් කෙරෙහි පිහිටන ආකාරය පිලිබඳ. අනවශ්‍ය ප්‍රශ්න නිසා අනුනුත් නොකෙලෙසේවා. ඒ කෙලෙසීම නිසා ආපසු මා කරා එන නාද නින්නාද දෝංකාර නැතුව මට විවේක වෙන්න ලැබේවා කියල අර රූපකාය නාමකාය කියන දෙකේ ඒ පුද්ගලයා බලන්නෙ පුළුවන් තරම් විවේක වෙන්න. අනභිජ්ඣානං සෙරිතං පෙක්ඛානො එකො වරෙ බග්ඛවිසාණකප්පො කියල බග්ඛ විසාණ සූත්‍රයේ සඳහන් කරල තියනව මේ සංයෝජන ධර්ම පහ නැති කරල ඉතිරි පහ නැති කිරීමට කටයුතු කරනවා වගෙ උසස් භාවනා කරන කෙනෙකුට තේරෙන ස්වරූපය. ඒක සාමාන්‍යයෙන් අටුවාව පෙන්වන්නෙ ටිකක් ප්‍රශ්නකර ස්වරූපයෙන්. පසේබුදුරජාණන් වහන්සේලාගේ උදන ගාථා කියල. ඒ තරමටම විවේකය ගැන කථා කරල තියනව.

ඒ ගාථාවේ සඳහන් කරල තියෙන්නෙ ආමන්තනා හොති සභායමජ්ජෙධි. ඔය පිරිසක් එක්ක ඉන්නකොට සාමාන්‍යයෙන් ඇවිල්ල අරෙහෙ යං, මෙහෙ යං, වරෙන් මවං මහ මුදේ නාන්න යන්න කියල නා නා ප්‍රකාර ආමන්ත්‍රණ එනවා. ඒ ආමන්තනා හොති සභායමජ්ජෙධි වාසෙ ධානෙ ගමනෙ වාරිකාය. තමන්ගේ වාසස්ථානයට ගියත්, ටෙලිෆෝන් කෝල් එකකින් හරි ලියුමකින් හරි සටහන් කරල තියනව අපි මෙහෙම කරනවා කැමතිද? ඊගාවට ධානෙ - ස්ථානේ හිටියත්, වැඩ කරන වැඩපොළේ හිටියත්, ඒ වැඩ ඔක්කොම කරන අතරමැද අපිට ආමන්ත්‍රණ ලැබෙනව. අපි අරෙහෙ මෙහෙ යන එනකොට, පොඩ්ඩක් නවතිනවද, පණ්විඩියක් කියන්න

තියනව. මොකද්ද? මෙන්න මෙහෙමයි මෙහෙමයි. ඉතින් දැන් අපි කියනවා අපි අසවල් දවසේ අසවල් තැනට වාරිකාවක යනවා කියල. ඒ තියෙද්දීත් ඇවිල්ල කියනව. මෙන්න මෙහෙම ආමන්ත්‍රණ තියනව. ඒ මේ පිරිස ඇසුරු කිරීමේ තියන ආදීනව. ආමන්තනා හොති සහායමජේඛ වාසෙ ධානෙ ගමනෙ වාරිකාය. අනභිජ්ඣානං. අනේ, මගේ හිතේ අභිජ්ඣාව කාය ග්‍රන්ථයක් නොවේවා! ඒ කිසි කෙනෙක් පිළිබඳව දැඩි මතධාරී වෙල මම ගැටීමක් ඇති නොවේවා! සෙරිතං. මගේ ස්වේරී භාවය වේවා! පෙකම්මානො බලාපොරොත්තු වෙන්නේ අනභිජ්ඣානං සෙරිතං පෙකම්මානො එකො වරෙ බග්ගවිසාණකජ්ජො. ලෝකෙ තියන ඕනෑම සතෙකුට අං දෙකක් තියනව. කඟචේනට චිතරයි තනි අඟ තියෙන්නෙ. ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා කඟචේනගේ තනි අඟ වගේ හැසිරියන් කියල.

ඒ නිසා සෝවාන් වෙච්ච තැන ඉඳල ඉදිරියට වැඩ කරන ඒ මනුස්සය පුදුම තාලෙට එකො වූපකටො අසමනො කියන විදිහට එකෙක් බුභ්මචරිය ජීවිතයකට තනිව ගත කරනව. වූපකටො ප්‍රකට වෙන්න යන්නෙ නෑ. නඩු අහන්නවත් නඩු කියන්නවත් චෝදනා කරන්නවත්වත්, ඒවාට මොනවටකවත් යන්නෙ නෑ. හැබැයි, කැඳවිල්ලක් ආවොත් යනවා. නමුත් දැනගෙන මේකෙ තියන ආදීනව. අසමනො. හැම වෙලාවෙම අප්‍රමාද වෙනව. අන්න එහෙම කෙනාට චිතරක් මේ ඉදමෙව සචං. මොසමඤ්ඤං කියන කාය ග්‍රන්ථයෙන් පස්සෙ ව්‍යාපාදය ඇති නොවීම පිණිස සෑහෙන උත්සාහයක් කරන්න වෙනව.

ඇතුළත ව්‍යාපාදය එකක්. තමන් බාහිර අරමුණු එනකොට මූල කර්මස්ථානය බේරගන්න කරන ගැටිල්ල එකක්. දෙවෙනි එක තමයි, මේ ලෝකයාත් එක්ක ජීවත් වෙනකොට අනිත් ඇත්තන්ගේ මතිමතාන්තරත් එක්ක ජීවත් වෙනකොට හරියට ගැටෙනවා. එතනදී කොච්චරද කියනවා නම්, සර්වඥයන් වහන්සේ අර ගාථාව නොකියා ඉන්න, දැක්කෙ නොදැක්ක වගෙ හිටපං ඇස් තිබුණට. ඇසුණේ නොඇසුණා වගෙ හිටපං. කන් තිබුණට. දැනුම තිබුණට මෝඩයෙක් වගෙ හිටපං ඤාණය තිබුණට. පැනල ගහල බැනල දඬුවම් කරන්න

පුළුවන් වුණාට කොන්ද කැඩීවිච එකෙක් වගෙ හිටපං හයිය තිබුණට. මොනවක්වත්ම බැරි නම් මළමිනියක් වගෙ වෙල බේරියන් කියල කිව්වේ නැත්නම් වෝදනා එනවා නිශ්ශබ්ද වුණාට. වෝදනා එනවා අනුන්ගේ වැරදි නොදැක්කට. ඒක නිසයි සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කළේ, මම ලෝකෙත් එක්ක නොගැටුණාට ලෝකය මගෙන් එක්ක ගැටීම කිසිම අඩුවක් නෑ කියල. ඇත්තටම ඒක නිසා තමයි සූත්‍ර පිටකයෙ පහළොස්දහක් විතර සූත්‍ර තියෙන්නෙ. නැත්නම් ඔක්කොම සර්වඥයන් වහන්සේ සර්වඥයි කියල පැත්තකට කරල තිබ්බ නම් එක සූත්‍රයක්වත් දේශනා කරන එකක් නෑ. හොඳම ගෞරවය හම්බ වෙන්නෙ දේවදත්තට. ඒක තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේගේ තියන අන්තිම බුදු ගුණ මතු කරල අපිට පෙන්නුවේ දේවදත්ත විතරයි. හඳුන් කොටේකට කොටන්න එපැයි ඒක සුවද එන්න. අපිට බෑ කොටන්න. ඒ ගැටුම් නිසා ඇති වෙච්ච උත්තරේ තමයි සූත්‍ර.

ඒ නිසා යම් කිසි කෙනෙක් ඉදමෙව සව්වං මොසමකැකැං. මෙයමයි සත්‍ය, අනිත් ඒව නෑ කියන ධර්මයට ගිය ගමන් අනභිජ්ඣං එයා තුල අභිජ්ඣා පහළ නොවීමට සෑහෙන හික්මීමක් ඇති කරන්න ඕනෑ. ඒ හික්මීම ඇති කළත් අපිට ඇති වෙන්නේ මේ ඕරම්භාගිය සංයෝජන ධර්ම පහ කපන්න විතරයි. උද්දම්භාගිය සංයෝජන වෙන රූප රාග, අරූප රාග, මාන, උද්දච්ච, අවිද්‍යා කියල කියන්නෙ, හුගාක් වෙලාවට අර පළවෙනි පහේ හෙවනැලි ටික. එහෙම නැත්නම් අනුසයේත් බොහොම ලේස මාත්‍ර. රූප රාග අරූප රාග කාම පටිසය. උද්ධච්ච ඇවිස්සෙන විපිළිසර ගතිය. අවිද්‍යා. මාන. මේව සාමාන්‍යයෙන් පෘථග්ජනයෙක් කල්පනා කරන්න නරකයි මේව කරදර කියල මොකද මේව අනාගාමී වුණත් ඉතුරු වෙන දේවල්. එනතදී තමයි අභිජ්ඣා කාය ග්‍රන්ථය කියන අත්තනො දිට්ඨියා රාගො අභිජ්ඣා කායගජො. තමන් ගත්ත දෘෂ්ටිය, ලේස මාත්‍ර වශයෙන් බැඳිල තියෙන්නෙ. යුළුවන් කාරය කැපුවත් ලේත් කොළ පාටයි කිය කියා කැගහනව පාරෙ. අර ගත්ත ලාමක ගති තාම තියනව. ඇත්තටම ඒකෙන් ලොකු බරක්, හරයක්, මදයක් නෑ. නමුත් අර ගත්ත ගති තියනව. අන්න ඒව නැති වෙන්නෙ මේ අරිහත්වයෙන්.

ඒ අනුව මේ ගාථාවේ අවසානේ සඳහන් කරන තං බුදුම් උපසන්නොති කාමෙසු අනපෙක්ඛිනං. ඒ කාම ධර්ම පිළිබඳ කිසිම අපේක්ෂාවක් නැති කෙනාටයි එහෙම උපශාන්තයි කියල කියන්නේ, උත්කාෂ්ට වශයෙන්. නමුත් ඒක අපිට සෝවාන් මාර්ගයේ ඉඳල ඉහළට යනකල් එක එක කාය ග්‍රන්ථියක තියන වැඩපිළිවෙළ දිහා බලාගෙන යනකොට, ඊටත් පල්ලෙනා ඉන්න පෘථග්ජන මට්ටමට පවා, අපි කරන වාවසික, කායික, මානසික, හැම ක්‍රියාවක්ම, මේ ග්‍රන්ථිවල නැත්නම් කොක්ක ඇම්ණෙන ගතිය පැටලෙන ගතිය තියනව. නමුත් නිරවුල් කරගත්ත මූල කර්මස්ථානයක් තියන කෙනෙකුට හැර මේ ග්‍රන්ථිය, මේ කොක්ක, මේ ගැටේ, වදින තැන අල්ලන්න අමාරුයි. ඒ නිසා ගැට වදින්න දෙන එකමයි කරන්න ඕනෑ. දෙනකොට දෙනකොට නැවත මූල කර්මස්ථානයට යන්න පුළුවන් ඉඩ පාඩුකම තියනව නම්, ගැට වැදුණට ගලවන්න පුළුවන්. අපි රේන්දයක් ගොතනකොට කට්ටකින් පුඩුවක් ගහගෙන ගහගෙන, ගහගෙන ගහගෙන ගහගෙන යනවා. ඔය සීමෙන්ති කොට්ටවල ගැලවෙනව. දැන් කඩදසි අලවලා තියෙන්නේ. ඒක කොනකින් අල්ලපුවහම 'ස්රැස්' ගාල ගලවතැකි. අතින් කොනෙන් අල්ලපුවහම ගැටේ තද වෙනව. පුඩුවෙන් අල්ලපුවහම ගැටේ තද වෙනව. ලිහිවිව තනි පොටෙන් අල්ලපුවහම ලිහෙනවා. තනි පොටෙන් ඇද්දේ නැතත් ලිහිල තියෙන්නේ. අදින පමාව විතරයි. වැරදිලා අල්ලගත්තේ පුඩුව පැත්ත නම් ඇද්දේ නැතත් තද වෙලාමයි තියෙන්නේ.

ආත් ඔය දෙක තේරුම් අරගන්න පුළුවන් නම්, ඕක ගැටේ වැදිලා තිබුණත් එකයි. ලිහිල තිබුණත් එකයි. මෙන්න මේ පොටෙන් ඇල්ලුවොත් තද වෙනව. මේ පොටෙන් ඇල්ලුවොත් ලිහෙනවා කියල දැනගන්න ඕනෑ. එහෙම නිවිවිව කෙනා තමයි මෙතන උපශාන්තයි කියල කියන්නේ. ඒ නිසා හැම තැනම ගැට වදින තැනක ලිහෙන පොටක් තියනව. තද වෙන පොටක් තියෙනව.

ඒ නිසා සියලුදෙනාටම මේ ඉදිරිපත් කරපු ධර්ම කොටස් නිසා මේව තේරුම් අරගෙන සෑම තැනකදීම, ගැට වදින සහ ලිහෙන තැන් දැනගෙන, පුළුවන් තරම් ගැට ලිභාගන්න බාහිර කිසි කෙනෙකුට අපිට කරන්න දෙයක් නෑ. මේ සෑම විත්තක්ෂණයකම

අපි කරන සංස්කාර තුළම මේ දේ තියනවා. එව්ව අපිට දැක දැනගන්න ලැබේවා! කියලා ප්‍රථමයා කරනවා. දැකගන්න ලැබීමෙන් මේ ගත කරන වස් කාලය තවතවත් අර්ථවත් සාර්ථක එකක් කරගන්න ලැබේවා! කියන ප්‍රථමයාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් අවසන් කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා.

17 | සකඳ්කඳුවන්ට නොඇලී සිටීම

නමො තසං භගවතො අරහතො සමමා සමබ්බදාසං

තං බුදුම් උපසන්තොති කාමෙසු අනපෙක්ඛිතං

ගජා තසං න විජ්ජති අනාරි සො විසත්තිකං තී'ති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංඝ රත්නයෙන් අවසරයි. මේ උපාසක මහත්වරුන් සම්බන්ධ කරගෙන බ්‍රහස්පතින්ද දවසේ චාරිත්‍රානුකූලව පවත්වාගෙන එන ධර්ම දේශනාව සඳහායි අපිට දැන් කාලය එළඹිලා තියෙන්නේ. ඒ සඳහායි මේ මාතෘකා ගාථාවක් අපි ඉදිරිපත් කරගත්තේ.

මේ මාතෘකාව ත්‍රිපිටකයේ සූත්‍ර පිටකයේ බුද්දක නිකායේ සුත්ත නිපාතයේ අට්ඨක වර්ගයට අයිති ගාථාවක්. ඒ සූත්‍රය පුරාහෙද සූත්‍රය වශයෙනුයි සඳහන් කරල තියෙන්නේ. අපි මේ ඉදිරිපත් කරගත්තේ දහවෙනි ගාථාව. මෙතන ඉන්න වැඩි පිරිසක් මේ හඳුන්වාදීම දන්නව. ඒ වාගේම මේ ගාථාවම සම්බන්ධ කරගෙන ගිය සුමානේ අපි මේ වාගේම පැයක් කාලය ගත කරල තියනව. එයම නැවත අද මාතෘකා කරන්නේ අපි එද ඉදිරිපත් කරගත්ත කරුණු, තව දුරටත් මේ අපි ගත කරන අරණ්‍යගත යෝගාවචර ජීවිතයටත් අපි වඩන භාවනා, ඉදගෙන කරන භාවනා, සක්මන් කරන භාවනා, එදිනෙද කරන භාවනාවලට අපිට පුළුවන් තරම් සම්බන්ධ කරගැනීම ගැන විස්තර විසිතුරු ටිකක් ඉදිරිපත් කරගන්නයි. ඒ ගාථාවෙම සඳහන් වෙන්නේ 'උපශාන්ත' කියන පදය ප්‍රායෝගික පැත්තෙන් සහ මූලධර්ම පැත්තෙන් විස්තර කරන්න සර්වඥයන් වහන්සේ ගත්ත

උත්සාහය. ඒ උපශාන්ත භාවය තමයි මේ ගාථාවේ දක්වන නිෂ්ටාව. මේ සාසනයේ අන්තිම වශයෙන් පෙන්වන්නේ.

ඒ උපශාන්ත භාවය - වෙන විදිහකට අපේ වචනයෙන් කියනවා නම් නිවන. තං බ්‍රුමී උපසනෙතාති කාමෙසු අනපෙකිනං. යමෙකුට මම උපශාන්ත භාවයට පත් වුණයි කියල කියනවා, නැත්නම් යම් කිසි කෙනෙක් නිවනට පත් වුණාද, ඒ පුද්ගලයා කාමයන් පිළිබඳ අපේක්ෂාවලින් තොරයි. ඒක මේ සූත්‍රයේ මූලිකම සඳහන් කරන්නේ විතතණෙතා පුරාහෙදෙ, කය බිඳී මරණයෙන් මත්තට යන්න ඉස්සෙල්ල තෘෂ්ණාව ක්ෂය කළ කෙනා. ඒකෙදී අපිට නෑ කිසිම විරසක භාවයක්. ඔක්කෝම එකගයි. නිවන කියල කියන්නේ තෘෂ්ණාව නැතිකම, කාමෙසු අනපෙකිනං. කාම ධර්මයන් කෙරෙහි අපේක්ෂාවක් නැතිකම.

අපි එද මතක් කරගත්තා මේ තත්ත්වය රහතන් වහන්සේට කිසිම ප්‍රශ්නයක් නෑ. මොකද, රහතන් වහන්සේ මේ කියන උත්තරීතර උත්කෘෂ්ට තත්ත්වයට පත් වෙලයි තියෙන්නේ. අපි ඒ රහත් මාර්ගයට යන්න ගමන් කරන අතරමැද වාරයේ ඉන්න ඔක්කොටම කිසිම ප්‍රශ්නයක් නෑ. අපි සම්පූර්ණයෙන්ම එකඟ වෙනව, රහතන් වහන්සේ උපශාන්තයි, රහතන් වහන්සේ නිවන් දුක්කා, රහතන් වහන්සේ කාමයන්ගෙන් තොරයි. පුරාහෙද, මරණයට කලින්ම අනුපදිසේස නිර්වාණ ධාතුවෙන් කාමය ක්ෂය කළා. තණ්හාව දුරු කළා. ඒ වාගේම තව පිරිසක් ඉන්නවා කර්මය ගැන හෝ නිවන ගැන හෝ රහතන් වහන්සේලා ගැන හෝ කිසිම තැකීමක් නැති සාමාන්‍ය පෘථග්ඡන පිරිස සීල සමාධි ප්‍රඥ ශික්ෂාවට පත් වෙවිවී නැති. ඒ ඇත්තන්ටත් මේක පිළිබඳව වාදයක් විවාදයක් ප්‍රශ්නයක් නෑ. මොකද ඒ ඇත්තෝ තාම ප්‍රතිපදවකට සාක්ෂි වෙලා නෑ. මේ ටික වැදගත් වෙන්නේ, මේ ටික ප්‍රායෝගික වශයෙන් අදාළ වෙන්නේ දැනට ප්‍රතිපදවට එළඹිවිච ආරද්ධ විරිය ඇති කෙනෙකුටයි.

අපි සියල්ලම බාරගන්නව නම්, අපි ආරද්ධ විරිය ඇති පිරිසක්. අපි සම්පූර්ණයෙන්ම ආගමික ධාර්මික ප්‍රතිපදවක් නැති නොපෙළෙඹිවිච පිරිසකුත් නෙමෙයි, සම්පූර්ණයෙන් රහත් වෙවිච

පිරිසකුත් නෙමෙයි. ඒ අතරමැද ඇත්තන්ට, එයින් විශේෂයෙන්ම හොඳ ප්‍රඥාවක් ඇති කෙනෙකුට මේ ගාථාවලින් සූත්‍රවලින් ඒ අතරමැද අවස්ථාවල තියන ප්‍රශ්නවලට උත්තර තියනව. ඒක තමයි සඳහන් කරන්නේ නං බ්‍රෑමී උපසන්තොති කාමෙසු අනපෙක්ඛිනං. යම් කිසි කෙනෙකුට කාමයන් පිළිබඳ අපේක්ෂාවක් සම්පූර්ණයෙන් නැද්ද, එතුමාට මම උපශාන්ත යැයි කියමි.

ගණ්ඨා තසං න විජ්ජන්ති. එයාගෙ තියන තවත් ගුණයක් තමයි ග්‍රන්ථයෝ - සීලබ්බතපරාමාස කාය ග්‍රණු, ඉදමෙව සච්චං නැත්නම් සච්චාභිනිවෙස කාය ග්‍රණු, අභිජ්ඣා කාය ග්‍රණු, ව්‍යාපාද කාය ග්‍රණු කියන, නාම රූප දෙක පදනම් කරගත්ත පටලැවිලි, ගැට ඒ ඇත්තට ජේන්නෙත් නෑ. අතාරි සො විසන්තිකං. විසන්තිකා කියන්නේ තණ්හාවටම තවත් කියන නමක්. එතුමා අන්න ඒ ලාටුවෙන්, ඒ ඇලවෙන දෙයින් එතර වුණා. සුත්ත නිපාත අටුවාව ගත්තහම විස්තර කරලා දෙන්නේ මේ රහතන් වහන්සේගේ ගුණ ටිකක් විදිහට. ඒක අපි පිළිගන්නව. නමුත් මෙතනදී අපි මතු කරගන්න හදන්නේ රහත් භාවය සඳහා කටයුතු කරන ඇත්තන්ටත් මෙව්වා යම් ප්‍රමාණයකට ටිකක් තමන් ළඟ තියනව, තව ගන්න හරියකුත් තියනවා කියන අදහසින් අදළ කරගැනීමේ ප්‍රයත්නයක් තමයි අපි මේ ධර්ම දේශනා, ධර්ම සාකච්ඡා, එකතුව භාවනා කිරීමෙන් කරන්නේ.

අපි එද විස්තර කරගත්තා මේ කාය ග්‍රන්ථ හතර. කාය ග්‍රන්ථ පිළිබඳව සඳහන් කරනකොට නාම රූප දෙක පිළිබඳව, තමන් භාවනා කරන තමන්ගේ නාම රූප දෙක පිළිබඳව, සීල වුත වශයෙන් අරගෙන පටලවාගන්න තැන් තියනව. ඒ වාගේම සච්චාභිනිවෙස. දූන් මම සමාසක් දෘෂ්ටිකයි. අනිත් ආගම් මිථ්‍යා දෘෂ්ටිකයි. නැත්නම් අපේ නිකාය වඩා සමාසක් දෘෂ්ටිකයි. අනිත් නිකාය නෑ. එහෙම නැත්නම් අපේ ස්ථානය වඩා සමාසක් දෘෂ්ටිකයි. නැත්නම් අපි විතරයි සමාසක් දෘෂ්ටික. අනිත් අය මිථ්‍යා දෘෂ්ටිකයි. එතනත් මම තමයි වැඩියෙන්ම සමාසක් දෘෂ්ටික ආදී වශයෙන්, සමාසක් දෘෂ්ටිය කියන කෙලෙස් ගැලවීම සඳහා සර්වඥයන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරපු මේ ආයුධය අපි අත පය කපාගන්න පාවිච්චි කරන වෙලාවල් තියනව.

එතකොට ඒකත් අපිට ගැටයක්. එතනත් අපිට එතර වෙන්න බැරි තැනක් බවට පත් වෙනව. එතකොට අභිච්ඡාධා ව්‍යාපාද කියන ගැටුම් සහ බැඳීම්, එකිනෙකා කෙරෙහි තද ආසාන ඇති වෙලා, හිර වෙලා, එහාට මෙහාට හෙල්ලෙන්න බැරි තත්ත්වයකට පත් වෙනව මේ කියන ග්‍රන්ථ නිසා. එතකොට අර ඇලෙන දේ, බැඳීම් නිසා එහා පැත්තට යාගන්න බැරිකමක් ඇති වෙනව.

මේ කාය ග්‍රන්ථ හතර ඕස, යෝග, ග්‍රන්ථ වශයෙන් විවිධ තැන්වල සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්නල දීල තියනව. ඒව ගැන කල්පනා කරල බලනකොට, ඒව ගැන අපි හිත යොදල බලනකොට, ඒවායේ යම් ප්‍රමාණයක් තියනවා බණ අහල සුත්‍රමය වශයෙන් අපිට තේරුම්ගත යුතු, ධර්ම කරුණු වශයෙන් තේරුම් ගත යුතු. ඒක ඉදිරියට යනකොට මේවයේ තියනව හරියට වංචනික ස්වරූප. ඒව සාප්‍රව අපිට පහර දෙනව නෙමෙයි, නිකත් මල්ලෙන් ගහල යනව. නමුත් අපිට වෙන්න තියන භානිය සිදු වෙනව. අන්න ඒවා පිළිබඳව දැනගන්න නම්, අපි ඒවා පිළිබඳව ලොකු සද්ධාවක් ඇතුළු අපිත් එක්ක වැඩ කරන පිරිසත් මේ වගේම දුර්වලකම් සහිත සමහර වෙලාවට වරදවා වටහාගන්න පටලවාගන්න ඇත්තො. ඒ වුණත් ඒ පටලවාගැනිල්ල ඒ ඇත්තගේ දෝෂයක් නෙවෙයි. ඒ කෙලෙස්වල හැටි. මේවා වංචනිකව වැඩ කරනවා. ඒ වැඩ කෙරුවට මොකද, වංචනිකව ආවත් කෙළින් ආවත් භානිය කරනවා. ඒ වගේම අපේ ගමන, අනාකුල ගමන ආකුල කරනවා. පිරිසිදු දියට බොර දිය එකතු කරනවා. කිසිම කෙනෙකුට කිසිම ලාභයක් ඇති කරන්නෙ නෑ. ශුද්ධ පාඩුවක් කරන නිසා මේවට කෙලෙස් කියල කියනවා.

අන්න ඒවයේ මායාකාරී ස්වභාවය, ඒවයේ තියන මැජ්ක් ස්වභාවය දැකීම විතර රසවත් දෙයක් කිසිම තිරිසනෙකුට ලබන්න බැරි, මනුස්සයෙකුට විතරක් ලැබිය හැකි රසවත්කමක් තියනව. එකේ තියන නීරස වෙන්නෙ මොකද්ද? තමන් ගාව මේක තියනවා කියල පිළිගන්න වෙන සත්‍යයේ තිත්ත භාවයයි. ඒක පිළිඅරගෙන, ඒකත් පාවා දීල හෝ තේරුම්ගත්තොත් පේනවා, කොච්චර නම් මේ පිරිසිදු දිය ප්‍රවාහයට බොර දිය එකතු වෙනවද? ආකුල ප්‍රවාහ, අනාකුල

කැලඹීලි සහිත ප්‍රවාහ බවට පත් වෙනවද කියල දැනගන්න, මේව පිළිබඳව ඒ මට්ටමෙන් තේරුම් ගන්න ඕනෑ. තේරුම්ගත්තට පස්සෙ, බොහොම කලාතුරකින් එක්කෙනෙක් තමයි ඒවා තේරුම් අරගත්තට පස්සෙ භාවනාවට බහින්නේ. මේව ගැන පොත් ලියනවා. මේව ගැන දර්ශනික මත පහළ කරනවා. රටේ ප්‍රශ්න විසඳන්න හදනවා. නා නා ප්‍රකාර දේවල්වල තමයි ලෝකායත විෂය පැටලිලා තියෙන්නේ.

නමුත් ඉතාමත්ම කලාතුරකින් ඒක තේරුම් අරගත්ත කෙනෙක් තමන් තුළත් ඒ වගේම අනුන් තුළත් තියන මේ දේ වටහාගැනීමමයි මනුෂ්‍යත්වයේ තියන පරම ගම්භීර දේ. අමාරුම දේ. මෙතෙක් කල් සංසාරයේ අත තියපු නැති දේ. මේ ආත්මේදී මේ සංසාරේ මේ සාසනයෙ කළ යුතුම දේ විදිහට වටහාගන්න ගියාහම ඇත්තටම මේව තේරුම් අරගත්ත කට්ටියගෙන් ඉතාම සුළු පිරිසයි තමන්ගේ ජීවිතයට සම්බන්ධ කරගන්නේ. සම්බන්ධ කරගත්ත පිරිසටත් හරියට මේවත් එක්ක වැඩ කරනකොට ඒ විලෝපනවලට මුණ දෙන්න සිද්ධ වෙනව. ඒ මොකද හේතුව? එකක් තමන් තුළ මෙතෙක් කල් පැවතිවිච ආත්ම සංඥාව, මෙතනදී අත් දෙක උස්සලා යටත් වෙන්න කැමති නෑ. ඒක හැම වෙලාවෙදීම ඔඵව උස්සලා, මේක නැතිම බැරිම තැනක මිසක්කා පිළිගන්නෙ නෑ. ඒ නිසා නින්දේදී පවා, එළිපිට, රහසේ දී, හතර ඉරියව්වේදීම, අපේ අභ්‍යන්තරගත චින්තනය මේක තේරුම් ගැනීමට බාධා කරනවා වංචනික ධර්ම තුළින්.

ඒ වගේම බාහිර ලෝකයා කවදකවත් මෙවැනි දෙයක් සාසනයකින් බලාපොරොත්තු වෙන්නෙත් නෑ. ඒ ඇත්තො බලාපොරොත්තු වෙන්නේ මේ කට බඩ වඩාගන්න සාසනයක්. මේකෙ එහෙම එකක් නෙමෙයි තියෙන්නේ. මේක තියෙන්න අනුසය මට්ටමේ තියන කෙලෙස් පවා මතු කරල ඒවා මතු වුණාට පස්සෙ, හොඳයි, මේ දවල් එළිය මතු වුණා, මට හයිය හත්තිය තියන වෙලාවෙ මතු වුණා කියල සතුටු වෙලා පුඵවත් ප්‍රමාණයට එව්වත් එක්ක තේරුම්ගන්න හදන එකක්. ඉතින් ඒක මහ වීර ධීර සුර වැඩක්. ඒ සඳහා අර මුලින් කියාපු සුතමය ඤාණය ප්‍රයෝජනයයි.

ඒ වාගේම ඒව ගැන හොඳට කල්පනා කරල දර්ශනිකව විශාරදව ඇහුම්කන්දෙන එක සාකච්ඡා කරන එකක් ප්‍රයෝජනයයි. නමුත් බැස්සට පස්සෙ වතුරට, ඒවත් එක්ක වැඩ කරන්න බැස්සට පස්සෙ හරියට කාය විත්ත වෙහෙස ඇති කරන්න පටන්ගන්නව. මොකද හේතුව? අභ්‍යන්තරගතව තමන්ගේ තියන ආත්ම දෘෂ්ටි තණ්හා මාන පුදුමාකාර ප්‍රයත්න කරනවා. ඒ පුද්ගලයාට සමහර වෙලාවට ජේන්නෙන් නෑ. පිටින් ඉන්න ඇත්තන්ට ජේනවා. නමුත් කියල දෙන්න ගියොත් අර්ට වැඩිය ප්‍රශ්න මතු වෙනව. ඉතින් අපි පුදුම නිහතමානිකමක්, අපිත් එක්ක එකට වැඩ කරන අය පිළිබඳව ලොකු ගෞරවයක් මේ කියන්නෙ මේක දරාගන්න බැරි වුණාට මේක සත්‍යයක් වෙන්න පුළුවන් කියල අදහනසුලු ගතියක් ආදී මේ තත්ත්වය නිසා මේක තේරුම් කරලා දෙන්ට උත්සාහ කරපු සර්වඥයන් වහන්සේට එදත් බැහුම් අහන්න සිද්ධ වුණා, සර්වඥයන් වහන්සේ ආදගේ ප්‍රතිපත්තිය පාවිච්චි කරනවයි කියල. මෝහ කරන ප්‍රතිපත්තියක් පාවිච්චි කරනවා ධර්මය තේරුම් කරන්න ගියාම. දිව දෙකේ කපා කපා කරනවා කියල වෝදනා ලැබුවා.

නමුත් ඒක සර්වඥයන් වහන්සේට වෙච්ච නිසා, සර්වඥයන් වහන්සේ ඒවාට උත්තර දීල අපේ වාසනාවට රහතන් වහන්සේලා ඒව පොත් පත්වල ලියල තියනවා කට්ටිය කියවන්නේ නැති වුණාට. ඒව දිහා බලනකොට තේරෙනවා මේ කාය ග්‍රන්ථ, විසත්තිකා නම් වූ මේ තෘෂ්ණාව ඇලෙන හැටි බලන්න ගියාම, ඒක අතින් අල්ලලා පෙන්වන්න පුළුවන්, තර්කයට අහු වෙන රේඛීය ක්‍රමයට විස්තර කරන්න පුළුවන් දෙයක් නෙමෙයි. ඒක පටිච්ච සමුප්පන්නයි. ඒ පැත්තෙන් මේ පැත්තට එනවා වගේම මේ පැත්තෙන් ඒ පැත්තට යනවා. නමුත් ඒකෙ උත්සන්න වෙන්නෙ සත්පුරුෂයාගේ හොඳ වෙලාවට. අසත්පුරුෂයාගේ නරක වෙලාවට. අසත්පුරුෂයා මේක උත්සන්න වෙච්ච ගමන් එක ප්‍රධාන ලක්ෂණයක් පෙන්වනවා, බාහිරයට පටවනවා. මම අසරණයි. මම දන්නෙ නෑ. මේක බාහිරෙන් වෙච්ච දෙයක්. ඇත්ත වශයෙන් විග්‍රහ කරල බලනකොට කතාව ඇත්ත.

සත්පුරුෂයා ඒ විදිහට බාහිරයට යන බව දකිනවා. බාහිරයට යනවත් ජේනවා. බාහිරයට යන එකක් යනවා. නමුත් පුළුවන් තරම් කල්පනා කරල බලනව, දැන් කවද හෝ මේකට මූණ දීල, මම මේක හරහා ගියෙ නැතුව ඔය මොන තර්ක වලට යටත් වුණත් කාගෙ උපදෙස් ගත්තත් කවද හෝ මම මේකට මූණ දෙන්න වෙනව. ඒ නිසා මේ වෙච්ච එක හොඳයි කියල තිසරණ සරණ තියාගන, සීලය පිළිබඳ ලොකු විශ්වාසයක් ඇතුව මූණ දෙනව. ඒ මූණ දෙනකොටවත් බාහිරේ ඉන්න ඇත්තො මට ගහන්න හදනවා, මේ ධර්මය මට විරුද්ධව යනවා, එහෙම නැත්නම් මගේ හිතත් මට විරුද්ධව යනවා කියල මොන තාලෙකින් හෝ බාහිරයට හිත යෙදුවොත්, යොදන්න ගියොත් හරිම වැටිල්ලක් ඇති වෙනවා. ලොකු වියළි යාමක්, මිලාන වී යාමක් සිද්ධ වෙලා ධර්මය පිළිබඳ අමතර කථා කථා කරන්න පටන්ගන්නව. අසත්පුරුෂ වෙන්නත් ඉඩ තියනව. නමුත් ආයෙත් සැරයක් සමහර විටක හරි පාලෙ වැටුණොත් ජයගත්ත දවසේ පුදුමාකාර සතුටක් ඇති වෙනව. පෙර සංසාරේ අම්මල මුත්තල කාලෙවත් කරපු නැති විදිහේ එහෙම කපාගෙන ගග දිගේ ඉහළට යාමක් මේකෙ සිද්ද වෙන බව. ඒක නිසා ඇත්තටම පෞද්ගලික මට්ටමෙන් සිදු වෙන්නෙ. සිදු වෙනකොට හැබෑ වෙනසක් වෙනව. ඒ පිළිබඳව විස්තර ටිකක් තව මේ භාවනාවට සම්බන්ධ කරල ඉදිරිපත් කරගත්තොත් හොඳයි කියන අදහස නිසයි අර ගාථාවම අපි අදත් නැවත පටන් අරගත්තෙ මාතෘකා වශයෙන්.

ඒකෙදී කාය ග්‍රන්ථ පිළිබඳව සඳහන් කරනකොට මාගන්දිය සූත්‍රය මේකට බොහොම වටිනා සූත්‍රයක්. බොහොම දිගයි සාධක සූත්‍රයක් වශයෙන්. සර්වඥයන් වහන්සේ මාගන්දිය බ්‍රාහ්මණයාට අවසාන වශයෙන් සඳහන් කරනවා කාය ග්‍රන්ථ කියන, සීලබ්බත පරාමාස වශයෙන් දැඩි වුත රැකීමක් වශයෙන් තමන්ගේ නාම රූප දෙක පාවිච්චි කිරීම, එහෙම නැත්නම් මමයි සත්‍යය දන්නෙ. මගේ ළඟයි සමයක් දෘෂ්ටිය තියෙන්නෙ. මේකමයි සත්‍ය. අරව බොරු කියල ගන්න මේ සවාහිනිවෙස කාය ග්‍රන්ථය නැත්නම් අහිච්ඡා ව්‍යාපාද ආදී දේවල් ප්‍රධාන වශයෙන්ම සංඥාවේ පටලැවෙනවා.

ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේගේ සෘජු දේශනයක් තියනව සඤ්ඤා විරතතසස න සනති ගන්වා. යම් කිසි කෙනෙක්ගේ සංඥවල්, ඒ තියන ඇලෙනසුලු ගති නැද්ද, අගවන ගති නැද්ද, අන්ත එයාට කාය ග්‍රන්ථ එන්නේ නෑ. පඤ්ඤා විමුක්තසස න සනති මොහො. යම් කිසි කෙනෙක්ගේ හිත ප්‍රඥවෙන් විමුක්ත වුණා නම්, පෙගුණා නම්, ආඨා භාවයට පත් වුණා නම්, ඔහු තුළ මෝහය නෑ. සංඥව දුරු කළා නම්, අගය කරන්නේ නැතුව මේ සංඥවේ පටලැවිල්ල කියල හොඳට තේරුම්ගත්ත නම්, එයා තුළ මේ ග්‍රන්ථ වැටෙන්නේ නෑ. ගැට වැටෙන්නේ නෑ ගමනෙදී. පෑදි දියට බොර දිය එකතු වෙන්නේ නෑ. අනාකුල ප්‍රවාහය ආකුල වෙන්නේ නෑ. ආකුල වෙනකොටම දැනගන්න ඕනෑ මෙතන වෙච්ච සිද්ධිය කෝක වෙතත්, ඒ මතින් පැන නැගිච්ච සංඥ, ඒ මතින් පැන නැගිච්ච විවිධ දැනීම්, හැඟීම්, අද්‍රනාගැනීම් රාශිය නිසයි, මේක විශාල අවුලක් බවට පත් වෙලා තියෙන්නේ. ඇතුළෙන් හොයල බලනකොට ඒකෙ ගන්න දෙයක් නෑ. නැතුවමත් නෙමෙයි, තියන දේ ඔච්චර අවුල් කරන තරම් දෙයක් නෙමෙයි කියල ඒ සංඥවේ ඇත්තා වූ මායා කරන ගතියත්, ප්‍රඥව නැතිකම නිසා මේ මෝහයේ ඇති අන්ධකාර ගතියත් දැකගන්නා නම් හොඳටෝම තේරෙන දෙයක් තමයි මේක මෙච්චර ගැඹුරෙන් උත්සන්නව ආසන්නව වැටහෙන්නේ විපස්සනා යෝගාවචරයාට විතරයි.

සමථ යෝගාවචරයා මේ ප්‍රශ්නට සෘජුව මුණ දෙන්නේ නෑ. සමථ යෝගාවචරයා මේ ප්‍රශ්නය මගහැරීමක් යම් ප්‍රමාණයකට කරන්නේ. නමුත් සමථ ධ්‍යානයකට සමවැදිලි ගැලවුණාට පස්සෙ, ධ්‍යානෙන් නැගිටිටට පස්සෙ අවශ්‍ය නම් ඒ යෝගාවචරයාට විපස්සනා දැනුම සඳහා ඒ සමථ භාවනාව පාවිච්චි කරල සාර්ථක වුණොත්, මේකෙ තියන අදාළ භාවය වැටහෙනවා. සීල මට්ටමේදී මේක අදාළ වෙන්නේ නෑ. ඒ නිසා විපස්සනා යෝගාවචරයන්ට මේ ධර්ම කොට්ඨාශ බොහොම වැදගත් නිසා මේ සූත්‍රයේ සඳහන් කරල තියෙන්නේ මේක ප්‍රඥවන්තයින් සඳහා දේශනා කරන ලද සූත්‍රයක් කියල.

ඒක නිසා මේ සංඥාවගේ ඇති මායාකාර ස්වරූප නිසා අපි පැත්තක් අල්ලන ගතිය, මේකෙ අන්ත දෙකක් සහ මැදක් තියනවා කියලා, මේ අවස්ථා තුනම දැකගන්නවා වෙනුවට තමන් එකක් අල්ලාගෙන ඉදමෙව සව්වං මොසමඤ්ඤං. මේකමයි සත්‍යය, අනිත් එක හිස්, අනිත් ඒව බොල් දේවල් කියලා සවාහිනිවෙසය සත්‍යය අල්ලාගන්නා වූ දෘෂ්ටියට බැහැරගෙන ඒකට පාක්ෂිකයෙක් වෙලා අනිත් පැත්තට සටන් කරන්න හදන ගතිය, මෙන්න මේක හොඳට තේරෙන්නේ විපස්සනා කරනකොට තමයි. ඒකෙනුත් අටුවාව පවා පිළිගන්නව දක්ෂ විපස්සකයට තමයි මේක සිදු වෙන්නේ. නමුත් ඒ තැනින් ඔහුව උගුලලා අහසට විසි කරන ගතියක් එනව මේක හරියට වැඩ කරනවා නම්. ප්‍රතිෂ්ඨාවක් නොදෙන තැනකට එනවා. අන්න ඒ ප්‍රතිෂ්ඨාවක් නැතිකම, දැන් තමන්ට මොනම දෙයක්වත් විශ්වාස කරන්න බෑ. මෙතෙක් විශ්වාස කරගෙන හිටපු සෑම දෙයක්ම සැක කරන්න සිද්ධ වෙලා තියෙනවා. මොකද, මේ සංඥාව මතයි මේව තිබ්ලා තියෙන්නේ. දැන් සංඥාවේ වගතුග පේනකොට, මේව ඇත්තදෝ නැත්තදෝ කියන තරමට සැක එනකොට ප්‍රතිෂ්ඨාව නැතුව යනවා. ආන්න ඒ ප්‍රතිෂ්ඨාව නැති අවස්ථාවේදී තමයි සත්පුරුෂ අසත්පුරුෂකම පේන්නේ.

ඒ වගෙ වෙලාවල්වල දිගට එතන ගැමීම කඩාගන්නේ නැතුව බල රේඛාව බිඳගන්නේ නැතුව ඉන්න ඕනෑ නිසයි හොඳ සිලෙක පිහිටලා ඉන්ඩෙයි කියලා කියන්නේ. හොඳ සද්ධාවක මේක අමුණගෙන තියාගන්න. එහෙම නැත්නම් මෙතෙක්ට එනකොට ප්‍රතිෂ්ඨාවක් නැති, අරමුණු කරන්න බැරි, තේරෙන්නේ නැති, සියල්ලම වාෂ්පීකරණ වෙච්ච තත්ත්වයකට එනවා. ඒක ඇත්තටම සංසාරේ එක සැරයයි වෙන්නේ. ඒකෙන් පැනල යන තාක් කල් අපි තත්ත්වය පන්නන තාක් කල් අපිට ගොඩක් සංසාරේ දුක් එනවා. ඒක එන වෙලාවේදී අභීතව මේකට මුණ දීලා, මේකට කිසිම කෙනෙක්ගේ සරණක් ඇත්තේ නෑ. ආරම්භයේ දී, සම්මුති වශයෙන් නම්, සිලයේ ප්‍රතිෂ්ඨාව තියනව. සද්ධාවේ සුපතිට්ඨිත අල්ලගන්න ගතිය තියනව. නමුත් විපස්සනාවේදී මේ සංඥාවේ ඇත්තා වූ මායාකාරී ස්වරූපය දකිනකොට, බාහිර අයගේ දෝෂයකුත් නෙවෙයි.

මට ඕනෑ නම් මම මෙවිචර දුකක් පත් කරගන්නෙත් නෑ. කොහොමද මේක ආවේ කියල බලන්න සෑහෙන වෙලාවක් අස්ථිර භාවයේ නොසැලී ඉදිරියට ගත කිරීමේ ශක්තියක් අවශ්‍යයි.

අන්න ඒකට අපි කියනවා පෞරුෂත්වය කියල. ඒකට කියනවා චිරත්වය කියල. ඒකට කියනවා ධීරත්වය කියල. අන්න ඒක බාහිර ඇත්තන්ගේ අපි සාක්කි කරගන්න බව නම් හැබෑව. නමුත් මේක තමන් තුළ වැඩෙන්නේ, ක්‍රමානුකූලව ආනුභූතී ප්‍රතිපදවෙන්, ප්‍රතිපත්ති පුරාගත පුරාගත යනකොට මේ අධිෂ්ඨාන ශක්තිය, චිත්ත ශක්තිය වැඩිලා, යම් දවසක මේ සංඥ සේරම බොල් බව, නිකන් කෝම්බයක් බව තේරුම්ගන්න දවසට නොසැලී ගත කරන්න වටිනා සූත්‍ර කීපයක් සර්වඥයන් වහන්සේ තමන් වහන්සේව සාක්ෂි කරගෙන පෙන්වල දීල තියනව. එව්ව සමහර වෙලාවලට අර්ථකථනවලදී පොඩි පොඩි දෝෂ වෙන්න පුළුවන්. ඒක ස්වාභාවිකයි. මොකද, අවුරුදු දස්ශානක් වෙනකොට අඩුපාඩුකම් එන්න තියනව. නමුත් ඒ සූත්‍රය හොඳට කියවන කොට මේ අපි ඉදිරිපත් කරගන්න හදන දෘෂ්ටි කෝණයෙන් පැහැදිලිවම පේනවා ඒක වැඩට බැහැල වැඩ කරන අයට හොඳ අර්ථ මතු කරගන්න පුළුවන් බව.

ඒකේදි සඤ්ඤ විරතතස්ස න සනති ගජා - පඤ්ඤ විමුත්තස්ස න සනති මොහා. සංඥවෙන් වෙන් වෙව්ව කෙනාට ඔය කවුරු ගැට ගහන්න හැදුවත් කෙළින් ඇතුළෙන් හෝ පිටින් ගැට වදින්නෙ නෑ. ප්‍රඥවෙන් විමුක්ති ලබපු කෙනාට මොනම තාලේකිත්වත් අන්ධ මෝහන්ධකාරයක් එන්නේ නෑ. ආන් ඒ තත්ත්වය අන්තිමට යනකොට තමයි අපි එයාට රහතන් වහන්සේ කියන උත්තම නාමය දෙන්නෙ. නමුත් විපස්සනා සෑම ඤාණයකම, නාමරූප පරිච්ඡේද ඤාණයේ ඉඳල පව්වය පරිග්ගහ ඤාණයට යනවා කියන තැන පටන් ඒ සෝළස ඤාණ සෑම තැනකදීම මේකේ පුංචි පුංචි පුංචි පුංචි පතුරු ගැහිල්ලක්, ඔය සිවිය ගැලවී යාමක් පොත්ත ගැලවී යාමක් සිද්ද වෙනව. සංඥව පිළිබඳව පොඩි පොඩි පොඩි පොඩි ගැලවී යෑම් සිදු වෙනව. මෝහයන් පටල ලිහිලිහී යන ගතියක් තියනව. මෝහ පටල ලිහි ලිහී යන ගතියක් තියනව.

හැබැයි ඉතාමත්ම කැපී පෙනෙන බරපතළ වෙනසක් ඇති වෙනව මග්ගා මග්ග ඤාණය, කංඛාවිතරණ ඤාණ කියන අවස්ථා දෙකේදී. එව්ව මෙව්වටම ආවේණික වූ ඤාණ. තමන් ළඟ තිබුණ සැක දුරු වෙන ඤාණය සෝවාන් මාර්ගයේදී බලවත්ව වැඩ කරනවා. ඒ මොකද සංයෝජන ධර්මයකට ඒකට තුඩුදීල කටයුතු කරන නිසා. ඒ වාගේම මග්ගා මග්ග ඤාණ දස්සන විශුද්ධියේදී ඉදමෙව සව්වං මොසමඤ්ඤං කියන මෙයමයි සත්‍ය, අනිත් ඒව සත්‍ය නෙමෙයි කියන අර සවාහිනිවෙස කාය ග්‍රහණය ගලවල යන නිසා හරියට පරණ තුවාලයක් බෙහෙත් දන්න සුද්ධ කරන වෙලාව වගෙ, ඔද්දල් වෙන තත්ත්වයකට පත් වෙනව. ආය සුව කරන්න හදන එකට තමයි මම සුද්දෙන් කියන්නෙ, මේ මානසික සායන කියල. බුදුහාමුදුරුවෝ ඒක සුව කරන්න හදන්නෙ නෑ. එහෙම නැත්නම් පිටින් මුණත වහන්න හදන්නෙ නෑ. උන්වහන්සේ ඇතුළේ තියන සැරව ටික යන්න පොඩ්ඩක් අරිනව. ඒ තුවාල මුණත පෑදුණේ ඇතුළේ තියන සැරව යන්න. ඒක එව්වර ප්‍රිය දර්ශනයක් නෙමෙයි. හුගාක් කල් මේක කාගෙන ඉන්න ඕනෑ. පුරුව නැතිනම් කොස්ස ඇදිල ගියාට පස්සෙ ඉබේම තුවාලෙ සනීප වෙනව.

ඒ නිසා වෙනෙස එනකොට සද්ධා විරිය සති සමාධි ප්‍රඥ කියන ගුණ ධර්ම වැඩිව්ව නැති එක්කෙනා විගහට පිළියම් සොයනවා. හුගාක් පිළියම් බාහිරෙන්. හරියන්නත් ඉඩ තියනව. හරියනවා කියන්නේ වරදිනවා කියන එකයි. එනකොට වෙන්නෙ තුවාලෙ එතන යටපත් වෙල යන යන තැනදි මතු වෙනව. නමුත් ඒක මතු වුණේ තුවාලෙ ඕජාව එළියට යන්නයි. සැරව එළියට යන්නයි. පුරුව එළියට ඇදෙන්නයි. ඇදිව්වායයි කියල ඒකට මුණ දෙන්න නම්, ඔය සුවර්තවාදීන්ට කපට හම්බ වෙන්නෙ නෑ. ප්‍රශ්නයක් දකපුවාම කලබල වෙන අයට කපකට හම්බ වෙන්නෙ නෑ. ඒ ඇත්තො දැනගන්න ඕනෑ ප්‍රශ්නය ආව නම් ඒ ප්‍රශ්නය විසඳෙයි. අපිට තියෙන්නෙ සම්පූර්ණයෙන් ඒක ගැන අවදි භාවයකින් ඒකෙන් ගන්න තියන මේ භාවය ඒකෙන් ගන්න තියන මේ සත්‍ය තේරුම් අරගන්න අත දන්නෙත් නැතුව ඒකෙන් පැනල යන්නෙත් නැතුව ඒකට මුණ දෙන එකයි. හරිම අමාරුයි. ඒ ඒ ක්‍රමය දකිනකොටම හිතෙන්නෙ

ආදායම ප්‍රතිපත්තිය කියල. හිතෙන්නෙ වංචනිකව එහෙම නැත්නම්, මෝඩ කරන මුළා කරන ධර්මයක් කරනවා කියල.

දවසක් සර්වඥයන් වහන්සේ රැ වෙලා වගේ බොහොම විවේකීව ඉන්නකොට දේවතාවෙක් ඇවිල්ල සර්වඥයන් වහන්සේගෙන් අහනව කථනනු කිං මාරිස, ඔසමතරිති? කියල. නිදුකාණන් වහන්ස, ඔබවහන්සේ මෙවැනි වූ මේ අමාරු ඔසය, මේ කියන අමාරු දිය රැළි සහිත දිය පාර කෙසේ නම් එතෙර වුණාද? කියල. අද බොහෝදෙනෙක් මෙතනට ඇවිල්ල උත්සාහ කරන බව දෙවියන්ටත් පේනවා. මනුස්සයන්ටත් පේනවා. බ්‍රහ්මයන්ටත් පේනවා. භාවනා නොකරන අයටත් පේනවා. නමුත් කලාතුරකින් කෙනෙක් තමයි එගොඩට යන්නෙ. ඒක ඉතාමත්ම දුර්ලභයි. මේ දෙවියෝ බලාගෙන ඉඳල අහනවා කථනනු කිං මාරිස, ඔසමතරි - මේ ඔසය, සැඩ පහර කෙසේ නම් තරණය කළෙහිද කියල. අසානිධිං ඛානං ආවුසො අනායුහං ඔසමතරිති. ඇවැත්නි, මම අසානිධිං - මේකෙ ගැලෙන්න ගියෙත් නෑ. අනායුහං - ඕනෑවට වැඩිය මම මේක අල්ලගෙන දඟලන්න ගියෙත් නෑ. මෙන්න මේ විදිහට මම එතර වුණා. ඒ කියන්නෙ ක්‍රම දෙකක් පාවිච්චි කරන්න ඕනෑ. අසානිධිං කියන්නෙ ඒකෙ ගැලෙන්න යන්නෙත් නෑ. ගිලෙන්න යන්නෙත් නෑ. අනායුහං කියල කියන්නෙ, ඒකට ඒකත් එක්ක ගැටෙන්න ගිහිල්ල ගසාගෙන යන්නෙත් නෑ. ආන් ඒ දෙක මැදින් මම එතර වුණයි කියනවා.

ඉතින් මේක අපිටත් තේරෙන්නේ නෑ. ඔය දෙයියන්ට තේරෙන්නෙත් නෑ. ඒක නිසා දෙයියෝ අහනවා යථා කථං පන කිං මාරිස අසානිධිං අනායුහං ඔසමතරිති? කොහොමද නිදුකාණන් වහන්ස, ඔය කියන අසානිධිං, ඒකට ගැලිගන්නෙත් නැතුව, අනායුහං මේකට දඟලලා පොරකන්නෙත් නැතුව, එතර වුණා කියන එක ඔබවහන්සේ අදහස් කරන්නෙ? කියල. යද සොහං ආවුසො සනතිධාමි. තදසුසු සංසීදමි. ඇවැත්නි, යම් තැනක මම මේ ප්‍රශ්නය අල්ලගෙන ඕක විසඳන්න නතර වුණා නම්, මම ගිලිලා නහිනවා. යද සොහං ආවුසො සනතිධාමි. තදසුසු සංසීදමි. මම හිටියා නම් ගිලිලා

නභිනවා. යද සොහං ආවුසො ආයුනාමි තදස්සු නිබ්බුයාමි. මම ඕක අල්ලන පොරකැව නම් මම ඔතනින් ගලවල විසි වෙනව. මම ගසාගෙන යනවා. එවං බොහං ආවුසො අප්පතිධං අනායුහං ඔසමනරිනති. අන්ත ඒ විදිහට ඇවැත්නි, මම ඒකෙ ගිලෙන්න ගියෙත් නෑ. ඕනැවට වැඩිය ඒක පොර අල්ලන්න ගියෙත් නෑ. මම එගොඩ වුණා කියල.

මෙතන තියන අප්පතිධං අනායුහං කියන එක හොඳට පේනවා භාවනාවේදී. කමටහන් සුද්ධ කිරීමේ තියන වටිනාකම පෙන්නල දෙන්නෙ ඒකයි. අද හරියට ලංකාවේ ප්‍රසිද්ධව පවතිනව ඔය විදිහට දිගට භාවනා කරන්න ඕනැත් නෑ, කමටහන් සුද්ධ කරන්න ඕනැත් නෑ සමාසක් දෘෂ්ටිය තියනවා නම් කියල. ඇත්ත. කතාව නම් ඉතින් පොදුවේ බලනකොට ඇත්ත තමයි. නමුත් මේ ප්‍රශ්නයේ මෙතන තියන වංචනික ස්වභාව වංචනික ධර්මවල තියන වැඩ කටයුතු නිසා, අපි මේකෙ ගිලිගෙන ඉන්නවද, නැතිනම් මෙතනින් ගසාගෙන යනවද කියල බලනකොට තේරෙනවා මේකෙ ඉතාම සුක්ෂ්ම අවස්ථාව භාවනා කරනකොට සිද්ධ වෙනවා. භාවනා කරනකොට විශේෂයෙන්ම සිද්ධ වෙන්නෙ අර කලින් කියාපු තාලයට ඒ සම්මර්ගන අවස්ථාවේදී වගේ, කංඛාවිතරණය සැකය දුරු කර ගැනීම කියන විශුද්ධියක් ගැන අපේ සත්ත විශුද්ධියේ සඳහන් වෙනව රථවිනීත සූත්‍රයේ. මේ ළඟදි ප්‍රසිද්ධ ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් සඳහන් කරල තිබුණා රථවිනීත සූත්‍රය වගෙ රහත් මාර්ගයෙන් සිදු වෙන වැඩ සඳහන් වෙන සූත්‍රයක් දැන් මේ ඇත්තො සෝවාන් මාර්ගයටත් යොදගෙන කථා කරනවා, සෝවාන් මාර්ගයෙන් පස්සෙ විපස්සනා ඤාණවලටත් යොදගෙන කථා කරනව, එහෙම වෙන්න බෑ, ඒක සිද්ධ වෙන්නෙ රහත් මාර්ගයේදී පමණයි කියල. ඉතින් ඒ ගැන අපිට කථා කරන්න අයිතිවාසිකමකුත් නෑ. ඒගැන කථා කරල ඇති වැඩකුත් නෑ. ඒ රහත් වෙනව නම් අපිට ඇති වැඩක් නෑ.

නමුත් මම වගෙ එක්කෙනෙක් අදහස් කරන්නෙ ඒකෙ පුංචි අවස්ථා, ඒකෙ සුක්ෂ්ම අවස්ථා සෝවාන් මාර්ගයේත් සිදු වෙනව. ඤාණයෙන් ඤාණයට මේක සිද්ධ වෙනව. ඒ සිද්ධ වෙන හැම

වෙලාවකදීම ඇති වෙන ගැමීමෙන් තමයි, ඒ වෙන පුරුද්දෙන් තමයි, පරිචයෙන් තමයි අවසානෙදි අරිහත් එල සමාපත්තිය, නැත්නම් අරිහත් මාර්ග ඥාණ සාක්ෂාත්කරණයේදී සියල්ලම කඩලා යන්නේ. නමුත් අර අතරමැදි අවස්ථා හරි වැදගත්. විශේෂයෙන්ම බලනකොට අපි වාගේ මේ මැද ඉන්න ඇත්තන්ට මේක තේරුම්ගන්න බැරි නිසයි අපි එක්කො අර කියන දෙකෙන් එකකට අහු වෙන්නේ. ඒ කියන්නේ අප්පතිධං අනායුභං කියන දෙකින් එකකට අපි අහු වෙනව. එක්කො ප්‍රශ්න ඕනෑවට වැඩිය ඔළුවට අරගෙන කන්නත් නැතුව බොන්නත් නැතුව නිදගන්නත් නැතුව ඕකේ ගිලෙනවා. එහෙම නැත්නම් මේ තැන බෑ ඉඳල මෙතන ප්‍රශ්න වැඩියි කියල ගසාගෙන යනවා. ඔය දෙකින් එකකින්වත් අපිට හම්බ වෙන්නේ නෑ උත්තරයක්. ඔය දෙක නැතුවත් බෑ. ආන්න ඒ නිසා අපිට මේ රහත් මාර්ගයේදී සිදු වෙන මේ වැඩේ සුළු වශයෙන්, ලාවට, තනුකව, යාන්තමට, එදිනෙද ප්‍රශ්න මතු වෙනකොට අපි කොහොමද ගැලෙන්නේත් නැතුව ගැටෙන්නේත් නැතුව පොර කන්නේත් නැතුව එගොඩ වෙන්නේ කියල දැනගන්න.

අපි ගිය පාරත් මේකට නිදර්ශනයක් වශයෙන් ගත්තේ අනාපානසති භාවනාව කරනකොට මේක අදළ නැති වුණාට, මුලින්ම නම් අපහසුතාව තියෙන්නේ අරමුණ නිවරණවලින් තොර කරලා අරමුණ මුණට මුණ දල තියාගන්න එක. ඒක සමථ ප්‍රයත්නයක්. ඒක බොහොම අමාරුයි. ඉතින් අපි හිතමු සමථ යෝගාවචරයෙක් වේවා විපස්සනා යෝගාවචරයෙක් වේවා මුලින් අවශ්‍ය කරන්නා වූ මේ සමාධිය - නැත්නම් සමථය කියල කිව්වත් කමක් නෑ එතන දී - ඒ සඳහා උත්සාහ කරනකොට බාහිරින් එන සද්ද, වේදනා හිතීවිලි වාගේ අතිරේක අරමුණු ඉවත් කරගෙන, නැවත නැවතත් අරමුණටම හිත යොදාගෙන ඉන්න නම්, අනිවාර්යයෙන්ම අරමුණේ හිත තියන වෙලාවෙදි අරමුණේ හිත තියන බව මෙනෙහි කිරීම. අරමුණේ ඇතුල් වීම පිට වීම බලන කෙනෙක් නම් ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස වශයෙන් ඇතුල් වෙනකොට ඇතුල් වෙන බව පිට වෙනකොට පිට වෙන බව බලන ගතිය. පිම්බීම හැකිලීම බලන කෙනෙක් නම්, මේ පිම්බෙන අවස්ථාව මේ

හැකිලෙන අවස්ථාව කියල ඒ අරමුණේ ස්වභාවික ලක්ෂණ වලට හිත නැවත නැවත යෙදවීම, බාහිරෙන් එන සද්ද වේදනා හිතීවිලිවල බලපෑම අඩු කරන්න උදව් කරනවා.

මෙහෙම කරල අපි හිතමු සාර්ථක වුණයි කියල. ඒකෙන් අදහස් කරන්නෙ වෙනදට වඩා වැඩි වේලාවක් අරමුණේ හිත පවත්වන්න පුළුවන්. ඇතුල් වෙනවා. පිට වෙනවා. ඇතුල්වෙනවා. පිට වෙනවා කියල පැහැදිලි භාවයක් ඇති වෙනවා. නැත්නම් පිම්බෙනවා හැකිලෙනවා කියල ඉස්පාසුවක් වෙනව. ආයෙ කැඩෙනව. ආයෙත් දන්නව කැඩෙන එක සාධාරණයි, නමුත් ආයෙ හදන්න පුළුවන් කියල. ආන්න එහෙම යනකොට යනකොට ඇතිවෙන විශ්වාසය තුළ මේ යෝගාවචරයා පෙර දැක්මක් ලබනවා බාහිර සද්ද වේදනා හිතීවිලිත් තියනව, නමුත් ප්‍රශ්නයක් නෑ. මේ තත්ත්ව යටතේදී මූල කර්මස්ථානය තියනව. ඇතුල් වීම පිට වීම තියනව. පිම්බීම හැකිලීම තියනව. මම මේකම අල්ලගෙන යන්න ඕනෑ කියනකොට එයත් එක්කම ඇති වෙන අභ්‍යන්තරගත විශ්වාසයත් එක්කම, අරමුණට මූණ දීමත් එක්කම, අරමුණේ පරිණාමයක් සිද්ද වෙනව. අරමුණේ පෙරළියක් සිද්ද වෙනව.

මොකද්ද මේ පෙරළිය? අරමුණත් එක්ක දිගට ඉන්න පුළුවන්කම එනකොටම, ඒ තත්ත්වය හරියට ධර්මානුකූලව වටහාගන්න බැරි වුණොත් ඒ දකින අරමුණේ රසවත් ගතිය කෝඩු ගතිය කෝල ගතිය නැති වෙලා ඉස්සෙල්ලාම ඒක පුරුදු දෙයක් බවට පත් වෙලා අන්තිමට ඒක නිරස දෙයක් බවට පත් වෙනව. ඉස්සෙල්ලාම බාධක ධර්ම අයිත් කරල අරමුණට හිත තියාගන්නවා. ඒක හරි ගිහිල්ල විශ්වාසය එනවත් එක්කම, තවත් මායාකාරී දර්ශනයක්, නැත්නම් වංචනික ධර්මයක් වැඩ කරන්න පටන්ගන්නව. ඉතින් හරි. දැන් අරමුණේ හිත තියනව. දැන් ඊගාවට මොකද කරන්නෙ? නැත්නම් අරමුණේ මොකද්ද දැන් බලන්න තියෙන්නෙ? බලන්න දෙයක් නෑ. මේක ඒකාකාරී වෙන්න පටන්ගන්නව. මේ ඒකාකාරී වීම ඇත්තටම කියනවා නම් අරමුණේම හිත තියන බවට

ප්‍රධාන සාක්ෂියක්. හිතවිලි වේදනා සද්ද නියතව නම් ඔය ඒකාකාරීකම එන්නේ නෑ.

ඒක නිසා දක්ෂයා සන්පුරුෂයා තේරුම්ගන්නව මේ ඒකාකාරීකම කියල කියන්නෙ මම දැන් එක මට්ටමක් එළියට ඇවිල්ල. ඒ මොකද්ද? බාධක ධර්ම අමතර නීවරණ ධර්ම දැන් නෑ. නමුත් තාම මේ ඒකාකාරීකම හොඳක්ද නරකක්ද කියන සැකය මම ඊගාවට මොකද්ද කරන්නෙ කියන සැකය නියතව. කමක් නෑ. ඒක හොඳට දැනගෙන අපි හිතමු මේ තමයි අරමුණේ සියුම් අවස්ථාව. ඉස්සෙල්ල තිබුණේ ඕළාරික අවස්ථාව. දැන් ඒක පහු කරගෙන සියුම් අවස්ථාවට ආවා. මේකෙම ඉන්න ඕනෑ කියල ගියොත් තවත් අවස්ථාවක් ගැඹුරට බහිනව. මොකද්ද ඒ? අති සියුම් අවස්ථාවට පත් වෙනව. අති සුක්ෂ්ම තත්ත්වයට යනකොට අන්තිමට අරමුණේ ඉන්නවද? සතියක් නියතවාද? සමාධියක් නියතවාද? කියන මට්ටමට එනකොට අර සැකය හොඳටම ඔඵව උස්සනවා. ඔඵව උස්සලා දැන් මම මොකද කරන්න ඕනෑ? මෙතනදී ඒ එකලස පවත්වාගෙන යාම බොහොම දුෂ්කරයි.

අන්න ඔතනදී අසාතිධං අනායුභං කියලා සර්වඥයන් වහන්සේ රහත් මාර්ගයේදී පෙන්නපු උපදේශය ලාවට පාවිච්චි කරන්න පුළුවන්. අපිට යම් ප්‍රමාණයකට ප්‍රායෝගික අර්ථයක් මතු කරගන්න පුළුවන්. ඒ මොකද, මේ අරමුණේ රස නැතිකම, ඒකාකාරීකම, ඉබේම අරමුණට මුණට මුණ දල එන ගතිය නිසා, අපිට ඇති වෙන්න පුළුවන් තත්ත්ව තුනක් නියතව. එකක් තමයි හිත සීතල වෙලා නිකන් මිදිව්ව තත්ත්වයට පත් වෙලා නින්දට වැටෙන්න පුළුවන්. දැන් අරමුණේ කරන්න දෙයක් නෑ. බලන්න දෙයක් නෑ කියල නින්දට වැටෙනව. නැත්නම් දැන් මේ මට මොකද වුණේ? ඊයෙටත් වැඩිය කලින් මට අරමුණ නැතුව ගියා නේද? මට දැන් මේ සතිය නැතිකම නේද? මට දැන් මේ සමාධිය නැතිකම නේද? එතකොට මගෙ ඇඟ නියතවද කියල බලන්න ඕනෑ, මම මෙතනදී මොකද්ද උපදේශයක් ගන්න ඕනෑ ආදී වශයෙන් මෙන්න මේ තත්ත්වය පිළිබඳ සැක උපදවන්නත් පුළුවන්. එතකොට ඇතුළෙ ගැලෙනවා. ගිලී

නභිනවා කියල කියන්නෙ නින්දට වැටෙනවයි කියන එක. එහෙම නැත්නම් මේකත් එක්ක පොරකන්න ගිහිල්ල ගහගෙන යනවා කියල කියන්නෙ සැක උපදවන එකයි.

මෙතන ගිලෙන්නෙත් නැතුව සැක උපදවන්නෙත් නැතුව ඉන්න නම්, මේ තත්වයේ වටිනාකම, මේ දැන් තියෙන්නෙ අරමුණ නොපෙනුණාට කෙලෙස් නැති තත්වයක්. ඒ වගේම කලින් කරපු ප්‍රයත්නවලින් ඇති වෙච්ච නිරවුල් ගමනක් පෙරදැක්මක් මේ තියෙන්නෙ. හැබැයි කාමය දනවන විසත්තිකාවක්, අලවනසුලු ගතියක් මේකෙ නෑ. ඒ වාගේම ගැටෙන්න තැනක් ගැටගැහෙන තැනකුත් නෑ. මුළු සංසාරේම අපි ආවේ ගැටිගැටී නිසා, අපි සංසාරේ පුරාම ඇලෙන්න දෙයක්, මහන්සි වෙලා හම්බ කරන්නෙ අල්ලන්න දෙයක් නෙ. දැන් මෙතන මහන්සි වෙලා අහු වෙන්නේ, අහු වෙන්නෙ නැති දෙයක්. එතකොට තේරුම්ගන්න ඕනෑ දැන් නම් ගමන යන්නෙ ගඟ දිගේ ඉහළට කියල. වෙන විදිහකට කියනවා නම්, නින්දට හිත වැටෙන්න දෙන්නෙත් නැතුව, සැක උපදවන්නෙත් නැතුව, මේ ඇති කරපු තත්වය මට දිගට පවත්වන්න වේවා! මේකට තමයි සතිය කියන්නෙ. මේකට තමයි සමාධිය කියන්නෙ. අරමුණ නොපෙනුණාට මගේ හිත නහමක් ශරීරය පුරා විසිරී යාවා! මගේ හිත නහමක් අතීතයට අනාගතයට යාවා! නහමක් රාග දෝෂ මෝහ පැමිණේවා! කියල හිතාගෙන, නැත්නම් රාග දෝෂ නොවේවා, අතීත අනාගතයට නොයාවා, කය පුරා විසිරී නොයේවා, හැපෙන තැනම හිත පවතීවා කියල හිත පවත්වන්න නම්, අප්‍යතිධ්‍යං අනායුභං තමයි.

ඒක හරිම සිරු මාරු අවස්ථාවක්, මේ සැකය දුරු කිරීම සම්බන්ධයෙන් පෙන්නල දෙන්න පුළුවන් අවස්ථාව. ඉතින් ඔහොමම එදිනෙද ප්‍රශ්නවලදී මතු වෙනව. එදිනෙද ප්‍රශ්නයක් මතු වෙච්චහම, අපිට පුළුවන්, නෑ මම ඉන්නෙත් නෑ මම දන්නෙත් නෑ කියල ප්‍රශ්නයෙන් සම්පූර්ණයෙන් පැත්තකට වෙන්න. එහෙම නැත්නම් ඒක වහාම, මමම විසඳන්න ඕනෑ, දැන්ම විසඳන්න ඕනෑ මෙතනම විසඳන්න ඕනෑ කියල ඉතින් අරකත් එක්ක ගැටෙන්න පටන්ගන්නව. ඊට මීට වැඩිය හොඳයි ඔය ප්‍රශ්නයට අදාළ හේතු එනකම් ඒ ප්‍රශ්නය

සාකච්ඡා නොකරන එක. අදාළ දේවල් මතුවන්න අරිනව. මතුවෙලා එනකොට හේතු සහිතවම ප්‍රශ්නය විසඳන්න පුළුවන්. ඉතින් ඒව භාවනාවට විරුද්ධ දේවල් වගේ. ඒව භාවනා ලෝකෙත් තියනව කොහෙත් තියනව. ඒක නිසා අභ්‍යන්තරගතව හෝ පරිබාහිරව දේවල් එන්න වාරයක් නැත්නම්, දේවල් එන්න වගකීමක් නැත්නම් මොකටදැ අපි මේව කරේ දගෙන, මමම විසඳිය යුතුයි, නැත්නම් මේකෙන් කරඇරිය යුතුයි කියල ප්‍රශ්නයක් කරගන්නෙ.

ඕවා එන්නේ අපිට පණිවිඩෙකට නම්, අපි ප්‍රසන්නව මූණ දෙන එකයි කරන්න ඕනෑ. අරමුණ ආවා බැලුවා. නීවරණ ආවා බැලුවා. දැන් බලනකොට නීවරණ නැති වුණා. අරමුණ මත වුණා. එතකොට අරමුණ පෙරළුණා. මොකද්ද පෙරළුණේ? ඒකෙ ඒකාකාරීකම ඒකෙ සිද්ධි බහුල භාවය නැති වුණා. ඔහේ තියන ගතියට පත් වුණා. අය! ඒක මතින් ආයෙ ගිලෙන්න යන්නත් එපා ඒකෙ. එහෙම නැත්නම් ඒකෙ ගසාගෙන යන්නත් එපා. ආන් ඒ විදිහට එහා පැත්තට ගියොත් අරමුණේ අර සියුම් මැද, ජේන නොපෙනෙන මට්ටමේ තියෙද්දී දැනෙනවා වගයෙන් මෙනෙහි කරගෙන ඉදිරියට ගියොත් එතනදී ජේනවා අර ගත දිගේ ඉහළට පිනන්න වගෙ අමතර ගමනක්. නමුත් මේක රහත් මාර්ගයවත් සෝවාන් මාර්ගයවත් ස්ථිර වෙනසක්වත් නෙමෙයි. හැබැයි එදිනෙද ප්‍රශ්නවලදී මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවේ, නැත්නම් අෂ්ට ලෝක ධර්මයේ කම්පා නොවීම පිළිබඳ බොහොම සුක්ෂ්ම පාඩමක් මේකෙ තියනව.

මෙන්න මේ විදිහට අරමුණ සුක්ෂ්ම තත්ත්වයට පත් වුණාට පස්සෙ ඒ තුළ අරමුණක් නැතිව තියෙද්දින්, පවතින සතියක් තියනව. එතන ජේනනෙ අරමුණක් නැතුව වගෙ. අරමුණක් නැතුව නෙවෙයි. නමුත් යෝගාවචරයාගේ වචනවලින් කියනකොට අරමුණක් නෑ කියල තමයි කියන්නෙ. එතකොට පවතින සමාධියකුත් තියනව. නමුත් ඒ සතියයි ඒ සමාධියයි අරමුණ ගොරෝසු වෙලාවේදී තියන සතිය සමාධියට වැඩිය බොහෝම සුක්ෂ්මයි. ඒක පැය පැයඑකහමාර, නැත්නම් පැය භාගයක් පැයක් විතර ඉන්නකොට තමයි තේරෙන්නේ මේ තුළ අරමුණේම ලේසයක් සංඥව මාත්‍රාව තියනව. සතියේ

පැවැත්මක් තියනව. සමාධියෙ පැවැත්මක් තියනව. නමුත් ඒක මගේය මමය මගේ ආත්මය කියල ගන්න දෙයක් නෑ. හුඟාක් වෙලාවට එහෙම තියන බවක් තේරෙන්නෙත් නෑ. නමුත් මේකෙ ටික වෙලාවක් ඉන්න ඉන්න ඉන්න තේරෙනවා මෙවැනි සතියක් මෙවැනි සමාධියක් කලිනුත් අනන්ත අප්‍රමාණ වාරයක් අපේ ඉදිරියට ඇවිල්ල තියනව, අපි ප්‍රතික්ෂේප කරල තියනව. මොකද, අපි දන්නෙ ගොරෝසු සතියයි ගොරෝසු සමාධියයි. මේ සියුම් සතිය සියුම් සමාධිය එන්නෙ අරමුණේ සියුම් භාවය මත. ඒ වාගේම මෙතනදී අරමුණ කියන්නෙ රූප කර්මස්ථානයක්.

අන්න ඒ රූප කර්මස්ථානය හොඳට සියුම් වෙනකොට ඕක පිළිබඳව මති, ඕක පිළිබඳව අදහස්, ඕක පිළිබඳව හොඳ නරක බැලීමේ නාම ධර්ම, හෙමිට ඕක ඇතුළට රිංගනවා. දැන් මේක වුණා හොඳයි. මේක වුණා වැරදියි කියල සැක හෝ එහෙම නැත්නම් මොනවත් කරන්නෙ නැතුව නිදිමත හෝ ඇවිල්ල අර රූප ධර්ම නාම ධර්ම අතරත් පටලැවිල්ලක් වෙනවා. ඒකත් ඇත්තටම ඊගාව ඤාණයකට පෙරනිමිත්තක්. නමුත් දන්නෙ නැති කෙනා හිතනවා දැන් රූප ධර්ම පිළිබඳ මම බොහෝම අමාරුවෙන් ඔළුව උස්සනකොට මේ කොනේදවත් නැති ප්‍රශ්නයක් ආයෙ ආවා, කියල ඒත් හිත තළා ගන්න ඉඩ තියනව. හිත වට්ටගන්න ඉඩ තියනව. ඒකට හොඳට විශ්වාසයක් ඇති කරගැනීම සඳහා කියල දෙනව නම්, ඒ රූප ධර්මය තියන වෙලාවෙදී රූප ධර්මයේ හොඳට ස්වභාවික ලක්ෂණ සම්මුති ලකුණු දක්කා නම්, ආශ්වාසය ඇතුල් වෙන කොට මෙහෙමයි. පිට වෙනකොට මෙහෙමයි. පිම්බෙනකොට මෙහෙමයි. හැකිලෙන කොට මෙහෙමයි. වම තියනකොට මෙහෙමයි. දකුණ තියන කොට මෙහෙමයි කියල ඒ පළවෙනි සියුම් භාවයේදී, අරමුණේ රූප කර්මස්ථානයේ පළවෙනි සියුම් භාවයේදී ඇතුල් වීමේ සහ පිට වීමේ වෙනස බොඳ වෙන්න පටන්ගන්නව. පිම්බීම හා හැකිලීම අතර තියන වෙනස බොඳ වෙන්න පටන්ගන්නව. වමේ හැපෙන ගතිය සහ දකුණේ හැපෙන ගතිය අතර තියන වෙනස බොඳ වෙන්න පටන්ගන්නව.

එතකොට මොකද වෙන්නේ? පිම්බීම හැකිවීම අතරමැදි කියන හිඩැස ඔළුව උස්සනව වගේ තේරෙනවා. ආශ්වාසය හා ප්‍රශ්වාසය අතර තියන හිඩැස ඔළුව උස්සනව වගේ තේරෙනවා. වම දකුණ අතර තියන හිඩැස ලොකු වෙන්නා වාගේ තේරෙන්න පටන්ගන්නව. මේ හොඳට උඩ ඉඳල තේරුම්ගත්ත කෙනෙක්ගේ පැත්තෙන් බලනකොට. නමුත් ආධුනිකයට මෙහෙම එකක් තේරෙන්නේ නෑ. ආධුනිකයට තේරෙන්නේ, තේරෙන්නේ නැතුව යනවා වාගේ. හයක් ඇති වෙනව. හොඳට දැනගෙන ගියොත් ඇතුල් වීම පිට වීම අතර වෙනස නොදැනී යන්නා වාගේම, ටික වෙලාවක් යනකොට ඇතුල් වීම පිට වීම නම් වූ රූප ධර්ම සහ නාම ධර්ම අතර වෙනසත් නොදැනී යනවා. එතකොට පිහිටක් නැති ගතිය, තමන් කොතනද ඉන්නේ දන්නේ නැති ගතිය, මේක කාටවත් කියන්න බැරි ගතිය, ගොප් දගෙන එන්න පටන්ගන්නව. එතකොට කංඛාවිතරණය කියන මේ සැක දුරු කිරීමේ අවස්ථාවට හොඳම ප්‍රශ්න පත්‍රයක් තමයි ඉදිරිපත් වෙන්නේ. හොඳම අභියෝගයක් ඉදිරිපත් වෙනව. සම්පූර්ණයෙන්ම කලවම් කරල කරකෝල අතහැරල දැමීම වගේ.

නමුත් ඒ වෙනකොට යෝගාවචරය දන්නව නම් මගේ සීලේ කිසිම අඩුපාඩුවක් වෙලා නෑ; බුද්ධාදී රත්නත්‍රය කෙරෙහි ඇති සද්ධාවෙහි අඩුපාඩුවක් වෙලා නෑ. මේක අනිවාර්යයෙන් විය යුත්තක්. මේ මම සැඟ පහරක පීනන්නේ. මට මෙතන නතර වෙලා ඉන්නත් බෑ. ඕනෑවට වැඩිය පොරකන්නත් බෑ. මම මේක අනිවාර්යයෙන් මුණ දෙන්න ඕනෑ කියල දවසෙන් දවස, දවසෙන් දවස ගැඹුරට යනකොට, ඒ නාම ධර්ම රූප ධර්ම අතරත් වෙනස නැති වේගන යනකොට, යෝගාවචරයාට මෙනෙහි කරගන්න බැරි ප්‍රධානම අභියෝගයකට පත් වෙනව. මෙනෙහි කළාට අල්ලන්නේ නැති තත්ත්වයකට පත් වෙනව. මොකද, මෙනෙහි කිරීම කියන්නේ නාම ධර්මයක්. මේ ධර්මය අහන්නේ නැති තත්ත්වයට පත් වෙනවා. එතකොට යෝගාවචරය මොන උපකරණයක්වත් නැති, සරුගෙලේ නූල කඩලා ගියා වගේ මහා අසරණ තත්ත්වයකට පත් වෙනව.

මේක සාමාන්‍යයෙන් විස්තර කරන්නේ ධර්මයේ, මේ වගේ තත්ත්ව නිවනකට සුදුනම් වෙනකොට පෙන්නෙන පෙරනිමිති. නිවනට සුදුනම් වෙනකොට අනිමිතන, අප්‍යනිහිත, සුඤ්ඤාන කියල තමයි ඒ නිවන් දෙරටු පෙන්නන්නේ. නිමිත්තක් ගන්න බෑ. මේක හොඳ දෙයක්ද නරක දෙයක්ද? නාම ධර්මයක්ද රූප ධර්මයක්ද? පිම්බීමද හැකිලීමද? වමද දකුණද? මොනම නිමිත්තක්වත් ගන්න බෑ. හැබැයි හොඳට දන්නව මෙතනට ආවෙ සිහියෙන් බව. මෙතනට ආවෙ සමාධියකින් බව. දන් ඉන්න තත්ත්වය ගුරුවරයා ඇහුවට ගුරුවරයා කෙරෙහිත් තරහක් එනව. මොකද කියන්න උත්සාහ කළාට කියන්න බෑ. මේක බොහෝමත්ම වටිනා බොහෝමත්ම මූලික, ප්‍රාග්, පිරිසිදු, සුද්ධ මූලට යනවා. ඉතින් අසත්පුරුෂයාට මේක හරිම වමනේ යන්න කිට්ටු අවස්ථාවක් වාගේ. දරාගන්න බැරි තත්ත්වයකට පත් වෙනව. එයාට ජේන්නේ පිරිහීමක් වාගේ. සත්පුරුෂයාට තේරෙනවා ඒ අවුල් සහිත ද්‍රව ධාරාව, අවුල් නැති මූලිකව පෙනිවිව අනාකූල තත්ත්වයට හිමිහිට හිමිහිට හිමිහිට මූලට ඇදෙන්නා වාගේ දෙයක් මෙතනදී සිද්ද වෙන්නේ.

එන්න එතනදී මාර්ගය මොකද්ද අමාර්ගය මොකද්ද කියනකොට සත්පුරුෂයාට වුණත් දන් නම් මගේ හිත විත්ත විටියේ මූලට ඇදෙනවා. කෙලෙස් නැති දිහාවට කිට්ටු වෙනව. ඕනෑම දෙයක් ඇති කරන්න ඕනෑ මූල ප්‍රභවයට, ශක්තියට ළං වෙනව. ඒ නිසා මම මෙතන දිගටම මේක අල්ලගෙන ඉන්න ඕන කියනකොට සත්පුරුෂයාටත් ප්‍රශ්නයක් මතු වෙනව. අසත්පුරුෂයාට මතු වෙන ප්‍රශ්න අහන්න දෙයක් නෑ. සත්පුරුෂයාට ඔය වෙලාවට උපක්ලේශ ධර්ම දහයක් මතු කරනවා. හොඳ ආලෝක හිතට පහළ වෙනවා. ප්‍රභාස්වර හිත් එනවා. සතිය සුපතිට්ඨිත භාවයට පත් වෙනව. උපේක්ෂාව රහත් වුණා වගේ හිතෙනව. චීරිය කිව්වහම මේ පර්යංකයෙන් නොනැගිටී දිගට යන තරමට හිටිනව. මේ සෑම දේකින්ම ඒ යෝගාවචරයා පරීක්ෂාවට ලක් කරනවා. අසත්පුරුෂයා එව්වර සියුම් භාවයට යන්න ඉස්සෙල්ලාම, අරමුණ නොපෙනී යනකොට ම විශාල අවුලක් ඇති කරගන්නව. ආන්න ඔය ගැට දෙක, අන්න ඔය අවස්ථා දෙක පහු කරගත්තොත් භාවනාවේදී, ඒක

ස්ථිරසාර වෙනසක් නම් නෙවෙයි. නමුත් ජීවිතයකට අවශ්‍ය කරන ඉතාම වටිනා පරිණාමයක් සිද්ධ වෙනව. අන්න ඒ දෙක අසෂ්‍රිතව අනායුභං කියන විදිහට එකකවත් ගැලෙන්නෙන් නැතුව, එකක් එක්කවත් ගැටෙන්නෙන් නැතුව, ඉදිරියට එක දිගට සිද්ධි දෙකක් තුනක් ඉදිරියට ගියොත්, එහෙනම් හොඳට කියන්න පුළුවන් ඒ පුද්ගලයා මේ මාර්ගයේ, නැත්නම් විපස්සනා ඤාණ පෙළේ බොහෝම ඉහළ මෝරව්ව තත්ත්වයකට පත් වෙනවා කියල.

හැබැයි පහුවෙනිද පටන්ගන්නකොට ආයෙ මුලට යනවා. පහුවෙනිදට ඔය ගුණ මොනවක්වත් නෑ. මොකද, අපේ හිත අතින් වෙලාවට කෙලෙස් එක්ක ගැටෙන නිසා ආයෙ මුලට යනවා. ආයෙ මුලක ඉඳල සුද්ධ කරන්න සිද්ධ වෙනව. ඒ සුද්ධ කරන කොට හුගදෙනෙක් පශ්චත්තාප වෙනව මෙව්වර ලස්සනට පොට බේරගෙන මම එද ගියා. අද මොකද නාවේ? මේ කල්පනාවට කියන්නෙ ප්‍රපංච කරනවා කියල, අර එද ඇති වෙව්ව තත්ත්වය මගේ කියල හිතාගෙන. එද ඇති වෙව්ව තත්ත්වය මමය කියල හිතාගන්නව. එද ඇති වෙව්ව තත්ත්වය මගේ ආත්මය කරගන්න හදනව. අදත් ගිහිල්ල අර විදිහට කරන්න හදනව. කවදකවත් කරන්න බෑ. ආයෙ මුලක ඉඳල සාමාන්‍ය රූප ධර්ම, නාම ධර්ම කරගෙන යනකොට, පරියංක හතරකට පහකට විතර පස්සෙ, අන්න ආයිමත් අර වගේම තත්ත්වයක් එනවා. අන්න ඒ විදිහට තමයි දිගට දිගට, දිගට දිගට එන එන ඒ බාධක ධර්ම, විශේෂයෙන්ම වෙන්නෙ හිතාගන්න කියාගන්න බැරි තත්ත්වයකට තමන් පත් කරල දන එකයි. අන්න එතනට ආවට පස්සෙ තමන් කටයුතු කරන ආකාරය පෙරසුදනම තියෙන්නත් ඕනෑ. සීලයත් සද්ධාවත් තියෙන්න ඕනෑ. දිගට වීර්ය සතිය වැඩ කරනවා නම් ඒක තමන්ට තේරෙන්න පටන් අරගන්නව. එහෙම වෙලා වෙලා, ඔය පුංචි පුංචි ඤාණ හැම එකකදීම මෙතෙක් කරගෙන ආපු සටන පාවාදෙන්නෙන් නැතුව, ඕනෑවට වඩා ඒකට ගිලිගන්නෙන් නැතුව දිගට පාවිච්චි කරගෙන යන කෙනාට ඇති වෙන ඤාණය තමයි විපස්සනා ඤාණ කියන්නෙ.

මේක සාමාන්‍ය භාෂාවෙන් කියනවා නම් කප්පාදුවක් යැයි කියන්න පුළුවන්. හෝගයක් වචනු ගොවියා, ඒකෙ අනවශ්‍ය අතු ටික කපල දනව. ඒ හෝගෙන් එක්ක තරහට නෙමෙයි. මේවා අනවශ්‍ය අතු. දිය අතු. ඒව නිකම් පොහොර ලබාගන්නට ගහටම පිළිලයක්. නමුත් හොඳ හයිය තියන, අව්වට විවෘත වෙච්ච, රාමුව සහිත අතු ටික මල් එල ගන්නව. ඉතින් අරක අයිත් කරන්න වෙනවා. අයිත් වෙනවා. මේ කලහයකට අරෙහෙ මෙහෙ වෙන දෙයක් නෙමෙයි. අයිත් වුණාට සති සමාධි කඩාගන්න නරකයි. ආන් ඒ විදිහට දිගට යනකොට, තමන්ගේම රුචි අරුචිකම් පාවාදෙන්න වෙනව. මොකද මෙතෙක් කල් රුචි අරුචිකම් ගොඩනැගිලා තිබුණෙ සංසාරේ වශයෙන්. දූන් නෑ. දූන් මේ ඇති වෙච්ච කංඛාවිතරණ විශුද්ධිය එහෙම නැත්නම් මග්ගාමග්ග ඤාණ දර්ශන විශුද්ධිය කියන මේ සැක සංකා දුරු කරන, මාර්ගය අමාර්ගය වෙන් කර ගන්න තත්ත්වයට ආවට පස්සෙ, ඒක දිගට පවත්වන්න සහතිකයක් අපිට ලැබෙන්නේ නෑ. සෝවාන් මාර්ග ඤාණය එනකල් සීලබ්බත පරාමාස, විචිකිච්ඡා කියන මූලික - අපි අර කාය ග්‍රන්ථ ගන්නකොට සදහන් කරල තිබුන සීලබ්බත කාය ග්‍රන්ථය කියල. ඔව ස්ථීරසාරව කැපිල යනකල් - ඒ වගේම විචිකිච්ඡා කියන ධර්මය ස්ථීර වශයෙන් කැපිල යන මාර්ග ඤාණයට එනකල් ඔය අතරමැදදී සාමාජික මට්ටමෙන් කියනව නම් කේලම් කථා, සිද්ධ වෙන්නෙ මොකද්ද? සම්පූර්ණ වෙන කථා තමයි යන්නෙ.

ඒක නිසා අපි යම් වෙලාවක අපේම රුචි අරුචිකම් පාවා දෙනව, නැත්නම් අපි දිහාම විවේචනාත්මකව බලනවයි කියල කියන්නෙ, මේ අපිට ඇහෙන දේවල් මේ අපිට පේන දේවල් මේ අපි අතහන දේවල් මායාවක් වෙන්න පුළුවන්. හිතෙන් මැවීමක් වෙන්න පුළුවන්. අන්න ඒක තේරුම්ගන්න බැරි තාක් කල් එව්ව ඇත්තයි සත්තයි කියල භාරගන්නකොටම නඩුව පරාදයි. කනට ඇහුණත් අතගානකල් කරබාගෙන ඉන්න ඕනෑ. අතගාල බැලුවත් ලයිටි එක දල පේනකල් පොඩ්ඩක් ඉන්න ඕනෑ. ඊටත් පස්සෙ මේක සහතික කරනවා මිස ඉන්ද්‍රියවලින් ලැබෙන දේවල් මේවට ගත්තොත් කවදුවත් අර ඇති කරගන්න මාර්ගය සහ අමාර්ගය පිළිබඳ ඤාණය

ඉදිරියට ගන්න බෑ. එවිට ප්‍රතික්ෂේප කරන්නත් එපයි කියල තියනව. විශේෂයෙන් මේ මාගන්දිය සූත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරල තියනව සීලබ්බත, වුත, ඤාණ, ඕව එකක්වත් පැත්තකට දන්නත් එපා. එකක්වත් ගන්නත් එපයි කියල. ඒ මොකද, දැන් අපේ මිනුම් දණ්ඩ, අපේ වැඩපිළිවෙල පිළිබඳ අපේ මැනීම, අලුත් වෙලා තියන නිසා ඕව ඔක්කෝම එකකින් ස්ථිර කරන්න එපා. දැකපු දේ ඇහෙනකල් ස්ථිර කරන්න එපා. අහපු දේ දකිනකල් ස්ථිර කරන්න එපා. දැන් අපි හිතෙනකදී හොඳටෝම අපි මනාප දෙයක් දකිනව. නමුත් අපිට සැක නම් අපි කියනවා කතාවක්, අනේ, කවුරුහරි මගේ පිටට ගහපන්නෝ. මට විශ්වාස නෑ මට මේ ජේන දේ ඇත්තද කියල දැක්කට ස්ථිර වෙන්නෙ නෑ. ඒ වගේම අන්ධකාරෙ මොනවා හරි අතගාල, මේක අහවල් එකමයි කියල හොඳට වුණාට එළියට ගෙනල්ල ඒක බලනකල් අතගැවට සහතික කරන්න නරකයි.

අන්න ඒ විදිහට තමන් ළගට එන ඉඳුරන්ගෙන් එන මේ සියලුම දේ සැක කරන්නෙ මොකටද? අනිත්දිය පටිබද්ධ වෙච්ච විඤ්ඤාණය පිළිබඳව අපේ යම් විශ්වාසයක් තියන නිසා. මේ ලෝකෙ අපි හිතනවාට වඩා වෙන ධර්මතාවක් තියනව. ඒ නිසා මේ මතු වෙන අහන දකින කරන දේවල් ඉස්සර කරගෙන හුඟාක් නටන්න පටන් අරගත්තොත් අනිවාර්යයෙන්ම ගසාගෙන යනවා. ඒවාට කොහෙන්ම ඇහුන්කන් නොදී හිටියොත් ගිලිලා නහිනවා. අපි ඉන්න ඕනෑ විචේක බුද්ධියට ටිකක් ඉඩ දීල ඒක ඇහුවා, එහෙනම් දකිනකල් ඉම්මු. මේක දැක්කා. අහනකල් ඉම්මු. නැත්නම් අතගාල බලනකල් ඉම්මු. ආන් ඕක අසත්පුරුෂයාට ජේන්නෙ කර අරිනව වාගේ. සත්පුරුෂයා මෙතෙක් කල් තමන් ගොඩගහගෙන ආපු වටිනා ගුණ ජීවිතය අසත්පුරුෂයන්ගේ කෑකොස්සන් ගැහීමට යට කරන්නේ නැතුව, ඒ කොච්චර කළත් තමන්ගේ විචේක බුද්ධියට ඉඩ දෙනකල් කරබාගෙන ඉන්නව.

ඒකට තමයි පාරාසරිය මහ රහතන් වහන්සේට වදින්න ඕනෑ. උන්වහන්සේ කියනව, තොට ඇස් තිබුණට අන්ධයෙක් වාගේ හිටපං. කන් තිබුණට බිරෙක් වාගේ හිටපං. කොච්චර හිතේ කදේ හයිය

තිබුණත් කොන්ද පණ නැති මිනිහෙක් වගේ හිටපං. ඤාණෙ තිබුණට මෝඩයෙක් වගේ හිටපං. බේරෙන්න බැරි නම් මළමිනියක් වගේ හිටපං කියල. මොකද ඒ කවුරු මොන ජාති කෙරුවක්වත් තමන් තුළ සහතිකේ එන්න එක ඉන්ද්‍රියකින් ඇවිල්ල බෑ. ඒ පළවෙනි එක ප්‍රතික්ෂේප කරනවත් නෙමෙයි. පළවෙනියෙන් ආපු පණිවිඩයට බනිනවත් නෙමෙයි. අමතක කරනවත් නෙමෙයි. ඕක හරි නම් නියම ප්‍රශ්නය නම්, ඕක හතරපස්පැත්තෙන් එනවා. එතකොට තමන්ට තේරෙනවා, මේක ප්‍රශ්නයක්. මම නෙමෙයි. මේක මම කරපු දේකුත් නෙමෙයි. විසඳෙනව නම් හොඳයි. නමුත් මොකද කරන්නෙ. අන්න එහෙම නොවුණොත් ඇතුළත සැකය පහළ වෙනව. පිටත කටකටා පැතිරෙනවා. රාජ්‍ය විනාශ වෙන්නෙ යුද්ධ ඇති වෙන්නෙ ඕකෙන්.

නමුත් බල්ලෝ බිරුවට කඳු පාත් වෙන්නෙ නෑ වගේ, සත්පුරුෂයෝ දන්නව සංසාරේ මෙතුවක් කල් කොච්චර මම මේවට අහු වෙලා කකා හිටියද? ඒ නිසා මේ සැරේ මේව මොනවා ගසාගෙන ගියත්, මම මගේ ගුණ ධර්ම ටික රකින්න ඕනෑ. මගේ සිලේ කැඩිලා නැත්නම්, මගේ සද්ධාව දුරු වෙලා නැත්නම්, එහෙනම් මට තියෙන්නෙ මේක දිගට කරගෙන යන එකයි කියල එහෙම අරගෙන යන්න එසේ මෙසේ ඤාණයක් තිබිල බෑ. ඒ විතරක් නෙමෙයි මේකෙ එකක් කරල කවදකවත් අපිට ස්ථිරසාර, ආපසු මකාගන්න බැරි සහතික ලැබෙන්නේ නෑ. දස දහස්වර ඕනෑ. දසදහස්වර අපිව පරීක්ෂා වෙනව. මේ පරීක්ෂා කරන්න එන ඇත්තො යම රජ්ජුරුවෝ හෝ යම පල්ලෝ කියල හිතන්න නරකයි. ඒ ඇත්තො ඇත්තටම නම් අපේ සත්පුරුෂයෝ. ඒ ඇත්තො අපිට ප්‍රශ්න පත්‍ර දෙනවා. අපි ඒවාට පුළුවන් තරම් උත්තර දෙනව. නැත්නම් සමහර ප්‍රශ්නවලින් අපි අසමත් වෙනව. ඒක සාධාරණයි. සමහර වෙලාවට විශිෂ්ට සම්මානත් ලබනවා. ඉතින් විශිෂ්ට සම්මාන ලබපු දුට ප්‍රශ්න දෙන එක්කෙනාට ස්තූති කරනවා. අසමත් වෙන්න ප්‍රශ්න දීපු කෙනා එක්ක තරහයි. ඒ දෙක තියන තාක් කල් අපිට ග්‍රන්ථවලින් සහ විසත්තිකාව කියන ඇලෙන තෘෂ්ණාවෙන් ගැලවෙන්න හම්බ වෙන්නෙ නෑ.

ඒක නිසා අපි පුළුවන් තරම් මේකෙදි ගන්න තියෙන්නෙ තමන් තුළ තියෙන්නා වූ සති සමාධි තත්ත්ව ශක්ති ප්‍රයෝජන ගැනීමයි. බාහිරේ එන දේවල් හෝ බාහිරේට ප්‍රශ්න භාරදීම හෝ අනිවාර්යයෙන්ම කොන්ද පණ නැති කරන දෙයක් ආධ්‍යාත්මික ගමනේදී. විශේෂයෙන්ම මේ ගඟ දිගේ ඉහළට පිනන අවස්ථාව එනකොට, මේ ප්‍රශ්නය එනකොට ඒක සුභාශිංසනයක් කියල හිතාගන්න ඕනෑ. සත්පුරුෂයා කවුද අසත්පුරුෂයා කවුද කියලවත් අඩු ගානෙ තේරෙනව. අඩු ගානෙ තමන්ට මේ වගේ වෙලාවක තමන්ගේ ඇතුළත පිහිටාගෙන ඉන්න පුළුවන්ද බැරිද කියල තේරෙන්න ඒ දිගට යන්න නම්, අනිවාර්යයෙන්ම ප්‍රශ්න මතු වෙන්න ඕනෑ. ඒ ප්‍රශ්න මතු වෙන්නෙ නෑ සමථ යෝගියාට. ඒ ප්‍රශ්න මතු වෙන්නෙ නෑ සීලවන්තයාට. ඒ ප්‍රශ්න කොහොමටත් මතු වෙන්නෙ නෑ දනවන්තයාට. දනපතිත්වය ඉක්මවලා සීලේට ගියාට පස්සෙ ප්‍රශ්න ටිකක් වැඩියි. සීලය ඉක්මවල සමාධියට ගියාම ප්‍රශ්න තව ටිකක් වැඩියි. විපස්සනාවට ගියාම මුළු සංසාරම ප්‍රශ්න. හැම විත්තක්ෂණයක්ම ප්‍රශ්නයක්.

ඒකයි විපස්සනා කරන කෙනා පතන්නේ මට මේ සංසාරට ආයෙ එන්න නොලැබේවා! කියල. ඒක සාපයක් නෙමෙයි. ඒක සාපයක් නෙමෙයි. මොකද අවබෝධයෙන් ගත කරන්නෙ හැම විත්තක්ෂණයක්ම. මෙන්න මේක හරියට තේරුම් කරගන්න බැරි නිසා බාහිරෙන් හරි ප්‍රශ්න. ඇතුළත සැක. ඔන්න ඔය දෙක තියෙද්දීම නොසැලී ඉදිරියට යෑම තමයි අපි මේ භාවනාවේදී බලාපොරොත්තු වෙන්නේ. මේකට හොඳ නිදර්ශන මට තේරෙන තාලෙට මම මේ ඉදිරිපත් කළේ. ආනාපානසති භාවනා කරනකොට හරියන්ඩ යන්ඩ යන්ඩ, තත්ත්වය අස්ථිර භාවයකට පත් වෙනව. ඕව පෙන්වන්නෙ අසවතනං, අසතිධං, අනාරමමණං කියල. පවත්තන්න බැරුව යනවා. ඊගාවට මොකද කරන්නෙ කියන ප්‍රශ්නය අනිවාර්යයෙන්ම උඩට එනවා. අසතිධං පය ගහන්න තැනක් නැතුව යනවා. අල්ලන්න කුඤ්ඤයක් නැතුව යනවා. අතට හැරමිටියක් නැතුව යනවා. ඉගණේ බැඳගන්න, ගෙලේ බැඳගන්න, අතේ බැඳගන්න සුරයක් නැතුව යනව. ප්‍රතිෂ්ඨාවක් නැතුව යනවා. අනාරමමණං. මොනම

අරමුණක්වත් නැතුව යනවා. ඊට පස්සෙ සද්දයක් ආවයි කියමු. සද්දයට හිත යොදල බලනකොට සද්දත් සුනු විසුණු වෙලා යනවා. හිතිවිල්ලක් එනවා. හිතිවිල්ලත් සුනු විසුණු වෙලා යනවා. වේදනාවක් එනවා. වේදනාවත් සුනු විසුණු වෙලා යනවා.

අන්න එනකොට ඇති වෙන මේ හිස් තැනට, ඒ ඇතුළත ඇති වෙන දේට, ආරම්භයේදී නම් ශුන්‍යතාව කියල කියනව. ඒකට භය උපදිනව. නමුත් අන්තිමට ඒක සුද්ද කරල සුද්ද කරල බලනකොට ගන්නම දෙයක් නෑ. හැබැයි ඒ වෙනකොට අපි හැමදුම කියන ගාථා තුන තියනවනෙ සබ්බෙ සංඛාර අනිච්චා - සබ්බෙ සංඛාර දුක්ඛා - සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා කියන විදිහට. සබ්බෙ සංඛාර දුක්ඛා නම්, අපි උදේ ඉඳල හැන්දෑ වෙනකල් කරන සංස්කාර ටික දකිනව නම් ඇයි අපිට දුක් එන්නේ කියල තේරෙයි. සංස්කාර කරන්නෙ නැතුව වෙන දේට වෙන්න ඇරියොත් දුක ආවත් අපේ ඇගේ ගැවෙන්නෙ නෑ. අපිට වග කියන්නත් බෑ. කාගෙවත් ඇගේ එල්ලන්නත් බෑ. මේක විතර සමාජයට ජේන්න බැරි දේකුත් නෑ. සමාජය හදන්නෙ කොහොම හරි ගෙනල්ල අහක තියන කුණු කන්දලයක් හරි දල එල්ලන්න. නමුත් මේ සංස්කාර කියල දන්නව නම්, මේ මායා දර්ශනයක් බව දන්නව නම්, මේ රූප ශබ්ද ගන්ධ රස ස්පර්ශ කියන ඉඳුරන්ට ගෝචර වෙච්ච තුවිෂ් සංඥ බව දන්නව නම්, එල්ලුවත් ඒවා ගණන්ගන්නෙ නෑ.

එහෙම වෙන්නෙ ඇයි? සියලු සංස්කාරයෝම දුකයි කියල නෙ කියන්නෙ, මේක සම්පූර්ණ මහ අහිත ප්‍රකාශයක්. අපි මේ හිතන්නෙ සංස්කාර නෙමෙයි දුක. ඒක කවුදෝ කරපු එකක්. ඒ කවුරුවක්වත් කරපු එකක් නෙමෙයි. කොටින්ම මම කරපු දේකුත් නෙමෙයි. නයිදං අත්තකතං බිම්බං - නයිදං පරකතං අසං. මේක කවුරුත් කරපු ප්‍රතිබිම්බයකුත් නෙමෙයි. මා විසින් කරන ලද ප්‍රතිබිම්බයකුත් නෙමෙයි. නයිදං අත්තකතං බිම්බං - නයිදං පරකතං අසං. අනුන් විසින් මට සාපයක් පිණිස සිදු කරන දේකුත් නෙමෙයි. හෙතූං පටිච්ච සමුහුතං - හෙතූහංගා නිරුප්පධති. ඉතින් ඕක අල්ලලා ගැහෙන්න පටන්ගත්තොත් ගසාගෙන යනවා. ඕක අල්ලගෙන

ඇතුළට යන්න, කරදරින් පටන්ගන්නොත් ඔටුවා කාන්තාරේ ඔළුව ගහගත්ත වාගේ, ගිලිලා නහිනවා.

ඉතින් යෝගාවචරයාට ඔය දෙකම බෑ. හැබැයි ඔය දෙක නැතුවත් බෑ. ඒක නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ ඕකට උත්තර දෙන්න යනකොට - මේක සමහර විට අනවශ්‍ය ප්‍රකාශයක් වෙන්න ඇති - කවදකවත් කිසිම දවසක උන්වහන්සේගේ දේශනාව ආත්ම දේශනාවක් කියල කියන්නෙ නෑ. ඒ වගේම කට ඇරල කියනව අනාත්ම දේශනාවක් කියල කියන්නෙත් නෑ. ඒ දෙකම අපිට අවශ්‍ය කරල තියනව ධර්මයේ තත්ත්වය තේරුම් ගන්න. ඒ වගෙ, මේ තෘෂ්ණාව ඇති වෙන්නෙ විසත්තිකාව නම් වූ මේ පැටලෙන දේ ඇති වෙන්නේ අපි විසින් ඒක මතින් ඇති කරන සංස්කාර ප්‍රමාණය මතයි. අපි හොඳට කාය කර්ම මනෝ කර්ම වචී කර්ම ගැන කල්පනා කරගෙන ඉන්නව නම්, ඇතුළත සැකයක් එනකොටම විපස්සනා මාතෘකාවක් වෙනවා. ලෝකයේ පැතිරෙන කටකථා සහ මේ විවිධාකාර දේවල් යනකොටම භාසායක් හිතට එනව.

මේකට අහු වෙන්නෙ නැති සක්විති රජ කෙනෙක්වත් නෑ. එකම මනුස්සයයි ගැලවෙන්න පුළුවන් වෙලා සතුටට පත් වෙන්නෙ; ඒ යෝගාවචරයා විතරයි. මොකද රහතන් වහන්සේ බවට පත් වුණාට පස්සෙ ගැලවිලා. උන්වහන්සේට ඒකේ සතුටක් නෑ. පෘථග්ජනයට ගැලවෙන්න බෑ. සතුටක් නෑ. නමුත් යෝගාවචරයා මේකම ආහාර කරගෙන, මේකම ධර්මය කරගෙන, මේකම ඕජාව කරගෙන, වෙන විදිහකට කියනවා නම් සංවේග පහළ කරගෙන වේගයෙන් ඉදිරියට ගමන් කරනවා. මොකද අප්‍රතිධ්‍යං අනායුහං. ගැලෙන්නෙත් නෑ. ගැටෙන්නෙත් නෑ. එනකොට යෝගාවචරයාගේ මානසිකත්වය විස්තර කරන්නෙ අනිමිත්ත, අප්‍රතිහිත, සුඤ්ඤත කියන විදිහට නිමිති ගන්න බැරි තත්ත්වයක්. කවදකවත් හෙට ගැනවත් සැලසුමක් නෑ. සැලසුම් කරන්න බෑ. මොකද මේ ඔක්කොමල ළඟ තියෙන්නෙ මේ වගේ සංස්කාර ස්වභාව. ශුන්‍යයි. දිනන දේකුත් නෑ. මේ ප්‍රශ්නය මෙහෙම කුණු වුණයි කියල පරදින්න දේකුත් නෑ.

එහෙම නැත්නම් අස්ඵලයක් අස්ඵලයක් අනාරම්භය කියන විදිහට මේක පවත්නන්න බෑ. ඔය පවතින තත්ත්වය මොනම තාලෙකින්වත් වෙනස් වෙන්නෙත් නෑ. ඒ වාගේම අස්ඵලය. අත තියන්න කර දෙන්න කිසිම කෙනෙක් බාහිරේ නෑ. තිබ්බා නං අහු වුණා නං අනිවාර්යයෙන් ඒකට කර තිබ්බා ගමන් බලාපොරොත්තු සුන් වෙනව. ඊගාවට අනාරම්භය. ඒකෙ අරමුණු කරන්න දෙයක් නෑ. භාවනා පටන්ගන්න ගොඩක් අරමුණු තියනව. ඒ අරමුණු හරියටම මෙනෙහි කරගෙන යන්න ඕනෑ. නමුත් භාවනා අරමුණු කරන්න බැරි තත්ත්වයට එනකොට, තේරෙන්නේ නැති තත්ත්වයට එනකොට අස්ඵලයක් තත්ත්වයට එනකොට තේරුම් අරගන්න ඕනෑ මෙන් මේකට තමයි මේ පටිසොතගාමී ගමන කියලා කියන්නේ. මේකට ලැස්ති වෙන්නයි අපි සද්ධාවයි සීලයයි අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යන්නේ. ඒව ලෝකයාටත් අවශ්‍යතාවක් තියනව. නමුත් අපේ පැවැත්මට අත්‍යවශ්‍යකමක් තියනව. ඒ නිසා උත්සාහ කරන්න ඕනෑ යම්ම වෙලාවක මේ වගේ ප්‍රශ්න පිට ප්‍රශ්න එනවා නම්, මොකක් හරි මීට වඩා ලොකු වාසනාවකටයි මේ යන්න හදන්නේ. ඒ නිසා එව්වයේදී කරඅරින්නෙත් නැතුව, ඒවයේදී ගැටලා නාස්ති වෙන්නෙත් නැතුව, මැද මාවත තෝරාගන්න පුළුවන් වුණොත් හොඳට තේරෙන්න පටන් අරගනී මේ ගත වන විත්තක්ෂණය ක්ෂණ සම්පත්තියක් බවට පත් වෙන බව.

ඒක නිසා මරණයට කලින් තෘෂ්ණාව දුරු කිරීම වගේ කටයුත්තක් කරනවා නම්, මතු වන සෑම විත්තක්ෂණයකම ඒකට මුණ දීලා ඒ තුළින් සතිය සමාධිය වැඩි කරගැනීමේ අප්‍රතිහත ප්‍රයත්නයක යෙදී ඉන්නව නම්, මේක තමයි යෝගාවචරයා කියන නමට හොඳම අර්ථකථනය.

ඒ නිසා අපි පුර්වතා කරමු ලැබෙන සෑම විත්තක්ෂණයකම අපට යෝගාවචරයන් වෙන්න ලැබේවා! සතිය සමාධිය ඉදිරිපත් කරගෙන මේ ඇති වෙන සෑම ප්‍රශ්නයක්ම තුළින්, මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව තෝරාගෙන, මරණයට කලින්, විත්තක්ෂණා පුරාහෙදෙ තෘෂ්ණාව දුරු කරගැනීමෙන්, ඒ උපශාන්ත භාවයට පත් වෙන්න මේ වස් කාලය

ඒකාන්තයෙන් හේතු වාසනා වේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් නතර කරනවා. සියලුදෙනාටම සැනසීම උද වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

18 | කෙත් වතු හැති රහනන් වහන්සේ

නමො තසුස හගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධසුස

න තසුස පුත්තා පසවො - බෙත්තං වසුං ච විජ්ජති
අත්තා වාපි නිරත්තා වා - න තසුමිං උපලබ්භති'ති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි. අනිකුත් භාවනානුයෝගී උපාසක මහත්වරුන් සම්බන්ධ කරගෙන සතිපතා බ්‍රහස්පතින්ද දවසේ උදේ වරුවේ පවත්වන ධර්ම දේශනා වාරයයි මේ. මේ ධර්ම දේශනාව අපි දේශනා මාලාවක් වශයෙනුයි පවත්වාගෙන ආවෙ. දේශනා මාලාවට පොදු මාතෘකා වශයෙන් අපි තියාගත්තේ පුරාහෙද කියන සූත්‍රයයි. මේ සූත්‍රය අන්තර්ගත වෙන්වේ සුත්ත නිපාතය කියන පොතේ. ඒක ත්‍රිපිටකයේ සූත්‍ර පිටකයේ බුද්දක නිකාය කියන ධර්ම ප්‍රදේශයේ තමයි තියෙන්නේ. සුත්ත නිපාතයේම තියන අට්ඨක වර්ගයට අයිති ගාථා සහිත සූත්‍රයක් මේකෙ තියෙන්නේ. අපි කලින් ප්‍රකාශ කළ විදිහට මේක දෙබසක් වාගේ, ප්‍රශ්නෝත්තර වැඩ පිළිවෙළක් වශයෙන්, සර්වඥයන් වහන්සේ විසින් නිර්මිත තවත් සර්වඥයන් වහන්සේ නමක් අසන ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරක් වශයෙන් දේශනා කරන දෙයක්.

මේ සූත්‍රය, සූත්‍ර හයක පොකුරකින් එකක් වශයෙන් දක්වන්නේ. ඒ පොකුරේම සූත්‍ර හයක් සඳහන් වෙනව. මේ හය නම් වශයෙන් පසුකාලීන අර්ථ විචරණ අනුව බලනකොට එක එක වර්ත ලක්ෂණවලට ගැළපෙන විදිහට ප්‍රශ්න අහල, ඒ ප්‍රශ්නයට ගැළපෙන

උත්තරයක් විදිහට සර්වඥතා ඤාණයට වැටහෙන ඒ විවිධ වර්ත ලකුණුවලට ගැලපෙන කොටස් කිරීමක් කරල තියනවයි කියලයි අර්ථකථාවේ සඳහන් වෙන්නෙ. පුරාතන සූත්‍රයේ සඳහන් කරල තියෙන්නෙ මේක ඒ ලැයිස්තුගත කිරීම අනුව ප්‍රඥා වර්තයාට, හොඳට ඤාණය තියන කෙනාට වැටහෙන්න අහන ප්‍රශ්නයක් සහ දෙන උත්තරයක් කියල. ඒ සූත්‍රයේ ගාථා දහහතරක් තියනවා. ඒකේ අපි මේ වෙනකොට ගාථා දහයක් ගෙවන් කරල තියනවා.

අපි අද එකොළොස්වෙනි ගාථාවටයි ආරම්භය, ප්‍රවේශය ලබාගත්තේ. ඒකේ සඳහන් කරන්නෙ න තසස පුත්තා පසවො - බෙත්තං වස්සුං ව විජ්ජති. ඒ සූත්‍රය තේමා කරන උපශාන්ත පුද්ගලයාට න තසස ඔහුට, පුත්තා පුත්‍රයන්, පසවො පඤ. ඒ කියන්නෙ ගෙරි හරක් ආදීන් නෑ. බෙත්තං වස්සුං ව විජ්ජති කෙත් වතු නෑ. මේ කියන උපශාන්ත භාවයට පත් වෙවිචි කෙනාට - අටුවාව කෙළින්ම සඳහන් කරන හැටියට ක්ෂීණාශ්‍රවයන් වහන්සේට - පුත්තු, ගෙරි හරක්, කෙත්වතු නැත. අත්තා වාපි නිරත්තා වා - න තසමිං උපලඛනති. ඒ උපශාන්ත වූ ක්ෂීණාශ්‍රවයන් වහන්සේ තුළ ආත්ම දෘෂ්ටියක් හෝ අනාත්ම දෘෂ්ටියක් ඇති වෙන්නෙ නෑ. මේක තමයි සාමාන්‍යයෙන් අටුවාව දෙන සෘජු අර්ථකථනය.

ඒකෙ සඳහන් කරන්න තියෙන්නෙ අපි කලින් කීපවතාවක මතු කරගත්ත විදිහට, මේ සූත්‍රය රහතන් වහන්සේ නමකගෙ ගුණ ප්‍රකාශ කරන, එහෙම නැත්නම් උපශාන්ත භාවයට පත් වෙවිචි කෙනෙකුගේ ගුණ ප්‍රකාශ කරන සූත්‍රයක් නිසා, දැනට කෙලෙස් සහිත පුද්ගලයන්ට තේරුම්ගන්න බැරි, බොහෝ විට ඉතාම ගැඹුරු දුරස්ථ භාවයක් ඇති කරගන්නයි හුඟක් වෙලාවට කරුණු අර්ථකථා අනුව ගමා වෙලා තියෙන්නෙ. වෙන විදිහකට කියනවා නම්, ඒ තත්වයට පත් වුණාට පස්සෙ පුද්ගලයෙක්ගේ ලකුණු මිස, පත් වීමට කටයුතු කරන කෙලෙස් සහිත පුද්ගලයෙකුට මේක තේරුම්ගන්න, දිරවගන්න අමාරුයි කියන එකයි හුඟක් වෙලාවට මේ සූත්‍ර ගැන විවරණවලදී පේන්න තියෙන්නෙ. ඒ නිසා මේව එව්වර සාකච්ඡා කළ යුතු නැති, ගැඹුරක් අතගාල පහුරුගාල විස්තර කළ යුතු නැති කොටස් විදිහට,

ගම්භීර සූත්‍ර වශයෙන් පැත්තකට කරන ගතියකුත් තියනව. ඒක බොරුත් නෙවෙයි. බලාගෙන යනකොට තේරෙනව, හුඟාක් විනික්කම කෙලෙස් තියන කෙනෙකුට මේ කියන කාරණා තේරුම්ගන්න අපහසුතාවක් මතු වෙන්න ඉඩ තියනව. ඒක නිසාම වෙන්න ඇති අටුවාවාරීන් වහන්සේලා මේක ප්‍රඥ වර්තයාටයි ගැළපෙන්නේ කියල කියන්නෙ.

නමුත් භාවනා කරන පිරිසකට මේකෙ රස වැටහෙන්න පටන් ගත්තයි කිව්ව නම්, ඒකත් සුභ ලකුණක්. ඒ තරමටම අභියෝගශීලී ගතියක් තියනව. වෙන විදිහකට කියනවා නම් දැනටත් තමන් තුළ කෙලෙසුත් තියනව. තමන් තුළ විදර්ශනා ඤාණවල, නැත්නම් ඒ සීල සමාධි ප්‍රඥවල යම් යම් ගුණ ලකුණුත් තියන කෙනෙකුට මෙවැනි සූත්‍රාන්තගත කරුණු වැටහෙන්න පටන්ගත්තොත්, අනිකුත් ලාමක දේවල්වල තියන කුප්පන අවුස්සන ගතියත් මෙවැනි දෙයක් ඇතුළට කිඳබැහැල, ශාන්ත භාවයකට, සූත්‍රයේ තේමාව වශයෙන් සඳහන් කරන උපශාන්ත භාවයට ළඟා කරන්න පුළුවන් ගතියක් මේ අවුරුදු දෙදහස් පන්සිය පනස්දෙකක් ගියාටත් පස්සෙන් අඩුවක් නැතුව තියනවා. අපි සැවත් නුවර ජේතවනාරාමේ නැති වුණාට, මේ අපි ඉන්න ඉන්න තැන්වල 'මම දැන් මෙතන' ගන්න පුළුවන්ය කියල ලොකු පර්යේෂණයක්, ලොකු ධර්ම රසයක්, ඔපාවක් වැටහෙන්න පටන්ගන්නව.

ඉතින් මේ සූත්‍ර විවරණ පුරාම අපි උත්සාහ කළේ, ඒ වගේ දුරස්ථ කරල, බැහැර කරල, ගම්භීර කරල, ඇත් කරනවට වඩා, ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් මෙව්වා තේරුම් අරගෙන, අපි තුළත් අඩු ගානෙ යම් යම් වෙලාවල්වල යම් යම් තැන්වලදී මේ උපශාන්ත රසය, ක්ෂීණාශ්‍රවයන් වහන්සේලා විසින් නා නා විදිහෙන් අපට සන්නිවේදනය කරන්න හදන විමුක්ති පණිවිඩයෙ රසය, පුළුවන් තරම් උකහාගන්නයි. අන්න එතකොට මේ සූත්‍රය අපි ප්‍රායෝගික පැත්තට බර කරල, අපි මෙතුවක් ලබල තියන අත්දැකීම්වලට බර කරල කථා කරනකොට මූලධර්මානුකූල ප්‍රශ්න, මූලධර්මානුකූල ගැටලු මතු වෙන්න පුළුවන්. ඒකෙ ඇති දෝෂයක් නෑ. අපි ඒකටත්

විවෘතව තියාගෙන ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් මේක පහුරුගාල බලන එක, ඉහළක තියල වැදලා හෝ සුවඳ දුම් අල්ල අල්ල ඉන්නවට වැඩිය මේක අවුස්සල බලන එක තමයි කරන්න හදන්න.

ඉතින් මේකෙ කියන්නේ න තසු පුත්තා පසවො - බෙත්තං වස්සුං ච විස්සති. ඔහුට දූදරුවන් පුත්තදරාවන්, පසව පශු කියල කියන්නේ ගෙරි හරක්, ඒ වගේම කෙත් වතු නෑ. ඒ කියන්නේ උපශාන්ත භාවයට පත් වෙච්ච කෙනාට දූදරුවො නෑ. විචල්‍ය ධන වස්තු, හෙලවෙන දේවල්, නොසෙල්වෙන දේවල් ආදිය වශයෙන් දේවල් නෑ. ඒ වගේම කෙත් වතුත් ඒ කියන්නේ නිශ්චල වස්තු මොනවක්වත් ඇත්තේ නෑ කියල. ඉතින් ඒකම එක විදිහකට අර්ථකථනය කරන්න පුළුවන්, ලෝකයේ තියන කිසි දෙයක් කෙරෙහි ඒ උපශාන්ත පුද්ගලයා, මේ පුත්‍ර සංඥාව, ගෙරිසරක් සංඥාව, තමන්ගේ කෙත් වතු කියන සංඥාව ගන්නේ නෑ. එතකොටත් ඒ පුද්ගලයා පුතුන් නැති, ගෙරි හරක් නැති, කෙත් වතු නැති කෙනෙක් බවට පත් වෙනව. අත්තා වාපි නිරත්තා වා - න තසමිං උපලඛනි. ඒ ශාන්ත භාවයට පත් වෙච්ච පුද්ගලයා කෙරෙහි ආත්ම දෘෂ්ටිය හෝ අනාත්ම දෘෂ්ටියක් ඇති වෙන්නේ නෑ, ලබන්න අමාරුයි. එතන මේ තසමිං කියන පදය ගත්තහම ඒක සත්තමී විභක්තියෙන් තියන නිසා “කෙරෙහි” කියලයි ගන්න වෙන්නේ.

එතකොට බාහිර ලෝකයක්, බාහිර සම්මත ලෝකයක්ම තියනව. ඒ ලෝකය තුළින් මේ පුත්තා, මේ දුව, මේ භාර්යාව, මේ අම්ම තාත්ත කියන සංඥාව ලබන්නේ නැත්නම්, එහෙම නැත්නම් මේ ඉන්නේ ගෙරි සරක්, මේක මමය, මේක මාගේය, මේක මාගේ වස්තුවය කියන සංඥාව ගන්නේ නැත්නම්, කෙත් වතුවලින් ඒ සංඥාව එන්නේ නැත්නම්, ඒ පුද්ගලයාට ඒ වස්තු ‘වේවා’ කියන හැඟීමක් හෝ ‘නොවේවා’ කියන හැඟීමක් වෙන්නේ නෑ. වෙන්නේ නැති බව අපිට හිතාගන්න පුළුවන්. ඒක නිසා මේ පුද්ගලයා, මේ රහත් භාවයට පත් වෙච්ච පුද්ගලයා අපි කියන ඒ තැනැත්තා, මේ වස්තු කෙරේ දක්වන ආකල්පය කියන අදහස ගන්නත් පුළුවන්. එහෙම නැත්නම්

ඒ තත්ත්වයට පත් වෙච්ච පුද්ගලයා කෙරෙහි මේ වස්තු දිස් වෙන්නේ නෑ කියන එක ගන්නත් පුළුවන්.

අට්ඨ කථාව සාමාන්‍යයෙන් පෙන්නන්නේ ඒ රහත් භාවයට පත් වෙච්ච, ඒ උපශාන්ත භාවයට පත් වෙච්ච පුද්ගලයා කෙරෙහි කෙත් වතු, පුත්තදරාවන්, ගෙරි හරක්, ආත්ම දෘෂ්ටිය අනාත්ම දෘෂ්ටිය පෙන්නන්නේ නෑ, ජේන්නේ නෑ කියල. එතකොට ඒ තත්ත්වයට පත් වුණාට පස්සේ මොකද්දෝ වෙනව වාගේ ජේන්න තියනව. ඒකම තව පැත්තකට ගත්තොත් ගෙරි හරක් ඉන්නවා. පුත්තදරාවෝ ඉන්නවා. කෙත් වතු තියනවා. ආත්ම දෘෂ්ටි තියනව. අනාත්ම දෘෂ්ටි තියනව. මේ තත්ත්වයට පත් වෙන පුද්ගලයා, උපශාන්ත භාවයට පත් වෙච්ච පුද්ගලයා හෝ කටයුතු කරගෙන යන පුද්ගලයා, ඒවා කෙරෙහි අර කියන පුත්‍ර සංඥාව, ගෙරි හරක් සංඥාව, කෙත් වතු සංඥාව, ආත්ම සංඥා, අනාත්ම සංඥා ගන්නේ නෑ. ගන්නේ නැති මට්ටමට ස්ථිරසාර තත්ත්වයට, ආපසු නොහැරෙන තත්ත්වයට පත් වෙච්ච කෙනාට අපි කියනවා ශාන්ත භාවයට, උපශාන්ත භාවයට පත් වෙච්ච රහතන් වහන්සේ කියල.

යම් කිසි කෙනෙක් ඒ සඳහා උත්සාහ කරනවා නම් සේඛ භාවයට පත් වෙලා හික්මෙන තත්ත්වයට පත් වුණා නම්, අපි කියනවා ඒ පුද්ගලයා විපස්සනා භාවනා කරන කෙනෙක්. ඒ විපස්සනා භාවනා කරන කෙනෙක් අතරත් හේද දෙකක් තියනව. එකක් තමයි සෝවාන් මාර්ග ඤාණයෙන් එහාට ගිහිල්ල හික්මෙන සේඛ පුද්ගලයෝ. දෙක තමයි සෝවාන් මාර්ගස්ථ, මාර්ගයට පත් වෙලා තාම කෙළවර කරගත්තේ නැති පෘථග්ජන භූමියේ ඉඳගෙන මෙච්චා පුහුණු කරන ඇත්තෝ. ආන්න මේ පංති දෙක තේරුම්ගත්තොත්, හොඳටෝම තේරෙනවා සෝවාන්, සකාදගාමී, අනාගාමී, අරිහත් කියන කෙනාට නම්, මේ දේවල් තුළ සත්ත්ව සංඥාවක්, මම මාගේ කියන නිත්‍ය, සුඛ, සුභ සංඥාවක් නොගැනීම සාධාරණයි. මොකද හේතුව? සක්කාය දිට්ඨිය ආදී ප්‍රධාන සංයෝජන ධර්ම කැඩිලා තියන නිසා; සේඛ භාවයට පත් වෙච්ච නිසා.

නමුත් ඊට වැඩිය කෙලෙස් සහ බහළ භාවයකින් ඉන්න, පීඩිත දරිද්‍රතාවකින් පසු වෙන මාර්ගස්ථ, ඒ කියන්නේ ලොකික මාර්ගය වඩන කෙනාට, මේ තත්ත්වය ගැනීම මේ ධර්ම දේශනාවෙන් බලාපොරොත්තු වෙන අර්ථයක්. පුළුවන්. ඒ ඇත්තටත් පුළුවන් ගන්න. මා තුළ කෙලෙස් වැඩියි, නිකෙලෙස් භාවය අඩුයි. සංඥ ගන්න තත්ත්ව වැඩියි. නමුත් නොගෙන ඉන්න පුළුවන් තත්ත්වයකට යන්න පුළුවන් විත්තකෂණත් තියනව.

ආන්න මේ දෙකෙන්, සේඛ පුද්ගලයෙක් ආදර්ශයට තියාගත හෝ මහා රහතන් වහන්සේ නමක්, ක්ෂීණාශ්‍රවයන් වහන්සේ නමක් ආදර්ශයට තියාගත හෝ සංඥ විපර්යාස සඤ්ඤ විපල්ලාස ඇති නොවෙනා තාලයට කටයුතු කරන්නයි අපි මේක උපමානයක් කරගන්න ඕනෑ. කෝදුවක් කරගන්න ඕනෑ. මොකද, සෝවාන් වෙච්ච කෙනාට ඊට වැඩිය ටිකක් ආපහු නොඑන මට්ටමේ ස්ථිරසාර විපස්සනාවක් තියනව. විපස්සනා ඤාණ තියනව. පෘථග්ජන භූමියේ වැඩ කරන කෙනාට බොහොම අමාරුයි. ඒ නිසා අපට බලන්න සිද්ද වෙනව පෘථග්ජන කෙනාට පුත්තු ඉන්නවා ගෙරි හරක් ඉන්නවා කෙත් වතු තියනවා කියල කියන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ඇත්තන්ගේ බුදුලයට සින්න කරල හැම වෙලාවෙම කථා කරල තියනවද? නැත්නම් පෘථග්ජන වුණත් ඒ හරක් වුණත්, ඒ වතු, කෙත් වතු අවිඤ්ඤානක වුණත්, එච්චයේ පෘථග්ජනයටත් පැවැත්මක් නෑ. එතනත් ඒක අනාත්මයි කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ පෘථග්ජනයන්ට පවා ප්‍රකාශ කරල තියනව.

එතකොට තේරෙන්න පටන්ගන්නවා, ඒ සත්‍යය බොහෝදෙනා පිළිගන්න අකමැති වුණාට, පිළිගන්න පුළුවන් ඇත්තො ඉන්නව. කලාතුරකින් ඉන්නව. ඒ ධර්ම කොටස් රහතන් වහන්සේලාත් අගය කළ යුතු ධර්ම කොටස් විදිහට ආරක්ෂා කරගෙන ඇවිල්ල තියනව අපේ සාසනයේ. ඒව කියවල බලනකොට මේ මට පුත්තු ඉන්නව මේ මට ගෙරි සරක් ඉන්නව කෙත් වතු තියනවා කියන ඇත්තන්ට මහා ලොකු අභියෝගයක්, මහා ලොකු තර්ජනයක්, ඡමහිතතං. කියන විදිහට ලොමු දහැගැන්වීමක් වෙන බව නම්

හැබැව. එතකොට මෙහෙම බණ කියන කෙනාගෙ ආයුෂයට සහ සෞඛ්‍යසම්පන්න භාවයට නම් අපලයි. ඒක ස්ථිරයි. සාරයි. ඒ නිසා ඒව කලා කරනකොට මට පුත්තු ඉන්නවාමයි. මට කෙත්වතු කියනවාමයි. මට ගෙරි හරක් ඉන්නවාමයි. ඒකමයි ලෝකෙ නම්බුව කියන ඇත්තො නැති තැන බණ කියනවා නම් හොඳයි. නමුත් ඒව හම්බ වෙන්නෙ නෑ. හැම තැනම එහෙම නෑ.

ඉතින් අපිට කරන්න තියෙන්නෙ ඒවාට අගය කරන, ඒ වගේ පරිසරයක් හදගෙන, එවැනි ඇත්තන්ගේම ඇසුර ලබාගෙන, ඒ ඇත්තොත් එක්කම ධර්ම සාකච්ඡා කරන්න. එහෙම කරනකොට අපට පුළුවන් වෙයි භාවනා පරියංකයේ යම් විත්තක්ෂණ ටිකක්, දවසේ යම් විත්තක්ෂණ ටිකක් උපශාන්තව ගත කරන්න. බොහෝ කොට නම් පුත්තු ඉන්නවා හරක් ඉන්නවා කෙත් වතු කියනවා කියන සංඥාවල තමයි අපි ගත කරන්නෙ. නමුත් යම් වෙලාවක සීල සමාධි ප්‍රඥ කියන මේ බල රේඛාවල් ඍජු වෙච්ච වෙලාවක අපිටත් මේක දැකගන්න පුළුවන්.

ඒ නිසා මම කැමතියි නිදර්ශන කතාවක් ගෙන හැර පාන්න. සර්වඥයන් වහන්සේ තාම ඒ තත්ත්වයට පත් වෙච්ච නැති, අමු ගිහි, අමු පාඨග්ජන ඇත්තන්ට ඕනෑ තරම් මේ ධර්මය දේශනා කරල, ඒ අය හිටගෙන බණ අහල සෝවාන් වෙච්ච අවස්ථා තියනව. ඒක දැන කතාවලට ප්‍රසිද්ධ කරන කතාවක්, ධම්මපදයෙන් අරගෙන.

පුත්තා මඤ්ඤා දනමඤ්ඤා - ඉති බාලො විහඤ්ඤාති
අත්තා හි අත්තනො නඤ්ඤා - කුතො පුත්තා කුතො ධනං

කියන කථාව. ඔය කථාව හුඟක් වෙලාවට මම පල්ලෙහාදි බණ කියන වෙලාවට කියනවා. හැබැයි බොහෝම පරිස්සම් වෙනව ගාථාව ඉස්සර වෙලා විස්තර කරල නොදෙන්න. විස්තර කරල දුන්නොත්, ඒ බණ අහන කට්ටියගේ හිත සම්පූර්ණ වික්ෂිප්ත වෙලා මේ බණ කතාවට යා දෙන ගතියක් නැති වෙනව. ඒක නිසා ඉස්සෙල්ල කලා රසය ඇති කරල දෙනව. කලා රසය ඇති කරල දීල අර 'මේ කොයි යන්නෙ රයිගම් පාරේ - කවුරු බලන්නද නැන්ද

බලන්නද' කියල ඇස් දෙක වහගෙන යන්නා වාගෙ, වංකගිරියක් කරකවගෙන ගිහිල්ල තමයි මේ ගාථාව විස්තර කරල දෙන්න ඕනෑ. එහෙම නොවුණොත් ඉදිරිපත් කිරීමේ දුර්වලකම නිසා, අවබෝධයේ යම් යම් ගැස්සිලි, යම් යම් කම්පන වංචල ඇති වෙන්න පුළුවන්.

සර්වඥයන් වහන්සේ වැඩ ඉන්න කාලෙ එක විදියක හිටිය ආනන්ද කියල සිටුවරයෙක්. ඒ සිටුවරයා බොහොම හොඳ මනුස්සය. නමුත් එක වර්තන වෙච්ච දුර්වලකමක් තිබුණා - මසුරුකම. මසුරුකම කියල කියන්නෙ තම වස්තුව කෙරෙහි ඇති ආසාව. තම වස්තුව අනුන්ට සාධාරණ වෙනව දැකීමට ඇති අකැමැත්ත. ඒ නිසා ලෝකයේ ඒකෙ ඇති දෝසයක් නෑ. මනුස්සයො මේක සමහර විටක අරපිරිමැස්ම කියලත් භාරගන්නව. ඉතින් ගෙවල්වල ඉන්න ඇත්තන්ට මේක සාමාන්‍ය ගිහි ධර්මයක් තමයි. මසුරුකම නැත්නම් පවුල් ජීවිත කරගෙන යන්න අමාරුයි. තමා සතු දේ ගැටගහගෙන ජීවත් වෙන්න නම්, ඒක අනිත් ඔක්කොමත් එක්ක සාධාරණ කරන්න බෑ. මේ ආනන්ද සිටුවරයාගේ මෙහෙම ගතියක් තිබුණා. අසුකෙළක් ධනය තිබුණා. මේ පුද්ගලයාගේ මසුරුකම නිසා තමන් ඒ ධනය විශාල වශයෙන් පරිභෝග කරන්න ගියෙ නෑ. පරිභෝග කළා නම් කළේ තමන්ට වඩාත් ධනය ලැබෙන උපක්‍රම සඳහා පමණයි. මෙයා සිටු තනතුරකට පත් වෙලා තිබුණා. ඒ නිසා විශාල මාලිගාවක් තිබිල තියෙනවා. සාමාන්‍යයෙන් මසුරු ඇත්තො ලොකු මාලිගා හදන්නෙ නෑ. මොකද එතකොට මිනිස්සු තේරුම්ගන්නව නේ සල්ලි තියනව කියල. ඇවිල්ල ණයට ඉල්ලනවා. පුලන්තෝ යදින්තෝ එනවා. නමුත් මේ මනුස්සය ඉඳල තියනව ඒ මට්ටමක. ඒ නිසා හුගක් වෙලාවට තමන්ගේ ගෙදරට වැඩිහිටියෝ, ඥාතීන් එන පුරුද්දකුත් තිබිල තියනව. මෙයා බොහෝම ඇඟිලි දෙකට අල්ලලා සලකන සැලකිල්ලකුත් තිබිල තියනව.

මෙහෙම ඉන්නකොට මෙයාට පුතෙක් හම්බ වෙලා තියනව. ඒ පුතාට 'මූලධන' කියන නම තියාගෙන කටයුතු කරගෙන මෙයා බොහොම අංග සම්පූර්ණව ජීවත් වෙල තියනව. අසුකෙළක් ධනය තියනව. සිටු තනතුර තියනවා. පරපුර ගෙනියන්න පුතෙක් ඉන්නවා.

ඒ නිසා අනිකුත් ඇත්තො කොහොමටත් මෙයා නොදුන්නත්, එයාව වට කරගෙන යසසින් සිරියෙන් වැජඹෙනව. බොහොම ජයට ජීවත් වෙල තියනව. සෙනග එකතු වෙව්වහම මෙයා ඒ පුතා ඉස්සරහ තියාගන, ඒ පුතාට අනිත් අය ඉදිරියේ උපදෙස් දෙනව. මධුනඤ්ච සමාහාරං උපවිකානඤ්ච ආවයං.

ඒ මෙහෙමයි : මීමැස්සා උදේ ඉඳල හැන්දෑ වෙනකල් එළිය වැටිව්ව තැන පටන්ම හම්බ කරනවා. යන ගමනකදී විශාල බර පොදි උස්සගෙන එන්නේ නෑ, පරාග පසට ගැළපෙන තරම් පරාග ටිකක් ගේනවා. බිල එන්න පුළුවන් තරම් මීපැණි ටිකක් ගේනවා. අරගෙන ඇවිල්ල ඒ මීපැණි භාගෙට දිරවලා අර මීවදවලට වමාරනවා. අර පරාග පසේ තියන දේවල්වලින් මීවදේ හදනවා. ඔහොම ඔහොම කරලා උදේ ඉඳල හැන්දෑ වෙනකල් එකතු කරල මෙයා මොකද කරන්නේ? වද හතක් බඳිනවා. එදට මී පැණි මිරිකපුවහම කළ ගණන් ගන්න පුළුවන්. මීමැස්ස පොඩි එකා. ගේන පාරක් පේන්නත් නෑ. නමුත් අන්තිමට වද හත බඳිනවා. ඒ වාගේම වේයා එක වෙලාවකට තමන්ගේ ඔළුගෙඩිය තරම් ප්‍රමාණ පුංචි පස් ටිකක් තමයි අරගෙන යන්නේ. එහෙම කරල බැන්දට පස්සෙ, ඒ කුඹස ඇතෙකුටවත් බිඳින්න බෑ. ඕක බහිනව කියනව නේ අඩි හැටක් වුණත් පල්ලෙහට වතුර යන්න. ඒ තරමටම ඇතුළත බිංගෙවල් හදගෙන, ඇතුළත වේ උයන්, කෙත් වතු, පුස් වවාගෙන, ඉතින් රාජකීය භෝජනයක් හදගෙන මහා ප්‍රධාන වේ රැජිණට කවලා, වේ රැජිණ වේයෙක් වගෙ දහගුණයක් විතර ලොකුවට තියාගන, විශාල රාජධානියක් කරනවා. ඉතින් මේ දෙක ගෙන හැර පානවලු මූලධන කියන පුතාට, බලපන් උදේ ඉඳල හැන්දෑ වෙනකල් මීමැස්ස හම්බ කරල වද හත බඳිනවා. වේයා මේ වගෙ ගෙවල් හදනවා.

නමුත් අඤ්ජනානං බයං දිස්වා - නිකමට හිතන්න ඉතාම වටිනා බෙහෙත් එකතු කරල අඳුන් හදන්නේ. ඇහේ ගාන අඳුන් කියල ජාතියක් තියනවා, ඉන්දියාව වගෙ හුගක් දූවිලි ඇවිස්සිව්ව රටවල. ඔය මුස්ලිම් මනුස්සයො කුරුළු පිහාට්ටක මේ අඳුන් තියල ඇස් පිහාටු දෙකට ඇද්දහම, ඇස් පිහාටු තලාගෙන ඇහැ ඇතුළට අඳුන්

වදිනකොට විශාල කඳුළු ප්‍රදේශයක් එනවා. එතකොට ඇහැ සුද්ද වෙනව. ඊට පස්සෙ ඇස් පිල්ලන් ගහන ගහන වාගෙ, අර අඳුන්වලින් ඇහැ පිරිසිදු වෙන නිසා, ඇහැ බොහොම නිල් වර්ණ වෙනව. හොඳ පිරිසිදු දර්ශනයක් ඇති වෙනවා. මේ අඳුන් හදන්න ගන්නේ බොහොම වටින බෙහෙත්. පාවිච්චි කරන්නෙන් කුරුළු තට්ටක් පොගවල ඇස් පිහාට්ටේ ගාන එක.

ඉතින් මෙයා කියනවා, විශාල වැදගත් පවුල්වල තමයි ඔය වැඩේ කරන්නෙ. එහෙම අඳුන් හදගන්නට, කුරුළු තට්ටෙ පොගවල පාවිච්චි කළත්, පාවිච්චි කරන්න ගත්තොත් නම් කවදහරි ඕක ගෙවෙනවා. ඒක නිසා ගණන් සාස්තරය අපි දන්නව එකතු කිරීම, අඩු කිරීම, වැඩි කිරීම, බෙදීම කියල. මූලධන සිටුවරයට කියල දුන්නේ එකතු කිරීම, වැඩි කිරීම පමණක් කරපන්. අඩු කිරීම සහ බෙදීම ඉගෙනගන්න එපා. අඩු කිරීමට නිදර්ශනය තමයි මේ අංජන පාවිච්චිය. එකතු කිරීමට නිදර්ශනය වැඩි කිරීමට නිදර්ශනය තමයි වේයයි මීමැස්සයි. ඒක නිසා,

**අක්කුප්පානං ඛයං දිස්වා, උපචිකානක්ඛ ආවයං
මධුනක්ඛ සමාහාරං, පණ්ඩිතො සරමාවසෙ'ති**

මෙන්න මෙහෙම පණ්ඩිතයෝ ගෙවල්දෙරවල්වල අර්ථය රැකගන්නේ කියල වටිනා ගාථාවක් කියනව. ඉතින් එතන ඉන්න කට්ටිය සාධු කියල අර පණ්ඩිතකමට සලකනව.

ඉතින් මේ පුතා තේරුම්ගත්ත මේ තාත්තා ළඟ තියන දේ තනා වඩාගත්තම ඇති නේ. සිල්පයක් සාස්තරයක් ඉගෙනගන්න ඕනැත් නෑ. ඕක තමයි ආර්ථික විද්‍යාව කියන්නෙ. ඕක තමයි අර්ථ ශාස්ත්‍රය කියන්නෙ. ඉතින් තාත්ත එක්ක පුතා ඔහොම වැඩුණා. වෙන සාස්ත්‍ර ඉගෙනගත්තේ නෑ. ලෝකෙත් එක්ක ගැටුමක් තිබුණෙත් නෑ. මෙහෙම ඉන්න කාලෙ හදිස්සියේ වගෙ මූලධන සිටුවරයා තරුණ වයසට එතකොට ආනන්ද සිටුවරයා හදිස්සියෙ මැරිලා ගියා. මැරිලා ගියාට මොකද ඊට කලින් අර පුතාට ඒ වස්තු පෙන්නගන්න බැරි වුණා. ඒව ඔක්කොම තිබුණෙ පොළව යට හංගල. ගේ ඇතුළෙ

පේන්ත තිබ්බෙ නෑ. හදිස්සියේ මැරිලා ගියා. පුතා දන්නෙත් නෑ. නමුත් රජ්ජුරුවො දන්නව දැන් මෙයා සහජාත පුත්‍රයා කියල. එන්න කියල සිටු තනතුර දුන්න.

මැරිලා ගිහිල්ල ආනන්ද සිටුවරයා ඉපදුණේ එතනම ඒ පිට ද්වාරයේ, නැත්නම් සැවැත් නුවර කොටු බැම්මෙන් පිට වසල ගමක අභිගුණ්ඨික අම්ම කෙනෙකුගේ බඩේ. ඒ මිනිස්සු කොහොමටත් ඉතින් අත පාලා ජීවත් වෙල කන ජාතියක්, යාත්තු වන ජාතියක්. ඒ ගෙවල් පන්සියක් තිබුණා. මේ දරුවා කුස පිළිසිඳගත්ත දවසේ ඉඳල ඒ පන්සියටම ගිගමන් නැතුව ගියා. මහා දුර්භාග්‍ය සම්පන්න කාලයක් ආවා. මේ ගමේ නායකයෙක් හිටිය. එයා කල්පනා කළා මොකද මේ රටේ දුර්භාග්‍යක් නැතුව, අපි කොහොමටත් හිඟා කන ජාතිය. අපිට මේ දුර්වලකම් එන්න පටන්ගත්තේ මොකද? දුර්භික්ෂකම් එන්න පටන්ගත්තේ මොකද? කියල පිරිසත් එක්ක කතිකා කළා. කතිකා කළාට පස්සෙ එක මනුස්සයෙක් කිව්ව මේකට හොඳ වැඩක් තියනව. එයාගෙ හිතේ තිබුණා යටි අදහස. එයාට ඒක මතු කරන්න අදහස තිබුන. එයා කිව්ව කට්ටිය දෙකට බෙදෙමු. දෙකට බෙදිලා දෙගොල්ලො වෙන වෙනම හිඟා කමු. එතකොටත් මේ ගුණය තියනව නම් අපිට පොදුවේ භාරගන්න වෙනව. එක ගොල්ලකට හිඟනකම නැති වෙලා, අනිත් ගොල්ලොට හරි ගියා නම් අපිට හිතාගන්න පුළුවන් මේක මේ පිරිසේ දෝසයක්. වෙන් වෙච්ච පිරිසගෙන් හරි ගිය පිරිස හොඳ. නරක වෙච්ච පිරිස නරකයි කියල යෝජනා කෙරුව. ඔක්කොමල අත ඉස්සුව, ඉතින් දෙකට බෙදුණා.

දෙකට බෙදුණට පස්සෙ අර බඩ දරු අම්මා ඉන්න පිරිසට තාම හිඟමන ඉතුරු වුණා. දරිද්‍රතාව තිබුණා. අනිත් ගොල්ලන්ට සාමාන්‍යයෙන් අත පය පොඟවගන්න තරම් යැපුමක් ලැබුණා. ඊට පස්සෙ කට්ටිය තේරුම්ගත්ත අර මනුස්සයාගේ අදහස හරි. දැන් ඔන්න භාගේකට හරි ගියා. ඊට පස්සෙ දරිද්‍රතාවේ පැවතිච්ච පිරිස දෙකට බෙදුණ. කිව්ව මේකමයි අපිත් කරන්න තිබුණේ. ඔහොම කොටු කරගෙන කරගෙන යනකොට අර අම්ම රැහෙන් කොටු වුණා. කොටු වෙලා දෝෂාරෝපණයට ලක් වුණා. තිගේ තියන

කාලකණ්ණිකම් නිසා අපේ සනුහරෙටම මෙහෙම බාධාවක් ඇති වුණා කියල. අනේ බොහොම නින්දා කරල රැහෙන් එළවලා දුම්මා. එතකොට හොඳටම දරුගැබ මෝරලා. ඉතින් අම්මට ඇත්තටම ඒ දරුගැබට ආරක්ෂාව අවශ්‍ය වෙලාව, සනුහරෙන්. නමුත් කවුරුවක්වත් නැතුව වෙන් වෙන්න සිදු වුණා. ඉතින් මේ දරුගැබ ඉස්සරහින් තියාගන හිඟමනේ යනකොට දකින දකින මිනිස්සු බනිනවා. එනඩ එපා මුලිච්චි වෙන්න උදේ පාන්දර කියල බනිනවා.

ඉතින් අම්ම මොනවා කරන්නද, වෙනදටත් වැඩිය දුක්බින මුහුණින් මිනිස්සුන්ට අත පපා ජීවත් වෙලා ඔන්න වැදුවා. වදල බලනකොට ඇහැ තියන තැන ඇහැ නෑ. කන තියෙන්නට මීනෑ තැන කන නෑ. හරි විකෘතියි. යක්ෂ දරුවෙක්. හැබැයි කොල්ලෙක්. ඉතින් මේ අම්මා කෙරුවේ අරකත් කිහිලිගන්නගෙන හිඟමනේ යනවා. අර දරුවා දකින දකින මිනිස්සු නින්දා අවලාද කරනවා. මේ හොල්මනක් උස්සගෙන ඇවිදිනවා ගෙවල්වල මිනිස්සුන් හය වෙනව. එන්න එපා හිඟමනේ කියල හරි නින්දා කෙරුව. පුදුමාකාර නින්දා ලැබුවා. නමුත් කොහොම හරි කරල මේ දරුවට කොකන්ගහනා ඇවිදින්න පුළුවන් මට්ටමට අම්ම හැදුව. හදල ඒ දරුවට කිව්වලු “අනේ පුතේ, උඹ කුසට ආපු දවසේ ඉඳල මම විඳපු දුක් මෙපමණයි කියල නෑ. ඒ වුණාට මම කවදකවත් උඹට අහිතක් හිතුවේ නෑ. දුන් උඹට යන්නම් කකුල් දෙකින් නැගිටලා ඇවිදගෙන යන්න පුළුවන් නෙ. ඒ නිසා උඹ හිටියත් මම කරන්නෙ හිඟා කන එක. උඹ නැතත් කරන්නෙ හිඟා කන එක. ඒ නිසා උඹයි මායි දෙන්න හිටියයි කියල මේකෙන් ඇති වගතුවක් නෑ. උඹත් මෙන්න මෙහෙම කට්ටක් අතට අරගෙන, අනේ නිලමේ, අනේ රාලහාමි, අනේ හාමිනේ, කියල ඉල්ලපන්. එව්වරයි උඹටත් කරන්න තියෙන්නෙ” කියල හිඟමන පුරුදු කළා. ඉතින් අර දරුවා කට දිහා බලාගෙන ඉන්නව අම්මගේ. මේක තේරෙන්නේ නෑ. කොහොම හරි කරල දවසක් දෙකක් පුරුදු කරල, දරුවාව පුරුදු කළා හිඟමනට. හිඟමනට පුරුදු කරල ඉතින් අම්මත් එක විදිහකට කරඇරිය.

මේ දරුවා ඉතින් හිඟමන් කරගෙන එළියෙ ඉන්නව. යන යන තැන මිනිස්සු බනිනවා. මේ කාලකණ්ණි පෙනුමට. ඒ දරුවට තිබුණෙම ජීවිතේ, මිනිස්සුන්ගෙන් බැනුම් රොස් පරොස් තමයි. දවසක මේ දරුවට හිතුණා ඇතුල් වීදියේ හිඟමනේ යන්න. ඉතින් දෙරටුපාලයා නැති වෙලාවක හරි කොහොම හරි රිංගාගත්ත. ඔන්න මේ වගෙ වෙලාවක දැන් මෙයා ඇතුළට යනවා, ගිය ආත්මේ ආනන්ද සිටු මැදුර තියන වීදියට වැටුණ. බුදුරජාණන් වහන්සේත් එහා පැත්තෙන් පිණ්ඩපාතෙ වඩින ගමන්, ඒ වීදියෙන් එහා පැත්තෙන් හිඟනව. දැන් හිඟන්නො දෙන්නෙක්. බුදුහාමුදුරුවෝ පිණ්ඩපාතෙ වඩිනව. මේ කොලුව හිඟනව. දෙන්න දෙපැත්තෙන් හම්බ වුණේ සිටු මැදුර ඉස්සරහයි. හැබැයි මේ දරුවා ඉස්සර වුණා. දරුවා සිටු මැදුරට කල් ඇතු ව ආවා. බුදුහාමුදුරුවෝ ඒ පැත්තට එනව ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ පව්වාසමණුව තියාගන.

දැන් කාවල්කාරයෝ දැක්ක මේ දරුවා එනවා - මේ හොල්මනක් එනවා. එතකොට මූලධන සිටුවරයා කාවල් කාමර පරීක්ෂා කරන වෙලාව. දූතගත්තා දැන් අපේ සිටුතුමා මේ කාවල් කාමරය ළඟ මේ කාලකණ්ණියා දැක්කොත් එහෙම, මුරකාරයෝ වෙච්ච අපිටත් ගහනව කියල, අර කොල්ලගෙන් ඇහුවා “මොකද උඹ ආවෙ” කියල. “අනේ නිලමේ, අනේ මහත්තයො, අනේ රාලහාමි, කන්ඩ මොනවත්”, ඉතින් දීපුච්චම එකක් ඇදගෙන වැටුණ කානුවට. මේ උදේ පාන්දරම එනවා කාලකණ්ණියා අපිට රස්සාව කරගන්න හම්බ වෙන්නෙ නෑ කියල. අනේ අර දරුවා එතනම තිබ්බ කුණු කානුවට වැටුණ. දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ චිත්‍රය දිහා බලාගෙන උන්වහන්සේ ආපසු හැරුණා. උන්වහන්සේට තියෙන්නෙ නාගාවලෝකනයක්. ගෙල හරවා බැලිල්ලක් නෑ. හස්තියා වාගෙ. හස්තියාට පාලි භාෂාවෙන් කියනවා නාග කියලා. සර්වඥයන් වහන්සේටයි අනික් මහා රහතන් වහන්සේලාටයි “මහා නාග” කියන ගෞරව පදය යෙදී තියනවා. මේ අවස්ථාවෙදි සර්වඥයන් වහන්සේ පිණ්ඩපාතෙ යන ගමන් ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ මූණ බලන්න ඕනෑවට තමයි ඒ විලෝපනය කළේ. එතකොට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ දූතගත්ත, බරපතළ කාරණාවකට මිසක් සර්වඥයන්

වහන්සේ එහෙම අංග විලෝපන කරන්නේ නෑ. හඬකකුච්ච, පාදකකුච්ච කරන්නේ නෑ.

සර්වඥයන් වහන්සේ හැරෙනකොටම කිව්ව “අවසරයි ස්වාමීන් වහන්ස, අවශ්‍ය යමක් තියනවද?” කියල. එතකොට අර කානුවට දුටු දරුවා පෙන්නුවා. ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ දැනගත්ත මේ දරුවා කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් කියල. විජහට සර්වඥයන් වහන්සේට ඉන්න ඇරල දරුවා ගාවට ගිහිල්ල ගන්න හදනකොට අර පිණ්ඩපාතෙ බෙදන්න ආපු මනුස්සයෝ ඇයි ස්වාමීන් වහන්ස, මොකද කියල ඇහුවා. “අනේ, කවුරුහරි මට පොඩ්ඩක් අත දෙන්නකො මේ දරුවා උඩට ගන්න” කියපුවහම අර කඳුළු පිහපිහා කානුවේ හිටිය දරුවා පාරට ගත්ත. ගුටියකුත් කාල. දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දරුවා ගාවට වඩින කොට පිණ්ඩපාතෙ බෙදන්න හිටිය බෞද්ධයෝ, අයියෝ මේ මොකද වෙලා තියෙන්නේ? පිණ්ඩපාත ගමනත් නතර කරල සර්වඥයන් වහන්සේ මෙතනට වඩින්නේ මහා මොකක් හරි කාරණාවක් ඇති කියල ඔක්කොම අර පිගන් හැදි අතේ තියාගන ආවා. අබෞද්ධයෝ කල්පනා කළා මෙතෙක් කල් සර්වඥයන් වහන්සේ මහා බුදු කෙනෙක් වාගෙ සර්වඥතා ඤාණය පාගෙන ආවා. අද ඔන්න කෙළවුණා. අද බුදුහාමුදුරුවන්ගේ ඉරියව් වැරදුණා. බුදුහාමුදුරුවෝ බොරුව කරන බව දැන් තේරෙනවා. මොකක් හරි මේකට පදයක් හදගන්න පුළුවන් කියල, ඒ කට්ටියත් කට උල් කරගෙන වට වුණා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පිරිස ආවට පස්සෙ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට උපදෙස් දුන්නා “පුළුවන් නම් ගිහිල්ල මූලධන සිටුවරයට පොඩ්ඩක් එන්න කියන්න” කියල. මූලධන සිටුවරයා හිටියේ ඇතුළේ ගේ. නැත්නම් ඒ කාවල් කාමර බලන ගමන් ඒ කොටු තාප්පය ඇතුළේ. මෙයා කැමති වුණේ නෑ මේ පාරෙ යන මනුස්සයෙක් ඇවිල්ල ඉවර වෙල මට මෙහෙම එන්න කියනවට. නමුත් ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ගිහිල්ල බොහොම වැදගත් තාලයට කිව්වා ‘මගේ සාස්තෘන් වහන්සේ ඔබතුමාගේ පැමිණීම අපේක්ෂා කරනවා’ කියල. කවදකවත් මූලධන සිටුවරයා බුදුන් දැකලත් නෑ. පිණ්ඩපාතෙ බෙදලත්

නෑ. ආවට පස්සෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ මොනවත් කතාවක් නැතුව මූලධන සිටුවරයාගෙන් අහනවා “මේ පොඩි දරුවා අඳුරනවාද” කියල. එතකොට ඇත්තට මූලධන සිටුවරයා දන්නෙ නෑ තමන්ගේ සේවකයෙකුගේ අතින් පහර කාල දරුවා හිටියේ කානුවක, ගොඩ ගත්තයි කියල. සේවකයා දන්නෙත් නෑ මේ මොකද වෙන්න හදන්නෙ කියල. සර්වඥයන් වහන්සේ කිව්ව “මූලධන, එහෙහම් මම අඳුරල දෙන්නද?” මූලධන සිටුවරයා කියනවා “මම අඳුරන්නෙත් නෑ. මට අවශ්‍යතාවකුත් නෑ. මම මේකට කිසි සම්බන්ධයක් නෑ”. ඉතින් මිනිස්සු දෑත් බොහෝම ටෙලි ජවනිකාවක් වගෙ චිත්‍රපටියක් වගෙ, බොහොම උත්සන්න අවස්ථාවක් බලාගෙන ඉන්නව ඊගාවට මොකද වෙන්නෙ කියල.

එතකොට ඒ දරුවගෙ වැඩේම අඬනව උදේ පාන්දරම බඩගින්නේ ඇවිල්ල කන්ඩ ඉල්ලලා ගුටි තමයි හම්බ වුණේ. ඊට පස්සෙ සර්වඥයන් වහන්සේ කිව්ව ‘මම මේ දරුවා අඳුරල දුන්නොත් පිළිගන්න කැමතිද?’ ඉතින් මූලධන සිටුවරයට මේ අනවශ්‍ය උසාවියට කැඳවිල්ලක්. කිසි තේරුමක් නැතුව මට එහෙම ඕනැකමකුත් නෑ. මට සම්බන්ධයක් නෑ. ඉතින් තේරෙනවා දෑත් මේ මොකක් හරි වෙලා තියනව තමන්ගේ අතින් අසාධාරණයක් මේ දරුවට වෙලා තියනව. නමුත් කිසි සේත්ම එහෙම අදහසක් තිබුණෙ නෑ නෙ. ප්‍රසිද්ධියේ ප්‍රතික්ෂේප කලා. සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කලා “මේ උණේ ගිය ආත්මේ තාත්තා. පිළිගන්න කැමතිද?” ආ! එතකොට මහා විශාල නින්දවක් දෑත් මේ සිද්ධ වෙලා තියෙන්නෙ. මේ ගිය ආත්මේ තාත්තට ඒ ආත්මේම පුතා තමන්ගේ සේවකයෙක් ලව්ව හිඟාගෙන ආපු එකාට පහර දීල හොඳටෝම දුර්වලයෙක්. මූලධන සිටුවරයා සම්පූර්ණ නුරුස්නා ගති පෑව. මේ කිසිම සම්බන්ධයක් නැති තැනකින් පටලවාගෙන සර්වඥයන් වහන්සේට මම පිණිසපාතෙ බෙදන්නේ නැති නිසා. මම උන්වහන්සේගේ ගෝලයෙක් වෙච්චි නැති නිසා සෙනග ඉස්සරහ මට නිග්‍රහ කරන්නයි කියල හිතල වෙන්න ඇති. දෑත් පිළිගන්න කැමති නෑ.

ඉතින් සර්වඥයන් වහන්සේ කියනවා “ඔබතුමාට මේ සිටු තනතුර කළාට තමන්ට උරුම අසුකෙළක් ධනය තියන තැන දන්නවාද?” ආ! ඒක කිසිසේත්ම බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ නැති ගහෙන් ගෙඩි එන්න වගෙ වැඩක්. ආනන්ද සිටුවරයා විතරක් දැනගෙන සිටිය, රජ්ජුරුවොවත් දන්නෙ නැතුවයි මට සිටු තනතුර දුන්නෙ. හැබැයි, මම දන්නෙ නෑ වස්තුව තාත්ත තිබ්බ තැන. දුන් තක්කු මුක්කු වුණා. සර්වඥයන් වහන්සේ කීවා. “මම මේ දරුවා ලව්වා, උඹට අවශ්‍ය වස්තුව මතු කරල දුන්නොත්, උඹ පිළිගන්නවද මේ උඹේ තාත්තයි කියල?” එතකොට මහා උභතෝකෝටික ප්‍රශ්නයකට මූලධන සිටුවරයා පත් වුණේ. බැරි වෙලා හරි කමක් නෑ සර්වඥයන් වහන්සේගෙ මායාව හරි ගිහිල්ල වස්තුව ලැබුණොත්, අසුකෙළක් ධනය. වැරදුණොත්, නැත්නම් තමන්ට වැරදුණොත්, නැත්නම් පිළිගන්න සිද්ද වුණොත්, මහා විශාල නින්දාවක් ලබන්න වෙනව. සම්පූර්ණ සමාජ දර්ශනයක් මෙතන ජේනව.

මිය දුන් කාලෙ තමන්ගේ තාත්තගෙ තුන්මාසේ දනෙට කුකුළෝ කපනව. කපනකොට තාත්තමද දන්නෙත් නෑ තුන් මාසෙට හැදිලා තියෙන්නෙ. මොකද කුකුළත් දුන් මාස තුනක් තියන්නේ නැතුව නේ කපන්නෙ. මාස තුන යනකොට හොඳටෝම කපන වයසේ. අන්න ඒ වගෙ මේ කුකුළට කෙකර ගාවලා කියවන්නා වාගේ, මෙන්න පුතේ උඹ මේ කපන්න හදන්නෙ භාමුදුරුවන්ට හරි කාට හරි කන්න දෙන්න මමමයි කියන්න වගෙ අර දරුවට කියල කියවගත්තොත්, සිටුවරයට මහා විශාල කර්ම ශක්තියකට, ළග ළග කැරකෙන කර්ම ජවනිකාවකට, චක්‍රයකට මුණදෙන්න වෙනව. සිටුවරයා අන්ද මන්ද වුණා. පිරිස අහනකොට පිරිස අප්පුඩි ගහනව බොහොම සතුටු වෙනව ඇති මේ මේ වගෙ ටෙලි නාට්‍යයක් වික්‍රපටියක් නොමිලේ හම්බ වෙනව නම් පිරිස කැමතියි. සර්වඥයන් වහන්සේ අධිෂ්ඨානයක් කෙරුව මේ දරුවට පුබ්බෙතිවාසානුස්සති ඤාණය පහළ වේවා කියල.

අනේ, අර දරුවා අඬන දෙඬන ගති නැතුව මහා තෙදක් ආවා. තෙදක් ඇවිල්ල “පුතා,” කියල කථා කළා. කථා කරල කීව්ව

“මගේ හදිසි අභාවය නිසා, මම ඒ උඹට දෙන්න හිතාගෙන හිටපු වස්තුව පිළිබඳව මට ඒ වැඩේ කරගන්න ඒ වෙලාවේ හම්බ වුණේ නෑ. ඒ නිසා ගනින් ඔන්න ඔය සේවකයෙක්, අරගෙන වරෙන්, ඔය මුරකාවල් කාමරය යට හතර කොතේ විසිකෙළක්, විසිකෙළක් ධනය තියනව”යි කියල. ඒ විනාඩි පහෙන් දහයෙන් අර සේවකයෝ අඩගහගෙන ඇවිල්ල තමන්ගේ ගිය ආත්මේ සේවකයන්ට විධාන කරන්න වගේ විජහට පෙන්නුවා. ඔන්න විජහට මතු කරල බලනකොට භාරන භාරන තැන විසිකෙළක්, විසිකෙළක් ධනය.

දැන් එතකොට විත්‍රය සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස්. ඉතින් සර්වඥයන් වහන්සේ ආයෙත් නැවතත් උසාවිය කැඳවුවා. මූලධන සිටුවරයට දැන් ඔන්න වස්තුව ලැබිල. අර දරුවට අමුතු තෙදක් ලැබිල. ඊට පස්සේ පිරිස බලාගන ඉන්නව මේ සමාන ජවනිකාවක්. ආත්ම දෙකයි. එකම කර්ම පථයයි වැඩ කරන්නේ. එකම සර්වඥයන් වහන්සේ. පිරිස එකමයි. අර තාත්ත විතරයි වෙනස් වෙලා තියෙන්නේ. ඊට පස්සේ සර්වඥයන් වහන්සේ අර පිරිසට කථා කරල කියනවා පුත්තා මඤ්ඤා දනමමඤ්ඤා - ඉති බාලො විහඤ්ඤාති - අත්තා හි අත්තනො නඤ්ඤා - කුතො පුත්තා කුතො ධනං මේ සියලුදෙනාම මේක අහගන්න. මේ මෝඩ තකතිරු ජනතාව පුඤ්ඤා මෙ අඤ්ඤා ධනං මෙ අඤ්ඤා විහඤ්ඤාති. මට පුත්තු ඉන්නවාය මට ධනය තියනවාය කියල මහාවට හිතාගන ඉන්නවා. විහඤ්ඤාති කියල කියන්නේ දුක් ගන්නවයි කියන එක. තමන්ම මහා ලොකුවට හිතාගෙන, මේ දරුවො ඉන්නව මට භාවනා කරන්න වෙලාවක් නෑ. ඒ දරුවන් හෝදන පවිත්‍ර වැඩ කරන්න තියනව. නාවන්න කවන්න පොවන්න තියනව. දරුවන්ගේ දරුවො බලාගන්න තියනව. රට යන්න තියනව. නා නා ප්‍රකාර දේවල් ඔළුවට අරගෙන භාවනාවට යෙදෙන්නේ නෑ. ඊගාවට ධනං මෙ අඤ්ඤා මට රබර් වන්නේ මේ දවස්වල පායන කාලේ රබර් කිරි කපන්න තියනව. පොල් ගණන් වැඩී, පොල් කඩන්න තියනව. වටේ වැට කැඩිලා ඒක හදන්න තියනව ආදී වශයෙන් ධනය පිළිබඳව පුද්ගලාකාරව වෙහෙසගන්නව. විහඤ්ඤාති.

ඒ නිසා භාවනාවක් කරන්න සත්පුරුෂ ආශ්‍රයක් ගන්න විවේක සේනාසනයකට යන්න, නාල, කාල, බීල තමන්ට කාය විවේකයක් ගන්න, චිත්ත විවේකයක් ගන්න වෙලාවක් නෑ. මේක තමයි මේ ආර්ථික සංවර්ධනය කියල කියන්නේ. මේක තමයි සමාජ තත්ත්වය කියල කියන්නේ. මේක තමයි දේශපාලඥයෝ අපිට දෙන්න හදන්නේ. ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ මතක් කරනවා පුඤා මෙ අඤ්ඤා ධනං මෙ අඤ්ඤා. පුඤා මඤ්ඤා දනමමඤ්ඤා - ඉති බාලො විහඤ්ඤාති. මේ බාල ජනතාව මෙන්න මේව හිතට ගන්න. අඤා හි අඤනො නඤ්ඤා. ඔන්න මම බෝ මැඩ මුලදි අවබෝධ කළේ මොකද්ද, තමන්ට තමන්වත් නෑ. මරණ මොහොත වෙනකොට ඔව්වර අගය කරපු පුතාට මෙතන වස්තුව තියනවා කියලවත් කියාගන්න බැරි වුණා. මෙතෙක් කල් ආරක්ෂා කරපු පුතයි මෙතෙක් කල් ආරක්ෂා කරපු වස්තුවයි අතර සම්බන්ධතාවවත් කිව්වේ නෑ. මොකද මැරෙන්න ඉස්සෙල්ල කිව්ව නම් හෙම පුතා මේ වස්තුව විනාශ කරන්න ඉඩ තියනව. ඒ නිසා අවසාන වෙනකල් තියාගෙන හිටිය. නමුත් කියල නෙමෙයි මැරුණේ. මරණය තමන්ට පාලනය කරගන්න බෑ. අඤා හි අඤනො නඤ්ඤා - කුතො පුඤා කුතො ධනං. මොන පුතෙක්ද, මොන ධනයද කියල. එතෙන්ට එනකොට නම් මේ ගාථාව තේරෙනවා. එහෙම නොවී දුනෙ දෙන කෙනෙකුට කිව්ව නම්, මොන ධනයද, මොන පුත්තුද කියල අනිත් අවුරුද්දේ දුනෙ දෙන එකකුත් නෑ. මේ ස්වාමීන් වහන්සේලාට කන්න බොන්න දීල අපි හම්බ කරගෙන ඇවිල්ලත් දීල, අපිට මේ අපේ දරුවන්ට, අපේ වස්තුවට නිග්‍රහ කරනවා කියන අදහස. ඒ නිසා අර කරකවගෙන ගිහිල්ල පෙන්වනකොට නම් පේනවා මේ ජවනිකාවේ රඟ.

මම දවසක් නෑදෑ පිරිසක් මැදට ගියා. මට එතකොට තදටම අදහස තිබුණා පැවිදි වෙන්න. එතකොට අපේ මස්සිනා වෙන බාලා මල්ලි කියල එක්කෙනෙක් හිටිය. එයා එතකොට මගේ සම වයසේ. අපි දෙමස්සිනෝ දෙන්න. ඉතින් එයා, අපි බොහොම එකට විනෝදෙන් ඉඳල එයා පිරිස මැද ඉඳගෙන කිව්ව. 'අයිය, උඹ ඔය කරන වැඩේ බලපන්. මනුස්සයෙක් වෙච්චහම දරුවක් හදන්න ඕනෑ. පොතක් ලියන්න ඕනෑ. දෙකෙන් එකක්වත් කරන්න එපැයි. ඔය

කරන්න හදන වැඩේ මොකද්ද ඇති වැඩේ' කියල. 'උඹ බැඳලත් නෑ. දැන් උඹ මැරුණට පස්සෙ උඹේ පරම්පරාව ගෙනියන්න කවුරුවක්වත් නෑ. ඊට පස්සෙ උඹ මතයක් ලොවට හෙළි කරන්නෙත් නෑ'. ඉතින් එතකොට උගෙන් නම 'බාල' නිසා, බාල මල්ලිට මම කිව්ව පුත්තා මඟී දනමමඟී - ඉති බාලො විහඤ්ඤාති - අත්තා හි අත්තනො නඟී - කුතො පුත්තා කුතො ධනං කියන ගාථාව ගිහි කාලෙම මට කටපාවම් තිබුණ. මම කිව්ව බාලයෝ මෙහෙම හිතනවා. පුත්තු ඉන්න නිසා ධනය තියන නිසා තමන්ට කරගන්න තියන වැඩය පස්සට දනව. නමුත් බුදුහාමුදුරුවෝ වැරදිලාද කොහෙද මෙහෙම දෙයක් කියල තියනව. රහතන් වහන්සේලාට වැරදිලාද කොහෙද ඕක මතක් වෙලා තියනවා, ඒව රැකිලා තියනවා. මේක කියවලා බැලුවොත් මට තේරෙනවා බාලයෝ කියන කතාවල් අහල අපිට ඕව කර කර ඉන්න බෑ.

ඉතින් එතකොට මේ කතාව අහල මූලධන සිටුවරයට ආයෙ වෙන මොනවත් කරන්න දෙයක් නෑ නෙ, මේ සමාජයේ සංදර්ශනය පේනවා. ගිය ආත්මේ තමන්ගේ තාත්තට මේ වෙනකොට වෙලා තියන දේ. ඒ වගේම මේ මොහොතේ සර්වඥයන් වහන්සේ ඒ වැඩේ කෙරුවේ නැත්නම් කවමදකවත් කවම තාලයකටවත් පිළිගන්නෙ නෑ, මේ වෙච්ච සංසිද්ධිය. දැන් නොපිළිගෙන බෑ. මොකද අසුකෙළක් ධනය සාක්ෂි. ඒ වෙලාවේදි කෙහෙල් කැනක් කපල හෙළුව වගෙ ඇදගෙන වැටිලා පසග පිහිටුවල වැඳල කිව්ව, 'අවසරයි! ස්වාමීන් වහන්ස, මම අද පටන් ඔබවහන්සේත් ධර්මයත් සංඝයාත් සරණ ගිය උපාසක කෙනෙක් වෙනවා' කියල බුදුන් සරණ ගියයි කියල. ඉතින් එතන හිටපු අහගෙන හිටපු විශාල පිරිසකට සෝවාන් ආදී මාර්ග ඤාණ පහළ වීමට මේ සංසිද්ධිය හේතු වුණයි කියල. නමුත් අවාසනාවට ආනන්ද සිටුවරයට ආත්ම දෙකකුත් බුදුන් දෑකලා, කිසි ගුණයක් ලබන්න බැරි වුණා. දෙවෙනි ආත්මේ සම්පූර්ණ මන්දබුද්ධිකයි. සර්වඥයන් වහන්සේගෙ අර ප්‍රාර්ථනාව ඉවර වෙනකොටම එයාව නැවතත් අර තිබුණු කෙසග දුර්වල පිසාව රූපයට ගියා. අර තෙද නැතුව ගියා. ඒ මසුරුකමේ හැටි.

නමුත් මම මේ කතාව උපුටා දැක්කුවේ ඒ මූලධන සිටුවරයාත් මසුරු ප්‍රතිපත්තියක් අරගෙන ගියාට සම්පූර්ණ අමු ගිහියෙක් වුණාට අමුම අමු පාඨග්ජනයෙක් වුණාට මේ කතාව අහල සම්පූර්ණ පුතෙක් නැති බව, සම්පූර්ණ ධනය කියල දෙයක් නැති බව, ඒ කෝක තියෙද්දීත් මරණ මොහොත වෙනකොට තමන්වත් තමන්ට නැති බව, රහත් වෙලා නෙමෙයි පිළිගත්තේ. සෝවාන් වෙලත් නෙමෙයි පිළිගත්තේ. ඒ කතාවෙන් නෑ මේක අහල සෝවාන් වුණයි කියල. නමුත් ඊට පස්සෙ දිගින් දිගටම සාසන ලැදි පුද්ගලයෙක් බවට පත් වුණා.

ඒක නිසා මේක රක්ෂණ සංස්ථාවකින් හරි, එහෙම නැත්නම් වෙළඳ ප්‍රචාරක මණ්ඩලයකින් හරි හොඳට ඇහුවොත් නම් ඕක කියන එකක් නෑ. ඒ ගොල්ලන්ට ඕනෑ වෙලා තියෙන්නෙ පුළුවන් තරම් පුත්තු ඉන්න ඕනෑ. පුළුවන් තරම් කෙත් වතු තියෙන්න ඕනෑ. පුළුවන් තරම් ගව සම්පත්ති තියනකොට තමයි රටේ ප්‍රභූවරු වෙන්නෙ. එතකොට ඒ ගොල්ලන්ට වැඩිපුර Premium එකක් හම්බ වෙනව. නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ කියන මේ ශුන්‍යතා දර්ශනයට අනුව බලනකොට එව්වට විරුද්ධව යාමක් මේකෙ ඇත්තේ නෑ. වෙන විදිහකට කියනවා නම් පුත්තු හිටියට ඒ පුත්තු කෙරෙහි මම මාගේ සංඥාවෙන් තොරව ගත කරයි කියල පුතාට අනදරයක් වෙන්නෙ නෑ. ගව මහිෂාදීන්ටත් ඒ කළ යුතු කාරණා කරන්න අර වගෙ තණහා මානවලින් බැඳෙන්නේ නැතුව කෙරුවයි කියල ගෝපාලකයන්ගේ පැත්තෙන් දුර්වල වෙන්නෙත් නෑ. කෙත් වතු විෂයෙහි මම මාගේ සංඥාවකින් තොරව කටයුතු කෙරුවයි කියල කෙත් වතු වල බව හෝගවල අඩුවක් වෙන්නෙත් නෑ.

මම මේ වෙලාවෙ කරුණු දක්වන්න යන්නෙ නෑ, ඇත්තටම දරුවො හැඳෙන්නෙ ඔන්න ඔය විදිහට මම මාගේ හැඟීමෙන් තොරව හැඳුවොත් තමයි. මම මාගේ හැඟීමෙන් හැඳුවොත් එකක් මට විශ්වාස කරතහැකි. ඔය දරුවෙක් අතින් මැරුම්කන්න වෙනව. ඒක නම් මම සීයට දෙසීයක් විස්තර කරනවා. ඒ වගේම යම්ම හරකෙක් හැඳුවොත් මම මාගේ හැඟීමෙන්, ඒකා අනිනවා. යම්ම කෙත් වත්තක් තමන්ගේ

කියල හැඟීමක් ඇති කෙරුවොත්, ඉතින් වහ බොන්න වෙනව. පපුවේ වතුර ගාගන්න වෙනව. දූවෙනවා. ඒක හුඟාක් දියුණු රටවල්වල බොහෝමත්ම ප්‍රසිද්ධයි. කියාගන්න විදිහක් නෑ. ඒක නිසා, මැනකදී මම කියවපු පොතක පියරේ වගෙ දර්ශනිකයෙක් කියල තිබුණා යමක් හම්බ කලාට පස්සෙ ඕනිම කෙනෙක් ආගමික වෙන එක අහන්න දෙයක් නෑ කියල. යමක් කමක් තියන මනුස්සය දන්නව හම්බ වුණාට පස්සෙ, හම්බ කරපු කිසිම දේකින් බලාපොරොත්තු වූ මොනම ආත්ම සන්තෘප්තියක්වත් ලබල දෙන්නෙ නෑ. ඒව දඩ. ඒව ණය. ඒව කැඹිරිලි. ඒව නැති කාලෙ තිබුණ විවේකයත් දැන් ලබන්න විදිහක් නෑ, මොකද, එතකොට තමන් ආපු පාරට නින්ද වෙනවා.

ප්‍රශ්නය තියෙන්නෙ නොලබපු එකා කවදවත් හිතන්නෙ නෑ මෙව්වා වද කියල. මෙව්වා කරදර කියල. ඒව ගැන හිතන්නෙ, මේ ලබාපු ඇත්තො අපි ලබනවට ඊරිසියාවට, නැත්නම් ක්‍රමය කියල දෙන්න වෙයි කියල මෙව්වා පිළිබඳව නරක කථා කරනවා කියල. ඒක නිසා ඒ දර්ශනිකයා කියල තිබුණා දුප්පතෙක් බුදුහාමුදුරුවන්ගේ ධර්මය අවබෝධ කරගන්නවා නම් හරිම ශ්‍රේෂ්ඨයි කියල. නොලබපු දේ පිළිබඳවත් අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම පහ කරගන්නවයි කියල කියන්නෙ ඒක තමයි නියම දර්ශනය. ලැබුණට පස්සෙ නම් ඒ වස්තුව විසින්ම අනිත්‍යත්වය පෙන්වනවා. ඒ වස්තුව විසින්ම දුක පෙන්වනවා. ඒ වස්තුව විසින්ම අනාත්ම භාවය පෙන්වනවා. ඔළුමොළයට, බුබ්බඩයට, මෝඩයාට කෙළමෝලෙන් දමල ඇන්නත් තේරෙන්නේ නෑ.

නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ නෙමෙයි, අපේ ලොකු හාමුදුරුවෝ කියපු දෙයක් තමයි "මේ සතරමහා භූතයෝ මුරගාල, කැගහල පෙන්වනවා හොඳට බැලුවොත් මේක අනිත්‍යයි කියල. මේක වෙනස් වෙනවයි කියන එක". අපි බලන්නෙම ඕක වසාලන්නයි. අපි බලන්නෙම ඕක සංසිදුවාලන්නයි. අපි බලන්නෙම ඕක එහෙම නොවෙයි කියාගන්නයි. වෛද්‍ය ශාස්ත්‍රයයි, රක්ෂණයයි මේ සේරම කරන්නෙ, මේ ධර්මතාව ස්ථිරයි කියල පෙන්න්න. නමුත් හතරමහා ධාතුන් පෙන්වන මේ අනිත්‍යත්වය පිළිගන්න

බැරුව, හතරමහා ධාතුන්ට අනුව කටයුතු කරන ඇත්තන්ව සමාජ විරෝධීන් විදිහට සලකන්න. දුක ඇති කරගන්න හදන ජාතියක් විදිහට සලකන්න. සමාජයේ තියන ගුණ ධර්ම රකින්න නැති, දන්න නැති අය විදිහට සලකනවා. ඒකයි මම කිව්වේ මේ වගේ බණක්, විශේෂයෙන්ම පුත්තා මඬු දනමමඬු වගේ බණක් සාමාන්‍ය මිනිස්සුන්ට කිව්වොත් ඒ ඇත්තෝ ලොකු වැරදි අදහසක් ගන්නව. නමුත් සිද්ධිය දිහා බලනකොට නම් තේරෙනවා, කාටත් මැරෙන්න වෙනවා. කවුරුත් දන්නව තමන් ප්‍රිය කරන වස්තුවලින් ආපිට කැපිල තමන්ට වද දෙන හැටි. නමුත් අපි ඒක කියන එක අසික්කිතයි කියල හිතනවා. කියන එක හොඳ නෑ කියල. නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ පටඇරලා පෙන්නල කියනව.

ඒකෙන් මම අදහස් කරන්නේ මේ දේ අවබෝධ කරන්න රහත් වෙන්නම ඕනෑ නෑ. මේ දේ අවබෝධ කරන්න සෝවාන් වෙන්නම ඕනෑ නෑ. මේ දේ අවබෝධ කරන්න තර්ක මට්ටමෙන්, සුතමය මට්ටමෙන් තේරුම් අරගෙන භාවනා කරනකොට, තමන්ගේ අරමුණ තමන්ට නිරස වෙනකොට, තමන්ගේ පර්යංකයේ තමන්ට ඉන්න බැරි වෙනකොට, තමන්ගේ ස්ථානය ගුරුවරයා ක්‍රමය එපා වෙනකොට, තේරුම්ගන්න ඕනෑ ඔන්න පොට පැදිගෙන එනවායි කියල. ඒකට ප්‍රතික්‍රියා කරන්න ගියොත් ඉතින් අනිත් දවසේ ආයෙ මුලක ඉඳල අස්වද්දගෙන යන්න ඕනෑ. අනිවාර්යයි.

භාවනාවේදී දුක මතු වුණා නම්, භාවනාවේදී එපා වීම මතු වුණා නම්, භාවනාවේදී කම්මැලිකම මතු වුණා නම්, සිරි දෙව්දුව ගෙට වැඩියා කියල මේ ගෙනාපු පද්ධතිය කඩන්න නැතුව ගෙනියන්නයි මේ බණ කල් ඇතුළු කියන්න. දැනගෙන ඉන්න ඕනෑ නිසා. ඔව්ව එනකොට ලෝකයා විදිහට ප්‍රතික්‍රියා කරන්න ගත්තොත් ප්‍රශ්නයක් නෑ. මේක මැකෙන්නේ නෑ. මේක වැඩ ගන්න පුළුවන්. නමුත් අලුත් තැන අලුතෙන් අස්වද්දගෙන යනකොට අර ආනිසංස ලබන්න බොහොම කල් යනවා. අපි සංසාරේ මෙතුවක් කල් කෙරුවේ ඔය හෝද හෝද මඩේ දැන එක තමයි.

ඒක නිසා විපස්සනාවට බහිනවා නම් මේ නිරසකම, එපා වීම, සංවේගය, භය, ජුගුප්සාව, නින්දාව කියන ඒවට අනිවාර්යයෙන්ම ලැස්ති වෙන්න ඕනෑ. නමුත් පොඩි ප්‍රශ්නයක් තියනව මේක ඇත්තටම භාවනාවෙන් එන එකක්ද, එහෙම නැත්නම් කවුරුහරි කරපු දෙයක්ද? මේක හුඟාක් වෙලාවට සැක සහිතව පහළ වෙලා ලේසියටත් පහසුවටත් අපි අනුන්ට හේත්තු කරනවා. අපි ගිය සුමානේ මතක් කරගත්ත අනුන්ට හේත්තු කරපු එක්කෙනා විසි වෙනව. මේක මම ම කරගත්තේ කිව්වොත් ගිලිලා නහිනව. ගිලිලා නහින්නත් එපා. විසි වෙන්නත් එපා. මමත් නෙමෙයි. අනුනුත් නෙමෙයි කියන අදහස ගන්නයි සර්වඥයන් වහන්සේ මේක කලින්ම දේශනා කරල තියෙනතෙ.

ඉතින් මේක සම්බන්ධයෙන් පුත්තා මඤ්ඤා දනමඤ්ඤා කියන කතාව පෘතග්ජන ලෝකයට දේශනා කරපු එකක්. නමුත් ධනිය සූත්‍රය වගේ තැන්වල සර්වඥයන් වහන්සේ ධනිය ගෝපාලත් එක්ක යන කතාව මේ සිද්ධිය වෙන්න ඉස්සෙල්ල ජවනිකාවක් වගේ. ධනිය ගෝපාලට පුත්තු ඉන්නව, දරුවො ඉන්නව. හොඳ සුවච අඹුවක් ඉන්නව. ධනය තියනව. හොඳට වහිනව. ගංතෙර බොහොම ජයට සැප සේ ඉන්නව. ඉතින් එයා අඩහැරපානවා. මට මගේ ගවයෝ කෙත් වතු වල ඉන්නෙ හොඳට කන්න බොන්න තියනව. මහ වතුරට ගසාගෙන යන්නෙ නෑ. මේකෙ හෝහපුටුවෝ, කිනිතුල්ලෝත් නෑ. දරුවො ජයට ඉන්නවයි කියල. සර්වඥයන් වහන්සේ කියනවා මට හරක් නෑ. ඒ නිසා මට ප්‍රශ්නයක් නෑ මමත් ජයට ඉන්නවයි කියල. එතකොට ඒ ගොපල්ලා කියනවා. මගේ ගේ හොඳට වහල තියෙනතෙ. භය වෙන්න දෙයක් නෑ ඇතුළේ ගින්දර තියනව. වහින්නේ වැහැපන්. සර්වඥයන් වහන්සේ කියනවා මට වහන්න ගෙයක් නෑ. පත්තු වෙච්ච කෙලෙස් ගින්නක් ඇතුළේ නෑ. වහින්නේ වැහැපන් කියල. හරි ලස්සන දෙකට දෙක, දෙන්නම ඒ මාතෘකාවෙ කෙළපැමිණිච්ච දෙන්නෙක්. සර්වඥයන් වහන්සේ කෙලෙස් නැතිකමෙන් කෙළපැමිණිච්ච කෙනෙක්. ධනිය ගෝපාල මේ කියන පුත්තු, මේ කියන ගෙරි හරක්, මේ කියන කෙත් වතුවලින්

කෙළපැමිණිවිට කෙනෙක්. ඉතින් දෙන්නට දෙන්න පැල් කවි කියාගන්නව.

මය අතරමැද සක්කයක් ගන්න එනව මාරයා. දැන් මේ කතාව බොහෝම උණුසුමට යද්දී මාරයා ඇවිල්ල කියනව නැති පුතෙහි පුතනිමා - ගොමිකො ගොහි තවෙව නැති. මේ ලෝකයේ, මම මවපු ලෝකයේ පුත් ඇති ඇත්තෝ පුතුන් නිසා සතුටු වෙනව. ගොමිකො හරක් ඇති කෙනා ගොහි නැති ඒ හරකුන් විෂයෙහි එයාකාරයෙන්ම සතුටු වෙනව. උපධිහි නරඤ්ඤ නැත. යමක්, අපිට යමක් කමක් කියල දෙයක් තියෙන්නෙ. උපධියක්. ඒක තමයි මනුස්සයට තියන නම්බුව. ඒක තමයි මනුස්සයට නැත තියෙන්නෙ. න හි සො නැති යො නිරූපධි. යම් කිසි කෙනෙකුට එහෙම නම්බු කරන්න දෙයක් නැත්නම් ඒ මනුස්සයට නන්දනයක් නෑ. බලන්න කොච්චර ලස්සනට ගාථාව කොච්චර ව්‍යාකරණානුකූලද! හරි ලස්සනයි. හැබැයි මාර මුඛයෙන් පිට වෙන්නෙ. සර්වඥයන් වහන්සේ ඒකට උත්තරයක් දෙනවා. ධනිය ගෝපාලගේ කතාවටත් සර්වඥයන් වහන්සේ ඒ වචනමයි මාරු කරන්නෙ. හරිම ලස්සනයි ඒ වචන භාවිතාව. ඒ සොචනි පුතෙහි පුතනිමා. දරුවෝ ඇත්තෝ දරුවන් නිසා සෝචනය කරනවා. ඒක දරුවෝ ඉන්න කට්ටිය දන්නව.

මම දන්නව මම අම්මටයි අප්පච්චිටයි දීපු දුක දරුවෙක් වශයෙන්. හැබැයි මම දන්නෙ නෑ මට දරුවෝ නැති නිසා. හිටියා නම් මට මොන දේ වෙයිද කියල දන්නෙ නෑ. ඒකට මම අත් දෙක උස්සනව. නමුත් මම දන්නව මම කොයි ආකාරයට ඒ දෙන්නට ප්‍රේම කරයිද, කොයි ආකාරයට වෙර කරයිද කියල. ඒක නිසා ඒකෙ ප්‍රතිබිම්බයක් ඒ ඇත්තන්ගේ හිත්වල පහළ වෙන්න ඇති. ඒ මම කරපු නොකළමනා වැඩ නිසා. හොඳට සතුටු වෙන්නත් ඇති. නමුත් නොකළමනා වැඩ වැඩියි. ඒක මම මේ වෙලාවේ කිව්වයි කියල මම හිතන්නෙ මම සමාජ විරෝධී ධර්මයක් කියනවයි කියල නෙමෙයි. නමුත් ලෝකයා නම් කියන්නෙ මම හැදිවිට ගෙදර නැහැදිවිට එකයි කියල. නමුත් මම දන්නව කරපු දේ. ඒක නිසා මට හිතාගන්න පුළුවන් කොහොමද දරුවෝ ඇති නිසා දරුවන්ගෙන් සැලෙන්නෙ, දුක්

වෙන්නෙ කියල. ගොමිකො ගොහි තවෙව සොවති හරක් ඇති එකා ඒ වගේම හරකෙක් වගෙ ඉන්න ඕනැ. හරක් ඇති මනුස්සය හරක් නිසා විඳවනවා. සෝවනය කරනවා. උපධිති නරඤ්ඤ සොවනා බුදුහාමුදුරුවෝ කියනවා යමක් උඹ අල්ලගත්ත නම් මේක මමය මාගේය මාගේ ආත්මයය කියල ඒකමයි උඹට තියන සෝවනාව. අදෝනාව. එහෙම නැත්නම් පශ්චාත්තාපය. න හි සො සොවති යො නිරුපධි. ඒ නිසා එහෙම උපධි නැති කෙනාට එහෙම සෝවනයක් නැ.

මේකෙ පළවෙනි ගාථාවේ සම්පූර්ණ සාධනීය ආකල්පයක් ආස්තික වින්තනයක් පෙන්වනවා. හැබැයි මුල සිට මැද අග තුනදීම දුකයි පැවැත්මයි තියනව. සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්වනවා ඊට විරුද්ධ අර්ථයක්. ඒකෙ කිසිම තැනක හැකි සංඥවට හෝ සාධනීය වින්තනයට බාධාවක් නැ. උන්වහන්සේ දේශනා කරනවා ලෝකෙ පහළ වෙන තරමක් පහළ වෙන්නෙ දුක් නම්, නැති එක හොඳයි. මාරයා කපා කරන්නෙ පහළ වෙන තාක් කල් මම පහළ කරපුව, මගේ දේවල්. ඒ නිසා මෙව්වා සේරම ලැබෙන තරමට හොඳයි කියල. ඒකට තමයි මාරපාක්ෂික තමයි සියලුදෙනා. කෙලෙස්බර වෙනකොට අපේ ජීවිත මාරපාක්ෂිකයි. නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේත් වරක ප්‍රකාශ කරනව “උඹට එපා නම් එක වාරයක් අපා, අපිට දහස්වාරයකට නොපව එපා” කියල. උඹට එපා නම් මාව, මට එපා උඹ දහස්වාරයකට ගන්නෙ මොකද, උඹ එක්ක නෙමෙයි මම ඇති වුණේ. මම උඹ නිසා පහළ වුණාත් නෙමෙයි. උඹ මම නිසා පහළ වුණාත් නෙමෙයි. ඉතින් පලයන්.

එහෙම කියන්න ශක්තියක් බුදුහාමුදුරුවෝ දීල තියෙන්නෙ ඔය හරකෙක් නිසාවත් පුතෙක් නිසාවත් ධන ධාන්‍ය මතවත් ඇති වෙන සොවානා නඤ්ඤා මත නෙමෙයි. උන්වහන්සේ දේශනා කරනවා උඹේ සීල සමාධි ප්‍රඥ තියනව නම්, ඕකෙත් ප්‍රඥව ඕනැම නැ. සමාධිය තියනව නම් හොඳයි, නැතත් හොඳයි. අවශ්‍ය කරන්නෙ සීලේ විතරයි. සීලේ තිබ්බ නම්, ඔය මොකා මොන පදේ ගැහුවත් අපිට ප්‍රශ්නයක් නැ. අඩු ගානෙ මීගාව ආත්මයේදී අපිට යන්න සිද්ද

වුණොත්, ඊගාව ආත්මේදී අපි හොඳ තැනකට වැටෙයි. අසත්පුරුෂයන්ගෙන් ඇත් වෙයි. සත්පුරුෂ සේවනය ලැබෙයි. එව්වරයි. එහෙම නැත්නම් දැන් තියනව නම් සීලේ, දැන් සමාධිය ලැබෙයි. එතකොට ප්‍රඥව ලැබෙනව. ප්‍රඥව කිසි සේත්ම තඹේකට සලකන්න වටින දෙයක් නෙමෙයි. ප්‍රඥවට අවශ්‍ය හේතු ධර්ම ටික තමයි අපිට අවශ්‍ය කරල තියෙන්නෙ. එව්ව නැති කරන්න එපා. ඒවාට ගරහන්න යන්න එපා. ඒව හැම වෙලාවෙම ගන්න. හැබැයි ඒව ගරහන්නෙ නැතුව ඉන්නව මිසක්කා, එව්ව ඔප්වේ තියාගන්න යන්නත් එපා. එව්වයෙන් වැඩ ගන්න ඕනෑ. සීලේ තියනව නම් සමාධියත් තිබේවා! හිතේ විපිළිසරකම නැතිකමයි සීලේ කියල කියන්නෙ. එහෙම නැතුව වෙන සිල්වන්තකමක් අපට ඕනෑ නෑ. එහෙම නම් සීලය සීලය සඳහා පමණමයි. එතකොට පරාමාස වෙනව.

සීලය අවශ්‍ය කරන්නෙ කුමක් සඳහාද? සමාධිය සඳහා. සමාධිය ආව නම් සමාහිතො හික්කවෙ හික්කු යථාභූතං ජානාති පසසති. සමාධිය ආව නම් ඇත්ත ඇති හැටිය දකී. එතකොට බුදුහාමුදුරුවෝ කියපු එක සොවති පුතෙහි පුත්තිමා ගොමිකො ගොහි තථෙව සොවති. දරුවන් ඇති කෙනා දරුවන් නිසා සෝක වෙනවා. හරක් ඇති කෙනා, ගව අයිතිකාරය හරක් නිසා සෝක වෙනවා. සෝක වෙනවා කියල කියන්නෙ සමාධිමත් හිතට - හරක් ඇති එකා ඔය. හරක් නැති එකාට ඕක කියන්න බෑ. දරුවො නැති වද අම්මණ්ඩි කෙනෙකුට ඕක කියන්න බෑ. ඇති කරලා මේක කියන එක වැඩි ලොකු දේකුත් නෙමෙයි. නමුත් වද වෙලත් අනේ දරුවො නැති එක හොඳයි මට බණක් භාවනාවක් කරගන්න පුළුවන් කියනවා නම්, අන්න ඤාණේ. ඒක තමයි මේ ලෝකෙ තියන අවශ්‍ය කරන ඤාණේ. ඒක නිසා ඇති වුණත් දුකයි නැති වුණත් දුකයි මෝඩයාට. ඇති වුණත් සැපයි නැති වුණත් සැපයි හරියට කල්පනා කරන්න දන්න කෙනාට. ඉතින් ඒ විදිහට සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්නුවාට පස්සෙ මාරයාට ගැටුමක් නෑ.

ඒ නිසා මේ උපධි නිරූපධි කියන කාරණාවලදී අපට සෑම ලෝක ධර්මයක්ම උපධිම වඩන්නයි උගන්වන්නේ. ඒවාට කියනවා ලෝකායත විෂය කියලා. සර්වඥයන් වහන්සේ විතරයි නිශ්ශබ්දව පැත්තකට වෙලා නිහඬ බණකින් කියන්නේ උපධි වඩපන්, හැබැයි ඕක දුකක් කියලා දැනගෙන. ඕක කවදහරි අතහරින්න වෙනව. අතහැරුණට ප්‍රශ්නයක් නෑ. නිරූපධි පුර්වතාවෙන්. ඒක නිසයි මම අර කලින් කියපු දර්ශනිකයා කියන්නේ උපදින්නේ නැති කෙනාට නිරූපධින් හොයන්නත් බෑ. මොකද, එයාට යමක් කමක් නැත්නම්, ඒ කියන්නේ සීලයක් සමාධියක් නැත්නම් ප්‍රඥවක් එන්නේ නෑ. ඒ නිසා තියෙන්න ඕනෑ. හැබැයි ඒ තියන දේ පරාමර්ශනය කරන්න එපා මේක මම ය, මේක මාගේ ය, මේක මාගේ ආත්මය ය කියලා. ඒක නිසා අපේ සම්පූර්ණ සාධනීය වින්තනයම තියෙන්න ඕනෑ සමාජ ධර්ම විෂයෙහි, ආර්ථික ධර්ම විෂයෙහි, දේශපාලන ධර්ම විෂයෙහි. නමුත් දැනගන්න මේව සීමිත දේවල්. අසීමිත දේ නම් මේව වඩලත් ඒවා පිළිබඳව තණ්හා මාන දිට්ඨි නැති කිරීමයි. ඒක නිසයි “දිනු රට හැරපියා යන රජකු සේ” කියලා බගාවිසාණ සූත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරන්නේ. විශාල යුද්ධයක් කරලා රට දිනනවා. දිනලා ඒක කාට හරි බාර දීලා යනවා යන්න. දිනනකල් දෙන්නේ නෑ කාටවත්. දෙන්න විදිහකුත් නෑ කාටවත්. තමන්ගේ නෙමෙයි. දිනපු ගමන් කාට හරි බාර දෙනව.

ඒ නිසා දිනු රට හැර පියා යන රජකු සේ ගියොත් ඒක වටිනව. ඒක තමයි අපි හව හෝග සම්පත්තිය ලබලා, කාම සම්පත්තිය ලබලා, ඊගාවට ඒව අතහැරලා, ඒවා කෙරේ ආසාවක් නැතුව, අපි එහා පැත්තට යන්න හදන්නේ. ඒ නිසා මේ වස්තු විෂයෙහි, හෝග සම්පත් විෂයෙහි, දු දරුවන් විෂයෙහි පවතින ආකල්පය මුල පටන්ම මේකෙ තියන උපධි ස්වරූපය දැනගත්තොත් ඒක හරි පුදුම විනෝදංශයක් බවට පත් වෙනව. මේව ලැබෙන්නේ පෙර හේතු සම්පත්තිය අනුව. මේ ජීවිතේ ප්‍රයෝග ඤාණය අනුව. නමුත් ඒව තිබුණයි කියලා නොතිබුණයි කියලා කිසි සේත්ම වෙනසක් ඇති කරන්නේ නෑ. වැදගත් වෙන්නේ ප්‍රඥා චරිතයක්ද නැද්ද කියන එකයි. ප්‍රඥා චරිතයාට ඕක තිබුණත් ප්‍රශ්නයක් නෑ. නැතත් ප්‍රශ්නයක් නෑ. හරියට අඬුව

තියාගන අත පුළුවනෙන් නැතුව වැඩ කරන්නා වගේ තේරෙනවා. ඉතින් මේ ප්‍රඥාව රහත් වුණාට පස්සෙයි ලැබෙන්නේ, සෝවාන් වුණාට පස්සෙයි ලැබෙන්නේ කියන එක ප්‍රතික්ෂේප කරන්න බෑ, ඇත්තයි. නමුත් සාමාන්‍ය පාඨග්‍රන්ථයට යම් ප්‍රමාණයකට මේක උච්චාවච වශයෙන් පහළ වෙනව. සීල සමාධි ප්‍රඥ වැඩ පිළිවෙළ යනකොට එන්න එන්න, එන්න එන්න, මේ පාර කවදකවත් වල් වදින පාරක් නෙමෙයි. කවදකවත් පුස්තක පාරක් නෙමෙයි. අවලංගු වෙන පාරක් නෙමෙයි. මේක අවලංගු කාසියක් වගේ දෙයක් නෙමෙයි. ඕනෑම වෙලාවක මතු කරගත්තොත් පූර්ණ ආභූත වෙන්න, සම්පූර්ණ ධන ධාන්‍ය සම්පත් ලබන්න, එව්වා කෙරෙහි ආමර්ශනයක් පරාමර්ශනයක් තියාගන්න නැතුව තණ්හා මාන දිවිසි නැතුව වැඩ කරන්න පුළුවන්.

අපි මේ මතු කරගත්ත දෙපැත්තටම සාක්කි වෙන ගාථා දෙකක් තියනව සංයුක්ත නිකායෙ සගාථක වග්ගයේ. සේලා භික්ෂුණියන් වජීරා භික්ෂුණියන් දෙන්නට මාරයා ඇවිල්ල මේගොල්ලො ගත කරන විවේක, කාය විවේක, චිත්ත විවේක, උපධි විවේක ජීවිතයට හයක් ලොමු දැහැගන්වීමක් ඇති කරන අදහසින් වජීරා භික්ෂුණිය ළඟට ගිහිල්ල අහනව. “සත්ත්වයා කවුරුන් විසින් මවන ලද්දක්ද?” ආදී වශයෙන් ඒ සත්ත්ව විෂයට විශාල අවධානයක් යොමු කරල, නැත්නම් මේ උඹ දෑත් ඔය කරගෙන යන වැඩේ කවුරුන් විසින් මවන ලද්දක්ද? ඒක පිළිබඳ ඔබේ වගකීම මොකද්ද? ආදී වශයෙන් මේ සත්ත්ව විෂය පිළිබඳ ප්‍රශ්න වගයක් අහනවා. එතකොට වජීරා භික්ෂුණිය සඳහන් කරනවා කිනනු සන්තොති පච්චෙසි. මාරයාගෙන් අහනවා උඹ මේ සත්ත්වයා කියන එක අදහනවද? මාරදිට්ඨිගතනනු නෙ. උඹ මේ මාර දෘෂ්ටියකට අනු වෙලා නෙමෙයිද? සුද්ධසංකාරපුඤ්ජයං නයිධ සන්තප්පලබ්භති. මේක ශුද්ධ සංස්කාර පුඤ්ජයක් පමණයි. මොන සන්තප්ප ලබ්ධියක්ද? කියල මාරයාගේ ප්‍රශ්නය හරවලා අහනවා, මේ කියන සත්ත්වයා, මේ කියන පුත්තු, මේ කියන හරක්, මේ කියන කෙත් වතු උඹ අදහනවද? නැත්නම් උඹ ඒක ලොකු කරල සලකනවද? මේක මාරගත දෘෂ්ටියක් නෙමෙයිද? සුද්ධසංකාරපුඤ්ජයං. මේක ශුද්ධ සංස්කාර පුඤ්ජයක්.

උඹට ඕන නම් මේකට හරක කිව්ව හැකි, මේක ඕන නම් පුතා කිව්ව හැකි, මේකට කෙත් වතු කිව්ව හැකි. ඔය සේරම කෙලෙස්. ඔය සේරම නාම රූප විතරයි. ඔය සේරම සංස්කාර විතරයි. ඒ සංස්කාරයට ඕනෑ නමක් දීගෙන, ඒක තමන්ට නම්බුවට තමන්ගෙ ආධ්‍ය භාවයට හේත්තු කරගන්නෙ යමක් නැති කෙනා. සීල සමාධි ප්‍රඥ ඇති වෙච්ච කෙනාට එහෙම යමක් හේත්තු වෙන්න අවශ්‍ය කරන්නෙ නෑ. ඒ නිසා මේව සංස්කාර වශයෙන්ම නතර කරනවා. ඒක කිව්වට පස්සෙ මාරයා එතනම අන්තර්ධාන වෙනව.

මේ සත්ත්ව විෂයෙන් යුතුව වස්තු විෂයෙහි, ප්‍රතිබිම්බ විෂයෙහි, සේලා භික්ෂුණියට මාරයා ඇවිල්ල කියනවා, මේ බිම්බය උඹ කරගත්ත එකක්ද? මේ බිම්බය උඹට කවුරුත් කරල දීපු එකක්ද? කොහින්ද මේක පටන්ගත්තේ? කවුද මේක හැදුවේ? කියල අහනවා. එතකොට සේලා භික්ෂුණිය මාරයාට කියනවා නයිදං අත්තකතං බිම්බං - නයිදන පරකතං අසං. මේක මා විසින් කරන ලද ප්‍රතිබිම්බයකුත් නෙමෙයි. මට කවුරුවත් කළ සාපයකුත් නෙමෙයි. හෙතං පටිච්ච සමුභ්‍රතං - හෙතුහංගා නිරුජ්ඣති. මේකට වස්තුවක් කියල කියනවා නම් ඒ වස්තුව ඇති වුණේ හේතු මිනිත්. හේතු නැති තැනක වස්තුවක් නම් වස්තුවයෙන් අයිත් වෙනවා. ඒක සතෙක් කියනවා නම් ඒ සත්ත්ව භාවයට පත් වුණේ හේතු නිසා, හේතු නැති වුණාට පස්සෙ සත්ත්ව සංඥව නැති වෙනව. මේක මම කියාගත්තේ හේතු නිසා නම්, හේතු නැති වුණාට පස්සෙ මමත්වය නැති වෙනව. එහෙම නැතුව මේ මාරයා කියන ඒකට ඔව් ඔව් මේකා හොඳ කිලාඩි වර්ගයේ හරකෙක්. මේකා අයර්ෂර් වර්ගයේ හරකෙක්. මේකා සාමාන්‍යයෙන් ගමේ බටු හරකුන්ට වැඩිය හොඳයි කියල ඕක බදගත්ත ගමන් අන්න අර පවෙච්චි කියන අපි අදහන ගතියට එනවා මේක මම, මේක මගේ, මේක ආත්මය කියල. ඒකට පණ දෙන්නෙ තමන් නම්, ඒක විහිත් තමන්ගේ පණ නසනවා.

ඒක නිසා ඒක එද පටන්ගත්ත තැනම එහෙම තිබ්බ නම් වස්තුව වේවා, එහෙම නැත්නම් සත්තු වේවා, කෙත් වතු වේවා ඒක විෂයෙහි එහෙම කල්පනා කරන්න පුළුවන් නම්, ඒක සුතමය

මට්ටමෙන් ගන්න පුළුවන් යම් ප්‍රමාණයකට. ඒක වින්තාමය මට්ටමෙන් යම් ප්‍රමාණයකට ගන්න පුළුවන්. නමුත් මේ දෙකම පෞද්ගලිකත්වයේ රූපි අරුතිකම්වල වෙනසක් ඇති කරන්නේ නෑ. යම්ම දවසක ආනාපානසති භාවනාව අරගෙන, ඒකේ ඇත්තා වූ ආශ්වාස ස්වාභාවික ලක්ෂණ, ප්‍රශ්වාස ස්වාභාවික ලක්ෂණ හොඳටම තුනී වෙලා, ඒකේ ආශ්වාසයක් ප්‍රශ්වාසයක් කියලා ගන්න දෙයක් නෑ, නමුත් නැත්තේ නෑ, කියන මට්ටමට සංඥව තුනී වේගන යන තැනට යනකල් හොඳට සතියෙන් සමාධියෙන් බලාගෙන හිටියොත් ජේනවා සම්මුතිය දිහා හොඳට බලනකොට සම්මුතිය හැලෙන ගතියක් තියනව. ඒ හොඳට බලන එකට තමයි අපි සමාසක් දෘෂ්ටිය කියලා කියන්නේ. සම්මුතිය අල්ලාගෙන බැලුවොත් ඒකේ සම්මුති ලකුණ හැලෙන්නේ නෑ. කවදකවත් වැටෙන්නේ නෑ. සම්මුතියටම අහු වෙනව. මෙතෙහි කරගන්නත් බැරුව යනවා. වේදනා හිතීවිලි සද්දවලින් වට කරගෙන නීවරණ මතු කරනවා.

නමුත් හුගදෙනෙක් මෙතන ඉන්න ඇත්තො දන්නව ආනාපානය දිහා බලාගෙන ඉන්නකොට ආනාපානය තුනී වෙන ගතියක් තියනවා. තුනී වෙනකොට වෙන්නේ මේක තමයි. මොකද්ද අර තිබුණ සංඥව තුනී වේගන තුනී වේගන යනවා. එතකොට අපිට පිළිගන්න සිද්ධ වෙනවා, මේ සංඥව තුනී වීම නිසා මේක හුදු සංස්කාර පුංජයක්. මේක හුදු නාම රූප දෙකක් පමණයි කියන තැනටයි මේ ගෙතියන්නේ. මේක අදහන්න කැමති නැතිකමයි තියෙන්නේ. ඒ මොකද, කිනහු සතොති පච්චෙසි කියන විදිහට වජිරා හික්ෂුණිය ඇහුවා වගේ මේ දැන් ඇත්තෙන්ම සතෙක් කියලා උඹ අදහනවද කියලා මාරයාගෙන් අහන එක අපිට අපෙන්ම අහන්න වෙනව, දැන් ඔතන ඔය නැති වුනේ මමද? දැන් ඔය නැති වුණේ මගේ රූපි අරුතිකම්ද? ඒකද උඹ අදහන්නේ? එහෙම නැත්නම් මේ භාවනාවෙන් පෙන්වන, මේකේ තියෙන්නේ ධාතු පමණයි. ස්වාභාවික ලක්ෂණ පමණයි. නාම රූප පමණයි. මේකේ තියෙන්නේ මේ සංස්කාර පමණයි කියන එකද ගන්නේ?

සර්වඥයන් වහන්සේ ඔය කියන ප්‍රශ්නවලට ඇඟිලි ගහන්නෙම නැ. ඔතෙත්ට ගෙනියල, ගන්න තීන්දුව ගන්න ඇරලා නිකන් ඉන්නව. මොකද ඔය කාගේවත් බලපෑමෙන් කෙරෙන්නෙ නැ. එකයි කියන්නෙ. මේක සුතමය මට්ටමක් නෙමෙයි. වින්තාමය මට්ටමක් නෙමෙයි. භාවනාමය මට්ටමක්. මේකට දෙන්න තියන හොඳම ආදර්ශය තමයි ඕක නැවත නැවත හිතට පෙන්වන්න. මේකෙ තියෙන්නෙ සංස්කාර පමණයි, නාම රූප පමණයි කියල අහිතව බලාගෙන ඉන්නකොට දවසක ඇතුළත පරිවර්තනය සිද්ධ වෙනව. අන්න එදට අපිට පුළුවන් වෙනව, ඔය කෙත් වතු පුත්තදරාවන් විෂයෙහි අදහස අතහැරල අපේ ශීල සමාධි ප්‍රඥ විෂයෙහි ලොකු ශක්තියක් ඇති කරගන්න. එව්වත් සංස්කාර කරගන්නේ නැතුව ඉදිරියට ගියොත් තමයි ඔය කියන විදිහට විනතණෙතා පුරාහෙදෙ කියන විදිහට, කය බිඳී මරණයට කලින් ඔය කියන උපශාන්ත භාවයට යන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. එතකොට කපං දසසී කපං සීලො කියන විදිහට ඒකයි සීලය වෙන්නෙ. ඒකයි දර්ශනය වෙන්නෙ. ඒ පුද්ගලයා නිවන් නොදුක්කත් ඉන්නෙ උපශාන්ත මට්ටමේ තමයි. අනිවාර්යයෙන්ම නිවනට මුණ දීල ඉන්නෙ.

ඒ නිසා සියලු දෙනාටම මේ ගත වෙන වස් කාලෙ, මේ ධර්ම කොට්ඨාශවලත් තමතමන් කරන භාවනා නිසාත් කරගෙන යන වැඩ පිළිබඳ විශ්වාසය ඇති වෙලා, අඛණ්ඩව සතතව සක්කච්ඡකාරීව මේ වැඩ කරගෙන යෑමෙන් උපශාන්ත භාවය ගත කරපු ඇත්තන්ගේ පාරට හෝ නැත්නම් ඒ මට්ටමට හෝ යාගන්න ශක්තිය ටෙට්ටර්ස් බලය ලැබේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් නතර කිරීමට බලාපොරොත්තු වෙනවා. සියලුදෙනාටම සැනසීම උදව්වා කියල ප්‍රර්ථනා කරනවා.

19 | විෂම ලෝකයේ නොසැලෙන මනසක්

නමෝ තසං භගවතො අරහතො සමමා සමබ්බදාසං

යෙන නං වර්ජ්ජ පුපුර්ජනා අථො සමණබ්බාහමණා,
තං තසං අපුරෙකකතා තසමා වාදෙසු නේජතී'ති.

යෝගාවචර මහා සංඝ රත්නයෙන් අවසරයි. උපාසක මහත්වරුන් සම්බන්ධ කරගෙන සතියකට වතාවක් බ්‍රහස්පතින්ද දවසේ උදේ අපි ධර්ම දේශනාවක් සඳහා වෙන් කරගෙන තියනව. ඒක සඳහායි අද මේ කාලය එළඹිලා තියෙන්නේ. ඒ ධර්ම දේශනාවට මාතෘකා වශයෙනුයි මේ ගාථාව අපි ඉදිරිපත් කරගත්තේ. මේ ගාථාව සඳහන් වෙන්නේ, අපි පසුගිය දවස් කීපයේම ධර්ම දේශනා මාලාවකට පොදුවේ ඉදිරියේ තියාගත්ත පුරාහෙද කියන සූත්‍රයේ. පුරාහෙද සූත්‍රය සුත්ත නිපාතයේ අට්ඨක වග්ගයේ සඳහන් වෙන වටිනා සූත්‍රයක්. විශේෂයෙන්ම ඥාන චරිතයාට, ප්‍රඥාවන්තයාට සුදුසු වශයෙන් පසු කාලීන ආචාර්යවරුන් හඳුනාගත් සූත්‍රයක්. සුත්ත නිපාතය අඩංගු වෙන්නේ බුද්දක නිකායේ. බුද්දක නිකාය තියෙන්නේ සූත්‍ර පිටකයේ. සූත්‍ර පිටකය කියල හඳුන්වන්නේ ත්‍රිපිටකයේ එක පිටකයක්. ඉතින් ඒ නිසා පොත් පත් පෙරළන ඇත්තන්ට නම් හොයාගන්න පහසු වෙනවා සූත්‍ර පිටකයේ බුද්දක නිකායේ සුත්ත නිපාතයේ අට්ඨක වර්ගයේ පුරාහෙද සූත්‍රය කියල කිව්වහම.

මේ වෙනකොට මුලින් මුලින් ඒකට ගොඩක් අදාළ මූලික භාවනාමය පැත්තෙන් ගැඹුරු ධර්ම කාරණා පෙන්වල, මේ වෙන කොට ඒකෙ තියන සීලයට සම්බන්ධ නැත්නම් සමාධි මට්ටම දක්වා පැතිරෙන ගුණ ක්‍රමයෙන් විස්තර කරනවා. මේ සූත්‍රය ප්‍රධාන වශයෙන් යොමු වෙලා තියෙන්නෙම, කථංදසී කථංසීලො උපසන්නොති වුවවති කියන, නිර්මිත සර්වඥයන් වහන්සේ නමක් විසින් අසන ලද ප්‍රශ්නයකට අපේ ගෞතම සර්වඥයන් වහන්සේ දෙන පිළිතුරක් වශයෙන්. කොයි ආකාරයක සීලයක් ඇත්තා වූ, කොයි ආකාරයක දෘෂ්ටියක් ඇති කෙනෙකුටද උපශාන්ත යැයි කියන්න පුළුවන් වෙන්නෙ? කියන එකයි ප්‍රශ්නයයි නැත්නම් මේ සීල සමාධි ප්‍රඥ පිළිබඳව සර්වඥයන් වහන්සේලාගේ මට්ටමේ සාකච්ඡාවක් නැත්නම් දෙබසක් සල්ලාපයක් යන්නෙ. කොයි යම් ආකාරයක ප්‍රඥවක් යම් ආකාරයක සීලයක්, නැත්නම් කථංදසී කථංසීලො, කොයි යම් ආකාර සීලයක්, කොයි යම් ආකාර දර්ශනයක් නැත්නම් දෘෂ්ටියක් ඇති කෙනෙකුටද උපශාන්ත යැයි කියන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. ඉතින් එතනදී මේ සීලය දක්වලා, ප්‍රඥව දක්වලා ඒ දෙකෙන් සුදුසුකම් ලබපු උපශාන්ත ඇත්තෙක් පිළිබඳව ප්‍රශ්න කරනවා.

මේක අටුවාවේ සඳහන් කරන්නෙ සමාධියයි උපශාන්ත භාවයේ සඳහන් කරන්නෙ කියල. එතකොට අහන්නේ කුමන සීලයක්, කුමන ප්‍රඥවක් ඇති කෙනෙකුටද නියම සමාධි දෘෂ්ටිය සඳහන් වෙන, සමාධි සමාධිය පිහිටන්නෙ. නැත්නම් කොයි කෙනාටද සමාධිය ඇති කෙනා කියල, උපශාන්ත වෙච්ච කෙනා කියල කියන්න පුළුවන්නෙ, කියල ප්‍රශ්නයක් අහනවා. ඒකට ගෞතම සර්වඥයන් වහන්සේ දෙන උත්තරය තමයි චිත්තඝෝෂා පුරාහෙද. කය බිඳී මරණයට කලින්, තෘෂ්ණාව ක්ෂය කිරීම සඳහා යම් කිසි කෙනෙක් උපශාන්ත වෙනවද, එන්න ඒ උපශාන්ත භාවය තමයි නියම උපශාන්ත භාවය, සීලයෙන් ප්‍රඥවෙන් ආධාර උපකාර ලබපු. අන්න ඒ උපශාන්ත භාවය ලබාගැනීම සඳහා තමයි මේ තාක් ඒ සූත්‍රයේ සඳහන් එක එක ගාථාවලින්, විවිධ පැති වලින් පෙන්වලා දීල තියෙන්නෙ - කොයි ආකාරයක සීලයක්, කොයි ආකාරයක ප්‍රඥවක්,

එවැනි උපශාන්ත භාවයකට ජීවිතය යොමු කරගන්න, නතු කරගන්න, නමාගන්න කෙනෙක් විසින් ඇති කරගත යුතුද කියල.

ඒ අනුව බලනකොට අපි එදිනෙද ජීවිතයේ දිට්ඨිදම්ම වශයෙන්, මේ ජීවිතය මෙලොව වශයෙන්ම ලබන්න පුළුවන් සැපයක් ලබනවා නම් ඒ සැපය අපට ලැබෙන්නේ සමාධියෙන්, උපශාන්ත භාවයෙන්. ඒ උපශාන්ත භාවය සමයක් උපශාන්ත භාවයක් නම්, ඒක සමාජයටත් ඒකෙන් එන කම්පනය, හොඳ සෞඛ්‍ය සම්පන්න කම්පනය, වැටහෙන්න පටන්ගන්නවා. දැන හෝ වේවා නොදැන හෝ වේවා, හිතලා දුන්නත් නොහිතා දුන්නත්, යම් උපශාන්ත භාවයකට යම් පුද්ගලයෙක් පත් වුණා නම්, ඒ පුද්ගලයා නිසා ඒ අවට පරිසරයටත් විශාල ශාන්තියක් ඇති වෙනවා. අන්න ඒ ශාන්තිය ඇති කරගැනීම සඳහා කොයි ආකාරයක සීලයක්, කොයි ආකාරයක ප්‍රඥවක් අවශ්‍යද කියන එකයි ප්‍රශ්නය නගන්න.

අභ්‍යන්තර සාසනය බාහිර සාසනය කියන දෙකේම සමතුලිත භාවයක් සම බර භාවයක් ආවේ නැත්නම් සමාජයටත් තමන්ටත් අප්‍රීඩිත බාහිර වශයෙන් දෙපිරිසටම ශාන්ත භාවයක්, සැනසීමක් ලබන්න අමාරුයි. එහෙම නොලැබුණොත් එවැනි පණිවිඩයක්, එවැනි හොඳ කම්පනයක්, බොහෝ දුර දිග පවතින්නේ නෑ. සර්වඥයන් වහන්සේ තමන්වහන්සේ වශයෙන් එවැනි තත්ත්වයකට පත් වෙලා, අනිකුත් මනුෂ්‍ය ජාතියට එවැනි තත්ත්වයකට පත් වීම සඳහා තමයි, බුද්ධ රත්නය විසින් ධර්ම රත්නය දේශනා කරන ලද්දේ. අන්න ඒ බුද්ධ රත්නය විසින් දේශනා කරන ලද ධර්ම රත්නයට අනුව ගැළපෙන පිරිස තමයි සංඝ රත්නය කියල කියන්නේ. ආන්න ඒ පිරිසට සීලය වැදගත් වෙනව. ප්‍රඥව වැදගත් වෙනව. එතකොට මේ උපශාන්ත භාවය කියන, ලෝකයා අප දැකලා දැනගන්න, අභ්‍යන්තර, ශාන්ත භාවය පිළිබඳ ලකුණ වැදගත් වෙනව. මොකද, ලෝකය කියල කියන්නේ නිවන් ලබපු ලෝකයක් නෙවෙන්නිසා. විශේෂයෙන්ම මේ ගාථාවේ සඳහන් වෙනවා, යෙන නං වජ්ජු පුපුජ්ජනා අථො සමණබ්‍රාහ්මණා. යම් තාක් රාගයෙන් රක්ත වූ, ද්වේෂයෙන් ජීවලිත වූ, මෝහයෙන් මත් වූණ පෘථග්ජන ලෝකෙ ජීවත් වෙනවාද, මේ

සමඟ බ්‍රාහ්මණයෝ, මේ සමයක් දෘෂ්ටික සාසනයේ සමයක් දෘෂ්ටිය අගය ආඩම්බරය කරන ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් හැර අපො අනිකුත් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝත් ඉන්නවද, තං තස්ස අපුරෙකකතා තස්මා වාදෙසු නෙ'ජතී. ඒ ඇත්තන් විසින් කට ඉස්සර කරනවා නෙ.

අර විදිනේ බුදු භාමුදුරුවෝ කෙනෙක් අහපු ප්‍රශ්නයට, බුදු භාමුදුරුවෝ කෙනෙක් දෙන උත්තරයක් වශයෙන් දෙන මේ සීලයේ ස්වභාවය, ප්‍රඥාවේ ස්වභාවය කටයුතු භොයාගෙන කටයුතු කරන්න යන කෙනාට අපි කියනවා සමයක් දෘෂ්ටිකයයි කියල. ඒ සමයක් දෘෂ්ටිකය ජීවත් වෙන්නෙ පෘථග්ජන ලෝකයේ. නැත්නම් අනිකුත් එවැනිම නිවන් මාර්ග විමුක්ති මාර්ග ස්වර්ග මාර්ග භොයාගෙන යන අනිකුත් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් ඉන්න ලෝකෙ. ඒ ඇත්තො හැම වෙලාවේදීම එක පැත්තකින් විමසුම් නුවණින්, අනිත් පැත්තෙන් විවේචනාත්මක විදිනට, සමයක් දෘෂ්ටියේ යන එක්කෙනාටත් වාද පථ හෙළනවා. වාදෙට ආරාධනා කරනවා. වෝදනා එල්ල කරනවා. ආන්න එහෙම වෝදනා එල්ල කරපුවහම ඒ විෂයෙහි ගැටිගෙන, ඒ විෂයෙහි යොමු වෙලා එල්ලිගෙන යන ගතියක් නෑ. මේකයි මේ දැනගන්න පුළුවන් ලකුණ. තමන්ට තමන් වශයෙන් දැනගන්න පුළුවන්, කොතෙකුත් ආකාරයෙ වෝදනා, කොතෙකුත් ආකාරයෙ අභියෝග, කොතෙකුත් ආකාරයෙ දෘඪ වචන, දමා ගැසීම් - සමහර වෙලාවට මේවට 'අධි වචන' කියලත් කියනවා - ඒ වගෙ වචන ඇහුණට එවැනි කෙනෙක් එව්ව එක්ක එව්වරම උත්තර බැඳීමට බැඳිලා නෑ. ඒ බැඳිලා නැති නිසා ලොකු ශාන්තියක් ලබනවා.

යෙන නං වජ්ජු පුපුජ්ජනා අපො සමඟබ්‍රාහ්මණා. මේ විදිනට රාගයෙන් ද්වේෂයෙන් මෝහයෙන් බැඳිව්ව පෘථග්ජනයෝ හෝ අනිකුත් සමඟ බ්‍රාහ්මණයෝ තං තස්ස වචන කථා කරනවා නම්, ක්‍රියා කරනවා නම්, මෙයාට අභියෝග කරනවා නම්, එව්ව ඉස්සරහින් තියාගෙන ඒකෙම හැප්පී හැප්පී ඒකෙම පටලැවී පටලැවී ඉඳීම නෙවෙයි ප්‍රධාන දේ. ප්‍රධාන දේ තමන් තුළ තියන අර සීල සමාධි ප්‍රඥ පුරන, අභ්‍යන්තර සාසනය වඩන වැඩ පිළිවෙළ. ඒ නිසා ඒ ඇත්තො ඒ වාදවලින් සැලෙන්නේ නෑ. පැරදුණයි කියල

සැලෙන්නෙත් නෑ. දිනන්ට උවමනාවක් ඇත්තෙත් නෑ. දිනුවයි කියල සැලෙන්නෙත් නෑ. මේක භාවනා කරන කෙනාට හොඳට තේරෙන්න පටන් අරගන්නවා. ඒ මොකද, අපි කොච්චර කාය විවේක, චිත්ත විවේක, උපධි විවේක කියල කය වශයෙන් ආරණ්‍ය සේනාසන, රුක්ඛමූල සේනාසන, ශුන්‍යාගාර කරා ගියත්, චිත්ත විවේක පිණිස ධ්‍යාන භාවනාවකින් හෝ සමාධියකින් යම් යම් අවස්ථාවල හිත නිවරණවලින් වෙන් කර තබාගෙන හිටියත් අපිට අනිකුත් එවැනි භාවනා කරන අය හෝ භාවනා නොකරන පිරිස් සමග දයක කාරකාදීන් සමග කථා කරන්න හැසිරෙන්න සිද්ද වෙනව. ආන්න ඒ කථා කරනකොට හැසිරෙනකොට අනිවාර්යයෙන්ම ඒ පැතිවලින් මේ විදිහට රාගයෙන් ද්වේෂයෙන් මෝහයෙන් නිශ්‍රිත වෙච්ච චෝදනා යෝජනා ඉදිරිපත් වෙනව. අභියෝග ඉදිරිපත් වෙනව.

අන්න එව්වයෙදී - එව්වට සාමාන්‍යයෙන් කියන්නෙ විවාද කියල, වාද කියල - අන්න ඒ වාද විෂයෙහි නේ'ජනි. මේකෙ න ඉඤ්ජනි කියන පදයෙන් තමයි හදගෙන තියෙන්නෙ. නේ'ජනි කියල කියන්නෙ න චලනනි සැලෙන්නෙ නෑ. වෙන විදිහකට කියනවා නම්, අෂ්ට ලෝක ධර්මය විෂයෙහි නොසැලීම නම් වන, උපේක්ඛාවේ ලකුණක් තමයි, තව කවුරුහරි ඇවිල්ල කුප්පන්න හැදුවට අවුස්සන්න හැදුවට කුද්දන්න හැදුවට මෙයාගෙ එහෙම කුප්පන ගතියක් නෑ. කිපෙන ගතියක් නෑ. ඇවිස්සෙන ගතියක් නෑ. ඒ අවශ්‍ය කාරණාවට උත්තර දෙනව. එතනින් නතර වෙනව. මේක බොහෝම ගුණාත්මක වශයෙන් වෙනස් වීගෙන යන චරිත ලකුණක්, අභ්‍යන්තරයෙන් තමන්ට දැකගන්න පුළුවන්. ඒක නිසා මේ යෙන නං වජ්ජු පුපුස්සනා කියන එක සඳහන් කරල තියෙන්නෙ පුපුස්සනා යෙන රාගෙන වදෙයුං - සඛබ්බෙනි දෙව මනුසුං - රාගය ද්වේෂය මෝහය කියන මූලික කෙලෙස් වලින් කෙලෙසිලා ඉන්න සියලු පෘථග්ජන දෙවියන් බ්‍රහ්මයන් සහිත පෘථග්ජනයෝ, අපො සමණබ්‍රාහ්මණානි - අන්‍ය බාහිර ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ යන සියලුදෙනා විසින්ම නගන ලද වාද ඉස්සර කරගෙන, එව්ව ප්‍රධාන කරගෙන, එව්වගේම හැප්පි හැප්පි, එව්වගේම ඇලීගෙන එල්ලීගෙන යන ගතියක් කවදකවත් නෑ.

ආත්ත මේ ගතිය ඇති වෙන්නේ නම් ඇත්තටම - මේක පෙන්නන්නේ ඉහළටම ගිය, අරහත් භාවයට පත් වෙච්ච කෙනෙක්ගෙන්, අනිච්චාර්යයෙන්ම ඉබේම එන ගුණයක්. ඒක මංගල සූත්‍රය වගේ තැන්වල සඳහන් කරල තියනව, අෂ්ට ලෝක ධර්මයෙන් කම්පා වෙන්නේ නැති ගතිය. ඒක සඳහන් කරන්නේ මාර්ග එල නිවන් ලැබීමත් නිවනක්. ඒ නිවන් ලැබීම සඳහා තමයි අසෙවනා ව බාලානං ආදී ක්‍රමයට පටන් අරගෙන දිගින් දිගට කුච්චුන්වේගන යන්නේ. චුද්ධස්ස ලොක ධමමෙහි නිවන ලැබුවට පස්සේ චුද්ධස්ස ලොක ධමමෙහි - විතං යස්ස න කම්පති. ලෝක ධර්ම, නින්ද ප්‍රශංසා කියන වචනෙකට කිට්ටු කරල තමයි මේ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙන්නේ. නමුත් චුද්ධස්ස ලොක ධමමෙහි - විතං යස්ස න කම්පති - යමෙක්ගේ මේ හිත නොසැලේද, අසොකං - ඒකේදි සෝක කරන්නේ නෑ. විරජං - රංජනය කරන්නේ නෑ. බෙමං - ඔය කාන්තාරයක තියන කේම භූමියකට පත් වෙච්ච කෙනෙක් වගේ. ඒ වගේ දහෙන් දූවෙන්නේ නෑ. අසොකං විරජං බෙමං එතං මංගල මුත්තමං - මේක මංගල කාරණාවක්.

එතකොට ඒක ලෞකිකත් වෙනව. ලෝකෝත්තරත් වෙනව. ඒක නිසා යම් කිසි කෙනෙක්ගේ භාවනාව දියුණු වීගෙන යනකොට ඒ මංගල කාරණාව එළි වෙන්නේ කොහොමද? අකම්පිත ගතියෙන්, න ඉක්ඛන්ත ගතියෙන්, නිසසල ගතියෙන්, අකුසාලා කියන ගතියෙන්. මේක අවසාන කෙළවරෙන්, ඒ කියන්නේ උපේක්ෂාවක තියන උසස්ම ගුණය විදිහට දක්කට, සාමාන්‍ය සතිය ගැන කථා කරනකොට මැන කාලේ ගොඩාක් පෙන්නල දෙන්න උත්සාහ කරනවා, වහා ප්‍රතික්‍රියා නොකරන, තමා කරා එන මේ වාද විවාද විතරක් නොවෙයි, අපි කිව්වොත් ඇහෙන දකින, ගඳ රස බලන, පහස ලබන, හිතට එන දේවල්, ඒ කියන්නේ බාහිර අරමුණු කොයි එක ආවත් එව්වාට නොසැලෙන එව්වා නිසසල වෙන ඉක්ඛන්ත, නැත්නම් වහා ප්‍රතික්‍රියා නොකරන ගතිය සතියේ ගුණයක්.

සතිය තමයි සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්මවල භාපුරා කියාගෙන ඉස්සෙල්ලාම පටන්ගන්නේ සතිපට්ඨානයෙන්. අත්ත ඒ

සතියේ ගුණය, මේ නොසැලෙන, ප්‍රතික්‍රියා නොකරන ගතිය, මේ සාසනික ධර්ම විෂයෙහි, නැත්නම් අධ්‍යාපන පැත්තෙන් බලනකොට ඉගෙනගන්න පැත්තෙන් බලනකොට, බටහිර චින්තනය බොහොම ලොකු තැනක් දීල තියනව. සතිය කියල කියන්නෙ වහා නොකිපෙන ගතියක්. සතිය කියල කියන්නෙ පූර්ව නිගමනවලින් තොර ගතියක්. තේරුම් බේරුම් නැතුව එන දේට එන තාලෙට මූණ දෙන ගතිය. ඒක සුවර්තවාද සීලය වාගෙ, නැත්නම් ධර්ම අධර්ම සාධාරණ අසාධාරණ කියන දේ පිළිබඳව ගොඩක් සංස්කෘතික ගති ලකුණු ඇත්තා වූ ආසියාකරයෙ ඇත්තන්ට හරි අමාරුයි මේක තේරුම්ගන්න. මේ හැම දේම කෙරෙහි සම සිත පැවැත්වීම, සතියේ පෙන්නන්න හදන මේ ලකුණ හුගදෙනෙක් තේරුම්ගන්නෙ බැරිම තැන. එහෙම නැත්නම් අන්තිමට.

ඒ නිසා සමහර විටක සතිය ගැන කථා කරනවට විරුද්ධවත් වාද කථා කරනවා. සතියේ මෙහෙම ගුණ ගැන බුදු භාමුදුරුවෝ කියල නැත. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සතියෙන් සදහන් කරල තියෙන්නෙ 'ස්මෘති' කියන ගතිය පමණය. පෙර කී දෙයක් ඇසූ දෙයක් සිහියේ තබාගැනීම පමණය. එහෙම නැතුව වර්තමානයේ තියන දේවල් පිළිබඳව පූර්ව නිගමනවලින් තොරව, ඒවත් එක්ක 'උරුට්ටු වෙනවයි' කියල වචනයක් තියෙන්නෙ - එහෙම එකට එක නොකර බලාගෙන ඉන්න ගතිය කියන එක නෙවෙයි කියලයි මේ අය කියන්නෙ. සිංහලෙන් ලියල තියන පොත්වල ඉතාමත්ම කලාතුරකින් තමයි ඒ වචනය, ඒ අදහස සන්නිවේදනය කරන්න වචන පාවිච්චි කරල තියෙන්නෙ. වාක්‍ය පාවිච්චි කරල තියෙන්නෙ. පාවිච්චි කරන්න අමාරුයි. සිංහල භාෂාවෙ හරිම අමාරුයි. ඒ විතරක් නෙමෙයි එහෙම පාවිච්චි කරන වචනක් සංකර විදිහට බටහිර උරුවක් විදිහට සම්ප්‍රදය ප්‍රතික්ෂේප කරන ගතියක් තියනව.

නමුත් ලාංකිකයන් තුළ පවා, නැත්නම් ලංකාවේ දෙමව්පියන්ට ජාතක වෙච්ච ලාංකික දරුවන් තුළ පවා සමහර විට බටහිර චින්තනය වගෙ උරුවක් තියන ඇත්තන්ට මේ වචනය බොහොම ප්‍රිය වෙනව. බොහොම මනාප වෙනව - ආශ්වාසයටත්

ප්‍රශ්නවලටත් සම සිත පවත්වන්න. ආශ්වාසය ගොරෝසු වුණත් ගොරෝසුවට දැනුණත් සියුම්ව දැනුණත් සම සිත පවත්වන්න. ආශ්වාසයට ප්‍රිය වුණත් අප්‍රිය වුණත් සම සිත පවත්වන්න. ඇතුළත පෙනුණත් පිට පෙනුණත් සම සිත පවත්වන්න. ආශ්වාසය මේ තිබ්ල නැති වේගන යනව දැනුණත් තියන කොට වගේම සම සිත පවත්වන්න. නැතුව තියන එක මතු වේගන එනවා වගෙ වුණත් තියනකොට වගෙ සම සිත පවත්වන්න.

ආත්ත ඒ විදිහට මේ දේශනාවේ සඳහන් වෙන එකොළොස් ආකාරය දිහා හෝ සම සිත පවත්වනවා කියන එක ආධුනිකයට තේරුම්ගන්න අමාරුයි. ඇත්තටම ඒක සාධාරණයි එහෙම කියන එක. ඒ මොකද ආධුනිකයා බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ ගොරෝසු වූත් අජිකුත්තික වූත් ප්‍රිය වූත් වර්තමාන වූත් ළග වූත් ආනාපානය. ඒක තියනකොට සතුටු වෙන ගතියක් තියනව. එතකොට එයා දන්නව හිත අරමුණේ තියනවයි කියල. යම්ම වෙලාවක අරමුණ දුරස්ථ වුණොත් අප්‍රිය වුණොත් පිට තියනව වගෙ දැනුණොත් සියුම් වුණොත් නැති වේගන යනවා දැක්කොත් නැති වේගන ඇති වේගන යනවා දැක්කොත් ඉතින් ලොකු කම්පන ගතියකට ඉංජන ගතියකට වලන ගතියකට පත් වෙලා, කමටහන් සුද්ද කරන්න ඕනෑ කියල මේක ලොකු මාතෘකාවක් කරගන්නවා. ඒ මොකද, ඉස්සෙල්ලාම තාම අරමුණ හාද කරගන්න, අඳුනාගන්න මට්ටමේ ඉන්න නිසා.

නමුත් යම්ම මට්ටමකට ඒ මූල කර්මස්ථානය ආනාපානය නම්, නැත්නම් පිම්බීම හැකිලීම නම්, නැත්නම් සක්මන් කරනකොට වම දකුණ වශයෙන් බලන එක නම්, යම් ප්‍රමාණයකට හඳුනාගෙන යම් ප්‍රමාණයකට ඒ අරමුණට මුණට මුණ දල ඉන්න පුළුවන් වෙනකොට වෙන්නෙ, තලතුනා වෙන්න වෙන්න, සතිය තහවුරු වෙන්න වෙන්න, අරමුණට මුණට මුණ දල වැඩි වෙලාවක් ඉන්න ඉන්න, අර ගොරෝසු ගති නෙමෙයි සියුම් ගති තිබුණත් ටිකක් ඉවසාගෙන ඉන්න පුළුවන් ගතියක් ගැන ගුරුවරු කමටහන් සුද්ද කරනකොටත් කියනවා. බණ කියනකොටත් කියනවා. ධර්ම සාකච්ඡා කරනකොටත් කියනව.

එතකොට යෝගාවචරය ටිකක් ඒකට පර්යේෂණය කරල බලන්න යනවා. නැත්නම් සමහර වෙලාවට නාසිකාග්‍රයේ තිබුණ එක ඊට අඩියක් විතර ඉස්සරහින් ජේනවා වගෙ ජේන වෙලාවල් එනව. එහෙම නැත්නම් ඒ නාසිකාග්‍රය දිගෙ ඇතුළට ගිහිල්ල මොළේ මැදට යන්නා වගෙ අභ්‍යන්තරගත වෙනවත් තේරෙනවා. සමහර වෙලාවට ඉස්සෙල්ල ඉස්සෙල්ල ආනාපානය තියනව. හොඳයි. සතුටුයි. ප්‍රබෝධයි. නමුත් සමහර වෙලාවට තියනව. තියනව තමයි ඉතින් ඕකේ ඇති වැඩේ මොකද්ද? මහ කම්මැලියි. ඕකෙන් මොකද්ද හම්බ වෙන රජ සම්පත. ඕකෙන් මොකද්ද හම්බ වෙන ලාබේ කියල, තියන ආනාපානයටත් නුරුස්සනා ගති පහළ වෙනවා. එතකොට හිත නරක් කරගන්නව. ඒ මොකද හේතුව? ඒ ඉඤ්ජන ගති වංචල ගති වපල ගති නිසා. ඉතින් දිගට දිගට එව්වා පිළිබඳව මැදහත් හිතීන් බලන්නට ඕනෑ. ඒක තමයි සතිය වාගෙ චෛතසිකයක් කියල දෙනකොට ඒ විවේචන වශයෙන් හෝ වේවා ප්‍රිය අප්‍රිය කොයි එක ආවත් ඒක දිහා හොඳට මැදහත්ව බලාගෙන ඉන්න කියන එකයි සතියෙන් උගන්වන්නෙ.

දැන් අපි ගත්ත ගාථාවේ තියන්නෙ ඒක බාහිරයේ යෙන නං වස්සු පුපුස්සනා - පොට පටලවා ගත්තා වූ පාඨග්ජනයො අනිකුත් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ තමන්ට වාද පථ ගේනවා. ඒ කියන්නෙ වාදෙක පටලවාගන්න හදනවා. ඒක ඒගොල්ලො අපිට එල්ල කරල කරන දෙයක් නෙමෙයි. ඒගොල්ලන්ගේ හැටි එහෙම තමයි. “අක්ක නිකං කෙක්ක වගෙ හොයන්නෙ මගෙ වැරදීමයි” කියන්නෙ. ඒ වගෙ තමයි හැම වෙලාවෙම ඉන්නෙ. කොයි වෙලාවෙත් කොක්කක් ගහන්න බලාගෙන තමයි. ඒක මේ කෙක්කෙ වැරද්ද. අපි ළඟ කටු කොහොල් තිබුණත් නැතත් නටනකොට අපේ ගාලෙන් ඇවිල්ල පැටලෙනවා. ඒකට ඒ පුද්ගලයාගේ දෝෂ දකින්නත් නරකයි. මම මේ වගෙ පැත්තකට වෙල බණ භාවනා කරන කට්ටියට මොකටද කොක්ක ගහන්න එන්නේ කියල අයිතිවාසිකම් ඉල්ලගන නඩු කියන්න යන්නත් නරකයි. ඒ වෙලාවෙදි තේරුම් අරගන්න ඕනෑ තමන්ගේ භාවනාවේ, නැත්නම් තපස් ගුණයේ, නැත්නම් උපේක්ෂාවේ දියුණුවක් එනවා නම්, වෙනද වගෙ ඒ එන කොකුවලට පැටලෙන්නේ

නැ. ඔය සංයෝජන කියල දහයක් අපි සඳහන් කරනවනෙ. සෝවාන් මාර්ගයේදී නැති වෙන සක්කාය දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බත පරාමාස ආදී වශයෙන්. ඒ සංයෝජ වලට කියන්නෙ හැකිලි කියල. කොකු කියල. ඒ කොක්ක දිගආරින එක තමයි අපි මේ භාවනාවේදී කරන්නෙ.

මේකට විහිලු උපමා කතාවක් තියනව, නගර මධ්‍යයේ ජලාශයක් තියන ප්‍රසිද්ධ නගරයක මනුස්සයෙක් බිලිබානවා. කවදකවත් මාලුවෙක් අහු වෙන්නේ නැතිලු. ඒ මනුස්සය ඒ වුණාට බොහොම උනන්දුවෙන් බිලිබානවා. මිනිස්සු ගිහිල්ල එක්කෙනෙක් දෙන්නෙක් බලාගෙන ඉඳල තියනව. ඊට පස්සෙ කිව්වලු “මනුස්සයො උඹ බිලි බාන පවුලකින් ආපු කෙනෙක් නෙමෙයි. කෙවුල් පවුලකින් නෙමෙයි. ඒකයි උඹට මාළු අහු වෙන්නේ නැත්තෙ. බිල්ලට කොක්කක් දපං” කියල. මිනිහ දගෙන ඉන්නෙ ඉදිකට්ටක්ලු. ඉදිකට්ටක් දගෙන බිලි බානවලු. ඉතින් කවදකවත් මාළුවෙක් අහු වෙන්නේ නැතිලු. ඉතින් ඒ වුණාට මනුස්සය ඒකටම යෙදිලා වරින් වර උස්සලත් බලනවලු. බලනකොට මිනිස්සුන්ටත් පේනවලු මේකෙ තියෙන්නෙ කෙළින් එකක්, කොක්කක් නෙවෙයි කියල. අර මනුස්සය ඇවිල්ල උපදෙස් දෙනකොට ඔහොම කරල වැඩක් නැ. මනුස්සයො මාලුවෙක් අල්ලනවා නම් කොක්කක් දපං. බිල්ලක් දපං කියනකොට ඒ මනුස්සය අර මනුස්සයගෙ මුණ දිහා බලලා ඔහේ බිලිබානවලු. ටික වෙලාවක් ගිහිල්ල අර මනුස්සයො කිව්වලු මේකට පිස්සුන් නැ. මොකක් හරි එකක් තියනවයි කියල ප්‍රභූවරයෙකුට කිව්වලු. ප්‍රභූවරයන් ඇවිල්ල කිව්වලු මෙහෙමයි මම කියන දේ කවුරුත් වගෙ මේ ගමේ අහනවා. මම මේ අනුකම්පාවෙන් කියන්නෙ. උඹ මාළුවෙක් අල්ලනවා නම් කොක්කක් තියෙන්න ඕනෑ කියල. මේ මනුස්සය ඒක උස්සල ඉදිකට්ට බලලා අර මනුස්සයාගේ මුණ දිහා බලලා මාළු බානවලු.

ඊට පස්සෙ ප්‍රභූවරය ගිහිල්ල ගම්මුලාදැනියාට කිව්වලු. ගම්මුලාදැනියන් ඇවිල්ල කිව්වලු මම මේ අනුකම්පාවෙන් කියන්නෙ මනුස්සයො, උඹ නිකන් නොකා නොබී මෙතන ඉඳල වැඩක් නැ.

මාළුවෝ අහු වෙන්තේ නම් නෑ. ඕකට කොක්කක් දපං. බිල්ලක් දපං. මිනි, පස්සෙ කෝරලේ මහත්තයට ගිහිල්ල කිව්වලු. කෝරලේ මහත්තය දිසා මහත්තයට කිව්වලු. දිසා මහත්තය ගිහිල්ල රටේ මහත්තයට කිව්වලු. ඔහොම කියල කියල ඉහළට යනවලු යනවලු. මේ මනුස්සයන් මේ වැඩේ දිගට කරනවලු. පස්සෙ ඕක අන්තිමට රජ්ජුරුවන්ට කිව්වට පස්සෙ රජ්ජුරුවෝ කිව්වලු, කවමදවත් එහෙම දෙයක් වෙන්න බෑ. ඕකේ මොකක් හරි එකක් ඇති කියල. රජ්ජුරුවෝ පංචකුරිය නාදයෙන් පෙරහැර කරගෙන එතනට ගිහිල්ල ඒ මනුස්සය ළඟ ඉන්නකොට, ඒත් මාළු බානවා. මිනිහ ඒක උස්සනකොට රජ්ජුරුවෝ කිව්වලු, මනුස්සයෝ, මම මේ වැඩ නැතුවට නෙමෙයි මෙතනට ආවෙ, මේ මාළු බානවා නම්, මාළු බලාපොරොත්තු වෙනව නම්, ඕකට ඉදිකට්ටක් දල හරියන්තේ නෑ. බිලි කොක්කක් දන්න කියල. ඒ මනුස්සය එතනදී කපා කරල කිව්වලු, මම මේ මාළු අල්ලන්න නෙමෙයි රජෙක් අල්ලන්නයි දැමීමේ කියල. බිලි කොක්ක ඇද වුණොත් පිළි ගඳ ගහන මාලුවෙක් අහු වෙන්තෙ. කෙළින් කට්ටක් දැමීමොත් රජෙක් වගෙ කෙනෙක් අල්ලනැහැකි.

ඒක නිසා මේ හැකිල්ලේ සක්කාය දිට්ඨිය කියල කියන්න කොක්කක්. සක්කාය දිට්ඨිය තියනව නම්, අක්ක නිකං කෙක්ක වගෙ වෙන්න ඕනෑ නෑ. තමන්ගේ කොක්කම ගිහිල්ල අහල පහළ තියන ඒවයෙ වදිනවා. ඔන්න ඔය සක්කාය දිට්ඨිය කියන හැකිල්ල, කොක්ක කෙළින් කෙරුවට පස්සෙ, උණු කරල ඉදිකට්ට වගෙ කෙළින් කෙරුවට පස්සෙ මොන දේකට දැමීමත් පටලැවෙන්නේ නෑ. ඇත්තෙන්ම මෙන්න මේ දික් කරන ක්‍රමය තමයි පළවෙනි මාර්ග ඥානයේදී පෙන්වන්නේ. කපං දසසී කපං සීලො උපසන්තොති වුවනි කියල නිර්මිත සර්වඥයන් වහන්සේ අහන ප්‍රශ්නේ මොන ආකාරයක සීලයක් තිබ්බොත්ද, මොන ආකාරයක දෘෂ්ටියක් ප්‍රඥවක් තිබ්බොත්ද එවැනි කෙනෙකුට උපශාන්ත යයි කියන්න පුළුවන්? සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරන්නේ විතතණො පුරාහෙද, තණ්හාව දුරු කිරීම මරණයට කලින්. තණ්හාව දුරු කරන පළවෙනිම කොක්ක දිග ඇරිල්ල තමයි ඔය හැකිල්ල දිග ඇරිල්ල තමයි සක්කාය දිට්ඨිය නැති කිරීම. සක්කාය දිට්ඨිය නැති කෙනාගෙ සාපු දර්ශනය නිසා මොන

දේට බැස්සුවත් ඒකෙ පිළි ගඳ සහිත මාළුවා ඇමිණිලා එන්නේ නෑ. මාළුවා කන්නෙත් නෑ. ඇමිණිලා ආවට එයාට ගසල දන්නත් පුළුවන්. අන්න ඒ ගතිය ඉස්සෙල්ලාම දකින තැන තමයි අපි අර කියාපු සතිය.

සතියේදී, අපි මේ කල්ප කෙළකෝටි ගානක් කරපු ආනාපානයට, මහ මුදේ වතුර වාගෙ තියන ආනාපානයට බැහැ බැහැ බැලුවට, අපි කිසිම දෙයක් ගොඩගන්න උත්සාහ කරන්නෙ නෑ ආනාපානයේ. මට අරක ලැබුණ. මට මේක ලැබුණ. මෙව්වර කෙරුව අව්වර කෙරුව කියල අපි ඒක නෙමෙයි, ඒක පාඨග්ජනකමේ නම්බුව. සක්කාය දිට්ඨියේ නම්බුව. ආනාපානය කරන්නෙ 'නොකළා සේ'. ඇස් ඇත්තේ අන්ධයෙක් වාගෙ වැඩ කරන්නෙ යම් ආකාරයටද, සද්ද තිබුණට සද්ද තියන තැන බීරෙක් වාගෙ වැඩ කරන්නේ යම් ආකාරයකටද, ඒ වගෙ ආනාපානය උදේ ඉඳල හැන්දෑ වෙනකල් ඉඳගෙන ඉන්නකොටත් පුළුවන් නම් කරනවා. හොඳට පුරුදු වුණාට පස්සෙ සක්මනේදීත් කරන හැකි. අනිත් වැඩ කරනකොටත් ඒ ඒ අරමුණු දිගේ ඒ ඒ ඉරියව්ව දිගේ හිත සමාදන් කරගත්තට පස්සෙ සමාහිත කරගත්තට පස්සෙ ඉබේම ආනාපානයට ගන්න පුළුවන්. ඒ ආකාරයෙන් ආනාපානය කොව්වර කළත් අපි කිසි සේත්ම මොනම දෙයක්වත් ආනාපානයෙන් අපට බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ නෑ. බලාපොරොත්තු වෙනව නම් බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ අනිමිත්ත අප්පනිහිත සුඤ්ඤාන කියන නිවන පමණයි. රජෙක්මයි අල්ලන්න හදන්න. ඉන් මෙපිට ධ්‍යාන අල්ලන්න, එහෙම නැතුව ලාබෙට තියන සාද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය අල්ලන්න ගියොත් අහු වෙන එක නම් අහු වෙනව. හැබැයි තමනුත් ඒකට අහු වෙනව. ඒක වළක්වන්න මොනම ක්‍රමයක්වත් නෑ. තමන් යම් ආකාරයකට ඒ වගෙ දේවල් අගය කරන්න යනවාද, ඒ අගය කරන දේ, නැත්නම් තමන් ගිහිල්ල අනුන්ගේ කොකු වලට අහු වෙනව වගෙ තමනුත් එතන කොක්කට අහු වෙනව. ඒ නිසා අහු වෙන එකයි අල්ලන එකයි දෙක එකමයි. තමන් අනුන් අල්ලන්න ගියොත් තමන් අහු වෙනව.

පුරෙකක කියන්නෙ යමකට යොමු වෙලා, ඵල්ල වෙලා යමක් ලබාගැනීමේ තියෙන ආසාව. අපුරෙකක කියල කියන්නෙ එහෙම

එකක් ඇත්තේ නෑ. ආනාපානය කරන්නේ ආනාපානය දැනගැනීම සඳහා. ආනාපානයේ ඇත්තා වූ ස්වාභාවික ලක්ෂණ හරහා, සන්තති ලක්ෂණය, සාමාන්‍ය ලක්ෂණය වශයෙන්, ඒකේ ස්වභාවය මතු වෙන්න අරින එක මිස ආනාපානය යමක් ඉල්ලනව නෙමෙයි. ආනාපානය පැය මෙව්වර ගානක් තියනව කියල සහතික ලියන්න හදනවත් නෙමෙයි. එහෙම නැත්නම් ආනාපානය කෙරුවොත් මට මේක ලැබෙයි අරක ලැබෙයි කියල මම බලාපොරොත්තු වෙනවත් නෙමෙයි. බලාපොරොත්තු වෙන ඒ සෑම දෙයක්ම ලැබෙන එක නම් ලැබෙනවා. ඒකට එල්ල වුණොත් ඒකට අහු වෙනව. එහෙම නැතුව යන ගමනකුයි මේකෙ සඳහන් කරන්නේ.

ඒක නිසා සර්වඥයන් වහන්සේගේ ගමනේදී උන්වහන්සේ සර්වඥතා ඥානය ලබාගත්තට පස්සෙ වුණත්, සර්වඥයන් වහන්සේ නා නා ප්‍රකාර වාදවලට, නා නා ප්‍රකාර නින්දවලට, නා නා ප්‍රකාර සැලසුම්, කුට පසුකමවලට අහු වුණා ලෝකයාගේ පැත්තෙන් බලන කොට. පෘථග්ජනයගේ පැත්තෙන් බලනකොට. නැත්නම් අන්‍ය ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ගේ පැත්තෙන් බලනකොට. නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ දන්නව උන්වහන්සේගෙ මෙහෙම අහු වෙන්න කොකු, සක්කාය දිට්ඨිය විතරක් නෙමෙයි කොකු දහයම දිග ඇරිලා තියෙන්නේ. අහු වෙන්නේ නෑ. ඒ නිසා උන්වහන්සේ සඳහන් කළා, මම කොච්චරක් ලෝකයේ නොගැටී ජීවත් වුණත්, ලෝකය හැමදම මගෙන් එක්ක ගැටෙන ගතියෙ නම් කිසිම අඩුවක් වෙන්න බෑ කියල. ලෝකයේ නොගැටී ජීවත් වුණාට සර්වඥයන් වහන්සේත් එක්ක ලෝකය ගැටෙන එකේ කිසිම අඩුවක් නෑ.

ඉතින් අපි හිතන්න ඕනෑ අපිත් අක්ක නිකං කෙක්ක වගේ, අපිත් කෙක්කක් නම්, ලෝකයේත් තියෙන්නේ කෙක්ක නම්, එතකොට මොකද වෙන්නේ? අනෙතා ජටා බහි ජටා - ජටාය ජටිතා පජා. ඇතුළෙන් ගැට පිටත් ගැට, මේ තුල් බෝලයක් අවුල් කරගත්ත වගේ, මේ ප්‍රජාව මේ ජාලේ පැටලෙනවා. ඉතින් ඒකට ගැලවීමට තියන ආරක්ෂාකාරී මාර්ගය එකම එක තමයි, පෘථග්ජනයේ පෘථග්ජනයේ වශයෙන් තේරුම් අරගෙන, අන්‍ය ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ

දෙවියෝ බ්‍රහ්මයෝත් පෘථග්ඡන බව තේරුම් අරගෙන, තමා දිනාවට එන මේ වාද පට විෂයෙහි න ඉඤ්ජනි - නොසැලෙනුයි උපශාන්ත නම් වෙයි. මේක හරි අමාරුයි. සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරන්නේ,

අහං නාගෝච සඛිනාමෙ වාපතො පතිනං සරං
අතිවාකාං තිතිකිසාං දුස්සිලො හි බහුජ්ජනො.

තමන්වහන්සේම සාක්ෂි කරනවා වෙන කියන්න දෙයක්, උත්තරයක් නැති තැන. මහණෙනි, මම යුදට වත් යුද ඇතෙකු සේ, දුන්නෙන් විදී එන ඊතල ඉවසා දරා සිටින්නෙමි. අතිවාකාං තිතිකිසාං - කට මැන දෙඩවන වාචාලයින්ගේ, වාද කාරයින්ගේ අති වාකා, අයෙ මොනවත් නෑ බොහොම ලස්සනට පෙරලා පලිප්පුවේ දුපු වචන. කිසිම වෙලාවක නෑ, අඩයටියක් වාගෙ කෙටි පොරොවක් වාගෙ දුන්නක් ඊතලයක් වාගෙ විදගෙන යන්නෙ හම තුනී සිවිය විතරක් නෙමෙයි. හමත් විදල, මසත් විදල, නහරත් විදල, ඇටත් විදල, ඇට මිදුළු දක්වාම යනවා. ඒ වගෙ වචන කථා කරන්නේ. අතිවාකාං තිතිකිසාං,

මොකද කාරණාව? දුස්සිලො හි බහුජ්ජනො - බොහෝදෙනා දුස්සිලයි. ඒක නිසා මම බුදු වුණයි කියල ඒ බහු ජනතාවගෙන් බුදු මට්ටමක සැලකිල්ලක් කවදකවත් මම අපේක්ෂා කරන්නේ නෑ. මේ මුදිතාව නැතිකමක් නෙමෙයි. සර්වඥතා ඥානයෙ නැත්නම් ප්‍රඥාවේ ඉහළ කෙළවර. උත්වහන්සේට කොක්කට අමුණගන්න බෑ. ඒ නිසා පළවෙනිම ධර්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රයේ දේශනා කළා අකුසා මෙ වෙනො විමුක්ති. මම මේ ලබු වේතෝ විමුක්තිය, නැත්නම් උපශාන්ත භාවය අකුප්පයි. ඇතුළතින් හෝ පිටතින් ආය කුප්පන්න බෑ. ආන්න ඒ කුප්පන්න බැරි ගතිය අද හොඳට සමාජගත, නැත්නම් ජන විඤ්ඤාණගත රෝග බවට පත් වෙලා තියනව. ඔය කුපිත භාව තමයි අසහනය කියල සඳහන් කරල තියෙන්නේ. අභ්‍යන්තරගතව තියන අසහන එව්ව තමයි. ඒ වගේම අද බහුලව පැතිරෙන ලෙඩ රෝග වලටත් හේතුව අස්ථාන කෝප. ඒ අස්ථාන කෝප එන්නත් අභ්‍යන්තර ගුණ නැත්නම් නුගුණ තියෙන්න ඕනෑ. අපේ ගම්

පළාත්වල නම් කියන්නේ නුහුගුණ. නුහුගුණ කියන්නේ පිස්සු කියන එකයි. ඒක තියන කෙනාට තමයි ඔය කවුරු කොහොම ගැහුවත් ඒව ඇදගෙන වැටෙනව ඇගට. ඒ මොකද හේතුව? අපේ තියන අර කෙලෙස් තෙතමනය.

යම් වෙලාවක ඒ කෙලෙස් තෙතමනය නැත්නම් ඒ පුද්ගලයාට කවුරු මොන ජාති වෝදනා තමන්ට එල්ල කළත්, රටේ ප්‍රසිද්ධියේ කළත්, නැත්නම් එන්න යන්න මගෙන් එක්ක මේ වාද පටය නගන්න කියල එකතු කරගෙන ගියත්, කවදුවත් ඒකෙන් සැලෙන්තේ නෑ. අන්න ඒ නොසැලෙන ගතිය සතියේ, නැත්නම් සති මාත්‍රාවේ තියන බව අද හොඳට පාවිච්චි කරනවා, ඒක නිදර්ශනයක් වශයෙන් ගත්ත මිසක් පරමාර්ථ වශයෙන් ගන්න නරකයි, බටහිර ලෝකේ තියන තරුණ අසහනය, නැත්නම් අසහනය නැති කිරීමට. ඉතින් ඒගොල්ලො පර්යේෂණ වගයක් කරනවා, නොසැලෙන සිත. ඒ කියන්නේ යම් කිසි දෙයක් ආප්‍රවාහම, තමන්ට ලෙඩක් දුකක් නින්දාවක් අලාභයක් අපකීර්තියක් ආප්‍රවාහම ඒ නොසැලෙන සිතට හොඳම දේ තමයි කල් ඇතුව ඒකට සුදුනම් වෙලා ඉන්න එක. ඒක එනකොටම ඒක සතියට ලක් කරනවා මිස පශ්චත්තාපයට ලක් කරන්නේ නැතුව.

ආන්න ඒ විදිහට ඒගොල්ලො විවෘත කරල තියනව තමන්ගේ සායන දෙරටු යම් කිසි කෙනෙකුට ඒ අසහනකාරී තත්ත්ව තියනව නම් අප ළඟට එන්න අපි ඕකට පාවිච්චි උගන්වනවා. ආගමක් නෙමෙයි පාවිච්චි. මොකදද සතිය. සතිය කියල කියන්නේ නෑ. ඒකට කියන්නේ අප්‍රමාදය කියල, එළඹ සිටීම කියල වර්තමාන මොහොතට එළඹ සිටීම පූර්ණ නිගමන වලින් තොරව. නැවුම් වශයෙන් දෙයක් දිහා බැලීම ආදී වශයෙන් ගොඩාක් උගන්වනවා. උගන්වලා ඉවර වෙල බලනවා ඊට පස්සේ ඒක හිත් වද්දගත්තොත්, හිතට තියාගත්තොත්, ඒ පුද්ගලයන්ට මත්තට මතු වෙන ප්‍රශ්නවලදී කොයි ආකාරයකට අලුත් විදිහකට ඒක බලන්න පුළුවන්ද? ඉතින් ඒකෙ යම් ප්‍රමාණයක් ඒ අසහනය දුරු කිරීමේ සායන වලට සම්බන්ධ වෙච්ච පිරිස් අඳුනගෙන, එහෙම සම්බන්ධ වෙච්ච නැති සාමාන්‍ය

රටවැසියෝ විකකුන් අල්ලගෙන පර්යේෂණයක් මාර්ගයෙන් ඒගොල්ලන්ට දැනුම්දීම කරනවයි කියල, ඒගොල්ලන්ට පැතීමෙන් උණක් දීම තියනව ඔක්කොටම. සමානව දහදෙනෙක් ඉන්නව සතිය පිළිබඳව, නැත්නම් අසහනය නැති කිරීම පිළිබඳව හෝ සතිය වැඩීම පිළිබඳව දේශනාවට සම්බන්ධ වෙල යම් ප්‍රමාණයකට ඒක තමන්ගේ හිතෙන් තැන්පත් කරගත්ත. අනිත් ඇත්තෝ එහෙම දන්න නැති ඇත්තෝ.

එහෙම උණ රෝගයක් දුන්නට පස්සෙ අර අසහනයට සූදනම් වෙවිවි, සතිය ගැන දන්න ඇත්තන්ගේ පුදුමාකාර වෙනසක් තියනවයි කියල කියනවා මේ රෝගය ආසාදනයෙන්. එහෙම නැති කෙනා රෝගය එනකොටම කුලප්පු වෙලා වහාම ප්‍රතික්‍රියා කරන්න රටවුන්ට කැගහනවා. දන්න කෙනා මේක අපේ ඇඟට දුන් විෂ බීජයක් ඇවිල්ල තියනවා. ඒ විෂ බීජයේ මේ මේ රෝග ලක්ෂණ එනවා. මේක උණක්. ඕකට වෙන ඔයට වැඩිය කියන්න දෙයක් නෑ කියල ඒ ඇත්තෝ ඒකට මූණ දෙනකොට ශරීරයේ ප්‍රතිශක්ති, ප්‍රතිදේහ හැදීම, බාහිරේ බෙහෙත් ඕනෑ එක්කෙනාට වැඩිය වැඩියි. ඒ වගේම ඒ පුද්ගලයා ඒ රෝග ලක්ෂණ පිළිබඳවත් හිත සලාගන්න ගතිය, කම්පනය කරගන්න ගතිය අඩුයි. මෙන්න මේ විදිහට ඒ ගොල්ලෝ ටික ටික, ටික ටික පර්යේෂණ කරනවා. තාම කියන්න නෑ ස්ථිරසාර ප්‍රමාණ කිරීමක්. ඒ වගේ කැපී පෙනෙන වෙනසක් කියල සඳහන් කරල තියනව. මුළු ජීවිතය කියල කියන්නෙ ඇබැද්දියක්. මුළු ජීවිතය කියල කියන්නෙ ව්‍යසනයක්. මෙන්න මේ මුළු ජීවිත ව්‍යසනයටම මූණ දෙන්න යන දවස තමයි, ඒ පර්යේෂකයන්ගේ පරමාර්ථය. ඤාති ව්‍යසන, වස්තු ව්‍යසන එහෙම නැත්නම් බෝ වෙන රෝග, කොයි දේ ආවත් මේ සති මාත්‍රාව පුරුදු කරල තියනව නම් ඒ පුද්ගලයා තුළ එව්ව එනකොටම දරාගැනීමේ පුදුමාකාර, ශක්තියක් තියනව කියල.

ඉතින් ඒව දුන් පුංචි මට්ටමේ වුණාට වාර්තාගත වෙන්න පටන් අරන් තියනව. දුන් අවුරුදු විස්සක් මේගොල්ලෝ දිගින් දිගට දිගින් දිගට වාර්තාගත කරල ඒ සඳහා විශ්වවිද්‍යාල හා වෛද්‍ය රෝහල් වෙන් කරගෙන දිගට මේව කරනකොට ජේන්න පටන් අරන්

තියනව, මේ විෂ බීජයක් මාර්ගයෙන් හෝ - එහෙම නැත්නම් වාද කියල කියන්නෙත් රටේ පවතින විෂ බීජ නෙව. දේශපාලඥයො පතුරන විෂ බීජවලට කියන්නෙ වාද කියල. බැක්ටීරියා වෛරස් දිලීරවලට කියන්නෙ විෂ බීජ කියල. දෙකම එකයි. ඔය කොයි එකට වුණත් සතිය නමැති බේත, සතිය නමැති දේ පාවිච්චි කරනවා නම් ඒ පුද්ගලයන්ට තසමා වාදෙසු නෙ'ජනි. ඒ වාදවලට විෂබීජවලට නොසැලෙන්න පුළුවන් ගතියක් ඇති වෙනව. නොසැලීම යාන්තමට තියන වාද විෂයෙහි, යාන්තමට තියන රෝග විෂයෙහි, අනතුරු විෂයෙහි, නොසැලෙන ගතියෙන් තමයි බරපතල වාද සහ බරපතල විෂ බීජ විෂයෙහිත් අන්තිමට ගිහිල්ල වාද පැත්තෙන් බලනවා නම් අන්තිම නින්දවත් රෝග පැත්තෙන් බලනවා නම් මරණ වේදනාවත් දෙකම දැකගන්න පුළුවන් මට්ටමට ගිය දවසට අන්න ඒ ශික්ෂාවට කියනවා සීලය කියලා. එවැනි සීලවන්තයා සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා විතතණෙකා - පුරාහෙද මරණයට කලින් තණ්හාව දුරු කිරීම භව්‍යයි. කරගැනීමට පුළුවන්. ඒ කෙනා ඒ පාවිච්චි කරන ඥානයට කියනවා සමාක් දෘෂ්ටිය කියල. එවැනි කෙනාට එවැනි සීලයක් එවැනි ප්‍රඥාවක් ඇති කෙනාට කියනවා උපශාන්තයි කියල.

ඒක පුරුදු කරල පුහුණු කරල ගත්ත හැකි සංඥාවක්වත් සාධනීය වින්තනයක්වත් නෙමෙයි. ඒක දිගට දිගට කරල සති මාත්‍රය වඩලා, සතිය තුළින් සීලයත් සති සංවරය කියන සීලයත් ඊගාවට සතිය තුළින් ඇති කරගන්න සමාධියත් ඊගාවට සතිය තුළින් ඇති කරගන්න ප්‍රඥාවත් කියන මේ ධර්ම වැඩෙනකොට දිගින් දිගට දිගින් දිගට මේ උපමාන තමන්ට තේරෙන්න පටන්ගන්නව. මේක සාමාන්‍ය ලෝකයා දකින්නෙ එයාගෙ තියන සංවේදී බව අඩු වෙන්නා වාගෙ. මොනම දෙයක්වත් ගණන්ගන්නෙ නැති ස්වරූපයක් වගෙ ජේන්නෙ. නමුත් තමන්ට වැටහෙන්නෙ තමන්ගේ සංවේදී බව වැඩියි. ඒ මොකද හේතුව? තමන් ළඟට වාදයක් හෝ විෂ බීජයක් හෝ වේදනාවක් හෝ මොනම දෙයක් හරි එනකොට ඒක ආපු බව දන්නව මීසක්කා, මේකෙන් නොසැලී ඉන්නෙ මොකද්ද, ඊගාවට මේකා කොහාටද යන්නෙ. පොල් ගහ කන්නද යන්නෙ, කෙහෙල් ගහ කන්නද යන්නෙ කියල හොඳට අවදියෙන් බලාගෙන ඉන්නව. මේ එන රෝග, මේ එන

වාද ඒ මාර්ගයෙන්ම වියළී වැටෙනවා. කුරුමිබා ගහක මලක් හටගන්නකොට, ඕකේ රැනේ මුල ඉඳලා අග දක්වාම ඇටිටි කියනවා. නමුත් අන්තිමට පැහෙන්නේ කියද? බර ගානක් ඇටිටි හැලෙනවා. ඔය ඇටිටි ඔක්කොටම නඩුදල කපා කරන්න ගියොත් එහෙම මේකෙ ඉවරයක් කරන්න හම්බ වෙන්නෙ නෑ.

බීජු මනුස්සයෙක් කියනවලු හැමදම මගේ යාච්චෙක් එනවා, හැන්දෑවට බීල යනවලු. ගහේ කුරුමිබා පොල් වෙන්න ඉඩ තිබේ කියකිය යනවලු. ඒත් වැටෙන්නත් ඉඩ තියනව. ඇටිටි වැටෙනව. ඔය එන මාතෘකා, ඔය එන වාද, ඔය එන ලෙඩ, ඔය එන විෂ බීජ, වෛද්‍ය විද්‍යාව කියල කියන්නෙ අද ඉස්පිරිතාලේ බාහිර ප්‍රතිකාර සඳහා එන කට්ටියගෙන් සියට විස්සයි ප්‍රතිකාර අවශ්‍ය කරන්නෙ. අනික් අසූවම එන්නේ හයට. ඔය කිසි කෙනෙකුට බේත් නොදී අරින්නේ නෑ. ඇයි එතකොට බනිනවා නෙ. දෙස්තරට බනිනවා. ඒ නිසා ප්‍රෙෂර් එක බලන්නම ඕනෑ. නලාව තියන්නම ඕනෑ. කට අරින්න කියල ටෝචි එක ගහන්නම ඕනෑ. ඇස් දෙක අරින්න කියල එළිය පෙන්නනම ඕනෑ. එතකොට තමයි දෙස්තර මහත්තය හොඳ. නමුත් සංවේදී භාවය වැඩි නිසා වෙන්න ඇති එන්නේ. නමුත් එයාට බෙහෙත් අවශ්‍ය නෑ. අන්න ඒ වගෙ අප කරා පැමිණෙන දේවල්වලින් සාධාරණ ඉතාම සුළු ප්‍රමාණයයි අවධානය අවශ්‍ය කරන්නෙ. නමුත් පෘථග්ජන ගතියට කොයි එකද බලන්න ඕනෑ, කොයි එකද අපේ අවධානය යොමු විය යුත්තෙ කියන එක මොන තාලයකටවත් අපට තේරෙන්නේ නෑ. ඒ මොකද හේතුව? අපේ හිතත් රාගයෙන් රත් වෙලා නම්, ද්වේෂයෙන් ඇවිස්සිලා නම්, මෝහයට පත් වෙලා නම්, තෝරගන්න බැරි වෙනව.

මේ සඳහා එකම උත්තරය ඉවසලා කටයුතු කරන එකයි. ක්ෂාන්තිවාදීව කටයුතු කරන එකයි. අන්න ඒ කටයුතු කිරීමට මේ සතියේ කෘත්‍යය, සතිය කරන භූමිකාව ඉතාමත්ම වැදගත්. ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ අපට පැහැදිලිවම කියනවා අපි යෝගාවචරයෝ. අපි නැවතිල්ලේ වැඩ කරන ජාතියක්. ඒ නිසා අපිට එන එන දේට ඔක්කොටම ප්‍රතික්‍රියා නොකළයි කියල කවුරු මොන

විදිහට බැන්නන් අපිට අපේ හිත හදගන්න පුළුවන් තසමා වාදෙසු නේජති. කවුරු වාද කරන්න ආවත් අපි ඒවාට හිත් තළාගන්නෙ නෑ. හිත් තළන එක ඒ පුද්ගලයාගේ දෝෂය නෙමෙයි. ලෝකෙ තියන කෙලෙස්වල හැටි. ආන්න ඒක සර්වඥයන් වහන්සේගෙ කාලෙ මොන තරම් ප්‍රචලිතව, ප්‍රකටව තියෙන්න ඇත්ද කියන එක හිතාගන්න පුළුවන්. මොකද, විනය පොතේ, විනය පාරාජිකාපාළියේ ඉස්සෙල්ලාම දක්වන වේරඤ්ජ කාණ්ඩයේදී වේරඤ්ජ බ්‍රාහ්මණයා සර්වඥයන් වහන්සේ හම්බ වෙනව. වේරඤ්ජ බ්‍රාහ්මණයා, සර්වඥයන් වහන්සේගෙ ගුණත් අහනවා - මේ කළු කෙස් සහිත කාලයේදීම ලෝකයේ දත යුත්ත සියල්ල අවබෝධ කරගෙන, සර්වඥතා ඥානයට පත් වුණා කියල. නමුත් මේ සර්වඥයන් වහන්සේගෙ තියනව මහ සමාජයට නොගැළපෙන ගති වගයක්. අර ගෙනාපු බමුණු මතත් එක්ක බලනකොට හරස් වෙච්ච ගතියක් තියනව. ඉතින් ඒ මනුස්සයට රුස්සන්නේ නෑ. අර ගුණ කඳකුත් ඇහෙනවා. නමුත් මේ කිසි තාලයකට පවතින සමාජයේ ක්‍රමයට වෙන්නෙ නෑ වැඩ.

දවසක් ඒ බමුණා යනවා. මෙයා හොඳට ඉහ නිකට පැහිච්ච තලතුනා බමුණෙක්. ඒ පළාතේ ගම්දෙටුවා. අනේ ඇත්තටම සර්වඥයන් වහන්සේ වේරඤ්ජායං විහරති නලෙරුපුච්ඡමඤ්ඤ මූලෙ - වේරඤ්ජ කියන මේ බමුණාගේ ගම ගොදුරු ගම කරගෙන, පුච්ඡමඤ්ඤ නම් ගොරක යකෙක් ඉන්න ගොරක ගහක් යට සර්වඥයන් වහන්සේ වැඩ ඉන්නව. මේ බමුණා යනකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ බමුණෙක් එනවයි කියල අභිවාදන, පච්චුධාන, අඤ්ජලිකමම, සාමීච්ඡිකමම, සාමගිරස කියන මොනම දෙයක්වත් දක්වන්නෙ නෑ. බමුණු ක්‍රමයෙ හැටියට වැඩිහිටියෙක් ඉස්සරහට එනවා නම් අභිවාදනය කරනවා. අභිවාදනය කියන්නෙ සමාවාර දක්වනවා. පච්චුධාන කරනවා - තමන් ඉන්න ආසනයෙන් නැගිටලා ඉදිරියට පෙරගමන් යන්න ඕනෑ. ඒ වගෙ අඤ්ජලිකමම කරනවා. ඇදිලි බදිනව. සමාවාර දක්වන එක තමයි. ඒ වාගේම සාමීච්ඡිකමම. මේ එන ගමන කරදර වුණාද? කොහෙ ඉඳලද ආවෙ? අරකයි මේකයි කියල එයාගෙන් සාරානීය කථා කළ

යුතු දේවල් අහනවා. සාමගිරිස අනේ, ආපු එක හොඳයි නේද කියල, ඒ නිකන් උණුසුම් ගතියක්, සුහද පිළිගැනීමක් කරනවා.

මේ බමුණා ආවා. සර්වඥයන් වහන්සේ ඉස්සරහ වාඩි වුණා. නෑ කිසිම මේ කියන අභිවාදන, පවුට්‍යාන, අක්‍ෂරලිකමම, සාමිවිකමම මොනවත් නෑ. මේ බමුණා හිතාගත්ත මේ ඉලන්දුරියා ඕනෑවට වැඩියි කියල සර්වඥයන්ගෙන් අහනවා, මම එන්න ඉස්සෙල්ලත් අහල තිබුණා ඔබවහන්සේ අරසරූපො කියල. ඒ කියන්නේ රටේ පවතින නීති මොනවක්වත් ක්‍රියාත්මක කරන්නේ නැති පුද්ගලයෙක් කියල මම අහල තියනව. මේ කියන දේ ඇත්ත නේ දැන් බලනකොට මම ආවා. ඔබවහන්සේට ජේනවා මම හොඳ තලතුනා කෙනෙක්. කරන්නේ නෑ.

සර්වඥයන් වහන්සේ කියනවා “බලාගෙන ගියාම බමුණ, උඹ කියන කතාවත් ඇත්ත වගේ තමයි, මට මේ ලෝකේ කිසිම වැඩිහිටියෙක් ජේන්නේ නෑ, මට වැඩිය වැඩිහිටියෙක් මට ජේන්නේ නෑ” බමුණා කියනවා බලන්න, දැන් මොන විදිහටද මේ ධර්මය හරවන්නේ? පෙරළගෙන පාවිච්චි කරන්නේ? මට වැඩිය වැඩිහිටියෙක් ජේන්නේ නෑ කියල. ඉතින් සර්වඥයන් කියනවා මම මෙහෙම ප්‍රශ්නයක් උඹෙන් අහනවා. එතකොට ඒ ප්‍රශ්නේ හැටියට උඹ උත්තරේ දීපන්. කිකිළියක් දවසින් දවස, දවසින් දවස බිත්තර දල හයක් වේවා, අටක් වේවා, දහයක් වේවා, දෙළහක් වේවා, මොනවා හරි ගාන එකතු කරල පස්සෙ මේව රකින්න ගන්නව. රකින්න ගත්තට පස්සෙ කන්නෙත් නෑ. බොන්නෙත් නෑ. ඕක උඩම ලැගගෙන කුකුළු ගඳ ගස්සනවා. එහාට මෙහාට පෙරළපෙරළා ඉන්නවා නේ.

ඔහොම ඉන්නකොට ඉන්නකොට සාමාන්‍යයෙන් ගණන් කරල කියන්නේ දවස් විසිඑකක් රකිනකොට බිත්තරය පුපුරලා එනවා. ඒ ඇතුළේ ඉන්න පැටියට යම් වෙලාවක බිත්තර සිවිය හොඳට සියුම් වෙලා උගේ ඇහැත් මෝරලා, ඒ තුනී සිවියෙන් එහා පැත්තේ ආලෝකයක් තියනවා. මේකට ගියොත් නරකද කියල තේරෙනව. එයාගේ එතකොට ඇඟිලිවල නිය සිල බිත්තර කට්ටට යොමු වෙලා තියෙන්නේ. මුඛ තුඩත් බිත්තර කට්ටට යොමු වෙලා

තියෙන්නෙ. මෙයාට හිතෙනව ගහන්න ඕනෑ කියල. එළියෙ ආලෝකය බලන්න කියල මුඛ තුඩෙන් හෝ නිය සිලෙන් හෝ කොටනව. කොටනකොට බිත්තරේ පළාගෙන එළියට එනවා.

එතකොට බුදුහාමුදුරුවෝ අහනවා දැන් මේ බිත්තර දුපු වැඩිහිටිකම නෙමෙයි, මේ කුකුළන්ගෙන් එළියට ආපු වැඩිමලා පිළිගන්නෙ කිකිළි බිත්තර දුපු වෙලාවෙ හැටියටද, නැත්නම් පැටියා බිත්තර කට්ට කඩාගෙන එළියට ආපු හැටියටද කියල. එතකොට බමුණා කියනවා අපි ගණන්ගන්නෙ ඉස්සෙල්ලාම ආපු පැටිය තමයි වැඩිමල්. ඒ මොකද, අර ඇතුළේ සිටීම නෙමෙයි වැදගත් වෙන්නෙ. එළියට ඒම තමයි බිහි වීම වගයෙන් ගණන්ගන්නෙ. එතකොට සර්වඥයන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවාමේකෙ මේ සදහන් කරන සියලු පාඨග්ඡනයන්, ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්, දෙවියන්, බ්‍රහ්මයන් සේරම බුදි. තාම බිත්තර කට්ට ඇතුළේ ඉන්නෙ. මම විතරයි ඉස්සෙල්ලාම සිවිය කඩාගෙන එළියට ආවෙ. මම තමයි ප්‍රබුද්ධ වුණේ. මට බුද්ධ කියල කියන්නෙ ඒකයි. උඹල සේරම මර නින්දේ ඉන්නෙ. ඒ නිසා යම් කිසි කෙනෙක් කොයි වෙලාවෙ හරි අවදි වුණාද, ඒ අවදි වෙච්ච එක්කෙනා තමයි මුල් එක්කෙනා. මට ජේන්නෙ නෑ, මට ඉස්සෙල්ල අවදි වෙච්ච කෙනෙක්. ඒක නිසා මම අරසරූප වගෙ තමයි උඹලට ජේන්නෙ.

දැන් බමුණට මොනවත් කියාගන්න දෙයක් නෑ. මොකද මේ වාද පඨයෙන්, සර්වඥයන් වහන්සේ පෙන්වන පඨයෙන් බමුණා පරදිනවා. ඒත් බමුණා කියනව නිබ්බාගො. නිබ්බාගො කියල කියන්නෙත් ඒකමයි. තමන්ගේ වාදේම කොහොම හරි ඉස්සර කරනවා, පවතින මොනම වාරිත්‍ර ධර්මයකටවත් සලකන්නෙ නෑ කියල. මෙහෙම සර්වඥයන් වහන්සේට චෝදනා කරනවා. එතකොට සර්වඥයන් වහන්සේ කියනවා මට ජේන්න කවුරුවත් හිටියේ නෑ මේ ලෝකෙ කිං කුසලගවෙසීව. ඒ හිටපු කරපු ඇත්තන්ගෙන් ඉස්සෙල්ලාම හරි ගියෙත් මට. ඒක නිසා මම නිබ්බෝගයි තමයි. ලෝකයේ පවතින කිසිම අගයක ආඩම්බරයක මට වටිනාකමක් නෑ. මොකද, මම දැක්කා මේ ලෝකෙ හාත්පසින්ම ශුන්‍යත්වය. ඒ නිසා

මම ගොඩක් වෙලාවට මේ ගොරක ගහ මුල තමයි ඉන්නේ. මම යන්නේ නෑ ගමට. මම ගමට යන්නේ බත් ටිකක් ඕනෑ වුණොත්. මිනිස්සුන්ට බණ ටිකක් කියන්න ඕනෑ වුණොත්. නමුත් වැඩි වෙලාවක් ඒ හෝග සම්පත්තියෙන් මම යන්නේ නෑ. ඔය නීති රීති, සිවිල් නීති, මට වැඩකුත් නෑ.

සර්වඥයන් වහන්සේගේ ඒ වචනෙන් බමුණා නිරුක්තර වෙනවා. ඉතින් බමුණා දිගින් දිගටම දිගින් දිගටම සර්වඥයන් වහන්සේට චෝදනා කරනවා. මොකද, ඒ බමුණා ආපු වේගෙ සැර වැඩිකම නිසා කියනවා අකිරියවාදියි කියලා. සර්වඥයන් වහන්සේ ගොවිතැනක් බතක් කරන්නෙත් නෑ. නක්ෂත්‍ර කරන්නෙත් නෑ. ඇස් වෙදකම් කරන්නෙත් නෑ. දරුවො බිහි කරන්නෙත් නෑ. මොනම කර්මාන්තයක්වත් කරන්නේ නෑ. එහෙම ඉන්න ගමන්, එවැනි දෙයක් උතුම් කරල ගොවිතැන්බත් කරන ඇත්තො, මහන්සි වෙල වැඩ කරන ඇත්තො, ගිහියෝ අඹුදරුවන් රකින ඇත්තො පුංචි කරල කථා කරනවා. එව්ව හොඳ නෑ කියල බමුණා කියනවා. ඉතින් සර්වඥයන් වහන්සේ කියනව කතාව බලනකොට නම් ඇත්ත තමයි. උඹ කියන කතාවෙන් ඇත්තක් තියනවා. නමුත් මතක තියාගනින්න වැඩියෙන් දැගලන කට්ටිය වැඩියෙන් පව් කරනවා. කරන තාක් ලෝකෙ තියෙන්නේ පව්. ඒ නිසා නොකර ඉන්න මිනිහ විතරයි සබ්බ පාපසුසු අකරණං වෙන්නේ. ඒ නිසා මම අකිරියවාදියි. මම දකින්නේ මුළු ලෝකෙම තියන හරියක් තියෙන්නේ පව්. තියන හරියක් තියෙන්නේ දුක්. උපදින තාක් ලෝකෙ උපදින්නේ දුක්. පවතින තාක් ලෝකෙ පවතින්නේ දුක්. නැති වෙන තාක් නැති වෙන්නේ දුක් නම් මොකක්ද කරන්න කියන්නේ. ඒ නිසා උඹ කියන තාලෙට නෙමෙයි මම අකිරියවාද වෙලා තියෙන්නේ. උඹේ තාලෙට බලනකොට නම් මට චෝදනා කළ යුතුයි. නමුත් මම අකිරියවාදියි.

ඒ වගේම තියනව උච්ඡේදවාදී කියලා. මේ ලෝකෙ පැවැත්ම පිණිස අනන්ත අප්‍රමාණ සමිති සමාගම් පිහිටුවාගෙන නානාවිධ මංගල කාරණා කරගෙන ඉන්නව. සර්වඥයන් වහන්සේ ජීවිතයක සංසාරේ නැවැත්ම සඳහා, මේක කපා හැරීම සඳහා කටයුතු කරනවා. ඒ නිසා ඔබවහන්සේ මේ ලෝකෙට ගැළපෙන්නේ නැති, ලෝකෙට

අවාසනාවන්ත දෙයක්. ඇත්ත තමයි. සර්වඥයන් වහන්සේ පහළ වුණාට පස්සෙ මුළු ශාකා වංශයම ඉවරයි. කිසි කෙනෙක් රජකමට එන්න වුණෙත් නෑ. රාහුල කුමාරයන් නෑ. අන්තිමට සුක්ඛෝදන රජුගේ පුත්තුන්ට ගියා රජකම. ඊට පස්සෙ මහානාම රජුපුරුවන්ගෙ සේරම කැතිගැවා විඩුඩහ කුමාරයා. ඒක නිසා නක්ෂත්‍රයෙන් බැලුවත් ලෝක ධර්මවලින් බැලුවත් සර්වඥයන් වහන්සේගෙ පහළ වීම නිසා ශාකා කුලයම විනාශ වුණා. නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ අන්තිමට ශාකා පුත්‍රයන් හදල තියනව. අපිටත් කියන්නෙ ශාකා පුත්‍රයෝ කියල. උන් වහන්සේගේ පැවිදි වෙන දුවරුන්ට පුත්තුන්ට කියන්නෙ ශාකා පුත්‍ර ශාකා ධීනා කියල. ඒ සාසන අකිරියවාදය. ඒ නිසා උන්වහන්සේ උච්ඡේදයි. ඒ නිසා උන්වහන්සේ කියන බණ මඟුල් ගෙවල්වලට ගැළපෙන්නේ නෑ. ඔය පවතින සැණකෙළිවලට ගැළපෙන්නේ නෑ. කොටින්ම කියනවා නම්, සිංහලෙන් කථා කරනවා නම් ජන මාධ්‍යවලට ගැළපෙන්නේ නෑ. ජන මාධ්‍ය පවතින්නම නේ කටයුතු කරන්නෙ. ජන මාධ්‍ය කියල කියන්නෙම, අපි අපට පුරුදු වචනයෙන් නම් කියන්නෙ ‘ජඩ මාධ්‍ය’ කියල. මොක වුණත් ප්‍රසිද්ධියේ මොනම දේකටවත් මේ ධර්මය ගන්න දෙයක් නෑ. ඉතින් අපි බලමු හිතනවා කොහෙන් හරි කොනක් අරගෙන ඉවර වෙලා ඒ හැම මඟුල් ගෙදරටම අඩු ගානෙ ජයමංගල ගාථාවක්වත් දල බුද්ධං සරණං ගවජාමී කියන්න. නමුත් මේකෙ තියෙන්නෙ එක අතකින් උච්ඡේදවාදයක්. ඒ උච්ඡේද වාදය තේරුම්ගන්නෙ නැතුව. තේරුම්ගත්ත ඇත්තො ඒක පටලවාගන්නේ නැතුව වැඩ කරනවා.

නමුත් මේ බමුණා අනිවාර්යයෙන්ම එකාන්තයෙන්ම ආත්මවාදය පිළිගත්ත, වේදන්තයේ කෙළපැමිණිවිච, ඒ අනුව ජීවත් වන කෙනෙක්. ඉතින් එයාගෙ උත්තම ධර්මය තමයි ඒ මහාත්මයට, ඒ පරමාත්මයට එකතු වීම. සර්වඥයන් වහන්සේ කියනවා එහෙම පරමාත්මයක් ඇත්තෙන් නෑ. මහාත්මයක් ඇත්තෙන් නෑ. මේකෙ තියෙන්නෙ අනාත්මය. ඒ නිසා ඒකට ඔව් කියන එක, අනාත්මයි කියන එක, සියුම් නෑ කියන එක, ආත්මවාදී ඇත්තන්ට පේන්නෙ උච්ඡේද වාදයක් විදිහට. ඉතින් ඒක හොඳට ආනාපානසති භාවනාව කරනකොට, එහෙම නැත්නම් පිම්බීම හැකිලීම, සක්මන් භාවනාව, එදිනෙද වැඩ කරනකොට, සතියෙන් ඉන්නකොට, යම් කිසි

කෙනෙකුට කිව්වොත් ආනාපානය හරි ගිහිල්ල හිතට ආලෝකයක් මතු වෙල සතුටක් මතු වුණත්, ආනාපානයට හිත නොගොහින් හිත නරක් වෙල නැගිටලා යන්න තරම් ද්වේෂයක් ඇති වුණත්, ඒ දෙකම එක ගානට බලන්න කිව්වොත් හුගදෙනෙක් ඔය වෝදනා දනව. අපි කොහොමද ආනාපානය හරිගිහිල්ල ඇති වෙන සතුටත් හරිනොගිහිල්ල ඇති වෙන දුක වේදනාවත් එක විදිහට දකින්නේ? නැත්නම් සතුට සතුට වශයෙන්, වේදනාව වේදනාව වශයෙන් දකින්නේ කොහොමද? දුක දුක වශයෙන් දකින්නේ කොහොමද? මොකද ඒක ගැලපෙන්නේ නෑ.

ඒ වුණත් සතියෙදී ඔය පුංචි දේවල් ටික ටික, ටික ටික මතක් කරනවා. ගොරෝසු වුණත් සියුම් වුණත්, ප්‍රිය වුණත් අප්‍රිය වුණත් ආනාපානයමයි. මේක තේරුම්ගන්න ගොඩාක් සතිමත් මාත්‍රයේදී හෝ අප්‍රමාද සතිය, අධිශ්ඛ සතිය, සුපටිත්ථිත සතිය, වේපුල්ල සතිය කියල ඉහළට යනකොට යනකොට, මේ කියන මොනම දේකටවත් නෙසැලෙන ගතියට ආප්‍රවාහම ඒ පුද්ගලයාට තේරෙනවා අපේ හිත ස්වභාවයෙන් තියෙන්නේ ප්‍රභාස්වර තත්ත්වයේ කියල. පහසුරමිදං හිකාවෙ විතතං කියල මේක ආගන්තුක උපක්ලේශවලින් ගැවසීගෙනයි තියෙන්නේ නම්, දැන් මේ තියෙන්නේ අසවල් උපක්ලේසේ කියල දැනගත්තම මොකද්දැ තියන වැරද්ද. ඉස්සෙල්ල නොදැන හිටිය අහවල් උපක්ලේශෙ කියල, දැන් උපක්ලේශෙ දන්නව. ඔය ප්‍රභාස්වර හිත කවදකවත් රත්තරනින් හරි, කිරි පැණියෙන් හරි, ප්ලැටිනම්වලින් හරි, වහල නෑ. වැහිලා තියෙන්නේ උපක්ලේශවලින්මයි.

ඒ නිසා සතිය දියුණු වෙන්න දියුණු වෙන්න අහු වෙන්නේ සක්කාය දිට්ඨියේ තියන කුණු කන්දල් ටිකයි. ඒකෙ තියන කොකු ගතියයි. මේකට අහු වෙලා තියන නීවරණ ආවරණ ධර්ම ටිකයි විනික්කම කෙලෙස් ටිකයි වංචනික වශයෙන් පවතින අනුසය කෙලෙස් ටිකයි තමයි. ඒක දකිනකොට දකිනකොට භය වෙනව. මේ භාවනා කරන්න ගියෙ සැපක් හොයාගන. පිනක් හොයාගන. නමුත් ජේන්න තියෙන්නේ මොනවාද? තමන්ගේම අඩුපාඩු ටිකයි, එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ ප්‍රකට වෙන්නේ දුක්බ සත්‍යයමයි. ඒ දුක්බ

සත්‍යයන් අනුන් කරපු භූතියමක් කියල හෝ දෙවියන් වහන්සේ කරපු දෙයක් කියල හෝ මොකක්වත් හරියන්නෙන් නෑ. අඩු ගානෙ කරමේ කියල හරියන්නෙන් නෑ මෙතනදී. එකයි කියන්න වෙන්නෙ - තෘෂ්ණාවයි. ඉතින් මේක කියනකොට කියනකොට අභ්‍යන්තර විවේචනය වැඩි වෙනකොට බාහිරේ මනුස්සයෝ අපිට ඇවිල්ල දෙස් කිව්වට අපි උච්ඡේදවාදයක් කථා කරනවයි, අපි අකිරිය වාදයක් කථා කරනවයි කියල, එතකොට හරි සියුම් සතුටක් ඇති වෙනව මේ අපි කරන වැඩේ ස්වභාවය අනුන්ට වක්‍රෝත්තියෙන් හරි වැටහිලා තියනවයි කියල. හැබැයි නොතේරුණා වගෙ ඉන්න එක තමයි අර මෝටර් සයිකල් පදිනකොට හෙල්මට් එක දගත්ත වගෙ වැඩේ. ඒ මනුස්සයට කියන්න ගත්තොත් මේ පටලැවිල තියන බව උඹට දැන්වත් තේරිලා තියනවාද කියල. එහෙම නම් ගුටින් කන්න වෙනව.

නිල්ලඹ ඉන්න කාලෙ හිටිය වයසක ඕලන්ද ජාතික මහත්තයෙක්. ඒ මහත්තය මෙහෙ ඇවිල්ල පොත් පරිවර්තනය කරනවා. අවුරුදු දෙකක වීසා අරගෙන හිටිය. මෙහෙත් දවසක් ඇවිල්ල ගියා. ඒ මහත්තය අනාත්ම ධර්මය දැනගෙන එහෙ ගිහිල්ල, මාස දෙකතුනක් මම ඉගෙනගත්ත දේවල් කියන්නම් කියල එහෙ ඉන්න කට්ටියට දේශනයක් කරල තියනව. ඒ දේශනයේදී එයා කියල තියෙන්නෙ කර්මය කියල කිව්වට පිළිගන්නෙම නෑ නෙ. පුනරුත්පත්තියක් පිළිගන්නෙන් නෑ. ඒ රටේ තියෙන්නෙ ඔක්කොම දෙවියන් වහන්සේගේ මනාපේ කියල. ඉතින් එයා කිව්වලු බෝක්කු කටවල තියනව නෙ හියුම් පයිප්ප. ඉතින් විශාල බෝක්කු කටක් හිතාගන්න කිව්වලු. ඒ බෝක්කු කටේ අපි ඇතුළේ ඇවිදිනවා දැන්. කකුල් දෙකේ මඩ ගෑවිලා තියනවා. බෝක්කු කට බොහොම නැවුම්. අපි ඇවිදිනකොට බෝක්කු කට බරට පෙරළෙනවා. අපි අඩිය තියන්න තියන්න, ඉස්සරහට යන්න යන්න ඒක සම පොළවේ පෙරළෙනවා. ඉතින් පෙරළෙන පෙරළෙන ගානෙ අර පියවර ලකුණු හිටිනවා. කකුලේ මඩ.

ටික වෙලාවක් යනකොට උඩින් රවුමට එන බෝක්කු කටේ පියවර ලකුණු වගයක් ජේන්න පටන්ගන්නවලු. ඉතින් එයා කියනවා ඉස්සෙල්ල ඉස්සෙල්ල ජේන්න තිබුණෙ එන්ඩ් එන්ඩ් පය තියන්න

තියන්ත අලුත් නැවුම් සීමෙන්තිය. කොන්ක්‍රීට් එක. නමුත් ටික වෙලාවක් පෙරළිගෙන යනකොට උඩ ඉඳල එන කොන්ක්‍රීට් එකේ පියවර ලකුණු. ඉතින් කවුරුත් හිතනවලු මේක ඒකාන්තයෙන් දෙවියන් වහන්සේගේ පියවර ලකුණු වෙන්ත ඇති. එහෙම නැත්නම් මේ කවුරුහරි කරපු කෙලෙසීමක් කියල. නෑ, තමන්ගේම පියවර ලකුණු වටේ කැරකිලා මතු වෙන වෙලාව. ඕක දූකපු දවසේ අංජනම් එළි අරින්න දෙයකුත් නෑ. මේක කවුරු කරපු හූනියමක්ද කියල අහන්නත් නෑ. මේක තමන්ගේ එකමයි කියනකොට ඒ කතාව අහගෙන හිටපු මනුස්සයෙකුට පුදුමාකාර කේන්තියක් ගියාලු. කේන්තියක් ගිහිල්ල වේදිකාවට නැගල බනින්න පටන් අරගත්තයි කිව්ව. කොහෙදෝ ගිහිල්ල කුණු කන්දලයක් හොයාගන ඇවිල්ල සර්වබලධාරී දෙවියන් වහන්සේට මේ තරමකට කරන නින්දවක් මම කවදකවත් දූකලා නෑ කිව්වලු.

ඉතින් අරය කියනවා ඇත්තටම බණ තේරිලා තියෙන්නෙ ඒ මනුස්සයට විතරයි. අනික් සේරම මේකෙ තියන මේ නිදර්ශනයෙ තියන වටිනාකමට මත් වෙලා කරබාගෙන හිටියට කාරණාව හරියට තේරුණේ අර කැගහපු මිනිහට විතරයි. ඒ නිසා බණ කියනකොට සමහරුන්ට ටිකක් උඩ දන ගතියක් එනවා. හැබැයි ඒ පුද්ගලයාට වගුකුක් වෙලා නෙමෙයි. ඒ මනුස්සය ද්වේෂයෙන්මයි ඇවිස්සිල තියෙන්නෙ. රාගයෙන්මයි ඇවිස්සෙන්නේ. මෝහයෙන්මයි ඇවිස්සෙන්නේ. නමුත් මොකක් හරි තැනකින් තට්ටු වෙල තියන බව, සහලවල තියන බව තේරෙනවා.

ඒ වගෙ තමයි සර්වඥයන් වහන්සේ ධර්ම දේශනා කරන කොටත් නැත්නම් උන් වහන්සේගේ හැසිරීමත් උන වහන්සේගේ ක්‍රියා කලාපයත් බොහෝදෙනාට රුචි නෑ. සර්වඥයන් වහන්සේ දන්නව ඒ වාද විෂයෙහි සැලෙන්න නරකයි. අර මනුස්සයට බැනල වැඩකුත් නෑ. ඒ මනුස්සයට විතරයි තේරෙන්න පටන් අරගත්තෙ මේ තමන්ම තිබ්බ පියවර ලකුණු වටේ කැරකිලා එනවා මිස දෙවියන් වහන්සේ කරපු දෙයක් නෙමෙයි කියල. ඒක කියනකොට ඒ මනුස්සය තනිකරම නිදර්ශනය මාර්ගයෙන් වැටහිව්ව නිසයි මේ දේශකයන් එක්ක ගැටුණේ.

ඔය වගෙ තමයි මේකෙදි යමක් කරගෙන යනකොට විවේචනය නාවා නම් පරිසරය මැරලා. පරිසරය සජීවී නම් විවේචන එනවාමයි. කවදවත් ඔය විවේචන ගෙඩිය පිටින් කන්න යන්න එපා. විවේචනවල කියනව ආස්තීක විවේචන හා නාස්තීක විවේචන කියල දෙකක්. සමහර දේවල් අල්ලාගෙන සත්පුරුෂයෝ අවස්ථා පැමිණුනාම වෙච්චි සිද්දිය නිදර්ශනයට අරගෙන ධර්මය මතු කරල දෙනව. අර්ථ ධර්ම දෙක මතු කරනවා. ඒකටත් නිදර්ශන අවශ්‍යයි. එවැනි දේකට අපි ඒකෙ කියන ආස්තීකත්වය දැකලා යටත් වෙන්න ඕනෑ. නමුත් කටමැන දෙඩවන්නන් ඉන්නවා නෙ. ඒ කටමැන දෙඩවන්නො මොන දෙයක් දැක්කත් බල්ලෝ හඳට බුරනවා වගෙ ඔහේ උඩු බුරනවා. අපි ඒවාට උත්තර දෙන්න ගියොත් වෙන්නෙ, අපේ වටිනා කාලය නැති වෙනව. ඒක නිසා ඒ වටිනා කාලය නාස්ති නොකර - ඒකට ඉතින් කොහොමටත් අපේ කැලඹීමක් එනවා, නොවී ඉන්න නම් - ආනාපානය තුළින්, සක්මන තුළින්, පිම්බීම හැකිළීම තුළින්, එදිනෙදා කටයුතුවලින් අපිට නුරුස්සනා ගති පහළ වෙනකොට ඒ නුරුස්සනා ගතිය දැනගන්න පුංචි සතිය දියුණු කළොත් අපිට තේරෙන්න පටන් අරගන්නව ඒ මනුස්සය කුප්පන්න හැදුවට කිපෙන්නේ මම. ඒ මොකද, මගේ කුප්ප ගතිය නිසා. ඔය කුප්ප ගතිය මතු වෙනකොට දකිනව මිස, ගියාට පස්සෙ දැකලා වැඩකුත් නෑ. කුප්ප ගතිය නැතිකොට දැකලා වැඩකුත් නෑ. අල්ලපු ගෙදර මිනිහගේ කුප්ප ගතිය දැකලා වැඩකුත් නෑ. ඒ නිසා අපි දවසක ඒ මනුස්සයට ස්තුති කරාවි එයා අපිට කුප්පන ගතිය පෙන්නුවයි කියල.

වේබු සයඩෝ සඳහන් කරනවා, ශාලාවක භාවනා කරනකොට ඉඳපු ගමන් එක්කෙනෙක් ඔන්න කහිනවා. මෙතන එක්කෙනෙක් ඇවිල්ල එක පාරට දෙර වහනව. සිරි සිරි මල්ලක් ගෙනල්ල කුඩාරම් දිගඅරින්න වගෙ ඔහේ සරබර ගාල සද්ද කරනවා. ඒකට හොඳට භාවනා කරන එක්කෙනාට හරියට කේන්ති යනවා. මෙච්චර මේ විවේක තැනක් හොයාගෙන ආවත් ගෙවල්වල ප්‍රශ්න අමතක කරල, මේ මනුස්සයො කිසිම වාරයක් නෑ නෙ. තමාගේ සද්ද ගැන කිසි තැකීමක් නෑ නෙ. කිසි කෙනෙක් ගැන හොයන්නෙ නෑ නෙ කියල ඉතින් පුදුමාකාර දෙස්දෙන්න පටන්ගන්නව. සමහරු ප්‍රශ්න නගනව මේ ස්වාමීන් වහන්සෙට, ඔබවහන්සේටවත් බැරිද මේ

භාවනා ශාලාවට එනකොටවත් අඩු ගානෙ සෙරෙප්පු දෙක ඇතින් ගලවල එන්න කියන්න. ඔය බැග් මලු පැත්තක තියල එන්න කියන්න කියල. මේ ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්න කරනවා.

ඉතින් ඒ ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා, එව්ව මම කුලිය දීල කරන්න පුළුවන් නම් කරන්න වටිනවා. මොකද උඹේ භාවනාව නිකන් සිරි සිරි මල්ලට කැඩෙන සයිස් එකේ භාවනාවක් කියල මම කිව්ව නම් උඹට තරහ යනවා. දැන් උඹට තේරෙනව නෙ. කැස්සට කිඹිසිමටත් කැඩෙන භාවනාවක් තියෙන්නෙ. ඒක තේරෙන්න නම් කවුරු හරි ඇවිල්ල ඒ භාවනා කෙරෙන වෙලාවෙම දැනගන්න ඕනෑ මේක උඹට කරපු ප්‍රගති පරීක්ෂණයක්. කවද හෝ මට අගය කෙරුවොත් මගේ භාවනා ක්‍රමය උඹ භාවනා පරියංකයේම ඉන්ද්‍රදී කැහැපු මිනිහට ස්තුතිවන්ත කරන දවසෙ මගේ පාඩම උඹට තේරෙයි. හැබැයි ඒ ස්වාමීන් වහන්සේ ඉතාම අවධානයෙන් කියනවා නැගිටලා ගිහිල්ල ස්තුති වෙන්ත තරම් තකතිරු වෙන්තත් එපයි කියල.

ඒකයි සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරන්නෙ ඒ මිනිස්සු ඒ කරන්නෙ අපේ භාවනාව හොඳද බලන්න කහිනවා නෙමෙයි. ඒ මිනිස්සු දන්නෙ නැතිකමට කහින්නේ. නමුත් ඒ වාදය ඒ පටලැවිල්ල අපි අපේ වාසියට හරවාගන්නව, අනේ මගේ හිත, මගේ සතිය, මගේ සමාධිය, ඔය පුංචි දේවල්වලින් චුණත් කැඩෙන එකක් කියල. කවද හෝ ඒ කඩපු අයට අපි ස්තුතිවන්ත වෙන දවස තමයි අපිට තේරෙන්න පටන් අරගන්නෙ අපේ සතිය දැන් පොළවෙ ගගහා විකුණන්න පුළුවන් මට්ටමට හැදිලා තියනවයි කියල. කවදකවත් අත්දකින්නෙ නැතුව පීරිගැවෙන්නේ නැතුව කෙනැහෙන්නේ නැතුව සතිය බලවත් වෙන්නෙ නෑ. සතිය ශක්තිමත් වෙන්නෙ නෑ. පොඩි උන් උඩුබැල්ලෙන් ඉන්න තාක් කල් කවදවත් කොඳුඇට පෙළ හැදෙන්නෙ නෑ. නැගිටින්න ඕනෑ. වැටෙන්න ඕනෑ. වැටෙනකොට වැටෙනකොට තමයි කොඳුඇට පෙළ හරියන්නේ. හැබැයි එතකොට කන් ඇටෙන් බිම ඇනගන්නව. නළල තළාගන්නව. නහය ගුලි කරගන්නව. ඒක ස්වභාවය. එහෙම නැත්නම් හැදෙන්නෙ නෑ. ඒක නිසා භාවනාව හැදීගෙන යනකොට මේ අනුන්ගේ වෝදනා යෝජනා

විෂයෙහි ලොකු අවදි භාවයක් එන්න පටන් අරගන්නව. අන්තිමට සේරම හොඳ ආහාර වෙනව. නැත්නම් හැම බාධකයක්ම සාධකයක් බවට පත් වෙනව. එහෙම වෙනව නම් අතිවාර්යයෙන්ම සතියට අප්‍රමාදී පුද්ගලයෝ. ඒ වගේම තමන් කෙරෙහි ඇතුළත බලන හොඳ ගුණයක් තියනව.

ඉතින් එතකොට ඇත්තටම බලන්න යම් කිසි කෙනෙකුට එහෙම දූන හෝ නොදූන කෙනහිල්ලක් කරනකොට, ඒ පුද්ගලයා ඒකට ප්‍රතික්‍රියා නොකර ඉන්නව නම්, ඉතින් එහෙම පුද්ගලයෙක් දිහා දකපුවාම කියන්න පුළුවන් නේ,

**නිඛුනා නූන සා මාතා නිඛුනා නූන සො පිතා
නිඛුනා නූන සා නාරි යස්සායං ඊදිසො පතී**

එහෙම දරුවෙක් ඇත්තා වූ පියෙක් නිවුණා වෙයි. මෙවැනි දරුවෙක් ඇති මවක් නිවුණා වෙයි. මෙවැනි පුරුෂයෙක් ඇති ස්ත්‍රියාවක් නිවුණා වෙයි. ඔය කවදවත් නෑ ඒකෙන්, රාව ප්‍රතිරාව නංවන්නේ. පත්තු කරපු ගමන් හ්ම්...! ගාල සද්ද නගන්නෙ නෑ. අන්න ඒ සද්ද නගන්නෙ නැති ගතිය එනවා නම්, ඒක තමයි තිතිකාව කියන්නෙ. අන්තිමට සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරල තියනව බන්තී පරමං තපො තිතිකා, නිඛානං පරමං වදන්ති බුද්ධා. මේ ශාන්තිය, මේ තිතිකා ව පරමං. මේකට බුදුවරු නිවන කියලත් කියනවයි කියල.

මුලදි මුලදි අපට අවශ්‍යයි විවේකී පරිසරය. නමුත් ටිකෙන් ටික ටිකෙන් ටික වඩනකොට සර්වඥයන් වහන්සේට උච්චේදවාදයෙන් බැන්නත්, උන්වහන්සේ ඊට පස්සෙ වෙනයිකො, තපසි, මිනිස්සුන්ගේ විනය ගරු කරන, හික්මවන දගගෙයි දන ගතියක් සර්වඥයන් වහන්සේ ඇති කරනව කියල කිව්වත්, සර්වඥයන් වහන්සේ කියනවා, ඇත්ත තමයි. මම මේ පාඩම දුන්නොත් එන්ඩ එන්ඩ, එන්ඩ එන්ඩ ඒ මනුස්සය හික්මෙන ගතියකට පත් වෙනව. මමත් ඒකට ආදර්ශයක් දෙනවා. තපසි කියල කියන්නෙ ඉඳුරන් පිනවන පැත්තට නෙමෙයි යන්නෙ. ඉඳුරන් තවන පැත්තට ගෙනියල, ඇතුළත තියන සද්ධාදී ඉඳුරන් දියුණු කරනවා. වක්ෂුරාදී ඉන්ද්‍රිය තපස්

කරනවා. එතකොට ඒ පුද්ගලයාට පුද්ගලාකාර හික්මීමක් ආවොත් අන්ත එවැනි සීලයක් ඇති, අන්ත එවැනි ප්‍රඥාවක් ඇති කෙනාට, යම් උපශාන්ත භාවයකට එන්න පුළුවන් නම් අන්ත ඒ උපශාන්ත භාවය තුළින් තමයි මරණයට ඉස්සෙල්ල, එහෙම නැත්නම් විනාශණො පුරාහෙද තත්ත්වයට යන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. ඉතින් මෙවැනි විවේචනයක් මෙවැනි විග්‍රහයක් ගත්තොත් සාසනයේ හෝ ධර්මයේ කිසිම පරණ වෙන ගතියක් කල් පනින ගතියක් නෑ. සජීවී.

ඒ නිසා අපි යම් ප්‍රමාණයකට සතිය දියුණු කරගෙන ඉන්නව නම්, අන්ත ඒ සතියෙන් බාහිරින් පැමිණෙන අරමුණු විෂයෙහි නොසැලෙන ගතියට පූර්ව නිගමන නැති ගතියට ප්‍රතික්‍රියා නොකරන ගතියට ගියොත්, බාහිර ලෝකයෙන් එන වාද විවාදවලින් අපිට හොඳ මිම්මක් ගන්න පුළුවන්. එහෙම කරගෙන කරගෙන යනවා මිසක්කා, විෂම ලෝකයේ අපි සම හිත පැවත්තුවයි කියල සම වෙන්නෙ නෑ. අපිට තියෙන්නෙ විෂම ලෝකයේ සම හිත පවත්තන්න තීන්දු කරගන්න. ප්‍රධාන වශයෙන්ම බාහිරෙන් එන දේවල්වලට සතිය පුරුදු කෙරුවොත් අනිවාර්යයෙන්ම අවසාන වශයෙන්, ලෝකයෙන් පැමිණෙන්නා වූ, කර්මවලින් පැමිණෙන්නා වූ, ආහාරවලින් පැමිණෙන්නා වූ, සෘතුවලින් පැමිණෙන්නා වූ සියලු දේවල් සම කරගෙන, අවසානයේ ඇත්තා වූ චීත තණ්හා තත්ත්වයට යන්න පුළුවන් ශක්තියක් තියනවා.

ඒ නිසා සියලුදෙනාම දැන් වස් කාලෙ සමාප්ත කෙරුව. නමුත් අපේ භාවනා වැඩ පිළිවෙලේ කිසි වෙනසක් නෑ. දිගට කරගෙන යනව. සියලුදෙනාටම මේ ධර්ම කොට්ඨාශ විෂයෙහි - අද ප්‍රායෝගික කොටසක් කියවුණේ - සම්බන්ධ කරගෙන, තමන් කරගෙන යන වැඩ මොනම දෙයකින්වත් බාධා කරගන්නෙ නැතුව, සෘජු මාවතක නිතර සිහිපත් කරගනිමින් ඉදිරියට යන්න ශක්තිය, ටෙටර්ය, බලය ලැබේවා කියන පුර්වනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් සමාප්ත කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනව. සියලුදෙනාට සැනසීම උද වේවා කියල පුර්වනා කරනවා.

20 | වාද වලට නොයා ඉදිමු

නමො තසං භගවතො අරහතො සමමා සමබ්බදාසං

යෙන නං වජ්ජ පුටුජ්ජනා අපො සමණබ්‍රාහ්මණා,
තං තසං අපුරෙකඛතා තසමා වාදෙසු නෙ'ජතී'ති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි. අපි මේ නේවාසික උපාසක මහත්වරුන් සම්බන්ධ කරගෙන සතිපතා පවත්වාගෙන එනු ලබන ධර්ම දේශනා මාලාවේ අදත් එක දේශනාවකටයි මේ ආරම්භය ලබාගත්තේ. අද අපි මේ පවත්වාගෙන එනු ලබන දේශනා මාලාව පැත්තෙන් බැලුවොත් විසිවෙනි ධර්ම දේශනාව. මූලික මාතෘකා සූත්‍රය මතක් කරගත්තොත්, ඒක පුරාහෙද සූත්‍රය. ඒක සූත්‍ර පිටකයේ, බුද්දක නිකායේ, සුත්ත නිපාතයේ, අට්ඨක වග්ගයේ සඳහන් වෙන ගැඹුරු සූත්‍රයක්.

අපි මේ ඉදිරිපත් කරගත්තේ ඒකේ තියන දෙළොස්වෙනි ගාථාව. මේකමයි ගිය සතියෙන් අපි මාතෘකා වශයෙන් තබාගත්තේ. එහිදී මූලික අර්ථය වශයෙන් සඳහන් වෙලා තියෙන්නේ රාග දෝෂ මෝහ කියන කෙලෙස්වලින් ගහණ වෙච්ච යම් පාඨග්ජන දේව මනුස්ස කොට්ඨාශ ඉන්නව නම්, මේ සාසනයෙන් පිට ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ ඉන්නව නම්, ඒ ඇත්තෝ දැනට රහත් වෙල, නැත්නම් සෝවාන් ආදී මාර්ග ඵල ලබපු ඇත්තෝ කෙරෙහි කෙලෙස් තියනවා අඩුපාඩු තියනවා ආදී වශයෙන් ඒ ඇත්තන්ටත් දෙස් දකින ගතියක් තියනව. ආන්න ඒ දෙස් දකිනකොට මේ ආත්මේදීම ශාන්ත භාවයක් ලබාගන්න කැමති වෙන, මේ ජීවිතේදීම නිවනක් බලාපොරොත්තු

වෙන ඇත්තො අන්න ඒ වාගෙ දෝෂ වාද විෂයෙහි ඉස්සර වෙන්නෙන නැ. නැත්නම් වාදෙට පැටලෙන්නේ නැ. පටලවාගන්නෙන නැ. පෙරටු කරගන්නෙන නැ. ඒ නිසා ඔහු ඒ නින්ද වචනවල නොසැලෙන ගතියක් දක්වනව කියල.

මේක ටිකක් අමතර ක්‍රමයකටයි දක්වන්නෙ. ඒ කියන්නෙ මේ වැඩේට බැහැපු නැති ඇත්තන්ට සමහර වෙලාවට මොකද්ද මේ කියන්නෙ කියල තේරෙන්නෙත් නැ. ඒ විතරක් නෙමෙයි, කියල දුන්නට වටහාගන්නත් අමාරුයි. ඒ විතරක් නෙමෙයි දැනටමත් ඒක අල්ලගෙන වාදේ පැටලිලා ඉන්න ඇත්තන්ට, මෙහෙම නෙමෙයි ඔළුවට වැක්කෙරුවත් ඒක තේරුම්ගන්නත් අමාරුයි. නමුත් එවැනි බාධක නැත්නම් බාහිරේ තියන කම්කටොලු අවුල්පාස බේරාගෙන ඉදිරියට යන යෝගාවචරයාටත් ශාන්ත වෙන්න හදන යෝගාවචරයාටත් කොච්චර බේරිලා ඉන්න ගියත් මේ මඩ ගොහොරුව, මේ කටුකොහොල හරහා යන්න සිද්ද වෙනවා. ඒක නිසා යම් ආකාරයක සීලයක් යම් ආකාරයක දෘෂ්ටියක් ඇති කෙනෙකුටද, බුදුහාමුදුරුවෝ කියන විදිහට මේ ජීවිතේදීම ඔය කියන ශාන්ත භාවයට යන්න පුළුවන් වෙන්නෙ කියල බලනකොට ඉස්සරහට හම්බ වෙන්න තියන කටු කොහොල් මඩ ගොහොරු පිළිබඳව දක්වන්නෙ කරුණාහරිත ශාස්තෘන් වහන්සේ නමක් පමණයි. එහෙම නැත්නම් මහා කරුණාවෙන් සර්වඥයන් වහන්සේ පමණමයි. අනිත් ඇත්තො මේ වගෙ තැන් පෙන්වන්නෙ නැතුව ඉන්නව. මොකද මේකෙ තියන බරසාරකම ගැඹුර දැකපුවහම කලකිරෙයි. මේව කරගන්න බැරි වෙයි කියල, නොකියා හිටියොත් හොඳයි කියල.

ඉතින් ඒ නිසා මේ සූත්‍ර ගැඹුරු සූත්‍ර වශයෙන් නම් කළාට පස්සෙ, අපි කියනවා නම් ප්‍රඥාවට ගැලපෙන, ප්‍රඥ වර්තයාට ගැලපෙන සූත්‍ර කිව්වට පස්සෙ ඇත්ත තමයි භාවනාව වගෙ ගැඹුරකට බැහැගත්තේ නැති ඇත්තන්ට මේක කිව්වට හොඳක් වෙයි කියල හිතන්න අමාරුයි. ඒ ඇත්තන්ට ඒක මන්දෝත්සාහී වීමට කාරණාවක් වෙන්නත් ඉඩ තියනව. ඒ මොකද, ඉස්සරහටත් මේ වගේම තව තව

දුෂ්කරතා, කටු කොහොල්, මඩ ගොහොරු තියනව නම්, මොකටදැ මේක ගන්නේ කියල හය වෙන්නක් ඉඩ තියනව.

ඒක නිසා මේ වගෙ ගැඹුරක් දක්වන දේවල් ක්‍රමානුකූලව අනුපූර්ව පිළිවෙළට තමයි දක්වන්න ඕනෑ. එතකොට අනුපිළිවෙළ පුරවාගෙන එතකොට මේ වගෙ ගැඹුරු බණ කියන්න වෙලා නැතුව යනවා. මොකද හුගදෙනෙකුට අවශ්‍ය කරල තියෙන්නෙ ආරම්භක කොටස්, එව්ව අදාළ භාවයක් තියන නිසා. නමුත් අවසාන කොටසට එතකොට, කියාගන්න ඕනෑ අවස්ථාවට එතකොට ඒ බණ කියන්න වෙලාවක් නෑ. මොකද, බොහෝදෙනාගෙ ඉල්ලීම සපුරලා ඉවර වෙනකොට. නමුත් මීට වැඩිය වෙනස් පථයක් විවෘත කරගන්න පුළුවන් මේ වගෙ දේශනා මාලා පවත්වනකොට. ඒක සඳහා බොහෝ විට සම්බන්ධ වෙන්නෙ එකම පිරිස. ඒක නිසා ඒ ඇත්තන්ට අර මුලින් යම් යම් අවස්ථාවල ඉදිරිපත් කරන ලද දැනුම් කොටස් මේකට ආධාරක වශයෙන් තියාගෙන පදනම වශයෙන් තියාගෙන යනකොට යනකොට යනකොට, අපිට සමහර විටක මේ වගෙ ගැඹුරු කොටස්වලට ඍජුව බැසගන්න පුළුවන් අවස්ථාවක් ලැබෙනව. නමුත් චෝදනාවලින් සම්පූර්ණයෙන් නම් නිදහස් නෑ. නමුත් මේ බණෙන් කියන්නෙ එවැනි චෝදනා ආපුවහම එව්වා පුරෙක්ඛත භාවය, ඉස්සරහට කරගෙන පටලවාගන්නෙ නැතුව යන්න තරම් සීලයක් හා දෘෂ්ටියක් අවශ්‍යයි කියල. ගිය පාර අපි සාමාන්‍ය සාමාජික මට්ටමෙන් මේ වගෙ තත්ත්ව ආධුනික, මැදහත්, කෙළපැමිණි කියන තුන්ස්ථානයටම ගැළපෙන විදිහට කරුණු ඉදිරිපත් කරගත්තා. නමුත් මම ඉඩ තියාගත්තා පෘථග්ජන කියන වචනය විග්‍රහ නොකර ඉන්න. ඒක අද වගෙ දවසකට වෙනමම අරගෙන සාකච්ඡා කෙරුවොත් හොඳයි කියන තරම් එතන ධර්ම කොට්ඨාශයක් තියන නිසා.

ඒ සූත්‍රයම අද ඉදිරිපත් කළේ යෙන නං වජ්ජු පුටුජ්ජනා අපො සමණබ්‍රාහ්මණා, තං තසස අපුරෙකඛතා තසමා වාදෙසු නෙ'ජතී'ති. මේ පෘථග්ජන භාවයේ ඉන්න ඇත්තො කරන කියන දේවල්වලට වාදෙට පැටලිලා හෝ පුරෙක්ඛත භාවය ඉස්සරහින් තියාගත්තොත් හෝ කවදකවත් අර සූත්‍රයේ මුලින්ම සඳහන් කරන සීලය රැකගන්න

හම්බ වෙන්නෙ නැ. ඒ විතරක් නෙමෙයි, දෘෂ්ටිය ඍජු කරගන්න හම්බ වෙන්නෙත් නැ. ඒ විතරක් නෙමෙයි, උපශාන්ත භාවයකට යන්න හම්බ වෙන්නෙත් නැ. ඒක නිසා මේ දෙළොස්වෙනි ගාථාවට එනකොට සඳහන් කරනවා රාගාදී දෝෂයන්ගෙන් යුක්ත දෙවියන් මනුස්සයන් හෝ බාහිර ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ රහත් මහණුන් හටත් රාගය තියනවා ආදී වශයෙන් කරන චෝදනා විෂයෙහි ආර්යයන් වහන්සේලා පැටලෙන යන්නෙ නැ. ඒ ඇත්තෝ කොහෙන් හරි කොනක් මතු කරගෙන, පටලවාගෙන, රහතන් වහන්සේ නමකට හෝ ආර්යයන් වහන්සේ නමකට අඩුපාඩුකම් කියල තමනුත් අභව්‍ය පුද්ගලයෙක් බවට පත් වෙනව. ඒ විතරක් නෙමෙයි බරපතළ අකුසලයකට පත් වෙනව. ඊට පැටලෙන ඇත්තෝත් දිගින් දිගට දිගින් දිගට 'මම දැන් මෙතන' කියන විත්තක්ෂණයෙන් බාහිරයට හරවනවා. ඒකට උත්තර දෙන්න ගියොත් අර පටලැවිල්ල වැඩි වෙන නිසා ඒව කවදවත් ඉස්සර කරගන්නෙත් නැ. ඒවා නින්දා වචන වශයෙන් සඳහන් කරල ඒවායින් කම්පා නොවීම නම් වූ අකම්පිත භාවය තුළින් තමයි ඉදිරියට යන්න පුළුවන් වෙන්නෙ, මේ ශාන්ත භාවය මෙලෝ වශයෙන්ම සාක්ෂාත් කරගන්න ඕනෑ නම්.

ඒ අනුව මේ ගාථාවේ සඳහන් වෙන පෘථග්ජන කියන වචනය සාසනයේ බොහෝමත්ම පළල් අර්ථයක් දෙන වචනයක්. අපි සාමාන්‍යයෙන් බේරන්නේ ආර්ය, පෘථග්ජන කිව්වහම ආර්ය භාවයට පත් වෙව්ව ඇත්තෝ සහ අනෙක් සියලුමදෙනා. මේකෙ සඳහන් කරනවා දෙවියන් මනුස්සයන් සහිත පෘථග්ජනයන් කියල. ඒ කියන්නෙ දෙවියෝ වුණත් සමාසක් දෘෂ්ටික නැත්නම් පෘථග්ජනයයි කියල තමයි කියන්න වෙන්නෙ. සාමාන්‍ය ජනතාවම තමයි. ආන්න එවැනි ඇත්තෝ දකින්නෙම දෙස් පමණක්ම නිසා, වඩන්නෙම කෙලෙස් පමණක් නිසා, ඒ ඇත්තන්ට බුදු භාමුදුරුවන්ගෙවත් දෙස් නොදක ඉන්න බෑ. රහතන් වහන්සේගෙවත් දෙස් නොදක ඉන්න බෑ. අනිකුත් ආර්යයන් වහන්සේ නමකගෙවත් දෙස් නොදක ඉන්න බෑ. දෙස් නොදක ඉන්නවා විතරකුත් නෙමෙයි ඒ දෙස් දෑකලා අනුන්ගේ ඇගෙන් ගානවා. අනුන් එක්කත් වාදෙට පටලැවෙනවා. ඔහොම කියනවා නම් මෙහෙම වෙන්නෙ කොහොමද? මෙහෙම කියනවා

නම් ඔහොම වෙන්නෙ කොහොමද? කොහෙද ඔතන සීලයක්? කොහෙද ඔතන දෘෂ්ටියක්? කොහෙද ඔතන ශාන්ත භාවයක්? කියල. ඒ පටලැවෙනකොට එව්වට උත්තර දෙන්න ගියොත් කවදකවත් මේ ජීවිතේ තමන්ට කියල සීලයක ආත්ම විශ්වාසයක්, තමන්ට කියල දෘෂ්ටි ජාලයෙන් පටලැවිල්ලක්, ඒ වගේම තමන්ට කියල උපශාන්ත භාවයක් ලබන්න අමාරු බවයි මේ ගාථාවෙන් සඳහන් කරන්නෙ.

එතකොට මේ පෘතග්ජන කියන වචනය අපිට එක්කෝ ඉගෙනගැනීමි මාර්ගයෙන්, ඒ කියන්නෙ මොකද්ද බුදුරජාණන් වහන්සේ පෘථග්ජනයා කියල කියනකොට දක්වලා තියන සීමාව, මරියාදව, වැට කඩුල්ල? ඊගාවට ඒක නැත්නම් පරිපුච්ඡා මට්ටමෙන්, ප්‍රශ්න විමසීමෙන් අපි මේක දැනගන්න ඕනැ. එහෙම කරල ඉවර වෙලා විනිශ්චයක් කරගත්තේ නැත්නම් හරි අමාරුයි. නමුත් මේ උගහ, නැත්නම් ඉගෙනගන්නේ, මේ ප්‍රශ්න කරන්නේ, මේ විනිශ්චයකට පත් වෙන්න හදන්නෙත් පෘථග්ජනයෙක්ම වෙන්නත් පුළුවන්. තමන් පෘථග්ජන භූමියේ ඉඳගෙනම පෘථග්ජනයන් ඇසුරු කිරීමේදී ප්‍රමාණය දැනගෙන ඇසුරු කළේ නැත්නම් ඒ ඇත්තො විහිත් දෙන මේ හැම නඩුවක්ම වාදයක්ම විසඳන්න පටන් අරගත්තොත් අපිට මේ ජීවිතය නෙමෙයි සංසාරෙත් මදි වෙනව. ඒ නිසා මේක තේරුම් බේරුම් කරගත්තේ නැත්නම්, කවදවත් මේ ආර්යයන් වහන්සේ නමක් හෝ මේ විදිහට මෙලොව වශයෙන් උපශාන්ත වීමට, සියල්ලන්ටම හය පක්ෂව, සියල්ලන්ටම යටහත් පහත්ව, ලජ්ජීව, කුක්කුච්ඡකව, පස්සට වෙන උතුමා කවිද කියල තෝරගන්න බැරි වෙනවා.

ඉතින් මේකෙදී අපිට ක්‍රම දෙකක් අනුගමනය කරන්න පුළුවන්. එකක් තමයි හරියට මේ උත්තමයන් වහන්සේ අභ්‍යන්තර පැත්තකට වෙන එක. එවැනි කලාණ මිත්‍රයන් පමණක් ඇසුරු කරන අසෙවනා ව බාලාන පණ්ඩිතානං ව සෙවනා කියල පණ්ඩිතයන් ඇසුරු කිරීමම එක කොතක්. අනිත් එක තමයි අන්ධ බාල පෘථග්ජනයන් තේරුම් අරගෙන පැත්තකට කරන එක. මේ දෙකෙන් සාමාන්‍යයෙන් මංගල සූත්‍රය ඉස්සරහින් තියල තියෙන්නෙ අන්ධ

බාල පාඨශ්‍රීතයන්, අසෙවනා ව බාලාන කියන එකෙන් අයින් කිරීමේ වැඩ පිළිවෙළක්. හැබැයි පරිස්සමෙන් කරන්න ඕනෑ. පාඨශ්‍රීතය දැනගත්තොත් කොන් කරනවයි කියල, සර්පයා වාගේ. පැන පැන ගහනවා. ඒ මොකද, ඒක තමයි ඒ ඇත්තන්ට තියන ලොකුම හිතමානේ. අවශ්‍යතාව තියෙන්නේ ඔය පුරෙකකින භාවය තියෙන්නේ, ඒ පාඨශ්‍රීතයා ඉස්සාගේ ඔළුවේ අසුවී තියනකොට ඉස් ඉස් කියනවා වගේ කෙලෙස් ගතිය නිසා තමන් ඇවිස්සෙනව විතරක් නෙමෙයි, අනුනුත් ඇවිස්සුවේ නැත්නම් නිකන් ඇඟට උණ වාගේ.

ඕනෑම භාවනා මධ්‍යස්ථානයක් ගත්තහම - විශේෂයෙන් ජාත්‍යන්තර භාවනා මධ්‍යස්ථානවල - ඔවු සියට ගානක් ඉන්නවමයි. මොකද ඒ ඇත්තන්ට හරි පහසුයි එතන ගිහිල්ල ඒ වැඩ කරගෙන යන්න, පාඨ ගෙයි වළං බිඳින්නා වාගේ. ඉතින් අලුතෙන් එන අහිංසක යෝගාවචරයෝ ඒ වැඩියෙන් කපා කරන පාඨශ්‍රීතයට තමයි ඇදීලා යන්නේ. වැඩ බහුල කටයුතු කරන විවේකය හොයන ඇත්තෝ හම්බ වෙන්න අමාරුයි නේ. ඉතින් අන්තිමට අමාරුවක වැටෙනවා. සංසාරේ අපි මේකත් විදිය යුත්තක්. මොකද සංසාරේ අපි මේ විදිහට අපි නොදැන අතින් ඇත්තෝ නොමග යවලා ඇති. ඒක නිසා පාඨශ්‍රීතයා වෙන් කරලා දැනගන්න එක හෝ ආර්යයන් වහන්සේ වෙන් කරල දැනගන්නවයි කියන එක හරි අමාරු බව තේරුම් කරල දෙන්න පුළුවන් වුණොත් ඔන්න ධර්ම දේශනාව සාර්ථකයි. කවුරු හරි හිතනවා නම් මට අද කෝදුව හම්බ වෙනවා, මම මේකෙන් මැනලා දුන් පාඨශ්‍රීත කොට්ඨාශය අයින් කරනවා. ආර්යයන් වහන්සේ වෙන් කරගත්තට පස්සේ වැඩේ හරි කියල. ඇත්ත. මූලධර්ම වශයෙන් නම් වැඩේ හරි. නමුත් මතක තියාගෙන ඉන්න ඕනෑ තමනුත් තාම ඉන්නේ පාඨශ්‍රීත භූමියේ නම්, ඔය කියන විදිහට විසදුව ඕක දැනගන්න අමාරුයි. නමුත් ඒක ඉගෙනගැනීමෙන් තොරව විනිශ්චය කිරීමකින් තොරව ප්‍රශ්න කිරීමකින් තොරව ගොඩ එන්නත් බෑ. තමන් ඉන්න භූමියේ, ඒකට කියනවා 'කෙලේස භූමි' කියල. ඒ කෙලේස භූමියෙන් ගොඩ එන්නත් බෑ.

ඒක නිසා අපිට තේරුම්ගන්න වෙනව අපි මේ ඉගෙනගන්න හදන්නෙ බාහිර ලෝකෙ පෘථග්ඡනයෝ ගැනම පමණක් නෙමෙයි. තමන් තුළම ඇත්තා වූ පෘථක් පෘථක් ගති තේරුම් අරගත්තොත් ඒක තමයි ඉතාම වටින්නෙ. බාහිර ඇත්තන්ගේ අපිට ලොකුවට පේනවා. වැරදි දෑකලා අයිත් කරන්නත් පුළුවන්. නමුත් ඒක නෙමෙයි අදහස් කරන්නෙ. ඒ තුළින් ඒකෙ ඡායාව, ඒකෙ ප්‍රතිබිම්බය, ඒකෙ පිළිබිඹුව තමන් තුළත් තියනව. අන්න ඒ තමා තුළ තියන කෙලෙස් ටික අයිත් කරගත්තොත් තමයි කවද හෝ ඒ පෘථක් ගති අයිත් කරගෙන ආර්ය භූමියට ප්‍රඥ භූමියට තමන්ට ගොඩ වෙන්න වෙන්නෙ. හැබැයි එකක් මතක තියාගන්න ඕනෑ. කොච්චර බාහිර ලෝකෙ පෘථග්ඡනයෝ අදහනගත්තත්, බාහිර ලෝකෙ පෘථග්ඡනයන්ගේ කෙලෙස් ඉවත් කිරීම තමන්ට කරන්න බෑ. සර්වඥයන් වහන්සේටත් බෑ. ඒ නිසා ඒ කොන්ත්‍රාත් එක විතරක් බාරගන්න යන්න එපා. ඒ ගොනයි කරත්තෙයි දෙකම විකුණලා, තමන්ගේ බිස්නස් එකක් කරගෙන ඉන්න එකයි තියෙන්නෙ. බුද්ධාගමේ තියෙන්නෙ ඔන්න ඔය ගොනයි කරත්තෙයි තියාගෙන අනුන්ගේ කෙලෙස් ගලවන්නයි, අනුන් නිවන් දක්වන්නයි, කටයුතු කරන එක. ඒ ඇත්තන්ට ඉතින් අනේ අපොයි කියල තමයි කියන්න වෙන්නෙ. ඒ මොකද ඒ තරම්ම අමාරුයි මේ පෘථග්ඡන කියන ප්‍රශ්නය තේරුම් අරගන්න එක.

මජ්ඣිම නිකායෙ මූලපරියාය සූත්‍රයට අටුවාව සපයන ආචාරීන් වහන්සේලා, සර්වඥයන් වහන්සේ විසින් විග්‍රහ කරන ලද මේ ‘අශ්‍රාතවත් පෘථග්ඡනය’ කියන එක විග්‍රහ කරල දෙන්න අටුවාවෙ සෑහෙන ඉඩක් අරන් තියනව. ඒ බුද්ධ වචනයම නම් නෙවෙයි. නමුත් ඒක සමහර විටක අපට මේ වගෙ තැනක පැටලිලා ඉන්නකොට යම් ප්‍රමාණයකට උදව් කරනවා, මොකද්ද මේ අශ්‍රාතවත් පෘථග්ඡනය යැයි කියල කියන්නෙ? අශ්‍රාතවත් භාවය කියල කියන්නෙ අපි දන්නව ලෝකෙ ‘බහුශාත’ කියල වචනයක් තියනව - බොහෝ ඇසු විරූ තැන් ඇති. අපි ඒක සිංහලෙන් කියන්නෙ ඇසු පිරූ තැන් ඇති කියල. ඇසු විරූ තැන් ඇති කියල කියනව, හුඟාක් ඇහුම්කන් දීපු හොඳ ශ්‍රාවකයෙක්.

නමුත් ලෝකයේ තියන නා නා විධ ලෝකායත ධර්මවලට ඇහුම්කන් දෙනව කියන එක නෙවෙයි අපේ සාසනයේ “ඇසු විරු තැන් ඇති” කියන එකෙන් අදහස් කරන්නේ. බුදුහාමුදුරුවෝ පන්සාලිස් වසක් ධර්ම දේශනා කරනකොට, යම් ආකාරයකින් නිවන් දැකීමට හේතු වන ස්කන්ධ පහ, ධාතු දහඅට, ආයතන දෙළහ, පටිච්ච සමුප්පන්න අංග දෙළහ, සතර සතිපට්ඨාන ආදී යම් යම් උපකරණ, බෝධිපාක්ෂික ධර්ම ගෙනහැර පාල තියනව. අන්න ඒ ගෙන හැර පාල තියන ධර්ම, ලෝකයේ ලාභය පිණිස සත්කාරය පිණිස කීර්තිය පිණිස ප්‍රසංශාව පිණිස පිහිටන්නෙම නෑ. ඒව ගග දිගේ ඉහළට පිනන්න, ලෝකය ගලන ගැල්මෙන් ඉහළට පිනන්න තියන ධර්ම. ඒ නිසා ඒව නතර වෙලා විවේකීව ඉගෙනගත යුතු ධර්ම. දුවන පනින ගමන්, යන එන ගමන්, ඉගෙනගත්තට ඒව හිතේ හිටින්නේ නෑ. මොකද, ලෝකයේ ලෝකායත ධර්ම වශයෙන් තියෙන්නෙ ලෝක පැවැත්මට අදාළ ධර්ම.

මෙතන මේ සුතවත් පෘථග්ජනයයි කියල කියන්නෙ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, පටිච්ච සමුප්පාද, සතර සතිපට්ඨාන වගෙ ධර්ම පිළිබඳව ඉගෙනගන්නා තැනැත්තා. අන්න ඒ ඉගෙනීම ඇති කෙනා තාම නිවන් දැකලා නෑ, නමුත් තමන් තේරුම් අරගන්නව මේව ඉගෙනගැනීමත් හුඟක් වෙහෙසකරයි. මේව ඉගෙනගත්තයි කියල උපාධි නම්බු නාම හම්බ වෙන්නෙත් නෑ. ලාභ සත්කාර හම්බ වෙන්නෙත් නෑ. ඉගෙනගන්න ගන්න, තමන් පිළිබඳව නම්බුවක් හිතෙන්නෙත් නෑ. තමන් තුළ තියෙන අඩුපාඩු ටිකයි තව තව පේන්නෙ. කෙලෙස්මයි පේන්නෙ. ඇසුරු කරල අපි පුරවාගන්නෙ මොන කුණුකන්දල්ද කියන එකයි තේරෙන්නේ. ඒක නිසා මේක බොහෝ විට අමාරු ධර්මයක්. ආන්න ඒ ස්කන්ධ ධාතු ආයතන වගෙ දේවල් පිළිබඳව ඉගෙනගත්ත, තාම පෘථග්ජන භාවයේ ඉන්න ඇත්තන්ට කියනව සුතවත් පෘථග්ජනයයි කියල.

මේ සුතවත් පෘථග්ජනයයි කියන එක බුදුහාමුදුරුවන්ගේ වචනවල නෑ. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වන්නෙ අසාතවත් පෘතග්ජනය කියල. නැසු නොවිරු ඇත්තා වූ, සාමාන්‍යයෙන් නිකන්

අමු ගිහියා, අමු පාඨග්ජනය කියල කියනව. ගිහිය කියන එක වැරදි ඇති. මොකද සමහර ගිහියෝ ඉන්නව ආර්ය භූමියට පත් වෙව්ව ඇත්තො. අමු පාඨග්ජනය. මේ අමු පාඨග්ජන භාවය අටුවාව දෙකට බෙදනවා, අන්ධ පාඨග්ජන හා කල්‍යාණ පාඨග්ජන කියල දෙකකට. මේකට සමහර විටක බුද්ධ වචනය ඉස්සර කරගන්න ඇත්තො විරුද්ධයි. ඕව බුද්ධ දේශනා නෙවෙයි කියල. වෙනත් පුළුවන්. නමුත් අසාතවත් පාඨග්ජනය කියන එක අන්ධ පාඨග්ජනයයි කියල කියනවා, මෙලෝ සංසාරයක් ආගමක් ගැන දන්නෙ නැති, පරලෝකයක් ගැන දන්නෙ නැති, මෙලෝ වශයෙන්ම කාල බිල රූප ශබ්ධ ගන්ධ රස ස්පර්ශ විෂයෙහි ඉපදිලා, රූප ශබ්ධ ගන්ධ රස ස්පර්ශ විෂයෙහි ජීවත් වෙලා, රූප ශබ්ධ ගන්ධ රස ස්පර්ශ විෂයෙහිම මැරිලා යන ඇත්තො අන්ධ පාඨග්ජනයෝ. අමු පාඨග්ජනයෝ.

ඒක නැති කරන්න තමයි ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, පටිච්ච සමුප්පාද, සතිපට්ඨාන වගෙ දේවල්, මේ වගේ ඉඳගෙන බණ අහන්නෙ. එහෙම අහලා විග්‍රහ කරල ටික ටික ශක්ති ප්‍රමාණයන් තේරුම්ගත්තට පස්සෙ ඒ ඇත්තන්ට කියනවා කල්‍යාණ පාඨග්ජන කියල. කල්‍යාණ පාඨග්ජන කියල කියන්නෙ ආගම ධර්මය දන්නව. ආගම කියල කියන්නෙ අපේ ඔය කියන පිටක. ඒකට සංස්කෘතයෙන් කියන්නෙ මජ්ඣිම නිකායට, මජ්ඣිම ආගම. දීඝ නිකායට, දීඝ ආගම කියල එව්වට ඒ පිටක කියන නම නැත්නම් මූලධර්ම දැනුම කියන එකයි තියෙන්නෙ. ආන්න ඒ ආගම පිළිබඳව හෝ යම් ප්‍රමාණයකට අදහසක් තියනව නම් කල්‍යාණ පාඨග්ජන භාවයට පත් වෙනව. ඒකත් ලේසි නෑ. ඒ සඳහා අපිට අරණ්‍යගත වෙන්න වෙනවා. රුක්ඛමූලගත වෙන්න වෙනවා. ශුන්‍යාගාරගත වෙන්න වෙනවා. කල්‍යාණ සත්පුරුෂයෝ ඇසුරු කරන්න වෙනවා. ආර්යයන් වහන්සේලා දකින්න වෙනවා. ගොඩාක් වැඩ කරල තමයි මෙතන ස්කන්ධ පහකුයි දුවන්නේ, මෙතන ධාතු දහඅටක් තියනවා, මෙතන ආධ්‍යාත්මික බාහිර වශයෙන් ආයතන දෙළහක් තියනවා, පටිච්ච සමුප්පාද අංග දෙළහක් තියනවා, සතිපට්ඨාන හතරක් තියනව කියල යම් ප්‍රමාණයකට අපි ඉගෙනගන්නෙ. ඉගෙනගත්තට පස්සෙ අපි ඒක

ක්‍රියාත්මක කරනවා වෙන්න පුළුවන්. ඉගෙනගත්තේ නැත්නම් කවදාවත් වෙන්නෙ නෑ.

ඒ නිසා ඒ කලාණ පෘථග්ජන භාවයට ආවට පස්සෙ තමයි ඒ පුද්ගලයා සාසනය පිළිබඳව සීල ශික්ෂාවට සමාධි ශික්ෂාවට ප්‍රඥ ශික්ෂාවට කියන ශික්ෂා කිරීමේ වැඩ පිළිවෙළට පත් වෙන්නෙ. මේ වගේ තැනක එකතු වෙන්නෙ ඒ තත්වය තමා විසින්ම ස්වයංභූ ඥානයෙන්ම උපයාගත් පිරිසක්. මේ එක්කෙනෙක්වත් අපි දෙන්නෙක් එකතු වෙලා ඉගෙනගන්න හිතාගත්තේ නෑ. අපි දෙන්නම එකතු වෙලා ස්කන්ධ ගැන ඉගෙනගනිමු. අපි දෙන්න එකතු වෙලා ධාතු ගැන ඉගෙනගනිමු කියල දෙන්නෙක් මෙතන නෑ. නානාවිධ දිසා භාගවලින් පැමිණිවිච ඇත්තො ඉන්නෙ. එන්ඩ ඉස්සෙල්ලාම ඒගොල්ලන්ට යම්ම ආකාරයකට මේ හැඟීම ඇති වෙලා තියනව. ඊට පස්සෙ මේ වගෙ තැනකට එකතු වුණාම ඒ ඇත්තො අර ඉගෙනගත්ත ආගම, නැත්නම් සුතමය, නැත්නම් මූල ධර්මමය ඥානය ක්‍රියාවත් කරන්න උත්සාහ කරනවා. නැත්නම් අපි කියනවා කුසලච්ඡන්දයක් පහළ කරගන්නවා.

ඒ කුසලච්ඡන්දයෙන් කරන්නෙ මොකද්ද? සීල ශික්ෂාව සමාධි ශික්ෂාව ප්‍රඥ ශික්ෂාව කියල මෙතෙක් කරපු ඇහැ පිනවන, කන පිනවන, නාසය පිනවන, දිව පිනවන, කය පිනවන, මන පිනවන, වැඩ සම්පූර්ණයෙන්ම බහා තබන්නේ නැතුව ඒ ඇහැ කන දිව නාසය කය මන කියන මේ දේවල් හික්මීමේ වැඩ පිළිවෙළක් සීමිත ප්‍රමාණයකින් ඇතුල් කරන්න උත්සාහ කරනවා. මෙතනදී තමයි සම්පූර්ණ දෙකට දෙනැවර වෙච්ච දෙලොවක් අතර ලෝකෙකට හිර වෙන්නෙ. ඉතින් එයාට තමයි කියන්නෙ යෝගාවචරය කියල. ආන්න ඒ යෝගාවචරයට මුලින්ම අවශ්‍ය වෙනව මේ ආගම නැත්නම් අධිගම නැත්නම් අපි කියනවා පරියප්ති, ප්‍රතිපත්ති, ප්‍රතිවේධ කියන සාසනේ පරියාප්ති කොටසයි ප්‍රතිවේධ කොටසයි පිළිබඳව යම් ප්‍රමාණයක හැඟීමක් ඇති කරගන්න. ඊට පස්සෙ තමයි ඒ පුද්ගලයා අර කලින් කියාපු තාලයට ශීල ශික්ෂා, සමාධි ශික්ෂා, ප්‍රඥ ශික්ෂා කියල කෙලෙස් කැපීමේ වැඩ පිළිවෙළට, නැත්නම් කෙලෙස්වලට විරුද්ධව

යුද්ධ ප්‍රකාශ කරන්න පටන් අරගන්න. එහෙම නැති පෘථග්ඡනයට කියනව, පුටු කිලෙසෙ. ඒ කියන්නෙ බොහෝ කෙලෙස් - ජනෙනතීති. පුටු කිලෙසෙ ජනෙනතීති පුටුඡ්ඡනා කියල කියනවා. අනිත් කෙනා කරන්නෙ උදේ ඉඳන් හැන්දෑ වෙනකල් කෙලෙස් වචන එකයි.

ඒ කෙලෙස් ජාති තුනක් සාමාන්‍ය මූලධර්ම වශයෙන් දැනගැනීමට කියනවා නම් : විනිකකම, පරිවුට්ඨාන, අනුසය කියන කෙලෙස් ජාති තුන. එහෙමයි බුදුහාමුදුරුවෝ මේ ලෝකෙ තියන කෙලෙස් වෙන් කොට දක්වන හැටි. මේව සේරගෙන්ම සියට සියක්ම අංග සම්පූර්ණ වෙච්ච කෙනා තමයි පෘථග්ඡනය කියල කියන්නෙ. පුටු කිලෙසෙ, විවිධ වූ, පුතු කියන වචනය පාවිච්චි කරන්නෙ විවිධ වූ, පැතිරුණ කියන අදහස. පුටු කිලෙසෙ ජනෙනතීති. එයා උදේ ඉඳල හැන්දෑ වෙනකල් කරන සෑම ක්‍රියාවකින්ම, කරන සෑම වචනයකින්ම, හිතන සෑම හිතීවිල්ලකින්ම විනික්කම මට්ටමේ, නැත්නම් පරිවුට්ඨාන මට්ටමේ, නැත්නම් අනුසය මට්ටමේ කෙලෙස්වලින් පිරිලා. කිසිම අඩුවක් පාඩුවක් නෑ. මහ මුහුද වාගෙ පොල් කට්ටකින් එහෙම වතුර අරගෙන, ගත්ත ලාංඡනය බලන්න හම්බ වෙන්නෙ නෑ. අඩු කිරීමක් කරන්න හම්බ වෙන්නෙ නෑ. අන්න එවැනි කෙලෙස් වගුරුවන ජාතියට කියනවා පෘථග්ඡන කියල. එහෙම නැත්නම් අන්ධ පෘථග්ඡන කියල.

ඉතින් ඒ පෘථග්ඡනයා අර විදිහට ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, පටිච්ච සමුප්පාද, සතර සතිපට්ඨාන වගෙ දේවල් අහන්න එක තැනකට වෙල ඉන්න වෙලාවට අර විනික්කම කෙලෙස් කියන, කයෙන් වචනයෙන් අනුන්ට බාධා කරන, තමන්ට බාධා කරන, වර්තමානය කෙලෙසන, අනාගතය කෙලෙසන, වැඩ වලින් අයිත් වීම ඉබේම සිදු වෙනව. කායික ක්‍රියා දැන් නතර කරල සතුන් මැරීමකට අවස්ථාවක් නෑ. භොරකම් කිරීමකට අවස්ථාවක් නෑ. කාම මිථ්‍යාවාරයකට අවස්ථාවක් නෑ. බොරුවක් කියන්න කේලමක් කියන්න හිස් වචනයක් පරුෂ වචනයක් කථා කරන්න වෙලාවක් නෑ. මදයට ප්‍රමාදයට වැටෙන්න අවස්ථාවක් නෑ. දැන් කරල තියෙන්නෙ කය තැන්පත් කරගෙන කට වහගෙන ඉන්නකොටම එතන නිකන්ම

වගේ අර කියන ස්කන්ධ ධාතු ආයතන ඉගෙනගන්න මොහොතේ පවා, සමහර විටක ඔය විනික්කම කෙලෙස්වලින් අඩුපාඩු වෙන්න ඉඩ තියනව. නොකෙරී ඉන්න ඉඩ තියනව.

ආත්ත ඒ මාර්ගයෙන් ඒ පුද්ගලයා අර ඕජාව වගේ ගලන, දෝරේ ගලන විනික්කම කෙලෙස් නතර කරනවා. ඒක මහ විශාල පෙරළියක්. කොටින්ම කියනවා නම්, වෙන සැණකෙළිවල ගත කරන, රූප ශබ්ද ගන්ධ රස ඒ විෂයෙහි ගත කරන ඇත්තන්ට මේ දර්ශනයවත් ප්‍රිය නෑ. මොකද, මේ එක තැනකට වෙලා ඕව ඉගෙනගෙන මොනවද හම්බ වෙන දේ? හම්බ වෙච්ච ජීවිතේ සැප විදින්න ඕන නේද? ඒකට නේද මනුස්ස ජීවිතේ? මේක මේ මගුල් සක්වළ කියල මේකට මේ කියන්නේ. ඉතින් ඕකේ හොඳ තරුණ වයසේ හදු යෞවන වයසේ කළු කෙස් තියෙද්දී, ඔහේ එක තැනකට වෙල වාඩි වෙලා ඉඳල ගත කරල මොකද්ද ඇති වැඩේ කියල ඒ ඇත්තන්ට ජේන්න මහ නෝන්පල්, මහ දියාරු, මහ බයාදු වර්තයක්. නමුත් මේ පෘථව්ශ්චන භාවයේ තියන භයානකකම, දෝරේ ගලන කෙලෙස් ස්වභාවය දන්න මේ පුද්ගලයා ස්කන්ධ ධාතු ආයතන ඉගෙනගන්න වාඩි වෙල ඉන්නකොටමත් විනික්කම කෙලෙස් එන්නේ නෑ. එහෙම නැත්නම් ඒ පුද්ගලයා සමාදය සිකුති සිකුතපදෙසුති කියන විදිහට සික්ෂාපද සමාදන් වෙච්ච ගමන් ඒකෙන් අදහස් කරන්නේ කයෙන් වචනයෙන් සිදු වෙන අකුසල කර්ම, එහෙම නැත්නම් මේ කෙලෙස් වගුරවන ගති නැති කරන එක. ආත්ත ඒකට යෙදිව්ච කෙනා විශාල යුද්ධෙක යෙදිලා ඉන්න කෙනෙක්. ඒක නිසා සාමාන්‍යයෙන් සර්වඥයන් වහන්සේ මේකට උපමාවට සදහන් කරනවා, යම් කිසි ගිහියෙක් පන්සිල්පද රකිනවා නම්, සකු දේවේන්ද්‍රයා පවා මිණි ඔටුන්න නමනමා වදිනවයි කියල.

මේ ලෝකේ හැදිලා තියෙන්නේම පස්කම් සැපයට. ඒ පස්කම් සැපයේ යෙදිලා ඉන්න සංසාරේ සංසාරගත සත්ත්වයා මුහුදේ ලුණු වතුර වාගේ පැතිරිව්ච තෙතමනයක් සහ ලුණු රසයක් තිබෙද්දී කුඩැල්ලෙක් කොහොමද ඉන්නේ? ඒකා පුළුවන් තරම් මුහුදු වෙරළෙන් අයින් වෙල, ගොඩ බිමට වෙල ඉන්නව. මුහුදු කුඩැල්ලෙක්

නෙමෙයි. මේ ගොඩ කුඩැල්ලෙක් වාගේ. ආන්න ඒ වගේ මේ පාචග්ජන භාවයේ භයානකකම දන්න, චීතික්කම කෙලෙස්වලින් බේරෙන්න කැමති කෙනා, ඔපව කාන්තාරේ හංගගෙන ජීවත් වෙන්න හදන, වැලි කුණාටුවෙන් යටත්ව බේරෙන්න හදන ඔටුවෙක් වාගේ බොහෝම භය පක්ෂව තමන්ගේ සීලය, විනය, භය ලැජ්ජාව, සංවරය රැකගන්නවා. ඉතින් මේකම අමාරුයි. මොකද හේතුව, අපි ඔය කථා කරන්නේ හුඟාක් ඉස්සරහට ගියාට පස්සේ ආර්ය භාවයට පත් වුණත් ඇති වෙන විවේචන පිළිබඳව.

ඒක ගැන කථා කරන්න ඉස්සෙල්ල කියන්න වෙනව යම් කිසි කෙනෙක් සීලයක පිහිටන්න හදනකොටම අපි හිතනවට වැඩිය ඇතුළෙන් කොක්ක වදිනව. සිල් නැතිකොට නම් කොක්ක වදින්නේ පොලිසියෙන්. සිවිල් නීතියෙන්. නමුත් සීලය රකින්න ගියාම කොක්ක වදින්නේ ඇතුළෙන්. ආසන්නයේ ඉන්න කෙනෙක්ගෙන් තමයි ඒ කෙනෙහිලි වචන එන්න පටන් අරගන්නේ. එතනදීමත් අපිට ලොකු කැප කිරීමක් කරන්න වෙනව. මේ දුන වස්තු කැප කිරීමක් නෙමෙයි මෙතන කරන්නේ; තමන්ගේ රූපි අරුවිකම් කැප කරගෙන මොකද කරන්නේ? අපි ඉපදුණේ ජීවත් වෙන්නේ පාචග්ජන භූමියේ. කෙල්ස භූමියේ. ඒ කෙල්ස භූමියේ ඉඳල ගොඩ වෙන්න නේ මේ දැගලන්නේ. දැගලනකොට ලෙස්සන ඉවුරක් සහිත ගඟක් වගේ, ගොඩ වෙන්න හදනකොටම ආයින් ලෙස්ස ලෙස්ස වැටෙන්න වතුරටමයි. කිසිම අනුකම්පාවක් තෙතක් පේන්න නෑ.

මේක දැනගන්න ඕනෑ පුද්ගල හේදයෙන් තොර කෙලෙස්වල කවදවත් තෙතක් අනුකම්පාවක් නෑ. නිර්දයයි. නමුත් අපි දකින්නේ අසවලා මට මේ දේ කළා. අසවල් බලවේගය විසින් මට මේ දේ කළා. අසවල් පක්ෂය විසින් මට කළා. අසවල් ජාතිය විසින් මට කළා කියල යම්ම වෙලාවක අපි මේ කරගෙන යන්න හදන ආධ්‍යාත්මික ගමනට බාධා කරන්නෙක් ඉන්නවා, බාධා කරන්නේ මටය, මේ බාධාව මගේය, කියපු ගමන් අහු වෙනව. මේක කෙලෙස් ස්වභාවය කියල දැනගත්තොත් අපි සීලයක් රකින්න හදන්නේ බොහෝම අහිංසකව. භය දැනගෙන. නමුත් අනික් ඇත්තන්ට ඒක පේන්නේ ඒ ඇත්තන්ගේ

මතවලට විරුද්ධව යෑමක්. එහෙම නැත්නම් අපි විප්ලවකාරයෝ විදිනට. අන්ත එතනදී පුරෙකකින භාවය තියන්න එපා. ඉස්සර වෙන්ත යන්න එපා. සටන් ප්‍රකාශ කරන්න යන්න එපා. යුද ප්‍රකාශ කරන්න යන්න එපා. ඒ ඇත්තොත් යුද ප්‍රකාශ කරනවා නම්, ඔළුව පාත් කරගන්න එකයි කරන්න ඕනෑ. ඒකට කවදවත් සර්වඥයන් වහන්සේ වගෙ උත්තමයන් වහන්සේලා බයාදුයි කියල නෝන්ප්ලේ කියල දෙස් කියන්නෙ නෑ. බේරෙන්න බැරි නම් මළමිනියක් වෙලා වගෙ හරි කමක් නෑ, බේරෙන්න කියලයි කියල තියෙන්නෙ. ඒ කියන්නෙ ඒකෙදී කවුරුවත් අපිට සරණට පිහිටට නෑ. අපි මෙතෙක් කල් සරණට පිහිටට යමක් හිතුව නම් එතනින් කොක්ක එනව. ඉතින් අනිවාර්යයෙන්ම පිහිය එනවා. තුවක්කුව එනවා. එව්ව එතනින්මයි එන්නේ. ආසන්නයෙන්මයි එන්නේ.

සීලයට ගියාට පස්සෙ සේරම ප්‍රහාර ආසන්නයෙන්මයි එන්නේ කියල දැනගෙන, නමුත් පුද්ගල හේදයෙන් තොරව බලන්න පුළුවන් නම්, අන්ත සුරයා. අන්ත මනුස්සයා ගොඩ එන්න පුළුවන්. එයාට මේ ජීවිතේ උපශාන්ත වෙන්ත පුළුවන්. මොකද, මාරයා ක්‍රියාත්මක වෙන්නෙ අපි පහුගිය දවස්වල කියෙව්වා ආසිවිසෝපම සූත්‍රය² කියල, වැලි කෙළියේ පටන් යාළු වෙව්ව මිත්‍රයා අතිනුත් එවනවා පණිවිඩේ. ඒත් පසු නොබලා දුවන්න දැනගන්න ඕනෑ. ඒ යාළුකම තිබුණට කමක් නෑ. මෙන න දී බෑ කියල, ඒ පාඨග්ජන භාවයෙන් ගැලවෙන්න කටයුතු කරන කෙනා නම් සීලයේදී පවා මේ දුෂ්කරතාව විදිනවා. මෙන න ඉන්න ඇත්තන්ට හැබැයි ඒක නෑ. ඒ මොකද මේ ඇත්තො ඒක දැනගෙන මහත් වූ හෝ වේවා කුඩා වූ හෝ වේවා ඤාති පරිවට්ටයෙන් අයින් වෙලයි ජීවත් වෙන්නෙ. මහත් වූ හෝ වේවා කුඩා වූ හෝ වේවා වස්තු හෝග පරිවට්ටයෙන් අයින් වෙලයි ජීවත් වෙන්නෙ. නමුත් ගැලවුමක් නම් නෑ ගොයියෝ. ඔය ස්වරූපයෙන්ම නැති වුණාට, අනිවාර්යයෙන්ම එනවා. අර කිඹුල කියනවාලු උගෙ කටට වැටිලා බේරුණාට පස්සෙ, උඹ මගෙන් බේරුණාට ගෙදර ගියාට පස්සෙ මගේ මල්ලිගෙන් පරිස්සම් වෙයන්

² සංයුක්ත නිකාය, සළායනන වග්ග, ආසිවිස වග්ග, ආසිවිසෝපම සූත්‍රය

කියල. මල්ලී කියන්නෙ හුනට. ඒ නිසා කිඹුලට වෙදකම් කරනකොට වෙද්දු වටතිර ඇදල හුනා අයිත් කරලයි වෙදකම පටන් අරගන්නේ. කිඹුල් විසට ඉතුරු හරිය කරල දෙන්නෙ හුනා. ඒ නිසා අපි ඥාති පරිවටියෙන් අයිත් වුණාට, වස්තු පරිවටියෙන් අයිත් වුණාට, ඒකෙ ගන්දස්සාරේ තාම තියනවා. ඒක ක්‍රියාත්මක කරන්න අනන්ත අප්‍රමාණ දූතයෝ, යම දූතයෝ ඉන්නවා. ඒ නිසා අපි ඒව ඔක්කොම කෙලෙස් වශයෙන් දූකගෙන ගියොත්, සීලය පිළිබඳ යම්ම අවිභවිසාර භාවයක් නොසැලෙන භාවයක්, අන්ද මන්ද භාවයක් නැති තරමට සීලේ පිරුණට පස්සෙ ඒ පුද්ගලයාට දූකගන්න පුළුවන් වෙනව දෙවෙනි මට්ටමේ කෙලෙස් ජාතියක්.

ඒ තමයි, යටින් තියන පරිවුට්‍යාන කෙලෙස්. කය වචනය තාම ක්‍රියාත්මක භාවයට පත් වෙලා නෑ. වචනය වශයෙන් ක්‍රියාත්මක භාවයට පත් වෙලා නෑ. නමුත් දෙවේලෙ දෝරේ ගලන, සිතේ මට්ටමේ වැඩ කරන, තමන්ට වැටහෙන, ඒත් අනුන්ට අල්ලන්න බැරි, තමන්ටත් පිටට වසංගන්න පුළුවන්, නමුත් තමන්ට නිතර වද දෙනවා පරිවුට්‍යාන කෙලෙස්. අන්ත ඒ පරිවුට්‍යාන කෙලෙස් නැති කරන්න නම්, හරියට කියනවා නම් උදල්ලෙන් අයිත් කරන්න ඕනෑ කුණු අයිත් කෙරුවට පස්සෙ තමයි කන් හැන්දෙන් අයිත් කරන්න පුළුවන් කුණු අයිත් කරන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. උදල්ලෙන් අයිත් කරන්න තියන කුණු තියෙද්දී කන් හැන්දෙන් අයිත් කරන්න බෑ. ඒ නිසා ඒ ඝනබහළ පළවෙනි මට්ටමේ කෙලෙස් - පරිවුට්‍යාන කෙලෙස් - අපි සීලයෙන් අයිත් කරලා. සිල්වතුන් අතර ඒවායින් පැමිණෙන බාධක සියල්ලක්ම කෙලෙස්මයි.

ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන වශයෙන් බලනවා මිසක්කා පුද්ගල හේදයෙන් බලන්නෙ නැතුව කටයුතු කළොත්, කලාතුරකින් පොඩි වෙලාවක් හම්බ වෙනවා භාවනාමය වශයෙන්, සමථ වශයෙන්, සමාධිමය වශයෙන් පරිවුට්‍යාන කෙලෙස්වලින්, දෙවෙනි මට්ටමේ කෙලෙස්වලින් තාවකාලිකව අයිත් වීමේ ශක්තියක්. මේක තමයි භාවනා ජීවිතෙ අපි කියන සමථය. අර වීතික්කම කෙලෙස් කියන්නෙ ලැවිගින්නක් නම්, රට රාජ්‍යයකටවත් නිමාගන්න බැරි ලැවිගින්නක්

නම්, පරිවෘත්තය කෙලෙස් කියල කියන්නෙ ඒ ලැව්ගින්න ඇති කරන්න හේතු වෙච්ච ගිනි පුළිඟුව. ගිනිකුර අග දැල්වෙන වෙලාව. ඒක තිබ්බම වේළිච්ච කැලේකට, සීමාවකින් තොරව පට පට ගල පැතිර යනවා. නමුත් ඒක ඉස්සෙල්ලාම පුළිඟුවක් වශයෙන් පැන නගින්නෙ. අන්න ඒ පුළිඟුව තමන්ට තමන් තුළ දැකගන්න පුළුවන් වෙනව නම් තමයි පරිවෘත්තය කෙලෙස් කියල කියන්නෙ. මේක ප්‍රසිද්ධයි භාවනා ජීවිතයෙ නීවරණ වශයෙන්.

අන්න ඒ නීවරණ නැති කිරීමට කටයුතු කරන අවස්ථාව තමයි භාවනා මධ්‍යස්ථාවල තියෙන්නෙ. එව්වයෙ සමථ භාවනාවට සමාධි භාවනාවට අවශ්‍ය සප්පාය කරුණු පුළුවන් තරම් සලසා දීමටයි, අපි මේවට කලින් කියාපු තාලයට නැදැරයො අයින් කරල, වස්තුව අයින් කරල, මේ වගෙ තැන්වලට එන්නේ. අප්‍රමාණ රට පුරා පැතිරලා ඉන්න දයකයෝ තමන් හම්බ කරන උත්තම කොටස් පූජා කරන්නෙ මේ කරන වීර උදර සටනට ආධාර වශයෙන්. ඒ නිසා භාවනා මධ්‍යස්ථාව, අරණ්‍ය සේනාසන උතුම් කාර්යයකට වෙන් වෙලා තියනවා. එව්වට ආවට පස්සෙ සීල ශික්ෂාව ඉක්මවල ගිය සමාධි ශික්ෂාවට අපි පත් වෙනව. සමාධි ශික්ෂාවට පත් වෙනකොට පෘථගත්ථන භාවයේ ඉඳලා ආර්ය භාවයට, උත්තම භාවයට යම් ප්‍රමාණයක උසස් වීමක් තල්ලුවක් ලැබෙනව. නමුත් ඒක කවුරුත් දෙන දෙයක්වත් යොදන කාලය මතවත්, එහෙම නැත්නම් ගුරුවරයාගේ දක්ෂකමක්වත් මොකකින්වත් ලැබෙන දෙයක් නෙමෙයි. තමන් යොදන කාලයෙන් කොච්චර වෙලාවක් හිත තාවකාලිකව කෙලෙස්වලින් අයින් කරල තියාගෙන ඉන්න පුළුවන්ද කියන එක මතයි.

අපි වාඩි වෙලා ආනාපානසතියට හිත යොදනවා. උදරයේ පිම්බීම හැකිලීමට හිත යොදනවා. වම දකුණ වශයෙන් හිත පවත්වනවා සක්මනේදී. ආන්න එහෙම පවත්වනකොට යම්ම විත්තක්ෂණයක මගේ හිත කාය දුශ්චරිත වච්ච දුශ්චරිතවල නැත. ඒ වගේම නීවරණ ධර්ම කියන කාමච්ඡන්ද ආදී දේවල්වල නැතිය. දන් හිත තියෙන්නෙ මතු වෙලා තියන අරමුණේ. ආශ්වාසය තියෙන්නෙ

මතු වෙලා. ආශ්වාසයෙ හිත තියනව. ප්‍රශ්වාසයේ නෑ. කයේ විසිරිලා නෑ. කාමච්ඡන්දයක් නෑ. කාය දුශ්චරිත වචී දුශ්චරිත නෑ. ඒ නැති බවට වැඩිය මෙතන ගන්නෙ අරමුණේ ඇතුල් වෙන වෙලාවෙ ඇතුල් වෙන බවට දන්නකම. පිට වෙන වෙලාවෙදි ඇතුල් වීම නෑ. පිට වීම දන්නව. පිම්බෙන වෙලාවෙදි පිම්බීම දන්නව. හැකිලෙන වෙලාවෙදි හැකිලීම දන්නව. වම තියන කොට වම වශයෙන් දන්නව. දකුණ තියනකොට දකුණ වශයෙන් දන්නව.

එතකොට මේ සංසාරයක් පුරා දෝරේ ගලපු විනික්කම කෙලෙස් කැපිල. පරිවුට්ඨාන කෙලෙස් මතු වෙලා නෑ. ඒ නිසා බුරුම භාවනාව උගන්වන, මහා සී භාවනාව උගන්වන ගුරුවරු, චක්‍ර ක්‍රමයක් කටපාඩම් කරල පෙන්වනවා, මේක හිත් වදින්න. ධේරුයක් ඇති කරන්න. එක. භාවනා කරල වාඩි වෙනකොට එක තත්පරයකට එක සැරයක් පිම්බෙනකොට පිම්බෙනවා කියල මෙනෙහි කරනවා. හැකිලෙනකොට හැකිලෙනවා කියල මෙනෙහි කරනවා. නැත්නම් ආශ්වාස කරනකොට ආශ්වාස වෙලාවෙදි ආශ්වාස කියල මෙනෙහි කරනවා. ප්‍රශ්වාස වෙලාවෙදි ප්‍රශ්වාස කියල මෙනෙහි කරනවා. වම තියනකොට වම කියල මෙනෙහි කරනවා. දකුණ තියන කොට දකුණ කියල මෙනෙහි කරනවා නම්, තමන්ට හොඳට තේරෙනව නම් තම්බපු අල කැල්ලට ගැරුප්පුවෙන් අනිනකොට අල කැල්ල ගැරුප්පුවේ ඇමිණුනා වගෙ, නැත්නම් හොඳ තෙත පස් පොළවකට හෙල්ලකින් අනිනකොට හෙල්ල ඇමිණුනා වගෙ, අරමුණට හිටියයි කියල, ඒ විත්තක්ෂණය දෙවියෙක් මාරයෙක් බ්‍රහ්මයෙක් බුදුන් ඇවිල්ල කියන්න ඕනෑ නෑ. අරමුණේ හිත හිටියයි කියල කියන්නෙ විනික්කම කෙලෙස්, පරිවුට්ඨාන කෙලෙස් නැත.

අපි මේ විදිහට අපි හිතමු විනාඩියක් හිටියයි කියල. එතකොට හැටවාරයක් හිත පරිවුට්ඨාන කෙලෙස්වලින් තොරව ගත වෙනව. විනාඩි පහක් හිටිනව. එක දිගටම පිම්බෙනකොට පිම්බෙනව, හැකිලෙනකොට හැකිලෙනවා කියල මෙනෙහි කරනවා. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසට බලන කෙනෙක් නම් ආශ්වාස වෙලාවට ආශ්වාසය, ප්‍රශ්වාස වෙලාවට ප්‍රශ්වාසය කියල මෙනෙහි කරනවා. මේන්න මේ

විදිහට කරනවා නම් අඩු ගානෙ අර විනාඩි පහට තුන්සිය වාරයක් මුළු සංසාරේ, ඉස්සෙල්ලාම තමන්ට කෙලෙස් නැති විත්තක්ෂණ තුන්සියක් අත්දැකගන්න පුළුවන්. මේකෙන් කියන්න උත්සාහ කරන්නෙ මේක පුළුවන් කියන එකයි.

දැන් මෙතන ඉන්න ඇත්තන්ට මේක අලුත් මැජික් එකකුත් නෙමෙයි. නමුත් මෙතන ඉන්න ඔක්කෝගෙම තියන දුර්වලකමක් වෙන්න පුළුවන් මේක ගණන්ගන්නෙ නෑ. ඔය විදිහට ඔය පරිවුට්ටියාන කෙලෙස් නැති කරනවයි කියන එක මහා ලොකු රාජ්‍යයක්ද? ඔය පිම්බෙන වෙලාවෙ පිම්බෙනවයි කියල මෙනෙහි කරන්න පුළුවන් නේද? හැකිලෙන වෙලාවෙ හැකිලෙනවයි කියල මෙනෙහි කරන්න පුළුවන් නේද? ඔක ඉතින් දෙකේ පන්තියෙ ළමයෙකුටත් පුළුවන් දෙයක් නේද? ඕකෙන් කොහොමද ඔව්වර කැපෙන්නේ කියල අර පුංචි පහර ගණන් ගන්නෙ නැතුව යනවා. ගණන්ගන්නෙ නැතුව ඉඳල යම් වෙලාවක අපි හිතමු හිත රාගයට වැටුණා ඉඳගෙන ඉන්ද්දදී. නැත්නම් ද්වේෂයකට සද්දයකට වැටුණ. කේන්ති ගියා. හිතේ වේදනාවක් ඇවිල්ල කයේ වේදනාවක් ඇවිල්ල නැගිටලා යන්න හිතූණ. සද්ද හිතීවිලි ඇවිල්ල හිත අවුල් කරන්න පටන්ගත්ත. එතකොට අපි වාලේ භාවයට පත් වෙන හැටි, හීන භාවයට පත් වෙන හැටි, දීන භාවයට පත් වෙන හැටි දකිනකොට එවැනි දෙයක් වෙන්න විත්තක්ෂණ කීයකට කලින් අපිට පරිවුට්ටියාන කෙලෙස්, හිත වහල් වහගෙන, වසාගෙන අපි දස භාවයට පත් කරගෙනද? නමුත් යම් විදිහකට ඒ වෙලාවේදීම අපි දැනගෙන මෙනෙහි කිරීම පටන්ගත්තා නම්, මේ වගෙ වේදනාවකින් සද්දෙකින් හිතීවිල්ලකින් අපිව විසි කරල දන්න පුළුවන් ශක්තියක් එන්නේ නෑ. ඒ නිසා ඒ හීන් සැරය, හැම වෙලාවෙම මෙනෙහි කරමින් යන හීන්සැරය මහසැරයක් බවට පත් කරගන්න එක තමයි ආසෙවති භාවෙහි බහුලීකරොති කියල කියන්නෙ.

ඒක නිසා එතනට ගිය කෙනෙකුට හැර, සමථ භාවනාවකට හෝ පරියංක භාවනාවකට හෝ ගිය කෙනෙකුට හැර, පරිවුට්ටියාන කෙලෙස්වත් දන්නෙ නැති, විනික්කම කෙලෙස්වත් දන්නෙ නැති

කෙනෙකුට, මේ දේවල් කියපුවාහම නිකන් ශ්‍රීක් භාෂාව වාගේ මොනවද මේ කථා කරන්නේ කියල හිතෙනව. නමුත් ගිය කෙනා මේ කියන ප්‍රායෝගිකත්වය දන්නව. ඒ නිසා ඒ ඇත්ත තව දුරටත්, ඒ විදිහට අපි හිතුවොත් ආශ්වාසය වෙලාවේ ආශ්වාසය දන්නව. ප්‍රශ්වාසය වෙලාවේ ප්‍රශ්වාසය දන්නව නම්, අර ඉගෙනගත්තු ස්කන්ධ ධාතු ආයතන කියන ඒව මේකේ ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ කොහොමද කියල බලන්න, ඒ හිත ගිය සෑම වෙලාවකම, ආශ්වාසයට හිත ගිය සෑම වෙලාවකම, තමන් අත් දකින්නේ කොහොමද? ඒක ප්‍රශ්වාසයෙන් වෙනස් වෙන්නේ කොහොමද? මේ ආශ්වාසය තව විත්තක්ෂණයකින් එන ඊගාව ආශ්වාසයෙන් වෙනස් වෙන්නේ කොහොමද කියල, මේ තුළ ඇත්තා වූ ධාතු ස්වභාව දැකගන්නාසුලුව, ආරාධනා පූර්වකව, කෙලෙස්වල තියන හය දන්නාසුලුව, පෘථග්ඡනකමේ තියන හයානකකම දන්නාසුලුව, අර ආශ්වාසයේ රස බලනවා. ආශ්වාසයේ ධර්ම ඕජාව රස විදිනවා.

මේක යෝගාවචරයෙක් වශයෙන් කළ යුත්තක් මිස බුදු භාමුදුරුවෝ අපට කරල දෙන්න පුළුවන් දෙයක් නෙමෙයි. ඒ වාගේම දැන් මෙතන ඉන්න කෙනෙක් ඉතාම දක්ෂයි කියල කියමු ඒකට. ඒ කෙනාට අනිත් කෙනාට මොනම ආකාරයකින්වත් ඕකට උදව් කරන්න බෑ. අර මුල් ටික, විනික්කම කෙලෙස්වලින් වෙන් වෙලා පැත්තකට ඇවිල්ල විවේක වෙලා, මූල කර්මස්ථානය බලනවා. හොඳට මතක තියාගෙන ඉන්න, මේ වැඩේට මුල් වෙන්නේ ආරම්භණයක්. ආරම්භණයක් කියල කියන්නේ රූප ධර්මයක්. මම මේක කියාගෙන යන්නේ ඉස්සරහට මේක අත්‍යවශ්‍යයෙන් ඕනෑ කරන නිසා. මෙන්න මේ විදිහට ඇතුල් වෙන පිට වෙන වායෝ පොට්ඨබ්බ ධාතුව නම් වූ රූප ධර්මය විෂයෙහි, මේ ඇතුල් වෙන වාතය, මේ පිට වෙන වාතය, ඇතුල් වෙනවා, පිට වෙනවා කියල දැනගෙන ඇතුල් වෙන වාතයේ ඇත්තේ මොන වගේ වාත ගුණයක්ද? පිට වෙන වාතයේ ඇත්තේ මොන වගේ වාත ගුණයක්ද කිව්වොත්, වායෝ ධාතුව පිළිබඳව අපි වෙනදට වැඩිය එන්න එන්න විශේෂඥ භාවයට පත් වෙනව. වායෝ ධාතුවට කවදකවත් මූණ වසන්ගෙන ඉන්න බෑ, ටික වෙලාවක් යනකොට ඒක ක්‍රියාත්මක වෙන, පදනම්

වෙලා තියන වේදිකාව නම් වන පයවි, ආපෝ, තේජෝ, ගුණ ජේන්න පටන්ගන්නව. එතකොට ධාතු පිළිබඳව අර අහපු දේට වැඩිය හුඟාක් ගැඹුරකට යන්න පුළුවන් ශක්තියක් එනවා.

හැබැයි මේ සමථයම නෙමෙයි. සමථය නිසා ඇති වෙච්ච විපස්සනා ලාභයක්. මේක ශුද්ධ විපස්සනාවේදී පටන්ගන්න තැන ඉඳල සිද්ධ වෙනව. සමථ පූර්වාංගම විපස්සනාවේදී අපි කරන්නේ ඉස්සෙල්ල හිත පරිවුට්ටන කෙලෙස්වලින් වෙන් කරල, හිත ටිකක් සංසාරේ පළවෙනි වතාවට, පරිවුට්ටන කෙලෙස්වලින් තොර තත්ත්වයක ධ්‍යාන මට්ටමේ තියාගන ඉන්න එක. විපස්සනාවේදී එහෙම වෙන් කොට තැබීමක් නෑ. ශුද්ධ වෙච්චි ගමන්ම ආයතන වශයෙන්, ධාතු වශයෙන්, ස්කන්ධ වශයෙන්, පටිච්ච සමුප්පාද වශයෙන්, සතර සතිපට්ඨාන වශයෙන් වැඩෙන්න අරිනව. මෙන්න මෙතෙක්ට යනකොට ඒ යෝගාවචරයා ඒකට දක්වන ආකල්පය, කෙලෙස් දිහාවට යන්න දෙන්නෙ නැතුව, මූණ දීපු අරමුණේ ඒ විස්තර බලන්න දක්වන ආකල්පයට කියනවා 'අනුග්‍රහ කරනව'යි කියල.

මේ අනුග්‍රහය කරන්න පුළුවන් වෙන්නෙ කල්‍යාණ පෘථග්ජනයට පමණයි. අන්ධ පෘථග්ජනයට තේරෙන්නේ මොකද්ද? මම මෙහෙම හිටියට අනිත් කට්ටිය මේ වෙලාවේ මේ මේ දේවල් හම්බ කරනවා ඇති, මේ මේ විදිහට ඉගෙනගන්නවා ඇති, මම නිකන්ම නිකන් මෙනතට වෙල ඉඳගෙන, නිකමෙක් වාගෙ බලාගෙන ඉන්නව. මෙච්චා බලල මොකද්ද හම්බ වෙන ලාබේ? එළියෙ හිටිය නම් මට මේ මේ දේවල් ලබන්න පුළුවන් නේද කියල අන්ධ පෘථග්ජනය කල්පනා කරන්නේම කුඩැල්ල කොට්ටෙ උඩ තිබ්බ වගෙ අන්ධකාර වූ තෙතමන තැනක් හොයනව. කල්‍යාණ සත්පුරුෂයාගේ එහෙම එකක් නෑ. කල්‍යාණ සත්පුරුෂයා දන්නව මේක කොහොම නමුත් නැවතිල්ලේ කළ යුතු දෙයක්. මට මේ කරන්න පුළුවන් වුණේ අද මේ ජීවිතේ ඥානයක් නිසා නෙමෙයි. පෙර ඉඳල කරගෙන ආපු සංසාරගත පුරුද්දක් නිසයි. ඒ නිසා මම මේ යාන්තමට හීන් නූලෙන් සිදු වෙන, එන එන අරමුණ මෙහෙහි කරන ගතිය, අරමුණු අතර

වෙනස්කම් පරිච්ඡින්නය කරල වෙන් කොට දැනගන්නා ගතිය, පුහුණු කරන්න කරන්න පරිවුට්ටාන කෙලෙස් කියන කාමච්ඡන්ද ආදී කෙලෙස් එන්න තියන ඉඩ නැති වෙනව.

ඉතින් මේකෙදි ඉස්සරහට කියන්න ඕනෑ ධර්මයක් මතු කරන්න වෙනව. අපි දැනට ඉන්නෙ අන්ධ පෘථග්ජන භාවයේ නැත්නම් කල්‍යාණ පෘථග්ජන භාවයේ නැත්නම් කෙලෙස් වඩන තැන කියල දැනගත්ත කෙනෙක් දැනගන්න ඕනෑ, කෙලෙස් මෙච්චර තවද්දී, කෙලෙස් මෙච්චර දවද්දී, කෙලෙස් මෙච්චර අනුන් පෙළද්දී, කෙලෙස් තමන් පෙළද්දී, වර්තමානය පෙළද්දී, අනාගතය පෙළද්දී, ඇයි මේ කෙලෙස් වැටෙන්නේ? වැඩෙන්නේ? ඒක මගේ මනාපේද? අනුන් මට කරපු දෙයක්ද කියල බැලුවොත්, මෙතුවක් කල් උත්තර දීපු නැති ප්‍රශ්නයක්. සර්වඥ විග්‍රහයේදී මතක් කරල දීල තියනව මේක කෙරෙන්නෙ උඹේ තකතිරුකම නිසයි. උඹේ මෝඩකම නිසයි. නම්බුකාර විදිහට කියන්න ඕනෑ නම් අවිද්‍යාව කිව්වට කමක් නෑ ඕකට. අවිද්‍යාව නිසයි සංස්කාර සිදු වෙන්නෙ.

නමුත් සංස්කාර ඇති කරන අවිද්‍යාව උඹ හිතන විදිහට කෙළින් මුණ දෙන හතරෙක් නෙමෙයි. වංචනික ධර්මයක්. ඒක ක්‍රම දෙකකට පහර දෙනව අසුච්ඡති අවිද්‍යා සහ මිච්චාපට්ඨති අවිද්‍යා කියල. අසුච්ඡති අවිද්‍යා කියල කියන්නෙ ස්කන්ධ කියන්න දන්නෙ නෑ. ධාතු කියන්න දන්නෙ නෑ. ආයතන කියන්න දන්නෙ නෑ. ඉද්දප්ච්චතාව කියන පටිච්ච සමුප්පාදය දන්නෙ නෑ. සතර සතිපට්ඨානය දන්නේ නෑ. මොකද ඒව ඉපදෙනකොටම අම්ම කිරි දෙනවා වගෙ දෙන දේවල් නෙමෙයි නෙ. නතර වෙලා ඉගෙනගත යුතු දේවල්. එව්වට තාම ඇවිල්ල නෑ. ඒ නිසා අපි දන්නෙ නෑ. ඒ නොදැනුවත්කම නිසා මිච්චාපට්ඨති අවිද්‍යා නම් වූ, මේක මමය මේක මාගේය මේක මාගේ ආත්මය කියල තණ්හා, මාන, දිට්ඨි වැඩෙන එක වළක්වන්න බෑ.

ඒ නිසා අපි මේ සටනට දෙතෑවරව පහර දෙන්න ඕනෑ. එකක් තමයි අප්පට්ඨති අවිද්‍යා නම් වූ සාමාන්‍ය නොදැනීමේදී කරන්නෙ ඉගෙනගැනීම උගාහ පරිපුච්ඡා වශයෙන්, භාවනා වශයෙන් කරන්න

ඕනෑ. එහෙම නොකළොත් කොච්චරක් දෘෂ්ටි ගහනයකට වැටෙනවද? කෙලෙස් ගත භාවයට වැටෙනවද? කෙලේස භූමියට වැටෙනවාද? දූවෙනවාද? පිච්චෙනවාද කියල බලල, ඥානය වැඩෙන, අවිද්‍යාව දුරු වෙන තැන්හි හිත බොහෝ කොට පවත්වන කොට, හිතේ මිච්ඡා දිට්ඨි පහළ වෙන්න දැන් අවස්ථාවක් නෑ. මොකද, වායෝ ධාතුව වැඩ කරන හැටි ස්වභාව වශයෙන්ම පේනවා. වායෝ ධාතුව වැඩ කරන්නේ අනෙකුත් ආපෝ, තේජෝ, පඨවි, කියන වායෝ කොටස් පදනම් කරගෙන බව තේරෙනව. හොඳට ඉස්සරහට යනකොට මේ හතර මත නටන නැටිල්ල නිසා, හිත වෙස්වළාගන්න හැටි ආසාවල් ඇති වෙන හැටි එපාකම් ඇති වෙන හැටි උඹ නොදකිත් කියාගන්න හැටි ගොඩාක් දේවල් පේනකොට තේරෙනව, මෙව්වා දකින්නෙ නැතුව, හර පද්ධතිය දකින්නෙ නැතුව, අපේ තියන මති මතාන්තර දුරු කරන්න විදිහක් නෑ.

මේ හින්ද අප්පටිපත්ති අවිද්‍යාව නැති කරන්න නම් ප්‍රතිපත්ති පුරන්න ඕනෑ. ප්‍රතිපත්ති පුරනකොට පුරනකොට ඒ විත්තක්ෂණයේ පවතින්නා වූ වායෝ ධාතුව දැනගන්නවයි කියල කියන්නෙ මුළු රටේ සක්විති රජකමට වැඩිය වටිනව. මුළු ලෝකෙ සක්විති රජකමට, මුළු සක්වලේ සක්විති රජකමට වැඩිය වටිනවා. ඒකට තමයි කියන්නෙ කල්‍යාණ ගතිය කියල. මේ මොකද මේක තමන්ගේ ඇස් පනාපිට පේන දේ. මම දැන් මෙතන සිදුවෙන දේ කාටවක්වත් නෑ බෑ කියන්න බෑ. ප්‍රත්‍යක්ෂය. ආන්න ඒ ප්‍රත්‍යක්ෂය එන්ඩ එන්ඩ, එන්ඩ තමයි, වැරදි තොරතුරු මත පදනම් කරගෙන ඇතිවෙච්ච, මේක ජීව ආත්මයක් තියනව. මේක පරමාර්ථයක් තියනව. මේක මේ මේ විදිහයි කියල කියා ගන්න ඔය මිථ්‍යා මත දිය වෙන්න පටන්ගන්නව. ආන්න ඒ විදිහට අප්පටිපත්ති අවිද්‍යාව නැති කිරීමට ඒ ඒ විත්තක්ෂණයේ ස්වභාව ලක්ෂණ තේරුම්ගන්න යන කෙනා තුළ, මිථ්‍යා වශයෙන් පටලවාගන්න දේවල් හිමිහිට හිමිහිට හැලෙන්න පටන්ගන්නව.

මේ හැලීම අසත්පුරුෂයාට තේරෙන්නේ පව වෙනවා වාගේ. කම්මැලිකමක් වාගේ. එපා වීමක් වාගේ. ඒ මොකද, මෙතෙක් කල් තමන් ගෙනාපු අගයන් ආඩම්බරයන්, ඒ කියපු දේවල් සේරම

අභියෝගයට ලක් වෙනව. තමන්ගේ වටිනා ඥාතීන් කරදර බවට තේරෙන්න පටන්ගන්නව. තමන්ගේ වස්තු වදයක් බව තේරෙන්න පටන් අරගන්නව. මෙව්වර කල් මම හම්බ කෙරුවේ මේවා නේද? මේව හම්බ කරපු දේවල්වලින් මොකද්ද දැන් ලැබිල තියෙන්නේ? කොක්කක් විතරයි. ඒ නිසා අපි ජීවිතේ යම් තාක් හම්බ කළාද, ඒ සියල්ලම වදයක් බවට පත් වෙනව. යමක් හොඳයි යැයි පෘථග්ඡනය කියනවා නම්, ඒක ආර්යයන් වහන්සේට වදයක්. වදයක් වශයෙන් පෘථග්ඡනය කියනවා නම් ඒක ආර්යයන් වහන්සේලාට සැපයක්. අන්න ඒ මත වෙනස ඇති වීම සඳහා සමථ මට්ටමේදී පටන්ගැනීම සිද්ද වෙනවා. නමුත් සමථ සම්පූර්ණ කළාට සමථයෙන් ඉවර කළාට ඒක ඉවරයක් වෙන්නේ නෑ. හරියට මේක යන්න නම් සමථයෙන් ලබපු ඒ ගතිය ඇති කරල දීල විපස්සනාවට හරවන්න ඕනෑ.

ආන් ඒ විදිහට විපස්සනාවට හැරවීමේ වැඩ පිළිවෙළට තමයි අනුසය කෙලෙස් කැපීම නම් වූ, ඉතාම සියුම් කෙලෙස් කැපීම නම් වූ ඊගාව මට්ටමට යන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒක නිසා පරිවුට්ඨාන කෙලෙස් මට්ටම කපනවා කියල කියන්නේ ජීවිතයක අද කාලෙ වචනයෙන් කියනවා නම්, හොඳම සමාජයට ජේන කැපී පෙනෙන වෙනස. නමුත් ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් බලන කොට නම් එතන නෙමෙයි බර තියෙන්නේ. එතන නෙමෙයි, අර සීල මට්ටමටත් ඉස්සරහයි හැබෑ වෙනස සිදු වෙන්නේ. ඒ හැබෑ වෙනස තුළින් තමයි අපිට සීලයක් නගාගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒ හැබෑ වෙනස තුළින් තමයි අපිට සමාධියක් ඇති කරගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒ නිසා තමන්ගේම ඇත්තා වූ ඒ මූලික ගුණ, පාගා ගන්නේ නැතුව, සීලේ කැවුණත් ප්‍රශ්නයක් නෑ. හදගන්න පුළුවන්. සමාධිය කැවුණත් ප්‍රශ්නයක් නෑ, හදගන්න පුළුවන්. ආන්න ඒ විදිහට සීලයෙන් සමාධියෙන් කරගෙන කරගෙන කරගෙන යනකොට, මේ ස්කන්ධ වශයෙන් ධාතු වශයෙන් ආයතන වශයෙන් පොතින් ඉගෙනගත්ත දේ, තර්කයෙන් ඉගෙනගත්ත දේ ඉදිරියට ගිහිල්ල ඒ පුද්ගලයා තුළ අභ්‍යන්තර වශයෙන් අභනකොට බලනකොට ගඳ රස විඳිනකොට පහසු ලබනකොට ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස වශයෙන් සක්මන වශයෙන් සිදු

වන සංසිද්ධිය ක්‍රමක්‍රමයෙන් ක්‍රමක්‍රමයෙන් හිමිනිට හිමිනිට පේන්න පටන්ගන්නව.

අන්න ඒ පෙනෙනවා නම් එකක් සහතිකයි. මොකද්ද? පරිවූටියාන මට්ටමේ කෙලෙස් නැත. පරිවූටියාන මට්ටමේ කෙලෙස් තියනව නම් කවදකවත් ස්වභාව ලක්ෂණ සෘජුව බලන්න බෑ. පරිවූටියාන කෙලෙස්වලින් කරන්නෙ හිත සම්පූර්ණ අවුල් ජාලයකට පත් කරල ඉවර වෙලා ඒ පුද්ගලයාගේ වර්තමාන මොහොත පන්නල දන එකයි. ඤාණ සම්පන්නිය නැති කරන එකයි. නමුත් පරිවූටියාන කෙලෙස් නැතුව මේ ආශ්වාසය මේ ප්‍රශ්වාසය කියල මහා ලොකු ඤාණ නැති වුණාට මහා ලොකු අභිඥා නැති වුණාට මහා ලොකු ධ්‍යාන නැති වුණාට අරමුණට මුණ දල ඉන්නවයි කියල කියන්නෙ විශාල සටනක ජයග්‍රහණයක්. නමුත් හුඟදෙනෙකුට ඒක නිරස වෙන්න වැඩි කල් යන්නෙ නෑ. එපා වෙන්න වැඩි කල් යන්නෙ නෑ. පුංචි කරල සලකන්න වැඩි කල් යන්නෙ නෑ. ඇයි මොකද හේතුව? වැඩි වෙලාවක් අරමුණට මුණ දල ඉන්ඩ ඉන්ඩ ඉන්ඩ බලාගෙන ඉන්න මිනිහ පව වෙන එකක් සිද්ද වෙනව. බලාගෙන ඉන්න එක්කෙනා තුවිලි භාවයට ක්ෂීණ භාවයට ශුන්‍ය භාවයට පත් වීමක් සිදු වෙනව. ඇත්ත ඇති හැටියට දැකීමක් සිදු වෙනව.

එතකොට සිදු වෙන්නෙ මොකද්ද? නිර්වින්දනයක්, රස විඳගන්න බැරි තත්ත්වයක්, ඒකාකාරී ගතියක්, භය ගතියක්, අසරණ ගතියක්. මේ ගති පහළ වෙනකොට අශාන්තවත් පෘථග්ජනය නම්, සයිකැට්‍රිස්ල භොයන්න යනවා. එහෙම නැත්නම් ඇගේ ලෙඩ වැඩි වුණා කියල භොයන්න යනවා. මට ඉස්සරට වැඩිය රාග දෝෂ මෝහ වැඩි වුණා කියල ශාන්ති කර්ම කරන්න පටන්ගන්නව. නමුත් ඒව වැඩි වෙන එක ස්වාභාවික බව, දැන් මේ ගාථාවෙන් පුංචි අර්ථයක් ගත්තොත් රහතන් වහන්සේගේත් වැරදි තියනව කියල වෝදනා කරන බව පෘථග්ජනයගෙ හැටි. ඒ වගෙ තමයි අපේ හිතේ එක පැත්තක් ආලෝක වෙනකොට අන්ධකාර පැත්ත අපේ ආලෝක පැත්තට වෝදනා කරනවා - මොකක් හරි පටලැවිල්ලක් දැන්. අකුණු ගහන්නෙ විදුලි කොටන්නෙ භූමි කම්පා වෙන්නෙ භයානක දේකට

නිසා වහාම ඔය වැඩ නතර කරල අර පරණ පුරුදු තාලෙට අපි ලෞකික ක්‍රමවලට යං කියල හිතේ තියන අන්ධකාරය අර හිතේ ආලෝකවත් පැත්ත විෂයෙහි වෝදනා කරන්න පටන්ගන්නව.

මේ විදිහට භාවනා මධ්‍යස්ථානයක නම් හරියට භාවනා කරන අයට අනිත් කට්ටිය එකතු වෙල නා නා ප්‍රකාර අවුල් ජාල ඇති කරන්න පටන්ගන්නව. ඒ පුද්ගල ද්වේෂ නෙවෙයි. කෙලෙස්වල ස්වභාවය. හොරි හැදිවිච එකා කැමති නෑ අනිත් මනුස්සයට හොරි නැතුව තියනව දකින්න. එයාට සතුටක් ඇති වෙනවා අනිත් එකාට හොරි හැදිලා තියන කොට. ඔක්කොටම හොරි. එතකොට සොරි කියන්නෙ නැතුව ඉන්න පුළුවන්. කෙලෙස්වල ස්වභාවය ඒක තමයි. ඒක නිසා තමන්ගේ හිතේ යම් ප්‍රදේශයක පිරිසිදු බවක් එන්න පටන්ගත්තට පස්සෙ සිංහයෝ දෙන්නෙක් එක ගල්ලෙනකට දූම්මා වාගෙ මහා පෙරළියක් එන්න පටන්ගන්නව. මොකද මූලින් මූලින් පිරිසිදු භාවය අඩුයි. අපිරිසිදු භාවය වැඩියි. ඉස්සර අපිරිසිදු භාවයට වැඩිය, මේ කෙනහිල්ලක් සහිත වූ අපිරිසිදු භාවය උත්සන්නයි. අර ඇති කරගෙන එන පිරිසිදු ධර්මය වනසල ඉවර වෙනකල් ඒ කෙලෙස්වලට විසුමක් නැති වෙනව. ඉතින් එතනදී මේ කියන විදිහට තසමා වාදෙසු නෙ'ජති. ඒ ඇත්තො කවදත් අර පිරිසිදු හිතට කියන්න ඕනෑ උඹ කවදවත් ඔය අපිරිසිදු හිතත් එක්ක වාද කරන්න යන්න එපා. ගැටෙන්න යන්න එපා. ඉවසපන්. ඉවසපන් පපුව ඉවසපන් කියල පපුව අතගාගන්න එකයි තියෙන්නෙ.

බුදුහාමුදුරුවෝ හිටිය නම් ඇත ඉඳල අත දික් කරල පපුව අතගානව. උන්වහන්සේට ජේනවා මේ කෙලෙස් සටන ජයගැනීමට උත්සාහ කරන වීරෝදර අහිත සුර වීර ධීර පුද්ගලයාගේ වැඩේ. නමුත් කෙලෙස්හරිත පුද්ගලයාට මෙලෝ හටනක් තේරෙන්නේ නෑ. ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේ ලියල තිබුණේ "මෙවැනි උත්තරීතර කටයුත්තක් කරන කෙනාට කෙළ පිරිවිච පඩික්කමකට තරම්වත් සලකන්නෙ නෑ අද ලෝකය. භාවනා පිස්සයි, භාවනා පිස්සයි කියල නමකුත් පට බදිනව" කියල. මේ කොහොමද වෙන්නෙ. අපේ කෙලෙස් සහිත පැත්ත, නිකෙලෙස් සහිත පැත්තට පිස්සු කියල කියනවා. නිකෙලෙස්

පැත්තට කෙළ පිරිවිව පඩික්කමක් තරම්වත් සලකන්නෙ නෑ. ඒ මොකද? නිකෙලෙස් පැත්තේ ලාභ නෑ. සත්කාර නෑ. සම්මාන නෑ. සිලෝක නෑ. හඳුනාගැනීම් නෑ. මොකුත් නෑ. ඔහේ තියනව. මෙන්න මේ සටන කරන බංකරේට තමයි භාවනා මධ්‍යස්ථානය කියල කියන්නෙ. කරදරයක් වෙනකොට හදිස්සියක් වෙනකොට අපි බංකරේට රිංගගන්නව ඇවිල්ල. ස්ථිරසාර යෝගාවචරයයි කියල කියන්නෙ මුළු ජීවිතයම බංකරේක ඉන්න ජාතියක්. ගිහියෝ නම් වරින් වර එළියෙ සටනට ගිහිල්ල ආයි බංකරේට රිංගනවා. ඉතින් මේක සම්මත ක්‍රමයක් ලෝකෙ තියන. ලෝකෙ සම්මත ක්‍රමයක් කරදර වැඩි වෙනකොට දුවගෙන ඇවිල්ල බංකරයට රිංගනවා. බංකරයට ආවට පස්සෙ ආරක්ෂාවක් වැටහෙනවා. සීලයෙන් අපිට ප්‍රශ්නයක් නෑ. එතකොට සමාධියත් වරින් වර ගන්න පුළුවන් නිසා තේරෙනවා. නමුත් ඒකෙ ඉන්නකොට කුඩැල්ලට කොට්ටෙ ඉන්න බැරුව වගෙ ආයෙ පනින්න හදනවා. ස්ථිර යෝගාවචරයටත් වෙනව. අනිත් යෝගාවචරයටත් වෙනව. ඕක තමයි පෘථක් පෘථක් කියන්නෙ. පුටු කිලෙසෙ ජනෙනතීති පුටුජ්ජනා.

ඕක අනිත් පැත්තට හරවනවයි කිව්වට අම්මටත් බැරි වෙච්චි, අප්පටත් බැරි වෙච්චි, රජෙකුටත් බැරි වෙච්චි, තමන්ටවත් බැරි වෙච්චි දේ, කරනවා නම් යම් කිසි කෙනෙක් මොන තරම් වදින්න වටිනවද කියල නිකන් හිතන්න. ඒ දේ කරගෙන ඉන්නව නම් මේ කෙලෙස් සටනත් එක්ක නිතරම, ආශ්වාසය වෙලාවෙ ආශ්වාසය මෙනෙහි කරනව. ප්‍රශ්වාසය වෙලාවෙ ප්‍රශ්වාසය මෙනෙහි කරනවා. වම වෙලාවෙ වම මෙනෙහි කරනවා දකුණ වෙලාවෙ දකුණ මෙනෙහි කරගෙන ඉන්නවා නම්, ඒ මනුස්සයට කවද හෝ මේ තියන එකගතාව තුළ පය තියනකොට හැපීම වැදීම වැටහෙනවා නම්, ඝනකම මෙලෙක්කම එක්ක, උණුසුමක් සිසිලසක් එක්ක ගැටෙනවා. කම්පන දෙයක් නිශ්චල දෙයක් එක්ක ගැටෙනවා ආදී වශයෙන් ඒ මනුස්සය මොන විදිහේ මොන තරම් වටින සටනකද ඉන්නේ! මේ පෘථග්ජන භාවය තේරුම් අරගෙන පෘථග්ජන භූමියේ ඉඳගෙන පෘථග්ජන භාවයෙන් නැගී සිටීමට කටයුතු කරන එක විතරමයි, කටක් ඇරලා වීරයෙක් කියන්න පුළුවන් දේ ලෝකෙ. පෘථග්ජනය

පෘථග්ඡනයටම ආවඩන එකේ ඇති ආගමික ගතියක් නෑ. රහත් වුණාට පස්සෙ භාවනා කරන එකේ ඇති වැඩකුත් නෑ. අවශ්‍ය කරල තියෙන්නෙ මේක දැනගෙන මේ කරන සටන. ඒක හුඟාක්ම අමාරු යෝගී ජීවිතයේ මැද හරියේදී.

නමුත් යම් දවසක මේකෙ දිලිසෙන පැත්ත වැඩි වෙලා කෙලෙස් පැත්ත අඩු වෙනකොට තේරෙනවා මුලින් වැටී වැටී බාධක විඳ විඳ හරි නැගිටපු නිසා නෙ, මට කවද හරි මේ සටනේ හරි පැත්තක්, ජයගන්න පැත්තක් දැකගන්න පුළුවන් වුණේ. එතකොට ස්කන්ධ ධාතු ආයතන පිළිබඳව බුද්ධ වචනයෙ පුදුමාකාර ගැඹුරක් තේරෙන්න පටන්ගන්නව. ඉස්සර තේරුණේ නෑ. මොකද තේරුණේ නැත්තේ? අන්ධකාර වැඩියි. ආලෝකය අඩුයි. වැඩිගෙන වැඩිගෙන යනකොට ස්කන්ධ ධාතු ආයතන යනකොට, ඊට වැඩිය හයානක සූක්ෂ්ම කෙලෙසයක් එන්න පටන්ගන්නව. මට හරි ගියයි කියල තේරෙන්න පටන්ගන්නව. ඒක තමයි කෙළවෙන තැන. එතනදී තමයි කෙළවෙන්න පටන්ගන්නෙ ඇත්තටම.

ඊට පස්සෙ ඒ මනුස්සයාට සීලේ මතක නැති වෙනව. අනිත් ඇත්තො ඔක්කොම දුස්සීලයෝ, මං විතරයි සීලවන්ත කියල, මහා අං එන්න පටන්ගන්නව. එහෙම නැත්නම් අනිත් අයට සමාධියක් නෑ. විපස්සනාවක් නෑ. මට විතරයි සමාධිය තියෙන්නෙ, විපස්සනාව තියෙන්නෙ කියල මෙතෙක් කල් ඇති කරපු අම්මල තාත්තල පිළිබඳව, වැරදි කරන මිනිස්සු පිළිබඳව, කිසිම සමාවක් දෙන්න බැරි කෙනෙක් වෙනවා. එතනදී මගේ චක්‍රයක් තියනව, විනය ඉස්සර වෙනව ධර්මයට වැඩිය. සමථය ඉස්සර වෙනව විපස්සනාවට වැඩිය. අසත්පුරුෂකම ඉස්සර වෙනව සත්පුරුෂකමට වැඩිය. මේක වළක්වන්න බුදුහාමුදුරුවන්ට අනිවාර්ය ශක්තියක් තිබුණා ආසයානුසය තිබුණ නිසා. අද අපි අසරණයි. ඇත්තටම ඒ මනුස්සය අනුකම්පා කටයුතුයි. මොකද, ලෝකෙ හදල තියෙන්නෙ එතනට තමයි. නමුත් අනුකම්පා කරන්න ගියොත් අපි අමාරුවේ වැටෙන නිසා මේ ගාථාවෙ සඳහන් කරනවා, එවැනි පුද්ගලයෙක්, ඒ කියන්නෙ තමන් තුළ තියන සීල සමාධි පිළිබඳව වරදවා

වටහාගත්තොත්, තණ්හා මාන දිට්ඨි ඇති කරගත්තොත් හෝ ඒ පුද්ගලයා තමන් අසුවී ගාගන්න අතර අනුන්ගෙන් අසුවී ගනව.

අන්ත එතනදී වාදේ පැටලෙන්න එපැයි කියල කියනවා. තං තසු අපුරෙකකතා තසමා වාදෙසු නේජනී ඒ ඇත්තන්ට උත්තර බදින්න යන්නත් එපා. ඒ ඇත්තොත් එක්ක වාදවලට පැටලෙන්න යන්නත් එපා. භය පක්ෂව, ඒ මනුස්සය එන්නේ ඇත්තටම අනුකම්පා කටයුතු තැනක. තදබල කෙලෙස් සන බහළයක් තියෙන්න. මේ විනිකකම කෙලෙස් නෙමෙයි. පරිවුට්ඨාන කෙලෙස් නෙමෙයි. අනුසය කෙලෙස්වල තියන වංචනික ස්වරූප. මේක බුද්ධාගමේ පමණමයි තියෙන්න. අනිත් ආගම්වල කවදකවත් අනුසය කෙලෙස් ගැන කථා කරන්නෙ නෑ. මේ ලෙඩට බේත් නෑ. මම දැකල තියනව මේ වෙනකොට භාවනා ලෝකේ උත්කාෂ්ටම තත්ත්වයට පත් වෙව්ව ගුරුවරු කීප දෙනෙක්, ඒ සෑම කෙනෙක්ම කවදවත් මෙතනින් නඩු ගන්නෙත් නෑ. ඒවා නොගනීවා කියල හිතන්නෙත් නෑ. ඒව එනකොට ඉතාමත්ම භය පක්ෂව, අර රැල්ලක් එනකොට රැල්ලේ ගිලිලා යට ගිහිල්ල නාන, මුහුදේ පීනන කට්ටිය ඉන්න. රැල්ලට අහු වුණොත් වැල්ලට කඩලා ගහනවා. ඔළුව ගැහැව්වට පස්සේ මඩ වතුරයි වැලි වතුරයි නහයට ගහනවා. ඒ නිසා උඩ පැහල බේරෙන්නත් බෑ. ඔළුව පාත් කරගන්න එක තමයි කරන්න ඕනෙඈ

අන්ත එතනටයි මේ ගාථාව සඳහන් කරන්න. යෙන නං වජ්ජු පුට්ඨස්සනා අපො සමණබ්බාහමණා. ලෝකේ පෘථග්ජනයෝ ඉන්නව නම්, ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ ඉන්නව නම්, ඒ ඇත්තො අර වාගේ භය පක්ෂව කටයුතු කරන ඇත්තන්ට ඔළුවට කුණු ගෙනල්ල දනව. මෙයාගේ රාගය තියනව. ද්වේෂය තියනව. මෝහය තියනව කියල, නා නා ප්‍රකාර වෝදනා ගේනවා. ඒව හරිම කෘත්‍රිම මවපු වෝදනා. නමුත් එහෙම කෘත්‍රිම බවක්වත් තියනව කියන්න හොඳ නෑ. මා ළඟ තවම තියනව කියල යටහත් පහත්ව හිටියට කිසි වැරද්දක් වෙන්නෙත් නෑ. එහෙම ඉදිරියට ගියොත් විතරක් ඒ පුද්ගලයා අපුරෙකක කියන විදිහට ඉන්නවා. සටන්වලට කවුරුහරි කියන වහසි බස්වලට, එහෙම නැත්නම් යුද ප්‍රකාශවලට හරස් කපන්න

යන්නේ නෑ. යටහත් පහත්ව කටයුතු කරනවා. කිරීමෙන් පමණමයි ඒ වාදවලින් ජයගන්න පුළුවන් වෙන්නේ.

ඒ නිසා අනුසය කෙලෙස්වල තියන වංචනික ස්වරූප මට්ටම් වලට එනකොට තමයි මේ ගාථාවේ හොඳ පැහැදිලි අර්ථ තියෙන්නේ. අනික් වෙලාවලට මේ ගාථාවෙන් ආදර්ශය පෙන්වන්නේ නෑ වාගේ, සිලේ පිළිබඳව, සමාධිය පිළිබඳව පෙන්වන්නේ නෑ වාගේ. නමුත් ඒක යොදගන්න පුළුවන් අපි ආපු ක්‍රමයේ හැටියට බලනකොට. මේ නිසා කටයුතු කරගෙන යනකොට මුලින් තියන කෙලෙස් ජේන නිසා අල්ලන්න පුළුවන් නිසා ප්‍රශ්නයක් නෑ. අවසාන හරියට යනකොට මේ වංචනික ස්වරූපය වැඩි වෙන නිසා, ඒ පුද්ගලයා තුළ පාඨග්ජන භාවයේ තියන මේ කෙලෙස් වගුරුවන ගතිය, නැති දෙයින් යමක් ඇති කරන ගතිය, මවන ගතිය, කෙලෙස්වල හැටි. ඒ නිසා අපි එයාට නිර්මාණශීලී යයි කියන්න නරකයි. අසත්පුරුෂයයි කියලයි කියන්න ඕනේ. යම් කිසි වෙලාවක මේ කෙලෙස් නැතුව ඉන්න වෙලාවේදී නා නා ප්‍රකාර අනාගත සැලසුම් විෂයෙහි ගිහිල්ල ඉවර වෙල අපේ වර්තමාන මොහොත කෙලෙසන අනාගතපටිකඛනං චිත්තං විකම්පිතං කියන ගතිය අපේ හිතෙන් තියනව නම්, අසත්පුරුෂය කියල තේරුම්ගන්න. මේ නිර්මාණශීලිත්වයක්වත් ප්‍රගතිශීලිත්වයක්වත් නෙමෙයි, ප්‍රගමනයක්වත් නෙමෙයි. වර්තමාන මොහොත පන්නන මොහොතක්.

ආත්ත ඒ විදිහට තමන් තුළ මේක දැක්කොත් ලෝකේ පත්තර වල, ටෙලිවිෂන් එකේ පෙන්න්නන හදන අනාගත සැලසුම් සේරම බලු වමනයක් තරමටවත් ගණන්ගන්න දෙයක් නෑ. ඒ එක්කෙනෙක්වත් කවදවත් සීලයක ඉඳල නෙමෙයි කථා කරන්නේ. හය ලැජ්ජා දෙකේ ඉඳගෙනවත් නෙමෙයි කථා කරන්නේ. සමාධියක් කියන එකක් කිට්ටුවට යන්න හම්බ වෙන්නේ නෑ. ඒ ඇත්තෝ තමයි මධ්‍යම ආර්ථිකයක් ගැන කථා කරල අපිට සුසම ලෝකයක් මවල දෙන්න හදන්නේ. අන්තිමට වෙන්නේ මොකද්ද? ඒ ගොල්ලන්ගේ කුණුහරූප කියව කියව ඉඳල අපේ වර්තමාන මොහොතත් නැති වෙන එකයි. ඊට වැඩිය හුගාක් වටිනව ආශ්වාස වෙලාවේදී

ආශ්වාසය කියල දන්න එක. ප්‍රශ්වාසයේදී ප්‍රශ්වාසය කියල දැනගන්න එක. මොකද ඒකෙ නෑ කෙලෙස් වගුරුවන ගතියක්. ඒකෙ නෑ පරිව්ට්ටාන කෙලෙසයක්. ඒකෙ නෑ විනික්කම කෙලෙසයක්. අනුසය තියෙන්න පුළුවන්.

මේ මට්ටමට ආවට පස්සෙ තමයි බුදු භාමුදුරුවෝ අනිකුත් ශාස්තෘන් වහන්සේලා අතර ඇයි මේ ශ්‍රේණිය වෙන්නෙ කියන කාරණාව තේරුම්ගන්නේ. ඒක නිසා අපි තේරුම්ගන්න ඕනෑ මේ බණකට ඇවිල්ල, මේ ධර්මයකට ඇවිල්ල, මේ වගෙ මඩ වළක වැටුණත් නම්බුකාරයි. මොකද, එසේ මෙසේ මිනිහෙකුට වැටෙන්න බෑ මෙතන. සීලයක් තියාගෙන සමාධියක් ඇති වෙච්ච කෙනෙකුට විතරයි මේ වාදවලින් බේරිලා ඉන්න කියන අභියෝගයට මුණ දෙන්න වෙන්නෙ. ඒකත් වාදයෙන් දිනලා නෙමෙයි. මෙතනින් අපි පියමං කරන්නේ වාදයට ඔච්ච පාත් කරල. එහෙයි එහෙයි කියාගෙන එහා පැත්තට යන එකයි කරන්න තියෙන්නෙ. ඒක නිසා මේ මට්ටම ඥානයට ගැලපෙන අවස්ථාවක්. නමුත් කවදවත් වාද කරල දත්මිටිකාල හැප්පිල බේරන්න බෑ. එතනදී කරන්න තියෙන්නෙ ඇස් ඇත්තේ නමුත් අත්ධයෙක් වාගෙ ඉඳල, කන් ඇත්තේ නමුත් බීරෙක් වගෙ ඉඳල, ඥාය ඇත්තේ නමුත් මෝඩයෙක් වගෙ ඉඳල, හයිය හත්තිය තිබුණෙ නමුත් කොන්ද පණ නැති මිනිහෙක් වගේ වෙලා, බැරි නම් මළමිනියක් වගෙ ඉඳල හරි තමන් ගෙනාපු සීලය රැකගන්න. සමාධිය රැකගන්න.

මේ වෙලාවේදී නින්ද අත්‍යවශ්‍යයි. පදනම් විරහිත වෝදනා අත්‍යවශ්‍යයි. මේ බේත, ඒ කියන්නෙ මිපැණි හදන්න මීමැස්ස අසුවි වලිනුයි, මුත්‍රාවලිනුයි ටික ටික ගන්නවලු. ඒ නිසා මේ වෙලාවට අසත්පුරුෂයාගේ බැනිල්ල අපේ පිහියේ පන්තරය තියාගන්න අවශ්‍ය කරන දෙයක්. ඒ නිසා ඒ ඇත්තන්ට ස්තුතිවන්ත වෙන්න කියල තියනවා. ඒ ඇත්තෝ කිසි ගානක් ගෙවල නෙමෙයි, ඉබේමයි අපිට මේ සේවය කරන්නෙ. නමුත් ඉන්න පර්යංකයෙන් නැගිටලා ගිහිල්ල ස්තුතිවන්ත වෙන්න තරම් අමත වෙන්න එපයි කියල තියනවා. තමනුත් පර්යංකය කරන ගමන් මතක තියාගන්න, ඔව එනවා. ඒ

පෘථග්ඡනයගේ ලෝකෙ හැටි. උඹේ තුළත් තාම නිවිච්ච නැති කෙලෙස් තියන නිසයි උඹෙන් හිතට ඕව වදින්නෙ. තෙත පාන් කැල්ලකට තමයි වාතයේ තියන පුස් කන්නේ. වේලිච්ච පාන් කැල්ලට පුස් වදින්නේ නෑ. අපේ හිතෙන් කෙලෙස් තියන නිසායි මෙහෙම වෙන්නේ. ඒ නිසා තාමත් අපි මේක පිළිබඳව සුර නෑ. අපි දක්ෂ නෑ. ඒකයි මේ කාටත් ඇවිල්ල ඒවාට කෙලෙස් දන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. අන්න ඒ ඇත්තා විතරයි මට මේකවත් පෙන්නල දුන්නෙ. බුදුහාමුදුරුවෝ නෙමෙයි. ගුරු හාමුදුරුවෝ නෙමෙයි කියල, ඒ ඇත්තාට වෙනමම පූජාවක් කරන්න ඕනෑ. හැබැයි මේ හිත කඩාගන්නෙ නැතුව. වර්තමාන මොහොත පන්නගන්නෙ නැතුව.

ඒ අතින් බලනකොට භාවනා කරල ඉදිරියට යන කෙනාට තමයි මේ ධර්මවල තියන වටිනාකම තේරෙන්නේ. ඒ තත්ත්වය එනකොට සටන ජයක් ලෙස නෙමෙයි තේරෙන්නේ. උදර භාවයක් නෙමෙයි තේරෙන්නේ. මේ කෙලෙස්හරිත භාවය. එනකොට බුදු හාමුදුරුවෝ දේශනා කරල තියනව මුළු ලෝකයම කියන්නෙ කෙලෙස්. උපදින තාක් උපදින්නේ කෙලෙස්. නැති වෙන තාක් නැති වෙන්නේ කෙලෙස්. යම් තාක් සංස්කාර තියනව නම් ඒ සියල්ලම කෙලෙස්. දුක්.

අපි මෙතනට එනකල් කවදවත් ඕක පිළිගන්නෙ නෑ. අපි හිතනවා, නෑ නෑ අපිට ඕක මගආරවගන්න පුළුවන්. අපේ දක්ෂකම්වලින්, සීලෙන්, සමාධියෙන් මේව මග ඇරගන්න පුළුවන් කියල. විනික්කම කෙලෙස්වලට ගියාට පස්සෙ තේරෙන්නේ කොච්චර සීලේ තිබුණත් කොච්චර සමාධිය තිබුණත් මේ නින්දවලින් බේරෙන්න බෑ. ඒ නිසා නින්දව එනකොට සතුටු වෙන්න ඕනෑ. හරි. දුන් මම සටනේ. වැටිල නෑ නෙ. සීලේ කඩාගෙන නෑ නෙ. සමාධිය කඩාගෙන නෑ නෙ. විපස්සනාවත් පටලගන නෑ නෙ කියල ඉදිරියට යනකොට තේරෙනව, කවදකවත් අපි මේකට සටන් පාඨ කියන්නෙ නැතුව, යටහත් පහත්ව ඉන්න පුළුවන් තත්ත්වයකට ආව නම්, ඇත්තටම නිවන් දකින්න ඕනෑ නෑ. ඕකට නිවන කියල කට ඇරලා කී හැකි. වෙනම නිවනක් ඕනෑ නෑ.

ඔහුට යනකොටම පුද්ගලිකව විවේකයක් තේරෙන පටන්ගන්නව. දැන් කවුරු කුණු දැමීමත් කවුරු මාව කුප්පන්න ගියත් මම කිපෙන්නේ නෑ. කවුරු මාව කෙලෙසෙන්න ගියත් මම කෙලෙසෙන්නේ නෑ. කෙලෙසෙනකොට තේරෙනවා, කියල ඒ තත්වයට ආවට පස්සේ මේ පාඨග්ජන භූමියෙන් එගොඩ වෙන්න පුළුවන්. පාඨග්ජන භාවයෙන් එගොඩ වුණත් මේ නින්දව තියනව. එතකොට තේරෙනවා ඉදිරි ගමනට හොඳ ලකුණක් බව. ඒ නිසා අපි තේරුම් අරගන්න ඕනෑ අපි ඇති කරගන්න ඇති කරගන්න ගුණ ධර්මවලින් සීලයෙන් සමාධියෙන් ප්‍රඥාවෙන් අපි වඩාත් සියුම් කෙලෙස් අතගැමට දක්ෂයෝ බවට පත් වෙනව. සුදුස්සෝ බවට පත් වෙනව. එතකොට කෙලෙස් කිසි අනුකම්පාවක් නැතුව ඉදිරියට පත් කරනවා. අපි හිතාගන්න ඕනෑ එන්න පුළුවන් තරම් කෙලෙස් වරෙන් මැරෙන්න ඉස්සෙල්ල. ඒ ටික ඔක්කෝම මම ඉතාම ඉවසිල්ලෙන් සීලේ රැක්ක වගේ, සමාධිය රැක්ක වගේ, මේ අනුසය කෙලෙස් ඉවසනවා. ඉවසලා, මේ ජීවිතෙන් යන්නේ ආයේ එන්ඩ හිතාගෙන නෙමෙයි. ගිහිල්ල එන්නං කියල නෙමෙයි. යන්නං කියල යන්න ලැබේවා කියල ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

අන්න එවැනි සීලයක් ඇති කෙනාට, අන්න එවැනි දර්ශනයක් ඇති කෙනාට උපශාන්තයි කියල කියන්න පුළුවන්. ඒ පුද්ගලයා විතරණෙනා පුරා හෙද කියන විදිහට ජීවිතය හමාර වෙලා කය බිඳී මරණයට ඉස්සෙල්ල තණ්හාව දුරු කිරීමේ ශක්තිය ලැබෙනවා කියන එකයි බුද්ධ දේශනාව.

ඒ පාඨය සිහිපත් කිරීමෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් නතර කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. සියලුදෙනාටම ඒ යථා සීලය වැටහේවා. යථා දෘෂ්ටිය වැටහේවා. උපශාන්ත භාවයට පත් වීමෙන්, සමාන්තරව මරණයට මත්තේ සියලුම තණ්හාව දුරු කිරීමේ ශක්තිය, බලය, ධර්මය මේ බණ ඇසීමෙන් භාවනා කිරීමෙන් උද වේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් සමාප්ත කරනවා. සියලුදෙනාටම සැනසීම උද වේවා කියල ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

21 | ප්‍රායෝගික භාවනා පුහුණුවෙන් පුහුදුන් බව දුරු කරමු

තමා තසු හඟවතො අරහතො සමමා සමුද්ධස්ස

යෙන නං වජ්ජ පුට්ඨස්සනා අථො සමණබ්‍රාහමණා,
තං තසු අපුරෙකකතා තසමා වාදෙසු නෙ'ජතී'ති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි. අනිකුත් සියලුම උපාසක මහත්වරුන් සම්බන්ධ කරගෙන බ්‍රහස්පතින්ද වාරිත්‍රානුකූලව අපි කරන ධර්ම දේශනාව සඳහායි අද මේ රැස්වුණේ. ඉතින් අපේ මේ ධර්ම දේශනාවක් මෙතෙක් පවත්වාගෙන ආපු ධර්ම දේශනා මාලාවේ තවත් අංකයක් විදිහටයි අද පැවැත්වෙන්නේ. අපි මීට කලින් මේ පොදු මාතෘකාවම අරගෙන දේශනා විස්සක් පවත්වලා තියනව. අද විසිඑක්වෙනි දේශනාව. පොදු මාතෘකාව තමයි පුරාහෙද සූත්‍රය කියල දැක්වෙන උගැන්වීම. මේ සූත්‍රය ත්‍රිපිටකයේ සූත්‍ර පිටකයේ බුද්දක නිකායේ සුත්ත නිපාතය කියන පොතේ අට්ඨක වර්ගයේ සඳහන් වෙන සූත්‍රයක්. ඒක බොහොම ගැඹුරක්, නැත්නම් ප්‍රඥ වර්තයාට ගැපෙනවයි කියල නම් කරන්න තරම් ගැඹුරක් සහිත සූත්‍රයක්. ඉතින් ඒ සූත්‍රයේ ප්‍රධාන වශයෙන්ම ඒ දැනට තමන්ට කුසලතා, උපනිශ්‍රය සම්පත්ති, පින් ඇති ඇත්තන්ට ගමන් කරනකොට සිද්ධ වෙන බාධක ධර්මත් පෙන්වමින් ඒ ඇත්තන්ගේ පරමාර්ථය මෙසේ විය යුතුයි. පරමාර්ථයට මේ ආකාරයට යන්න පුළුවන් කියල දක්වන දර්ශනයක් මේකෙ සඳහන් වෙල තියෙන්නෙ.

ඒ සූත්‍රයට නිදනය පසුබිම සකස් වෙන්නේ ගෞතම සර්වඥයන් වහන්සේ වැඩඉන්න කාලේ උන්වහන්සේ විසින්ම නිර්මිත බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් විසින් ප්‍රශ්නයක් අහන්න සකස් කරලා, සලස්වලා ඒ ප්‍රශ්නයට ජීවමාන සර්වඥයන් වහන්සේ, බුදුහාමුදුරුවෝ උත්තර දෙන විදිහේ ප්‍රශ්නෝත්තර සාකච්ඡා වැඩ පිළිවෙළක් විදිහටයි. ඒකේදී ඒ නිර්මිත බුදු රුව නගන ප්‍රශ්නය තමයි කථංදසසී කථංසීලො උපසන්නොති වුවහි. මොන ආකාරයක සීලයක් හික්මීමක් හැදියාවක් ඇති කෙනෙකුටද, මොන ආකාරයක දර්ශනයක් මොන ආකාරයක දෘෂ්ටියක් මොන ආකාරයේ ඥානයක් ඇති කෙනෙකුටද, ශාන්ත පුද්ගලයායි කියල නිව්ච්ච පුද්ගලයායි කියල උපශාන්ත පුද්ගලයායි කියල කියන්න පුළුවන් වෙන්නේ කියල. ඉතින් ඒකට ගෞතම සර්වඥයන් වහන්සේ දෙන උත්තරය තමයි මේ සූත්‍රයට නම වැටෙන්නේ හේතු වෙල තියෙන්නේ. විතතණ්ණා පුරා හෙද කියල තමයි කෙටි සෘජු උත්තරය. මැරෙන්න කලින්, පුරාහෙද කියල කියන්නේ කය බිඳී මරණයට කලින්, විතතණ්ණා, තෘෂ්ණාව දුරු කළ කෙනා, තෘෂ්ණාව දුරු වෙන ආකාරයේ සීලයක් රකින කෙනා, තෘෂ්ණාව දුරු කරන ආකාරයේ දෘෂ්ටියක් ඇති කෙනාට නම් උපශාන්තයි කියල කියන්න පුළුවන්.

මේ සූත්‍රයේ පළවෙනි දෙවන ගාථාවල මේ වාගේ ආරම්භයක් නිදනයක් පෙන්වනගෙන, විතතණ්ණ කියන තත්ත්වය ඉතුරු ගාථා දිගේ උද්දේස, නිද්දේස, පටිනිද්දේස වශයෙන් විස්තර විග්‍රහය තමයි මේ සූත්‍රයේ තියෙන්නේ. අපි මේ වෙනකොට මේ ආකාරයෙන් ගාථා එකොළහක් ගෙවන් කරලා තියනවා. අද අපි මේ ඉන්නේ දෙළොස්වෙනි ගාථාවේ. මේ දෙළොස්වෙනි ගාථාවෙන් පසුගිය වාර දෙකමත් අපි ඉස්සරහින් තියාගත්තා දවසේ මාතෘකා වශයෙන්. ඒ ගාථාව තමයි මේ යෙන නං වජ්ජු පුට්ඨ්ඡනා අපො සමණබ්‍රාහමණා - නං තසස අපුරෙකකිතා තසමා වාදෙසු නෙ'ජතී' කියන පද. ඒක තියනවා මේ පුට්ඨ්ඡන කියන වචනය. ඒක තමයි අපි මේ දවස්වල විග්‍රහය පිණිස අරගෙන තියෙන්නේ. අර්ථය වශයෙන් සාමාන්‍යයෙන් ගත්තොත් මේ ගාථාවේ අර්ථය අපි එදත් මතක් කරගත්තා පොදු ගොරෝසු අර්ථ විග්‍රහයක් විදිහට පරිවර්තනයක් විදිහට, යම්

ආකාරයක රාග දෝෂ ආදී මොනවා හරි දේකින් දේව මනුස්සයෝ, පාඨග්ජන දේව මනුස්සයෝ, නැත්නම් අනිකුත් සාසනවල ඉන්ත ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ, රහතන් වහන්සේ නමක් වුණත් දෑකලා උන්වහන්සේට රාගයෙන් රත් වීමක් තියනවාය, ද්වේෂයෙන් කිවීමක් තියනවාය, මෝහයක් තියනවාය කියල කියනවා. වාද නගනව.

අන්න ඒ වගෙ බොල් වාද, පුස් වාද, ඒ දෝෂය ඔහු විසින් කවදකවත් ගානකට ගන්නෙ නෑ. ඉස්සරහට ගන්නෙ නෑ. ඒව හේතු සහිතව දන්න නිසා, හිස් බව දන්න නිසා අපුරෙකකතා. එව්ව ඉස්සරහට තියාගෙන මහා ලොකු බාධාවක් කරගන්නේ නෑ. එව්වා පෙරටු කරගන්නේ නෑ කියලයි අපෙ සෘජු පරිවර්තනය දක්වල තියෙන්නෙ. කවුරු ඒ විදිහට නාස්තික විවේචනයක් කළත් ඒකෙ මුල මැද අග දන්න නිසා එව්ව ඉස්සරහින් තියාගන්නෙ නෑ. එව්ව ඉස්සරහින් තියාගත්තෙ නැති නිසා එවැනි නින්ද වචනවලින් කවදවත් සැලෙන්නේ නෑ. ඒ නින්ද වචනවලට ප්‍රතිඋත්තර දෙන්න යන්නෙත් නෑ. පිළියම් කරන්න යන්නෙත් නෑ. සුදු හුණු ගාන්න ආලේපනය කරන්න යන්නෙත් නෑ. දන්නව මේ පාඨග්ජනයගේ හැටි එහෙම තමයි කියල.

ඉතින් ඒ නිසා භාවනාවේ සම්පූර්ණ කෙළවරට පැමිණිව්ව, අපේ වචනයෙන් කියනවා නම් රහත් භාවයට පත් වෙව්වි උතුමන් වහන්සේලාට මේ ආයුධය තියනව. මේ පලිහ තියනව. සන්තානය තියනව. උන්වහන්සේ අපුරෙකකතා කියන ගුණය තියනව. ඒ එන වෝදනාව ආස්තික වෝදනාවක්ද නාස්තික වෝදනාවක්ද කියල හොඳට කැඳේ ගල බේරුව වගෙ තේරෙනව. ඒක නාස්තික දෙයක් නම්, කවදකවත් ඒක අරගෙන වෙලාව නාස්ති කරන්න යන්නෙ නෑ. ඒ වෝදනා කෙරුවට කිපෙන්නේ නෑ. අපුරෙකකතා. ආස්තික වෝදනාවක් නම්, හේතුවක් සහිත හැඳෙන්න පුළුවන් එකක් නම්, අපේ සාර්පුත්ත මහා ස්වාමීන් වහන්සේ එදවස පැවිදි වෙව්ව හත් අවුරුදු සාමණේර කෙනෙක් ළග උක්කුටිකයෙන් ඉඳගෙන ආයුෂ්මතුනි, මේ කාරණාවෙන් ඔබ වහන්සේ මට වැඩිය වැඩිමල් කියල පිළිගත්ත. ඒ සහේතුව. එහෙම නැත්නම් හැඳෙන්න,

ඉස්සරහට යන්න කරුණාවෙන්, මෙම ක්‍රියෙන් කියන දේක නම්, එහෙම වෙනව.

එහෙම නැත්නම් මේ විදිහට යෙන නං වස්සු පුටුස්සනා අපොසමණබ්‍රාහ්මණා, තං තස්ස අපුරෙකකා ඒ පාඨග්ජනයන් විසින් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් විසින් මේ කියන ලද දේවල් - "කටලු කථා" කියලයි මේවට කියන්නේ. කටට ආවට කියන කථා - අන්න ඒ කටලු කථා සම්බන්ධයෙන් අපුරෙකකා. එව්ව ඉස්සරහින් තියාගන අපරාදේ කාලෙ නාස්ති කරන්නේ නෑ. හොඳටෝම දන්නව මේ පදනමම කුණු වෙලා තියෙන්නේ. නරක වෙච්චි ප්‍රභවයකින් ගලන වතුරක්. ඒවායින් ගලන වතුරක් බිගත්තම ඇගේ අමාරුව හැඳෙන බව දන්නව. ඒ නිසා බොන්නේ නෑ. අන්න ඒ අපුරෙකක භාවය උපශාන්ත කෙනෙකුගේ ලකුණක්. ඒ පැත්තෙන් රොස් පරොස් වාද විවාද ගැටුම් එනවා. නමුත් මේ පැත්තෙන් කිසිම නෑ ඒකට ප්‍රතිඋත්තර බැඳීමක්. මා වැන්නෙක් මෙහෙම කළ යුතුයි කියන හැඟීමක් එන්නේ නෑ.

අන්න එවැනි කෙනෙක්ගේ යම් සීලයක් තියනව නේ, නැත්නම් අපි කියනවා මේකට විනයක් කියල. අන්න ඒ විනයත් ඒ වාගේම තමයි. ඒක කවදවත් ඒ පුද්ගලයාගේ උපශාන්ත භාවය අවුල් කරන පලුදු කරන විනයක් නෙවෙයි. ඒ පුද්ගලයාගේ යම් දර්ශනයක් තියනවා නේ. ජීවිතය දිභාවට, පෘතග්ජනයන් දිභාවට, සර්වඥයන් වහන්සේ දිභාවට, තමන් යන්න හදන තැන දිභාවට. ඒ දර්ශනයේ කැලඹිල්ලක් වෙන්නෙත් නෑ. ඔය කොච්චර නං බල්ලෝ බිරුවට කඳු පාත් වෙන්නේ නැතුවා වාගේ. මේක ඉතාමත්ම අවශ්‍යයි. ඒ ගුණයේ කෙළපැමිණිව්ව රහතන් වහන්සේ ළඟ තියන මේ ගුණය, පලිහ, සන්නාහය හුඟාක් අවශ්‍ය වෙන්නේ භාවනා කරල භාවනා මග සාර්ථක වෙන ඇත්තො අනේ! අපරාදේ, මේ අහක යන නයි රෙද්දේ අස්සෙ දගෙන ඔඩොක්කුවේ දගෙන නිකන් කනව කනව කියන්න යන්න එපා. එව්වට උත්තර බඳින්න සර්වඥයන් වහන්සේ අපට වගකීමක් දීල නෑ. එව්ව අපුරෙකකා ඉස්සරහින් තියාගන්නේ නැතුව ගියාට ඒක නොන්පල්කමක්වත් බයාදුකමක්වත් කර ඇරීමක්වත් සීලය

කැඩීමක්වත් දෘෂ්ටියට හානියක්වත් උපශාන්ත භාවයට හානියක්වත් වෙන්නො නැ.

එහෙනම් මොකටද බණ කියන්නේ? බණ කියන්නේ මොකද, මේ වැඩ කරගෙන යන කෙනා තුලත් යම් යම් පෘථග්චන්ත ගති තියනවා. යම් යම් ඒ ආර්ය ශාන්ත ගතිත් තියනවා. ඒ වගේම සීලයක් තියනවා. දෘෂ්ටියක් තියනවා. නමුත් පැත්තක් නරක් වෙලා, පැත්තක් හොඳයි. අන්න ඒ නරක වෙච්ච පැත්ත අපුරෙකක භාවය දක්වනවා. කිපෙනවා. මේ අහක ඉන්න කට්ටියට මොකද මම මොනවා කෙරුවත්. මට මොකටද ඕව කියන්න එන්නේ කියල කිපෙනවා. කිපුණ ගමන් වෙන්නො අර හොඳ පැත්තට වැඩෙන්න ඉඩ නැතුව යනවා. ඒක නිසා ඒ අපුරෙකක භාවය කියන ඉවසීමේ ශක්තියට යට කරගෙන, උපේක්ෂාවට යට කරගෙන යන්ඩ ඕනෑ නිසයි අවශ්‍ය නිසයි මේ තනා වඩාගෙන යනකෙනාට මේ බණ දේශනා කරන්නේ. එහෙම තනා වඩාගැනීමේ හැඟීමක් නැතුව, මේ බණ අහනවයි කියල හිතමු උපාධියක් ගන්න. නැත්නම් අනුන්ට බණ කියන්න. නැත්නම් බණ දන්නවයි කියල කියන්න. එහෙම කෙනෙකුට වුණත් මේ බණ විකාශනයේ අතාර්කික බවක් නම් නෑ. මේක උසස් අයට විතරයි තියෙන්නේ. ඒක නිසා අනිත් අයට මේක තේරෙන්නේ නෑ කියල දෙයක් නෑ. ඕනෑම කෙනෙකුට තේරෙනවා. ඒ කියන්නේ තර්කෙටත් ගැළපෙනවා. සුතමය වශයෙන් බලනකොටත් මේ බණ ගැළපෙනවා. චින්තාමය වශයෙනුත් ගැළපෙනවා. භාවනාමය වශයෙනුත් ගැළපෙනවා.

මේ පැයේදී මතු කරගන්න හදන්නේ සුතමය චින්තාමය මට්ටමට වඩා, භාවනාමය වශයෙන් මෙවැනි ගාථාවක තියන අර්ථය ස්වයං විනිශ්චයකට පත් කරගන්න පුළුවන් හැටි. තමන්ටම ඇත්ත නැත්ත පරීක්ෂා කරගන්න පුළුවන් ගතිය වැඩියක්ම තේරෙන්නේ භාවනා කරන පිරිසට. මෙතන රැස් වෙලා ඉන්නේ භාවනා කරන පිරිස් නිසා මෙවැනි ධර්මයක තියන ගාම්භීරත්වය සුතමය පැත්තෙන් විස්තර කරන්න අපි වෙලා නොගත්තට, එවිට ඉතින් අනුකම්පා කරන්න වෙනවා. ඒ වාගේම තමයි මේකෙ ඇති තාර්කික භාවය,

දුර්ගතික භාවය අපි වැඩිදුර විස්තර නොකළාට ඒකට ඉතින් අනුකම්පාවෙන් ඉවසන්න වෙනව. අපි වෙලාව ගන්න හදන්න එවැනි ධර්මතාවක් බණ භාවනා කරන කෙනෙකුට කොච්චර අදාළද, මේක නොදැන හිටියොත් කොච්චරක් කාලෙ නාස්ති වෙනවද කියන එක දැනගන්නයි.

ඒක නිසා පෘථග්ජන කියන වචනය ගත්තහම එක පැත්තකින් බලන්න පුළුවන් පෘථග්ජනය අන්ධය, බාලය කියල හිතල අසෙවනා ව බාලානං කියන ධර්මයේ ක්‍රමයත් එක්ක පෘථග්ජනයා දුරින් දුරුවන් කිරීමේ අදහසට ගියොත්, එක අන්තයකට ගියොත් ඒක අපි දෘෂ්ටියට වට්ටගන්නව. තරහ වෙන්න වෙනව අපිට පෘථග්ජනයොත් එක්ක. මේ ගොල්ලොත් එක්ක මේක කරන්න බෑ කියල අත ගසාදන්න වෙනව. අපි අත ගසාදුම්මට ඒගොල්ලො අත ගසාදන්නෙ නෑ. ඒගොල්ලො දැඩි සේ පටිඝයට අල්ලලා බැඳගන්නව. ඒ නිසා අපිට සිද්ධ වෙනව අපේ ඇතුළෙම පෘතග්ජන පලුවක් තියනව, පිරිසිදු වෙච්චි නැති පලුවක් තියනව, අන්න ඒකෙ ලකුණු බලලා ඒක ගෙවත් කරන අදහසින් ගත්තොත් නම් අපිට අත කපාදුම්මක් කරන්න හම්බ වෙන්නෙ නෑ. අත ගසා දුම්මක් කරන්න හම්බ වෙන්නෙ නෑ. අපිට සිද්ද වෙනව ඒ පෘථග්ජනයත් එක්ක කන්න වෙනව. බොන්න වෙනව. නිදගන්න වෙනව. කටයුතු කරන්න වෙනව. එතකොට අපිට අර වගෙ කපල අයිත් කරන්න පුළුවන් දෙයක්වත් තරහ වෙලා අයිත් කරන්න පුළුවන් දෙයක්වත් නෙමෙයි කියල අත්‍යන්ත භාවයක් වැටහෙන්න පටන්ගන්නව.

එතකොට ද්වේෂයක් බලලා බෑ. ද්වේෂය ආවොත්, ඇතුළේ තියන කෙලෙස් පිළිබඳ ද්වේෂය ආවොත් අනිවාර්යයෙන් මානසික අවුලකට පත් වෙනව. අපි ඒක නිසා ද්වේෂය ද්වේෂය වශයෙන්, කෙලේසය කෙලේසය වශයෙන් දැක්කට මානසිකව අසමබර භාවයකට අවුලකට පත් වෙන්නෙ නෑ. ඒ නිසා මෙතනදී අපි බලන්න ඕනෑ මේ බාහිර නිදර්ශන කරුණු ගත්තට, ඒ නිදර්ශන කරුණු තමා වශයෙන්ම ආරෝපණය කරගෙන තමන් තුළට දමලා මේ කරුණු ඉගෙනගන්න ගත්තොත් භාවනාවට ලොකු සම්බන්ධයක්, සජීවී

ඕජාවක්, ධර්ම රසයක් මේකෙ තියනව. ඒ නිසා මේ පෘථග්ජන කියන වචනය තමයි අපි සාකච්ඡා කරන්නෙ.

අපි නිදර්ශන ගන්නව බොහෝ විට බාහිර පෘථග්ජනයන් පිළිබඳව. නමුත් තම තම නැණ පමණින් දැනගන්නේ කියන විදිහට, මේව තමන් තුළ තියන හැටි අනුමාන සූත්‍රයේ සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරල තියනව නෙ. අපි යම් කෙනෙක්ගේ දෝෂයක් දැක්කොත් ඒ දෝෂය දකලා අපේ හිත් නරක් වුණොත් අපිට හිතන්න කියල තියනව, උඹ ළඟ ඔය දෝෂය තිබුණා නම්, අනුන් උඹ ගැනත් හිත් නරක් කරගන්නේ ඔය තාලයටමයි. එයාට වෙන මිම්මක්, අපට වෙන මිම්මක් නෑ. ඒක නිසා අනුමාන සූත්‍රානුකූලව බාහිර පෘථග්ජනයන් අපි නිදර්ශන වශයෙන් ගත්තට, අපි හිතාගන්න ඕනෑ අපි ළඟ යම් තාක් පෘථග්ජන ගති තියනව නම්, ඒ තාක් කල් අපි අනුන්ගේ පිළිකුලට නින්දවට අවච්චාවට ලක් වෙනව. ඒ මොකද අපි අනුන් අවච්චාවට ලක් කරන තාක් කල් අනිවාර්යයෙන්ම අපිත් ඒ තත්ත්වයට පත් වෙන බවට තාම කුණ තියනව. ඉතින් ඒ නිසා මේක අභ්‍යන්තරගත කරගෙන යනවා නම් පුදුමාකාර ඕජාවක්. එතකොට සර්වඥයන් වහන්සේගේම කටහඬින් ඇහුවේ නෑ කියල, අවුරුදු දෙදහස්පන්සිය ගානට ඉස්සෙල්ල ඇහුවේ නෑ කියල ප්‍රශ්නයක් නෑ. බණේ සජ්චිකම, ධර්මයේ සජ්චිකම හොඳට දැකගන්න පුළුවන්.

ඒ නිසා පෘථග්ජන කියන වචනය අපි සර්වඥයන් වහන්සේගේ මුඛ දේශනාව අරගෙන, ඊට පස්සෙ අපි එද කෙරුවේ ඒකට අටුවාලාචීන් වහන්සේලා දක්වලා තියන අර්ථ විග්‍රහයේ අටුවා විග්‍රහය ගන්න එකයි. එද අපි එක ලකුණක් විදිහට ගත්ත පුදු කිලෙසෙ ජනෙනතීනී පුපුස්සනා කියල. පෘථග්ජනයයි කියල කියන්නෙ කෙලෙස් වගුරුවන්නා. කෙලෙස් කියන්නෙ කුණු. තමන් පිරිහෙළාගන්න දේ. තමන් විතරක් නෙමෙයි අනුනුත්. ඒ වැගිරෙන වෙලාවට විතරක් පිරිහෙනවා නෙමෙයි. මත්තටත් පිරිහෙන විදිහේ ආභාසයක් ඒකෙන් දෙනව. ඇබ්බැහියක් ඒකෙන් දෙනව. ඒවාට කියනවා අපි කෙලෙස් කියල. කුණුවලට. විෂ බීජවලට. අන්න ඒ කෙලෙස් වගුරුවන්නා කියන එක තමයි පෘථග්ජනයයි කියල

කියන්නේ. අපි සාමාන්‍යයෙන් මැටි කළයක් අරගෙන ඕකට අමු මස් පිරව්වෙත් ටික දවසක් ගිහිල්ල ඒ අමු මස් කුණු වෙලා ඕජාව කළේ පිට පැත්තේ ගඳගහන්න ගන්නව. කොච්චර හේදුවත් අර ඇතුළේ තියන කුණු මෝදු වෙට් මෝදු වෙට් පාත්තරේ පිට ඇතුළ දෙකම කෙලෙසෙන්නා සේ. ඉතින් අහන්න දෙයක් නෑ නේ ඇතුළේ තියන පාත්‍රයේ, කළේ හදල තියන මැටිට, කොච්චර කුණු වෙලාද කියල. පිටටත් ඕජාව ගලනවා. කුණු ගලනවා. ඒ වගේම ඒක අසුවියෙන් පිරව්වෙත් පිට කොච්චර පින්තාරු කළත් අර අසුවියේ ඕජාව, ගඳ එළියට එනවා.

ඒ වගේ පෘථග්විජය පිටින් කොච්චර පින්තාරු කළත් ඇතුළේ තියන කෙලෙස් ඕජාව පිටතට වගුරුවනවා. ඒ නිසා තමයි පෘථග්විජය කියල කියන්නේ. බොහෝ කෙලෙස් වගුරුවනවා. අපි එද ඒක ඉගෙනගන්නා. එව්වා විනිකම කෙලෙස් කියල සමාජ විරෝධී මට්ටමට යන, සතුන් මරන, හොරකම් කරන, කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන, බොරු කේලාම් හිස් වචන පරුෂ වචන කථා කරන තත්ත්වයටත් යනවා. එතකොට අපි ඒකට කියනවා විනිකුමණය වුණයි කියල. සමාජ පද්ධතිය, නීති පද්ධතිය උල්ලංඝනය වෙනව. එතකොට ඉතින් ගුටි කන්න වෙනව. එතකොට ඉතින් රාජ දණ්ඩ නීතිවලට යටත් වෙන්න වෙනව. ඒක කවුරුත් දන්න මේ සීලය ගැන සම්බන්ධ කථා කරන, සීලයෙන් අපි ආරක්ෂා කරන්න හදන, කය වචන හික්මේ නම් වූ, විනිකම කෙලෙස් මර්දනය කිරීමයි, ඒ පළවෙනි කෙලෙස් මට්ටම ආධ්‍යාත්මික ජීවිතේ.

දෙවෙනි මට්ටම තමයි පරිවුට්ඨාන කෙලෙස්. පරිවුට්ඨාන කෙලෙස් කියල කියන්නේ තවම ඒ සමාජ මට්ටම කඩාගෙන ගියේ නෑ. සමාජ සම්මුති කඩාගෙන ගියේ නෑ. නමුත් කඩාගෙන යන්න ඇති වෙන තරමේ ඇතුළේ හිත කැලඹිලයි තියෙන්නේ. හිතේ නැගිටලයි තියෙන්නේ දැන් මේ කෙලෙස්. ඔහුට ඕනෑ නම් වසාගෙන ඉන්න පුළුවන්. නමුත් තමන්ගේ හිතට වසන් කරන්න බෑ. හිතට තේරෙනවා දැන් මට තරහ ගිහිල්ල ඉන්නේ කියල. අපි ඒ වෙලාවට හිතහ වෙල ඉන්න උත්සාහ කරනවා. එහෙම නැත්නම් මළගෙදරට

ගියාම අඬන්නයි කට්ටිය කියන්නේ, නමුත් අත්තමිම මැරිවිව දවසට සතුටයි තියෙන්නේ. නමුත් කරන්න දෙයක් නෑ අඬන්න වෙනව. මළගෙදර හිනා වෙන එක සවුක්කුයි නේ. ඒ වෙලාවට අත්තමිමගේ මළගෙදර වගේ. එතකොට ඇතුළේ තියෙන්නේ හිනාව. ලොකු දෙයක් අතේ නාකිවිවි මැරුණා ඇඳ අහක වුණයි කියල. නමුත් අඬාගෙන ඉන්නව. අන්න එව්වට කියනවා ඇතුළේ කෙරෙන, පරිවුට්ටාන මට්ටමේ තියන ඒවාට කියනවා පරිවුට්ටාන කෙලෙස් කියල. ඒවාට තාක්ෂණික වචනය වශයෙන් සඳහන් වෙනව භාවනා ලෝකේ නීවරණ කියල.

මෙන්න මේ දෙක සුද්ධ කෙරුවට පස්සේ, උදුල්ලෙන් අයින් කරනවා වාගේ අයින් කෙරුවට පස්සේ අඩියේ තියනව අනුසය කෙලෙස් කියන එක. එව්ව බොහෝමත්ම සියුම්. බොහෝමත්ම සුබ්බමයි. එව්ව වංචනික ස්වරූපයෙන් බොහෝ විට වැඩ කරන්නේ. ඒ නිසා අර විනික්කම කෙලෙස් නරකක් විදිනට දූකල අයින් කරපු පුද්ගලයා පවා, අනුසය කෙලෙස් හොඳයි කියල, මට මිත්‍රයි කියල, මගේ පැත්තට කටයුතු කරනවයි කියල පෝෂණය කරන්න ඉඩ තියනව. ඒ නිසා ඒවා දකිනවා කියන එකමත් මහා විශාල ලොකු පරිවර්තනයක්. ඒ වගේම පරිණාමයක්.

ඒක තමයි බුද්ධාගමේ තියන වෙනස අනිකුත් ආගම් එක්ක සම්බන්ධ කරල බලනකොට - විශේෂයෙන්ම පිට තියන විනික්කම මට්ටමේ කෙලෙස් අයින් කරන්න කොයි ආගමත් සාස්සන භාවය දකින කොයි ආගමත්, එහෙම නැත්නම් මේ සද්වාරය රකින කොයි ආගමත් අනුමත කරනවා. ඊගාවට පරිවුට්ටාන කෙලෙස් නැති කිරීම සම්බන්ධව භාවනා ක්‍රම සෑම ආගමකම තියෙනවා, විශේෂයෙන් උච්ඡේදවාදී ආගම් ඇර. නමුත් මේ අනුසය කෙලෙස් කියන එක දූකගන්න හෝ එකේ තියෙන්නා වූ කෙලෙස් නැති සුදු ගතියක්, මහාත්ම ගතියක් ජේන්න තියනව වංචනික ස්වරූපයෙන්. ඒ නිසා විනික්කම කෙලෙස්, පරිවුට්ටාන කෙලෙස් දුරු කරන්න ඉදිරිපත් වෙව්ව කෙනාම චිතතණ්‍යා පුරා හෙද කියන විදිනට, මරණයට කලින් මට අනුසය කෙලෙස් දුරු කළ හැකිය, දුරු කළ යුතුය,

පරිවෘත්තය, විනික්කම කෙලෙස් ඇති කරන්න මුල් වෙන්න අනුසය කෙලෙස් කියන එක, වෙනත් පුළුවන්. නොවෙනත් පුළුවන්. ඒ තරමටම අනුසය කෙලෙස් මායාකාරී. සුක්ෂමයි. අන්ත ඒ ටික දැකගන්න එක තමයි මේ කෙලෙස් වගුරුවන්නා විසින් ඉතාමත්ම කුළුගන්වා ලන, කුළුගන්වාගත යුතු, මුදුන්පමුණුවා ගත යුතු උපශාන්ත භාවයේ අන්තිම කෙළවර.

ඒ විදිහට මේ අනුසය කෙලෙස් දුරු කිරීමේ ආන්තිකව අන්තිම වශයෙන්, කෙළවර උත්කාෂ්ට වූ කටයුතු කරන්න ඉස්සෙල්ලයි, සර්වඥයන් වහන්සේ ඒකට පුහුණු කරන්නයි මුලින් සීලය පිළිබඳව, ඊළඟට සමාධිය පිළිබඳව සීල ශික්ෂා, සමාධි ශික්ෂා, අන්තිමට ප්‍රඥ ශික්ෂාව කියල අනුසය කෙලෙස් පෙන්වන්න. ඒක කරන්න පෙළඹිව්ව නැති, තාම දන්න නැතිව ඉන්න පෘථග්ජන කොටස්වලට තමයි අන්ධ පෘථග්ජනයයි කියල කියන්නේ. ඒ පුද්ගලයාට එහෙම ආලෝකයක් පෙනිල නෑ. මම අධ්‍යාත්මය දියුණු කළ යුතුයි. ආගමික විය යුතුයි කියල හැඟීමක්වත් නෑ. ඒ නිසා ඒ පුද්ගලයා ඉන්න තනිකර අන්ධකාර. එයා ඒ නිසා විනික්කම කෙලෙස් දන්නේ නෑ. ඕනෑ වෙලාවක හිරේ විලංගුවේ වැටෙන්න ඉඩ තියනව. පරිවෘත්තය කෙලෙස් දන්නේ නෑ. ඒ නිසා කොයි වෙලාවක නමුත් තමන් ඉන්න නම්බුකාර මට්ටම ඇදගෙන වැටිලා, කීර්ති රාවය කඩා වැටෙන්න ඉඩ තියනව. අනුසය කෙලෙස් ගැන නම් ප්‍රශ්නයක්ම නෑ.

නමුත් තව සමහරක් ඉන්නව බුද්ධෝ ලොකෙ උප්පන්නා කියන විදිහට, බුදුන් ලෝකෙ පහළ වුණා. ත්‍රිවිධ ශික්ෂාවක් දේශනා කරල තියනවා. සංඝයා වහන්සේලා ඉන්නවා. සංසාර භය දැකලා කටයුතු කරන ඇත්තෝ ඉන්නවා කියල. ඒකට උත්සාහ කරන ඇත්තන් ඉන්නව. ඒ ඇත්තන් හඳුනාගන්නවා මේව පරිවෘත්තය කෙලෙස්, මේව විනික්කම කෙලෙස්, මේව අනුසය කෙලෙස් කියල. ඒ සඳහා වැයම් කරනවා. එහෙම වැයම් කරන ඇත්තන්ට පසුකාලීනව ඇති කරගන්න වචනය තමයි, 'කල්‍යාණ පෘථග්ජන' කියන වචනය.

ඒ කල‍්‍යාණ පෘථග්ජන කියන වචනය විස්තර කරන්න ගියාම අටුවාචාරීන් වහන්සේලා පෙන්වලා දෙනවා, එවැනි කෙනෙක් උගහහ පරිපූර්ණ ආදී වශයෙන් ඉගෙනගන්න වෙනව. ප්‍රශ්න විචාරන්න වෙනව. ලියන්න වෙනව. කටයුතු කිරීමෙන් තමයි මේ කල‍්‍යාණ පෘථග්ජන භාවය ඇති වෙන්නෙ. ඒ ඇත්තන්ට ගැඹුරු ධර්ම කොටස්, ධාතු, ස්කන්ධ, ආයතන, පටිච්ච සමුප්පාද, සතරසතිපට්ඨාන ආදී ගැඹුරු ධර්ම හදාරන්න වෙනව. එහෙම නැත්නම් ඒ ඇත්තෝ කරන්නෙ රාජ කථා, චෝර කථා ආදී පත්තර බලබලා ඉන්න එක නෙ. එවිට කියනවා දෙතිස් තිරස්චාන කථා කියල. ඒ දෙතිස් තිරස්චාන කථා, තිරිසන් කථා, ඔඵව හරහා දගෙන කරන කතා වෙනුවට ස්කන්ධ වශයෙන්, ධාතු වශයෙන්, ආයතන වශයෙන්, පටිච්ච සමුප්පාද වශයෙන්, සතරසතිපට්ඨාන වශයෙන් ඉගෙනගන්නකොට ඒ පුද්ගලයාට කියනවා කල‍්‍යාණ පෘථග්ජනය කියල.

මෙන්න මේ කටයුතු කරගෙන යනකොට කොතනදීද අන්ධ පෘථග්ජනය කල‍්‍යාණ පෘථග්ජනයෙක් වෙන්නෙ කියන එක සාමාන්‍යයෙන් අටුවාව තමා විසින්ම නගල උත්තර දෙන ප්‍රශ්න. සමහර යෝගාවචරයන්ටත් සහතික එහෙම කැමති වෙන ඇත්තෝ, කැමති වෙනව කවදද මම අන්ධ පෘථග්ජනයෙක්ව ඉඳල කල‍්‍යාණ පෘථග්ජනයෙක් වුණේ කියල දැනගන්න. මේ ප්‍රශ්නට උත්තර දෙන අටුවාචාරීන් වහන්සේලා ගැන හොයා බලනකොට ජේන්තේ ඒ ඇත්තෝ භාරගන්නවා කුසල් අකුසල් කියන දෙක තේරුම් අරගත්තට පස්සෙ කල‍්‍යාණ පෘථග්ජන භාවයට එනවයි කියල.

මේ ගැන බණ කියන්න ගියපු අපේ බුරුම පණ්ඩිත ස්වාමීන් වහන්සේ කිව්වා මට නම් ඔය කතාව සැකයි කියල. කුසල් අකුසල් දැනගත්ත පමණින් ඒ පුද්ගලයා කල‍්‍යාණ පෘථග්ජන භාවයට පත් වෙනවාද, කුසල් අකුසල් දැනගෙන හොඳට දන් පින් කටයුතු කළාට, එහෙම නැත්නම් සීලය ආරක්ෂාව කළාට ඒ පුද්ගලයා තුළ කල‍්‍යාණ භාවය තමන්ට වැටහෙන තාලයට ගුණයක් වෙයිදෝ කියල. ඒක පිළිබඳව ගොඩාක් ගැඹුරකට, ගොඩාක් විස්තර සහිතව ඒ ස්වාමීන්

වහන්සේ කියනව, ඒක විශ්වාස කරන්න බැරි මොකද? තවම තමන් වශයෙන් කර්මස්ථාන භාවනාවකට බැසගෙන නැතිනම්, ඒ පුද්ගලයා තුළ ඔය කුසල් අකුසල් පිළිබඳව තියන මති මතාන්තර, ඒවා පිළිබඳව තියන මිමි, මිනුම් දඩු ඕනෑ වෙලාවක වෙනස් වෙල තමන්ගේ වාසියට ඕක හදගෙන පිරිහෙන්න ඉඩ තියනව. ඒ නිසා ඒ පුද්ගලයා අනිවාර්යයෙන්ම ඒ පෘථග්ජන භාවය දුරු කරලා, කල්‍යාණ ආර්ය භාවයට ළං වීමේදී කල්‍යාණ පෘථග්ජනයයි කියන තත්ත්වයට එන්න නම් භාවනා කටයුතු කරන්න ඕනෑ.

ඒකට කිට්ටුවෙන් යන කතාවක් තමයි මේ පෘථග්ජනය පිළිබඳව දෙන දෙවෙනි අර්ථ නිරූපණය අටුවාවේ. ඒකේදී සඳහන් කරල තියනවා පුදු අවිභවසකකායදිට්ඨිකානි පුදුජ්ජනා. තමන්ගෙන් තාම දුරු වෙච්චි නැති මමය, මාගේය කියන සක්කාය දිට්ඨිය වෙන් වෙලා නැති තාක් කල්, ඒක පළල්ව වැඩෙන තාක් කල් පෘථග්ජනයයි කියල. සක්කාය දිට්ඨිය බෝ කරනවා. ඉස්සෙල්ල කිව්වේ කෙලෙස් බෝ කරනවා කියල. දූන් කෙලෙස් වෙනුවට දිට්ඨිය බෝ කරන කෙනාටත් කියනවා පෘථග්ජනයයි කියල. එන්න ඒක කඩන්න නම්, තමන් ඉන්නේ දූනට දෘෂ්ටියකය, මේ හතරපැත්තෙන් සුතමය, චිත්තමය, කොයි ආකාරයෙන් බැලුවත් මේ පෘථග්ජන භාවයයි සහතික කරන්න හදන්නේ. තමන්ගේ සක්කාය දිට්ඨියයි මේ සහතික කරන්න හදන්නේ කියන එක තේරුම්ගන්න නම්, අනිවාර්යයෙන්ම භාවනාවක්, හොඳට පිරිසිදු වෙච්චි චිත්ත විසුද්ධියක් මතින් කරන දිට්ඨි විසුද්ධියක්, විපස්සනාවක් අත්‍යවශ්‍යයි. එහෙම නොවුණොත් අර කියන ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, පටිච්ච සමුප්පාද, සතර සතිපට්ඨාන කියන ඒ ධර්ම කොයි එකත් තමන්ගේ සක්කාය දිට්ඨිය වඩන කෙලෙස් ධර්මයක් වෙන්න ඉඩ තියනව.

ඒ මොකද, සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනාව අනුව විනය අට්ඨ කථාවේ විග්‍රහ කරන අටුවාවාරීන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා ආසවධ්‍යානික ධර්ම කියල තැක්ගැහෙන ධර්ම. එක තැන කොටු වෙන ධර්ම. බල්ලා වලිගෙ අල්ලන්න කැරකෙන්න වගෙ, ගමන නතර වෙල එක තැන කරකැවෙන ධර්ම ටිකක්. ඒකෙ එකක් තමයි බහුසාත

භාවය. බහුසාත භාවය වැඩි වෙන්න වැඩි වෙන්න ඒ පුද්ගලයා ඉදිරි ගමන නතර වෙලා එරෙන්න පටන්ගන්නව. මුදෙ යන නැවක් බර වැඩි වෙන්න වැඩි වෙන්න ගමන් වේගය අඩුයි. ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා සිඤ්ඤ භික්ඛු ඉමං නාවනති කියල. මහණෙනි, මේ නැව හිස් කරපල්ලා. එතකොට රුවලට හුළං බදලා බන්! ගාල අරගෙන යනවා. එහෙම නැතුව බර වැඩි කරල වතුරේ ගිලුණොත් නැව අදින්න අමාරුයි. බහුසාත භාවයත්, ඒ අනුව සුතමය ඥාන සක්කාය දිට්ඨිය වඩන්න අනන්ත අප්‍රමාණ උදව් කරනවා. ඒක මය අධ්‍යාපන ආයතනවලට ගියාම, ජනසන්නිවේදන ආයතනවලට ගියාම ඒවායේ අං ඇවිල්ල ඉන්න කට්ටිය දිහා බලනකොට අඬහැරපාන කට්ටිය දිහා බලනකොට අය! අදෝමයි කියල හිතෙනව. එතකොට හිතෙනව අන්ධ පෘථග්ජන භාවය ඊට වැඩිය හොඳයි කියල. ඒ තරමටම අනාගෙන.

ඒ නිසා කථංදසසී කථංසීලො උපසනොති වුවවති කියල අර නිර්මිත බුදු හාමුදුරුවෝ අහන ප්‍රශ්නෙදී, මොන විදිහක සීලයක් ඇති කෙනෙක්ද, මොන විදිහක දෘෂ්ටියක් ඇති කෙනෙක්ද උපශාන්තයි කියන්නෙ කියන එකට, බහුසාත භාව තියාගෙන ඇතුළත කෙලෙස් කැකැරෙමින්, ඇතුළත සක්කාය දිට්ඨිය කැකැරෙමින්, ලෝකයාට උපශාන්ත භාවය වේදිකාවේදී පමණක් දක්වන රඟපෑම, බුදු කෙනෙක් අහන බුදු ප්‍රශ්නෙකට උත්තරයක් වෙන්නෙ නෑ. බුදු කෙනෙක් අහන බුදු ප්‍රශ්නයකට බුදු උත්තරයක් වෙන්නෙ මෙහෙමයි : යම් සීලයක්, යම් දර්ශනයක්, මේ ජීවිතයේදීම සම්පූර්ණ තණ්හාව දුරු කිරීමට යොමු වෙලා තිබුණොත් අන්න ඒකට උපශාන්තයි කියල කියනවා.

නමුත් මේ ගාථාවට එතකොට කියනවා එහෙම උපශාන්ත භාවයට පත් වෙච්ච රහතන් වහන්සේ දිහා පවා බලලා පෘථග්ජනය කියනවා මේ රහතන් වහන්සේට රාගය තියනවයි කියල; ඒ රහතන් වහන්සේ ද්වේෂයෙන් කිපිලා ඉන්නෙ කියල; මේ රහතන් වහන්සේට දෘෂ්ටි තියනවයි කියල. අන්න ඒ තරමට පෘථග්ජන බව හරි විචිත්‍රයි. පෘථග්ජන භාවය හරිම සෞන්දර්යාත්මකයි. ඕනෑ තැනක කෙලෙස්

මතු කරන්න පුළුවන්. වගුවන්නත් පුළුවන්. මති ඇති කරගන්නත් පුළුවන්. ඒ සෑම දෙයකින්ම වෙන්වෙන ඵලත්ප්‍රතිපත්තියෙන් සක්කාය දිට්ඨිය සනබහල වෙන එකයි, මෝරන එකයි. ඒක නිසා පෘථග්වේදන භාවයට දැන් අපි ගත්ත අර්ථයේ තියෙන්නේ පුද්ගල අවිභවසක්කායදිට්ඨිකානි පුද්ගලයා. සක්කාය දිට්ඨියෙන් නොවෙනස් වූ, ඇත් නොවුණු, ඒක වගුවන ගතිය තමයි පෘථග්වේදන ගතිය. ඉතින් මෙතනදී භාවනාවකින් තොරව තමන් තුළ ඇත්තා වූ වංචනික ධර්ම, ප්‍රපංච ධර්ම, එක තැන මෙට්ටැහි වෙන, කැකැරෙවෙන, එක තැන කරකැවෙන ධර්ම දැකගන්න පුළුවන් කියලා කියනවා නම් ඒක ඉතින් ආශ්චර්යයක් තමයි.

ඒක නිසා අපිට විග්‍රහ කරලා බලන්න වෙනව මේ ගත්ත වෙලාව තුළ සක්කාය දිට්ඨියෙන් තොර නොවී ගත කරන තාක් කල් අපි සක්කාය දිට්ඨිය වඩනවා. සක්කාය දිට්ඨිය නතර වෙලා ඉන්න තැනක් නෑ. තියනවා නම් වැඩෙනවාම තමයි. ඒ වැඩීමට තමයි අපි අපේ බහුසාත භාවය පාවිච්චි කරන්නේ. අපේ විරරාත්‍රඤ්ඤා භාවය පාවිච්චි කරන්නේ. අපේ ලාභ සත්කාර පාවිච්චි කරන්නේ. ඒ කොච්චර කරන්නේත් ඒ මමයා වඩාගන්නයි. මගේ තියන දුක් නැති කරලා, මම ලස්සන මමෙක් බවට පත් වෙලා මේ ලෝකේ සැප විඳින්නයි. ඒකට බාධා කරනවා නම්, ඒකට අන්‍ය ආගමිකයෙක් හෝ විශේෂ දේශාන්තර හතුරෙක් අවශ්‍ය කරන්නේ නෑ. අල්ලපු ගෙදර ඉන්න මනුස්සය වුණත් මරන්න පෙළඹෙනවා. තමන්ගේ ආසන්නයේ ඉන්න කෙනෙක් වුණත් මරන්න පෙළඹෙනවා. ඒ මොකද, තමන් හොඳ වෙන්න හදනකොට දෙන්නේ නෑයි කියලා. ඒක නිසා තේරුම් අරගන්න ඕනෑ සක්කාය දිට්ඨිය තියන තාක් කල්, ඒ පුද්ගලයා කොච්චර සිලවත්ත වුණත් කොච්චර බහුසාත වුණත් නැත්නම් කොච්චර ලාබ සත්කාර තිබුණත් මොනව තිබුණත්, තාම උගුලේ. තාම අහු වෙලා තියෙන්නේ.

ඒක නිසා දිට්ඨිය සෘජු කරගන්නවා කියන එක අපේ සාසනේ පළවෙනිම දේ. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ පළවෙනියෙන්ම පෙන්වන්නේ සම්මා දිට්ඨි. ඒක සිල ශික්ෂාවට නෙමෙයි වැටෙන්නේ.

සමාධි ශික්ෂාවටත් නෙමෙයි වැටෙන්නේ. ප්‍රඥ ශික්ෂාවටමයි. ඒ නිසා ලාභ ගහනකොටම අටයි කියල හොරට මනින්නා වගේ, මේකේ කියනවා සර්වඥයන් වහන්සේ සාසනෙන් වැඩක් ගන්න නම්, ප්‍රඥව මුලටම තියෙන්න ඕනෑ. නැත්නම් දෘෂ්ටිය පිළිබඳව, දෘෂ්ටියේ තියන සංකර, සංකීර්ණ භාවය පිළිබඳව හැඟීමක් මුලටම තිබුණොත් ඒ මනින් තමයි සීලයක්, සමාධියක්, තමන්ට යා දෙන, තමන්ට මේ ජීවිතේම නිවන් දකින්න පුළුවන්, උපහාන්ත භාවයක් ඇති කරල දෙන්නේ. එහෙම නැතුවත් සීලයක් තියෙන්න පුළුවන්. ඒ සිල්වලට තමයි සීලබ්බන පරාමාස කියන්නේ. සීල වාත පරාමර්ශනය කරනවයි කියල කියන්නේ. එතකොට තමයි ඒකේ හොඳටම ඇටුවන් බැහැපු සාරයට තමයි, සක්කාය දිට්ඨිය කියල කියන්නේ. අනිකුත් දෘෂ්ටිවල මැද තියන, ඒකේ තියන හර පද්ධතිය, හරය, අරටුව තමයි සක්කාය දිට්ඨිය කියන්නේ.

ඉතින් සක්කාය දිට්ඨිය නැති කරගන්නා වැඩ පිළිවෙළකට යොමු වෙන්න පුළුවන්ද කියල ප්‍රශ්නයක් අහනවා පින් පව් දෙක, නැත්නම් කුසල් අකුසල් දෙක දැනගත්ත පමණින්. එහෙම නැත්නම් ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, ඉගෙනගත්ත පමණින් සක්කාය දිට්ඨිය අඩු වෙයිද? වෙන විදිහකට කියනවා නම්, වෙද පොත කියවනකොට, තමන්ට තියන ඉරුවාරදය, බඩේ ගාය අඩු වෙයිද? ඒක සුව වෙයිද කියල ප්‍රශ්න නගන්න පුළුවන්. රෝගය සුව වීම කෝක වෙතත් ඉස්පාසුවක්වත් ලැබෙන්නේ නම් නෑ. බණ කියනකොට බුරුම ස්වාමීන් වහන්සේ මේ තරම් දුරට ගෙනිහිල්ල උන්වහන්සේ කියනවා, බටහිර ඇත්තෝ සමහර වෙලාවට කියනවලු, ලෙඩා සාමාන්‍යයෙන් දෙස්තර දකිනකොටත් සනීප වෙන වෙලාවලුත් තියනවා. ඒකට හැබැයි වෙලා තියෙන්නේ එයා හුඟක් ගණන්ගන්න දෙස්තර කෙනෙක් වෙන්න ඕනෑ. හුඟක් දිග පෝලිමක් තියෙන්න ඕනෑ. ඒ පෝලිමට ගිහිල්ල ටිකක් වෙලා ඉන්නකොට හුඟදෙනෙකුට ලෙඩ සනීප වෙනව. සතර පෙරනිමිති දැකීම නිසාද නැත්නම් සක්කාය දිට්ඨිය වැඩිම නිසාද කියන්න අමාරුයි. ඒකත් එහෙම තමයි. ඒක නෑ කියන්නත් බෑ. ඒ මොකද, ඔය කොළඹ ගෙවන ඉස්පිරිතාලෙකට ගියාම, අනේ, මේ ගමේදී නැති ලෙඩක් තියනව මේ කියා පෑම. ඒක

සනීප කරන්න දෙස්තර ළඟ බේත් නෑ. හැබැයි දෙස්තරට ඕනෑකමක් නෑ. දෙස්තර ළඟට නැවත නැවත එන තරමට ලාභයි කියනවා. අන්න ඒ වගෙ සමහර වෙලාවට දෙස්තර දකිනකොටත් ලෙඩ සනීප වෙනව කියල කියනවා.

නමුත් කවදකවත් හිතන්න අමාරුයි මේ වගෙ සංසාරගත රෝගයක් පොත් පත් කියවෙවයි කියල, දැනුම ලැබුණයි කියල සනීප වෙන්නෙ නැති බව. ඒ නිසා විපස්සනා භාවනාවෙදී පාදක විපස්සනා ඤාණ වශයෙන් පෙන්නන්නෙ නාමරූප පරිච්ඡේද ඤාණය. නාමරූප පරිච්ඡේද ඤාණයෙ තියන ගැඹුර තමයි, එමගින් අත්ත දිට්ඨිය කඩන එක. මේ දෘෂ්ටිය පිළිබඳව මුල්ම කුච්ඡෙඩි පහර. නැත්නම් විශාල කළුගලකට ගහල ගහල ගහල ගහල ඉස්සෙල්ලාම යන පැලඉර තමයි නාමරූප පරිච්ඡේදය. පරිච්ඡේද කියල කියන්නෙ දෙකට කඩනවයි කියල. ඡේදනය කරනවයි කියල කියන්නෙ කපල හරිනවයි කියන එක. දෙක දෙකට කඩල දනව. මේ දෙක දෙකට කඩල දුම්මෙන් අපිට හිතාගන්න බෑ සංසාරේ මෝහ පටල වගෙ අනවරාග්‍ර සංසාරේ ගෙනාපු කෙලෙස් ඔක්කොම කැඩෙයි කියල. නමුත් ඒ පොඩි පැලඉර දිගේ දිගින් දිගට දිගින් දිගට අතුරු පැලඉරි ලබාගැනීම පහසුයි. ප්‍රධාන වශයෙන් දෙකට පලාගත්තට පස්සෙ, දර කොටයක් වුණත් එහෙමයි. ඉස්සෙල්ලාම කොටේ කුඤ්ඤය තියලා පලාගත්තට පස්සෙ ඉතුරු ටික පලන්න ලේසියි. අවුල් කිරි නැත්නම් වඩාත් ලේසියි. ගලක වුණත් ඉස්සෙල්ලාම ගහල ගහල ගහල, මරේ බලල හරියට පැලඉරක් ගියා නම් ගල අඩනවා, බොල් වෙනව. ඊට පස්සෙ පලන්න ලේසියි. ඒ නිසා පළවෙනියෙන්ම අවශ්‍ය කරල තියෙන්නෙ සක්කාය දිට්ඨිය කැඩීමේ වැඩ පිළිවෙලේ පෘථග්ජන භාවය නැති කිරීමේ, කුසල් අකුසල් ඉක්මවා ගිය තත්ත්වයක් තමයි නාමරූප පරිච්ඡේද ඤාණය කියල පසුකාලීනව අට්ඨකථාවාරීන් වහන්සේලා විසින් හඳුන්වා දෙන ලද පළවෙනි පදනම වූ විපස්සනා ඥානය.

හැබැයි කුසල් අකුසල් කියන එකට අර්ථයක් දෙන්නත් පුළුවන්. කුසල් කියල කියන්නෙ, කුසලතාවය කියල කියන්නෙ හොඳ දෙයක්. නැත්නම් හොඳ, වඩා හොඳින් කිරීමේ ක්‍රමය. අපි දැන් ඉන්න

තැන හොඳයි. නමුත් මීට වඩා හොඳින් කළ හැකි ක්‍රමයක් තියනව. හොඳයි කියන්නේ අපි හිටපු ඊයේට වැඩිය, ගිය අවුරුද්දට වැඩිය, ගිය ආත්මයට වැඩිය අපි අද යම් ප්‍රමාණයක් මේ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, පටිච්ච සමුප්පාද, සතර සතිපට්ඨාන ගැන කථා කරනවා. සිල්වතුන් දකිනව. සිල්වත්ත වෙන්න උත්සාහ කරනවා. ඒ නිසා අපි එන්න එන්න කුසලතාව වැඩෙනවා. එතකොට අපි ළඟ තාම සම්පූර්ණ නොකරන ලද, ළඟා විය යුතු තැනක් තියන බව දන්න නිසා අපි තව දුරටත් ඒ කලාණ සත්පුරුෂයා ඇසුරු කරමින්, ඒ ධර්ම කොට්ඨාශ තව තවත් ඉගෙනගනිමින්, මේ තුණ්ඩු කියවලා නතර වෙන්නේ නැතුව බෙහෙත් පස්පංගුව හොයාගත ඇවිල්ල පහේ ටික හොයාගත ඇවිල්ල තම්බලා බොන්න, පෙළඹෙන්න අවස්ථාවක් තියනව.

ඒ නිසා කුසලතාව කියන එක ගැඹුරු අර්ථයෙන් ගත්තොත්, කුසලතාව කියල කියන්නේ හොඳ බව වඩා හොඳ බවට තල්ලු කරන එකට. උතාරං උතාරං පණිතං පණිතං කියන විදිහට, තව තවත් වඩාත් ප්‍රණීත ප්‍රණීත තත්ත්වවලට ගෙනියන තත්ත්වයට කුසලතාව කියල කියනවා. අන්න ඒ කුසලතාව ඇති කෙනාට ඉස්සෙල්ලාම කියන්නේ කම්මට්ඨාන භාවනාවේදී, මම එදත් මතක් කළා, නාම රූප කියන දෙකේ රූප කර්මස්ථානයේ තියන වටිනාකම. අද විශේෂයෙන්ම ලංකාවේ හතු පිපෙන්නා වාගේ ප්‍රධාන භාවනා ක්‍රම සහ දේශකයන් වහන්සේලා පැන නගිනවා. ඒ ඇත්තෝ කෙළින්ම සෘජු කෙටි මාර්ගය පෙන්වලා දෙනවා නිවනට. ඒවා දිහා බලනකොට බොහෝම ඉක්මනට ඒව පැතිරිලා යනවා. බොහෝම ඉක්මනට නිවිලා යනවා.

බුරුම ස්වාමීන් වහන්සේගේ වචනයෙන් කියනවා නම්, පිදුරු ගිනිගත්ත වාගේ කියල කියනවා. ඉස්සර ගොවියෝ පිදුරු ටික ගෙනියල කුඹුරේ දල ගිනි තියනවා. බෑ! ගාල පත්තු වෙනවා. එහෙමම නිවිලා යනවා. දර පත්තු වෙලා වගේ වැඩි වෙලා පත්තු වෙවී තියෙන්නේ නෑ. මෙන්න මේ ඇත්තන්ගේ වැඩ පිළිවෙළවල් දිහා බලනකොට පටන්ගන්නේම නාම ධර්මවලින්, හමාර වෙන්නේ

නාම ධර්මයෙන්ම තමයි. කවදවත් කර්මස්ථාන භාවනාවක් ගැන කතා කරන්නේ නෑ. ඒක නිසා ඒ ඇත්තෝ ස්වභාවයෙන් අනෙකුත් මනුස්සයෝ දිහා බලන්නේ නහයෙන්. ඇස් දෙකෙන් නෙමෙයි. අනිත් කට්ටියට මෙව්වර ගැඹුරක් තේරෙන්නේ නෑ, මේ වගේ ශුන්‍යතා පටිසංයුක්ත දර්ශන තේරෙන්නේ නෑ, ඒ නිසා ඒ ඇත්තෝ තාමත් අර මුල් මුල් දේවල් කර කර ඉන්නවා කියල, ඒ ඇත්තෝ පූජා සත්කාර විධි කරන එක ගැන බනින දෙස් කියන තරමට යනවා. ඊගාවට රූප කර්මස්ථානයක් අරගෙන භාවනා කරන එක බාලාංශ පංතියේ වැඩක් විදිනට කියනවා. උසස් පෙළ කරන්න පුළුවන්කම තියෙද්දී මොකද බාලාංශ පංති කරන්නේ? ඇයි මේ තර්කයෙන් ගත්තහම, වචනයෙන් ගත්තහම, මෙකෙන් පටන්ගන්න බැරිද? කියල හරියට තර්ක කරගෙන යනවා. ඉතින් එව්වා එදත් එහෙමයි අදත් එහෙමයි.

ඒක නිසා තමයි කියන්නේ සක්කාය දිට්ඨිය අත නැරඹු කෙනාට ඒකට ඕනෑ තරම් නිදහසට කරුණු තියනව ඒවාට උත්තර බදින්න. නමුත් නාමරූප පරිච්ඡේද ඤාණය වගේ මූලික ඤාණවලදී අපි කරන්නේ මොකද්ද? කයට අත්‍යන්ත වූ නුගාක් උදසින වූ කෙලෙස් කුප්පන්නේ නැති මූල කර්මස්ථානයක් අරගෙන, ඒ කියන්නේ කමටහනක් අරගෙන ඒ රූප කොටසට හිත යොදනවා. කර්මස්ථාන භාවනාව කියල කියනවා. කර්මස්ථානය කියන්නේ වැඩපොළ කියන එකයි. කර්ම කරන තැන. ආනාපානසති භාවනාව කරනවා නම් අපි හොඳට විවේකීව කය තැන්පත් කරල, වැඩේ කොතනද යන්නේ කියල හොඳට බලනව. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කරනකොට වැඩියක්ම වැටහෙන තැන. ප්‍රකට වෙන තැන. ප්‍රබල වෙන තැන හිතටම තෝරගන්න අරිනවා. එතකොට සමහරුන්ට ඒක නාසිකාග්‍රයේ වැටහෙනවා. සමහරුන්ට තොල උඩ වැටහෙනවා. තව සමහරුන්ට උගුර ප්‍රදේශයේ. තව සමහරුන්ට පපුව ප්‍රදේශයේ. සමහරු ඒක උදරයේ පිම්බීම හැකිලීම වශයෙන්. ඒ කියන්නේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස පද්ධතිය ගත්තොත් මුදුන් කෙළවරේ හෝ පාත කෙළවරේ කියන ඕනෑම තැනක ඒ කර්මස්ථානය තෝරගන්නවා.

මුලදී කර්මස්ථානය තෝරාගන්නකොට හිත අවිනීතයි. හිතට එව්වර ලොකු සීලයක් සමාධියක් නෑ. ඒ නිසා ගොරෝසු වෙලාවේදී විතරයි පෙන්නේ. හිත සියුම් දේවල් අල්ලන්න තරම් සියුම් තත්ත්ව නැති නිසා. ඒ නිසා පටන්ගන්නකොට ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය ගොරෝසුයි. ඒ ගොරෝසු ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයට හිත යොදල කර්මස්ථානය අල්ලගන්න. වැඩේ යන්න කොතනද, අහු වෙන්නේ කොතනද කියල බලනකොට, බොහෝ විට නාසිකාග්‍රයේ හරි, උඩුතොලේ හරි හුස්ම ගන්නකොට අනිත් තැනනුත් වැටහෙනවා. ප්‍රකට තැන වශයෙන් අහු වෙනවා නම්, අපි ඒකට කියනවා "ආනාපානසති භාවනාව" කියලා. ඒක වැටහෙන්නේ නෑ, හැබැයි වාඩි වෙලා හුස්ම ගන්නකොට උදරය පිම්බෙන හැකිලෙන හැටි අහු වෙනවා නම්, ඒක "උදර වලන භාවනාව" වශයෙන් පිම්බීම හැකිලීම භාවනාව වශයෙන්, බුරුම භාවනාව වශයෙන් හඳුනාගන්නවා.

මෙන්න මේකේදී යම්ම වෙලාවක අපිට පුළුවන් වුණොත් මේ අරමුණේම හිත මුණට මුණ දල තියනවා. දැන් මට හුස්ම ඇතුල් වෙන එකෙන් පිට වෙන එක වෙන් කරල දැනගන්න පුළුවන්. ඒ ඇතුල් වෙන වෙලාවේදී ශරීරයේ සෑම තැනම හිත විසිරෙනවා වෙනුවට, ඇතුල් වෙන හුස්ම පිරිමදින නාසිකාග්‍රය මත, අනිත් ඒවායින් වෙන් කරලා එතන හිත නඩත්තු කරන්න පුළුවන්. ප්‍රශ්වාස වෙලාවේදී මේක ආශ්වාසය නෙමෙයි, ප්‍රශ්වාසය කියල වෙන් කරල දැනගන්න පුළුවන්. එතකොට හුස්ම හුළඟ වදින තැන, පිරිගැවෙන තැනට හිත ගන්න පුළුවන් ශරීරයේ අනිත් තැන් අමතක කරල. මේ විදිහට කියනවා නම් ආශ්වාසය වෙලාවේදී ප්‍රශ්වාසය අමතක කරන්න පුළුවන්. ප්‍රශ්වාසය වෙලාවේදී ආශ්වාසය අමතක කරන්න පුළුවන්. නාසිකාග්‍රය වැටහෙන වෙලාවේදී කය අමතක කරන්න පුළුවන්. මේන්න මේ විදිහට අනිකුත් දේවල් අමතක කරල ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස වෙලාවේදී නාසිකාග්‍රයේම හිත තියාගත ඉන්න පුළුවන් නම්, ඒ වෙලාවේදී අපි කියනවා අරමුණට මුණට මුණ දල හිටියයි කියල.

ඉතින් එතකොට ආරම්භයේදී ඒ ආශ්වාස රැල්ල ප්‍රශ්වාස රැල්ල ඒකට ආවේණික ලකුණුවලින් පෙනෙන්න පුළුවන්. දකින්න

පුළුවන්. වෙන් කොට හඳුනාගන්න පුළුවන්. පරිච්ඡේද කරන්න පුළුවන්. මේ ආශ්වාසයේ මූල පටන්ගත්ත. මෙන්න ඇදිගෙන ගිහිල්ල ඉවර වුණා. එතනින් ආශ්වාසය ඉවරයි. ඒක පරිච්ඡේද කළා, පැත්තකට දැමීම. ඉවරයි. ප්‍රශ්වාසය පටන්ගත්ත. මෙන්න මූල මැද අග ඒක ඉවරයි. ඔන්න ඔය විදිහට ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස රූප ධර්ම වායෝ පොට්ඨබ්බ ධාතුව පරිච්ඡේද කරන්න ඉගෙනගන්නකොට, හිතේ හික්මීමක් ඇති වෙනවා. භාවනාවක් වැඩෙනවා. සතියක් සමාධියක් වැඩෙනවා. මෙන්න මේ විදිහට ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයට හිත යොදාගෙන ඉන්නකොට ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය සංසිදෙන්තේ යම් ආකාරයකටද, වැඩි වෙලාවක් ඉන්නකොට ඒ විදිහට හිතෙන් සංසිදීමක් වෙනවා. එතකොට මේ සංසිදෙන වායු රැල්ලට කියනවා රූප ධර්මය කියල - හුළං. අර සංසිදෙන වෛතසික චිත්ත ධර්ම වලට කියනවා නාම ධර්ම කියල. ඒ දෙක පැටලිලා කලවම් වෙලා හිත නන්නත්තාර වෙලා වටේ පිටේ ඇවිදින වෙලාවට වෙන් වෙනවා අඩුයි.

ඒක හරියට වතුරයි භූමිතෙලුයි කලවම් කරල, හොඳට ඉමල්ෂන් එකක් කෙරුවොත් එහෙම වතුරයි භූමිතෙලුයි වෙන් කරන්න බෑ. ඒ තරම්ම කුඩා අංශු වලට කැඩිල ඒවා සම සමව පවතිනවා. නමුත් බොහෝ කල් තියනකොට, බොහෝ කල් තියනකොට අර පුංචි පුංචි අංශු ආයි ආයි එකතු වෙලා වෙන් වෙලා, භූමිතෙල් උඩට යනවා. වතුර යටට යනවා. අර ඉමල්ෂන් එකක් විදිහට තියනකොට, ඒක මිශ්‍ර වෙලා පවතින කොට කිසිම කෙනෙකුට මේක වතුර කියල හඳුනන්නත් බෑ. භූමිතෙල් කියල හඳුනන්නත් බෑ. කලවම් වෙන්නෙ නැති දෙකක් තමයි. නමුත් අංශු වශයෙන් කලවම් වෙලා. එතකොට නිගමනයකට එන්න බෑ. ආවත් කියන්න වෙන්තේ ඒක මිශ්‍රණයක් කියල. ඉමල්ෂන් එකක් කියල.

අන්න ඒ වගේ නැතුව අරමුණේම හිත තැන්පත් කරගෙන ඉන්න කොට අනිවාර්යයෙන්ම ඒ රූප ධර්මයේ ක්‍රියාකාරිත්වය ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස වශයෙන්, ඒක දිහා බලාගෙන ඉන්න එකේ ක්‍රියාකාරිත්වය නාම ධර්ම වශයෙන් බලනකොට, මේ තුළ පිරිවිච්ච ගතියක් එනවා. මේ තුළ සන්නාප්තිකර ගතියක් එනවා. මේ තුළ ඒ

යෝගාවචරයාට සති සමාධි වැඩෙන ගතියක් එනකොට තේරෙනවා, මේ දෙකෙන් තොර, නාම ධර්මයෙන් සහ රූප ධර්මයෙන් තොර, මේ සතුව සඳහා පිරිවිචකම සඳහා වෙන මොනම බාහිර කර්මයක්වත් නෑ. මේ සම්පත්තිකර ගතිය, සන්තෘප්තිකර ගතිය, පිරිවිච ගතිය ඇවිල්ල තියෙන්නේ කෙළින්ම නාම රූප දෙක දැනගැනීමෙන් පමණයි. ඉන් එපිටට ගිය වෙන දෙයක් නෑ.

මෙකෙ විනාඩි පහ දහය පහළොව ඉඳල, පර්යංකයේ විතරක් නෙමෙයි සක්මනෙන් අරගෙන, එදිනෙදා වැඩ කරනකොටත් තේරුම්ගන්න පුළුවන්, නිස්කාන්සුවේ විවේක බුද්ධියේ ඉන්නකොට, මේ දෙක හොඳට මුණට මුණ දල තියනකොට කොච්චර පරීක්ෂා කරල බැලුවත් මේ තුළ ජීව ආත්මයක් කියල එකක්, ආත්මීය හරයක් නෑ. මේ දෙකට වෙන් කෙරුවට පස්සේ ආයේ මැද තෝරන්න බැරි කොටහක් නෑ. හොඳට සති සමාධිය ආවට පස්සේ, විශේෂයෙන් පර්යංකයේදී මේ දෙකට බෙදන්න බැරි දේකුත් නෑ. විස්තර වශයෙන් කියනවා නම්, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කර කර ඉන්නකොට වේදනාවක් දූනෙනවා. ඉඳගෙන ඉන්න තැන හැපෙනවා. එතන වේදනය. එතකොට හැපෙන්න හේතු වෙන්නේ පොළවේ තියන ඝන ගතිය, ඇටවල තියන තද ගතිය, ඒ තද ගතිය නිසා ඇති වෙන අපහසුතාව වෛතසික ධර්මයක්. එතකොට මේ තද ගතිය නිසා වේදනාව දූනෙනවා. උණුසුමක් ඇති වෙනවා. උණුසුම් වෙලාවේදී හුළං හමනවා. සීතල වෙනකොට සැපක් දූනෙනවා. මේ සෑම දෙයක් තුළම ඒක දකගන්නා ගතියයි ඒ රූප ධර්මයයි කියන දෙක, ඒ සංසිද්ධිය සියට සියක්ම පුරවනවා. ඒ තුළ සියට සියක්ම සන්තෘප්තිකර තත්ත්වයකට පත් වෙන්න පුළුවන්. සම්පත්තිකර තත්ත්වයකට පත් වෙන්න පුළුවන්.

ඒ නිසා නාම රූප පරිච්ඡේද ඤාණය පිරිවිච ඥානයක් විදිහට අටුවාව සඳහන් කරනවා. පෙර නොදුක්ක විදිහ සෑම දේකම පරිච්ඡේද භාවය වෙන් කොට දැනගන්නා පුළුවන් විදිහට පිරිසිඳෙන ගතියට කැඳේ ගල බේරුවා වගේ වෙන් කරල දුක්කුවට පස්සේ පුදුමාකාර වටිනාකමක් එනවා. ඒක සාමාන්‍යයෙන් ගොවිතැන් කරන

මනුස්සයෝ කමතේ බැත එකතු කරගත්තට පස්සේ හරක් මැඩුවන් කරල, හරකුන්ගෙන් ඒක මඩවාගෙන, පිදුරු අයිත් කෙරුවට පස්සේ ඉතුරු වෙන බැත පිට කාටුව, කාටුව, බැත කියල තුනකට ආයි කඩනවා. ඒකේ පිට කාටුවයි කාටුවයි කලවම් වෙලා තියනකොට බැතේ වටිනාකම අඩුයි. ඒ මොකද, පැහැල නෑ. ඊට පස්සේ පාහිනවයි කියල වැඩක් කරනවා. හුළං කරනවා කියල වැඩක්. කුලුගානවා. කුලුගහනකොට කුලුගහනකොට මොකද කරන්නේ? කුලු ගහනකොට වක් කරනකොටම වේලිච්ච බැත, අර පිට කාටුව, හුළගට යනවා. පුංචි කාටුවක් එක්ක පටලැවිල පුංචි තට්ටුවක් අර වී මත වැටෙනකොට ඕකට ගහනවා කුලු පාර. ඕකට පවන් ගහනවා. අපි කියනවා පාහිනවයි කියල.

පවන් ගහගෙන ගහගෙන ගියාම අර කාටුව අයිත් වෙලා පැත්තකට වෙනව. රත්තරන් ටික වගේ මැද වී ටික එකතු වෙනව. ආයේ සැරයක් ගරනවා. ගරනවා කියන්නේ ආයේ තට්ටුවක් වක් කරගෙන යනවා. එතකොට හුළං තියන මධ්‍යන්ත වෙලාවක ඔය පිට කාටුව හුළගට යනවා. අනිත් කාටුවක් එක්ක පහළට වැටෙනවා. ආයෙත් හුළං පාරක් ගහනවා. ඔහොම ඔහොම කෙරුවට පස්සේ කවාකාරව කමතේ හරියට ඉංග්‍රීසි 'සී' (C) අකුරක් වාගේ රත්තරන් පාටට මැද බැත ටික එකතු වෙනවා. ඊට නුදුරින් පුංචි කාටුව ඉතුරු වෙනවා. එහාට වෙන්න වෙන්න මහ කාටුව එකතු වෙනව. ඊට පස්සේ ගොවියා කරන්නේ පෝරු දණ්ඩ, ලෑල්ල අරගෙන කාටුව ඇදල ඇදල පැත්තකට දනවා. අර මැද තියන ඒවා එකතැන් කෙරුවට පස්සේ, ඒක තමයි අපි බැත, එහෙම නැත්නම් පාහපු වී කියල කියන්නේ. ඒක ගොඩක් නෑ ටිකයි. නමුත් ඒකෙ වටිනාකම වැඩියි. මොකද හේතුව? කාටුව කාටුව වශයෙන් වෙන් වුණා ශරීරයේ අනිත් තැන් අමතක කරල. පිටකාටුව පිටකාටුව වශයෙන් වෙන් වුණා. බැත බැත වශයෙන් වෙන් වුණා.

අන්ත ඔය පාහින වැඩේ තමයි අපි මේ එක අරමුණකට හිත දගෙන ආශ්වාස ආශ්වාස වශයෙන් තියාගෙන ප්‍රශ්වාස ප්‍රශ්වාස වශයෙන් තියාගන්නවා. ආශ්වාසය දන්නා ගතිය, ආශ්වාසයෙ ඥානය

නාම ධර්මය. ප්‍රශ්වාසය දැනගන්න ඥානය ප්‍රශ්වාසයේ නාම ධර්මය. එතකොට කාටුව වගේ තමයි හිතීවිලි එනවා. සද්ද එනවා. වේදනා එනවා. එව්වා වෙන් වෙන් වශයෙන් දැනගන්නවා. මගේ භාවනාව කරගෙන යනකොට පිට කාටුව වගේ ගොරෝසුවට එන්නේ මට හිතීවිලි. ප්‍රශ්නයක් නෑ. ඒ ටික පැත්තකට කෙරුවට පස්සේ, කරන්න පුළුවන් නම්, මේ සඳහා කරන්න කියන්නේ බැත වෙන් කරන්න කියනවා. පවන් ගහලා පවන් ගහලා ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස පරිච්ඡේද කරන්න කියනවා.

පරිච්ඡේද කරනකොට කරනකොට හිතීවිලි බහුල කෙනාට තේරෙනවා මගේ භාවනාවට වැඩියෙන්ම බාධා කරන්නේ හිතීවිලි. මගේ භාවනාවට වැඩියෙන්ම බාධා කරන්නේ වේදනා. මගේ භාවනාවට වැඩියෙන් කරදර කරන්නේ සද්ද ආදී වශයෙන් අර කාටුවක් අයිත් කරන්න පුළුවන්. කරනකොට කරනකොට, ඉබේම අර ආශ්වාසය ප්‍රශ්වාසය, නැත්නම් උදරයේ පිම්බීම හැකිලීම ගත්ත එක්කෙනා උදරයේ පිම්බීම හැකිලීම හොඳට වෙන් කරලා වෙන් කරලා වෙන් කරලා දැනගන්නකොට, ඒ පිම්බීම සහ හැකිලීම ක්‍රියාවලිය රූප ධර්ම පද්ධතියක් වශයෙනුත් ඒක දිහා බලාගත ඉන්න දැනගන්න වෙන්කොට දැනගන්නා ඥානයට, මෙනෙහි කරන හිතට, නාම ධර්ම කියලත් කියන්න පටන්ගන්නවා.

එතකොට පර්යංකයේ විනාඩියක් දෙකක් විතර මේ නාමරූප දැනගන්නාසුලු මට්ටමේ අරමුණට මූණ දල හිටිනවා. සීයට අනූනවයක්ම විතර වගේ හිටින්නේ කලවමට. හිතීවිලිත් එනවා. සද්දත් එනවා. වේදනාත් එනවා. ආනාපානය දන්නෙත් නෑ. හිත වටපිට බලනවා. වික්ෂිප්ත වෙනවා. ආන්න ඒ වගේ වෙලාවට හිත අසහනකාරී. භාවනාව හරිගියේ නෑ කියල කනගාටුවක් එනව. හරියට අරමුණේම හිත තියනකොට සතුටක්, සන්තෝෂයක්, පිරිච්ච ගතියක්, සම්පත්තිකර ගතියක් වැටහෙනවා. අන්න ඒ සම්පත්තිකර ගතිය වැඩි වෙනකොට වැඩි වෙනකොට තේරෙනවා මේක කොච්චර බෙදල බැලුවත් නාම රූප වෙන් කරල දකිනකොට ඒ හොඳ පිරිච්ච වෙලාවේ බැලුවොත්, සති සමාධි තියන වෙලාවේ බැලුවොත්, මේ

තුළ කිසිම ආත්මිය ස්වරූපයක්, වේදක ආත්මයක් නෑ. අධිෂ්ඨායක ආත්මයක් නෑ. විධායක ආත්මයක් නෑ. ගෘහාශ්‍රිත ආත්මයක් නෑ. ඒ ධර්ම දෙක පමණමයි තියෙන්නේ. ඒ ධර්ම දෙක, ධර්ම දෙක වශයෙන් තේරුම්ගන්නකොටම ලොකු සන්නාප්ත ගතියක්, පිරිවිච්ච ගතියක් ඇති වෙනවා.

මෙන්න මේ විදිහට ඒ අරමුණට මුණ දල ඉන්න ගතිය වැඩි වෙන්න වැඩි වෙන්න, අර කුළු පහර වදිනවා දිගින් දිගටම දිගින් දිගටම. මේ තුළ ආත්මයක් නෑ. සාරයක් නෑ. මණ්ඩයක් නෑ. හර පද්ධතියක් නෑ. අරටුවක් නෑ. නාම රූපමයි, ඒ දෙක වෙන් කොට දැනගන්න පුළුවන්. වෙන් කොට දැනගෙන ඉන්නා තාක් කල් ශාන්තයි. උපශාන්තයි. අසහනය නෑ. පරණ තිබුණ කුණුවලින් හිත අවුල් වෙන ගතියක් නෑ. ආත්ම ඒ විදිහට ඒ නාම රූප දැකගෙන දැකගෙන යන තාක් කල් මේ අත්ත දිට්ඨිය කියන ආත්ම දෘෂ්ටිය කැඩෙන බව යෝගාවචරයා දැනගන්නේ බොහෝ කල් ගිහිල්ල. ඒක එක පාරට සිදු වෙන්නේ නෑ. නමුත් යම් වෙලාවක ඒක කඩලා යන වෙලාව එනකොට තේරෙන්න පටන්ගන්නවා බොහෝ කල් සීලෙක පිහිටලා භාවනා කරපු නිසා මේ ඵලය ලැබුණා මිස, මේකම බලාපොරොත්තුව ආවා නෙමෙයි.

ඒ විදිහට අත්ත දිට්ඨිය කඩලා යන්න නම්, එක අරමුණක බොහෝ වෙලා හිත පැවැත්වීමත් ඒකට විශේෂණ පදයක් වශයෙන් කියන්න පුළුවන්, මේක රූප ධර්මයක් වීමත් අත්‍යාවශ්‍යයි. ඒක මතින් කරගෙන යනකොට ආනාපානය සංසිදෙනකොට, පිම්බීම හැකිලීම සංසිදෙනකොට, රූප ධර්ම සංසිදෙනකොට හිත නාම ධර්ම පවා අල්ලාගන්නා තරමට සුක්ෂ්ම වෙනවා. ඒ තමයි ආනුපුබ්බි වැඩපිළිවෙළ කියල කියන්නේ. ආන්න ඒ විදිහට බලනකොට යම්ම චිත්තක්ෂණයක යෝගාවචරයා ආශ්වාසය ආශ්වාසය වශයෙන්, පිම්බීම පිම්බීම වශයෙන් මෙනෙහි කරනවා නම්, ඒ චිත්තක්ෂණයේ ඒ පුද්ගලයා තුළ විනික්කම කෙලෙස් නෑ. පරිවුට්ඨාන කෙලෙස් නෑ. අනුසය කෙලෙසුත් නැත. ඒ චිත්තක්ෂණය ඔහුට ශාන්තියක් ලැබෙන්නේ, ඒ චිත්තක්ෂණය ඔහුගේ තියන චිත්ත පීඩා දුරු

වෙන්වෙන්, නිවන විත්තක්ෂණයකට භුක්ති විදින නිසා, ඒ නිවනට කියනවා "තදංග නිබ්බුතිය" කියලා. ඒ විත්තක්ෂණයේ ලැබෙන උපශාන්ත භාවය, ඒ විත්තක්ෂණයේ ලැබෙන නිවන. නමුත් ඒක ඊගාව විත්තක්ෂණයේ තිබුණේ නැත්නම් ඒකෙ ගැමීමක් ගන්න බෑ.

නමුත් යෝගාවචරයා දක්ෂ නම්, ඒ නාමරූප පරිච්ඡේද ඤාණය දිගට පවත්වමින් අරමුණට මූෂ්ණ දමින් මෙතෙහි කරමින් ඊගාව විත්තක්ෂණයක් අර වගේම වෙන් කොට දැනගන්නා, කැඳේ ගල බේරාගන්නා වගේ වෙනකොට දැනගන්නා නුවණ තිබුණොත් අර තදංග නිබ්බුතිය ඊගාව විත්තක්ෂණයට යනවා. මෙන්න මේ විදිනට විත්තක්ෂණ දෙක තුන හතර යනකොට තමයි පිරිවිච ගතිය ඇති වෙන්නේ. සම්පත්තිකර ගතිය ඇති වෙන්නේ. සන්තෘප්තිකර ගතිය ඇති වෙන්නේ. තමන්ටම මේක ඔව්, මේක ඔප්පු කරල බලන්න පුළුවන්, පරීක්ෂා කරල බලන්න පුළුවන් ගතිය එන්නේ එක විත්තක්ෂණයක නිවනක් දකින කෙනාට නෙමෙයි. ඒක ඕනෑම කෙනෙකුට ගන්න පුළුවන්. සුතමය ඥානය තියන, වින්තාමය ඥානය තියන බොහෝදෙනෙක් ඒකට අයිතිවාසිකම් කියනවා. නමුත් මේ ගත්ත දේ, ගැමීම, ජවය දිගට පවත්වාගෙන යන්නාට තමයි යෝගාවචරය කියලා කියන්නේ. ඒකට තමයි සද්ධාව අවශ්‍ය කරන්නේ. ඒකට තමයි නැවත නැවත මෙතෙහි කිරීමේ වීර්ය අවශ්‍ය කරන්නේ. ඒකට තමයි අඛණ්ඩ සතිය කියලා, ගත්ත සතිය බිම නොතබා දිගට ගෙන යාම අවශ්‍ය කරන්නේ. මේ තුළ පැහැදිලි දර්ශනයක් ගන්නයි සමාධිය අවශ්‍ය කරන්නේ. මේකමයි නිවන කියලා තේරුම්ගන්නයි ප්‍රඥව අවශ්‍ය කරන්නේ.

ඉතින් ඒක නිසා අපි අර සංසාරේ පුරා දිගට ගෙන ආපු මෝහ පටල, එක විත්තක්ෂණයක් පාසා, හරියට අරමුණ මෙතෙහි කරන විත්තක්ෂණයක් පාසා කපලා යනවා. අපේ වංශ කතාවේ තියනව ඔය නීල මහා යෝධියා ගජබා රජ්ජුරුවොත් එක්ක සොළී රටට යන්න ගියාම තමන්ගේ දඹර ඇඟිල්ලේ චක්‍රායුධය කරකවල කරකවල කරකවල කරකවල හොඳට කසකැවුණට පස්සේ ගහපුටාම මුදට, මුද දෙබෑ වුණයි කියලා. දෙබෑ වෙච්ච ගමන් ආපහු එකතු වෙන එක

තමයි මුදේ ස්වභාවය. නමුත් මේ වේගය කොච්චරද කියල කියනවා නම්, විසිදහක් සිංහල සෙනග සොළී රටට ගිහිල්ල ඉවර වෙනකල් මුද දෙබෑ වෙලා එහෙමම තිබුනලු. ඒව නිකන් සුරංගනා කතා වගේ තමයි.

මන්න මය වගේ තමයි එක විත්තක්ෂණයකට මේ වක්‍රායුධය වදින එක යෝගාවචරයා, මෙතන ඉන්න ඔක්කොම, බොහෝදෙනා අන්දකලා තියනවා. නමුත් ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ ඊගාව විත්තක්ෂණයට නඩත්තු කරන්නේ කොහොමද? විශ්වසනීයව යන්න කොහොමද? අන්න යනකොට තමයි අසහනය දුරු වෙන්නේ. ලෙඩ රෝග සනීප වෙන්නේ. පිරිවිච ගතිය ඇති වෙන්නේ. එක සැරේ ආවට හරියන්නේ නෑ. මේ එක සැරේ ආවයි කියල කියන්නේ බොරුවක්වත් මායාවක්වත් ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන් තොර දෙයක්වත් නෙමෙයි. නමුත් එක දිගට පවත්වන්න නම්, ඉස්සෙල්ලාම අර එක සැරේ වදින වෙලාවට කියනවා ආසෙවති - ආසේවනය කරනවා කියල. ඇසුරු කරල බලනවා. මට පුළුවන් හරියට සති සමාධි ධර්ම එකලස් කරල ඍජු කරල බල රේඛාව හරිගියොත්, ගැහුවොත්, අඩියටම යනකම් වදිනවා. නමුත් ඊගාව විත්තක්ෂණයෙ තියන කුප්ප ගතියට, පාඨග්ජන ගතියට, කෙලේසයට අදින ගතියට ආයෙන් ආත්මාර්ථ ගතිය මතු වෙලා සක්කාය දිට්ඨියට වැටිලා කැඩිල යන එක කොච්චර පිරිසිදු තැනක වුණත් වෙන්න පුළුවන්. එහෙම නොවෙන්න දිගින් දිගට දිගින් දිගට ගහගෙන යන්න නම්, එසේ මෙසේ සද්ධාවක් තිබිල බෑ.

ඒ දිගට ගහගෙන යනකොට කියනවා භාවෙති කියල. ආසේවති කියල කියන්නේ එක විත්තක්ෂණයක් පුළුවන් බව දන්නවා. භාවෙති කියල කියන්නේ ඕකටම උත්සාහ කරනවා. ඊයේ නම් ගියා අද නෑ නේ කියල සමහරු උත්සාහ කරන වෙලාවලුත් තියනවා. අන්න ඕක හරියන වෙලාවක් තියනවා. සමහර වෙලාවට විත්තක්ෂණ රාශියක් එක දිගට යනවා, එක විනාඩියක් දෙකක්. ඒත් පෞරුෂත්වයේ සැබෑ වෙනසක් කරන්නේ නෑ. අරිට වැඩිය විශ්වාසයක් ඇති කරල දෙනවා. කෙරුවොත් නම්, කරගෙන ගියොත් හරි යයි කියල. නමුත් කවද හෝ බහුලීකරොති කියන එක, මේකම

ආහාරයක් කරගෙන මේකම පුරුද්දක් කරගෙන මේකම වතක් කරගෙන මේකම නිත්‍ය වාරිත්‍රයක් සතක අභ්‍යාසයක් කරගත්තු දවසේ නිවන් නොලැබුවත්, නිවන් ලැබූ කෙනෙක් වගේ. ඒක නිසා එක විත්තක්ෂණයක පුළුවන් බව, අපි ශක්‍යතාව අපිට පේනවා. පුළුවන් බව පේනවා. නමුත් ඒක දිගට පවත්වන්න පුළුවන් බවත් මේ ඉන්න සම්භර ඇත්තො බොහෝ විට අත්දැකලා තියනවා. නමුත් ඒකම නැවත නැවත කරන්නෙ නැතුව මීට වැඩිය හොඳ ක්‍රම තියෙයිද? වැඩි ක්‍රම තියෙයිද කියල දසරාජ රජ්ජුරුවන්ගේ බෙරේට මැණික් ඔබ්බන්න ගිය කතාව කරන කට්ටිය තමයි හුගදෙනෙක් ඉන්නේ. හොඳ කකුළු කට්ටක් හම්බ වෙච්ච වෙලාවේදී ඒ කකුළු කට්ට ගෙනල්ල ධීවරයෙක් කෙවුලෙක් රජ්ජුරුවන්ට පූජා කරපුවාම රජ්ජුරුවෝ ඇහුවලු පුරෝහිතගෙන් මොකද්ද මේකෙන් කරන්න පුළුවන් කියල. එච්චර ලොකු කට්ටක් නම් ස්වාමීන් වහන්ස, මම නම් දූකලා නෑ. මේකෙන් බෙරයක් එහෙම හැඳුවොත් එහෙම ගිගුම් නාදය ඔබ්බහන්සේගේ රාජධානිය පුරාම පවතී කියල. ඉතින් හොඳ බෙරකාරයෙක් අල්ලලා අර කට්ට දීල කිව්වලු බෙරයක් හදන්න කියල. ඇත්ත නේන්නම්. ගහපුවාම රජ මාලිගාවේ ඉඳලා ඒ පළාත හෙල්ලුම් කනවලු. තව හොඳට මේක නින්නාද දෙනවා. රජ්ජුරුවෝ සන්තෝසේ වැඩිකමට මේක ගබඩාවේ තැන්පත් කරලා කිව්වලු මේකට මැණික් ඔබ්බන්නෙයි කියල. මේක වඩා හොඳ කරන්න. අනේ, ටිකක් කල් යනකොට බුන්! බුන්! ගාන්න පටන්ගත්තලු මැණික් ඔබ්බවල.

ඒ වාගේ තමයි යෝගාවචරයා ආසේවනය දන්නවා. භාවනා කරගෙන යනකොට ඒක ටිකක් ගන්න ප්‍රයත්නයට හම්බ වෙනවා. මිරිකලා ගත්තොත් වැඩි කරලා ගත්තොත් රත්තරන් බිත්තර දන තාරාවාගේ බඩ පැලුවා වාගේ. ඉතින් හොඳ ක්‍රම භොයන්න හදනවා. වැඩියෙන් ඉල්ලනවා. සාරමණ්ඩයට යන්න හදනවා. ගියාට පස්සේ වෙන්නේ, අර හැමතැනම ළිං භාරන එකාට කවදවත් උල්පතට බැසගන්න හම්බ වෙන්නේ නෑ. මුල් ටික භාරන්න කාටත් ලේසියි. ඔය වගේ තැන තැන්වල ළිං භාරන තත්ත්වයට එනවට කියනව ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති කියන මේ ක්‍රමය දන්නේ නැත්නම්,

මේ වැඩ පිළිවෙළෙන් සක්කාය දිට්ඨියක් නැති බවත්, නැත්නම් සක්කාය දිට්ඨිය කියන්නේ මවා පැමක් පමණක් මිස එක විත්තක්ෂණය දෙකට බෙදල බැලුවොත් නාමරූප දෙකෙන් එහාට දෙයක් නැති බවත්, ඒ බව දිගට දැනගෙන හිටියොත් ඒ ඉන්න විත්තක්ෂණ රාශියේ ශාන්තියක් උපශාන්ත භාවයක් සිලයක් දෘෂ්ටියක් පිරෙන බවත්, ඔප්පු කරල දෙන්න අමාරු නෑ. කැහුලකම නිසාම තමයි මේක වණ කරගන්නේ. මේක තව වැඩි කරල ඉල්ලනවා. ඒ දිගට මේ විදිහට කරගෙන ගියාම හරි ඒකාකාරී කියල කියනවා. එතකොට බහුලීකරණය දුර්වල වෙනව.

එතනින් ජේනවා, මේ හුදු පෘථග්ජන ගතිය මොකද්ද පුදු අවිභවසක්කායදිට්ඨිකානි පුදුජ්ජනා සක්කාය දිට්ඨිය නිසා මේක වණ කරගන්න හැටි බලනකොට ජේනවා, කලාතුරකින් කෙනෙකුට තමයි මේ විදිහට කෙනෙකුට නාමරූප වශයෙන් සෑම සිද්ධියක්ම, ඒ කියන්නේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයෙන් පටන්ගත්තට හැම සද්දයක්ම අහන වෙලාවට, හැම රූපයක්ම බලන වෙලාවට, ගඳක් බලන වෙලාවට, රසක් බලන වෙලාවට, හිතන වෙලාවට, වේදනාවක් විදින වෙලාවට, සෑම තැනකදීම අර ධර්මතාවමයි. පිම්බීම හැකිලීම පටන්ගත්තත් ඒකමයි කියල යම් දවසක තමන් තුළ ශක්තිය ඇති කළා නම්, ඒ පුද්ගලයා මේ බහුලීකත කිරීමෙන් බොහෝ කොට වැඩිමෙන් සත්‍ය අභ්‍යාසයට යාමෙන් මොකද වෙන්නේ?

මේ දෙකේ නාමරූප පමණමයි තියෙන්නේ කියන එක මත, මේ සෑම නාමයක්ම මතු වෙන්නේ හේතුවක් සහිතවයි. මේ සෑම රූපයක් මතු වෙන්නේ හේතුවක් සහිතවයි කියල යුගල යුගල වශයෙන් තේරෙන්න පටන්ගන්නවා. රූපය හා ඒ රූපයේ හේතුව වැටහෙන්න පටන්ගන්නවා. නාමය සහ නාමයේ හේතුව වැටහෙන්න පටන්ගන්නවා. ඒකත් අර සත්‍ය අභ්‍යාසයෙන්ම හම්බ වෙච්ච අතිරේක ලාභයක්. එදට මොකද වෙන්නේ? මේ මම කියන සක්කාය දිට්ඨිය විතරක් නෙමෙයි, මේකට මැවුම්කාරී සර්වබලධාරී දෙවියෙක් නැති බවත් ඒකටත් හේතු වෙන්නේ නාම රූප පමණක්ම බවත් පවිච්ඡපන්න ධර්ම පන්තියක් මෙතන පවතින බවත් මේ නාමම මේ

රූපවලට හේතු වෙන බවත් මේ රූපම මේ නාමවලට හේතු වෙන බවත් මේ හේතුව ඵලයක් වෙන බවත් ඒ ඵලයම නැවත හේතු වෙන බවත් මෙහෙම ධර්ම පරම්පරාවක් බවත් තේරෙන පව්වය පරිග්ගහ ඤාණයට යන්න නාමරූප පරිච්ඡේද ඤාණයේම මූල බැසගැනීමක් අවශ්‍යයි.

ඒ නිසා නාමරූප පරිච්ඡේද ඤාණයේදී සක්කාය දිට්ඨිය, ආත්ම දෘෂ්ටිය, ජීව ආත්මය, නෑ කියල යම් කිසි කෙනෙක් යම් ක්‍රමයකට - සුතමය වශයෙන් චින්තාමය වශයෙන් භාවනාමය වශයෙන් දියුණු කරල විස්තර කරන්න පුළුවන් වගේම, ඇත්තටම තියෙන්නේ නාම රූප දෙක පමණමයි, හේතු ඵල වශයෙන් ගත්තත් නාම රූප පමණමයි, මූල මැවුම්කාර පරමාර්ථයක් නෑ කියලා තේරුම්ගන්න එකට කියනවා පව්වය පරිග්ගහ ඤාණය කියල. ධම්මට්ඨිති ඤාණය කියලත් කියනවා. මේ ඤාණ දෙක සම්පූර්ණ වුණා නම් ඕනෑම පර්යංකයකදී ඒ පුද්ගලයා නැගිටින්නේ බොහෝම ශාන්තියෙන්. පහසුවෙන්. මොකද හේතුව? මෙතෙක් වෙලා අපි කාටවත් වග වෙන්න ඕනෑත් නෑ. අපේ භාවනාව කිසි කෙනෙක්ගේ අධිකාරි ශක්තියෙන් නෑ. අපේ මතමයි තියෙන්නේ කියල මේ ඇති වෙන ශාන්තිය කොච්චරද කියල කියනවා නම්, අපේ අටුවා යුගයේ ඇති වෙච්ච ප්‍රගමන වැදගත්. ඒකෙ සඳහන් කරල තියනවා මේකෙදී සියලු සැක සංකා දුරු වීමත් නියම දර්ශනය පහළ වීමත් යථාභූත ඤාණ දර්ශනය පහළ වීමත් කියල කට ඇරලා කියන්න පුළුවන් කියල. නාමරූප පරිච්ඡේදය සහ පව්වය පරිග්ගහ ඤාණය පමණක් සහතික වෙලා, ස්ථිර වෙනසක් ඇති වෙලා නෑ, ඉස්සෙල්ලාම දැනෙන වෙලාවේ.

අන්න ඒ වෙලාවට සඳහන් කරල තියනව, මේ වගේ ඉමිනා පන ඤාණෙන සමනනාගතො කියන්නේ පව්වය පරිග්ගහ ඤාණයෙන් යම් කිසි කෙනෙක් සමන්තාගත නම්, ඒ පුද්ගලයා බුද්ධ සාසනයේ ලඬසොසො. ආස්වාදයක් ලද කෙනෙක් කියල. ඒ වගේම ලඬපතිට්ඨො. බුද්ධ සාසනේ ප්‍රතිෂ්ඨාවක් ලබපු කෙනෙක් කියල. නියතගතිකො වූළසොතාපනො කියල. මේ තත්ත්වයෙන්

පිරිහෙන්නේ නැතුව මැරුණොත් කවදකවත් අපාගත වෙන්නේ නෑ. සල්ලක්කන විටියට හිත වැටුණා වාගේ, බුද්ධ සාසනේ ස්ථිර ප්‍රතිෂ්ඨාවක් ලැබුවොත් චුල්ල සෝතාපන්නයි කියනවා. තාම හැබැයි විපස්සනාව පටන් අරන් නෑ. ඒ නිසා තේරෙනවා මේ වැඩ කොච්චර කළත් සීලය කොච්චර තිබුණත් සමාධිය කොච්චර තිබුණත් මෙවැනි සීල සම්පන්න, දෘෂ්ටි සම්පන්න නොවුණොත් මේ සීලයම වුණත් මේ සමාධියම වුණත් සක්කාය දිට්ඨිය පෝෂණය කරන, සක්කාය දිට්ඨිය වඩන එකක් වෙන්න ඉඩ තියනව.

ඒ නිසා ඒව ඔක්කොම උපකරණ බව දැනගෙන, මේ මතින් අපි කරන්න හදන්නේ පෘථග්ජන භාවයේදී අපි ළඟ තියන සක්කාය දිට්ඨියෙන් විගත භාවය - අවිගත සක්කාය දිට්ඨිය නෙමෙයි - විගත සක්කාය දිට්ඨි භාවය ඇති කරගන්න නම්, සීලයෙහිත් අපි මතක තියාගන්න ඕනෑ නිහතමානීව ඉවසනසුලුව වැඩ කරන්න. සමාධියේත් නම්බු කරගන්නේ නැතුව ප්‍රයෝජනය සලකලා වැඩ කරගන්න. විපස්සනාවේ තියනව මේකට ඉඩක් ඇත්තෙම නෑ. විපස්සනාවේ කවදවත් ඒ විදිහට තණ්හා මාන දිට්ඨි වඩන තැනකට යන්නේ නෑ. හැබැයි එකක් එනවා, තණ්හා මාන දිට්ඨිය වඩන, දිට්ඨිය තියාගත ඉන්න කෙනාට විපස්සනාව කරප්පන් එනවා. ඇලජික් වෙනව. ඒක බුද්ධ සාසනේ නෙමෙයි කියල කියන්න පටන්ගන්නවා. එතකොට තමයි රහතන් වහන්සේටත් කෙලෙස් තියනවයි කියල බනින තරමට පෘථග්ජනය තුවිලි වෙනවයි කියල කියන්නේ, ඒකෙදි රහතන් වහන්සේ නොසැලෙනවයි කියල කියන්නේ මේ කට්ටේ පනින්නේ නැතුව කවදවත් ආර්ය ඥාණයක් ලබන්න බෑ.

ඒ ලබන වෙලාවේදී තේරෙනව මෙතුවක් කල් මමම මේ තත්ත්වයට බැන බැන නේ හිටියේ. ඒ කිසි දෙයක් නෑ. මහා කම්මැලියි. මහා පාඨයි. එපා කරවන ගතියක් කියල නෙ බැන බැන හිටියේ. නමුත් ඒක සාදරයෙන් භාරගත්ත දවසේ නේ මම එහා පැත්තට ගියේ. ඒ නිසා මම බැනුම් අහලා මදි කියල හිතෙනවා. මට ගහන්නයි වටින්නේ කියල හිතනවා. ඉහළට යනකොට යනකොට මේ පෘථග්ජනයේ ඇති අපට කන්න දෙනවා. ඒ මදිවට වදිනවා. පුදුම

ආශ්චර්ය ධර්මයක් මෙතන තියෙන්නේ. ඒක තේරෙන දවසෙ එහෙම බොල් බවෙන් නගින මේ හඬට කවදවත් ප්‍රතිඋත්තර දෙන්න යන්නෙත් නෑ. සැලෙන්නෙත් නෑ. ඒකට පුරෙකකිත භාවයක් ඇති කරන්නෙත් නෑ. අවිරුද්ධ ප්‍රතිපදවෙන් ඔහේ ඉන්නවා. මොකද ඒ ඇත්තෝ බනින්නේ ඇත්තටම ඒ ඇත්තන්ට වැටහෙන තරමට. මට දෙකම වැටහෙනවා. පෘථග්ජනයගේ තත්ත්වයත් වැටහෙනවා. තමන් ඉන්න තත්ත්වෙන් වැටහෙනවා. මොකද තමන් කංඛාවිතරණය කරල.

තමන් නාමරූප පරිච්ඡේද ඤාණයෙන් නතර වෙන්නේ නැතුව පච්චය පරිග්ගහ ඤාණයට ගියාට පස්සේ ඒ පුද්ගලයාට තේරෙනව මේ ඇතුළේ වග කියන කෙනෙක් නෑ. පිට වග කියන කෙනෙක් නෑ. හුදු ධර්ම පරම්පරාවක් විතරයි. ඕක දෑකගන්න බෑ සක්කාය දිට්ඨිය තියනකල්. සක්කාය දිට්ඨිය ඕකට හරස් කපනවා. කොහොමද හරස් කපන්නේ? හරි කම්මැලියි. ඒකාකාරීයි. බයාදුයි. නෝන්පල්. හය හිතෙනවා. එපා කරවනවා. නා නා ප්‍රකාරව මල්ලෙන් ගහල වැඩ කරන්නේ. කෙළින් එන්නෙත් නෑ. ඉතින් මේකෙන් එහා පැත්තට ගිය කෙනාට දෘෂ්ටි කැඩිල යාම නිසා ඇති වෙන ශාන්තිය දිට්ඨි විශුද්ධි, කංඛාවිතරණ විශුද්ධි වශයෙන් පෙන්නවල තියෙනව. මේත් පෘථග්ජන භූමිය ඉක්මවලා සම්පූර්ණ වෙලා නෑ තව. ටික ටික ටික ටික කඩාගෙන කඩාගෙන බල හීන කරන තත්ත්ව. ඒ නිසා අපි උත්සාහ කරන්න ඕනෑ අපි මේ කරගෙන යන වැඩ, අර විදිහේ එල්ලයක් ගොනුවක් ඇතුව ඒ කටයුතු කෙරෙන්න නම්, තමන්ගේ රූපි අරූචිකම්වලට වාල් නොවී පුරෙක්ඛන නොවී, ඒව බිඳෙනකොට ඒව චංචල වෙනකොට කම්පනය වෙනකොට දරාගෙන ඉන්න ශක්තියක් ඇති කරගන්න.

ඒ නිසා සියලුදෙනාටම මේ ධර්ම කොට්ඨාශත් තමතමන් කරන භාවනාත් නිසා තමන්ගේ භාවනාව නැවත නැවතත් විපස්සනා කරමින්, සක්කාය දිට්ඨි ආදී ධර්මවලට චංචනික ධර්මවලට ඉඩ නොතබා දිගට ඉදිරියට යන්න මේ ධර්ම කොට්ඨාශයත් හේතු වාසනා වේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් නතර කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. අපි අනිත් දවසට

පෘථිවියේ කොහොමද එක එක ආචාර්යවරුන් පිටිපස්සේ යන්නේ කියන කාරණාව විග්‍රහ කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන බව සිහිපත් කරමින් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් සමාප්ත කරනවා. සියලුදෙනාටම සැනසීම උදා වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

22 | දහම තුලින් බුදුන් දකිමු

නමො තසං භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

යෙන නං වජ්ජ පුප්ප්සනා අපො සමණබ්‍රාහ්මණා,
තං තසං අපුරෙකකා තසමා වාදෙසු නෙ'ජනී'ති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි. අනිකුත් නේවාසික උපාසක මහත්වරුන් සම්බන්ධ කරගෙන අපි සුමානෙකට දවසක් බ්‍රහස්පතින්ද දවසේ උදේ පවත්වන ධර්ම දේශනාව සඳහායි දැන් කාලය පැමිණිලා තියෙන්නේ. ඒ ධර්ම දේශනාව සඳහා අපි ඉදිරිපත් කරගත්ත පොදු සූත්‍රය තමයි පුරාණේද සූත්‍රය. ඒක ත්‍රිපිටකයේ සූත්‍ර පිටකයේ බුද්දක නිකායේ, සුත්ත නිපාතය කියන පොතේ අට්ඨක වග්ගයේ සංග්‍රහ වෙන සූත්‍රයක්. ගාථාවලින් සැදිවිච සූත්‍රයක්. මුළු සුත්ත නිපාතය පොතම ගාථා ධර්ම තමයි තියෙන්නේ. මේ සූත්‍රයේ තියන ගාථාවලින් අපි දැන් දෙළොස්වෙනි ගාථාව දක්වා ඇවිල්ලයි තියෙන්නේ. දේශනා වශයෙන් බලනව නම්, අපි ගිය පාර විසිවෙනි දේශනාව, මේ සැරේ විසිඑක්වෙනි දේශනාවටයි මේ මුල පුරන්නේ. ඒ දක්වා එන පාරේදී අපි ඒ සූත්‍රයේ කතා ශරීරය සැහෙන දුරට විස්තර කරගත්තා. දැන් අපි ඉන්නේ ඒකෙ අතිරේක විස්තරයක.

ඒ විස්තරය කරනකොට, විස්තරයේ අතිරේක දේවල්වලට යන්න කලින් මතක් කරගත්තොත්, මේ සූත්‍රයෙන් පාර කපල පෙන්වන්නේ උපශාන්ත භාවයට යෑම සඳහායි. වෙන විදිහකට කියනවා නම් නිවන් දැකීම සඳහා, මෙලොව වශයෙන්ම, මේ ජීවිතය වශයෙන්ම උපශාන්ත භාවයට පත් වීම සඳහා අවශ්‍ය කරන උපදෙස්

පන්තියක්. මුලින් මුලින් සඳහන් වෙනව බොහොම කෙටි, උගස්විතඤා, විපඤ්චිතඤා කියන්නා වූ, මාතෘකා ඇසූ පමණින් ධර්මය තේරුම්ගන්න පුළුවන් ඇත්තන්ට ගෝචර වෙන තාලෙට. ඊගාවට මාතෘකාව ටිකක් උද්දේස, නිද්දේස, පටිනිද්දේස, වශයෙන් ටිකක් විස්තර කරන්න පුළුවන් විපඤ්චිතඤා ඇත්තන්ට තේරෙන තාලෙට. ක්‍රමයෙන් මේක විග්‍රහ වෙලා එනකොට දැන් අපි මේ ඉන්නා වූ සවිස්තර කොටස්වලට යනවා. ඒකට ගියාම සාමාජික වශයෙන් ආර්ථික දේශපාලන වශයෙන් ඵදිනෙදා තියන දේවල්වලට සම්බන්ධ කරලා, අර ගැඹුරෙන් කියාපු දේවල් ටිකක් විස්තර කරල විසිතුරු කරල කියන එකයි කෙරෙන්නේ.

ඒ අනුව බලනකොට මේ දෙළොස්වෙනි ගාථාවේ සඳහන් වෙන අර්ථ අපි දැන් ධර්ම දේශනාම හතරක පහක විතර විස්තර කරගෙන තියනවා. ඒකෙන් සඳහන් කරල තියෙන්නේ යෙන නං වජ්ජු පුටුප්පනා අපො සමණබ්‍රාහ්මණා, තං තස්ස අපුරෙකකතා. ආන්න ඒක තමයි ඒකෙ තියන සන්දර්භය. අනිකුත් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් සහිත, දෙවියන් මිනිසුන් සහිත මේ පාඨග්ජන ලෝකයේ නා නා වාද පථ තියනවා. නා නා අර්ථ මත තියනවා. ඒ මත කොයි එක ආවත් ඒව එන්නේ සුභද සාමීචි තත්ත්වයෙන් නෙමෙයි. කඨෝර තත්ත්වයෙන්. බොහොම වෝදනා ස්වරූපයෙන්. අන්න එව්වා සම්බන්ධව තං තස්ස අපුරෙකකතා. එව්වා ඉස්සරහ කරගන්නේ නෑ. එව්ව එක්ක ගැටුමට යන්නෙ නෑ කියන එකයි උපශාන්ත භාවයට යන එක්කෙනාගේ ස්වභාවය. තස්මා වාදෙසු නෙ'පතී. ඒ ඇත්තෝ මේවා කතා කරන්නේ අර්ධ දූනුමකින්. ඒ වාගේම නාස්තිකවයි. ඒ අර්ධ දූනුම් බවවත් නාස්තික බවවත් ඒ ඇත්තන්ට පෙන්නේ නෑ. ඒ ඇත්තෝ හිතන්නේ ඒක පූර්ණ දූනුමක් කියල. තමන්ගේ එකක් පෙන්නලා දෙන්නේ අනුන්ගේ දෙයක් හදන්න කියල හිතාගෙන තමයි කතා කරන්නේ.

නමුත් ඒ කතා කරන දේවල්වල තියන අර්ධ දූනුමත් නාස්තික ස්වරූපයත් දන්න නිසා ඒ වාදවලදී බීරෙක් වාගේ ගොඵවෙක් වාගේ ඉඳලා ජය දීල නිකන් ඉන්නවා. ඒ නිසා කවදකවත් වාදෙසු නෙ'පතී. වාදයට පැටලෙන්නේ නෑ. ඉතින් මේ වාදයට නොපැටලෙන ගතියම

උපශාන්තයි. නමුත් මෙතන ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ, මානසිකව කොහොමද මේක සාධාරණීකරණය කරන්නේ? වාදයකදී පසුබෑම පෞරුෂත්වයට හොඳ නෑ. ඒ කරල සත්‍යය මතු කරදීම අතරින් බයාදු තත්ත්වයක් පෙන්නවා. ලෝකයාත් නොන්පලයෙක් විදිහට බයාදු තත්ත්වයකට භාර ගන්නවා. ඒ නිසා මේ ගාථාවේ පෙන්වලා දෙන්න හදන අර්ථය, භාවනා කරන කෙනා තමා වශයෙන් ඇතුළතින් සාධාරණීකරණය කරන්න, අනිකුත් සාධක සූත්‍රවලින් ධර්ම කොටස් ගෙනල්ල මතක් කරලා දෙනවා, මේක තමයි ස්වභාවය. මේ ස්වභාවය අපිට වෙනස් කරන්න බෑ. එව්වා හදන්නත් බෑ. අපිට පුළුවන් වෙන්නෙ මේක ස්වභාවයක් බව දැනගෙන, මේ වෙලාවේදී තමන්ගේ උපශාන්ත භාවය සඳහා කටයුතු කරගෙන යෑම. මේක අද විතරක් නෙමෙයි පාරම්පරිකව දිගටම ආර්යයන් වහන්සේලා කරපු දෙයක්. ඒ බව තේරුම් ගන්නකොට අපිට යම් කිසි අස්වැසිල්ලක් ඉස්පාසුවක් ලැබෙනවා. එහෙම නැත්නම් මේ වැඩේට අපි පැටලෙන්න ගියොත් ඒකට උත්තර දෙන්න ගියොත් කවදකවත් කෙළවර කරන්න බෑ. කෙළවර කළත් ලෝකය වෙනස් වෙන්නෙත් නෑ.

ඉතින් ඒක නිසා ඒ සනාතන ධර්මතාව තේරුම්ගත්තට පස්සේ සනාතන ධර්මය ඇඟිමම, ධර්මයේ ගැඹුර කියල කියන්නේ මේකයි කියල ඇඟිමම, අලුත් සුතමය ශ්‍රේණියක් ඇති කරල දෙනවා. ඔක්කෝමලා වාදයෙන් දිනන කට්ටියමයි ලෝකයෙ දිනන්නේ කියන අදහසින් තමයි පත්තර අවිච්චි ගහන්නේ. ඔය ජනමාධ්‍ය තියෙන්නේ. තොරතුරු තාක්ෂණය තියෙන්නේ. නමුත් අපි ඒ ඇත්තන්ට ජය දීල අපි කියනවා වාදයෙන් දිනුවත් සත්‍යය හිටින්න පුළුවන්. පැරදුණත් සත්‍යය හිටින්න පුළුවන්. ආන්න ඒ බවට සාධක කරුණු ඉදිරිපත් කරගත්තාම වාද නොකරම ජයගන්නවා. ජයගන්නේ මේ ලෝකයේ නෙමෙයි. තමන් සත්‍යය ජයගන්නවා. තමන් උපශාන්ත භාවයට එනවා. ඒ වාගේම තමයි ඒක යටත් වීම, ඔළුව පාත් කරගෙන සිටීම, නොන්පල් වශයෙන් පෙනීම, තාර්කිකව තුවිෂ් දේකුත් නෙමෙයි. අතාර්කික දේකුත් නෙමෙයි. ඒකට සර්වඥයන් වහන්සේ හොඳ මිහිරි විදිහට ධර්ම ඕජාව ගෙන හැර දක්වලා තියනවා. ඒක එක විදිහක උපාය කෞශල්‍යයක්. ඒක හොඳටම තර්කයෙන් පෙන්නලා දෙන්න

පුළුවන්. හොඳටෝම සුනමය තත්ත්වයට වැඩිය බරසාර බව පෙන්නලා දෙන්නත් පුළුවන්.

ඒ නිසා මේ විදිහට අහගෙන ඉන්නකොට සුනමය ඥානය වැඩිමකුත් ඒ වගේම තර්ක ඥාන, අන්වය ඥාන, තාර්කික ඥානවල වැඩිමකුත් සිද්ධ වෙනව. එතනින් නතර වෙන්නෙන් නෑ. මේ තමන් අහන කරන දේවල් ක්‍රියාවත් කරල, ප්‍රත්‍යක්ෂයට කිට්ටු කරගෙන අර කියන උපශාන්ත භාවයට යන්න ප්‍රායෝගිකවත් තාවකාලිකව තත්ත්ව ලැබෙනවා. එන්ඩි එන්ඩි එන්ඩි එන්ඩි ස්ථිර තත්ත්වයට සමීප වෙන බව, ස්ථිර තත්ත්වය උත්සන්න ආසන්න වෙන බව තේරෙන්න පටන්ගන්නවා. ඊට පස්සේ ඒක සුනමය වශයෙන් ගත්තත් තර්ක ඥාන වශයෙන් නැත්නම් වින්තාමය වශයෙන් ගත්තත් ප්‍රත්‍යක්ෂ වශයෙන් ගත්තත්, මේ කොට්ඨාශ හරියට ඉදිරිපත් කරගත්තොත් බොහොම කිරි රහක් ගැඹුරක් මදයක් තේරෙන්න පටන්ගන්නවා.

ඉතින් ඒක නිසා අපි මේ යෙන නං වජ්ජු පුට්ඨස්සනා අපොසමනුභවණා කියන මේ සෝභාකර පක්ෂයේ, අපි මේ පෘථග්ජන කියන පදය තමයි විශේෂයෙන්ම මේ වෙලාවේදී මතක් කරගන්නේ. මේ අටුවා නිදර්ශන අනුව ඒකට දීල තියන අර්ථ අනුව අපි බලනව, මේ අපේ ගමනේදී කෙසේ නම් අපිට මේක අදළ වෙනවද කියල. ඒ මොකද, දුස්සීලො හි බහුජ්ජනො කිව්ව වගෙ බොහෝදෙනා පෘථග්ජනයයි. ඒ විතරක් නෙමෙයි අපේ සන්තානය ගත්තත්, අපේ සන්තානය ඇතුළත් ඒ පෘථග්ජන ගති තියනව. බුද්ධාදී උත්තමයන් වහන්සේලා ආර්යයන් වහන්සේලා අගය කරන ගති තියනව. ඔය දෙකෙන් ආර්යයන් වහන්සේලා අගය කරන, නැත්නම් අප තුළ තියන ආර්ය ගති හැම වෙලාවේම බහුජන මතය නෙමෙයි. බහුල වෙලා නෙමෙයි තියෙන්නේ. අඩුතරයක්මයි. සුළුතරයක්මයි. පෘථග්ජන ගතිමයි වැඩි. ඒක වණ්ඩයි. පරුෂයි. බුද්ධාදී උත්තමයන් වහන්සේලා ගරු කරන සද්ධාදී ධර්ම යටපත් කරගෙන මහා මකරෙක් වාගේ, විශාල භූතයෙක් යක්ෂයෙක් වාගේ, යට කරගෙන ඉන්නවා. අන්න ඒක දිහාත් බලනකොට අපි අපි දිහාමත් බැලුව වෙනව. ඒකෙම, අපි

අපි දිහා බලනකොට පේන හරස්කඩේම, විශාල දර්ශනයක් තමයි ලෝකයෙ තියෙන්නේ.

ඉතින් අපි මේක ලෝකේ දෙයක් විදිහට ගත්තොත් අපි ලෝකේ ගැන කලකිරිලා, තුවිල වෙලා පහත් කරන්න හිතෙනවා. ඇතුළතත් මේකයි කියල දැනගත්තොත් ඇත්තට ලෝකට වදින්න හිතෙනවා මේ අපේ ස්වභාවය පෙන්වන කැටපත තමයි ලෝකය කියන්නේ. ඒ අනුව බලනකොට අපිට ලෝකෙන් ගොරෝසුව දකින දේ ඇතුළට යොදගත්තට පස්සේ, දැනගත්තට පස්සේ අපිට තේරුම්ගන්න පුළුවන් මේ දෙකේ සංසන්දනයක්, අප්‍රකාශිත බහිද්ධා දෙකේ සංසන්දනයකින් තොරව මේ ගමන යන්න බෑ. ඒ නිසා ඇතුළත වෙන දේවල්වලටත් අවදි භාවයක් අප්‍රමාද භාවයක් අවශ්‍යයි. බාහිරෙන් අප්‍රමාද භාවයක් අවදි භාවයක් අවශ්‍යයි. ඒ දෙක ගැට ලන තැන තමයි මේ අපි ඉදිරිපත් කරගන්න හදන ධර්ම කාරණා වික.

එතකොට අපිට ලෝකය දිහා අලුත් ඇහැකින් බලන්න පුළුවන්. හරි ලස්සනයි ඒ ලෝකේ. එහෙම බලනකොට හරි සුන්දරයි. ලෝකේ තියන අජුව තමයි ලෝකේ තියන කෙලෙස්ම තමයි. නමුත් ඒකෙ ආරයක් තියනවා. ඒකෙ තියනවා එක ලයක්. ඒකෙ තියනවා එක ලතාවක්. එවිට කියන්නේ ලීලා කියල. හින්දි භාෂාවෙන් කියන්නේ ලීලා තියනව කියල. අන්න ඒ ලීලාව දැනගත්තට පස්සේ අපිට එවිට පැටලෙන්න දෙයක් නෑ. අපි දන්නවා මේ සින්දුවේ ඊගාවට එන නාඩගම මේකයි. ඊට පස්සේ එන්නේ මේකයි කියල හොඳට අල්ල ගන්න පුළුවන්. ඔය ලීලාවටම තමයි ඇතුළෙන් වැඩ කරන්න වෙන්නේ.

ඉතින් ඒක නිසා මේ පෘථග්ජන කියන වචනය දැන් අපි පැය වශයෙන් තුනක් විතර කල් ගත්ත. අපි ඉස්සෙල්ලාම ගත්ත අර්ථය තමයි පුටු කිලෙසෙ ජනෙනිති පුටුස්සනා කියල කියන මේ අටුවාලාචීන් වහන්සේගේ පාඨය. පෘථග්ජනයගේ වැඩේම විවිධාකාර කෙලෙස් ප්‍රසව කරන එක. කෙලෝරක් නැතුව උදේ ඉඳල හැන්දෑ වෙනකමල් නිර්මාණශීලීත්වය කියල, ශිල්ප කියල, අනුන්ට උදව් කරනවා කියල, සංස්කරණය කරනවයි කියල නා නා ප්‍රකාරයෙන්

වගුරුවන්නේ කෙලෙස්. අපි ඒක දැනගත්තම ඒක විනික්කම කෙලෙස් කියල සමාජයට හානි කරන මට්ටමේ කෙලෙස් ජාතියකුත් තියනවා. එතකොට සිවිල් නීතිය මට්ටමට කැපෙනවා. ඊගාවට තියනව පරිවූටියාන මට්ටමේ කියල, ඒක අපි විවේක වෙනකොට අපේ හිතට දෝරෙ ගලාගෙන එන නීවරණ මට්ටමේ කෙලෙස් මට්ටම. මේ දෙකම සර්වඥයන් වහන්සේ ලෝකේ පහළ වෙන්න ඉස්සෙල්ල, අනික් ඇත්තෝ දැකගෙන තිබුණා, දැනගෙන තිබුණා.

නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ දැනගත්තා මේ දෙකත් සුද්ධ කළාට පස්සේ කවුරුවක්වත් නොදන්න, ඊට යටින් කෙලෙස් බිජ තැන්පත් වෙලා තියනවා අනුසය වශයෙන්. නිදිගත් ස්වරූපයෙන්. ආන්න ඒකෙන් තමයි අර ගොරෝසු කෙලෙස්වලට පෝෂණය ලැබෙන්නේ. ඕජාව ලැබෙන්නේ. හුගදෙනෙක් මේ ගොරෝසු කෙලෙස් කපකපා ඉන්න දැගලුවාට අනුසය නොකපන තාක් කල් සදකාලික ගැටයට අහු වෙනවා. විශාල ගහක කොව්වර අතු කඳ කපල දම්මත් මුල් හානි නොවී තියන තාක් කල් නැවත නැවත අංකුර එනවා. බොහොම ජයට අංකුර ඇවිල්ල අපි අමතක කරපු ගමන් අර අංකුරේ තිබුණට වැඩිය සැරට වැඩෙනවා. ඒ නිසා අනුසය කෙලෙස්වලට අවධානය යොමු කරන්ඩ, සර්වඥයන් වහන්සේට සිද්ධ වුණා, අනෙකුත් ධර්මවලට වැඩිය ගැඹුරක් කතා කරන්න. අනික් එව්ව හයියෙන් කතා කරනවා මේ සීලෙ ගැන. ඒ මොකද, ඒක ගොඩාක් ගොරෝසු නිසා. ඊගාවට සමාධිය ගැන, ඊට වැඩිය ටිකක් හයියෙන් කතා කරනවා. එතනින් හැබැයි නතර වෙනව. නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ ප්‍රඥවෙන් මේ අනුසය කෙලෙස් දැක්කුවට පස්සේ, උන්වහන්සේ සඳහන් කළා, සීලය වැදගත් තමයි, නමුත් ඒක නීවරණවලත් අනුසය කෙලෙස්වලත් ප්‍රකාශිත අවස්ථාවක් පමණයි. ඒ ප්‍රකාශ අවස්ථාව විතරක් කැපුවට රෝගය තියනව.

අපි විවේචනාත්මකව බලනව නම්, බටහිර වෛද්‍ය විද්‍යාව රෝග ලක්ෂණ දුරු කරන්න බොහෝමත්ම දක්ෂයි. බොහෝම ඉක්මනට පෝලිමෙන් එහාට යනකල් දෙසැරේ දෙස්තර මහත්තය හම්බ වෙව්ව පමණින් ඉවර කරනවා. ඉතින් බොහෝම පිරිස යනවා.

නමුත් රෝග නිධානය. ආ! ඒක කතා කරන්න එන්න එපා. ඒක වැඩක් නෑ. ඒක දැනට අපිට හදිස්සි නෑ. මේ දූවෙන ප්‍රශ්නය විසඳමුකෝ. හැමදම ප්‍රශ්නය දූවෙන එක තමයි ඒ විද්‍යාවේ තියෙන්නේ. ඊට වැඩිය වෙනස් ක්‍රමයක් ආයුර්වේදයෙ සඳහන් කරනවා. ඒ දූවෙන රෝග ලක්ෂණත් තිබිව්වායි. ඒක ටිකක් යාප්පු ස්වරූපයට අඩු කරගනිමු. ඒ රෝග ලක්ෂණ මතු වෙන්න අරින්න. මොකද්ද රෝග මූලය කියල අල්ලගන්න. ඒ කරල ලෙඩේට නෙමෙයි වෙදකම් කරන්නේ; ලෙඩාට. මේක ඉතින් පවු. මේක තිත්තයි. ඒ බේත් හරි නෑ. ඒක බොහෝම මහත්සි වෙන්න ඕනෑ. ඒක නිසා රෝග ලක්ෂණවලට කරන වෙදකම්වලට යනවා.

ඒ වගේ තමයි මේකෙ. මේ පුටු කිලෙසයක් ගැන කල්පනා කරන කොට, හුගදෙනෙක් කැසපට ගහගෙන අල්ලපු ගෙදරත් කෙලෙස් නිවන්න උත්සාහ කරන්නේ ඔය ලාමකම ගොරෝසුම වණ්ඩම, පරුෂම දේවල් ගැන කතා කරලා. ඒ ඇත්තෝ ස්වභාවයෙන්ම වණ්ඩයි, පරුෂයි. ඒකෙන් මේක අල්ලගන්න පුළුවන්. ඒවා ගැන කතා කරන ඇත්තෝ, ඒකට විරුද්ධ වෙච්ච ගමන් කැත්ත පොල්ල අතට ගන්නවා. ඒකෙන්ම පේනවා මේ රෝග ලක්ෂණ ස්වභාවය. ඊගාවට අපි අර්ථයක් අරගත්තා පුටු අවිභවසකකායදිට්ඨිකානි පුටුඡ්ජනා කියල. තමන්ගේ සක්කාය දෘෂ්ටිය, මේ මමය, මාගේය කියල, මගේ සැප, මේකෙ නිත්‍ය සුඛ සුභ ආත්ම ගතිය පුදුම වාටු කතාවෙන් විස්තර කරනවා. විවිධ ආකාරයෙන් විස්තර කරනවා. හැම වාක්‍යයකම තියනවා. හැම ක්‍රියාවකම තියනවා. නමුත් කියන්නේ කොහොමද. නෑ නෑ මගේ ඔළුවේ අසුවී නෑ කියල ඉස්සා ඉස් ඉස් ඉස් ඉස් කියනවා.

ආන්න ඒ වගේ තමයි පෘථග්ජනයගේ පෘථග්ජන ගතිය. කොහොමද පෙනෙන්නේ තමන්ගේ සක්කාය දිට්ඨිය අතනැරපු බව, උරුලෑව ගිය පාරේ ගිය ගිය තැන ගඳගහනවා වගේ, අසුවී පිරිවිවී කළයක් අත ගාන ගාන කෙනාගේ අත ඒ මෝදු වෙන ගඳෙන් වහනය වෙන්න වගේ, පෘථග්ජනය තුළ සක්කාය දිට්ඨිය ගැලවිලා නැති නිසා, ඒ පුටුඅවිභවසකකාය ස්වභාවය, දිට්ඨිතාව හැම වචනෙකම හැම

හිතවිල්ලකම හැම ක්‍රියාවකම තියනව. ඊළඟට අනුන්ගේ දේට ඇඟිල්ල දික් කර කර, අරය ළඟ මේක තියනව මේක තියනව කියල කියන්නෙත් කියන්න හිතෙන්නෙත් පෘථග්ඡන ගතිය නිසාමයි. තමන්ගේ දෝසෙ වහගන්නයි. ඒක හිතලම කරන දෙයක් නෙමෙයි. වංචනික වශයෙන් වැඩ කරන දෙයක්. අනුන්ගේ දේ කල්පනා කරන එක ලේසියි. අනුන්ගේ අඩුව පෙන්න පෙන්න යන එක ලේසියි. තමන්ගේ ඇහේ තියන මෝල්ගහ පෙනෙන්නේ නෑ. අනුන්ගේ ඇහේ තියන කෙස් ගහ ගැන කතා කරනවා. මේකත් පෘථග්ඡන ශාස්තෘවරුන්ගේ හැටි. ඒකට පෘථග්ඡනයෝ හරි කැමතියි. මොකද, ඒකෙ හුඟාක් වැඩ තියනවා. අනුන් හදන්න තියනවා. ව්‍යවස්ථා සම්පාදනය කරන්න තියනවා. ගොඩාක් වැඩ තියනව. එතකොට තමන් බොහෝම ලේසියෙන් අමතක කරන්නත් පුළුවන්. ඒක නිසා සක්කාය දිට්ඨිය විවිධව පැතිරෙන විෂමතා විචිත්‍රතා අනුව පැතිරෙන සක්කාය දිට්ඨිය ඇති බවම පෘථග්ඡනයගේ හැටි. ඔය දෙකට අපි සැහෙන කල් අරන් තියනව.

අද අපි සාකච්ඡා කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ පුදු සඝාරානං මුඛුලොකකානි පුදුජ්ජනා කියන බොහෝ ශාස්තෘවරුන් පිටුපස යන ගතිය. එක ගුරුවරයෙක් එක්ක එක ක්‍රමයක් දිගට කරන්න බෑ. ඒ නිසා විවිධ ආකාරයෙන් ගුරුවරු මාරු කරනවා. ක්‍රම මාරු කරනවා. හිසේ කැකුමට කොට්ට මාරු කරනවා වාගේ. මේක හිතාගෙන ඉන්නේ, ලෝකේ ස්වභාවයෙන් බලනකොට මේ කාම වස්තු නැත්නම් වස්තු කාම කියන පැත්තෙන් මේ විදිහට මාරු කරන්න පුළුවන්කම, පුළුවන්කාරකමක් විදිහට. නම්බුකාරකමක් විදිහට. පොහොසත්කමක් විදිහට. ඒක හොඳ නැත්නම් ඒක දීල වෙන එකක් ගත්ත. ඒ තමයි පුළුවන් කෙනාගේ හැටි. බැරි කෙනා තමයි ඔය එකම බෙරේ බැඳගෙන ගහගහා ඉන්නේ. අනිත් කට්ටිය බෙරෙන් මාරු කරනවා. පදෙන් මාරු කරනවා. මේක හොඳට භාවනා ලෝකෙන් නැත්නම් භාවනා කඩේට ගියාමත් හරියට දැන් භාවනා කඩ ජාති තියනවා. නා නා ප්‍රකාර තියනවා. එකක්වත් මැස්සෝ වැහෙන්නේ නැහැ. හැම ඒකෙම සෙනග පිරිලා.

පසුගිය අවුරුදු තිහක විතර කාලේ මම හොඳට බලාගත ඉන්නවා ඒක දිහා. ඒ කිසිම කෙනෙක් මොන හරුපේ කිව්වත් ශ්‍රාවකයෝ නැත්තේ නෑ. ඒ ශ්‍රාවකයන් අතර වැදගත් නොවැදගත් වෙනසකුත් නෑ. බෞද්ධ අබෞද්ධ වෙනසකුත් නෑ. ස්ත්‍රී පුරුෂ වෙනසකුත් නෑ. සෑම ජාතියකම මිනිස්සු ඉන්නවා. ඉතින් එතකොට ඒකාන්තයෙන්ම ඒක කරකවල අතහැරිය වගේ හිටිනවා. දැන් කොහොමද මේක තෝරන්නේ. අනුගාමිකයෝ ශ්‍රාවකයෝ අනුව, ප්‍රමාණය අනුව, සෝභාව අනුව කොයි ඒවා අනුව තෝරනවාද? එහෙම නැත්නම් ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ ගුරුවරයා කියල දෙන ක්‍රමය අනුව තෝරනවාද? අහවල් කියල ක්‍රමයක් කියන්න බෑ. ඉතින් වෙන්තේ මොකද්ද? හැමදම හිසේ කැකුමට කොට්ට මාරු කරනවා වගේ ඕනෑ තරම් භාවනා ක්‍රම සහ භාවනා ගුරුවරු මාරු කර කර මාරු කර කර යනවා.

මේකත් අර කලින් කියපු දෙක වගේ කවදකවත් දෝෂයක්වත් දුර්වලකමක්වත් රාජ අපරාධයක්වත් දඬුවම් කළ යුත්තක් ලෙසවත් හිතන්න නරකයි. මේක තමයි ස්වභාවය. ඒ නිසා කවුරුත් ගියයි කියල ඒ මනුස්සය දුෂ්ටය, හොරිකඩය. අපි විතරයි හොඳ කියල එහෙම කියන්නත් නරකයි. සමහර විට අපිට වැරදිලාද දන්නෙත් නෑ. ඒ මනුස්සය හරිද දන්නෙත් නෑ. මොකද, ස්වභාවය නම් පුඵු සඝාරානං මුඛුලොකකාති. විවිධ ශාස්තෘන් වහන්සේලාගේ මූණ බලන ගතිය. මට මතකයි ඒ දවස්වල කඬට ගියාම, බඩු ගණන් ගිය ගමන් ස්වාමීදරුවනෝ! දෙයියන්ගේ මූණ බලාපත් කියල කියනවා තමිබ් ඉස්සරහට වෙල ඉදගෙන. බඩු ගණන් ගිහිල්ල. ඉතින් ස්වාමීදරුවෝ තමයි සිහිපත් කරන්නේ. දෙයියන්ට දෙයියෝ මූණ බලාපත් කියල කියනවා. හින්දු ආගමට ගියාම දෙව්වරු කට්ටි කට්ටි ඉන්නේ. සමහරක් ඇත්තෝ ගනේෂ් අදහනවා. සමහරු පත්තිනි අම්ම අදහනවා. සමහරු ශිව දෙවියෝ අදහනවා. ඇති තරම් ඉන්නවා. ඒක නිසා ඉන්දියාවට ගියාම එක කෝවිලකට ගියාම ජන සංගණනයක් ගන්නවා වගේ නෙමෙයි දේව සංගණනයක් අරගෙන ඉවර කරන්න බෑ.

ඒ නිසා පස්සේ ඇති වෙච්ච ආගම් කිව්වා, මේ බහුදේව සංකල්පය ප්‍රාග් අවස්ථාවක්. ඒක බොහෝම පාවක් වැඩියි. පාවක් පාවක්. එක එක දෙව්වරු ඉන්නවා. එතකොට කිසිම පිළිවෙළක් නැහැ, ඒක නිසා ඒක දේව සංකල්පය කියල බහු දේව සංකල්පයෙන් තමයි ඔය ඒබ්බහමගේ කතාව පටන් අරගන්නේ. අන්තිමට ඒබ්බහමගෙනුත් යේසුස් වහන්සේගේ පැත්ත එක පැත්තකට ගියා. පළවෙනි මූලික බයිබලය අදහන කට්ටිය තව පැත්තකට ගියා. ඊට පස්සේ මුස්ලිම් කට්ටිය තව පැත්තකට ගියා. එකම ඒබ්බහම තමයි අන්තිමට තුන්ගොල්ලකට එකතු වුණේ. ඔන්න දැන් තුන්ගොල්ල එකතු වෙලා ගහගන්නවා. ඊට පස්සේ කට්ටියක් ආව කිසිම දෙව් කෙනෙක් නෑ. ඔක්කොම උච්ඡේදවාදියි. මේ සේරම කරන්නේ මේ පාවන්ඡනය ගසාගෙන කන එකයි. අපි ඒ නිසා අදේව වාදී කියල උච්ඡේදවාදියට ගියා. ඒ ඇත්තෝ කිව්වා කාපල්ලා බීපල්ලා ජොලි කරපල්ලා, ණයට අරගෙන හරි කමක් නෑ ගිතෙල් බීපල්ලා, ණය ගෙවන්න වෙන්නේ නෑ. ඕව නිකන් බොරු කතා කියල. කිසිම සද්චාරයක් නැතුව බොහෝම ඉක්මනට වැනසිලත් ගියා.

ඔන්න ඔවුනි දෘෂ්ටි ජාලයක් තියෙද්දී අදත් ඒකෙ අඩුවක් නෑ. ඔවුනි දෘෂ්ටි ජාලයක් තියෙද්දී මනුෂ්‍ය මනසේ යම් ප්‍රමාණයකට මේක දියුණුවක්ද නොදියුණුකමක්ද මං දන්නේ නෑ. මොකක් හරි මට්ටමක සන්ධිස්ථානයකට එන වෙලාවේ තමයි, ගෞතම සර්වඥයන් වහන්සේ පහළ වුණේ. ඉතින් උන්වහන්සේත් ගිහිල්ල හරියට පංචිකාවත්තේ යකඩ බඩු කඩයක් දැමීම වගේ තමයි. එතන තියන හරියක් තියන්නෙ යකඩ බඩු කඩමයි. ඉතින් කොහොමද ලාභ ලබන්නේ. ලෝකේ ඉන්න ඔක්කෝම යකඩ බඩු ගන්න ඕනෑ කට්ටිය පංචිකාවත්තට එනවා. මෙතෙත්තට ගෙනල්ල කඩයක් දනවා නම්, දන්න ඕනෑ යකඩ බඩු නම්, ඉතින් දල, මේක හොඳයි අනිත් බඩු හොඳ නෑ කියල කියන්න ගියොත් පාරිභෝගිකයගෙන් යමක් හම්බ කරගන්න පුළුවන්. නමුත් හැන්දෑවට මුදලාලිලාගෙන් ගුටි කන්න වෙනව. එහෙම පළාතකවත් හයිසෙන් කෑගහන්න බෑ. මොකද, කවුරුත් වගේ කරන්නේ එතනට එන පාරිභෝගිකගෙන් යම් ප්‍රමාණයක් ලාභ ලබාගන්න එකයි.

ඉතින් මේ තත්වය යටතේ සර්වඥයන් වහන්සේට කරන්න වෙච්ච යුද්ධය, සර්වඥතා ඥානය සාක්ෂාත් කරනකොට ගත්ත යුද්ධයට වැඩිය හපන්. තමන් වශයෙන් අවබෝධ කරගන්න එක එකක්. ඊට පස්සේ ඒක තව කෙනෙකුට අවබෝධ කරල දෙනවයි කියන එක ඉතාමත්ම අමාරුයි. ඒක ඔය අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රයේ දන්න ඇත්තෝ දන්නවා, තමන් මැද වයසට ඇවිල්ල අධ්‍යාපනය ගැන හිත ආවට පස්සේ, දුෂ්කරයි තමයි ඉදිරියට එන විභාග පාස් කරන්න. ඊගාව තියන සුදුසු ආයතනයට ගිහිල්ල අධ්‍යාපනය ලබන්න. මුදල් හොයන්න. ඒ කටයුතු කරගෙන අධ්‍යාපනය උපාධි පස්වාත් උපාධි ආදී වශයෙන් උපයන්න අමාරුයි. ඒ කෙනාට කවද හරි මොන්ට්සෝරි පන්තියකට උගන්නන්න දීපු දවසේ තේරෙනවා මේ ඉගෙනගන්න එක ඉහළ මට්ටමේ කොච්චර අමාරුයි කියල කිව්වත්, ඊට වැඩිය හුඟාක්ම අමාරු දේ තමයි අධ්‍යාපනය නැති කෙනෙකුට අධ්‍යාපනය කියන මේ හික්මීම ලබලා දීලා මොන්ට්සෝරි පංතියේ ළමයි ටික කීකරු කරගන්න එක. මේ දෙක අතර තියනව විශාල පරතරයක්. මේකට කියන්නේ භාෂා හා සන්නිවේදන ප්‍රශ්නය කියල. මේ භාෂාව හා සන්නිවේදන ප්‍රශ්නයට, පුටු සඤාජානං මුඛලොකකාති කියන එක, හරිම විචිත්‍ර පැත්තක් පෙන්වනවා ධර්මයේ.

ඉතින් අපි මේක මේ කතා කරන්නේ දන්න කෙනෙක් තව කෙනෙකුට උගන්වනවා කියන සන්දර්භය තුළ ඉඳගෙන. දන්න කෙනා අනිත් කෙනාට උගන්වන්න ගියාම දන්න කෙනා පිළිබඳ විශ්වාසයක් අවශ්‍යයි. ඒ වගේම මේ දන්නා කෙනා හොඳට මුඛරි වෙන්න ඕනෑ හරියට කියන කාරණාව කියල දෙන්න. ඒ කියල දන්නත් ඒ පුද්ගලයට වැඩිය සුදුසුකම් නැති ගුරුවරයෙක් ඉන්න අනිත් පංතියේ ළමයි වැඩි වෙන්න ඉඩ තියනවා. අනෙක් භාවනා පංතියේ, අනෙක් භාවනා මධ්‍යස්ථානයේ, ඒ පුද්ගලයාට වැඩිය සෙනග වැඩි වෙන්න ඉඩ තියනවා. ඉතින් මේක දිහා බලනකොට ලෝකයා කියන්නේ මෙතන මොකක් හරි පටලැවිල්ලක් තියනවා. අර තැන්වල එහෙම නෑ. ඕනෑ තරම් සෙනග ඉන්නවයි කියල. ඕව අහන්න ගියොත් එතකොට ජේනවා මේ පෘථග්ජනකම කොච්චර විචිත්‍රද කියල, කොච්චර විසිතුරුද කියල.

මේ තත්ත්වය යටතේදී සත්‍යයේ පැවැත්ම, සත්‍යයේ සන්තිවේදනය, සත්‍යය භාෂාවට නගනවයි කිව්වහම ඒක සෞන්දර්ය පැත්තකුත් තියනවා. බොහෝම සෞන්දර්යයි. මෙව්වර මේ ලෝකේ විවිධාකාර වාද මත තියෙද්දී කොහොමද මේ සත්‍යය මතු කරල පෙන්වන එක. ඒ කියන්නේ තමන් අවබෝධ කරනවට වැඩිය භාත්පසින් වෙනස් කාරණාවක් මෙතන තියෙන්නේ - තව කෙනෙකුට තමන් දන්නා දේ ආදරයෙන් කරුණාවෙන් මෙමතියෙන් කියල දෙන එක. ඒක යුද්ධයක්. ඒ මොකද හේතුව? එතකොට සිද්ධ වෙන්නේ භාල්මැස්සන් එක්ක සටනක් නෙමෙයි. මකරයොත් එක්ක සටනක් වගේ. ඒ සඳහා අනිකුත් පෘථග්ඡනයන් ගිලගැනීමට කටයුතු කරන - ගිලගැනීමට කියන්නත් බෑ, අනිත් ගුරුවරු කරන්නෙත් මම හරි කියාගෙන තමයි. නමුත් වංචනික වශයෙන් අහු වෙලා. ඒ ඇත්තන්ගේ දැඩි ඊර්ෂ්‍යාවට දැඩි දෝෂ දර්ශනයට ලක් වෙනවා.

ඒ නිසා ගැටුම තුළින් කවදවත් මේක කරන්න බෑ. ඒ නිසා සාමාන්‍ය බුද්ධාගම ගැන ඉතිහාසය සඳහන් කරනකොට කියනවා බුද්ධාගම පැතිරවීම සඳහා කවදකවත් ශුද්ධ යුද්ධ සහ කුරුස යුද්ධ නැත්නම් මේ නරක බව පාවිච්චි කරල නෑ කියල. අනික් ඇත්තෝ මේකට කියන්නේ සාමාන්‍යයෙන් අනුන්ගේ සුභ සිද්ධිය වෙනුවෙන්, අනුන්ගේ මිලේච්ඡ භාවය නැති කිරීම සඳහා සංවිධානාත්මකව ආගම යොදගන්නා ක්‍රම අනෙක් සමයාන්තර දර්ශනවල තිබුණත් ඒ නිසා ඒ ඇත්තෝ ඒ විශාල දුක් දරාගෙන ගිහිල්ල මිලේච්ඡ යයි සඳහන් ඇත්තෝ මරල හෝ සාධාරණව හෝ තමන්ගේ ඇදහිල්ලට ගන්න කටයුතු කළා. අන්න එවැනි වණ්ඩ පරුෂ ක්‍රම තියෙද්දී ආගමේ මුවාවෙන් තමයි මේවා සිද්ධ වෙන්නේ.

නමුත් සර්වඥයන් වහන්සේ ගත්තේ අවිහිංසා ප්‍රතිපත්තිය. මේ බාහිර චිත්‍රය, මේ බාහිරයට පේන මේ මම කියන දේමයි හරි උඹ කියන අනිත් ඒවා සේරම වැරදියි කියල ගන්න මේ දැඩි දෘෂ්ටිය, අනුන් කෙරේ අනුකම්පාවෙන් කියලයි පටන්ගන්නේ. නමුත් අන්තිමට මරණ තත්ත්වයට යනකල් තමනුත් වහ කන මට්ටමට යනකල් වැඩෙනවා. මෙන්න මේක අපි අභ්‍යන්තරගත කරල ගත්තොත් අපි ඇතුළත

තියනව සද්ධාව මුදුන් පත් වෙච්ච සමහර වෙලාවල්. සමහර වෙලාවල් තියනව බොහෝම උනන්දුවෙන් දෙධර්සවත් වෙලා සද්ධාවෙන් ආපු කුසලච්ඡන්දයෙන් භාවනා කිරීමට පෙළඹෙන ගතියක් - ජීවිතේ හෝ දවසේ හෝ සුළු කාලයක්. ඒ වෙලාවේදී සමහර වෙලාවට සතිය ඉස්සර වෙනව. ඒ කියන්නේ සතිය පිහිටනවා.

අන්න එතකොට ඕනෑ දර්ශනය ජේනවා. අනේ, මේ හම්බ කරන්න ගිහිල්ල නෑදෑයෝ වස්තුව හම්බ කරනවා වෙනුවට පැත්තකට වෙලා ඇස් දෙක වහගෙන විවේකීව ඉන්නකොට මොන තරම් ජීවිතයට මිහිරියාවක් ධර්ම ඔජාවක් එනවාද! බොහෝම හොඳයි. එතකොට ඇති වෙන සම්පූර්ණ සමාධිය තමයි මට සුව එළවන්නේ, වෙන මොකක්වත් නෙමෙයි කියල හොඳට සමාධිය පිළිබඳව විශ්වාසය ඇති වුණාට පස්සේ වෙනද නොදැනිච්ච නොදැක්ක ගැඹුරක් ප්‍රඥව වශයෙන් වැටහෙනවා. ඒ වෙලාවට නම් හිතෙනවා ඇස්පිල්ලන්වත් ගහන්නේ නැතුව හෙල්ලෙන්නේ නැතුව මට මුළු දවසම වුණත් ඉන්න පුළුවන්, මම අද මේ භාවනාව කරනවා කියල, පුදුමාකාර ඇතුළත පිරිච්ච ගතියක් එනවා. ඒ වෙලාවට එන ඕනෑ බාධාවක් විඳ දරාගන්නත් පුළුවන්. ඒ තරම්ම ඉවසන ගතිය. නමුත් ඊට පස්සේ ඒක කැඩෙනවා කොයි වෙලාවේද කියන්න බෑ. ඊට පස්සේ ආයේ හිතෙන්නේ නෑ. ආයේ අර තිවුණු එකලස, ඒකෙ තිවුණු මිහිරියාව ධර්ම ඔජාව මොනවක්වත් නැතුව, මෙච්චා කොර කොර හිටියොත් එහෙම අධ්‍යාපනය කරගන්න හම්බ වෙන්නේ නෑ. මේ දර ටික පළාගන්න හම්බ වෙන්නේ නෑ. අවිචේ රෙදි ටික වෙලාගන්න හම්බ වෙන්නේ නෑ කියල, ඉතීන් අර අනිත් පැත්ත හැරිලා දඟලනවා.

මේ දෙක අතර තියන මේ සන්නිවේදන ප්‍රශ්නය, ඒ කියන්නේ හිතේ විවිධාකාර වෛතසික එකලස් වෙච්ච අවස්ථාව සහ වික්ෂේප වෙච්ච අවස්ථාව අතර සන්නිවේදනය නැතිකම නිසා මේ දෙක සමහර විටක දෙපැත්තට යනවා. හොඳටෝම එකලස් වෙලා පිරිසිදුව නිශ්ශබ්දව ඉන්න ඕනෑ මිනිහෙක් එක වෙලාවට. අනික් වෙලාවට සම්පූර්ණ ඔළුව අවුල් වෙච්ච පිස්සෙක් එක පැත්තකට වෙනව.

'බයිපෝලා විසිස්' කියල හයානක රෝගයක් තියනවා. පුද්ගලයෝ දෙන්නෙක් ඒක තුළ ජීවත් වෙනවා. එක පාරට මේ පුද්ගලයා සියල්ල සුද්ධ කරන සුවරිතවාදියෙක් වෙනව. ඊගාවට ඒ පුද්ගලයාම ඊට හාත්පසින්ම වෙනස්ව සියල්ල අවුල් කරන, කුණු ගාගන්න පුද්ගලයෙක් බවට පත් වෙනවා. ඒ පුද්ගලයාට අර පුද්ගලයා කවදවත් තමන්ගේ කය තුළ හම්බ වෙන්නේ නෑ. එතකොට පුද්ගලයෝ දෙන්නෙක් වාගේ, පිස්සු හැදෙනවා. ස්කිසොලීනියා කියන ලෙඩ්ටත් අන්තිමට ගියාට පස්සේ ඕකයි සිද්ධ වෙන්නේ. එක පුද්ගලයා තුළ දෙන්නෙක් ඉන්නවා. ඒ දෙන්නා සන්නිවේදනය කරන්නේ නෑ. ඉතින් ඒක නිසා බාහිරෙන් ඉන්න කෙනා කොච්චර උත්සාහ කළත්, උඹ පොඩ්ඩකට ඉස්සෙල්ල මේ වචනේ කිව්වා දැන් මොකද කියන්නේ කියල කිව්වහම ඒ මනුස්සය ගහ බැනගන්න තරම් පෙළඹෙනවා. වෙලාවකට හරිම සංවිධානාත්මකයි. බොහෝම පිරිසිදුයි. බොහෝම ලස්සනට කටයුතු කරනවා. අනුශාසනාත් කරනවා. ඊට පස්සේ සම්පූර්ණයෙන් වෙස් මාරු වෙලා වෙනස් ස්වරූපයකට පත් වෙනව. ඕක කවුරු තුළත් තියනව කියලයි මට නම් පෙනෙන්නේ. එහෙම තියන එකාට තමයි පෘථග්ජනය යයි කියල කියන්නේ. එක වෙලාවකට සම්පූර්ණ සුද්ධවන්නයෙක් විදිහට, දුස්වරිතයක් කරන කෙනෙක් අහලකටවත් ගන්න බැරි කරප්පත් එන තරමටම තද වෙනව. අතින් ගමන ගිහිල්ල අසූවි වළේ ලැගල ඉන්න උගරෙක් වගේ ඒකම කකා, බොහෝම රස විදින වෙලාවකුත් එනවා.

ඔය දෙක අතර සන්නිවේදනය පෙන්වන්න තමයි සතිය අවශ්‍ය කරන්නේ. සතිය නැත්නම් සබ්‍රහ්මචාරීන් වහන්සේ නමක් ඕනෑ. නැත්නම් ශාස්තෘන් වහන්සේ නමක් ඕනෑ. එතකොට පෙන්නලා දීල තියනව මේ ඇතුළේ තියන පෘථක් ගතිය, පැතිරෙන ගතිය. ඒක ගුරුවරයෙක් හරියට පෙන්නලා දෙනකොට ගුරුවරයාත් එක්ක තරහා වෙනව. තරහ වෙලා වෙන ගුරුවරයෙක් ගාවට යනවා. එතකොට ඒ ගුරුවරයා අර හොඳ පැත්ත විතරක් පෙන්වනවා. බොහෝම හොඳයි ඒ ගුරුවරයා. ගුරුවරයාත් හොඳයි, ටික කාලයක් ඒ දිගේ කනවා. දවසක හරි ඔන්න වැරද්දක් පෙන්නපුවාම අනිත් එක්කෙනාට මාරු කරනවා. මේ විදිහට එක එක ගුරුවරු මාරු කිරීම

තමයි මේ පෘථග්ඡන ලෝකේ හැටි. ඒක සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරල තියෙන්නේ දුක්ඛ සත්‍යය අපට අවබෝධ කරගන්න බැරි මොකැයි? අපි ඉරියව් මාරු කරන නිසා. එකම ඉරියව්වේ ඉන්නවා නම්, ඒ එක පැයක් දෙකක් ඇතුළත දුක කියන්නේ මොකද්ද, ඊයේ මට කොච්චර වෙලා ඉන්න පුළුවන්ද, අද කොච්චර වෙලා ඉන්න පුළුවන්ද ආදී වශයෙන් පැතීරෙනවා. එතකොට උපශාන්තිය කියන එකටත් යම් අර්ථයක් එනවා නෙ. නලියන ගති නෑ. ඉරියව්වක ටික වෙලාවක් ඉන්න පුළුවන් ශාන්ත ගතිය එනවා. නමුත් එතකොට මොකටද මේ හම්බ කරපු විවිධාකාර රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ? සුබෝපභෝගී ඇඳන් පුටු කොට්ට මෙට්ට මොකටද? මේ දන්න ධර්ම අපි සාකච්ඡා කරන්නේ කොයි වේලාවේද, කියල අර මෙතෙක් හම්බ කරපු සෑම දෙයක්ම කෙණෙහිල්ලක් බවට පත් වෙනවා, උපශාන්ත වෙනකොට. ඉරියාපට මාරුව. මේකෙදී කියල තියෙන්නේ ගුරුවරු මාරුව. ගුරුවරුන් මාරු කිරීම.

සර්වඥයන් වහන්සේ සම්බන්ධයෙන් මේක සර්වඥ චරිතය අරගෙන බලනකොට බුරුම ස්වාමීන් වහන්සේලා ගොඩාක් වෙලාවට පෙන්වලා දෙනවා මේ එකට බණ භාවනා කරපු පස්වග මහණුන් සර්වඥයන් වහන්සේගේ ප්‍රථම ධර්ම දේශනාව ප්‍රථමයෙන් ප්‍රතික්ෂේප කරපු හැටි. අපි ඔක්කොම එකතු වෙලා දුෂ්කර ක්‍රියා කරනකොට අන්තිම දුෂ්කර ක්‍රියා කරපු ගෞතම තාපසතුමා සියල්ලන්ටම ශාස්තෘත්වයෙන් හිටිය. ඒ කියන්නේ ලූක ප්‍රතිපදාව අනුව, රූක්ෂ ප්‍රතිපදාව අනුව කයට දුක් දීම. වෙන කෙනෙකුට කරන්න බැරි තරම් කළා. සෑම කෙනෙක්ම සැදී පැහැදී එයාට ඕනෑ උපස්ථාන කරන්න සැදී පැහැදී හිටිය. නමුත් එතුමාට පුද්ගලිකවයි අවබෝධ වුණේ මේකෙන් සත්‍යයට යන්න බෑ. සත්‍යය කියල කියන්නේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව කියල. ඊට පස්සේ කාටවත් ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනයක් කරන්නේ නැතුව ටිකක් කෑම ගන්න, ටිකක් නාන්න, ඒ කටයුතු ලෑස්ති වෙනකොට අනික් ගොල්ලෝ වපර ඇහින් බලන්න පටන්ගත්ත. ඔන්න කුමාර සූප විඳලා ආපු එක්කෙනාට ඔය කොච්චර කළත් සැපමයි ඕනෑ කරන්නේ. ඒ නිසා දැන් මේ කට්ටියට උපස්ථාන කරන්න තරම් අපි බැලියො නෙමෙයි. අපි වාල්ලු නෙමෙයි. ටික

දවසක් යනකොට තාම තේරෙනව මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව කියල කියන්නේ මීටත් වඩා මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවේ සැපක් ශරීරයට අවශ්‍යයි. මොළේට අවශ්‍යයි. දිගන දිගන යනකොට අර කට්ටියට දරාගන්න බැරුව ගියා. දරාගන්න බැරුව බිම දල හලලා යන්න ගියා ඒ අය. සුමාන ගාතක් පයින් ගිහිල්ල තමයි ඔය වෙන තැනකට වෙලා හිටියේ. නමුත් මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව තනි සිද්ධාර්ථ තාපසයට හරි ගියා. හරි ගිහිල්ල ඉවර වෙලා ප්‍රකාශයක් කලා. දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බමුන් සහිත දේව ප්‍රජාව සහිත ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් සහිත ලෝකයේ මම අද ස්ථිරව ප්‍රකාශ කරනවා, මම සත්‍යය දැක්කයි කියල.

ඉතින් සත්‍යය දැක්කට ඇති වැඩක් තියනවයි? ඕක කාටවත් කියල දෙන්නේ නැතුව. පහනක් පත්තු කරලා බුසලකින් වහල තිබ්බට වැඩක් නෑ. පහනක් පත්තු කලා නම් ඒකෙන් වැඩක් වෙන්න පාර අයිතක තියන්න ඕනෑ ලයිට් කණුවක් වාගේ. එහෙම නැත්නම් උඩ තැනකින් තියන්න ඕනෑ. ඉතින් උඩ තැනකින් තියන්නේ දැන් කාටද? කිසිම කෙනෙක් ලෝකේ කල්පනා කරල බලනකොට එවැනි ගැඹුරක් බාරගන්න ලැස්ති නෑ. ඒ නිසා හිතුවා මේක විකිණෙන බඩුවක් නෙමෙයි. ඒක නිසා බණ නොකියන්නයි කල්පනා කළේ. පැත්තකට වෙලා බලාගෙන හිටිය සහම්පති බ්‍රහ්මයාට තේරුණා, බුද්ධොභං බොධයිසසාමී මුත්තොභං මොවයෙ පරෙ කියාගෙන බුදු වෙමි. බුදු කරවන්නෙමි. මිදෙන්නෙමි. මුදවන්නෙමි. එතෙර වන්නෙමි. එතර කරවන්නෙමි කියාගෙන ආව කෙළපැමිණිවිච උත්තමයන් වහන්සේටත් බණ නොකියන්න හිතූණා නම්, ඒක මහා ව්‍යසනයක් ලෝකෙට. මනුස්සයාගේ පරිණාමයට විනාශයක් කියල, බ්‍රහ්මයා ඇවිල්ල එකත්පස් වෙලා දණ බිම ඇනලා ආරාධනා කලා, අනේ! එහෙම කරන්න එපා. අල්ප රජස් සහිත කවුරුහරි ඇති, දේශනා කරන්න කියල.

ඒක නිසා ආරාධනාවක් මුල් කරගෙන බණ කියන්න කල්පනා කරපුවාම, බුදු වෙනවට වැඩිය අමාරුයි ප්‍රශ්නය කාටද දේශනා කරන්නේ කියන්න. කිසිම කෙනෙක් ලැස්ති නෑ. හැම කළයක්ම තියෙන්නේ මුනින් නවලා. ඔය කොච්චර වක්කෙරුවක්වත් ඇතුළට

යන්නෙ නෑ. ඒ නිසා අන්තිමට ප්‍රතික්ෂේප කරපු තමන්ගේ ආලාරකාලාම, උද්දකරාම කියන ඒ ඇත්තෝ හොයල බැලුවා, අනේ ඒ ඇත්තෝ වඩපු ධර්මතා, අරූප ධ්‍යාන නිසා දැන් ඒ ඇත්තෝ ඉපදිලා තියන බ්‍රහ්ම තලය බොහෝම ආසන්නයේ. ඒ ඇත්තන්ට ඇස් කන් අහන්න පුළුවන් ශක්තියක් නෑ. ඒ කියන්නේ සෙල් ෆෝන් එක ඔෆ් කරලා. ඉතින් පණවිඩ අරින්න විදිහක් නෑ. ඉතින් මොනවා කරන්නද?

ඊට පස්සේ කල්පනා කරල බැලුව දැන් එහෙනම් මනුස්සයෝ කල්පනා කරන්න ඕනෑ. මනුස්සයෝ ප්‍රතික්ෂේප කරලයි දුෂ්කර ක්‍රියා කරන්න මේ කැලේට ආවේ. කිසිම කෙනෙක් ළග නෑ කාම ආසාවෙන් එපිටට ගිය සත්‍යය සොයන ගතියක්. එතකොට කල්පනා වුණා මම එන්න ඉස්සෙල්ලා නේ මේ පස්වග මහණුන් ඇවිල්ල හිටියේ. ඒ ඇත්තෝ තමයි මේක ගන්නේ. බලනකොට ඒ ඇත්තෝ තමයි ආසන්නයේම තමන් ප්‍රතික්ෂේප කරපු කට්ටිය. නමුත් දැන් අර වමනේ කරපු එකක් කන්න වගේ, බිත්තියේ ගහපු අල කොළ මාළුව නැවත බිත්ති ලෙවකාල බත් කන්න වගේ, ආයේ කල්පනා කලා මේ ඇත්තන්ට තමයි කියන්න තියෙන්නේ. කොච්චර පයින් ගියාද කියල බලන්න. සත්සතිය ගත කරලා වස් කාලේ කිට්ටු වෙනකල්ම ගිහිල්ල ගිහිල්ල ගිහිල්ල, ඒ ඇත්තෝ හම්බ වුණා. හම්බ වුණාට පස්සේ පළවෙනි ප්‍රතික්‍රියාව මොකද්ද? ආ! එයාට මේ අපි නැතුව, රජ ගෙදර තිබුණ අන්තේවාසිකයෝ නැතුව, අතවැසියෝ නැතුව දැන් අපිව අතවැසිකමට ගන්න හදගෙන එන්නේ. ඔය සැප විදින කට්ටියට අපි එහෙම අතවැසිකම් කරන්න කැමති වෙන්නේ නෑ. අර ශාක්‍ය කුලේ හින්ද ඔන්න ඔහේ ඉදගන්න ආසනයක් දෙමු. වතුර තියමු. කැමති නම් කකුල් දෙක හෝදගත්තාවයි. පුළුවන් නම් කාපං, බැරි නම් කාපං කියල පැත්තකට වුණා. ඒක තමයි ඒගොල්ලන්ගේ කතිකාවත වුණේ, ඇතින්ම එනවා දකිනකොට. නමුත් ළං වෙනකොට උන්වහන්සේගේ තිබුණ උපශාන්ත ගති නිසා කෙනෙක් ඉස්සරහට ගිහිල්ල විජහට කකුල් දෙක හේදුවා. තව කෙනෙක් ගිහිල්ල සඵව ඵලුවා ආසනයට. ඇතුළට වඩින්න ස්වාමීන් වහන්ස, කියල කිව්වා. ඒ දූපතේ දූමිමක් උනාට මොළ ධාතුව ඇතුළේ කිසිම වෙනසක් තිබුණේ නෑ, මෙයා

මේ ඇවිල්ල මේ අපට ආයේ සැරයක් අලුත් වේශයක් දන්න හදනවා කියල.

සර්වඥයන් වහන්සේ කිව්වා හොඳයි, ඇවැත්නි එහෙනම් වාඩි වෙමු බණ ටිකක් කියන්න. හෑ! බණ කියන්න. ඔයා කවුද? ඔයන් අපි වගේ යාළුවෙක්. මොකද්ද බණ අහන කතාව? විකිණෙන්නේ නෑ. බඩු විකිණෙන්නේ නෑ. ඊට පස්සේ ආයෙන් කිව්වා, නෑ, මම මේ කිව්වට අහන්න. මම මේ ධර්මයක් දේශනා කරන්නද? නෑ, නෑ, අපිට ඕනෑකමක් නෑ. අපිට ඔයාගේ ධර්මයක් අහන්න ඕනෑකමක් නෑ. දෙවන වරත් ප්‍රතික්ෂේප කළා. තුන්වෙනි වතාවටත් කිව්වා. මම මේ කරුණාවෙන් මෙමතියෙන් ඥානයෙන් මේ ටික කියන්නේ, අහන්න. නෑ, ඒගොල්ලෝ කිව්වා නෑ අහන්න එකලාසයක් හිතේ නෑ. මොකටද මේ සම මට්ටමේ ඉන්න කෙනෙකුට වැදල බණ අහන්නේ. ධර්ම ගෞරවයක් පිහිටියේ නෑ.

ඊට පස්සේ සර්වඥයන් වහන්සේ කල්පනා කළා, මේ ක්‍රමයට මේ ඇත්තන්ගේ හිතේ වෙනසක් වෙන්නේ නෑ. උගැන්වීමේ ක්‍රමය මාරු කළා. මාරු කරලා ඇහුවා මම ඔය ඇත්තෝත් එක්ක අවුරුදු හයකට කිට්ටු ප්‍රකාශයක් කැලේ ගත කළා. ඒ කාලේ කවදකවත් ඔය ඇත්තන්ට මම ආලෝක සංඥාවක්වත් දැක්කයි කියල භාවනාවේ ගුණයක් ප්‍රකාශ කරල තියනවද කියල. එතකොට එකඑක්කෙනා මුණ දිහා බලාගත්තා. මේ පුද්ගලයා කවදකවත් එහෙම තමන්ගේ ඇතුළත ගුණ ප්‍රකාශ කරන කෙනෙක් නෙමෙයි. ඊගාවට ඇහුවා ඇයි ඒ මම එහෙම ප්‍රකාශ කළේ නැත්තේ? ප්‍රකාශ කළේ නැත්තේ මම දැකපු නැති නිසා. ඒ කුමාර සැප විදින කාලේ තිබුණෙත් නෑ. දුෂ්කර ක්‍රියා කරන කාලේ තිබුණෙත් නෑ. ඇයි මම මේ දැන් කියන්නේ? මම දැකපු නිසා. අන්න එතකොට විතරක් මේ ඇත්තන් නැවත සලකා බැලුවා.

එතකොට තමයි කිව්වේ දෝ මෙ හිකිවෙ අනතා පබ්බජිතෙන න සෙවිතඛ්ඛා. යොවායං කාමෙසු කාමසුබලලිකානුයොගො ආදී වශයෙන් අතහැරිය යුතු පැති දෙකක් තියනවා. මේ දෙක අතහැරියම මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව. මේ විදිහටයි පුදු සඤ්චාරානං මුඛුලොකකාති කියන පෘථග්ජන ගතියත් කෙනෙකුගේ හැබෑ පරිවර්තනයක් සිද්ධ වෙන්නේ.

උනාට පස්සේ අපි හිතමු කොණ්ඩඤ්ඤ ස්වාමීන් වහන්සේට යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සඤ්ඤං තං නිරොධධම්මං කියල යම් තාක් ලෝකේ පහළ වෙන ධර්ම තියන ඔක්කොම නැති වෙනවා කියල අවබෝධ වුණාට පස්සේ සර්වඥයන් වහන්සේ පිළිබඳ මොන විදිහේ සද්ධාවක්, සර්වඥ ධර්මය පිළිබඳ මොන විදිහේ ගැඹුරක්, ඒ වගේම සර්වඥ අනුශාසනාව අනුව යන ශ්‍රාවකයෝ කියල කියන්නේ අවබෝධ කරපු ඇත්තෝ කියල කියන්නේ මොන තරම් උත්තම පිරිසක්ද කියන සංඝයා පිළිබඳ ගෞරවයත් තමන්ගේ යටත් වීම, සීල වශයෙන් හික්මීමේ තියන වටිනාකම කියන අවෙකඛ ප්‍රසාදය කියන ධර්ම මොන විදිහට සහලවන්න ඇත්ද කියල හිතාගන්න ඕනෑ. ඊට පහුවෙනිද තමයි සර්වඥයන් වහන්සේ වජ්ජ ස්වාමීන් වහන්සේට ධර්ම දේශනා කරල, මතු වෙන තාක් ධර්ම නැති වෙනවා කියන ධර්මය උන්වහන්සේට අවබෝධ වුණා. ඒ ඇති වෙච්ච සංසිද්ධිය, ඒ මූණ දීපු තත්ත්වය, පස්සේ වජ්ජ ස්වාමීන් වහන්සේ පිරිනිවන්පාන්න කිට්ටු වෙලා උන්වහන්සේගේ ථෙරාපද්‍යනයේ අපද්‍යන ගාථාවක් විදිහට සඳහන් කරල තියනවා :

**පසසති පසෙසා පසසනං අපසසනං ච පසසති
අපසසනො අපසසනං පසසනං ච න පසසති'ති**

උන්වහන්සේ සඳහන් කරල තියනවා. ඇස් ඇත්තෝ අනිත් ඇස් ඇත්තන්ව දකිත්. යමෙකුට ඇස් නැත්නම් එයා අන්ධයෙක් කියලත් ඇස් නැත්තෙක් කියලත් ඇස් ඇති කෙනාට ජේනවා. පසසති පසෙසා පසසනං අපසසනං ච පසසති - අපසසනො අපසසනං. අන්ධයාට මොකක්වත් පෙනේනේ නෑ. ඒ මනුස්සයාට ඇස් තියන මිනිහව ජේනනෙත් නෑ.

ඒක නිසා ඇස් තියන මනුස්සයාට ඇස් තිබුණට අන්ධයාට ඇති ගුණයක් නෑ. මෙන්න මෙහෙම අන්ධ පෘථග්ජන ලෝකයක් තමයි තියෙන්නේ, මේ ඇත්තෝ තමයි හයියෙන් කතා කරන්නේ. මේ ඇත්තෝ තමයි වාද පටලවාගෙන නිකාය හදගෙන දඟලන්නේ. නමුත් ඇස් ඇති කෙනාට ජේනවා, මෙයා ඇස් ඇතුවද කතා කරන්නේ ඇස් නැතුවද කතා කරන්නේ කියල. එවැනි කෙනා දෙක

බේරන්න රණ්ඩු කරන්න යන්නෙන් නෑ. ඒ නිසා මේ සූත්‍රයේ කතා කරනවා තං තසස අපුරෙකකතා තසමා වාදෙසු නෙ'ජති. ඔය කියන පිස්සෝ වාගේ අන්ධකාරේ මේ කරන කතා එකක්වත් බාරගන්නේ නෑ. එකකටවත් හැප්පෙන්න යන්නේ නෑ. වාදයේ පැටලෙන්නේ නෑ. එවැනි වාද සේරම අන්ධ බාල පෘථග්ජනයගේ හැටි. ඒ වාදවලින් ස්වභාවයෙන්ම පෙනෙන්න තියෙන්නේ ඒ ඇත්තන්ගේ අර්ධ දැනුම තමයි. ඉතින් ඒ නිසා පැටලෙන්න යන්නේ නෑ. ඒකම උපශාන්ත භාවයක්.

හැබැයි මේක මේ අපි කරගෙන යන වැඩේට බොහෝම දුරහින් ඇතින් සම්බන්ධ වෙන දෙයක්. ඒ මොකද, අපිත් එක්ක කවුරුහරි වාද කරන්නවත් එන්නේ නැතුව සර්වඥයන් වහන්සේ, තමන්වහන්සේගේ වැඩක් බලාගෙන වෙස්සඟු, සිඬි සර්වඥයන් වහන්සේලා වගේ කැලේට වෙලා හිටිය නම්, අපිත් එක්ක හැප්පිලා අපිටත් ධර්ම රසය නොලැබෙන්න ඉඩ තිබුණා. අපි ගිහිල්ල වාද කරල හැප්පිලා තමයි යමක් අල්ලගත්තේ. නමුත් අපි කරපු හැම වාදෙන්ම අපිට හරි ගියේ නෑ. කලාතුරකින් ත්‍රිවිධ රත්නයට යටත් වෙන්න ගත්ත යම් වාදයක් තිබුණා නම්, නැත්නම් නිහතමානීව ගත්ත වාද පටයක් තිබුණා නම්, අපිට උදව් වුණා. ඒ නිසා අපිට දැන් ප්‍රශ්නය වෙලා තියෙන්නේ අපි අපි මේ කරගෙන යන වැඩේ ඇත්තදෝ නැත්තදෝ කියල කොයි වාදයකින් මොන ආකාරයකින් පරීක්ෂා කරනවාද කියන එක.

ඒ පරීක්ෂා කිරීමේ ක්‍රමය මේ වෙනකොට මම තුන්සැරයක් මතක් කරන්න යෙදුණා. එකක් තමයි බණ අහනකොට ඇති වෙන සුතමය ඥානයෙන් තේරුම්ගන්න පුළුවන්, මේ කෙහෙල් ගහ කන්නද යන්නේ, පොල් ගහ කන්නද යන්නේ කියල ඒකෙන් පෙන්වන ගොනුව, යොමුව. නමුත් ඒක එව්වර භාරගන්න පුළුවන් දෙයක් නෙමෙයි කියල සර්වඥයන් වහන්සේ කියනවා. මොකද, සුතමය වශයෙන් ගල් පිළිමයක් වුණත් ඔළුව වනන්න, කතා කරන්න පුළුවන් ජාතියේ කතාකාරයෝ ලෝකේ ඉන්නවා. ඒ ඇත්තන්ට පුදුමාකාර වතුර බවක් තියනවා. භාෂා තත්ත්වයක් තියනවා. ඕනෑ දෙයක් අතේ

පැළ වෙන්න පෙන්නලා දෙන්න පුළුවන්. ඒක නිසා ඒකට අහු වෙලත් බෑ. ඒ සුතමය ඥානය ඉක්මවලා ගිය වින්තාමය ඥානයක් තියනවා ඉස්සෙල්ල කියපු දේ පස්සට ගැලපෙනවද, පස්සේ කියපු දේ ඉස්සරහත් එක්ක ගැලපෙනවද, මේවා ක්‍රියාවත් කරන්න පුළුවන්ද ආදී වශයෙන් එව්වා ක්‍රියාවත් කිරීමේ අත්දකින පැත්තෙන් ගන්න පුළුවන් ඊගාව ක්‍රමය තමයි තර්ක ඥානය නැත්නම් අන්වය ඥාන නැත්නම් වින්තාමය ඥාන. ඒක නිසා ඒක සුතමය ඥානයට වැඩිය ටිකක් හොඳ උපමානයක්.

නමුත් වින්තාමය වශයෙන් දර්ශනික වශයෙන් පත් වෙච්ච ඇත්තෝ සාර්ථක ජීවිත ගත කරල තියනවා. ඒ ඇත්තෝ වින්තාමය වශයෙන් දක්ෂ වුණාට ඒක ජීවිතයට සම්බන්ධ කරගෙන නෑ. මම හිතනවා මම කල් වැඩියි කියනවා, නමුත් හුගදෙනෙක් දන්න දෙයක් - මේ නව විද්‍යාව කියල නව තාක්ෂණය කියල හොයාගත්ත මුළුව මනුස්ස ඉතිහාසය අවුරුදු දෙසීයක් කෑව. තාම තේරුම්ගනිමින් ඉන්නවා ඒක පස්සට යෑමක් කියල. හුගදෙනෙක් හිතන්නේ මේක ප්‍රගතියක්, ප්‍රගමනයක් කියල. නමුත් මේක පස්සට යෑමක්. මේකෙන් වුණේ අපි බාහිරාවර්තී වුණා. අපේ සංකල්පනා සේරම බාහිරයට හැරෙච්චා. හරවලා හිතුවා බොත්තමක් තද කළ පමණින් 'අත මීට කාසි පනම් හොඳ හැටි තියනව නම් මම හිටගෙන දිව්‍ය ලෝකේ මවන්නම්' කියල තමයි සින්දු කිව්වේ. මේ හදගත්ත දිව්‍ය ලෝකෙ තමන්ටම කටු වනයක්, කටු ගෙයක් බවට පත් වෙලා.

ඒ නිසා වාදයට හොඳටම ගැලපෙනවා මේ විද්‍යාව කියන වචනය. නමුත් අපවත් වෙච්ච ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේගේ කටේ රත්තරන් දන්න ඕනෑ - ඕකට කියන්න තියෙන්නේ අවිද්‍යාව කියල තමයි අපවත් වුණේ. ඔය විද්‍යාවට කියනවා නම් කියන්න තියෙන්නේ අවිද්‍යාව කියල. මොකද, ඒක වාද පථයට හරියට ගැලපෙනවා. නමුත් රෝග ලක්ෂණවලට වෙදකම් කරනවා මිසක්කා රෝගය අඳුනගත්තෙන් නෑ. අඳුනගත්ත නම් ඔය වගේ පුහු මත ඉදිරියට එන්නත් බෑ. ඒ නිසා ඉතුරු වෙන එකම ක්‍රමය තමයි ප්‍රත්‍යක්ෂයට ළං කරගැනීම. ප්‍රත්‍යක්ෂයට ළං කරගත්තොත් පමණක් අපිට පුළුවන්

මේක සත්‍යත්වය කරනවා කියල තමා වගයෙන්ම සාක්ෂාත් කරල, අතගාල බලන්න පුළුවන් ක්‍රමයක් එනවා. නමුත් හුඟදෙනෙකුට ඒ තරම් ඉවසීමක් සහ විවේකයක් නෑ. ඒ ඇත්තන්ට සමහර විට සුත්‍රයටවත් වෙලා නෑ. වින්තාමය ගැන කතා කරන්නවත් බෑ. ප්‍රත්‍යක්ෂය කොහොමත් බෑ. ඒක නිසා පෘථග්ඡන ලෝකෙ අඩුවක් කවදකවත් සිදු වෙන්නේ නෑ. ඒක හැමදම පිරිලා. මහ මුහුද වාගේ. දෝරෙ ගලනවා ඒ ගනි. නමුත් වීරවන්තයා මේ ගලන ප්‍රවාහය, හොඳ දිනාවට ගලන ප්‍රවාහය උඩහට, උඩු ගං බලා ජීනනකොට තමයි සුත්‍රයත් අවශ්‍යයි. වින්තාමය වගයෙන් අවදි භාවයත් අවශ්‍යයි. නමුත් ඒ මතුමත්තේ තියන මේ ප්‍රත්‍යක්ෂයට, හොඳට තිබුණොත් පමණක්, අපේ ශාස්තෘන් වහන්සේ සුපටිපන්න කෙනෙක්ද, සුගත - සුන්දර වූ ගමනක් ගිය කෙනෙක්ද, උන්වහන්සේ දේශනා කරන ධර්මය ස්වාක්ඛාතද, සාන්දෘෂ්ටිකද, මෙලොව වගයෙන් අත්දකින්න පුළුවන්ද, අකාලිකද, ඒ වගේ වගයෙන් ඥානවන්තයන් විසින් අගය කරන ලද්දක්ද කියල හොඳට දකගන්න පුළුවන්.

ඒ නිසා ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන් තොරව කවදවත් අපිට පුදු සඤ්ජානං මුඛුලොකකාති කියන මේ ගෙනාපු ජන්ම උරුලෑ ගතිය අරින්න බෑ. එතකොට මේකට හරස් වෙන, මේකට බාධා කරන තව ප්‍රායෝගික ප්‍රශ්න මතු වෙනවා මේ ඇත්තෝ හොඳටම දන්න. ඒ මොකද්ද, මේ අපි බොහෝ ශාස්තෘන් වහන්සේලාගේ මූණ බලන ගතියක් අපි ළඟ තියනවයි කියල දැනගන්න දැනගන්න අපිට නිකන් මූණට පැඟිරි මිරිකුවා වාගේ වෙහෙසකර ගතියක් එනවා. එකම ශාස්තෘන් වහන්සේත් එක්ක වැඩ කරනකොට නීරස ගතියක් එනවා. ඒකාකාරී ගතියක් එනවා. එපා කරවන ගතියක් එනවා. නමුත් මේ නීරස ගතිය, ඒකාකාරී ගතිය, කම්මැලි කරවන ගතිය, දුක්ඛ සත්‍යයේ මූණත බව අපි දන්නේ නෑ. ඒක තමයි දුක්ඛ සත්‍යය කියල අපි දන්නේ නෑ. අපි හිතනවා මේක අයිත් කරලා ශාස්තෘන් වහන්සේ කියන්නෙ ඇත්තද නැත්තද කියල බලන්න තියනවා නම් හොඳයි. මේක අයිත් කරල සත්‍යය අවබෝධ කරන්න තියනව නම් හොඳයි කියල අර ඒකාකාරී ගතිය නීරස ගති නැති කරන්න විවිධ විදිහට පද මාරු කරනවා. කරන්ඩ කරන්ඩ කරන්ඩ වෙන්නේ, අර පෘථග්ඡන

ගතියක් මතු වෙනවා. විවිධ ශාස්තෘන් වහන්සේලාගේ මූණ බලනවා කියන විවිධාකාර බවට, විවිධත්වයට යාම නිසා භාවෙනි බහුලීකරොති කියන එක බාධා වෙනවා.

ඒක නිසා යම් කිසි කෙනෙක් ආයාසයෙන් සුතමය වශයෙන්, වින්තාමය වශයෙන් කල්පනා කරලා කොහොමහරි හොඳ ශාස්තෘන් වහන්සේ නමක් තෝරාගත්තයි කියල හිතමු. තෝරගත්තට පස්සේ එතන ඉන්නවා කියන එක, ඒ වැඩේ දිගට කරනවායි කියන එක පුදුමාකාර වෙහෙසකර දෙයක්. හුඟදෙනෙක් හිතන්නේ ඒ වෙහෙස එන්නේ ශාස්තෘන් වහන්සේගේ දෝසෙ නිසා, උගැන්වීමේ දෝසෙ නිසා, එකට වැඩ කරන සබ්බන්තවාරීන් වහන්සේලාගේ දෝසෙ නිසා, ආණ්ඩුව හොඳ නැති නිසා, නැත්නම් ඍතු ගුණය හොඳ නැති නිසා කියල, බොහෝ විට කරන්නෙම බාහිරාවර්තී වෙන එකයි. මේ එකම දේ කරගෙන යනකොට මතු වෙන දුක්ඛ සත්‍යයේ ස්වභාවය දුක්ඛ සත්‍යයේ යථාර්ථය බව තේරුම්ගන්න නම් පුංචි සුරකමක් තිබිල බෑ. පුංචි වීරකමක් තිබිල නෑ. මහා ධීර ගතියක් තියෙන්න ඕනෑ.

මය සියල්ලගෙන්ම පිරිසිදු වුණත් මේ වෙහෙසකර ගතිය නම් මනුස්ස ආත්මය තියන තාක් කල්, පංචස්කන්ධය තියන තාක් කල් තියනවා. ඒක නැති කරන්න සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කළේ නෑ. සර්වඥයන් වහන්සේ දේශනා කළේ දුක්ඛං පරිඤ්ඤායාං. ඒක හාත්පසින්ම දැකගන්න, සම්පූර්ණයෙන්ම මූණට මූණ දල දැකගන්න කියලයි. පරිඤ්ඤායාං කරන්න බෑ, දුකේ පැතිකඩ මාරු කරනවා නම්, දුක එහාට මෙහාට හරවනවා නම්. කියන දේ එක විදිහට කරගෙන යන්න බැරි නම් කවදක්වත් දුක කෙළවර කරන්න, නැත්නම් දුකේ මුල මැද අග දැකගන්න බෑ. ඒක නිසා මේ පුටු සඤ්චාරානං මුඛුලොකකාති කියන එක, අපිට සෑහෙන දුරට තඩමාරු කරගන්න පුළුවන් වෙන්නේ, පළවෙනි දවසට සර්වඥයන් වහන්සේ කෙරෙහි අවෙකි ප්‍රසාදය පහළ වෙච්ච දවසේ. නොසැලෙන සද්ධාවක් පහළ වෙච්ච දවසේ. ඒ කියන්නේ සෝවාන් මාර්ගස්ථ ඵලස්ථ කෙනෙකුට ඇති වෙන්න පුළුවන්.

සුප්පබුද්ධකුට්ඨී කුෂ්ඨ රෝගියා බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ වගේ බණ කියනකොට ඒ ඇත්තා හිඟමනේ ඇවිල්ල, කට්ටිය වාඩි වෙලා ඉන්නකොට හිතුවා මෙතන දන්සැලක් වෙන්න ඇති කියල කෙළවර වාඩි වුණා. එතකොට සර්වඥයන් වහන්සේ බැලුවා, මේ කලින් ඇවිල්ල පත්කඩේ එලාගෙන ඉන්න එක්කෙනෙක්වත් බණ අහන්නේ නෑ. එක්කො බුදි. එහෙම නැත්නම් හිතහිතා ඉන්නවා මොනවාදෝ. අර දෑන් ඇවිල්ල වාඩි වෙච්ච අර හිඟන්නා මේ මොකද වෙන්තේ කියල අවදි මනසකින් ඉන්නවා. ඒ නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ මුලට ගෙනිච්චා බණ. ගෙනියල දන කතාවෙන් සීල කතාවෙන් සග්ග කතාවෙන් කාමාදීනව කියාගන අර මනුස්සයාගේ හිත අරගෙන අරගෙන අරගෙන අරගෙන ගියාට පස්සේ ඒ මනුස්සය අන්තිම හිඟන්නෙක් දිළින්දෙක් වශයෙන් ආවට මෙතනට, මෝඩයෙක් විදිහට ආවට මෙතනට, අදලිඤ පණ්ඩිත තත්ත්වයට යනකල්ම, සෝවාන් වෙනකල්ම බණ කිව්වා.

බණ කිව්වට පස්සේ ඒ මනුස්සයා කල්පනා කළා මෙතන ඉන්නේ ඔක්කොම ප්‍රභවරු, ඒ කියන්නේ බැඳගත්ත බුද්ධාගමිකාරයෝ. ඉතින් ඒක නිසා මම ඉස්සරහට ගියොත් හොඳ නෑ. මම මේ කුෂ්ට රෝගියා, මේ හිඟමනේ ආපු මිනිහයි කියල ඔක්කොම සෙනග යන්න ඇරලා ඉවර වෙලා සර්වඥයන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ල කිව්වා, අනේ ස්වාමීන් වහන්ස, බණ ටික නම් හරි වටිනවා. මට මේ අන්ධකාරේ ඉන්නකොට එළියක් දුන්නා වාගේ, කැලේ ඉන්න කෙනෙකුට අත දිගඇරලා පාර පෙන්නුවා වාගේ අනේ ස්වාමීන් වහන්ස, මම ඔබවහන්සේ පණ තියනකල් සරණ යනවා කියල වැඳ වැටුණා.

මිනිහා යන්න ඇරලා ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයා - මේවා ඉතින් සංග්‍රහ කතා - ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයා දැක්කලු මේ හිඟන්නා බුදු හාමුදුරුවෝ ළඟට ඇවිල්ල සප්ත ආර්ය ධනයෙන් පිරිච්ච, ආර්ය ධන ආභ්‍ය පුද්ගලයෙක් බවට පත් වුණ බව. ලෝකේ මෝඩයා මෝඩයා කියපු අපණ්ඩිතයා බුදු හාමුදුරුවන්ගෙ වචනයෙන් පණ්ඩිත ස්වරූපයට පත් වුණා කියල දනගෙන, ඉදිරියේ පෙනී ඉඳල කිව්වලු. උඹේ ඔය කුෂ්ට රෝගෙයි

ඔය නියත දිළිඳුකමයි සේරම නැති කරන්න මට සාර්ථකල ප්‍රාතිහාර්ය නියතව. ඔය බුදුන් බුදුන් නොවෙයි කියාපත්. ඔය ධර්මය ධර්මය නොවෙයි කියාපත්. ඔය සංඝයා සංඝයා නොවෙයි කියල කිව්ව නම්, ඒ ටික උඹට කියන්න පුළුවන් නම් මම දෙනවා. දැන් කාලෙ ඔය ලක්ස්ප්‍රේ දීල, මෝටර් සයිකල් දීල හරවන කට්ටිය ඉන්නේ. එද කරල නියතවා ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයාත් ඒ සෙල්ලම. ඒ අලුත් කට්ටියගේ පාඩම් නොමෙයි, අපේ සාසනේ පාඩම් තමයි. දැන් මේ සුප්‍රබුද්ධ කුට්ටි හිටියේ බුදු හාමුදුරුවන් පිළිබඳ පුදුමාකාර සද්ධාවකින්. අන්තිම හිඟන්නා. කාටත් මැණිකේ, නිලමේ, අප්පුහාමි කියල ඉල්ලන එකා. ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයා ඇවිල්ල මේ අපබුන්සයක් කතා කරනකොට මු කෙළින්ම මුණ දිහා බලලා, තමුසේ කවුද කියල ඇහුවා. එතකොට කිව්වා මම ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයා කියල. තමුසේ නොමෙයි මේ මුළු තිස්තුන්තලයේ කවුරු මොනවා කෙරුවක්වත්, මම කවදකවත් මීට පස්සේ සර්වඥයන් වහන්සේ, සර්වඥයන් වහන්සේ නොමෙයි කියන්නේ නෑ. මට ඒක හොඳටෝම ප්‍රත්‍යක්ෂයි. ඒ වගේම ධර්මය ධර්මය නොවෙයි කියල කියන්නේ නෑ. සංඝයා සංඝයා නොවෙයි කියන්න බෑ කියල පුදුම තෙදකින් ශක්‍ර දෙවියන්ට සාප කරලා නියතවා.

ශක්‍ර දෙවියෝ ඒ ගමන්ම සර්වඥයන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලා කියලා නියතවා, ස්වාමීන් වහන්ස, මම මේ මනුස්සයා පරීක්ෂා කරන්න මෙහෙම කිව්වා. මේ මනුස්සයාගේ ඇති වෙලා නියත වෙනස කොච්චරද කියනවා නම්, මේ මං වගේ තෙදවත් කෙනෙකුට මේ හිඟන්න පුදුම විදිහට තෙදකින් කතා කළේ කියල. එතකොට තමයි සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරලා තියෙන්නේ ඕකා එතකොට හිඟන්න, යනකොට සප්ත ආර්ය ධනයෙන් පිරිවිචි කෙනෙක්. එතකොට මෝඩයා. යනකොට පණ්ඩිතයෙක්. හොල්ලන්ත බැයි කියල. සර්වඥයන් වහන්සේ සර්වඥයි කියන එක දැනගන්න තරමටම වෙනසක් ඇති වෙන්න නම්, තමන් සර්වඥතා ඥානයෙන් ටිකක් රස බලන්න ඕනෑ. අල්ලපු ගෙදරට තිබුණට, උප්පැන්න සහතිකේ තිබුනට, නැත්නම් වෙන තර්කට අහු වුණාට මොනම ක්‍රමයකින්වත් විශ්වාස කරන්න නම් එපා. ඒ නිසා බාහිරේ

කවුරුහරි ඉඳල සර්වඥයි කිව්වත්, නැත්නම් සර්වඥයන් වහන්සේගේ අතීසාර ගෝලයෙක් කියල කිව්වත් තඹේකට ගණන්ගන්න වටින්නේ නෑ. ඒ කියන්නේ තමන්ට ගුණ විශේෂයක් වෙච්චි දවසේ කාටවත් ඔප්පු කරන්න දෙයක් නෑ. ඒක තේරෙනවා.

ඒක නිසා ඒ සුප්‍රබුද්ධි කුට්ඨි කතාවෙන් ඒක සංග්‍රහ කතාවක් වශයෙන් පස්සේ විස්තර කරනවා සර්වඥයන් වහන්සේ දකින්නේ කොහොමද ධර්මය දැකීමෙන් කියලා. වෙන මොන ක්‍රමයෙන්වත්, අසුමභ ව්‍යංජන, දෙතිසක් මහා පුරුෂ ලක්ෂණ, සේරම දැක්කත් ඒක බාහිරයි. බාහිරේ දකින සර්වඥයන් වහන්සේගෙන් වැඩක් නෑ. ඒකට නෙමෙයි සර්වඥයන් වහන්සේ ලෝකේ පහළ වුණේ, අප තුළ අරහං ආදී ගුණ ටිකෙන් ටිකෙන් ටිකෙන් ටිකෙන් දියුණු කරගන්න නම්, අපි ඉස්සෙල්ලාම ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ හැකි, දැකගත හැකි, දැනගත හැකි යමකින් පටන්ගන්න ඕනෑ. අපිට කියල පාදමක් තියෙන්න ඕනෑ. ඒ නිසයි ඉස්සෙල්ලාම එන ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක බලලා, ඒකෙ තියන පඨවි ධාතුව පඨවි ධාතුව වශයෙන් අත්දකිනවා. ආපෝ ධාතුව ආපෝ ධාතුව වශයෙන් අත්දකිනවා. තේජෝ ධාතුව තේජෝ ධාතුව වශයෙන් අත්දකිනවා. වායෝ ධාතුව වායෝ ධාතුව වශයෙන් අත්දකිනවා.

වෙන මොකද්ද කියන්නේ? තද ගතිය, උණුසුම් ගතිය, සිසිල් ගතිය, කම්පන ගතිය, වලන ගතිය දැක්ක නම්, බුදුන් දැක්ක තමයි. ඒ එන අවෙකඛ ප්‍රසාදය, ඒ එන විශ්වාසය ඕනෑම කෙනෙකුට ගන්න පුළුවන්. ඒකට වෙන සුදුසුකම් නෑ. නමුත් මේ බණ කියන්නේ මොකටෙයි? අන්න ඒ එක චිත්තක්ෂණයක ඇති කරගත්ත තද ගතිය, උණුසුම් ගතිය, සිසිල් ගතිය, කම්පන ගතිය ආදී ඒ විවිධාකාර ස්වභාවික ලක්ෂණ ඊගාව චිත්තක්ෂණයට අඛණ්ඩව ගෙන යන්නයි. ඒ මොකද, එක චිත්තක්ෂණයක ඇති වෙච්ච ඒ ප්‍රත්‍යක්ෂය, ඊගාව චිත්තක්ෂණයට යනකොටම ගැමීම කියන එක එන්න පටන්ගන්නවා. ජවය කියන එක එන්න පටන්ගන්නවා. එක චිත්තක්ෂණයක ජවය නෑ. ගැමීම නෑ. නමුත් එක චිත්තක්ෂණයක භව්‍ය භාවය තියනවා හැකියාව, කුසලතාව තියනවාද කියල දැනගන්න.

ඉතින් ඒක නිසා අපි භාවනා කරනකොට අපිට භාවනාවේදී යමක් ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ හැකි නම්, කවුරුත් කිව්වට නෙමෙයි, තර්කයට නෙමෙයි, ඇහුවට නෙමෙයි. අඩියක් තියනකොට අඩිය තැබීමේදී මොකක්ද අත්දකින්නේ? හුස්මක් ගන්නකොට හුස්මේ මොකද්ද අත්දකින්නේ? කෑමක් කනකොට මොකද්ද අත්දකින්නේ? රූපයක් බලනකොට මොනවද අත්දකින්නේ? ඒක සුත්‍රයක් නෙමෙයි. තර්කයක් නෙමෙයි. පිටකයේ තිබුණ නිසා නෙමෙයි. බුදුහාමුදුරුවෝ කියපු නිසා නෙමෙයි. මේක තමයි ඉස්ඉස්සෙල්ලාම අපිට පරීක්ෂා කළ හැකි සත්‍යයකට මූණ දෙන අවස්ථාව. ඊට පස්සේ ඒකෙ ජවය තුළින් අපි වායෝ ධාතුවේ තියන ප්‍රමිතන හකුළන ගතිය, දරන ගතිය, සලන ගතිය දැක්කයි කියල හිතමු. හොඳට දිගින් දිගට බලාගෙන යනකොට ඒ සලන දරන ගති තියෙන්නේ ගොරෝසු පඨවි ස්වරූපයකද, නැත්නම් නිකන්ම නිකන් ද්‍රව ස්වරූපයකද, උණුසුමේ සිසිලසේද කියල අනිකුත් ධාතු ලකුණු ජේනවා.

මේවා බලාගත බලාගත යනකොට අන්තිමට වෙන්නේ මේ හතරදෙනා හතර ඉරියව්වේම එක සමානව ඉන්නවා. හැබැයි ඉස්සර වෙන්නේ එක්කෙනයි. ඉස්සර වෙන එක්කෙනාගෙන් පටන් අරගෙන දිගට යන ක්‍රමය තමයි දන්නා තැන සිට නොදන්නා තැනට යනවයි කියල කියන්නේ. යථාපාකටං විපසසනාගිනිවෙසො කියන්නේ යමක් ප්‍රකටද, තේරෙනවාද, එතනින් පටන් අරගෙන ඒකම පිරිසිඳිනකොට එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ එන්ඩ යනකොට අන්තිමට ඉතින් හතරමහා ධාතූන් මේ භාවනා කරන මගෙන් ඔය ඉස්සරහ ඉන්න කෙනාගෙන් දූනගත්තත් නොදූනගත්තත් ඕක ඔව්වරමයි. මම භාවනා කරන්න කලින් අතීතෙන් ඔව්වරමයි කියල හොඳටම පැහැදිලි වෙනකොට මේක තේරුම්ගත්තා වූ භාවනා කරන මනසක තියන වෙනස, ඒකත් ගෙනාපු නැති එකක් නෙමෙයි. ගෙනාපු එකම තමයි. ඒක හැඩ ගැහෙනහැටි තේරෙනකොට තේරෙන්න පටන්ගන්නවා හුස්ම ඇතුල් වෙනකොට ඇතුල් වෙනවා කියල දූනගන්න දැනීම, පිට වෙනකොට පිට වෙනවා කියල දූනගැනීමෙන් වෙනස්. එකම තැනම වෙන්න ඇති හැප්පෙනවා දූනෙන්නේ. නමුත් ඇතුල් වෙන වෙලාවේ කවදවත් පිට

වීමක් වෙන්වේ නැ. පිට වෙන වෙලාවේදී ඇතුළේ වීමක් වෙන්වේ නැ.

මෙන්න මේ දෙක වෙන් කොට දැනගැනීමේ ඥානය තමයි විඤ්ඤාණය කියලා කියන්නේ, වෙන්කොට දැනගන්නා ඥානය. ඕක පිරිසිදු කරන්න කරන්න කරන්න කරන්න, හොඳට පිහියක් මුවක් තියන්නා වගේ හොඳට කැපුම හිටිනවා. එතකොට මේ හුස්මකින් පටන් අරගෙන, වමෙන් දකුණෙන් පටන් අරගෙන දිගට මේක කරගෙන කරගෙන යන්න යන්න යන්න, අපිට අර කලින් හදගන්න පදනම, මුණට මුණ දල බලන ගතිය දිගින් දිගට දිගින් දිගට යනකොට මේකෙ ජවය වැඩි වෙනකොට, ඒකට කියනවා අපි අඛණ්ඩ සතිය කියලා. වෙපුල්ල සතිය කියලා. සුපතිට්ඨිත සතිය කියලා. දිගට බලාගෙන යනකොට අපේ හිත බාහිරයට දුවන ගති, තණ්හා මාන වලට දුවන ගති වෙනුවට, ඇස් පනාපිට තියන දේ දකින විපස්සනා කරනවයි කියන එක සිද්ද වෙන්න පටන් අරගන්නට පස්සේ ඒ දිගට යනකොට යනකොට තමයි තමන්ට ඉස්සෙල්ලාම වගේ වර්තමාන මොහොතේ මම කියන්නේ කවුද? වර්තමාන මොහොතේ ආත්ම දිට්ඨිය කියන්නේ මොකද්ද? ආත්මය කියලා ගන්න තියෙන්නේ නාම රූප දෙක තමයි. ඒක හොඳට ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙනකොට, ඒ පුද්ගලයා ඒක තුළ බැහැරගෙන යෑමේදී තමයි, මේ වර්තමාන මොහොතේ මේක සත්‍ය නම්, ඉස්සර මොහොතේ තිබුණු සර්වබලධාරී කෙනෙක් කරපු බලපෑමක්ද මේක? මොකද්ද? අහේතුකව ආපු එකක්ද? විෂම හේතුකව ආපු එකක්ද කියලා හොඳට බැලෙන එක, බලන එක, අනිවාර්යයෙන්ම සිද්ධ වෙනවා.

එතකොට තේරෙනවා ඒකට හේතු වෙලා තියෙන්නේ නාම රූප දෙකමයි. ඒත් පරීක්ෂා කරලා බලන්න පුළුවන් දෙයක්. කිසි සේත්ම ගුප්ත දෙයක් මේකෙ නැ. මදයක් කියලා දෙයක් නැ. ඒ වගේම අරටුවක් කියලා දෙයක් නැ. ද්‍රවයක් කියලා තැනක් නැ. හැම දේම නාමරූප ධර්ම කිව්වට පස්සේ තමයි ඉස්සෙල්ලාම ඒ පුද්ගලයාට, අපි අර මුලින්ම කිව්වා වගේ පුටු කිලෙසෙ ජනෙනතීති කිව්වා වගේ, පුටු අවිභතසකකායදිට්ඨිකානි කියන විදිහට වගේ, පළවෙනි වතාවට

චුල්ල සෝතාපන්න තත්ත්වයට, සංසාරය පිළිබඳව පදනමක් නැති බව තේරෙන පළවෙනි වෙලාව. ආන්ත ඔය තත්ත්වය දිගට පවත්වාගෙන ගියොත් විතරක් සම්මර්ශන ඥාන ආදී කංඛාවිතරණය, සැක දුරු වීම ලාවට සිදු වෙන නිසා පටන්ගන්නවා. හැබැයි මේ අවබෝධ කරන අරමුණට මූණ දල, ඇත්ත ඇත්ත වශයෙන් දකින විත්තක්ෂණය දවසේ බලනකොට ඉතාම ඩිංගිත්තයි. බොහෝ වෙලාවට අපි හැගුම් මුදුහැරලා සාමාන්‍ය ප්‍රමාදයට වැටිලා ගත කරනවා. නමුත් අප්‍රමාදය ඇති කරපු අර පුංචි තිත ටික ටික ටික ටික දියුණු වේගන දියුණු වේගන යනවා නම්, අපිට තේරෙනවා අපි අර සැක නැති මොහොත, සැක සහිත මොහොත කෙළකෝටි ගානකින් වහල දනවා. ඉතින් ආය අර සැක නැති හිත දුර්වල වෙනව. ආයෙන් භාවනා කරනවා. ඔන්න ඔහොම කරගෙන යනකොට තේරෙනව මේක හෝද හෝද මඬේ දුම්ලේලක්.

ඒක නිසා මේ සැක නැති හිත අපිට ප්‍රත්‍යක්ෂ වශයෙන් ගණන්ගන්න පුළුවන් නම්, මතු කරගන්න පුළුවන් නම්, හොඳම දේ තමයි, සැක සහිත හිත අඩු කරන එකක් සැක රහිත හිත වැඩි කිරීමත් සඳහා නිතිපතා භාවනා කරන්න වෙනව. එතකොට තමයි අපි විපස්සනාවට බැස්සෙයි කියලා කියන්නේ. එතනදී තමයි විපස්සනාවට ප්‍රවේශයක් සිදු වෙන්නේ. ඒ ප්‍රවේශය සිදු වෙන්නේ කාටවත් බයේවත් කියා පාන්නවක්වත් අනුන්ට උගන්වන්නවක්වත් මොනම දේකටවක්වත් නෙමෙයි. සංසාරේ කවදවත් නැති විදිහට මේ ජේන්ත තියන දේ ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගැනීමේ ශක්තිය දැන් මට තියනවා, පුළුවන්, කළ යුතුයි, මේක මා තුළයි තියෙන්නේ, මේක කාගේවත් ශුභාශිංෂණ තුළ නෑ, කවුරුත් මට සුභ පැතු වට මේක වෙන්නේ නෑ කියලා විපස්සනාවට බැසගත්තට පස්සේ ඒකෙ ඒකෙන්ම ජව කැවෙන තත්ත්වයකට එනවා. ඒ ජව කැවෙන තත්ත්වයට ආවට පස්සේ හේතු සහිතව, නාමය නාමයේ හේතු, රූපය, රූපයේ හේතු වශයෙන් දෘශ්‍යන්තා ශක්තිය දිගට ගෙනියලා සම්පූර්ණ වෙනකොට ඇති වෙන ඇති වෙන තාක් සියලු සංස්කාර කෙරෙහි හේතු සහිතව කාරණා වැටහෙනවා. මේකට තමයි පච්චය පරිග්ගහ ඥානය කියලා කියන්නේ.

එතන තියනවා වාදෙසු නේෂ්ඨී කියල, ඒ කියන්නේ කිසිම වාදෙකට පැටලෙන්නෙත් නෑ හේතු සහිතව කාරණා වැටහෙන නිසා. කිසි දේකට පුරෝකච්ඡා, පූර්වකථන කරන්නෙත් නෑ. හොඳ හෝ නරක මොනවත් කරන්න යන්නෙත් නෑ. සාධාරණය ඉෂ්ට කරන්න යන්නෙත් නෑ. ඇති දේට මූණ දෙන ඒ සංඛාර උපෙක්ඛාවෙන් පස්සේ තමයි, පළවෙනි වශයෙන් සක්කාය දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බත පරාමාස කියන ධර්ම, විශේෂයෙන්ම සක්කාය දිට්ඨිය කඩාගත්තට පස්සේ තමයි ලාවට සර්වඥයන් වහන්සේ පෙනෙන්නේ. ඒ අර ධර්මය දැකීම තුළින්. ඉතින් ඒ ධර්මය දකින වැඩ පිළිවෙළ නම්, ඉස්සෙල්ලාම නාම රූප වශයෙන් කඩාගෙන පව්වය පරිග්ගහ වශයෙන් ගිහිල්ල විපස්සනාවට බැහැගෙන, ඊට පස්සේ සර්වඥයන් වහන්සේ දකින මොහොතක් එනව නේ ඒ මාර්ග ඥානයේදී.

ඒ දෙක අතර තමයි ජීවිතයේ, නැත්නම් සංසාරේ විචිත්‍රතම කාල පරිච්ඡේදය. ඒ මොකද හේතුව? දුකට ඉතාමත්ම මූණට මූණ දල මූණ දෙන වෙලාව. ඉතින් මේක නිසා සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරල තියනවා දුක නම් මහණෙනි, කොහොම කෙරුවත් දුකම තමයි. නමුත් අවබෝධ කරගත යුත්තේ දුකයි. මේ දුක අවබෝධ කිරීම තරම් මිහිරියාවක් මුළු මනුස්ස මනසේම කවදවත් නෑ. ඒකට මූණ නොදීම තුළ තමයි අපි අනිත් ශාස්තෘවරු හොයහොයා ලේසි ක්‍රමවලට යන්නේ. මේකට මූණ දෙන්න ගියාට පස්සේ තමන් තුළම ශාස්තෘන් වහන්සේ පහළ වෙනව. තමන් තුළම ධර්මය පහළ වෙනව. එතකොට බුදුහාමුදුරුවෝ කියල කියන්නේ සර්වඥ බව, ධර්මය කියල කියන්නේ ස්වාක්ඛාත බව, සංඝයා කියල කියන්නේ සුපටිපන්න බව, තමන් තුළ තියන සීලය පිළිබඳව අවෙක්ඛ ප්‍රසාදය නොසැලෙන දෙයක් බව තේරුම් ගන්නකොට ගන්නකොට, ඒ පුද්ගලයා මීට පස්සේ නම්, අර සුප්‍රබුද්ධි කුට්ඨි වගේ මොන ජාති දුන්නත් සර්වඥයන් වහන්සේ සර්වඥයන් නොවෙයි කියන්න ධර්මය ධර්මය නොවෙයි කියන්න සංඝයා සංඝයා නෙමෙයි කියන්න යන්නේ නෑ.

ඉන් මෙපිට තියාගෙන, ගොඩ ඉඳගෙන තමනුත් ඒක ප්‍රත්‍යක්ෂ කරන්නේ නැතුව, අනික් ඇත්තන්ට මේක හේත්තු කරන්න හදන

ගතිය, නැත්නම් හරවන්න හදන ගතිය, නැත්නම් හරවන්න ඉඩ නොදෙන ගතිය, ඒක බුද්ධාගමේ විදිහට බලනකොට කිසිම පදනමක් සහිත දෙයක් නෙමෙයි. ඒ නිසා අපි ඉස්සෙල්ලාම කරන්න තියෙන්නේ අපි බුදුන් දකින්න ඕනෑ. බුදුන් දැකලා තව කෙනෙකුට කැමති නම්, මේ ගමනේ තියන දුෂ්කරතාව තේරුම් කරලා දෙන්න පුළුවන්. නමුත් මේ පිරිස දැනටමත් වැඩේ යෙදිල ඉන්නේ. ඒ නිසා ඒක පිළිබඳ විශ්වාසයක් ඇති කරගන්න. දිගට ගියොත් පුද්ගලාකාර වෙන කිසි ශිල්පයක පෙන්වන්නේ නැති, වෙන කිසි කුසලතාවක නිපුණතාවක පෙන්වන්නේ නැති මේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව තේරුම්ගැනීමේ වැඩ පිළිවෙළට ගියාට පස්සේ ඒ මනුස්සයා ජීවත් වෙන්න පටන්ගන්නවා. එතකල්ම කරනවා කියන එක මම නම් කියන්නේ කොහොමට කෙරුවක්වත් කඹුරනවයි කියල.

ඒ කැඹිරිල්ල පැත්තක තියල ජීවත් වෙන්න පටන් අරගන්නේ තමන් තුළින් බුදුන් දැකපු දවසේ. ධර්මය දැකපු දවසේ. හැබැයි මන්දෝත්සාහී වෙන්න නරකයි අපි දැක්කේ නැති නිසා අපිට අමාරුයි කියල. නමුත් දැක්කේ නැත්නම්, ලාවටවත් දැක්කේ නැත්නම් මෙතන ඉඳගෙන ඉන්න ඕනෑකමක් නෑ. අනන්ත අප්‍රමාණ ව්‍යාපාර ලෝකේ තියනවා. මේ අපි කරගෙන යන්නෙ යම් ප්‍රමාණයකට දැකපු නිසා. නමුත් අපි මේ දකින පැත්තට ආශිංෂණය කරනවාද? නොදකින පැත්තට ආශිංෂණය කරනවාද කියල බැලුවොත් ඒක බුදුරජාණන් වහන්සේට හිනා යන වැඩක්. ඒ නිසා අපේ සත්‍ය පැත්ත කුළුගන්නවාගෙන, අසත්‍ය දුර්වල පැත්ත පැත්තකට කරගෙන ඉදිරියට යන්නයි අපි මේ පුටු සඝාරානං මුඛලොකකාති කියන ලෝකේ පුරාම පැතිරිව්ව ගතිය සාකච්ඡා කරන්නේ. එහෙම නැතුව අනුන්ට දෙස් කියන්නවත් අපේ තියන වැරදි වලට දඬුවම් දිගන්නවත් නෙමෙයි. නමුත් අපි හරි පාරේ ඉන්නේ. මේවා දැනගන්න දැනගන්න, ධර්මයේ තියන ගැඹුර, සන්නිවේදනයේ තියන ගැඹුර, භාෂාවේ තියන පටලැවිල්ල තේරුම් අරගන්නව. බාහිර සම්බන්ධකම් කියාදීම් ඕනෑ නෑ. වර්තමාන මොහොතේ මූල කර්මස්ථානයත් එක්ක මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව දිගේ යනකොට වෙන්නෙම අර ප්‍රත්‍යක්ෂය වැඩි වෙනවා.

ඉතින් ඒ ප්‍රත්‍යක්ෂය වැඩි කරගන්නා පැත්තට කලින් ධර්ම කොට්ඨාශත් අද කරපු ධර්ම කොට්ඨාශත් ඒකාන්තයෙන් හේතු වාසනා වේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් නතර කිරීමට බලාපොරොත්තු වෙනව. සියලුදෙනාටම බලාපොරොත්තු වෙන්නා වූ උපශාන්ත භාවය මේ සූත්‍ර ආශ්‍රයෙන් මේ ජීවිතේම සාක්ෂාත් කරගන්න ලැබේවා කියල ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

23 | තමන්ගේ ප්‍රතිපදාව ගැන විශ්වාසය තබමු

නමො තසු භගවතො අරහතො සමමා සමුදාසු

වීතගෙධො අමච්ඡරී න උසෙසු චදනෙ මුනි,
න සමෙසු න ඔමෙසු කසං නෙති අකපියොති'ති.

ගෞරවනීය යෝගාවචර මහා සංඝ රත්නයෙන් අවසරයි. අනිකුත් උපාසක මහත්වරුන් සම්බන්ධ කරගෙන සතියේ ධර්ම දේශනාවේ කාලයටයි අපි පැමිණිලා තියෙන්නේ. අපි මේ තාක් කල් දිගට පවත්වාගෙන ආපු ධර්ම දේශනා මාලාවේ තවත් අංකයක් විදිහට, මුලින් තියාගත්ත පුරාහෙද සූත්‍රයම ඉදිරිපත් කරගෙන තවත් ධර්ම දේශනාවක් ආරම්භ කිරීමටයි බලාපොරොත්තු වෙන්නේ.

මේක ඒ අනුව බලනකොට අපි පුරාහෙද සූත්‍රය අනුව පවත්වන විසිතුන්වෙනි ධර්ම දේශනාව බවට පත් වෙනවා. ඒ වාගේම පුරාහෙද සූත්‍රයේ තියන ගාථා දහතරෙන් දහතුන්වෙනි ගාථාව බවට පත් වෙනවා. අපි මාතෘකා වශයෙන් ඒක තියාගෙන දේශනා කළාට, පුරාහෙද සූත්‍රයේ පුරාවෘත්තය කොහොමද මෙතනට ආවේ කියන එක මේ ධර්ම කොට්ඨාශ අවබෝධ කිරීමේදී උදව් උපකාර වෙන්නත් ඉඩ තියනවා. නමුත් ඒක නැති ඇත්තන්ට මේ පැය බණ අහල වැඩක් නෑ කියන මට්ටමට නොඒම පිණිස, අලුතෙන් ආපු කෙනෙකුටත් ගත හැකි කරුණු හැකි තාක් එකතු කිරීම තමයි බලාපොරොත්තු වෙන්නේ ධර්ම දේශනාවේදී.

ඒ නිසා පුරාහෙද සූත්‍රයේ නිදනයත් ඒ සූත්‍රය මේ තාක් කල් විකාශනය වෙලා ගිය ආකාරයත් අපි කෙටියෙන් මතක් කරගත්තොත් - ඒකෙදි සෘජු කෙටි ප්‍රශ්නයක් අහන්නේ නිර්මිත සර්වඥයන් වහන්සේ නමක් විසින්, ගෞතම සර්වඥයන් වහන්සේගෙන්. කථංදසීසී කථං සීලො උපසනොති වුවවිති. කුමන ආකාරයේ සීලයක් ඇත්තා වූ, කුමන ආකාරයක දර්ශනයක් ඇත්තා වූ කෙනාටද, ඔබවහන්සේ ශ්‍රී මුඛ දේශනාවක් වශයෙන් උපශාන්ත කියන උපාධිය, දක්ෂකම දෙන්න කැමති කියන එකයි. කථංදසීසී කථං සීලො උපසනොති වුවවිති. ඒකට ගෞතම සර්වඥයන් වහන්සේ දෙන සෘජු උත්තරය තමයි විතතෂෙඝා පුරා හෙද. මරණයට කලින් සියලුම තණ්හාවල් දුරු කරපු එක්කෙනාට තමයි උපශාන්ත යයි සඳහන් කරන්නේ. ඒ පදය තව දුරටත් විස්තර කිරීම සඳහායි, ඒ එක දෙක ගාථාවලින් කෙරෙන මේ ප්‍රධාන සාකච්ඡාව ගාථා දහතරකට විහිදිලා එක එක එක එක පවත්වගත යන්නේ.

ඒක නිසා අපි අද ඉන්නේ මේ ජීවිතයේදීම මරණයට කලින් තෘෂ්ණාව දුරු කළ යුතුයි, දුරු කළ හැකියි, අපි මේ ඒකයි කරගත යන්නේ කියන මූලික පිළිගැනීම් මත. ඒක සමහර විටක මේ ජීවිතයේම කෙලෙස් දුරු කළ යුතුයි. දුරු කළ හැකියි, අපි ඒකට බැහැරගත ඉන්නවා කියන එකත් සාමාන්‍ය ධර්ම දේශනාවක නම් ගොඩක් විස්තර කළ යුත්තක්. නමුත් මෙතන ඉන්න පිරිසට ඒ ප්‍රශ්න තුන එව්වර බලපාන්නේ නෑ. ඒ මොකද මේ ඇත්තෝ තමා වශයෙන් මේක තනියම කල්පනා කරපු පිරිසක්. එක තමයි තණ්හාව දුරු කරනවා නම්, උපශාන්ත භාවයට පත් වෙනවා නම්, ඒක මේ ජීවිතයේදීම කළ යුත්තක්. පෙර තණ්හාව තිබුණට ඒක දුරු කිරීම මේ ජීවිතේම කළ යුත්තක්. කෙරෙනව නම් කෙරෙන්නේ දැන්, නැත්නම් කවදක්වත් නෑ. දෙක තමයි, කළ හැක්කක් කියන එක. කරන්න පුළුවන්. අපි වගේම කෙලෙස්හරිත නීවරණ ධර්ම සහිත කෙනෙකුට තෘෂ්ණාව මුල් කරගත්ත කෙලෙස් සමූහය සම්පූර්ණයෙන්ම දුරු කළ හැකිද කියන එක. හැක්කක් කියන එක මත තමයි ථෙරවාද බුද්ධ සාසනේ අනිකුත් තැන්වලට වැඩිය වෙනස්ව කැපී පෙන්වේ. මේ ජීවිතයේදීම කළ හැක්කක්. ඒ සඳහා අහලා, හැකියාව අරගෙන, පැත්තකට වෙලා ඉන්න පිරිසකුත් ඉන්නවා. නමුත් සමහර ඇත්තෝ

ඒකට බැහැල වැඩ කරනවා. කළ හැකි බව කියල පැත්තකට වෙලා ඉන්නේ නෑ. බැහැල වැඩ කරනවා. තුන්වෙනි කාරණය තමයි ඒක.

ඉතින් ධර්ම දේශනාවකට මේ වගේ තැනකට එකතු වෙන්නේ, මේ පිරිස සුළු වුණත්, අන්න අර විදිහට කළ හැකි, “මම කරමි” කියන කුසලච්ඡන්දය ඇති වෙච්ච ඇත්තෝ. ඒ කුසලච්ඡන්දය ඇති විමම තමයි ජීවිතේ විශාලම පෙරළිය. නැත්නම් සාමාන්‍ය වචනයෙන් කියනවා නම්, හැබෑ වෙනස එතන තමයි සිද්ධ වෙන්නේ. ඉතින් මේ සෑම කෙනෙක්ම තමා වශයෙන් ඒ මූලික කුසලච්ඡන්දය තව කෙනෙක්ගේ උපකාරයෙන් තොරව පහළ කරගත්ත පිරිස්. තනිතනිව පහළ කරගත්ත පිරිස්. ඒ ඇත්තෝ ලෝකේ හැම තැනම සත්‍යය සොයාගත යනකොට, මේ වගේ එක වචනයක් යටට සමහර විටක අර හිඟන්නෝ අම්බලමකට එකතු වෙනව වගේ එකතු වෙනව.

මෙහෙම එකතු වුණාට පස්සේ ඒ පිරිසගේ වැඩපිළිවෙළ සමගිය තුළින් තපස සුබයක් බවට පත් වෙනවා. ඒ සුබය බවට පත් කරන්නේ මොකද? මේ ජීවිතයේ නිවන් දකින්න ඒක තිබිය යුත්තක්. ඒක කළ හැක්කක්. මම මේක කරන්නෙමි කියන මූලික කුසලච්ඡන්දය කියන විජ්ජවය ඇති කරගත්තට, ඒක සාක්ෂාත් කිරීමේදී විවිධාකාර බාධක දුෂ්කරතා ඇති වෙනවා. ආන්න ඒ දුෂ්කරතාවලින් වෙහෙස අඩු කරගැනීමටයි ඒ ශික්ෂා ධර්ම, කල්‍යාණ මිත්‍රයන්ගේ ඇසුර, ධර්ම දේශනා, ධර්ම ශ්‍රවණ, භාවනා මධ්‍යස්ථාන ඇසුරු කිරීම් ආදී අනිකුත් සප්පාය කරුණු සැප පහසුකම් හැකි තාක් දුරට සලසල දෙන්නෙ. ඒකෙන් ලොකු වටිනාකමක් තියනවා. මූලිකවම ඒ කුසලච්ඡන්දය පහළ කිරීම තමයි ඒ හැබෑ වෙනස. නමුත් ඒ හැබෑ වෙනස සාක්ෂාත් කිරීමේදී අනිකුත් සෑම අනුකූලා කාරණාවක්ම මේකට බලපානවා. මේකෙ ගමන් පටය වෙනස් කරනවා. මේකෙ රස සංකලන වෙනස් කරනවා. ඉතින් ඒක නිසා නිතරෝම ඒකට යෙදී ගත කරන්න ඕනෑ. ඒක නිසා පළවෙනි දෙවෙනි ගාථාවල මාර්ගය පෙන පාදලා දීල, මේ ගාථාවල් වෙනකොට, එහෙම ගමන් කරන ඇත්තන්ට තියන දුෂ්කරතා මූලධර්මමය වශයෙන් හෝ නැත්නම් ඒවා ගැලවීමට ඇති ක්‍රියා මාර්ග සර්වඥයන් වහන්සේ මහා කරුණාවෙන් මහා ප්‍රඥවෙන් පෙන්වනවා.

අපි ගිය පාර මතක් කරගත්තේ යෙන නං වර්ෂ පුටුප්පනා අපො සමණබ්‍රාහ්මණා, තං තස්ස අපුරෙකඛතා තස්මා වාදෙසු නේජතී. ඒ කියන්නේ මේ ගමන යනකොට අනිකුත් පාඨගල්පනයන් දැන් තමනුත් එක්කො ටිකක් කෙලෙස් අයින් කරලා, නැත්නම් කෙලෙස් අයින් කරල නෑ. තාම කෙලෙස් අයින් කරන්න තියන උවමනාව තියනවා. ඊට අමතරව විශාල වශයෙන් ලෝකේ ජීවත් වෙන්නේ මේ ජීවිතයේ නිවන් දැකීම විය යුත්තක් නෙමෙයි. යුත්ත නම් කාම සැපයයි. මේ ජීවිතයේම යුතුයි කියල බුද්ධාදී උතුමන් වහන්සේ කීව්වත්, කළ හැක්කක්ද කියල ඒගොල්ලන්ට ලොකු ප්‍රශ්නයක් තියනවා. යම් කිසි කෙනෙක් නොහැක්කක් කියල කියනවා නම් එවැනි ධර්මවලට ඒ ඇත්තෝ කැමතියි. හැක්කක් කියපුවාම ඒක කරල බලන්න සිද්ධ වෙනවා නේ. ඊටත් පස්සේ හා, හොඳයි. කරන්න පුළුවන් කියල හිතුවත් මම දැන් කළ යුතුයි කියන හැඟීමක් එන්නේ නෑ. මොකද, ඒ ඇත්තෝ කාම ආසාවෙන්, කාමයටම ගිජු වෙලා, වෙස් වැහිලා ඉන්න නිසා. ආවේස වෙලා ඉන්න නිසා.

ආත්ත ඒ ඇත්තෝ අර වාගේ කළ හැක්කක්, කළ යුත්තක්, මම කරමි කියන ඇත්තන්ට පුදුමාකාර විදිහට හරස් වෙනව. කොහොමද හරස් වෙන්නේ? පහළට ගලන ගඟක් වගේ තමයි පාඨගල්පනයන්ගේ ආකල්ප. අත්ත ඒ ගඟ දිගේ ඉහළට පීනනවා කියන එකක් තමයි, මේ විදිහට මේ ජීවිතේම නිවන් දකින්න කටයුතු කරන කෙනාට සිද්ද වෙන්නේ. ඒක නිසා මේකට කියන්නේ “ගඟ දිග ඉහළට පීනනවා වගේ”. ඒ පීනන ගඟේ තියෙන්නේ වෙන මොනවත් නෙමෙයි, අනිකුත් පාඨගල්පනයන්ගේ හැප්පි හැප්පි ඉන්න එක තමයි තියෙන්නේ. වෙන විදිහකට කියනවා නම්, ඉස්සර ලෝකේ අපි හිටිය නම් යම් පාඨගල්පන ක්‍රමයකට, එයාකාර වූ පාඨගල්පනයෝ. ඒ කියන්නේ සතිපට්ඨානය අහන්න කලින්, භාවනා ඉගෙනගන්න කරන්න කලින් අපේ යම් ආකල්ප වගයක් තිබුණ නේ. ඒවා ඔක්කොම ගඟ දිගේ පහළට ගලන ආකල්ප. ඒ නිසා අපි එවැනි පාඨගල්පනයන් එක්ක හැසිරෙනකොට දන්නෙම නැති සිද්ධියක් නම් නෙමෙයි. නමුත් අපි බලාපොරොත්තු වෙන්නේ නෑ. අපි හිතන්නේ භාවනාවට ගියාට පස්සේ කටයුතු කරන කොට, දේවල්වල පහසුවක්

තියෙයි, දේවල්වලට අත්දැකීම් දෙන කෙනෙක් ඉදිරිය කියල. නමුත් එහෙම වෙන්නේ නෑ.

ඒ නිසා බලනකොට අපි හැප්පෙන්තේ අපේ අතීතෙන් එක්ක තමයි. අතීතෙ අපි මේ වගේ වැඩක් පටන්ගන්න ඉස්සෙල්ල ලෝකයේ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් ගැන විවේකයක් ගැන නොසලකා යම් ආකාරයකට කටයුතු කරනකොට කාට කාට මොන මොන ආකාරයෙන් අපේ සෙල්ලක්කාර ජීවිතෙන් කරදර වුණාද කියල අපි දන්නෙත් නෑ. අපි ගණන්ගත්තෙත් නෑ. නමුත් දැන් අපි ඒ මුනි ජීවිතේට යන්න හදන කොට, එහෙම ගණන් නොගෙන ඉන්න ඇත්තෝ නිසා, පහළට ගසාගෙන යන ගතියක් තියනවා. ඒ නිසා අපි මේ හැප්පෙන්තේම අල්ලපු ගෙදර එක්කවක්වත් නැත්නම් මැවුම්කාර දෙවි කෙනෙක් එක්කවක්වත් නෙමෙයි. අපේම අතීතෙන් එක්ක.

ඒක නිසා අපිට මේක නුහුරු ගතියකුත් නෑ. අද මේ හැප්පෙන්ත වෙලා තියෙන්නේ අතීතයේ අපි කරපු කටයුතු නිසා. ඒක නිසා අපිට මේක මගඅරින්න විදිහක් නෑ. වෙන් කරන්න විදිහක් නෑ. ඒ නිසා අපි මේකට අතීතය වෙනව නම් ඉතින් මගේ ගතියක්, සහාද ගතියක්, නෑදෑ ගතියක් තියන නිසා, ඒකට යෙදී බලා කටයුතු කරන්න ගියාම, ඒක විඳ දරාගන්න පුළුවන් ශක්තියකට එනවා. පුරාහෙද සුත්‍රය පුරාම තියන ඒ කටයුතුවල තියෙන්නේ, අතීතයේ තමන් විසින් කර ගත්ත ඒ ආකල්ප, කර්ම, විපාක දෝරෙ ගලාගන එනකොට ඒකට මුණ නරක් කරගෙන අසවලා කරපු දෙයක්ය, අහවල් තැනින් ආපු දෙයක්ය කියල ඒවට අනං මනං උප්පැන්න සහතික ලියනවා වෙනුවට, අනිවාර්යයෙන් මා කරා පැමිණිය යුත්තක් මේ පැමිණියේ, වෙන කවුරුත් කරපු දෙයක් නෙමෙයි මේ. මමමත් දන්නවා නම් කරගන්න දෙයක් නෙමෙයි. අවිද්‍යාව නිසා තණ්හාව නිසා ඇති වෙච්ච දෙයක් කියල ඒකට මුණ දීමේදී සර්වඥයන් වහන්සේ මේ වගේ ගාථාවලින් උපදෙස් පන්තියක් දෙනවා, ඒකෙන් බේරිලා අතක් පයක් කඩාගන්නේ නැතුව භාවනා ජීවිතේ කඩා ගන්නෙත් නැතුව ඉදිරියට යන්න.

ඉතින් අපි කොච්චරක් බාහිර ලෝකෙන් එන දේවල්වලට මෝහයෙන් කටයුතු කරනවාද, ඒ තාක් කල් අපි මේ ධර්ම ගැඹුරුයි.

තේරෙන්නේ නෑ කියල පසුබාන්න හදනවා. කොච්චර තේරෙන්නේ නෑ කිව්වත් කවද හෝ තේරුම්ගන්න දවස එනකල් අපිට මේ ගඟ දිගේ ඉහළට පිනන්න අමාරුයි. ඒ නිසා අපිට විවේක අරගෙන මේවා තෝරලා බේරලා තියාගන්න වෙනවා. තියාගත්තොත් විතරයි අපිට ප්‍රශ්නයක් එනකොට සුදුනම්ව ඉඳල, ඒකට ගිලිලා නහින්නෙන් නැතුව, ගසාගෙන යන්නෙන් නැතුව, දිය වැලේ වේගයට අනුව පිහිනලා එතර වෙන්න පුළුවන් වෙන්නේ.

ඒ අනුව බලනකොට මේ විතගෙධො අමච්ඡරී. ඒ කියන්නේ විතතණො පුරා හෙද කියල තමයි පළවෙනිම සෘජු උත්තරය. මැරෙන්න කලින් තෘෂ්ණාව දුරු කිරීමට. තෘෂ්ණාව වේගයි තමයි. තෘෂ්ණාව හරිම බලවත් තමයි. තෘෂ්ණාව ලෝකේ වැඩි පිරිසක් හරිම වශීයකට පත් කරනවා හැබැව. නමුත් තෘෂ්ණාවේ තියනවා හොඳ පැත්තක්. ඒක සෘජුයි. අවංකයි. මේ ගේධය. ගේධය කියල කියන්නේ තෘෂ්ණාවට. ද්වේෂය වගේ පැත්තක් ආවොත් අපි හුගදෙනෙක් පටලවාගෙන වරදවා තේරුම් අරගෙන, එහෙම නැත්නම් ඒකෙ වංචනික ගතියට අහු වෙලා ඒ ද්වේෂය සිප වැළඳගන්නවා. ඥානයක් විදිහටයි අපි සිප වැළඳගන්නේ. හැම ද්වේෂයක්ම, හැම තරහක්ම, පටිසයක්ම, අපිට පෙනෙන්නේ තර්කයක් ඥානයක් නැත්නම් දෙපැත්ත සලකා බලන විනිශ්චයකාරකමක් කියලයි. ඒක බදගන්නවා. එතනදී තමයි අපි ගොඩක් වෙලාවට අමාරුවේ වැටෙන්නේ.

ඒ නිසා මේ තණ්හාව කියන ආසාවත් ද්වේෂය කියල කියන ඒකෙ වක්‍ර ස්වරූපයත් දෙකම දැනගත්තෙ නැත්නම් අපිට කවදකවත් ඇතුළත බාහිර ගැටුම අඩු කරන්න අමාරුයි. එතන තියනවා විත ගෙධො. තෘෂ්ණාවටම කියන නමක්. රස ගේධය කියන එකයි වචනය. මසුරුකම, ඒ කියන්නේ තමන් සතු වස්තුව අනුන්ට සාධාරණ වෙනව දකින්න කැමති නැති ගතිය. මේකත් තෘෂ්ණාවම තමයි. නමුත් යම් ප්‍රමාණයකට අනුන්ට සාධාරණ වීමට අකමැති ගතිය කියන තරහත් එක්ක පටලවිල ගත කරන දේවල්. ඉතින් මේවා සාමාන්‍යයෙන් හිතන්නේ මේ මසුරුකම ගෘහ ජීවිතයකට අත්‍යාවශ්‍ය අංගයක් විදිහට. තමන්ට හම්බ වෙන දේවල් ආරක්ෂා කරගෙන හිටියේ නැත්නම්

ආර්ථිකයේ ගත කරගන්න හම්බ වෙන්නේ නෑ. දෙරදන් දුන්නොත් ඔව කරගන්න හම්බ වෙන්නේ නෑ කියල මසුරුකම ගෘහ ජීවිතයේ අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් වගෙ කියල තමයි දෙමව්පියෝ දරුවන්ට උගන්වන්නේ. නමුත් ඒ නිසාම අපි දෙමව්පියන්ට බැඳෙනවා ගෙවල් දෙරවල්වලට බැඳෙනවා. අර ධර්මයටත් බැඳිල. මසුරුකමට බැඳිව්ව ගමන් ඒක කියල දීපු අම්මටයි තාත්තටයිත් බැඳෙනවා. ආර්ථික විද්‍යාව උගන්වපු ගුරුවරයාටත් බැඳෙනවා. එව්වට ආධාර උපකාර කරන්නා වූ වස්තුවටත් බැඳෙනවා.

නමුත් මේ සේරම ක්ලේශයක් බව දැනගත්ත දවසේ, ඉතින් ඒකෙන් කියන්නේ නෑ අම්ම තාත්ත එක්ක තරහ වෙන්නයි කියල. උගන්වපු ආර්ථික විද්‍යා ගුරුවරයා එක්ක තරහ වෙන්න කියන්නේ නෑ. වස්තුව එක්ක තරහ වෙන්න කියන්නෙත් නෑ. නමුත් එදට දැනගන්නවා මේක අපි අල්ල බදගෙන පැමිණිව්ව දුකක් කියල. ඒ නිසා මේ සූත්‍රයේ මෙනතට එනකොට සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා රස ගේධය, මසුරුකම වගේ දේවල් සාප්පු තණ්හාව නොවුණට තණ්හාවේ විවිධ අර්ථ ඡායාවල්. එව්වා පිළිබඳව දැනගෙන ගත කරන්න ඕනෑ. එව්වා පිළිබඳව දැනගෙන ගත කරනවයි කියල කියන්නේ, ලෝකයේ කාමයට නතු වෙව්ව පුද්ගලයෙක්ගෙන් උපදෙස් ගන්න ගියොත් ඒ ඇත්තෝ දෙන්නේ ඔව්වර තමයි. ඉතින් එතකොට පේනවා අපිට මොකක් හරි මොළේ නරක් විල්ලක් වෙලා තියනවා. මොකද මේ ලෝකෙම එකතු කරන්න හදන දේ පිළිබඳවත් පරිස්සම් වෙන්න කියල ධර්මයේ සඳහන් වෙලා තියනවා. නමුත් ලෝකයේ ඉන්න පණ්ඩිතයෝ සේරම කියනවා එකතු කරන්න කියලා. එතකොට හරි වෙහෙසකට පත් වෙනවා.

ඉතින් එතකොට අපි සිල්වතා කවුද, සීලය කියන්නේ මොකද්ද, සමාසක් දෘෂ්ටිය කියන්නේ මොකද්ද කියන එක, ලෝකයේ ජනප්‍රිය මතයෙන්, එහෙම නැත්නම් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විදිහට හොයල බෑ. ජීවිතය කෙළවර වෙන්න ඉස්සෙල්ල නිවන් දකිනවා කියන පරමාර්ථයෙන් බලන්න ඉගෙනගන්න ඕනෑ. ඒක හරිම අමාරුයි. මොකද, ඒක පෙනෙන්නේ සිය දිවි නසාගැනීමක් විදිහට. රුවි අරුවිකම් වලට විරුද්ධව යෑමක් විදිහට. ජන මතයට විරුද්ධව යාමක්

විදිහට. තමන් මෙතෙක් සංසාරේ ගෙනාපු ඒ ගති සිරිත් ආසාවලට විරුද්ධව යාමක් විදිහට. ඒක නිසා එවැනි සීලයක් එවැනි දෘෂ්ටියක් ඇති කරගැනීම මුල්ම අවධියේදී ඉතාමත්ම අමාරුයි. ඒක සාමාන්‍යයෙන් කායානුපස්සනා වේදනානුපස්සනා වගේ සතිපට්ඨානයේ මුල් අවධිවල වක්‍රෝත්තියෙන් කියනවා. නමුත් ඒක භාවනා කරල, විශේෂයෙන්ම මේ ජීවිතේම නිවන් දකිනවා කියන විපස්සනාව පැත්තෙන් වගේ නොබැලුවොත් ඒ ගාථා පදවල ඒ පාළියේ අර්ථ එව්වරම රසයට වැටහෙන්නේ නෑ.

නමුත් මෙතෙක් කල් තිබුණ රුචි අරුචිකම් අලුතෙන් සලකා බලලා අලුත් සීලයකින් අලුත් දෘෂ්ටියකින් සතිපට්ඨානය සිද්ද වෙනවා නම්, ඒක භාවනාවෙන් යම් යම් ආකාරවලට හොඳ පැත්තට හිත පෙරළිලා තියනවා නම්, මේ ධර්ම කොට්ඨාශ ඇහෙනකොට ලොකු සතුටක් ඇති වෙනවා, අපි නොදන්නාගත්තට සර්වඥයන් වහන්සේ මේක ධර්මයෙහි ලා දේශනා කරල තියනවයි කියල. උදහරණයක් වශයෙන් කියනවා නම්, අපි ආනාපානසතියට හිත යොදනවා. විශේෂයෙන්ම කායානුපස්සනා කොටසේදී අපි බලාපොරොත්තු වෙන්නේ ගොඩක් වෙලාවට සමථය පැත්තෙන් අරමුණත් එක්ක හිත සමාහිත භාවයට සමාධි භාවයට, ඒකාග්‍ර භාවයට පත් වීම. ආන්ත ඒකට කටයුතු කරනකොට සතොච අසුසති සතොච එසුසති කියල තමයි සර්වඥයන් වහන්සේ පර්යංකයට ගිය ආරද්ධ යෝගාවචරයාට ආදීකම්මිකයට උපදෙස් දෙන්නේ. සිහියෙන් යුක්තව මේ ආශ්වාස කරනවාය, මේ ප්‍රශ්වාස කරනවාය කියල වෙන් කරල දැනගන්නවා. සිහියෙන් ආශ්වාස කරන්න, සිහියෙන් ප්‍රශ්වාස කරන්න. ඒ කියන්නේ ආශ්වාස කරන වෙලාවේදී ප්‍රශ්වාසය ගැන හිත යොදන්න එපා. ප්‍රශ්වාස කරන වෙලාවේදී ආශ්වාසයට හිත යොදන්න එපා. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක හොඳට ඒ විදිහට වෙන් කරල විසිතුරුව දැනගන්නොත් තමන්ට පුළුවන් වෙයි ආශ්වාසයට සාපේක්ෂකව ප්‍රශ්වාසය, කොයි එකද වැඩිය දිගට යන්නේ. කොයි එකද වැඩිය කොටට යන්නේ කියල දැනගන්න.

හැබැයි ඒ මුල් අවස්ථාවේදී ගොඩාක් වෙලාවට තියෙන්නේ ඉරියව්වල ගොරෝසු භාවය නිසා, ඉඳහත්ත ඉරියව්වේ තැන්පත් ගති

තාම පහළ වෙච්චි නැති නිසා ටිකක් දිගට යන ආශ්වාස දිගට යන ප්‍රශ්වාස තියෙනවා. එතකොට යම් ආකාරයෙන් ආශ්වාසය දිගයි ප්‍රශ්වාසය කොටයි නම්, නැත්නම් ආශ්වාසය කොටයි ප්‍රශ්වාසය දිගයි නම්, මේ යෝගාවචරයාගේ විශේෂ අවධානය නිසා සමහර විට ජේනවා. නමුත් ඒක තියෙද්දී හෝ නොතියෙද්දී හෝ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය බලාගන දිගට යනකොට, ක්‍රමයෙන් ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කෙටි වෙන්න හේතුව මොකද, එකම ඉරියව්වයි. මේකෙ හිත තැන්පත් වෙනවා. ඒ කියන්නේ භාවනාව වැඩෙනවා. වැඩෙනවා නම් දැන් ආශ්වාස සහ ප්‍රශ්වාස දෙක අතර සංසන්දනය විතරක් නෙමෙයි, ආශ්වාසයෙ සිට ඊගාව ආශ්වාසයට යනකොට තියන සංසන්දනයකුත් සිද්ද වෙනව. ආශ්වාසයෙන් ආශ්වාසයටත් කෙටි වීමක් සිද්ද වෙනවාදෝ, ප්‍රශ්වාසයෙන් ප්‍රශ්වාසයටත් කෙටි වීමක් වෙනවාදෝ කියල අවධානයට ලක් වෙන්න පටන්ගන්නවා. ඒ මොකද හේතුව, ඔය කියන තාලෙට වැඩේ යනවා නම් බාහිර සද්දවල, වේදනා, හිතීවිලිවල, බාහිරයට හිත පිට යන දේවල් අඩු වෙලා, කලබල හිතකුත් නෑ. කලබල කයකුත් නෑ. එතකොට ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස සංසිදෙනවා.

මෙන්න මේ සංසිදෙන වෙලාවේදී ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක නම් වූ කාය සංස්කාර සංසිදීම, සීලයේ අඩුපාඩුකම් සහිත කෙනෙකුට නම් භය උපදවනවා. මැරෙන්න යනවා වගේ හිතෙනවා. සමහර වෙලාවට හීන්දඩිය දනවා. මේ මොකද වෙන්න හදන්නේ කියල හිතාගන්න බැරි විදිහට වෙනව. ආධුනිකයාට නෙමෙයි සමහර විටක භාවනා මධ්‍යස්ථානයක ඉන්න යෝගාවචරයෙක් ඉස්ඉස්සෙල්ල දවස්වල ගොරෝසු ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය සංසිදෙන්න විනාඩි දහයක් පහළොවක් යනවා නම්, පස්සෙ පරිසර සාධක හොඳ නිසා, ක්‍රමය හොඳ නිසා, තමන්ගේ උත්සාහය තියන නිසා යම් වෙලාවක ඉඳගත්ත ගමන් එක විනාඩියෙන් දෙකෙන් එක පාරට සංසිදෙනවා. මේක විශාල ප්‍රශ්නයක්. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක නැති වෙයි. මැරෙයි. පණ යයි. ක්ලාන්ත වෙයි කියල හීන්දඩිය දන්න පටන්ගන්නවා. ඒ මොකද, ඒ වෙන සංසිද්ධිය හොඳට සතියෙන් දැකගත්තේ නැති නිසා.

සතියෙන් හොඳට දැක්කා නම්, ආශ්වාසය ගොරෝසු තැන ඉඳල සියුම් තැනට යනවා. දීර්ඝ තැන ඉඳල කෙටි තැනට යනවා, ප්‍රශ්වාසයත් ඒ වගේ, ආන්ත ඒක හොඳට දැකගෙන ගියා නම්, ඒ පුද්ගලයා තුළ ඇති වෙන සංසිදෙන ගතිය නිසා ඊශාවට එස්සම්භනයක් - පසුපසයං කායසංඛාරං ඇති වෙනවා. මේ සංසිදීම හොඳයි, තවත් සංසිදේවා කියල අර අන්ත දෙකට හිත වැටෙන්නේ නැතුව භය වෙන පැත්තකට හෝ නින්ද පැත්තකට හිත යන්නේ නැතුව මැද මාවතකට හිත දගන්න පුළුවන් වුණොත්, ඒක තමයි අපි මේ කමටහන් සුද්ධ කරනවා ධර්ම සාකච්ඡා කරනවා මම මොකද්ද කරන්න ඕනෑ කියල දැනගන්නවා කියන එකෙන්, මැදදී දෙන්න තියන උදව්ව. එහෙම සංසිදෙනවා නම්, හිත නීවරණේත් නෙමෙයි නම්, කොටින්ම කියනවා නම් නීවරණ නැත්නම් දිගට තියනවා නම් හිත නින්දට වැටෙනවාත් නෙමෙයි. සැක උපදවනවාත් නෙමෙයි. මැද මාර්ගයේ යනවා නම් එස්සම්භනය කරන්න කියනවා. එස්සම්භනය කියන්නේ සංසිදුවන්න කියල.

මේ සංසිදීම තමයි එතකොට එතනදී මධ්‍යම ප්‍රතිපදව වෙන්නේ. ඒකට තමයි කියන්නේ කථංදසී කථංසීලො උපසන්තාති වුච්චති කියල. කොයි ආකාර සීලයක් ඇති කොයි ආකාරයක දර්ශනයක් ඇති කෙනෙකුටද උපශාන්ත යයි කිව හැක්කේ. එතකොට ඒ ආනාපානය සංසිදෙන අවස්ථාවම ඒකට විශේෂ කරල කිව්වොත් ඒ සංසිදෙන ආශ්වාසය මත, නැත්නම් සංසිදෙන ප්‍රශ්වාසය මත හිත නින්දට වැටෙන්න දෙනවා කියන නීවරණයට යන්නෙන් නැතුව, හිත ඇවිස්සෙනවා කියන නීවරණයට යන්න දෙන්නෙන් නැතුව, මැද මාර්ගයේ යනවා නම් ඒක තමයි එතන සීලය. සීතල වෙනවයි කියන්නේ ඔන්න ඕකයි. හික්මෙනවා කියන්නේ ඒකයි එතන. ඒකෙ සංයමය කරනවා කියන්නේ ඒකයි එතන.

ඒ දර්ශනය ගැන බලනකොට මේකෙන් අපිට මොනවත් හම්බ වෙනව නෙමෙයි. ආනාපානය සංසිදුණා, කාය සංස්කාර සංසිදුණයි කියල කීර්තියක් ලාභයක් ප්‍රශංසාවක් බඩ පිරිල්ලක් මොනම දෙයක්වත් ලැබෙනවා නෙමෙයි. නමුත් කෙලෙස් නැති මාවතේ සති සමාධි වැඩෙනවා කියන ඒ වැඩේට මේ තමයි හොඳම

තැන. හොඳම පටිය. හොඳම මනසිකාරය. හොඳම දෘෂ්ටිය. ආන්ත ඒක දැනගත්තොත් ඒ පුද්ගලයාට පස්සම්භනය - සංසිද්ධිමත් එක්කම අනිවාර්යයෙන්ම පීතිපටිසංවෙදී අසසසසාමිති සිකති. බොහෝම සාප්‍රවට පෙන්නලා දීල තියනවා, ඒ පුද්ගලයා තුළ ලාවට ප්‍රීතියක් මෝදු වෙන්න පටන්ගන්නවා, කිසිම සර්ෂණයක් නැති හොඳ පටියකට වැටුණට පස්සේ. අපි කියනවා ගල්වල පාරවලින් බෝක්කුවලින් ගම්සහා පාරවලින් ගිහිල්ල ගිහිල්ල වාහනය හොඳට හයිලෙවල් රෝඩ් එකට දගත්ත. එහෙම නැත්නම් ශ්‍රී වේ එකට දගත්ත. ප්‍රධාන පාරට දගත්ත නම් ඊට පස්සේ යනවා. ඊට පස්සේ ඇදල යනවා. ඒ පාරේ වළවල් නෑ. ලයිට් සිග්නලින් සමහර වෙලාවට නෑ. යන්න පුළුවන්. ඉතින් තමන්ගේ අවසාන යා යුතු තැන දක්වා ඇදලා යනකොට ඉන්ධන පත්තු වෙනවත් අඩුයි. තමන්ගේ කාලය නාස්ති වෙනවත් අඩුයි. ගමනක් යන්නරේ වාසිය හම්බ වෙනවා.

අන්න ඒ වගේ ප්‍රීතියක් එනවා. ඔයිට ඉස්සෙල්ල ආනාපානය සංසිදෙන වෙලාවේදී මධ්‍යම මාර්ගයට වට්ටගන්න බැරි නම් ඒ පුද්ගලයා තුළ කවරදකවත් ඔය ප්‍රීතිය එන්න විදිහක් නෑ. මොකද හේතුව, කටු කොහොල් පාරකයි ගමන් කරන්නේ. වෙලාවක නින්දට වැටිලා පැය ගණන් නාස්ති වෙනවා. තව වෙලාවක හිත තර්ක කර කර ආනාපානයෙන් තොරව ගත කරනවා. දෙකම නීවරණ. නමුත් ඒ මැද බොහොම හොඳට ආනාපානය තියනවා. මේ පුද්ගලයා තුළින් ඒ ආනාපානය ගිලිහිලා. නොසලකා හැරලා. එහෙම නැත්නම් අනදර වෙලා. ඉතින් එහෙම නම් ආනාපානය මොනවා කරන්නෙයි? ආන්ත ඒ වෙලාවට ඒ කටයුතු කරන්න තිබිය යුතු සීලය, තිබිය යුතු දර්ශනය, තිබිය යුතු, එතකොට ලැබෙන උපශාන්ත භාවය නිවන් ලබල නෙමෙයි මේ ලබන්නේ. නිවන් යන පාර හරි කියනකොටම මේ වගේ ප්‍රීතියක් පහළ වෙනව. එහෙම වෙනකොට න උසෙසු වදනෙ මුනි.

මේ ගාථාවේ සඳහන් කරනවා චිතගෙධො අමච්ඡරී. ඒ මනුස්සය ගේධ කරන්නෙත් නෑ. ඒ කියන්නේ ආසා ලොල් කිරීම කරන්නෙත් නෑ. මසුරුකම් කරන්නෙත් නෑ. ඒ කියන්නේ ඔව වැටෙන්නේ සීලයට නේ. භාවනාවට වාඩි වෙන්න ඉස්සෙල්ල හම්බ වෙන ලකුණු. එහෙම කරල ඉවර වෙලා යම් කිසි වෙලාවක සමාධිය

හරි මැද පාරට දගන්න පුළුවන් වුණොත්, ඒ පුද්ගලයා කවදකවත් ඒ ඇති වෙච්ච තත්ත්වය මත, දූන් මේ කල්ප ගානකට පස්සේ මනුස්ස ජීවිතයක් හම්බ වෙලා බණක් අහල තමන් භාවනා කරනකොට හැමදුම නින්දට යන කෙනා, එද නින්ද යන බව සිහිපත් කරලා ආනාපානය සිහිපත් කරලා කොහොම හරි මැද මාවතේ යනවා. එහෙම නැත්නම් මේ පාර හරිද, වැරදිද, මම මේ කාටද කියන්නේ, ගුරුවරයෙක් නෑ නේද ආදී වශයෙන් නා නා ප්‍රකාර සැක සංකාවල් විඳගෙන හිටපු කෙනා එද හිතාගන්නවා සැකෙන් අපිට යන්නත් බෑ. නින්දෙන් යන්නත් බෑ. ඒ දෙක මැද තමයි උපශාන්ත මාර්ගය තියෙන්නේ.

එහෙනම් මේ සැක සංකා මැදත් ආනාපානය පාවාදෙන්න එපා. නිදිමත ආවත් අඩු ගානේ එක්කො නිදිමත මෙනෙහි කිරීම, නැත්නම් ආනාපානය මෙනෙහි කිරීම තුළින් ආනාපානය පාවා නොදී කටයුතු කරන්න යනවා නම්, එතකොට කාය සංස්කාරයන්ගේ සංසිදීම නිසා ඇති වන ඒ ප්‍රීතිය, සමහර විටක මම දූන් රහත් වුණා කියල හිතන්න, නැත්නම් මට ආයේ කවදකවත් නින්ද එන්නේ නෑ. මීට පස්සේ නම් මම ආයේ කවදකවත් ආනාපානය පිළිබඳව සැක එන්නේ නෑ. මට දූන් ගුරුවරයෙක් ඕනෑ නෑ කියල හිතෙන තරමට, බොහෝ වෙලාවට අධි තක්සේරුවට වැටෙනවා. වෙන විදිහකට කියනවා නම්, තමන් බොහෝ උසස් කෙනෙක් එක්ක, ඒ ගණයේ ලා සලකන්න පටන්ගන්නවා. එතකොටත් ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස තුළින් ඇති වෙච්ච ප්‍රීතිය තමන්ට බාධා වෙනව. ඒක නිසා එහෙම යාගෙන එනකොටම හිතාගන්න ඕනෑ මේ නිවන නෙමෙයි. මේ හරි පාරේ යනකොට පෙනෙන ලකුණක් විතරයි. එතකොට ඒ ආත්ම වර්ණනාව, ඒ ආත්ම ආඩම්බරය කියල කියනවා. ඒක ඇති කරන න උසෙසු කියන වාදය, මට දූන් හරිගියා. මට දූන් හොඳයි කියන එක, මේ වෙලාවේදී එන්න තියෙන්නේ ඊගාව අනතුරක්. එහෙම නැත්නම් න සමෙසු. මේ භාවනා කරන අනිත් කට්ටියගේ මට්ටමට මාත් වැටුණා කියලා ඒ සම භාවයකට වැටෙනවා. ඒකත් හොඳ නෑ. න ඔමෙසු. සමහර වෙලාවට හිතෙනවා, අයියෝ මෙච්චර කල් සංසාරේ මොකද්ද මම හම්බ කරලා තියෙන්නේ. මෙච්චර කල් මම මේ එක්කො නින්දට වැටෙනවා. එක්කො සැකයට වැටෙනවා නේද? ඩී: මං. වගේ

කෙනෙක්, මම කොච්චර ලාමක කෙනෙක්ද, මම කොච්චර අකුසල් කරලා තියනවාද කියල එක්කෝ අර විදිහට තමන් අවතක්සේරුවට ලක් කරනවා. එක්කෝ අධි තක්සේරුවට ලක් කරනවා. එහෙම නැත්නම් සමතාවට දල සලකනවා. මේ තුනම වැරදියි කියල සර්වඥයන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා.

ඉතින් මේක නිකන් අර පය තියාගෙන ඉන්න ලැල්ල, පෝරක ලැල්ල ඇදගෙන වැටුණා වගේ, එහෙනම් මොකද්ද මෙතැනදී ගතයුතු පාදම. මොකද්ද මෙතැනදී ගත යුතු සැකිල්ල පය තියාගන්න. ලොකු ප්‍රශ්නයක් මතු වෙනවා. ඒ හම්බ වෙච්ච එක උසස් කරල සලකන්නෙන් නෑ. පහත් කරලා සලකන්නෙන් නෑ. සම කරලා සලකන්නෙන් නෑ. ඒ මොනවා සැලකුවත් වෙන්නේ ආනාපානය පාවාදෙන්න වෙනවා. ඒ නිසා කරන්න තියෙන්නේ ඒ වෙලාවේදී ආනාපානය කියල කියන්නේ කයේ සංස්කාර, එහෙම නැත්නම් කයේ පණ තියන බවට අන්තිම, අවම, නැතුවම බැරි ලකුණ. ඒක දැන් සංසිද්ලා තියනවා. ඒක උපශාන්ත භාවයේ ලකුණක් පමණයි. මේ උපශාන්ත භාවය නෙමෙයි. මෙන්න මේක සඳහා යම් ආකාරයක සීලයක දෘෂ්ටියක පිහිටියාද, අන්න ඒ සීලයයි දෘෂ්ටියයි දිගටම ගෙතියන්න ඕනෑ. ඉතින් ආඩම්බරයක් හිතට ගන්නේ නැතුව, ඒ වගේම අවනම්බුවක් හිතට ගන්නේ නැතුව, මේ දැන් හරි කියල ඒක අල්ලගන්නෙන් නැතුව, මේ පෙරළෙන පරිණාමය වෙන ඉදිරියට යන ගමනේ එක ජවනිකාවක් විතරයි. හෙට මේක නොවෙන්න පුළුවන්. ඔයිට වැඩිය කලින් වෙන්නත් පුළුවන්.

ආන්න ඒ ඔක්කොටම ඉඩ තියල සමතාව, උසස්කම්, පහත්කම්, නැතුව කොටින්ම කියනවා නම්, මේ වැඩෙන ආනාපානයට හිතීන් මොනම දෙයක්වත් දන්න එපා. අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තං කියල කල්පනා කරන්න යන්නත් එපා. මේක රූප පරිච්ඡේද, නාම පරිච්ඡේද ඥානයද, මේක මොන විසුද්ධියද, ඔය මොනම දේ දන්න ගියත් වෙන්නේ මේ ඔම නැත්නම් උසෙසු කියන උසස් කරල සැලකීම. හෝ සමෙසු කියන සම වශයෙන් සැලකීම හෝ ඔමෙසු කියල පහත් කරල සැලකීමක් කරන්නේ. මේ සැලකීමට අපි කියන්නේ මානය කියල. මනිනවයි කියල. ඒ නිසා හරියාගන

එනකොට තෘෂ්ණාව, අපි කතා කරගෙන ආවේ තෘෂ්ණාව දිගේ, ඒක යට කරන්න වැඩ කරගෙන යනකොට ඇඟට නොදැනීම ඔන්න මාන්තයක් එන්න පටන්ගන්නවා. ඒක එතනදීම දැනගන්න ඕනෑ. මේවා තෝරන බේරන මාන මැනිලි. මේ මෙතනද මම ඉන්නේ කියන්නේ සේරම මේ ගමනට බාධයි. උපශාන්ත භාවයට ගැලපෙන්නේ නෑ, සීලෙට ගැලපෙන්නේ නෑ, දෘෂ්ටියට ගැලපෙන්නේ නෑ කියල ඒ මානවලින් ගැලවෙන්න නම්, ඒක එතනදීම දැනගන්න ඕනෑ. මාන ප්‍රශ්න මතු වෙන්නේ නම්, හරිගිය මිනිහට විතරයි. භාවනාව හරිගිය කෙනාට එන්න පුළුවන් දෝෂයක් තමයි මේ මානය. මේවා භාවනා නිසා ඇති වෙන තත්ත්ව. මේවා කල් ඇතුළු කියල දුන්නේ නැත්නම් මේකම අල්ලාගෙන එක තැන කරකැවෙන්න පටන්ගන්නවා. මෙට්ටැහි වෙනවා භාවනාව. එක තැන රස්තියාදු වෙනව. එහෙම නොවෙන්න නම්, මේ එන්න තියන මගදී හම්බ වෙන බොරු වළවල්, කටු කොහොල් ගැන දැනගන්න ඕනෑ.

ඒ වාගේම අපි හිතමු මේ පුද්ගලයා ප්‍රීතිය පහළ වෙලා ඒකට ගැලෙන්නේ නැතුව ඇලෙන්නේ නැතුව, සතියයි සමාධියයි ආනාපානය නිසයි ප්‍රීතිය ආවේ, මීට වඩා ගැඹුරකට අපිට යන්න පුළුවන්. මීට වඩා උතුම් දේවල් තියනවා. ඒක නිසා මම ආනාපානය අමතක කරන්නේ නෑ. සතිය පාවා දෙන්නේ නෑ. වැඩෙන සතිය වැඩෙන සමාධියට බාධා කරගන්නේ නෑ කියල හරි පාරට දගත්තොත් - සුඛපටිසංවෙදී අසසසසාමිති සිකති කියල ආනාපානය සුත්‍රයේ පෙන්වනවා - ඒ ප්‍රීතිය තලතුනා තත්ත්වයකට පත් වෙනවා. සුඛවත් තත්ත්වයකට පත් වෙනවා. මේ වෙලාවට කීව හැකි ආශ්වාසය ආස්වාදයක් බවට පත් වෙනවා. ගන්න ගන්න හුස්මක් පාසා සෑම ශරීරයේ සෙසලයක්ම සංසිඳෙනවා. සෑම ලෙඩක්ම, පිළිකාව දක්වා වූ ඕනෑම ලෙඩක් සුව වෙනව. එතන තමයි ඒ සුව ශක්තිය තියෙන්නේ. ආන්න ඒ සුව ශක්තිය එන්න පටන් අරගන්නට පස්සේ පුදුමතර සුඛයක් තේරෙන්න පටන්ගන්නවා. මෙහිදීත් කවදවත් නරකයි අර ප්‍රීතිය වගේ නෙමෙයි මේක නම් බොහෝම හොඳයි කියල ආනාපානය පාවා දීල, එන සුඛය අල්ලන්න යන්නෙ නෑ. දුන් මේ වේදනාවල වඩා සියුම් තත්ත්වයක් තියෙන්නේ - ඒ සුඛ තත්ත්වය.

දුක යටපත් වෙලා සුඛ මතු වෙන වෙලාවක්. ඒ කියන්නේ සාර්ථක යෝගාවචරයාගේ තව පියවරක් ඉදිරියට.

අන්න එතනට ගියාට පස්සේ යෝගාවචාරයට ආනාපානසතිය වගේ තැන්වලදී තේරෙන්න පටන්ගන්නවා විතරසංඛාරපටිසංවෙදී අසසසසාමිති සිකති - විතරසංඛාරපටිසංවෙදී පසසසසාමිති සිකති. ආනාපානය කියන රූප ධර්මය දිගේ සංසිද්දිගෙන සංසිද්දිගෙන හිත අධිමානයකට යන්න දෙන්නෙන් නැතුව, අවමානයකට යන්න දෙන්නෙන් නැතුව, වේග වෙලා සිතිවිලි සැක උපදවන්නෙන් නැතුව, නින්ද උපදවන්නෙන් නැතුව ආනාපානය දිගේම ගියොත් රූප ධර්ම සංසිද්දිම නිසා නාම ධර්මවලට හිත හෙමිහිට නිකත් ආශ්‍රය කරලා බලනවා. රූප ධර්මවල තියන විශිෂ්ටත්වය මත සියුම් කිරීම මත දක්ෂකම මත නාම ධර්ම එන්න පටන් අරගන්නවා. ඒ නිසා මේ විතරසංඛාර කියල පොතේ පෙන්වන්නේ සංඥ වේදනා දෙක. දැන් ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙක වැටෙන්නේ රූප ධර්මවලට. දැන් ඒක හොඳටෝම සංසිද්දිලා. පස්සමහනය කියන සංසිද්දිම, ප්‍රීතිය, සුඛය. ඒ තත්ත්වයේදීත් නියම සීලයත් නියම දෘෂ්ටියත් උපශාන්ත භාවයත් වැඩුණොත් ඒ පුද්ගලයාට අවස්ථාවක් සැලසෙනවා ඒ මත ඇති වෙන වේදනා සංඥ දෙක තේරුම්ගන්න.

මෙතනදී කොටින්ම කියනවා නම්, හුස්ම රැල්ලේ ඉහළ පහළ යන වාත ධාරාවේ තිබුණ හිත ඇවිල්ල නාසිකාග්‍රයේ තියන කයේ සංවේදී භාවයට වැදිලා, ඇති වෙන ස්පර්ශය, එයින් ඇති වෙන උණුසුම් සිසිල් ගති, එයින් ඇති වන පිරිමදින ගති, එයින් ඇති වන කම්පන චංචල, හොඳට විසද වෙන්න පටන් අරගන්නවා. වේදනා පිළිබඳව ඉස්සෙල්ල බැලුවේ අපි හුස්ම රැල්ල කියල හිතාගන නේ. අරමුණ දිහා. දැන් අරමුණ ඇවිල්ල වදින ද්වාරය, හමේ සංවේදීකම, ඒ නිසා නිපන්, නැත්නම් තදුපපන්න, උණුසුම් සිසිල් ගති, කම්පන චංචල ගති, වෙනද නොදැක්ක තාලයට හොඳට තේරෙන්න පටන්ගන්නවා. එතනට යනකොට තමයි හුගක් වෙලාවට යෝගාවචරයාට ආශ්වාසයෙන් ප්‍රශ්වාසය වෙන් කරල දූනගන්න පුළුවන්. ප්‍රශ්වාසය ඊගාව ප්‍රශ්වාසයෙන් වෙන් කරන්න පුළුවන්. ඒ

ප්‍රශ්නාසය ඊගාව ප්‍රශ්නාසයෙන් වෙන් කරන්න පුළුවන්. ආශ්වාසය ආශ්වාසයක් එක්ක ගළපන්න පුළුවන් ආදී වශයෙන් හොඳට විසඳ වෙන්න පටන් අරගන්නවා.

දැන් හිත බැරි වෙලාවත් පිට යන්නෙ නෑ. බැරි වෙලාවත් වේදනා සද්ද ආවට හිත කම්පන වෙන්නේ නෑ. මේකම නිමග්න වෙලා, ඒ වේදනා දකින්න පටන් අරගන්නවා. ඒ වේදනා නිසා ඒ හිත විවිධාකාර සංඥා ගන්න හැටි, මේක වුණා හොඳයි මේක වුණා නරකයි, මම අද පටන් ගන්නකොට හොඳ මංගල ලකුණක් දැකලා ආවේ, ඒක නිසයි මට මේ භාවනාව හරිගියේ. එහෙම නැත්නම් මට මේ හරියන්නේ නැත්තේ අසවලා අසවල් දේ කරන නිසා. එහෙම නැත්නම් මේ සෘතුව හොඳ නැති නිසා, මේ ආදී වශයෙන් වේදනාව පිළිබඳ රූප තත්ත්වය ඉක්මවලා නාම තත්ත්වවලට හිත යනකොට හිත විහින්න දිගට යනකොට විවිධ සංඥා දෝරෙ ගලන්න පටන්ගන්නවා. නිසි නින්දේ ඒ සංඥා එන්න පටන්ගන්නවා. එතකොට තේරෙන්න පටන් අරගන්නවා, භාවනාව කෙරෙන කෙරෙන චිත්තක්ෂණයක් පාසා ඒක පිළිබඳව විස්තර ප්‍රකාශනයක් දෙනවා. ක්‍රීඩා පිටියට ඔක්කොටම යන්න බැරි නිසා, ක්‍රිකට් ක්‍රීඩාව යද්දී කට්ටියක් ඉඳගෙන ඒක රේඛයේ එකට දෙනවා. තව කට්ටියක් ඉඳගෙන ටෙලිවිෂන් එකට දෙනවා. එතකොට රට පුරාම ඉන්න ඇත්තෝ ඒ නිවේදකයා කියන වචන අහල අරකෙ රසයක් ලබනවා. නිවේදකයා සෑහෙන පඩියක් ගන්නවා.

අන්න ඒ වගේ තමයි සංඥාව මෙනෙ ඉඳගෙන නිවේදක ස්වරූපය ගන්නවා. කියන කරන හැම දෙයක්ම එයා මනින්න කිරින්න පටන්ගන්නවා. එතකොට තේරෙන්න පටන් අරගන්නවා සිදු වෙන සිද්ධිය, ක්‍රිකට් ගහන එක වෙනම දෙයක්. නමුත් මේ නිවේදකයා දෙන විස්තරය ඒ මනුස්සයාගේ දක්ෂකම මත පවතින දෙයක්. නිවේදකයන් අතර දක්ෂකම් තියනවා. මෝඩ අදක්ෂ නිවේදකයා ක්‍රීඩා තරගය විස්තර කරනකොට අහගෙන ඉන්න අයට එව්වර ඒක සන්නිවේදනය වෙන්නේ නෑ. දක්ෂ නිවේදකයෙක් නම්, ඒකම හොඳට විස්තර කරනවා. නමුත් දක්ෂ නිවේදකයෙක් හිටියට ක්‍රීඩාව හොඳ නැත්නම්, පිල් දෙක බොහෝම දුර්වල නම්, ඒත්

අභගෙන ඉන්න එක්කෙනාට රසයක් නෑ. පිල් දෙකත් හොඳ නම්, හොඳට ක්‍රිකට් යනවා නම්, හොඳට නිවේදනය කරනවා නම්, දක්ෂ නිවේදකයා අසන්නන් වැඩි ගානකගේ හිත් පිනවනවා. ඒ නිසා එතනදී ඒ නිවේදකයාගේ සංඥාව විශාල භූමිකාවක් රඟපානවා.

එතනට ගියාට පස්සේ තමයි තේරෙන්නේ, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස දෙකෙන් අපි පටන් අරගෙන යනකොට එකක් දිගේ ඇතුළට බැහැගෙන යනකොට අපිට තේරෙන්න පටන් අරගන්නවා, මේ පටන් අරගන්නේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස වාතය කියන්නා වූ රූප ධර්මය. ඒක සියුම් වෙලා ඇතුළට යනකොට යනකොට, හිත හිමිහිට වේදනාව කියන වෛතසිකයට වැටෙනවා. වේදනා වෛතසිකය පුරුදු පුහුණු වෙනකොට සංඥ වෛතසිකයට වැටෙනවා. මේවා එකක්වත් නිකන් ඉඳල මෙන්න මම වේදනා, මෙන්න මම සංඥ කියල පෙන්වන දේවල් නෙමෙයි. ඒවා අපිව මත් කිරීම තුළින් අපිව පෙළඹීම තුළින් රැවටිල්ල තුළින් මායාව තුළින් තමයි පෙනී ගිටින්නේ. ඕනෑම දෙයක් සුඛ දුඛ අදුක්ඛමසුඛ කියල පෙන්වන්න පුළුවන් ශක්තියක් වේදනාවේ තියනවා.

තමන් කරගෙන යන රැකියාවක වගේ නම් පැමිණෙන දුක් එයා දකින්නේ ඉදිරි වෘත්තිය සඳහා මේ දුක මම විදින්න ඕනෑ. ඒ සඳහා එයා සැපතකට ගන්නවා. නමුත් තමන් අස් කරන්න ඉන්න රස්සාවක එහෙම දුකක් එනව නම්, මොනම තාලෙකින්වත් ඒක සැපයක් විදිහට දකින්න බෑ. ඒ නිසා සංකල්ප මතින් මේ වේදනාව කොච්චරදෝ වෙනස් වෙනව. ඒ නිසා මේ වෙලාවේදී හොඳට දක්ෂ වුණොත් සද්දයක් ඇහෙද්දී ආනාපානය තමන්ට දූනෙන්නේ කරදරයක් විදිහටද, හොඳක් විදිහටද, ගැලවුම් කාරයෙක් විදිහටද ආදී වශයෙන් ඒ තුළ විවිධ රස තියනවා. හිතීවිලි තියෙද්දී කොහොමද ආනාපානය පෙනෙන්නේ. වේදනා තියෙද්දී කොහොමද ආනාපානය පෙනෙන්නේ. ඒවා නැතුව කොහොමද පෙනෙන්නේ. ඒවා පිළිබඳ සංඥ මොනවද?

මේ විදිහට ඉස්සෙල්ලාම වතාවට තේරෙන්න පටන් අරගන්නවා සිද්ද වෙන සිද්දිය එකක්, ඒකෙ වින්දනය සහ සංඥව කියල වෙනමම පැති දෙකක්, නැත්නම් හිතේ වෛතසික ධර්මවල,

නාම ධර්මවල සම්බන්ධය ඉස්සෙල්ලාම යෝගාවචරයාට ජේන්න පටන් අරගන්න අවස්ථාව විනතසංකාරපටිසංවේදී කියල හඳුන්වල දෙන්න පුළුවන්. ඒක දැක්කට පස්සේ තමයි ඒවයෙ සංසිද්ධිමක් සිද්ධ වෙන්නේ. සංසිද්ධිම සිද්ධ වෙන්න නම්, වේදනාව දුක සුඛ වේදනාව අමතක කරල අදුක්ඛම සුඛ වේදනාව දිහාට තලතුනා වෙනවා. සංඥාවලත් අලුතෙන් ඔප දන ගති සැරසිලි නතර කරලා ඇත්ත ඇති හැටියට එන්න හදනකොට මේ දෙකටම කියන්නේ දෙක සංසිද්ධවනවායි කියල. ඒ සංසිද්ධිම සිදු වෙන්නේ බොහෝ කොට බලා සිටීමෙන්. කිරීමක් නෙමෙයි. නමුත් බොහෝ කොට බලා ඉන්න නෙමෙයි හිතෙන්නේ. එපා වෙන ගතියක් තියෙන්නේ. හොඳටම ආනාපානය සංසිද්ධිලා නාම ධර්ම වැඩ කරනකොට එපා කරවන ගතියක් තියෙන්නේ.

ආත්ත ඒ තියෙද්දී ඒක දිගේම බලාගෙන හිටියොත් අත්ත ඒ සංසිද්ධිම වෙනකොට ඒ පුද්ගලයා තුළ දෙවෙනි වතාවටත් ඒ ජීවිතයේ, කිසි කෙනෙක් එක්ක උසස් කොට නොසලකන, කිසි කෙනෙක් එක්ක සම කොට නොසලකන, කිසි කෙනෙක් එක්ක පහත් කොට නොසලකන, ආයෙත් තණ්හා දිට්ඨි මාන මෙන්න මේ වගේ දේවල්වල අලුත් සලකා බැලීමක් සිදු වෙනවා. දැන් මේ කරන්නේ ඉස්සෙල්ල රූප ධර්මවල සංසිද්ධිමක් එක්ක, ඒ පුද්ගලයා මාත්තොට ගත්තේ නෑ. මට හරිගියා කියල උදම් කරගත්තේ නෑ. දැන් මේ මම ඔක්කොම හරියන කට්ටියත් එක්ක මම සම කරල සම තත්ත්වයක් ගත්තේ නෑ. මම බොහෝම පහත් මට තවම බෑ. මම තවම අසවල් අඩුපාඩුකම් තියනවා කියල පහත් කරගත්තේ නෑ. ඒ වගේම දෘෂ්ටිවලත් පැහැදිලි වෙනසක් සිද්ධ වෙනව.

අත්ත ඒ සිදු වෙන වෙනස්කම්වලදී මේ යෝගාවචරයා හරියට පුංචි ඔරුවක නැගිලා කුණාටු සහිත මුදක විශාල ගමනක් යන්න හදපු කෙනෙක් වගේ. ඒ වෙලාවේදී කියනවා ඒ වගේ දෘෂ්ටිවල, සංඥාවල, වේදනාවල, යම් පෙරළි, සුළි සුළං, කලබැගැනි, සුනාම් එනව නම් පදින්න යන්න එපාය කියල. නැව පෙරළාගන්නේ නැතුව, පොඩ්ඩක් කුණාටුව ඉවර වෙලම් ඉන්ඩෙයි කියල. කුණාටු මුදේ පදින්න යන්න නරකයි. එතකොට නැංගුරම් දන්න ඕනෑ.

ඉස්සෙල්ල මුදේ හුළං අත බලලයි අපි යන්නේ. මොකද, මුහුද කියන එක අපිට පාලනය කරන්න බෑ. ආන්න මෙතනදීත් ඒ වගේ පසුපසට විතරකඩාරො, ඉස්සෙල්ල අපි පසුපසට කායසඩාරො කියනකොට ප්‍රීතියක් පහළ වුනා. ඒ ප්‍රීතිය පහළ වෙන්නේ දුක් කරදරයකදී නැව පෙරළාගන්නේ නැතුව ඉන්න පුළුවන් වෙච්චි දක්ෂකම. දුන් නාම ධර්මවල සුළු සුළං එනවා. වේදනාවල, දුක් වේදනාව තියන වෙලාවෙ සැප වේදනා එනවා. සැප වේදනාවත් තූ නොදකිත් කියල එපා වෙන වෙලාවල් එනවා.

සංඥාවලත් පෙරළි ඇති වෙනවා. අන්න ඒ පෙරළි නිසා වරෙක හිත සමාධියට ගිහිල්ල හොඳ ආලෝක සංඥා පෙන්නලා දිට්ඨධම්ම සුබයක්. තව සමහර වෙලාවට එපාම හිතෙනවා. මොකටද මේ සමාධිය. සමාධියෙන් තමයි මේ ඔක්කොම අමාරුවේ වැටෙන්නේ. මට සමාධිය නෙමෙයි ඕනෑ කරන්නේ. මට ඕනෑ කරන්නේ ඇත්ත ඇති හැටියේ දකින්නයි කියල, ආපු සමාධිය ප්‍රතික්ෂේප කරනවා. ඔන්න ධාතු මනසිකාරය මතු වෙනව. උණුසුම් ගති කම්පන, ආ! දුන් බොහෝම හොඳයි කියන කොට ඔන්න ධාතුවක් කිපෙනවා. ඔන්න ඔළුව හෙල්ලෙන්න පටන්ගන්නවා. ඔන්න පැද්දෙන්න පටන්ගන්නවා. ඔන්න සෙම ධාතුව ගලන්න පටන්ගන්නවා. එතකොට ආයෙ කලබල වෙනවා. මේ විදිහට සංඥා වීගත්, ඒ කියන සම සීතෝෂ්ණ පරිසරයෙන් පොඩ්ඩක් එහාට ගිය ගමන් සක්කාය දිට්ඨිය යකා වැහුණා වගේ ආවේස වුණා වගේ කලබල වෙන්න පටන්ගන්නවා. ඉතින් දැනගන්නවා මේ සංඥා වෙනස් වෙනකොට ධාතු ගුණ වෙනස් වෙනකොට සක්කාය දිට්ඨියේ සැප සීමාවල් ඉක්මවනවා. ඉතින් දුක් කරදර දෙන්න පටන්ගන්නවා.

ආන්න ඒකේදී සීලයක් ඕනෑ. අන්න ඒකේදී මධ්‍යම ඉවසීමට ගැලපෙන දෘෂ්ටියක් අවශ්‍යයි. එතකොට තමයි උපශාන්ත භාවය තව ඉහළ මට්ටමට යන්නේ. මෙන්න මේක දිනුවොත්, මොකද්ද? මේ වේදනා නොදැනී යන මට්ටමට එන එක, සංඥාවල කිසිම දෙයක් නෑ මේවා නිකම් හුදු සබන් බුබුළු ටිකක් විතරයි. ඒකෙ හර පද්ධතියක් නෑ කියල ඒක තේරුම්ගත්තොත්, කාය සංස්කාර සංසිදෙනකොට පීතිපටිසංවේදී කිව්වා වගේ, වේදනා සංඥා දෙක සංසිදෙනකොට

පුද්ගලිකව විදිහට අභිප්‍රේෂණය වන බැවින් අසාධාරණව සිතීමට කියලා අති ප්‍රමෝදයක් එන්න පටන්ගන්නවා. ඒක කවදාවත් එන්නේ නෑ භාවනා නොකරන අයට. භාවනා කරලා මඬු හිටවපු ඉන්න වගේ වැනෙන අයට එන්නෙත් නෑ. ඒගොල්ලෝ තමයි අර දිය පාර හරහා පිනනකොට දිය වැලට අහු වෙලා ගසාගෙන ගිහිල්ලක් බෑ. ඒ එන එන දේවල් හැප්පිලා ඔක්කොමටම දෙස් කියලා, මේ උණුසුම හොඳ නෑ. මේ පිරිස හොඳ නෑ. අනං මනං එව්වා මොනවක්වත් බෑ. එහෙම නැත්නම් මේ පහසුකම් ආපුටාහම බොහෝම ජයට ඒකෙ රස විඳල නින්දට වැටිලා භාවනා කාලේ නාස්ති කරලක් බෑ. මේ අන්ත දෙක කපාගෙන ඉදිරියට යන්න නම්, හරියටම වේදනාවේ සහ සංඥාවේ ක්‍රියාකාරකම් දැක දැනගන්න ඕනි.

මේක බොහෝමත්ම අමාරු තැනක්. කලින් කායානුපස්සනාවේ සංසිද්ධිමට වඩා හුගාකම විචිත්‍රයි. අභියෝගශීලීයි. යෝගාවචරයා උස්සලා විසි කරලා දනවා. පර්යංකයෙන් වුණත් උස්සල විසි කරලා දන්න පුළුවන්. ආත් ඒ වෙලාවේදී ඒක හරහා ගියොත් ඊට ඉස්සෙල්ල තිබුන අස්ථිරතාව පමණටම තද ස්ථිරතාවක් හා අභිප්‍රමෝදයක් එනවා. කන්දක් නැගී තැන පල්ලමකි. පල්ලම වැටුණොත් සෙල්ලමකි කිව්වා වාගේ, ඊට ඉස්සෙල්ල කන්දේදීම සන්පුරුෂ අසන්පුරුෂ භාවය පෙන්වනවා. දැනගන්න පුළුවන්. ඒක කවුරුවත් කරන දෙයක් නෙමෙයි. තමා විහින්න පටවගන්න දෙයක්. අන්ත එතනදී හොඳට පෙර නොදක්කා වූ තාලයට සීලයෙ තියන වටිනාකම තේරෙනවා. මේ සීලයේදී අපි කරන්නේ නොකළ යුතු නොපන්නකම් නොකර සිටීම. ඉලන්දරිකම්, බලපුළුවන්කාරකම්, ඕනෑ වෙලාවක ඕනෑ කෙනෙකුට කරනහැකි. ඒක පෙන්නන්න කියලා තමයි ලෝකේ කියන්නේ. ඒව පෙන්නන්න ගියොත් මොකද වෙන්නේ? කාය දුශ්චරිත, වච්චි දුශ්චරිත වෙලා, ඒකෙන් ඇති වෙච්ච වික්ෂිප්ත මනස නිසා මේ වගේ වේදනා සංඥාවල පෙරළියක් එනකොට ඒ පුද්ගලයාට විසුම් නැතුව යනවා. උස්සලාම පොළවේ ගහනවා.

වෙන විදිහකටත් මේක විස්තර කළ හැකි. අපි හිතමු, අපි කාටත් තියනවා නේ අතපහු වෙච්ච වැරදි. අපි ළඟ විවිධාකාරයේ සීලය පිළිබඳ අඩුපාඩුකම් හිටිනවා. ඒවා සමහර වෙලාවට අපි පිළියම්

කරනවා. සමහර වෙලාවට අපි ගණන්ගන්නේ නැතුව ඉදිරියට ගෙනියනවා. නමුත් හිතේමක් වෙනමම මැනුම් මට්ටමක් තියනවා. හෘදයසාක්ෂිය දන්නවා නේ. ඒ නිසා යම්ම කිසි කෙනෙක්ගේ සිලෙක ඒ වගේ පුවි හරි අඩුපාඩුවක් තියෙද්දී ඔය වේදනාවේ සංසිද්ධිමක් සහ සංඥාවේ සංසිද්ධිමක් එනකොට, එතනදී පොඩි පොඩි කයේ මනසේ, කාඩ් කුට්ටමක් අරගෙන නැවත බෙදල දුන්න වගේ අලුත් වීම් වෙනව. ඔන්න ඔය අලුත් වීම්වල පුදුමාකාර සැක සහ වෙහෙස ගති පහළ වෙනව - මේ සේරම වුණේ මගේ සිලයේ දුර්වලකම නිසා වෙන්න ඇති. මං අර කොරපු වැඩේ නිසා වෙන්න ඇති කියල, මොනවා හෝ තමන්ගේ හිතේ කසටක් තිබුණ නම්, ඔය සංඥ වේදනා දෙකේ පොඩි වෙනස්කම් එනකොට දරාගන්න බැරි තත්ත්වයකට එනවා. ඒක අර පිටේ වණේ තියන මීහරකා අකුල දකිනකොටම භයයි. ඌ දන්නවා අකුලේ රිංගන්න පුළුවන් පිටේ වණයක් නැත්නම්. බඩ පැත්තේ වණය තිබුණට ප්‍රශ්නයක් නෑ. පිටේ වණේ තිබ්බොත් ඒකා අකුල දකිනකොටම භයයි.

ඒ නිසා අපේ සිලයේ යම් අඩුපාඩුවක් වෙලා තිබුණා නම්, පැටලිලි සහිත තැනක් තිබුණා නම්, සංඥ වේදනා දෙක ඇවිල්ල හොල්මන් කරනකොට පුදුම භයකට පත් වෙනවා. සහලවනවා. අමත ගති පහළ කරනවා. විරේවන ගති පහළ කරනවා. කරප්පන් එනවා. ඇලප්පක් වෙනවා. ඉතින් ඒ නිසා එතනදී හොඳට කල්පනා කරල බලන්න භාවනාවේ දෝෂයක් දෝ, එහෙම නැත්නම් සිලයේ දෝෂයක්ද? මේ දෙකම හදන්න පුළුවන්. මේ දෙකම හදන්න පුළුවන් වෙන්නේ පැහල ගිහිල්ල නෙමෙයි. මේකටම නැවත නැවත ගිහිල්ල හිතන්න ඕනෑ මගේ ජීවිතේ තියෙන්නේ තිබ්බවා. කය තියෙන්නේ තිබ්බවා. මම මගේ ජීවිතයෙන් මේ ජීවිතයෙන් නිවන් දූකලා මිසක් මම අරින්නේ නෑ කියල, ආනන්තරිය අකුසල කර්මයක් වගේ බරපතළ අකුසල කර්මයක් නොවෙනවා නම්, සිලයට නැවත නැවත උත්තර දීමෙන් අපිට තේරෙනවා, සිලය කියන පදනම හිතුවක්කාරකමට සෙල්ලක්කාරකමට කැඩුවාට මේක කර දී උර දී ළය දී වැඩ කරන වෙලාවට තේරෙන්න පටන්ගන්නවා සමාදය සිකිති සිකිතාපදෙසු සර්වඥයන් වහන්සේ මහා කරුණාවෙන් දේශනා

කළේ ඒකයි. ඉල්ලගෙන සමාදන් වෙලා රකින්නෙයි කියලා. නැත්නම් ප්‍රතිශ්ඨාවක් නෑ.

සීලෙ පතිට්ඨාය නරො සපකෙඤ්ඤා කියලයි මේ ගැටේ ලිභන හැටි පෙන්නලා දෙන්නෙ. හොඳ සීලයක් ඕනෑ. ඒක මදි හැබැයි. හොඳ දෘෂ්ටියක් තියෙන්න ඕනේ. මොකද්ද දෘෂ්ටිය? මේ කයත් ජීවිතයත් දෙක වාංගු කරල තමයි මාරයා අපිට පෙනේ පෙන්නන්න එන්නේ. කයට වද දීමෙන් සහ ජීවිත තර්ජනය කිරීමෙන්. අපි යනකොටම කියන්න ඕනෑ, මේ කයත් මේ ජීවිතයත් බුදු භාමුදුරුවන්ට පූජා වේවා! අඬුම ගානේ සද්ධා විරිය සති සමාධි ප්‍රඥ කියන මූලික ඉන්ද්‍රිය ධර්ම, බල ධර්ම වඩන්නවත් කවදකවත් බෑ කුමාර සැප විඳ ඒක බලාපොරොත්තුව. නැත්නම් කයේ සැප බලාපොරොත්තුව කරන්න බෑ. කරපු ගමන් ඒකට වාංගු කරල, ආ, ඔහොම ගියොත් එහෙම එක්කො පිස්සු හැදෙයි. එක්කො අංශභාගෙ හැදෙයි. එහෙම නැත්නම් ඔළුව නරක් වෙයි කියල පුදුමාකාර භය ඇති කරල දෙනවා. නැත්නම් ජීවිත තර්ජනයකට එයි මැරෙන තුරාවට බෙහෙත් ගන්න වැඩක් වෙයි කියල අර ජීවිතේ ඉස්සර කරනවා.

එතනදී ඒ දෙක කැප කරන්න ඕනෑ. ඉන්ද්‍රිය ධර්ම තර කරන්න ඕනෑ. එහෙම නැත්නම් වේදනාවල වෙනස්කම් සංඥාවල වෙනස්කම් එනකොට ඒ දෘෂ්ටිය හරිගස්සගත්තේ නැත්නම්, පුදුමාකාර දෙලොවක් අතර හිර වෙනවා. අද භාවනා ලෝකේ දිහා බලනකොට ඇත්තටම ඒ විඳවන ඇත්තො අහිංසකයි. අවංකයි. නමුත් තර්කයෙන් නම් කවදවත් ගොඩ එන්න බෑ. කවදකවත් ගුරුවරයෙක්ගේ ශුභාශිංෂණයකින් ගොඩ එන්න බෑ. කවදවත් යැදල ප්‍රාර්ථනා කරල ගොඩ එන්න බෑ. සීලයයි දෘෂ්ටියයි දෙක ගැන හිතන්න වෙනවා. සීලය තියනවා නම් හීනමාන ගති, මම මේ හැදිවිච ගෙදර නැහැදිවිච එකයි කියල බැනුම් අහන්න වෙන්නේ නෑ. ඒ සීලය සඳහා ඕනෑම කැප කිරීමක් කරනවා. ඒ සීලය කියල කියන්නේ තමන්ගේ වැඩ කරන පිරිසත් එක්ක හොඳට යා දෙන ගතිය. සීලයක් තියනවා නම් පිරිසත් එක්ක සමගියක් ඇති වෙනවා. ඒ පිරිසත් එක්ක ඉන්න එක හොඳයි. මොකද මේ පිරිස සීලය සඳහායි මේ කටයුතු

කරන්නේ. එක්කෙනෙක් එක්කෙනෙක් මේ ආදයම් බදුවලට යට වෙලාවක් දඩුවම් ගෙවන බවක්වත් නෙමෙයි. වත පිළිවෙත කරනව දිනවරියාව කරනව එතකොට පුදුමාකාර සතුටක් ඇති වෙනවා.

ඒ වගේම සක්කාය දෘෂ්ටිය පැත්තෙනුත් වරදවා ගන්නවා නම්, මම උසස් කෙනෙක්ය, මම මේ තැනට ගැලපෙන්නේ නැති හීන කෙනෙක්ය, නැතිනම් සම කෙනෙක්ය කියල ඒ මොනම හරි දෙයක් දෘෂ්ටිගතව තියනවා නම්, උක්බ සත්‍ය විසින් නෛසර්ගිකව කාටත් ස්වභාවයෙන්ම පෙන්නවන පෙළන ගතිය තවන ගතිය පවා වරදවල වටහාගන්නවා මේ කියන ආකාරයට දෘෂ්ටිගතිකව. ඒ වගේම සීලයේ අඩුපාඩුකම් තියන එක්කෙනාටත් මේ කියන 'මමය' මුල් කරගත් සංසන්දනයකින්, ගැලපීමකින් භාවනාව සංකීර්ණ වී කඩා වැටෙන්න ඉඩ තියනවා. ඉතින් ඒ නිසා කල් ඇතුළුව සීල විශුද්ධි, දිට්ඨි විශුද්ධි කියන මේ දෙක අත්‍යවශ්‍යයි ඊළඟට තියන කංඛාවිතරණ විශුද්ධිය නම් වූ සැක දුරු කිරීමේ විශුද්ධියට.

ඊගාවට තමයි මග්ගාමග්ග ඤාණදස්සන විශුද්ධිය කියල, මේ වගේ තක්කු මුක්කු වෙලාවක, ඔඵඵ අංජබජල් වෙඵඵ වෙලාවක, නැත්නම් අන්ද මන්ද වෙඵඵ වෙලාවක, මොකද්ද මා විසින් ගත යුතු ක්‍රියා මාර්ගය කියල හරි පැහැදිලි දෘෂ්ටියක් ඇති වෙන්න, අන්න අර කියන විදිගේ මුල් ටික සුද්ධ වෙලා එන්න ඕනැ. මේක සුද්ධ කෙරුවට හොඳට මතක තියාගන්න ඕනැ අද සුද්ධ වුනාට හෙට සම්පූර්ණ අසුද්ධ වෙන්න පුළුවන්. සීලය කියල කියන්නේ එහෙම ස්ථිරසාර දෙයක් නෙමෙයි. වැනෙනසුලු, වාෂ්පීකරණය වනසුලු, අල්ලලා තියාගන්න බැරි දෙයක්. දෘෂ්ටියත් ඒ වගේ. මේවා ස්ථිරසාර කරගන්න තමයි සෝවාන් මාර්ග ඵල ඥානය අපි ඉල්ලන්නේ. එතනට යනකල් සීලයයි දෘෂ්ටියයි දෙක එතන එතන තනා වඩා ගෙනයන්න. කවදකවත් බෑ අපට අඩහැර පාගෙන යන්න.

ධර්ම සේනාධිපති වූ සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේත් සඳහන් කළේ, මම පිරිසක් මැදට යනකොට යන්නේ අං කැඩිඵඵ ගොනෙක් වාගේ. අං තියන තරුණ වස්සට ලොකු ආසාවක් තියනවා අං දෙක හරියට තියනවාද කියල බලන්න දකින දකින දේට අනින්න. නමුත් අං කැඩිඵඵ ගොනා දන්නවා එතන තියන තුවාලේට විෂ

බීජයක් ගියොත් කෙළින්ම මොළේටමයි යන්නේ. ඔය අගේ තියන හිල කෙළින්ම සම්බන්ධ වෙලා තියෙන්නේ මොළයට. තුවාලේ ගියොත් එහෙම එතනින් ආයේ දවස් දෙකයි තුනයි මොළේ කුණු වෙලා මැරිලා යනවා. ඒ නිසා ඒ සතා පුදුමාකාර විදිහට ඔළුව බේරාගෙන මැස්සෙක් වැහුවත් මේකෙන් විෂ බීජයක් එන්න පුළුවන්. කන්න භොයාගන්න ඇවිදින්නත් වෙනව. පස් ගොඩකට වැලි ගොඩකට එහෙම අං තියන කාලේ වගේ අනිත්ත ගියොත් පුදුමාකාර වෙහෙසයි. බොහෝම නිරහංකාරකමක්. මොකේටද මේ, සීල ගෞරවයෙන්, ඒ වගේම මේ දෘෂ්ටි ගෞරවයෙන්. ඒ ඉස්සරහා ඉන්න මනුස්සයාට ගෞරව කරනවා කියන එක නෙමෙයි. ඒ කාගෙන් නමුත් මගේ මොළේ ආසාදනය වෙන්න පුළුවන්. ඒ නිසා අං කැඩිවිච ගොනෙක් වගේ මම පිරිසක් අතරට යන්නේ. මම වසල දරුවෙක් කට්ටක් අතට අරගෙන හිඟා කන්න වගේ මම පිරිස අතරට යන්නේ කියලා කියනවා. මුත්වහන්සේ මේ බ්‍රාහ්මණ කුලයක පළවෙන්නිම පංතියේ මහා ගම්දෙටුවාගේ පුතා. ඒත් කියන්නේ මම පිරිසක් අතරට යනකොට කට්ටක් අතට ගත්ත වසල දරුවෙක් වගේ යන්නේ. මොකටද මේ, කවදකවත් ඔය ගෙට මම උසෙසසු, සමෙසු, ඔමෙසු, කියන අනික් කට්ටියගේ කුණු කන්දල් හෝදන්න පෙරළන්න මනින්න කිරන එක්කෙනාට මෙතනදී තේරුමක් නෑ. ගසාගෙනම යනවා. එහෙම නැත්නම් ගිලිලා නහිනවා. ආන්න ඒක එන්නේ පින් මද දරුවන්ට නෙමෙයි. පින් ඇති උන්ට.

නමුත් සීලයයි දෘෂ්ටියයි කියන ඇස් දෙක නැත්නම් අන්ධ අලියෙක් කැලේ ඇවිදිනවා වාගේ. බඩගින්නට ඇවිදගෙන ගියාට යන යන තැන හැප්පෙනවා. අකුල දන්නේ නෑ වළ දන්නේ නෑ මොකක්වත් දන්නේ නෑ. යන තැන අන්දනවා වගේ පිට ඉන්න ඇත්තන්ටත් තේරෙනව මෙයාගේ වයර් මාරු වෙලයි කියලා. වෙන මොනවත් නෙමෙයි. උත්සාහ කරන්නේ නැති නිසා නෙමෙයි. සද්ධාව නැති නිසා නෙමෙයි. කැප කරල නැති නිසා නෙමෙයි. සීලෙ පිළිබඳ පිරිසිදු වීමක්, භාවනාවත් එක්ක වෙලා නෑ. දෘෂ්ටිය පිළිබඳ පිරිසිදු වීමක්, භාවනාවත් එක්ක වෙලා නැත්නම් ඔය කියන අභිප්‍රමෝදය, භාවනාවේ තියන සුඛය, භාවනාවේ තියන රසය, මේ ගමනේ තිබෙන අභීත භාවය, කවදකවත් දකින්න හම්බ වෙන්නේ

නෑ. ඒ විතරක් නෙමෙයි භාවනා ජීවිතේ සැප විදින ඇත්තන්ට ඊර්ෂ්‍යා කරන්න පවා පටන්ගන්නවා.

ඒ නිසා භාවනාවේදී කාය සංස්කාර සංසිදෙනකොට ඇති වෙන ප්‍රීති සුඛයත් චිත්ත සංස්කාර සංසිදෙනකොට අභිප්‍රමොදයං විතතං, සමාදහං විතතං වගේ කියන ඒ ධර්මතා රස විදින්න, ඊට ඉස්සෙල්ල තමන්ගේ සීලය ආවර්ජනය කරනවා. දෘෂ්ටිය ආවර්ජනය කරලා මෙව්වා විදගෙන තමයි බුද්ධාදී උත්තමයන් වහන්සේලා එහා පැත්තට ගියේ. ඒ නිසා මම මේ වෙලාවේදී නරකයි අනුන් එක්ක සංසදනය කරන්න. අනුන් එක්ක සම කරන්නත් එපා. බාධා කරන්නත් එපා. එතකොට හිත සරලව කියනවා නම් පිට ගිහිල්ලා.

ඒ නිසා මේ ගාථාවේ නොගැලපෙන තැනක වගේ, විතගෙධො අමච්ඡරී. ගේධය දුරු කරන්න. මසුරුකම දුරු කරන්න. න උසෙසුසු වදනෙ මුනි. තමන් උසස් කොට කවදවත් මුනිවරයෙක් වචන කතා කරන්නේ නෑ. ඒ වගේම න සමෙසු. මම නම් එහෙම නෑ මම නම් මෙහෙමයි කියල සම කරල කතා කරන්නේ නෑ. න ඔමෙසු. පහත් කරල සලකන්නෙත් නෑ. ඉතින් මේක සම්මා වාචාවට නේ වැටෙන්නේ. මෙතන මේක උදව් කරන්නේ නොකිරීම තුළින්. වචනයෙන් සිද්ධ වෙන අකුසලය නෙමෙයි මෙතන තියෙන්නේ. මෙතන සම්මා වාචා වෙලා තියෙන්නේ. දන්නවා මෙතනදී මේ පැටලුම්වලට කට දන්න ගිහිල්ල කතා කරල අහු වුණොත් මිච්ඡා වාචාවට වැටෙනවා. එතකොට එහා පැත්තෙ එළියේ පැත්තේ බහි ජටාව පැත්තක තියද්දී ඇතුළත ජටාවකට අහු වෙනවා. හැදිගෙන එන අර වේදනා සංඥ දෙකේ සංසිදීම තද අවුලකට පත් වෙනවා. ඒ නිසා ඒ වෙලාවේදී වසල දරුවෙක් වාගේ, අං කැඩිච්ච ගොනෙක් වගේ, එහෙම නැත්නම් ඇස් තිබුණට අන්ධයෙක් වාගේ, කන තිබුණට බීරෙක් වාගේ, කොච්චර දැනුම් සම්භාරය තිබුණත් මෝඩයෙක් වාගේ, උඩ පැනල තරු ඇදල ගහන්න පුළුවන් වුණත් කොන්ද පණ නැති කෙනෙක් වගේ, මැරුණු කෙනෙක් වගේ ඉඳගෙන බේරුණේ නැත්නම් ඉතින් කවදවත් අර උපශාන්ත භාවයට යන්න බෑ. වෙන වෙන ශාන්ත භාවවලට යන්න පුළුවන්.

ඉතින් ඒක නිසා මෙතනදී වැඩ කරන්න ඕනෑ ආකාරය, කවමදකවත් පොත් කියවලා, හිතලා, මෙහෙම මෙහෙම කරමු කියල බෑ. මෙතනට යනකොටමත් බණ අහලා, බහුසාත භාවය තිබිලා හරියට බේරාගත්තොත් ඇත්තටම තමන් කරන භාවනාවට තමන් ගරු කලා වෙනවා. එහෙම නැත්නම් වෙන්තේ මේ වගේ දෙයක් - කපුටෝ ගොදුරක් හම්බ වෙච්චහම ගිහිල්ල හංගනවා. උළු කැටේ යටත් හංගනවා. පොල් අතු වහලෙන් හංගනවා. අනික් ගමන බලනකොට මතක නෑ. ඒ වහලෙට ගිහිල්ල බලනකොට හැමතැනම එක වගේ නේ උළු තියෙන්නේ. හංගනකොට හිතන්නේ ඊගාව සැරේ ආපු ගමන් මට මේක ගන්න පුළුවන් කියල. කවදවත් ගන්න බෑ. ඉතින් අර බඩගිනි වෙච්ච වෙලාවට ඌ පොල් අතු අවුස්ස අවුස්ස බල බල ඉන්නවා මේ හංගපු එක හම්බ වෙයි කියල. අන්න ඒ වගේ ලාහට ගෙම්බෝ එකතු කරන්නා වගේ, අංගුලිමාල අර ඇඟිලි මාලේ කරේ දගන්න ඉස්සෙල්ල වාගේ කොච්චරදෝ භාවනා කරනවා. කොච්චරදෝ ගුරුවරු මාරු කරනවා. කුම මාරු කරනවා. ආනාපානසෙන් පිම්බීම හැකිලීමට එනවා. ඒකෙන් මේකට යනවා.

මොන ජාති කළත් ඒකෙ එක ගොනුවක් එකතු කිරීමක් එන්නේ නැත්තේ මොකද? සීලයේ ප්‍රතිෂ්ඨාව නෑ. ඒ කියන්නේ දුශ්ශීලයෙක් නෙවෙයි. නමුත් සීලයේ තියන වටිනාකම, වත පිළිවෙතේ තියන වටිනාකම, සතත අභ්‍යාසයේ තියන වටිනාකම දන්නේ නැහැ. ඉතින් හිතුවක්කාරකම්වලට ගිහිල්ල මේක හම්බ වෙච්ච වෙලාවේ කඩාගෙන, කුට්ටි කඩාගන්න පුළුවන් කියල හිතෙනවා. නමුත් මේක තාවකාලික දෙයක්, සීලය කියල කියන්නේ තාම ස්ථිරසාර වෙලා නැති දෙයක්, සීලයට ගෞරව කරගෙන යනවා මිසක්කා, සීලයට නාස් ලඟු දන්න බෑ. එතකොට අපිටයි නාස් ලඟුව වැටෙන්නේ. ඒ නිසා පුළුවන් තරම් ඒ තියන වැඩ පිළිවෙළම කරගෙන දහ පොළක වැරදෙනවා. අනේ, එක දවසක ලාවට යාන්තමට අභිප්‍රමෝදයක් එනවා. වරෙක ප්‍රීතියක් එනවා. එතකොට දූතගන්නවා ඔන්න මේ ආපු ගමන නම් පාර හරි. නමුත් ඊගාව දවසේ ආයෙ වරදිනවා. ආයෙ සැරයක් ඔහොම යනකොට ඔන්න දවස් දහයක් පහළොවකට සැරයක් ලාවට යාන්තමට ඕක හරියනවා. එහෙම තමයි මේ වැඩේ යන්නේ.

අන්න ඒ වැඩ පිළිවෙල යනකල්ම, ඒ කියන්නේ මේකෙ ස්ථිරසාර කොඳු ඇට පෙළක් හැදෙනකල්, සීලය පිළිබඳ ලොකු ගෞරවයකින්, දෘෂ්ටිය පිළිබඳ හොඳ ගෞරවයකින් කටයුතු කළොත් එතකොට ඒ තුළ ඇති වන හික්මීමයි, බාහිර ඇත්තන්ටත් පෙනේ. ඇතුළටත් පෙනෙන්නේ උපශාන්ත භාවය. එහි කෙළපැමිණීම තමයි නිවන කියල කියන්නේ. ඇත්තට නිවනට යනකොට නිවනේ ඇති වටිනාකමක් නෑ. නිවනේ වටිනාකම තියෙන්නේ මෙන්න මේ වගේ සෙල්ලක්කාරව මේක උපයන වෙලාවේ. හරිම රසවත්. හැබැයි වැදගත්ම දේ මේකත් නෙමෙයි. ඊට ඉස්සෙල්ල තමන් මේ අභියෝගයට පැමිණීම. මේ ඉන්න ඔක්කෝමලා ඒකට ලකුණු ලබල තියෙන්නේ. නමුත් මේ වැඩේදී එක එක්කෙනා, එක එක්කෙනා අතරේ වෙනස්කම් ඇති වෙනවා. යම්ම කිසි කෙනෙක් මේ කුණාටු තත්ත්වයේ එහා පැත්තට ගියාට පස්සේ නිවනෙන් ඇති වැඩක් නෑ ඒ පුද්ගලයාට. ඒ මොකද ඒක ඉබේ ලැබෙන දෙයක්. මෙතෙක් කල් කෙරුවේ ඒකට තිබුණු බාධකවලට ඡන්දේ දීපු එකයි. දැන් ඡන්දේ නොදී ඉන්නකොට බාධකත් නෑ. නිවන ඕනෑකමකුත් නෑ. සමනලයට අතු නැමුණා වගේ හරියනවා.

ඒ නිසා මේ වගේ සූත්‍ර න උසෙසුසු වදනෙ මුනි කියල තියනවා. මුනිවරයන් වහන්සේ නමක් කවදවත් තමන් උස් කොට කතා කරන්නේ නෑ කියල කියන එක. මුනිවරයෙක්ගේ තත්ත්වෙ තමයි ප්‍රශස්ත. නමුත් මේක හුඟාක් වැදගත් වෙන්නේ තාම එතනට ගිය නැති, උත්සාහ කරන කෙනාට. ඒ කෙනා මුනිවරයෙක් සේ හැසිරෙමින් ධර්ම ගෞරවයෙන් කටයුතු කරනකොට සමෙසු, ඔමෙසු කියල සම කරල පහත් කරල සලකන්නෙ නෑ. කසුං නෙති අකප්පියො. කිසීම ආකල්පයකට පත් වෙන්නේ නෑ. කිසීම විදිහකට මේ දේ මම මෙහෙම කළ යුතු නෑ කියල වගේ හිතන්නෙ නෑ. එකම ආකල්පයයි තියෙන්නේ - සතිය. අප්‍රමාදය. තමන් ඒ අවස්ථාවට පත් වෙච්ච වෙලාවේදී ඉදිරියට පත් වෙච්ච ආකල්පය හැර වෙන කිසීම ආකල්පයක් මම විසින් ගරු කටයුතුයි කියල කිසීම දෙයක් යෝගාවචරයෙකුට බුදුහාමුදුරුවෝ පවරලා නෑ. උන්වහන්සේ මතක් කරලා තියනවා මූලික වශයෙන් සීල සමාධි ප්‍රඥ පුරන්න. පැමිණි දේට මුණ දෙන්න.

අන්ත ඒ විදිහට පූර්ව නිගමන, ආකල්ප නැතුව ඉදිරියට යන්න නම්, ඇත්තටම පටන්ගන්නකොට නම් කොහොමටත් අපට පූර්ව නිගමන, ආකල්ප තියනවා නෙ. ඒක තියෙද්දී අපිට විකල්පයක් වශයෙන් දෙන ආනාපානය, පිම්බීම හැකිලීම හෝ සක්මන් භාවනාව හෝ එදිනෙද වැඩක් ආකල්පය කරගත්තොත් අපිට පෙනෙන්න පටන්ගන්නවා ඉස්සරහට යනකොට, ඔය කවුරු මොන ජාතියෙන් හිතා මතා හෝ නොහිතා නොමතා බාධා කරන්න ගියත් අපේ හිත පවත්වන්නේ මූල කර්මස්ථානයේ නම්, ඒක වළක්වන්න පුළුවන් ජගතෙක් ලෝකේ නෑ පණ තියනකල්. අපි පණ තියනකල් හුස්ම වැටෙනවා. එව්වරයි. ඒ තරමටම සරල දෙයක් තියෙන්නේ. ඕනෑ කලබලයක් වුණාට හුස්මට හිත දන්න පුළුවන් නම් අපි ආරක්ෂයි. අපි දන්නවා ආකල්පවලින් විකල්ප හොයන හැටි. අපි දන්නවා උසස්, පහත්, මානකම් තියෙද්දී යථාර්ථයට හිත දන හැටි දනගන්න. හිතනවාද කවුරුහරි කවදකවත් බාධා නැති ලෝකෙක ආනාපානයේ හිටියට මෙතරම් විචිත්‍රව මේ ධර්ම වැටහෙයි කියලා? කවදකවත් නෑ.

නමුත් මේ බණ කියන, බණ හදරන එක්කෙනෙක්ගෙන් හරි නැතුව හරි කරදර කියන එක නොමිලෙ නෙ ලැබෙන්නේ. ඒක හරියට හරවා ගන්න එකයි ප්‍රශ්නය. ඒකට දගන්න ආකල්ප විතරයි ප්‍රශ්නය. ඒ නිසා ආනාපානය නිකන්ම තිබ්බාම නිකන්ම නිකන් සුදු බත් වාගේ තියෙන්නේ. ඒකට මාළුපිනි දන්න නම් කරදර ටිකක් ලුණු ටිකක් මිරිස් ටිකක් තියෙන්න ඕනෑ කියල ඉල්ලන්න ඕනෑ නෑ. දවස පුරා ඇති වෙන්න කරදර හම්බ වෙනවා. ආන්ත ඒ කරදර එන වෙලාවේදී මේ ආකල්ප සම්පත්තිය උසස් කරල පහත් කරල සම කරල සලකන්නේ නැතුව හොඳ වුණත් නරක වුණත්, ප්‍රිය වුණත් අප්‍රිය වුණත්, ළග වුණත් දුර වුණත්, ඇතුළේ වුණත් පිට වුණත්, අතීත අනාගත වර්තමාන වුණත් ආනාපානයමයි කියන කල්පනාවට ගියොත් නිවන් නොදැක්කත් නිවන් දැක්ක වගේ. ඒකම සීලයක් බවට පත් වෙනවා. ඒකම සමාධියක් බවට පත් වෙනවා. ඒකෙම උපශාන්ත භාවයක් තියනවා.

ඉතින් ඒකට දී ඇති ප්‍රධානම අයිතිවාසිකම තමයි, භය වෙන්න එපා, පණ තියනකල් හුස්ම තියනවා. ඒක කවුරුවක්වත් දීපු

එකක් එහෙම නෙමෙයි. නමුත් අපි මේ පුංචි දේකටත් හුස්ම අමතක කරල, ඒ පුංචි දේවල් උත්සන්න කරන්න පටන් අරගත්තොත් ඒ කාගේවත් දෝෂයක් නෙමෙයි. නමුත් ආධුනිකයාට ඒක කරන්න බෑ. ආධුනිකයා හුඟාක් වෙලාවට ආනාපානයට එන බාධක නිසා හිත වට්ටගන්නවා. නමුත් ටිකක් දුර ගිය කෙනාට හොඳට තේරෙන්න පටන් අරගන්නවා ආනාපානය කොච්චර අපි අමතක කළත් ආනාපානය අපිව අමතක කරන්නේ නෑ. ඒක නිසා ඒක අමතක කරන්නේ නැතුව රකිනවා නම් ඔය ආකල්ප කොච්චරදෝ කවුරු ඔළුවට දන්න ගියත් තමන් දැනගන්නවා කළ යුතු ප්‍රධාන කෘත්‍යය සීලය නම් සමාධිය නම්, මේ උපගාන්ත භාවයට යාදෙන මූල කර්මස්ථානයයි කියල ඒක තේරුම් ගත්තට පස්සේ, තමන්ට උත්පත්තියෙන් ලැබුණ ඒ සම්පත්තිය, විවේකව, මම දැන් මෙතන කියන සංකල්පයේ ජීවත් වෙන්න පටන්ගත්තට පස්සේ, බාහිර ලෝකේ එන්න එන්න එන්න පුංචි වෙන්න පටන්ගන්නවා. බාහිර ලෝකේ ඇතින් ඇතට තුනී වෙලා යන්න පටන්ගන්නවා. ඒකෙන් එන සෝසාව මහා කරදරයක්.

හැකි හැම වෙලාවකම ඒ විවේක බුද්ධියට යන්න පටන් අරගත්තට පස්සේ ඇත්තටම කියනවා නම්, ටික කාලයක් යනකොට මොකක් නිසාද දන්නේ නෑ, ලෝකයා කරදර කිරීම නතර කරනවා. කියල වැඩක් නෑ නෙ. එව්වරයි. ආයේ වෙන මොකක්වත් නිසා නෙමෙයි. කියල වැඩක් නෑ. ඒ මනුස්සයාට කන් ඇහෙන්නේ නෑ. බීරි අලියාට වීණා ගයනවා වගේ. ඒ මනුස්සයා ඇතුළට නැමිලයි ඉන්නේ. ඒක තේරුම්ගන්න හුඟාක් කල් යනවා. දෙන්න තියන සෑම වදයක්ම දීල තමයි ලෝකේ බැරි තැන අමතක කරල දන්නේ. අන්න ඒ දේ කර ගත්තොත් නම්, නිවන් දැක්ක වගේ තමයි.

අපි කැලේකට ඇවිල්ල මේ කරන්නේ සමනලයෙක් තමන්ගේ ජීවිතය රූපාන්තරණය කරන වෙලාවක කෝෂගත වෙනවා. කෝෂගත වෙන්න ඉස්සෙල්ල ඇතුළට රිංගන්නේ දළඹුවෙක්. කෝෂගත වීමේදී අපි කාටවත් උත්තර දෙන්න බැඳිලා නෑ. කෝෂගත වෙලා එළියට එන්නේ ලස්සන සමනලයෙක්. ආන්න ඒ කාලය ඇතුළදී අපි මතක තියාගන්න ඕනෑ ආකල්පවලින් අපිට වැඩක් නෑ.

අපි කාටවත් සංසන්දනයක් ඕනෑ නෑ. අපි ආවේ මේ වැඩේ කරගන්නයි. සමහර වෙලාවට ඒක පොඩි කාලෙකින් එනවා. සමහර වෙලාවට දිග කාලෙකින් එනවා. අන්න ඒ වෙනස වුණාට පස්සේ ඒ සමනල ලෝකයයි දළඹු ලෝකයයි අතර විශාල පරතරයක් තියනවා. දළඹුවාට කවදවත් ඉගිලෙන්න බෑ. සමනලයා කවදවත් කොළවල වහලා ඉන්නෙත් නෑ. උගෙ වැඩේම ඉගිලෙන එක. ආන්න ඒ වෙනස ඇති කරගන්නා තෙක් අපේ සීලයයි දෘෂ්ටියයි හරියට සම කරගන්නොත් පුදුම උපශාන්ත භාවයකට යනවා. වෙනද අර මූලිත්ම කියාපු විදිහට මේ ජීවිතේම කළ යුත්තක්. කළ හැක්කක්. මම කරමි කියල යන කෙනාට මෙන්න මේ වගේ අතර වාරවලදී සිදු වෙන ගැටලු ගැන කතා කරනකොට විශාල ධෛර්යක් ශක්තියක් ලැබෙනවා.

අදත් අපි පැයක් ගත කරල තියනවා. තමන් කරගෙන යන භාවනාවට මේ කරුණු සම්බන්ධ කරල මොනම හේතුවක් නිසාවත් යෝගාවචරයෙක් වශයෙන් තව කෙනෙක් එක්ක සංසන්දනය කරන්න යන්න එපා. එයින් කවදවත් වගුවක් වෙන්නේ නෑ. ඒ නිසා පුළුවන් තරම් ආකල්ප විකල්පවලට අහු වෙන්නේ නැතුව තමන්ගේ අදහස මූලික මනසිකාරයත් එක්ක යෝනිසෝමනසිකාරයත් එක්කම පවත්වනවා නම්, අපි මෙතන මේ ඇති කරගන්න දේ මෙතනින් පිට ගියාටත් පස්සේ අපිට ප්‍රයෝජන ගන්න පුළුවන්. උපශාන්ත භාවය ලෝකයටත් තේරෙයි.

ආන්න ඒ විදිහට ලෝක සාසනයයි තමන්ගේ සාසනයයි දෙකම වර්ධනය කරගැනීමට බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය යම් අදහසක් ඇතුව ඉදිරිපත් කළාද, ඒ අදහස සියලුදෙනාටම වැටහේවා! වැටහිලා මේ ජීවිතේ හමාර වෙන්න ඉස්සෙල්ලා උපශාන්ත භාවයට යන්න ශක්තිය ධෛර්ය බලය ලැබේවා! කියල පුර්වනා කරමින් අදට නියමිත ධර්ම දේශනාව මෙතනින් නතර කරනවා. සියලුදෙනාටම සැනසීම උදා වේවා කියල ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

යසස ලොකෙ සකං නඤ්ඤි අසනා ව න සොවති,
ධම්මෙසු ව න ගව්ඤ්ඤි ස වෙ සනොති වුච්ඤ්ඤි.

යම් කමිණාසුචයක් හට, 'මාගේ' යයි ගැනීමට ලොවෙහි කිසිවක්
හැරී ද, කිසිවක් අයිති නොවීම පිළිබඳ ශෝක නොකෙරේ ද, හැම
ධර්මයන්හි ජනදුඃචයෙන් අගනියට නොයේ ද, ඒ කමිණාසුච
තෙම ඒකාන්තයෙන් උපශාන්තයෙකැයි කියනු ලැබේ.

ISBN 978-624-5512-02-7

9 786245 512027